Bosnyák Izsó
Gólya-
áruháza
Uri-, női divat és
baby-kelengye-üzlet.

Főüzlet:
VI., Nagymező-utca 12. sz.

Fióküzlet:
IV., Ferdinánd bolgár király-ut 16.

„Az Üzlet" kiadása.

Cenzurat postul Budapesta
Anul 1919 Luna IX/8 Ziua
HOLLÓSY m. p.

A tisztelt szovjet

Gyorsirói feljegyzések alapján
irta:

MORIN

1. füzet. Ára 5 korona.

A FÜZET TARTALMÁBÓL:

Többség vagy kisebbség? — A szabadkőműves szertartásszerü megnyitás. — A kirakatgój. — A zseniális pusztítók. — A guruló arany. — A szakszervezetek mentegetődznek. — Becsületes emberek keresetnek. — A primadonna. — A cirkuszelnök. — Az előimádkozók. — Klotür és obstrukció. — Jönnek a darabantok. — Basáskodás és lustálkodás. — A panamák. — A hazátlan bitangok hazája. — Deficit az egész vonalon. — A hazug pénzhamisitók. — A termelés anarchiája. — Lop-

Légrády Testvérek nyomása, Budapest.

BEVEZETÉS.

1882-ben Mikszáth Kálmán megkezdte a Pesti Hirlap *„A tisztelt házból“* cimü tárcasorozatának közreadását, nap-nap után utólérhetetlen humorral irva le a képviselöház üléseinek lefolyását. 1886-ban egy kötetet adott ki „A tisztelt ház“ cimen az akkori képvisolöház berendezéseiről, alakjairól irva politikai karcolatokat, jellemrajzokat, s 1892-ben egy ujabb kötetre való jelent meg országgyülési karcolataiból. Az aktualitással összefüggő eme irásait részint névtelenül, részint Scarrontól, a hires francia szatirikustól kölcsönzött álnévvel jelezve, hozta napvilágra. Inkognitóját sokáig nem tudta megörizni, s a politika eseményeivel foglalkozó irásai idövel mind ritkábban voltak a sajtóban láthatók. Mikszáth maga egyik későbbi irásában akkép mondta el ennek okát, hogy lekerült a képviselöház irói karzatáról a képviselök padsoraiba. Az eseményekhez való ez a közelsége, a szereplökkel való ismeretsége feszélyezték bizonyos fokig az igaznak megirásában, s mondanivalója ezzel veszitett érdekességéből.

Ridendo dicere verum, nevetve mondani meg az igazat. Ez volt a kérdéses irások célja, s ezen tréfás tárcák egészitik ki az akkori lapok komoly tudósitásait, igaz és érdekes képet adva a kor politikájáról.

„A tisztelt szovjet“. Ezt a cimet adom én, jelen, a szovjetülések lefolyását megiró könyvemnek, a mester fentemlitett irásaira gondolva. A diktatura sajtója komolykodó tudósitásaiban torzképet nyujtott a szóban forgó ülésekről, mintha csak valami erösen homoru üvegü pápaszemet tett volna az olvasók orrára. Én egy második pápaszemet teszek eléje, s a kettön át tekintve, megjavitott, igaz képet nyer az olvasó a szovjetgyülésekről, s az üléseken elhangzottakból mozaikszerüen rakódott össze az a szomoru kép, melyet országunk a diktatura alatt nyujtott. Összerakódott annál is inkább, mert a szovjet-gyüléseken elmondottakhoz füzött reflexióim során — a kép teljessége kedvéért — kitértem, lehetöleg a kommunista gazdálkodás *minden* feljegyzésre érdemes dolgára. Az adatokat jórészt olya-

Többség, vagy kisebbség?

Az elsö ülést *Ágoston Péter* nyitotta meg.

A diktatura hösei ismert, hamis szólamainak felsorakoztatása volt megnyitó beszéde.

„Amit akarunk — mondotta — nem egy elenyészö *kisebbségnek* az érdeke, hanem *a nagy összességnek* az érdeke, amely összességnek boldoggá kell lennie ennek az országnak a területén".

Az ország tulnyomó többsége ökölbe szoritott kézzel türte egy törpe kisebbségnek bevallott terrorját, diktaturáját.

Ha olyan nagyon bizonyosak voltak abban, hogy *a nagy összesség* érdekeit akarják, miért nem engedték meg azt, hogy az ország többségének akarata *valóban* megnyilvánuljon a szovjetbe tagokat küldö ugynevezett munkás- és katonatanácsok választásánál? Miért zárták ki a szavazásból a józan és tisztes kereskedöket, az elmebetegekkel és gonosztevökkel helyezve öket egy sorba? Miért engedtek csak szakszervezeti igazolvánnyal szavazni? Miért volt a választások titkossága egyenesen a garasos komédiákba való népámitás? Miért *neveztél* ki azokat, kiket megválasztottaknak jelentettek ki.

Hiszen a „választások" akkép mentek végbe, hogy egy-egy házban összeterelte a bizalmiférfi a lakókat s vitte azokat „szavazni" még csak azt se engedve meg nekik, hogy a köztük kiosztott szavazócédulát megnézhessék. (Ennyiben volt „titkos" a „választás".) Hiszen a „választást" nem vezették bizottságok valójában, hanem egyes gyerekek, akik az asztaloknál egybegyült szavazócédulákkal azt csinálták, amit akartak.

A világboldogitók.

„Boldoggá akarjuk tenni *az egész világ* proletárságát — folytatta Ágoston — mindenütt, amerre csak emberek laknak."

Mintha bizony a kicsiny, a megkisebbitett Magyarország lenne hivatva az egész világot boldogitani! Mintha a tizenhárom esztendös ifjak volnának hivatva a fajfenntartást a világon biztositani!

A szabadkömüves szertartásszerü megnyitás.

A szabadkömüvesek Podmaniczky-utcai házának homlokzatáról a bölcsesség, az erö és a szépség szimbolisztikus alakjai tekintenek alá. Elárulják tüntetöleg a szabadkömüvesség e „titkos" szimbolumait a profán világ elött.

A „hatalmas nagymester"-ként viselkedö kommunista megnyitó beszédét a következö szavakkal fejezte be:

„Az élet fogja bebizonyitani azt, hogy kellö elörelátással, kellö *bölcsességgel* csináltuk-e meg a terveket, hogy kellö *erövel* épitettük-e meg azokat a töltéseket, amelyek az ár ellen hivatvák megvédeni mindnyájunkat. De már a munka közben is meg kell nyilvánulnia, meg kell látszania az egyetértés *szépségének*, amely nékül eredményes munkát épp oly kevéssé végezhetünk a tanácskozások során, mint a végrehajtás során."

Az üres koponyáju ember egyetlen uj frázist nem tudott mondani s frázisainak csattanóját nem röstelte a szabadkömüves szertartások agenda-könyvéből összetákolni. „A zsidók utja" cimü antiszemita izü könyv hirhedt irója nem röstelte párositani a szelid, az egész emberiség testvériségét hirdetö szabadkömüvességet a sötétlelkü, az embereket, az osztályokat egymás ellen uszitó kommunizmussal, csak azért, hogy óvatos elörelátással igazolja a nagyváradi „Bihar" páholy elött, a testvérek elött, kiknek vállán annak idején a nagyváradi jogakadémia tanári székébe emelkedett, alibijét.

A legfőbb méltóság.

A szovjet elnöki megnyitója után következett az üdvözlö beszédek sora. A forradalmi kormányzótanács elnöke *Garbai Sándor* szólalt fel elsönek.

Mint kömüvessegéd, fiatalon került be a szocialista mozgalomba. Az ö tehetségével arányos munkakörhöz tartozott az, hogy a nyomtatványok kéziratát egy Uj-utcai kis nyomdászhoz vitte, kivel, mint mondják, vastag barátságban állott, gondoskodva vastag számlái kiegyenlitéséröl.

Fokról-fokra mind nagyobb méltóságokhoz jutott a mozgalomban s az októberi forradalom, akkor, amikor a budapesti Lakáshivatal vezetöit inkorrektségekkel vádolták meg, öt, az ismert puritánt, ültette be a lakásügyek legfőbb erkölcsi székébe.

A volt kömüvessegéd keveset pallérozhatott önmagán, mert eme tisztségében a legpallérozatlanabb, a legerőszakosabb módon viselkedett.

Mellesleg szólva, a továbbiakban is fog akadni az olvasó a szovjet-gazdálkodás egyes szereplöiről elönytelen jellemzésekre, söt kisebb-nagyobb inkorrektségek felhánytorgatására.

Hangsulyozni tartozom azt, hogy a részemről elmondot-

takat szavahihető emberek információjára alapitottam s mi sem állott tölem távolabb, mint pusztán a szenzációhajhászás kedvéért bárkit is nemtelenül megrágalmazni.

A poletárdiktatura alatt a sajtóban csak dicséretes tulajdonságokat lehetett olvasni a diktatura nagyjairól, mert akkor a szó szoros értelmében járta az igazság, hogy szólj igazat s betörik a fejed. Ma már, reménlhetöleg, az igazmondásért nem kell az embernek a feje épségét félteni.

Az ugynevezett Peidl-kormány alatt, a minden áron szerephez jutni akaró, hiu ember, alapos pedagógiai szaktudása folytán, a közoktatásügyi tárcával elégedett meg szerényen.

A kirakatgój.

Március 21-én az önmagát kormánynak kinevező kávéházi asztaltársaság ő reá ruházta az ország legnagyobb méltóságát, a kormányzótanács elnöki állását.

Azt hiresztelték, hogy Garbai az elnöki álláshoz csak azért jutott, mert szükség volt olyanvalakire, aki szombaton is aláir. Ő, a nagy darab ember, volt az, akivel, mint árja származásuval, büszkélkedhetett a kabinet. Ő volt a diktura alatt az a bizonyos „kirakatgój".

A fentemlitet tréfás hiresztelés a zsidóktól eredt, akiknek egy része beállott a diktatura vezetöinek, még pedig feltünöen nagy arányban, a másik része, amely talán legtöbbet szenvedett a diktatura rablásai következtében, gondoskodott viszont, a zsidóságot annyira jellemzö akasztófa-humorral, a diktatura legjobb vicceiröl.

Amikor pedig a továbbiakban ismételten szó lesz bizonyos zsidó vonatkozásu dolgokról, a világért se akarjon valaki ebbe *antiszemitizmust* belemagyarázni. Elvégre a történeti hüség kivánja meg azt, hogy zsidókról beszéljünk ott, ahol zsidókról van szó.

Általában szólva, antiszemitának a régi szálló ige szerint csak az nevezhető, aki a zsidóra a kelleténél jobban haragszik és állapitsuk meg ez alkalommal tárgyilagosan, hogy a magyarságnak az antiszemitizmustól való távolállását mi sem bizonyitja jobban, mint az, hogy a diktatura után annak gazságait nem irta a diktaturában feltünö prepotenciával szereplö zsidóság számlájára. Ha a diktatura bukása után nem folyt vér Budapest utcáin, ugy ez elsö sorban a fajmagyarság higgadt igazságérzetének, nem pedig a szociáldemokrata

vezetöknek köszönhetö, miként ezt ezek plakátokon önmagukról megelégedetten megállapitották.

A vidéken, a Dunántul, sajnálatos antiszemita zavargások voltak. E véres zavargásokat azonban, hir szerint, nem az ottani magyarság, hanem néhány lelketlen, más vidékről jött, kalandor okozta.

Hozsánna! — Feszitsd meg!

A régi zsidók az üdvözitö embert hozsánnával fogadták, sorsa fordultával pedig azt kiáltották felöle Pilátus elött, hogy: feszitsd meg!

Az árja Garbai megforditott sorrendet tartott. Amikor a Népszinház-utcai véres tüntetés rendöráldozatait temették, az Országház-téren Garbai bucsuztatta öket. Beszédében a kommunistákat zsiványoknak, gyilkosoknak nevezte, megfeszittetésüket követelte. A szovjetben már hozsannával áldozott az üdvözitö kommunizmusnak.

Egy szájból hideget és meleget fuj.

„A diktatura — szavalta Garbai a szovjethez intézett beszédében — e pillanatban azért szervezödik, hogy *megszüntessük véglegesen az osztályuralmat*, megszüntessünk, véglegesen sirba temessünk minden osztálykülönbséget és ne legyen ezen a világon más, mint a dolgozóknak öntudatos, fegyelmezett szocialista eszmevilága."

A sirnak emlegetése valóban találó volt, mert sikerült az országból magából tömegsirt csinálniok. Vigasztalásul a csüggedöknek csak annyi maradt, hogy nem élünk örökké, a hivök pedig abban reménykedhetnek, hogy van a sirból feltámadás.

„Ezer esztendös alkotmányt fognak önök a sirba tenni a mai napon" mondotta könnyedén Garbai s az ezer esztendös alkotmány számára is megértük a feltámadást.

„*Uj osztályuralom létesült* — folytatta egy lélekzetvétellel a lucidius eszü férfiu — a régi helyén, az önöké, valamenynyiünké. Uj osztályuralom, amely *munkára* épül fel."

Amint látnivaló tehát, egy szájból hideget és meleget tud fujni. Hol azt mondja, hogy megszünteti a diktatura az osztályuralmat, hol azt ismeri be, hogy uj osztályuralmat létesit.

A két ellentétes állitás közül csak az egyiket hihetem el,

nyakat guritsanak ki a külföldre kommunista propagandacélokra.

A guruló aranyak megtették hatásukat. Sikerült mindenütt a külföldön agitátorokat szerezni a kommunizmus számára, s az agitátorok eljöttek a magyar szovjet megnyitó ülésére, hogy üdvözlő felszólalásaikkal a magyar tanácsköztársaság áldozatkészségét köszönettel nyugtázzák.

Felszólalásaik lényege tanubizonyságtétel volt amellett, hogy a kommunizmus rövidesen mindenütt diadalmasan felülkerekedik. Mindmegannyi hamis tanu volt.

„*Németausztriában* is — mondotta Forst Lipót a wieni kommunisták képviselője — szovjet-köztársaságnak kell lenni. Nemsokára magától a német-osztrák proletariátustól fogják hallani, hogy megtanulta a keleti eseményekből, hogyan kell bilincseitől magát megszabaditani"

Hasonlóképen nyilatkozott Janusek Antal a *csehek*, Efenberger Ferdinánd a *cseh-németek*, Illics Mirkó a *délszlávok*, Rotter Ferdinánd a *bajorok*, Morgari az *olaszok* nevében. Tragonszki Antal, az *orosz* kiküldött a szilárd meggyőződés hangján, a mellét döngetve, jelentette ki, hogy hamarosan sikerül „az összeköttetést kiépiteni Oroszország és Szovjet-Magyarország között. Akkor testvéries egyesült erővel, egyesült elszántsággal és egyesült forradalmi áldozatkészséggel fogják folytatni a munkát, megerösitik a proletáriátus hatalmát nemcsak Szovjet-Oroszországban és Szovjet-Magyarországon, ahol a proletáriátus győzelmesen, diadalmasan folytatta harcát, hanem *diadalmasan fogják befejezni az egész világon*, ahol még van kizsákmányolás, ahol még van elnyomatás, ahol még van kapitalizmus"

A szigoru üzenet.

A kis *Fiume* embere, Simon Árpád, mondotta a legnagyob blöfföket.

„A világ legközelebbi forradalma — mondotta — nem lehet más, mint egy univerzális, maximalista és kommunista forradalom".

Befejezésül a fiumei munkásság állitólagos üzenetét tolmácsolta.

„Alkalmazzák Önök — orditotta — a proletárdiktaturát ugy, ahogy kell, ahogy azt a proletárdiktatura szelleme, a proletáriátus érdeke és a kommunista állam kialakulása megkivánja. Ne adagolásokról és módszerekről, hanem *radikális érvágásokról és szigoru rendszerről* beszéljenek és alkalmazzák ezt megalkuvást nem türö kérlelhetetlenséggel. Ne a proletárdiktatura enyhe alkalmazását Oroszországban tartsák szem elött, mely által *az orosz forradalom elposványosodott*, hanem a proletárdiktatura ellenmondást nem türö, kérlelhetetlen alkalmazását kell a magyar forradalomnak például odaállitani, amelyet követni fog a nyugati államok proletárforradalma is".

Ilyen szigoru üzenetet hozott el a magyar proletár-diktaturának a kis Fiume küldötte. Az üzenetet meg is fogadták. Némán beszélnek erről a magyar proletárdiktatura pribékjei részéről iszonyatos kinzások után meggyilkolt embereknek a Szvetenay-utcai hullaházban kiteritett kihült tetemei.

Osztrák különvélemény.

A szovjetgyülés megnyitása alkalmával elhangzó szóáradatból ki kell halásznunk a német-osztrák küldöttnek Bauer akkori német-osztrák külügyminiszternek, s általában a német-osztrák kormánynak viselkedéséről elhangzott mosdató szavait.

Kétkulacsossággal vádolta az osztrák szociáldemokrata miniszterek.

„A szociáldemokrata miniszterek — mondotta gunyosan — azalatt, amig táviratokat küldözgetnek a külföld forradalmi proletáriátusaihoz, ugyanennek a proletáriátusnak hátamögött fegyvert és municiót szállitanak a magyar és orosz forradalom leverésére".

Nyugat-Magyarország önrendelkezési jogáról is meg volt a maga különvéleménye, mondván, hogy „Nyugat-Magyarország proletáriátusa már döntött és mi nem vagyunk kiváncsiak Nyugat-Magyarország burzsoáziájának véleményére, mert egyáltalában tagadjuk ennek a társaságnak beleszólási jogát".

A kitünő tolmácsok.

A külföldieknek idegen nyelven elhangzott beszédeit *Rákosi* Mátyás népbiztos tolmácsolta javarészt.

A Szovjet-Magyarországnak ez a kitünősége azelött a kapitalizmus érdekeit szolgálta buzgón, mint m. kir. állami tisztviselő. Ugyanolyan buzgósággal sietett azonban a kommunizmus szolgálatába szegödni, s az ismeretlen kis tisztviselöből máról-holnapra népbiztos, a kommunizmust hivő lélek lett.

nyakat guritsanak ki a külföldre kommunista propagandacélokra.

A guruló aranyak megtették hatásukat. Sikerült mindenütt a külföldön agitátorokat szerezni a kommunizmus számára, s az agitátorok eljöttek a magyar szovjet megnyitó ülésére, hogy üdvözlő felszólalásaikkal a magyar tanácsköztársaság áldozatkészségét köszönettel nyugtázzák.

Felszólalásaik lényege tanubizonyságtétel volt amellett, hogy a kommunizmus rövidesen mindenütt diadalmasan felülkerekedik. Mindmegannyi hamis tanu volt.

„*Németausztriában* is — mondotta Forst Lipót a wieni kommunisták képviselője — szovjet-köztársaságnak kell lenni. Nemsokára magától a német-osztrák proletariátustól fogják hallani, hogy megtanulta a keleti eseményekből, hogyan kell bilincseitől magát megszabaditani"

Hasonlóképen nyilatkozott Janusek Antal a *csehek*, Efenberger Ferdinánd a *cseh-németek*, Illics Mirkó a *délszlávok*, Rotter Ferdinánd a *bajorok*, Morgari az *olaszok* nevében. Tragonszki Antal, az *orosz* kiküldött a szilárd meggyőződés hangján, a mellét döngetve, jelentette ki, hogy hamarosan sikerül „az összeköttetést kiépiteni Oroszország és Szovjet-Magyarország között. Akkor testvéries egyesült erővel, egyesült elszántsággal és egyesült forradalmi áldozatkészséggel fogják folytatni a munkát, megerösitik a proletáriátus hatalmát nemcsak Szovjet-Oroszországban és Szovjet-Magyarországon, ahol a proletáriátus győzelmesen, diadalmasan folytatta harcát, hanem *diadalmasan fogják befejezni az egész világon*, ahol még van kizsákmányolás, ahol még van elnyomatás, ahol még van kapitalizmus"

A szigoru üzenet.

A kis *Fiume* embere, Simon Árpád, mondotta a legnagyob blöfföket.

„A világ legközelebbi forradalma — mondotta — nem lehet más, mint egy univerzális, maximalista és kommunista forradalom".

Befejezésül a fiumei munkásság állitólagos üzenetét tolmácsolta.

„Alkalmazzák Önök — orditotta — a proletárdiktaturát ugy, ahogy kell, ahogy azt a proletárdiktatura szelleme, a proletáriátus érdeke és a kommunista állam kialakulása megkivánja. Ne adagolásokról és módszerekről, hanem *radikális érvágásokról és szigoru rendszerről* beszéljenek és alkalmazzák ezt megalkuvást nem türö kérlelhetetlenséggel. Ne a proletárdiktatura enyhe alkalmazását Oroszországban tartsák szem elött, mely által *az orosz forradalom elposványosodott*, hanem a proletárdiktatura ellenmondást nem türö, kérlelhetetlen alkalmazását kell a magyar forradalomnak például odaállitani, amelyet követni fog a nyugati államok proletárforradalma is".

Ilyen szigoru üzenetet hozott el a magyar proletár-diktaturának a kis Fiume küldötte. Az üzenetet meg is fogadták. Némán beszélnek erről a magyar proletárdiktatura pribékjei részéről iszonyatos kinzások után meggyilkolt embereknek a Szvetenay-utcai hullaházban kiteritett kihült tetemei.

Osztrák különvélemény.

A szovjetgyülés megnyitása alkalmával elhangzó szóáradatból ki kell halásznunk a német-osztrák küldöttnek Bauer akkori német-osztrák külügyminiszternek, s általában a német-osztrák kormánynak viselkedéséről elhangzott mosdató szavait.

Kétkulacsossággal vádolta az osztrák szociáldemokrata minisztereket.

„A szociáldemokrata miniszterek — mondotta gunyosan — azalatt, amig táviratokat küldözgetnek a külföld forradalmi proletáriátusaihoz, ugyanennek a proletáriátusnak hátamögött fegyvert és municiót szállitanak a magyar és orosz forradalom leverésére".

Nyugat-Magyarország önrendelkezési jogáról is meg volt a maga különvéleménye, mondván, hogy „Nyugat-Magyarország proletáriátusa már döntött és mi nem vagyunk kiváncsiak Nyugat-Magyarország burzsoáziájának véleményére, mert egyáltalában tagadjuk ennek a társaságnak beleszólási jogát".

A kitünő tolmácsok.

A külföldieknek idegen nyelven elhangzott beszédeit *Rákosi* Mátyás népbiztos tolmácsolta javarészt.

A Szovjet-Magyarországnak ez a kitünősége azelött a kapitalizmus érdekeit szolgálta buzgón, mint m. kir. állami tisztviselő. Ugyanolyan buzgósággal sietett azonban a kommunizmus szolgálatába szegödni, s az ismeretlen kis tisztviselöből máról-holnapra népbiztos, a kommunizmust hivő lélek lett.

A kommunista hitvallás mellett a legklasszikusabb bizonyságot - - a fáma szerint — akkor szolgáltatta a volt kis királyi tisztviselő, amikor a volt budai királyi palotából egy pár apróság a kezéhez tapadt. Töméntelen sok holmit loptak el a Nemzeti Palotából ismeretlen tettesek. Képek, függönyök, étszerek, s egyéb berendezési tárgyak tüntek el. Néhai Ferenc József és néhai Erzsébet lakosztályainak falait selyemkárpit boritja, s e selyemkárpitot vászonfüggönyök óvták meg a kifakulástól. E függönyöket, amikor a Népjóléti Népbiztosság elfoglalta a lakosztályokat, a palota felügyelősége elzáratta a raktárba. Valamelyik „elvtárs" feltörte a raktárt, s a 100.000 koronát érő függönyöket — elkommunalizálta.

Pór Ernő volt az idegen nyelvü üdvözletek másik tolmácsa. Erről az Oroszországból hazatért kitünő tolmácsról kisült, hogy amikor meg volt határozva a kommunista világban a maximális kereset, mire bárki szert tehet, ő a legkülönbözőbb helyekről, a legkülönbözőbb állások cimén, a maximális kereset többszörösét huzta.

Lakodalmas sürgönyök.

Mintha valami lakodalmi cécón lennénk, üdvözlő sürgönyök felolvasására került a sor. Üdvözölték az uj mátkapárt, a bolsevizmussal frigyet kötő Magyarországot. Üdvözlő sürgönyt küldött az orosz szovjetek központi végrehajtó bizottsága, az orosz kommunista párt magyar csoportja Moszkvából és igy tovább.

Az üdvözlő sürgönyöket *Biermann* István olvasta fel. A Commerz-banknak ez a volt tintanyolója, typusa volt a kommunista neophitáknak, akik odatolakodtak a legkülönbözőbb szerepekhez. Többek között Budapest egyik polgármesteri székébe is beleült. A szék egy kicsit nagynak bizonyult számára. Budapest üzemeit sikerült e székből tönkretennie, sikerült a főváros pénzügyi gazdálkodását ennek a pénzintézeti suhancnak a csödbe kergetni. Más szerepköreiben sem volt vele a kommunizmusnak sok szerencséje. Még legjobban a sürgönyolvasáshoz értett.

Győzni fogunk!

A szovjetgyülés megnyitó ünnepsége hozzájutott a *Vörös Hadsereg* üdvözletéhez is. Böhm Vilmos hadseregfőparancsnok tolmácsolta azt, ki higanyszerü elevenséggel mindig mindenütt ott volt, ahol valami beszédet elmondani, s ezen a réven egy kis ujságreklámhoz jutni lehetett.

Vasas származásával dicsekedett mindig, a vasasok körében keresve első sorban a népszerüséget. Világosabban szólva, irógép-müszerész volt, s mint eleven eszü, szájas ember, az idők folyamán irógép-ügynökké lépett elő.

Addig pucolta a honvédelmi miniszterium irógépeit, illetve addig sózta a katonáék nyakába az irógépeket, mig egészen otthonosnak érezte magát a katonai körökben, s a világ legtermészetesebb dolgának tartotta azt, hogy a forradalom révén ő üljön be a magyar hadügyminiszter székébe, majd utóbb ő legyen a hadseregfőparancsnok.

A diktatura kiütése előtt nagy ellenfele volt a bolsevistáknak. Mint hadügyminiszter utasitotta a csepeli tölténygyárat, hogy municiót szállitson a bolsevisták ellen küzdő ukránoknak. A diktatura kiütésekor parancsát visszavonta, s azt a gyár irodájában emberei megsemmisitették.

A szovjet megnyitó ülésén elmondott üdvözlő beszédében agyondicsérte a Vörös Hadsereget, miként egykor lukat beszélt az emberek hasába az irógépeiről. Dodonai hangon mondotta, hogy „megvan az elszántság és a végső akarat, hogy vagy győzni fogunk, vagy meghalni. De meghalni nem akarunk, *győzni fogunk, mert győzni kell*"

A szakszervezetek mentegetődznek.

A szakszervezetek üdvözletét Jászai Samu, a Szakszervezeti Tanács titkára tolmácsolta.

A magyar szakszervezeti mozgalomban mint volt nyomdász, több mint egy negyed századot töltött el, s a szakszervezeti mozgalmat mindig a politikai mozgalom fölé helyezte. Az idősebb ember higgadt vérmérsékletével és szélesebb látókörével, azokhoz tartozott, akik a magyar szociáldemokratákat minden erővel vissza akarták tartani a bolsevizmus csábító ölelgetésétől.

A „Szakszervezeti Értesitő" januári számában kikelt azok ellen, akik nem voltak megelégedve az októberi forradalom vivmányaival, s akik minden áron a kommunizmus, a proletárdiktatura felé akarták rántani az országot.

„Vannak elemek — irta — amelyek a mostani alakulattal nincsenek megelégedve és proletár-diktaturát követelnek, de a nagy tömegek mindig megtalálták a helyes utat, amelyen haladni kell.

A fiatal köztársaság már is szép eredményeket hozott, amelyeket egykönnyen nem lehet feláldozni. A szervezett munkásság elérte az általános, titkos választójogot, a sajtószabadságot, az egyesülési és gyülekezési jogot és más fontos szociálpolitikai alkotásokat. Ma azonban ugy áll a dolog, hogy mindenféle meggondolatlan lépésekkel csak az elért vivmányok lennének veszélyeztetve".

A józan szó, a Cassandra-jóslat nem használt semmit. Győztek az erőszakoskodók, kikiáltották a proletárdiktaturát, s a szakszervezeti mozgalom vezetőit is bepofozták annak jármába. Nem feledkeztek meg azonban az erőszakoskodók arról, hogy a szakszervezeti mozgalom vezetői kelletlenül álltak a tanácsköztársaság szolgálatába, s kijutott a szemrehányásokból a szakszervezeti mozgalom vezetőinek.

Jászainak a szakszervezetek ellen szóval és irásban napokon és heteken át elhangzott ócsárló birálatokkal kellett foglalkoznia, s a szakszervezetek magatartását mentegetve, igazolva, Canossát kellett járni a szovjet szine előtt.

„A szakszervezetek — mondotta — a tanácsköztársaság érdekében müködnek és fognak müködni. Az a meggyőződésem, hogy a szakszervezetek a multban a kapitalizmus ellen a legélesebb osztályharcot folytatták, a jövőben pedig a tanácsköztársaságnak legjobb, legerősebb támaszai lesznek".

A legelső kommunista.

A munkások fogyasztási szövetkezete nevében *Erdélyi* Mór üdvözölte a szovjetet.

Erdélyi, a volt nyomdász-segéd, gyenge szónok, s mint ilyen a nagy nyilvánosság előtt azelőtt nem igen szerepelt. A „Kleinarbeit"-nek nevezett, gyakorlati irányu munkát vállalta a magyar szocialista mozgalomban. A Dob-utca egy kicsiny boltjában másfél évtizeddel ezelőtt megalakult „Általános Fogyasztási Szövetkezet" nevü, azóta fokról-fokra gyarapodó intézménynek lett a vezetője. Ez a szövetkezet eredetileg kispolgári alapitás volt, Gajári volt váci polgármester és Weiser volt bankigazgató alapitása. A szövetkezet rosszul ment, s ekkor ő állván annak élére, munkásintézményt csinált belőle.

Az októberi forradalom a közélelmezési miniszteriumban kormánybiztost, majd államtitkárt csinált belőle, azután közellátási népbiztos, majd közellátási diktátor lett belőle. Minél nagyobb cimet vett fel a cimeket eltörlő proletáruralom alatt, annál kevesebb lett az ennivalónk, amiért azonban a világért sem akarom őt okolni.

Az Általános Fogyasztási Szövetkezet igazgatói állását és fizetését fenntartotta magának inkonpatibilis módon a diktatura alatt is, és volt ahhoz való esze is, hogy ennek az intézménynek a diktatura apokalipsziséből valami profitot szerezzen. A valamikor legjobb menetelü boltokat minden teketoria nélkül a szövetkezet boltjainak jelentette ki. Amig Budapest képe, a sok lehuzott boltredőnnyel, állandóan a zsidók nagyböjti ünnepére emlékeztetett, addig a diktatura hosszu (nagyon is hosszu) napja alatt sorra felnyiltak az olyan boltok, melyek felett az Általános Fogyasztási Szövetkezet vörös betüs cégtáblája szemérmetlenkedett.

„Az első kommunista-szervezet Magyarországon — igy kezdte beszédét Erdélyi — 15 esztendővel ezelőtt a munkások fogyasztási szövetkezete volt."

Ez a büszkélkedő megállapitás némi helyreigazitásra szorul.

Elvégre egy fogyasztási szövetkezet csak a társas céget alkotó *tagoknak* közös vállalkozása, nem pedig az *összességnek*, az ország összes lakosainak tulajdona.

A munkások fogyasztási szövetkezetének igazgatója hamis megállapitásával burkoltan azt a csekélységet akarta voltaképen mondani, hogy ő a *legelső kommunista.*

Lukács László megelégedett szerényen „a világ legelső panamistája" cimmel, holott ő mint pénzügyminiszter, többek között, a magyar sójövedék élén állott. Már pedig a sójövedékhez Béla király aranybullája óta nemcsak egy szövetkezet tagjainak, hanem az egész országnak volt köze.

A kommunizmust, melynek valódi általános világa felé már igen régtől fogva haladunk lépésről-lépésre, nem Erdélyi Móric, még csak nem is Marx Károly találták ki. Béla király se dicsekedhet a „legelső kommunista" cimével. Erre még régebben szerzett némi érdemet a nagy nazaréthi . . .

Becsületes emberek kerestetnek.

Weltner Jakab a szocialista-kommunista munkások magyarországi pártja nevében üdvözölte a szovjetet.

Weltner asztalos-segéd volt eredetileg, kire mint jó munkásra, szivesen gondolnak vissza ma is a Thék-gyárban. Bécsbe, Münchenbe került ki, s a szocialista mozgalmakba sodródott. Öntanulással képzett emberré, a Népszava segéd-

szerkesztőjévé lett. Azok közé tartozik, akik az öt éves, vesztett háboru után összegyült elégedetlenség közepett véres történeti szükségnek és elkerülhetetlen ujabb csapásnak vélték a kommunista forradalom kirobbanását. Nem állt e forradalom utjába, mert ha tisztában is volt azzal, hogy a kommunizmus elöfeltételei hiányoznak, s igy a kommunista-világ megteremtése tarthatatlan vállalkozás, jól tudta azt is, hogy ennek az igazságnak szemléltető oktatással való bebizonyitására szükség van a kommunizmusban hivő félmüveltek nagy tömege számára.

A kommunista-világ megteremtése kellő gazdasági elöfeltételek és tisztességes vezető emberek nélkül lehetetlen vállalkozás. „Gazdaságilag is meg kell nyernünk ezt a küzdelmet — fejezte be beszédét Weltner — becsületes, tiszta emberekkel, olyan emberekkel, akik áldozatkészek."

Ezt hirdette bátran már a szovjet összeülése előtt is. Firtatta a kommunizmus gazdasági eredményeit, s kereste a kommunizmus számára a becsületes embereket. Ezzel a fellépésével el is érte azt, hogy a szovjet ülésein kiméletlen gazdasági birálatot mondottak el egyesek, s a becsületes emberek hiányát a kommunizmusban keseregték el a legtöbben.

Kétségtelen érdeme az, hogy a kommunistákkal szemben ő védte meg akárhányszor a polgárságot a feles tyukszemre-hágásoktól, a rosszakaratu üldözéstől.

A primadonna.

A Tanácsok Országos Gyülésének első ülése *Kun* Béla felszólalásával végződött. Az ő felszólalása volt a pièce de resistance, a müsor fénypontja. Felszólalásának az volt a jogcime, hogy ő volt a magyar szovjet — primadonnája.

Kellemetlen külsejü primadonna volt. Pufók arca, duzzadt ajkai és elhanyagolt ruhája éppenséggel nem tettek előnyös benyomást. Öltözetéről azt hinnéd, hogy Garbait küldte maga helyett a szabóhoz mértéket venni.

A szovjet tagjait azonban az ilyen külsőségek meg nem tévesztették. Felállva, tomboló lelkesedéssel, percekig tartó lelkes tapssal és harsány éljenzéssel üdvözlik a primadonnát. Tudják, hogy tehetséges szónok. Mindig van mondanivalója, s ha készül a beszédére — ami a szovjeten tartott beszédeiről feltehető — elég formás szónoklat is várható töle.

Tehetségével forditott arányban áll *erkölcsi érzéke.* (Általában sokkal több tehetséges embere volt a diktaturának

raktáron, mint becsületes embere.) Ez még kolozsvári tartózkodása alatt kitünt, amikor sorjába a legkülönbözőbb politikai pártállásu lapokat — többek között a darabont „Az ör" nevü lapot is — szolgálta, illetve szerkesztette. Ugyanakkor a kolozsvári munkásbetegsegélyzöpénztár titkára volt. Ezen állásában megvádolták valami csekély összeg *elsikkasztásával,* mire állásáról lemondott. Röviddel azután kiütött a háboru, s ő bevonult katonának.

Még mint félbemaradt jogász érdeklödött a szocialistamozgalom iránt, teljes énjét azonban a szocializmus tanitásai akkor fogták le, amikor Oroszországba jutott, s Lenin mellé kerülhetett, kinek megbizásából szerkesztette az Oroszországban levő magyarok számára a „Szociális Forradalom" cimü lapot.

Marx egyes irásait megtanulta, azokat betéve tudta. Ezen irásokat azonban azon egyoldalu magyarázatok alapján dolgozta fel agyában, melyeket ezen irásokhoz Lenin füzött. Arról az irodalomról viszont, mely például Marx „Zukunftstaat" nevü munkájához a józan szocialisták részéröl füzödött, fogalma sem volt.

Hazakerülvén minden tettét, minden szavát az a kérdés irányitotta, hogy mit szól ahhoz Lenin, kivel később állandó szikratávirati összeköttetésben volt.

Eszembe jut Mikszáth, ki minden irásának papirra vetésénél arra gondolt, hogy vajjon az ő Pálffy barátjának Szegeden tetszeni fog-e az, amit ir.

Ha Lenin nem volt kéznél, akkor házi bolsevistájától (tréfásan mondhatnám, hogy házi zsidójától) *Alpári* Gyulától kért Kun kioktatást. Alpári (Adler) Gyula a pozsonyi jesiva (rabbiiskola) kicsapott „finom papnövendéke" volt, ki már évekkel ezelött a szocialista-párt balszárnyára állott, legutóbb pedig a kispolgári Neues Politisches Volksblattnál huzta meg magát.

Lenintöl tanulta meg Kun politikájának alapvonását *a vesztegetést,* sulyosabb bünözésekre való hajlamáról nem beszélve ezuttal. Vesztegetett a szó szoros értelmében. Igy például huszonnyolc millió koronát küldött a szegedi munkásoknak, hogy azokat az ottani ellenkormánynyal szemben politikai sztrájkra rábirja, miként ezt a Reggeli Hirek megirta.

Vesztegetett annyiban, hogy hiveinek elnézett minden bünt, amit azok a maguk aljas egyéni céljai érdekében elkövettek.

A távollevövel szemben egyébként kötelező lovagias érzést

félretehetjük. Erkölcsi züllöttségének jellemzéseül egyszerüen idézhetjük a budapesti államügyésznek a hivatalos lapban többszörösen közreadott azon megállapitását, hogy gyilkosság büntetteire való felbujtás, rablás, pénzhamisitás büntette és egyéb büntetendö cselekmények terhe nyomják lelkiismeretét és nem annyira a vádlottra, mint inkább a vádlókra, az országra nézve, vigasztaló ez esetben, hogy van még biró Magyarországon . . .

Ezekkel a bünökkel terhelten lépett a szovjet szónoki emelvényére.

„Keserves, kinos vajudás az, ami ma folyik, de eljö a gyözelmi mámor napja.

Soha meg nem inogni, mert a szocializmushoz, a kommunizmushoz, csak a proletariátus forradalmi diktaturáján keresztül vezet az ut".

Ezek a szavak voltak felszólalásában a lényegbe vágók.

A későbbiek során majd be fog igazolódni, hogy rá nézve és közvetlen hiveire nézve, nem is volt olyan keserves, olyan kinos vajudás a diktatura. Annak kinját, keservét csak mások érezték, s a meg nem ingás csak neki és közvetlen hiveinek volt a legegyénibb érdeke.

❖ ❖ ❖

A MÁSODIK ÜLÉS.

1919. junius 15.

A szovjet fotográfiája.

A második ülést a képviselöházban tartották meg. Ez volt a szovjet rendes üléseinek szinhelye.

Az épület bejárójánál a kommunista-röpiratok kinálásával fogadták az embert. A vidéki küldöttek ingyenes tiszteletpéldányokhoz jutottak.

Soha mások ugy vissza nem éltek a betüvel, mint azok, akik e hazug, népbutitó röpiratokat irták, s kiknek szennyes irásait a szovjet-állam vette meg gavallérosan, s adta ki óriási példányszámban a legnagyobb papirinség idején. Tette ezt ezt ugyanazon állam, mely a kultura szolgálatában álló, de neki nem tetszö lapok százait megszüntette minden kártalanitás nélkül, s ugyanakkor eltulajdonitotta a lapok minden vagyonát. Tette ezt ugyanazon állam, mely a kultura szolgálatában álló, de neki nem tetszö könyvekből Nagymaroson papendeklit csináltatott.

Az épületen belül nagyjában ismerös a kép, amelyet a fotografus masinája felvehet. A régi képviselöház külsöségeivel találkozunk.

Még a gyorsirók is ugyanazok, akiket rendes idöböl megszoktunk.

Ez alkalommal azonban nem a rendes embereket (majd hogy azt mondtam, hogy abnormis embereket) szolgálták ki. A beszédek közben sürün elhangzott közbeszólásokat nehéz volt jegyezniök, mert bizony nem igen ismerték névszerint ezeket az élénk vérmérsékletü, uj honatyákat.

Az uj honatyák a padokban elhelyezve, némileg más képet nyujtottak, mint a régiek.

Soknak arca, koponyája bizony — a Lavater tudományát nem ismerök elött is — elárulta azt, hogy éppenséggel nem ál-

lanak az intelligencia magas fokán, s ennélfogva nem hivatvák másoknak, egy országnak vezetésére.

Kedvesen tarkálottak közöttük a földmüves munkások. Némelyik gatyás paraszt volt. Akadt olyan is közöttük, aki a pipáját is magával hozta, s az asztalra rakta maga elé.

Itt-ott egy-egy nő is akadt a padokban. Volt köztük csinos is, kalapos dáma.

A régi képviselőház külső képét annyiban másitották meg leginkább, hogy az elnöki emelvényt, s annak hátterét feldiszitették Lenin-csillagokkal, frigiai sapkákkal, s más efféle jelvényekkel, elfedve a magyar cimert, s az ezeréves, eltemetni akart, magyar alkotmánynak egyéb képes emlékeit. Még az volt a vigasztaló ebben a képrombolásban, hogy — szokatlan óvatossággal — csinján végezték azt. Meghagyva a teremnek régi diszeit, az uj diszeket *ideiglenes* jelleggel készitették el, s a régiek elé illesztették azokat ugy, hogy onnan bármikor eltávolithatók legyenek.

A miniszterek bársonyszékeit, melyek pedig bibor szinükkel stilusosan illettek volna be a terembe, kihelyezték. A megkisebbedett Magyarországnak sokszorosan több tagu kabinetre volt szüksége, mint a régi nagyobbik Magyarországnak. A sok népbiztosnak a bársonyszékeknél kevesebb helyet elfoglaló Thonet-székeket sorakoztattak fel sürün egymás mellett. Egyik-másik széken olyan népbiztost is láttunk ülni, akinek a kinevezését — a tanácsköztársasági rendszer szokott szórakozottsága mellett — a hivatalos lapban elfelejtették közreadni. Még több népbiztosnak viszont már nem jutott hely a Thonet-székeken sem, s az ilyen kénytelen volt beérni az elsö padsorok valamelyikében szerényebb elhelyezéssel, ha csak nem akart valamelyik elöl ülö népbiztos elvtársnak minden áron az ölébe ülni, amely bájos jelenetre sor került nem egyszer.

A karzat képe is elég érdekes volt. Eltekintve a karzatra alkalmazott vörös függönyöktöl, az élesebb megfigyelö észrevehette, hogy a „jobbfajta" emberek a karzatra szorultak. Még volt országgyülési képviselöt is lehetett látni. Azelött alulról gukkerezték a karzatot, most felülről néztek le utódaikra. (Majdnem azt mondtam, hogy lenézték öket.)

Az egység szerzője.

A második ülés az alakulás elintézésének volt szánva.

Bogár Ignácnak jutott az a megtisztelö szerep, hogy az alakulást vezethette. Ő volt az, ki „az egység okmányai" szerint a gyüjtöfogházban ülö kommunistáknak s a szociáldemokratáknak ölelkezését összehozta.

Hatalmas pocakjáról itélve, nyugalomba vonult burzsujnak nézted volna a „Világosság" nevü nyomdának ezt a kiérdemesült nyomdászsegédét, ha a mellén éktelenkedö piros kravátli nem tiltakozott volna ezen gyanusitás ellen.

A cirkusz-elnök.

A tanácskozások vezetésére egy féltucat elnököt választottak. Kevesebb nem volt elég, mert sok volt az *érdemes ember* köztük.

Legelsönek *Bokányi* Dezsö jutott közülök szerephez.

Bokányi köfaragó segéd volt, ki az épitömunkások szervezője, a szakma betegsegélyzö pénztárának titkára, majd pedig a bpesti ker. betegsegélyzö pénztárnak fizetett alelnöke lett. Tipusa a hiu, cikornyás beszédü demagógnak, kit polgári körökben mindig többre tartottak, mint saját pártjában.

Mellesleg mondva ugyanezen „elvtárs" népjóléti és közegészségügyi népbiztosi szerepet, budapesti központi munkás- és katonatanácsi elnöki szerepet, hadtestparancsnoki szerepet, s a jó ég tudja, mi minden más szerepet is vállalt. Nyilván azért, mert valójában *kevés érdemes ember* között válogathattak e szerepek betöltésénél.

Ő és a tanácsköztársaságban hasonlóan sokoldalu szerepre vállalkozó „elvtársak" emlékeztettek azokra a falusi cirkusz-alkalmazottakra, akik a cirkusz hiányos személyzete folytán, hol a dijbirkozó, hol az istállós ember, söt szükségképen a bohóc szerepére is vállakoznak felváltva.

A szovjet-kormány észre sem vette ennek a helyzetének kissé cirkuszszerü voltát, ellenben hamarosan rájött arra, hogy Szegeden „cirkusz-kormány" van.

Bajok a napirend körül.

A napirend megállapitása körül egy kis baj volt.

Az egyik fél — Wojticzky Gyula — utalva pártkongresszus tapasztalataira, hol a pártprogramm tárgyalásánál mindenféléről beszéltek, csak a pártprogrammról nem, kérte, hogy terjesszenek a szovjet elé egy *általános jelentést* a kormányzótanács müködéséről, aminek kapcsán mindenki kiönthetné a szivét.

Ezzel szemben a másik fél — Büchler József — egy összefoglaló kormányzati jelentéstől csak zürzavart várt, s *az ügyeket szétválasztó jelentéseket* kivánt a napirendre kitüzni.

A többség az utóbbi álláspontot fogadta el (mint ahogy általában a szovjetben annak adtak mindig igazat, aki utoljára beszélt), de a sejtett bajok igy is bekövetkeztek a napirend körül.

Amikor például a hadügyi helyzetről szóló jelentést terjesztették elö, a hozzászólók a világ minden kérdését feszegették, a hadügyi helyzetről azonban, az elnök minden kérése, könyörgése dacára, egyik se tudott, vagy akart beszélni.

Bebizonyosodott, hogy a szovjet tagjai éppenséggel nem érettek a parlamentáris fegyelemre, rendre.

Mi van a szólásszabadsággal?

Azután belefogtak az *ügyrend* tárgyalásába, s hajbakaptak azon, hogy kinek mennyi ideig szabadna beszélni.

Kun Béla egy órát kért az előadók számára és elegendönek tartott 10 percet a hozzászólóknak.

A vidékiek az utóbbi javaslatot zajosan keveselték. Alkudozni kezdtek, s 20, 30, 40, 50 és 60 perces, sőt korlátlan hozzászólási jogra vonatkozó inditványokat nyujtottak be.

„A pártgyülésekből tudom, hogy a vidéki küldötteket — mondotta a Vasmegyei Kovács József — mindig teljesen megfosztották attól a joguktól, hogy a maguk sérelmét, a maguk baját feltárják".

„Weltner és Kun elvtársak megjelent cikkeiből meritek mindenféle tanulságot — mondotta Schneff József Nagykanizsáról. — Ök maguk azt mondották, hogy a tanácsok országos gyülésén mindent el lehet mondani. Ne zárjuk el a proletáriátust attól, hogy itt megnyilatkozhassék. *Ez az egyedüli alkalom, amikor a forradalom óta egyáltalában valami elmondható.* Adja meg a kongresszus ezt a jogot, hogy mindenki *korlátlanul* beszélhessen".

Az előimádkozók.

A legélesebben szólott hozzá a szólásszabadság kérdéséhez *Somogyi* Béla.

Somogyi a főváros egyik iskolaigazgatója és a Népszava kitünö pennáju munkatársa. Nagy érdemeket szerzett a budapesti tanitóság megszervezése körül, s jutalmul a Károlyi-

regime közoktatásügyi államtitkárnak nevezte ki. A proletárdiktatura — minthogy Somogyi történetesen értett a tanügyhöz, a kommunizmusért pedig nem lelkesedett tulságosan — eltávolitotta a közoktatásügyi miniszteriumból.

Somogyi azzal adta vissza a kölcsönt, hogy a szovjet ügyrendi vitájánál fájóan kellemetlenkedett a diktatura vezetöinek. Az enfente terrible szerepét játszotta.

Mindenekelött figyelmeztette gunyosan az elnöklö Bokányit, hogy senki sem tudja, vajjon pontonkint tárgyalják-e az ügyrendet, vagy általánosságban.

„Konstatálnom kell — mondotta — hogy már eddig is olyan zavaros volt a tanácskozás, hogy egyetlen figyelö jelenlevö sem tudja, miröl van szó. Konstatálnom kell továbbá azt is, hogy amennyiben már szavaztak volna az elvtársak amellett, hogy a tárgyalás pontonként történjék, ennek a pontonkénti tárgyalásnak akkor is az első pontnál és nem a nyolcadiknál kellett volna kezdödnie. Ha azt határoztuk, hogy pontonként tárgyaljuk az ügyrendet, akkor ehhez tartsuk magunkat, s ennél a tárgyalásnál kövessünk bizonyos szabályokat. Ne csak az jusson szóhoz, *aki legjobban kiabál*, hanem a jelentkezés sorrendje szerint mindenki".

Nagy kiabálás volt erre a visszhang, de Somogyi nem hagyta magát és folytatta:

„Eddig én azt a tendenciát láttam megnyilvánulni a tanácsköztársaság minden szervének gyülésein, hogy egy bizonyos számu *előimádkozó* lefoglalja a gyüléseket és a tagok ki vannak zárva a részvételből. A fehér isten idejében ugy volt, hogy akinek az hivatalt adott, észt is adott hozzája. Nem hiszem, hogy a vörös isten ilyen distinkciót csináljon és ne lehessen esze annak is, akinek nincsen hivatala. Nem engedhetö tehát meg, hogy — amint ebből az ügyrendből látható — ujra az a tendencia érvényesüljön itt, hogy akik csak egyszerü tagjai a szovjetnek, azok ne juthassanak szóhoz. Számos pontban azt a tendenciát látom megnyilvánulni, hogy ez az ügyrend diktatura akar lenni a proletárság ellen befelé, hogy ez *egyének diktatúrája* akar lenni, amire tegnapelött is láttunk egy nagyon megdöbbentö példát. Egyéni diktaturát türni nem fogunk. (Élénk helyeslés és taps.) Mi a proletárságon belül demokráciát akarunk. (Igaz! Ugy van!)

Ezek a tanácskozások olyan természetüek, hogy nemcsak szavazást várunk a tagoktól. Elvárjuk az egyes tagoktól, hogy a napirendre kerülö kérdésekkel behatóan foglalkozzanak. És

mivel eddig azt tapasztaltuk, hogy *az ügyek élén sokszor olyanak állanak, akik a szakmához abszolute nem értenek*, (Igaz! Ugy van!) meg kell nyitni a lehetőségét annak, hogy a szovjet egyes tagjai támogassák nagyobb szakértelmükkel az ügyek élére rendelt elvtársakat".

Az elnököt sikerült ezzel a kemény felszólalással sarokba szoritani.

„Fel fogom tenni a kérdéseket — mondotta — a különböző számu percre megszabott és a szólásszabadság mellett tett inditványokra nézve. *Azt hiszem, leghelyesebb a legmeszszebbmenő, a korlátlan szólás-szabadság melletti inditvány.* Aki amellett van, hogy, a további rendelkezésig, egyelőre teljesen korlátlan szólásszabadság biztositassék..." Tovább nem tudta az elnök folytatni, annyira zajongtak az előimádkozók.

Szántó Béla népbiztos a kérdés feltevéséhez kért szót.

„Én már régóta járok kongresszusra — mondotta — de nem hallottam azt, hogy nem az eredeti inditványt teszik fel szavazásra, hanem a későbbi inditványt. Én kérem az eredeti inditvány feltételét".

A szavazás vége a *korlátlan* szólásszabadság elfogadása volt. Ez azonban nem volt tulságosan komoly határozat, mert nem volt akadálya annak, hogy később, a további ülések folyamán, mégis csak tiz percig engedték meg a hozzászólást, s hamarosan egyáltalában nem engedték a sok jelentkezőt szóhoz jutni, egyszerüen berekesztve a vitát.

Aki nem jól érzi magát.

Az ügyrend vitája a legnagyobb összevisszaságban folytatódott. „Amidőn az ügyrend felett tárgyalunk — mondotta Tóth István, ki Veszprémből jött el — meg kell állapitani, hogy az ügyrendhez milyen sorrendben lehet hozzászólani. Mert amikor az egyik a 13. pontról beszél, az utána következő a 6. pontról, azután megint az 1-ről, olyan összevisszaságban és zavarban vagyunk, mint az, *aki nem jól érzi itt magát*".

„Pláne — szólt közbe Timár Szeréna, a szocializmusnak egy régi, de nem nagyon bájos támasza, folytonos zaj között — ha a régi tónust fogjuk használni, akkor otthon leszünk."

„Azonkivül — folytatta Tóth — kérem Bokányi elvtársat, teremtsen rendet, mert arra van hivatva, azért van oda felültetve."

Klotür és obstrukció.

Zajos jelenetekre adott okot az ügyrend 8. §-a, mely azt mondja, hogy „bármely tanácsülési tag inditványára a gyülés, vita nélkül hozott határozattal, korlátozhatja a felszólalások idejét és a vita egész tartamát, elhatározhatja, továbbá a vita azonnal való berekesztését."

„A szólásszabadságnak ilyen korlátozását — pattant fel Somogyi — nem engedte meg magának *a legvadabb klotür* sem a polgári parlamentekben."

„Mi megengedjük" szólott közbe cinikusan Rónay Zoltán népbiztos. Az állandó zajban erre ilyen közbeszólás is elhangzott: „Ne csináljunk *obstrukciós játékot.*"

Somogyi nem hagyta magát az ilyen közbeszólásokkal zavartatni. Az elnök próbálta beléfojtani a szót.

„Én az elnöktől sem hagyom magam terrorizálni" — kiáltotta Somogyi, s a vita tovább hömpölygött nagy hullámokban.

A tehetetlen elnök.

Az elnök szánalmas tehetetlenséggel hallgatta a sok közbeszólást s azt, hogy helyette mások utasitják rendre a közbeszólókat.

„Mindenki elnök akar lenni!" állapitotta meg találóan az egyik közbeszóló.

Az elnök hasonlitott az árviz alkalmával a hullámok között a háztetőn kuporgó aggastyánhoz, kinek képét valamikor a Borsszem Jankóban láthattuk, alatta a következő német versikével:

Auf dem Dache sitzt ein Greis,
Der zu helfen sich nicht weiss.

„Én szükségesnek tartom azt — mondta Schramm Gyula — hogy az elnökség kezébe valami hatalmat adjunk. Éppen a mai tárgyalás mutatja legjobban, hogy mennyire szükséges az elnök intézkedése, mert *ugy ülünk most itt, mint egy kupaktanácsban.*"

Jönnek a darabantok.

Tompa János, akit a szatmáriak küldtek a szovjetbe, kifogásolta az ügyrend 13. §-át, mely szerint „rendzavaró tanácstagot a tanácskozásból kizárhatják s a kizárásnak karhatalommal is érvényt lehet szerezni."

Darabantok! Kiáltottak fel egyesek, s Tompa elvtárs ugy vélekedett, hogy *„talán nem lesz szükség arra, hogy Pogány elvtárs ágyut állitson be,* hogy itt nem tudom ágyuval kelljen a rendet fenntartani. Fenn tudjuk mi magunk között tartani enélkül is a fegyelmet.

Igy kisértettek a szovjetben a klotür, az obstrukció, a darabantok, sőt az ágyuk is . . .

Egy klikk diktatúrája.

Az alakuló gyülés végén a bizottságok választására került a sor.

Az elnök felolvasta a bizottságokba ajánlottak névsorát, s kézfelemeléssel kivánt szavaztatni a javaslat felett.

„Nem lehetséges az — mondotta egy vidéki szovjettag — hogy egyszerüen ismeretlen embereket felülről *kinevezzenek* bizottsági tagokul. Semmiféle visszaélést nem türhetünk el és *nem türhetjük, hogy egy klikk diktatúrája érvényesüljön.*“

Egy másik vidéki az ellen tiltakozott, hogy csaknem minden bizottságba egy és ugyanazok az emberek választassanak be.

„Az előbb elfogadtunk egy napirendet — állapitotta meg egy harmadik vidéki — és nem tartjuk be. Az előbb elfogadtunk egy ügyrendet és nem tartjuk be. A napirenden, amelyet az előbb elfogadtunk, nem volt felvéve a bizottsági tagok megválasztása. Az ügyrendben, amelyet elfogadtunk, benne van, hogy minden szavazás *titkos választással* történik. Amikor ezt elfogadtuk, akkor egy negyedórával később, amikor az elvtársak nagyrésze künn van, választások történnek, még pedig kézfelemeléssel.“

A szovjet és a közvélemény.

Mikor Napoleont életfogytiglani konzullá választották, Hilaire tábornok felállittatá hadtestét.

— Bajtársak — szólt — a nép Bonaparte tábornokot életfogytiglani konzulnak akarja. A véleményeknek szabadoknak kell lenniök! Szavazataitokra nem akarok befolyást gyakorolni! Válasszatok szabadon!

Még csak azt kell megjegyeznem, hogy az elsöt, aki nem Bonaparte mellett lesz, a katonák frontja előtt lövetem agyon. Éljen a szabadság! Éljen a köztársaság! . . .

Ez a történelmi anekdota jutott eszembe a magyar szovjet alakuló ülése alkalmából.

Kun Béla részéről csak üres játék volt az, amikor szovjetesdit rendezett a proletárság véleményének, a közvéleménynek megszólaltatása érdekében.

Már a szovjet ügyrendje is világosan amellett szólt, hogy nem kiváncsi voltaképen a közvéleményre, még világosabban szólt emellett később a szovjet érdemleges tárgyalása.

Kaulbars tábornok egy társaságban ellenmondást nem türő hangon jelentette ki, hogy *a cár és a közvélemény egy!*

Stambulov, az akkori bolgár miniszterelnök ellenvetéssel élt, amennyiben azt állitotta, hogy több. E kettö együttvéve — mondotta — *tiz.*

— Hogy-hogy? kérdé zavartan a tábornok.

— Ugy, hogy a cár *egy,* a közvélemény *nulla* . . .

A cárt azóta megölték, Kun Béla még él . . .

❖ ❖ ❖

HARMADIK ÜLÉS.

1919. junius 16.

Előadás a romboló munkáról.

A harmadik szovjetülésnek javarészét *Varga* Jenőnek, a szociális termelés népbiztosának a „*szocializálás és a termelés fokozása*“ nevü napirendi pontról tartott előadása foglalta le.

Vargát bátyja, egy Weiss nevü tétényi fakereskedő pékinasnak adta. Utóbb azonban, gyenge, beteg fizikuma miatt, ki kellett venni a mühelyből s tovább tanittatták. Tanár lett belőle, s a fővárosnál kapott állást. A főváros, mely abban az időben a sinecurát kereső szociologusoknak menedékhelye volt, Vargát tartósan szabadságolta, s ő a Népszavához állott be munkatársnak.

A Népszavában megjelent cikkei (melyekért még a legutóbbi időben is felvette a honoráriumot) önálló tanulmányai a szocialista tanokat tulhajtó, a tárgyilagos tudományosságot nélkülözö irásmüvek voltak. Kétségtelen előnye volt ez irásmüveknek egyszerü, a félmüvelt embert épp ezért megvesztegetö dialektikája.

A forradalom népbiztost csinált belőle, majd pedig a Népgazdasági Tanácsnak lett az elnöke. A rendeletek kártyavárának felépitése volt a gyönyörüsége, minden komoly, gyakorlati eredmény nélkül.

Mellesleg szólva ez a beteg, kimerült ember, vállalkozott (még a Károlyi-regime alatt) arra is, hogy a jövő nemzedéket az egyetemen a nemzetgazdaság tudományára tanitsa. Mondhatom, szép kis tudományt adott volna elö...

Szökése alkalmával, Bruckban, nála és vele volt családtagjainál 54.600 koronát találtak kék pénzben.

A szovjetben elmondott hosszu előadása, melyet gyengeségére való hivatkozással ülve mondott el, szólott a szocializálásáról, de a legnagyobb megerőltetéssel sem tudott Varga

beszámolni, a napirend szerint, a termelés fokozásáról beigért adatokról.

Előadásának bevezetésében igérte ugyan, hogy a szovjetgazdálkodás romboló, fenntartó és ujraépitö munkájáról fog beszélni, igazában azonban csak a *romboló munkáról* tudott számot adni.

A pénzintézetek lerombolása.

A pénzintézetek lerombolása, vagy, amikép Varga magát tudományosan kifejezte, proletárigazgatás alá vétele, mindjárt *az első napon* megtörtént. A proletárigazgatás alatt érteni kellett a legéretlenebb bankjingliknek és a Fonyó Anna nevü bankbiztosnak hysterikus garázdálkodását.

„Jelenleg — mondotta Varga — körülbelül 800 pénzintézet áll fiókjaival együtt állami ellenőrzés alatt és ezekben az intézetekben körülbelül nyolc milliárd névértékü betétet és ugyanennyi, vagy talán még több névértékü mindenféle részvényt, kötvényt, értékpapirt foglaltunk le. De gazdasági szempontból a bankok birtokbavétele reális nyereséget, reális pluszt, reális többletet nem jelent. Mert mi egy nagy bank végeredményben? Egy nagy épület, egy csomó iróasztal és egy csomó papiros. Ez nem termelöüzem, amelynek elvételével a proletáriátus valami sokat nyert volna. *Ez lényegében a kapitalista renddel szemben romboló munka volt, amely, mint ilyen, kitünően sikerült is, de komoly nyereséget, pozitiv nyereséget nem jelent a proletáriátus számára.*“

A nagybirtokok lerombolása.

„A magyar meg nem szállott területen — számolt be Varga a földbirtokról — több mint hét millió katasztrális hold van szocializálva, ugy hogy magántulajdonban csak 6.3 millió hold maradt“.

Sajnálattal állapitotta meg, hogy „tényleg a nagybirtokok szocializálása sok helyen csak *látszatra* van végrehajtva, mert sok helyen a régi tulajdonos mint megbizott most is benn ül a nagybirtokban“.

Maguk az alkalmazottak ragaszkodtak ehhez, ami érthető, mert „nyilvánvaló, hogy olyan mezögazdasági munkásokban, akiknek az osztályöntudata nagyon kicsiny, meg van még bizonyos *rabszolgai ragaszkodás* a régi tulajdonoshoz.

annak családjához s ök nem tudják még ma átérteni a változás óriási jelentöségét".

Valóban szerencse volt, hogy az egyszerü zselléreknek több eszük volt, mint a tudós szociológusnak. Ha sikerült volna a mezögazdaságban nemcsak látszólag, hanem *tényleg* szocializálni, ugy olyan silány terméseredményekhez jutottunk volna, melyek mellett éhen haltunk volna, a szó szoros érelmében mindannyian, a tudós szociológusokkal együtt.

Szerencse, hogy nem támadt a szocializált birtokokon egy óriási sötét lyuk, s igy van még szilárd talajunk, melyen ennek a szerencsétlen országnak ujraépitö munkáját valóban megkezdhetjük.

Egyéb rombolások.

A bányászatról és az iparról megállapitotta Varga, hogy „a meg nem szállott területen levö bányászatnak szocializálása teljesen be van fejezve, a szénbányászat, ahol 27.000 munkás dolgozik, szocializálva van. Továbbá a kö- és egyéb bányászat, azután a vasfeldolgozó ipar, a hadiszergyártás, gép- és szerszámgyártás, ahol 20.000 ember, a faipar, ahol körülbelül 8000 ember dolgozik, ugy hogy a bányászatban és az iparban, amennyire a dolgot át lehet tekinteni, több mint 100.000 munkás máris szocializált üzemben dolgozik."

Statisztikázás felsülésekkel.

Erröl az áttekintésröl meg kell jegyezni, hogy az iparosokat forradalmi törvényszékkel való fenyegetéssel hetenkint más-más leltár, s egyéb statisztikai kimutatás készitésére kényszeritették. Óriási költséggel néhány száz embert állitottak be *statisztikázás* céljából a szociális termelés népbiztosságához. Ezek munkájukat, minden komoly munkaterv, minden komoly hozzáértés nélkül végezték, s felsültek, mert még csak a szocializált üzemekben foglalkoztatott emberek számát sem tudták megbizhatóan összeadni.

Mikor erre a botrányra rájöttek, a személyzet három negyed részét elcsapták, ugynevezett „munkájukat" megsemmisitették, s kezdték a játékot negyedannyi emberrel elölről.

A statisztikázás föcélja az lett volna, hogy a szocializált termelés fokozását és gazdaságos voltát kimutassák. A próbaképpen kihozott eredmények olyan szégyenteljesek voltak, hogy végül is, a proletárdiktatura bukásakor ezt a

nagy titkukat eláruló sok métermázsa papirosukat nagyrészt elégették.

Mikép azonban a thermométer nélkül is tudjuk, hogy mikor izzadunk és mikor fázunk, azonképen statisztika nélkül is tudjuk, hogy milyen gyalázatos csödöt mondott a szocializálás.

Folytonos átszervezés.

Elmondta azután Varga, hogy a szocializálás szellemé böl kifolyólag a háborus központokat *átszervezték* anyaghivatalokká.

Általában nagy mesterek voltak az átszervezésben. Egyebet sem csináltak, mint átszerveztek, mert mindenröl, amit a kapitalista világ hátrahagyott, be akarták bizonyitani, hogy rossz, hogy átszervezésre szorul. Mire az egyik átszervezéssel bakot lőttek, hozzáfogtak nagyképüsködve az ujabb átszervezéshez s igy bolonditották folyton a világot.

A miniszteriumokból például népbiztosságokat csináltak, majd pedig megteremtették a Népgazdasági Tanácsot, melynek az egyes népbiztosságok a föosztályai voltak. A hivatalok neveinek ezt a folytonos átkeresztelését ugy tüntették fel, mint valami nagyszerü reformot, holott az átkeresztelés semmiféle praktikus célt nem szolgált.

A Lakáshivatalt például minden második héten becsukták átszervezés céljából. Majd centralizálták, majd meg decentralizálták, s az eredmény egyformán nem ért semmit.

Nincsenek tisztességes emberek.

Beismerte Varga, hogy az anyaghivatalok nem müködnek jól, mert visszaélések vannak azoknál, mert nincsen ott csupa tisztességes ember.

„Ez ma sincs meg — mondotta — nem is lehet meg, mert mi valamennyien, akik itt ülünk, egy korrupt kapitalista társadalomban, annak ideológiájában, annak szellemében nőttünk fel, s ennek folytán teljesen ki van zárva az, hogy a jelen pillanatban lehessen egy nagy hivatalt csupa olyan emberből szervezni, akik között egyetlenegy csirkefogó ne legyen. Ez nem létezik.

A tisztogatás munkája azonban folyik, s remélhető, hogy pár hónap alatt ezek az organizációk nagyon jól fognak müködni."

Szerencsére Varga még csak másfél hónapig folytathatta a tisztogatás munkáját, mert tény, hogy minél többet tisztogatott, annál több piszok gyült egybe az anyaghivatalokban.

Néhány adattal szolgálok majd e részben a továbbiak folyamán, bebizonyitva, hogy a leggazabb kapitalista még csak nem is álmodhatott olyan merész panamákról, miket az anyaghivataloknak „szocialista szellemben nevelt" vezetői fényes nappal elkövettek.

Kimeritö adatokkal szolgálnak majd egyébként legközelebb az anyaghivatalok felszámolását végzö miniszteri biztosok.

Mint általánosan tudott tényre utalok ezuttal arra, hogy az anyaghivatalok a régen olcsón beszerzett árut drága áron utalták ki, mesterségesen tenyésztve ezzel az uzsorát.

A munkáselosztás botránya.

Dicsekedett Varga azzal, hogy a munkáselosztást megszervezték, „ugy hogy mindenütt az emberi munkaerö ott álljon rendelkezésre, ahol arra a legsürgösebb szükség van és hogy minden munkás azt a munkát végezze, amelyik az ö tehetségének legjobban megfelel."

A példák botrányos sorozatát lehetne felhozni annak a bizonyitására, hogy ennek a programmnak pont az ellenkezöje volt a kommunista gazdálkodás alatt tapasztalható.

„Eltiltottuk — vallotta be Varga — egy csomó foglalkozási ágban a tanoncoknak, ifjumunkásoknak, gyakornokoknak az alkalmazását, hogy ne menjenek az emberek az olyan pályára ujonnan, amelyekre a jövöben szükség nem lesz.

Legnehezebb problémáink egyike az, hogy az uj organizáció folytán feleslegessé váló nagy intellektuell rétegeket, tisztviselöket, jogászokat stb. átképezzük termelö foglalkozásokra. Méltóztassék arra gondolni, arra a rengeteg sok banktisztviselöre, biztositási tisztviselöre, ügyvédekre, kereskedösegédekre, akiknek nagy része ma teljesen improduktiv módon él és ez ellentétben áll a szovjetállam föelvével, hogy mindenkinek dolgoznia kell".

A divatipart, a müvészi ipart kommunistáink ki akarták ölni, s csak az izléstelen tömegmunka termelését türték meg olyan cikkekben is, ahol az élet szépsége megkivánta volna a termelésnek magasabb szinvonalát.

Ilyen és ehhez hasonló kisérletezésekböl állott a kommunista munkáselosztás, melynek legbotrányosabb megnyilvánulása abban állott, hogy amikor a fejmunkásokat testi munkásokká akarták minden áron átképezni, a fejmunkára viszont erönek erejével a testi munkásokat állitották be.

A szellemi munkásoknak a mezögazdasági termelö munkára való terelése céljából inditott mozgalom költségeire a Népgazdasági Tanács földmüvelésügyi föosztálya 7233/N. B. szám alatt 500.000 kor. hozzájárulást utalt ki. A mozgalom eredménye pedig egy fillér ára eredményt nem hozott; mindössze néhány, a mozgalmat kritizáló cikk született meg a Népszavában.

A szocializálás határsértései.

Bevallotta Varga, hogy amig Oroszországban az ipari szocializálás alsó határául az ötven munkást állapitották meg, addig nálunk husz munkásig ment le a szovjet-kormány az ipar szocializálása terén.

Bevallotta, hogy a gyakorlatban ezen a határon is tulmentek egyes kisiparosok sérelmére. „Nem a kormányzótanács — mentegetödzött Varga — és nem a szociális termelés népbiztossága és nem én voltam az, akik a sokkal kisebb üzemek szocializálását óhajtottuk, hanem maguk a munkások voltak, akik nemcsak hogy óhajtották, hanem minden megkérdezés nélkül végre is hajtották a 20 munkásnál kisebb üzemek szocializálását is.

Söt azt merem mondani, hogy épen én és sokan voltunk azok, akik igyekeztünk a fölösleges szocializálással nagyon erélyesen szembeszállni. Csak egy példát mondok: igy a budapesti borbélysegédek és fodrászmunkások mindenáron szocializálni akarták a f o d r á s z i p a r t. Nekem a legnagyobb erélylyel kellett fellépnem, hogy ettöl az értelmetlen dologtól, hogy nem termelö üzemeket állami kezelésbe vegyünk, öket nemhogy lebeszéljem, hanem egyenesen leterrorizáljam."

Ez a leterrorizálás nem sikerült mindig tulságosan, mert a legörültebb eröszakoskodást vitték végbe a munkások, a hatalmi tébolyban szenvedö termelö biztosok, mit sem törödve azzal, hogy észszerü, gazdaságos termelés a kisiparban csakis az egyéni vállalkozás elve alapján képzelhetö el.

Vargának mentegetödzése a szocializálás határsértései

ügyében egyébként már csak azért sem volt őszinte, mert a szociális termelés népbiztosságának tudtával és beleegyezésével, egyszerüen egyesitették különböző szakmákban a kis- és középiparosok üzemét. Igy történt ez a bádogosok és szerelők, a villamos szerelők, a kályhások, cserép- és palafedők, a cimfestők és szobafestők, az épitőlakatosok és rokonszakmabeliek, az üvegezők, a kosárfonók, a szücsök stb. iparában, a filmiparban és a mozgóképüzemekben. A Friedrich-kormány szeptember 5-én közreadott rendeletével intézkedett ezen egyesitett üzemek felszámolása iránt.

A szóban forgó szakmák kis- és középipari üzemeinek egyesitése csak deficites gazdálkodáshoz vezetett. Igy például a Népgazdasági Tanács III. főosztálya kénytelen volt a villamost szerelő ipar központi irodája számára 7301/N. B. szám alatt a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál 4,750.000 korona hitelt nyitni.

Érdekes, hogy a mezögazdaságban (ügy látszik a munkások elégtelen szociális képzettsége miatt) hasonló határsértések voltak. A nyilván szándékosan homályos rendelet következtében a 100 magyar holdat, s a 100 katasztrális holdat, melyek között lényeges a különbség, (mert egy magyar hold csak 1200 négyszögöl, mig egy katasztrális hold 1600 négyszögöl), állandóan összecsereberélték.

A házak szocializálása körül (a munkásházak mentesek lévén a szocializálás alól) a szocializálást egészen sajátszerüen magyarázták a háziur-munkások (nyilván ugyancsak hiányos szociális képzettségük miatt).

Basáskodás és lustálkodás.

Őszinte vallomásokkal szolgált Varga az üzemi ellenörző munkástanácsok, valamint a termelöbiztosok basáskodásáról és lustálkodásáról, valamint szakértelem nélküli dirigáló szándékukról.

„Az üzemi, az ellenörző munkástanácsok — mondotta Varga — igen sok helyen teljesen félreértették hivatásukat, (Ugy van!) amely hivatás abból állana, hogy ök az üzemben a munkafegyelmet fenntartsák.

Ehelyett betültek az irodákba, (Zaj és felkiáltások: *Basáskodnak!)* ott pipáznak, beszélgetnek és egészen tétlen életet élnek.

A termelöbiztosok sok helyen azt hitték, hogy az ő feladatuk az üzem technikai vezetése. (Felkiáltások: *Ugy van! Még most is azt hiszik! Ez a hiba!)* Komplikált gyári üzemekben, ahol régente is hatalmas müszaki organizáció volt, teljesen lehetetlen elképzelni azt, hogy az a proletár, aki lehet nagyszerü, öntudatos proletár, de akinek technikai szakismeretei hiányoznak, beleszóljon az üzem technikai vezetésébe, vagy pláne dirigálja azt. Ez, elvtársaim, a mérnökök és a technikusok dolga s a termelöbiztosnak csak az lehet feladata, hogy politikai szempontból nézze a dolgokat s ügyeljen arra, nem történik-e valahol szabotálás.

Általános hiba az, elvtársaim, hogy a termelöbiztos is és az üzemi munkástanács is, magából az üzemből, az üzem munkásságának ajánlatára neveztetett ki, ellentétben az orosz rendszerrel, ahol a termelöbiztost nem az illetö üzem munkásságából, hanem máshonnan nevezték ki, s ahol az üzemi munkástanács bizonyos hányadrésze is kifejezetten nem az üzem munkásságából került ki, ahol tehát nem áll fenn az a nálunk gyakori eset, hogy ha egy üzem munkássága valami igénnyel, mondjuk hozzá, jogtalan igénnyel lép fel, a munkástanácsot és a termelöbiztost azzal a fenyegetéssel tudja kényszeriteni kérésének teljesitésére, hogy különben elcsapunk benneteket."

Igen ám, de az idegenből hozott termelöbiztos, az idegenből hozott munkástanács nem érthet ugy a rá nézve uj üzem vezetéséhez, mint az üzemnek régi embere. Egyébként Oroszországból se hallatszanak megnyugtató hirek a termelöbiztosokról, a munkástanácsokról. Ott is csak bajok vannak.

Munkások és intellektuellek.

Visszhangot adott Varga a szovjetben annak, a sajtóban és gyülésekben a kommunizmus alatt folyton feszegetett állitólagos ellentétnek, mely a fejmunkások és a testi munkások között fennáll.

„Agitációval — mondotta Varga — remélhetöleg elég gyorsan ki fogjuk küszöbölni, az egész vonalon a munkások és az intellektuellek között lappangó ellentétet".

Kétségtelen, hogy van különbség a fejmunkás és a testi munkás között, aminthogy általában különbség van ember és ember között. Az emberek közötti egyenlöség hiánya az oka annak, hogy a kommunista gazdálkodás, minden embernek a földi javakban való egyenlö részeltetése épp oly igazságtalan, mint tarthatatlan rendszer.

Majd ha valamikor semmiben, különösen kultura dolgában nem lesz különbség ember és ember között, akkor megvalósulhat magától a kommunizmus világa.

Ez az egyszerü igazság, mint valami Columbus-tojás, vezet a kommunista-programm megvalósításához.

A teljes megvalósitás ideje azonban ma még beláthatatlan messziségben van.

A fejmunkások és testi munkások közötti egyenlötlenség dacára, a kapitalista gazdálkodás idejében a kétféle munkás között meg volt a lelki harmonia. Az ellentétek csak a kommunista gazdálkodás ideje óta pattantak ki, mert a kommunisták gyülölködésre uszitották az embereket.

Az ő agitációjuk a harmonia érdekében, melytől Varga eredményt várt, csak elmérgesitette a helyzetet. Az ellentétek a fejmunkások és testi munkások között azóta lettek voltaképen nyilvánvalóvá, amióta közéjük furakodtak azok, kik se a fejükkel, se a testükkel dolgozni nem akarnak, hanem csak a *szájukkal*, amióta az agitálás az üzemekben a munka fölé kerekedett.

Az uj bürokrácia.

A kommunisták agitációjának egyik leghangosabb jelszava *a bürokrácia kiküszöbölése* volt. A bürokrácia kiküszöbölése helyett egy, a réginél sokkalta rosszabb uj bürokráciát teremtettek.

A következő épületes dolgokat mondta el erről Varga:

„Magam elismerem, hogy az uj bürokrácia közel sem az az ideális szerv, amelyet mi szeretnénk látni, elismerem, hogy igen sok oda nem való ember került bele, igen sok tulfiatal ember (Ugy van!), igen sok tudatlan ember (Ugy van!), igen sok politikailag oda nem való ember. (Ugy van! Ugy van! Zaj. Felkiáltások: *Atyafiság! Kitünő családok! Dobják ki a zsidókat!)* egy csomó ügyes csirkefogó (Ugy van! Állandó zaj.), akik máról-holnapra ugy váltották a politikai meggyözödésüket, mint a váltó ruhájukat (Ugy van! Ugy van!), egy csomó csirkefogó, aki lopott, csalt és visszaéléseket követett el (Ugy van! Ugy van! Taps. Felkiáltások: *Most is csal! Nem a mi hibánk! Állandó zaj.)*, de ezeket az elemeket, ahogy azt Lenin mondta Oroszországban, mint a forradalom tetüit és piócáit el kell távolitani".

A tetük és piócák — sajnos — a kommunista gazdálkodás alatt mindenütt nap-nap után szaporodtak. Csaknem egészen eltetvesedtünk, s vérünket csaknem teljesen kiszivták.

A panamák.

Szólott Varga az uj bürokrácia hamarosan kipattant kisded panamáiról, s mentegetni próbálta azokat, mondván:

„Az uj bürokrácia a visszaélésekben járatlan és ügyetlen (Derültség.) és minden visszaélés azonnal kiderül".

Megállapitotta azt, hogy a panama *az egész vonalon* virul.

„A munkásokból lett irodai emberek között — mondotta — éppen olyan gyakori a visszaélés, mint az intellektuellekből lett bürokraták között és e tekintetben Pest és a vidék között semmi különbség nincs. (Ugy van!)

Én tudok vidéki direktóriumokat, ahol a tagok lakásai tele vannak perzsaszönyegekkel (Egy hang: Halljuk, hol van?) és tudok Pesten hasonló dolgokat".

Hogyan fokozták a termelést.

Rátért azután Varga a proletáruralom legszomorubb vivmányára, annak beismerésére, hogy a szocializálás eredménye nem a termelés fokozásához vezetett — mint ahogy ezt az agitátorok teli szájjal megigérték — hanem *a termelés csökkenéséhez.*

„A proletárállam — vallotta be Varga — sok mindenféle szépet és jót tud csinálni, de egyet nem, t. i. nem tud az embereknek több javakat juttani, mint amennyit az ország dolgozó lakossága termel. (Ugy van! Ugy van!) Ez olyan alapigazság, amely független bármiféle társadalmi rendtől.

Csak annyit lehet fogyasztani, amennyit munkával termelünk. Már most, ha abból a szempontból nézem a dolgokat, hogy milyen a termelés eredménye a proletárforradalom óta, nyltan és öszintén meg kell mondanom, hogy *az eredmény borzasztó rossz.* (Egy hang: Nem mindenütt!) *A munkateljesitmény, elvtársaim, általában erősen csökkent.* Kevésbé csökkent a mezögazdaságban, erösebben csökkent az ipar számos ágában. A szénbányászatban a jelenlegi termelés az éveleji, tehát a Károlyi idejében fennállott kapitalista rezsim termeléséhez képest 10—38%-ig menö csökkenést mutat — nem az

üzemtermelés, ezt méltóztassék meggondolni, hanem az egyéni munkateljesitmény. A békeidőbeli termeléshez képest pedig körülbelül 50% a csökkenés a bányászatban. Vagy nézzünk más ipari ágakat.

Találomra kikapom pl. a gépgyárak munkateljesitményét. Itt a következőket találjuk: — hogy egy nagyobb üzemet vegyünk — a Láng-féle gépgyárban a csökkenés 30%, — vagy, ha egy kisebb üzemet veszünk — Friedrich István mátyásföldi felvonógép-gyárában 75% az üzemcsökkenés, a Röck-gyárban 25%, a Wörner-gyárban 50% az egyéni munkateljesitmény csökkenése. És igy van ez tovább az egész vonalon, kivéve azokat az iparágakat, ahol a munkások tisztán a gépezet kiszolgálására szoritkoznak, ahol a munkateljesitmény csökkenése kevésbbé vehető észre, pl. a vegyi-iparban, a malomiparban".

Ezen megállapitások dacára, Budapest utcái a proletáruralom alatt televoltak a következő felirásu plakátokkal: *„Szociális termelésből fakad a jólét!"* Nem volt minden humor nélkül való, hogy ezek a plakátok, melyeket a Peidl-kormány levakartatott, rendesen a „jólétet" szomoruan illusztráló csukott boltok lehuzott redőnyeire, s üres kirakatainak üvegtábláira kerültek.

A kapitalista munkafegyelem megszünése.

„Ha kérdezzük — folytatta Varga — hogy mi az oka ennek a szomoru dolognak, — hangsulyozom, nem arról van szó, hogy a termelés szén- vagy anyaghiány miatt csökkent, hanem az egyéni munkateljesitménynek a szén- és anyaghiánytól független csökkenéséről, — akkor a következő okokat kell itt felhoznom: az első *a kapitalista munkafegyelem megszünése.* A másik, ami ehhez a dologhoz tartozik, *az akkordbérek megszüntetése* és itt a következő az eset. Az akkord-rendszer megszüntetése és az időbérre való áttérés folytán épen a legjobb munkások teljesitménye csökkent.

Be kellett látnunk azt — és ez már folyamatban van —, hogy vissza kell térnünk a munkateljesitmény megszabásához (Helyeslés.), bizonyos minimális munkateljesitményhez és ezenfelül különjutalmat kell adnunk annak, aki többet dolgozik. Másutt pedig szükséges az akkord-rendszerhez való visszatérés".

A munkás ugy gondolkozott, hogy miért vállalkozzék a

fárasztóbb munkára, ha ugyanugy fizetik, mint a kényelmes munkáért? Miért dolgozzék sokat, ha a szorgalmast ugyanugy dijazzák, mint a tunyát? Miért eröltesse meg magát, amikor ugy sem kapja meg „munkája teljes hozadékát?"

Az ember természetében rejlik az, hogy anyagi ösztökélésre van szüksége, s a természetet — mondja a régi latin szállóige — kiverheted furkós bottal, mégis visszatér.

Találóan mondja Richter Jenő „A szocializmus diadala után" cimü kitünő munkájában:

„A munka nem oly termékeny és intenziv többé, mint azelőtt volt; hiányozván a tulajdonos, vagy a magánvállalkozó, hiányzik az is, aki a tevékenységet vezesse, irányozza és igazgassa; hiányzik az is, aki meggátolja az anyagtékozlást és az eröelvesztegetést, aki a termelést összhangba hozza a keresletet és a fogyasztás érdekeivel. Mert a mostani munkavezetőkben nincs meg az önérdek hatalmas ösztöne, nincs meg az egyéni kezdeményezés, a verseny ösztönző igere".

Ime a hajcsár-rendszernek csufolt kapitalista munkafegyelem! Ime a szipolyozó-rendszernek csufolt kapitalista akkord-dijazás! A komunizmus egy csapásra megszüntette e gyülölt berendezéseket, de azonnal tapasztalhatta a szomoru következményeket és a kommunista kormány vezetői, szégyenszemre, hátrafelé irányitott tánclépésekben siettek a gyülölt berendezésekhez visszatérni.

A szakszervezetek, melyek éveken át prédikáltak a kapitalista munkafegyelem és az akkordbérek ellen, (mert ebből a prédikálásból éltek), nem voltak egykönnyen kaphatók arra, hogy Vargát a hátrafelé irányitott tánclépésekben kövessék. Féltek a félrevezetett munkásság haragjától.

Ezzel azután magukra zuditották Varga haragját, ki a következőket vágta a szemükbe:

„A baj ott van, hogy vannak még oly szakszervezeti vezetők, akiknek az ideológiája még nem alkalmazkodott a megváltozott viszonyokhoz (Igaz! Ugy van!), akik még ma is a régi sablon szerint vezetik a szakmájukat, akik még mindig azon az álláspónton vannak, hogy a szakszervezeti vezetőségnek az a feladata, hogy a szakmabeli munkások részére minél magasabb munkabért, minél rövidebb munkaidő mellett harcoljanak ki. Ez a mai körülmények között teljesen hibás politika. Ez helyes volt a kapitalistákkal szemben, de helytelen egy proletárállamban".

A csempészüzlet és lánckereskedelem.

A kommunisták hazug igéretei közé tartozott annak nagyhangu emlegetése, hogy letörik a lánckereskedelmet, letörik a csempészüzletet. Ennek az igéretnek is az ellenkezőjét kaptuk meg.

„A vidéki direktóriumok — panaszolta Varga — léptennyomon bedülnek uzsorás kereskedőknek, megbizzák őket külföldről áruk becsempészésével (Ugy van!) és 100 százalékos nyereséget hagynak nekik bezsebelni. (Zaj.) Nekem adataim vannak erről. (Felkiáltások: Kérünk adatokat!) Nem akarom ezeket részletezni. (Felkiáltások: Tessék megnevezni őket! Zaj. Elnök csenget.) Minden héten előfordul, hogy a vidéki direktóriumok vagy azoknak egyes tagjai által ajánlott csirkefogókat kell kidobni, akik utleveleket kérnek Bécsbe és Ausztriába, mindenféle nagyon gyanus üzletekre".

Azt viszont, hogy Pesten is, soha nem sejtett mértékben virult a diktatura alatt a lánckereskedelem, talán csak az ominozus nevü Lánchid-utcában, csak az ott székelő Vargáék nem vették észre.

A csempészkereskedelmet Pesten hivatalból dirigálták.

A közellátási népbiztosság például 4504—N. B. szám alatt kelt utalványával 3 millió koronát, 6392/N. B. számu utalványával 2 millió koronát, a Népgazdasági Tanács I. főosztálya 7518/N. B. számu utalványával 5 millió koronát, a pénzügyi népbiztosság 32451. számu utalványával 10 millió koronát utalt ki árucsempészési célokra stb.

A legszebb tételek közé tartozik kétségtelenül az, hogy a bécsi magyar követség a pénzügyi népbiztosság 1429. sz. utalványára 220 millió koronát kapott árucsempészés céljára. A pénzt *Fenyő Andor* gazdasági intéző, volt budapesti városi főmérnök vette fel, aki hamis utlevéllel és valódi pénzzel a zsebében akart a diktatura bukásakor Bécsből Svájcba szökni.

Megjegyzendő, hogy a diktatura urai nemcsak a becsempészésben voltak mesterek, ha azon keresni lehetett, de az országból való kicsempészés üzletét sem vetették meg. Kis hijja volt például annak, hogy ménlovainkat Ausztriába kicsempészszék.

A diktatura mesterségesen tenyésztette a csempészkereskedelmet és lánckereskedelmet.

A kereskedelmi utazókat, az ingatlan-ügynököket, s a gazdasági élet sok más hasznos munkását megfosztották legá-

lis munkaalkalmuktól, s belekergették erőszakkal a lánckereskedelem karjaiba. Egyik sem volt görög félisten, aki ambroziából élhetett volna.

A hazátlan bitangok hazája.

A vidéki intéző-bizottságokkal szemben volt végül Vargának még egy panasza, nevezetesen az, hogy a vidéki intéző-bizottságok lokális politikát csinálnak „s azt mondják, hogy dögöljön meg az egész ország, csak a mi járásunk legyen mindennel ellátva".

Ime a nemzetközi összeölelkezést igérő szocialisták oly állapotokat teremtettek, hogy még a hazán belül is járásonként egymás ellen gyülölködtek az emberek. Ilyen volt a „hazátlan bitangok" hazája . . .

A szandálos népbiztos.

A szovjet első érdemleges ülésének második felét *Lengyel* Gyula pénzügyi népbiztos foglalta le a maga számára.

Lengyel Gyula tanár-ember, ki legutoljára a főváros Cipőhivatalánk vezetője gyanánt próbálkozott tehetségének jelét adni, minden gyakorlati siker elérése nélkül.

Szandálban, halászingben, hajadon fővel járó ember, kinek, fiatalsága dacára, hajlott, pápaszemes alakja már messziről elárulja a jóakaratu emberek szerint a szobatudóst, a rosszakaratu emberek szerint — a futóbolondot.

Tisztességes ember hirében állott. Ennek a hirnek azonban erősen ellentmond az, hogy tudott a szovjetgazdálkodás minden pénzügyi disznóságról, a sikkasztásokról és a pénzhamisitásról egyaránt, s bünrészesnek szegődött azokhoz.

A külföldi tőzsdéken jegyzett értékpapirokat osztott szét népbiztos társai között, s egy-egy bont véve át azok ellenében, korrektül elintézettnek tekintette az ügyet.

Intézkedett az iránt, hogy a postatakarékpénztárnál, többnyire szegény emberek részéről letétbe helyezett értékpapirok közül a külföldiek elkopassanak a külföldön való értékesités céljából. Kerülni akarván a feltünést, nem küldette ki a postatakarékpénztár részéről közvetlenül a külföldre a kérdéses értékpapirokat, hanem arra adott utasitást, hogy a papirokat szállitsák át a Budapesti Giró- És Pénztáregylethez, s ezen intézetnek lett volna feladata a lopott papiroknak külföldön való

eladása. Szerencsére bizonyos körülmények összejátszván, a terv végleges kivitelére nem került a sor.

A diktatura bukása napján, ama bizonyos fekete — már mint a bolsevistákra nézve fekete — pénteken, délelőtt megjelent a nevében helyettese, *Székely* Béla a Hitelbankban, s Rózsának, az ékszerészsegédek szakszervezete elnökének, ki a bank mellett működő ugynevezett ékszerbecslő bizottság elnöke volt, azt a meghagyást hagyta hátra egy számoló cédula hátára irt ceruzafirkantással, hogy a vele volt Mayer Károly pforzheimi ékszerésznek szolgáltassa ki a letétben levő összes foglalatlan gyémántokat. Rózsa értesülvén az üzenetről, sejtette, hogy baj van s a gyémántokkal a népbiztosok akarnak ellógni, s telefonon három napi haladékot kért. Székely hivatkozott Lengyel parancsára, s ragaszkodott a gyémántoknak még a délelőtt folyamán való átadásához. Mayer Károly is türelmetlenkedett, s kijelentette, hogy megelégedne egy millió márka értékü kövekkel. Erre a Hitelbank gyanakvó emberei magát Lengyelt keresték fel. Vágó nevü titkárával beszélhettek csak, kivel azt üzente, hogy utasitásához ragaszkodik. Utasitása egyébként, üzente, a Népgazdasági Tanács intézkedésére történik, s azért Varga Jenő, a Népgazdasági Tanács elnöke felel. Amikor a Hitelbank emberei az előszobában ezt az üzenetet átvették, távozófélben beleütődtek az állitólagos Mayer Károly pforzheimi ékszerészbe, ki ekkor *vörös katonának* volt öltözve. Most már egészen tisztában voltak a helyzettel, s tovább szabotáltak.

Délután 5 órakor a bolsevista-kormány lemondott, s a népbiztosok Bécsbe menekültek — a foglalatlan gyémántok nélkül.

Rózsa utóbb bevallotta, hogy Lengyel titkárja, Vágó, már egy nappal előbb járt nála, s kérte őt, hogy szolgáltassa ki néki a Hitelbank gyémántjait. Legalább egy gyufaskatulyára valót adjon, mondotta szerényen a kis hamis.

Deficit az egész vonalon.

Lengyel, a szovjet-köztársaság finánepolitikusa annak a nyilt bevallásával kezdte a beszédét, hogy „a munkabérek emelése és a termelésnek ezzel kapcsolatban beállott csökkenése azt idézte elő, hogy *minden üzem kivétel nélkül egy nagy pénzügyi hiánnyal dolgozik*".

Ugy adta elő ezt az égbe kiáltó tényt, ugy jelentette be

ezt az ország csödjét jelentő körülményt, mely egyben a kommunista tanok legteljesebb csödjét jelenté, mint a legtermészetesebb dolgot. Sem ő, sem népbiztos-társai, sem a szovjet többi tagjai nem sülyedtek a föld alá szégyenükben, de még csak el sem pirultak...

A legigazságtalanabb adópolitika.

Beszélt azután a diktatura árpolitikájáról.

Szükségesnek jelezte, hogy a kommunista termelés mellett termelt áruk árát ne az *üzemi költségek* szerint, hanem az ugynevezett *társadalmi önköltségek* szerint állapitsák meg. A társadalmi önköltség alatt pedig olyan összeget kell érteni, melyben nemcsak közvetlenül a kérdéses cikk előállitására forditott költség foglaltatik, hanem olyan összeget, melyből a társadalomnak, az államnak minden egyéb kiadása is megtérül. Más szóval élve tehát a társadalmi önköltség alatt olyan összeget kell érteni, melyben adó, nevezetesen fogyasztási adó bennfoglaltatik.

Lengyel, az ifju rajongó, azonban öreg talmudistákat megszégyenitő álokoskodással tagadta azt, hogy a társadalmi önköltség rendszere a fogyasztási adók rendszeréhez hasonlitana, vagyis ahhoz az adórendszerhez, mely ellen a szocialisták az Erfurtban már évtizedekkel ezelőtt felállitott, s a magyar szocialisták részéről külön is elfogadott programm alapján, mint a legigazságtalanabb adórendszer ellen, irtóháborut hirdettek.

„Nem hasonlit a társadalmi önköltség rendszere — mondotta Lengyel — a fogyasztási adók rendszeréhez. A fogyasztási adók rendszere a multban, a kapitalista államban, *osztályadópolitika* volt. Nagyon jól tudják, elvtársaim, hogy akkor, amikor sulyos fogyasztási adóval terhelték meg a sót, a cukrot és egyéb közszükségleti cikkeket, akkor ez a szegény embert sujtotta, mert hiszen több sót és több cukrot a gazdag ember sem tudott egyénileg fogyasztani. Ebben a rendszerben a fogyasztási adó sokkal többet tett ki, mint az egyéb adó. Az 1914—15. évi költségvetésben, amely az utolsó normális költségvetés volt, 960 millió tiszta jövedelemből csak 319 millió volt egyenesadó, a többit más jövedelmek képében, elsősorban fogyasztási adókban szedték be."

Ime, ugyanazon ember, aki kifogásolta azt, hogy régebben a magyar állam *bevételeinek körülbelül kétharmadát*

fogyasztási adókból szerezte, nem riadt vissza attól a gondolattól, hogy — minden adó eltörlésével — a társadalmi önköltség rendszerével az állam *minden bevételét* fogyasztási adóból teremtse elö.

Az osztályárpolitika humbugja.

Azzal mentegetödzött Lengyel, hogy a régi világ *osztályadópolitikája* helyett, ök, a kommunisták, a társadalmi önköltségek rendszerének bevezetésével egyidejüleg *osztályárpolitikát* léptetnek életbe.

Az osztályárpolitika annyit jelent, hogy a proletárság nem a társadalmi önköltségeket fogja megfizetni, hanem csak az üzemi költségeket, vagy még ennél is kevesebbet, mert a tanácsköztársaság hajlandó a proletároknak a megállapitott általános árakból „*lényeges engedményeket adni.*"

Az osztályárpolitika annyit jelent tehát, hogy azok, akik a demokráciának hirdetöi voltak, akik az osztálykülönbségek lerombolását tüzték ki célul, akik az emberi egyenlöség apostolainak szerepét játszották évtizedeken át, azok különbséget tettek ember és ember között, azok igazságtalan válaszfalakat emeltek osztály és osztály között, azok a társadalom többségének, a proletároknak társadalmi költségeit, a társadalom kisebbségével, a gyülölt burzsoáziával akarták sokszorosan megfizettetni.

Kezdték kóstolónak a *dohányárunál*, melynek árát óriásilag felemelték, s ugyanakkor a proletároknak 50 százalék engedményt adtak. A példa annál kirivóbb, mert nem is *közszükségleti*, hanem *fényüzési* cikkről van szó, vagyis a proletáriátusnak fényüzését is a burzsoáziával akarták megfizettetni.

Az osztályárpolitika lett volna az igazi osztályadópolitika.

Hiába való a szavakkal való jongleurösködés. Aki jói figyelte, hogy mint dobálja fel a levegöbe büvészi gyorsasággal Lengyel az osztályadópolitika, s az osztályárpolitika színes, de üres golyóit, az rájöhetett arra, hogy az osztályárpolitika csak annyiban különbözik az osztályadópolitikától, hogy *fokozott* osztályadópolitikát jelent. A régi világ fogyasztási adói egyenlöek voltak bármely osztályhoz tartozó emberre nézve, az osztályárpolitika — árengedményeivel az egyik osztály s az azzal szemben álló árfelemelésekkel a másik osztály számára — az osztályadópolitikának a legszemérmetlenebb *megnövelése* lett volna.

Hol a bankjegyfedezet?

„Negyven milliárdnyi bankjegyet hozott forgalomba az Osztrák-Magyar Bank — folytatta Lengyel fejtegetéseit — és a valóságban 200 millió korona értékü aranya volt, vagyis egy fél százalék, minden száz koronára egy fél korona. De akár volt, akár nem volt aranyfedezet, — ez most is megvan — ez semmit nem jelent a pénz értéke szempontjából. Ellenben itt egyáltalán nem volt olyan termelés és a javaknak nem volt meg az a mennyisége, amelyhez ilyen rengeteg pénzösszeg kellett volna. Hogy valóban elértéktelenedett a pénz, azt ugy lehet megállapitani, hogy megvizsgáljuk, mennyire becsülték azt a külföldön bizonyos pillanatban. Március 21-én Zürichben 19—20 centimesre, vagyis fillérre becsülték az osztrák-magyar koronát, ma 16.5 fillérre becsülik. De nem a mi rendszerünk folytán értéktelenedett igy el".

Nos, éppen a tanácsköztársaság, mely minden fedezet nélkül bocsátott ki, hamisitott 1, 2, továbbá 25 és 200 koronásokat, mely később a postatakarékpénztár utján 5, 10 és 20 koronásokat bocsájtott ki, nevetségesen csekély fedezetet helyezve el a postatakarékpénztárnál, még pedig nem aranyban, hanem az Osztrák-Magyar Bank régi papirpénzeiben, az a tanácsköztársaság, amely utóbb ezt a silány fedezetet is visszaszivta, az csak a legnagyobb arcátlanság mellett tehetett az Osztrák-Magyar Banknak szemrehányást azért, mert nem volt elég aranyfedezete.

A korona árfolyamának a zürichi tözsdén való esése pedig igenis a tanácsköztársaság rendszerére vezethetö vissza nagyrészben. Minél tovább haladt ez a rendszer, annál kevesebbre értékelték a külföldön a mi koronánkat. A szovjet-gyülések lezajlása után a zürichi tözsdén még csak 16.5 centimesre sem becsülték a koronánkat. Viszont mihelyest hire ment a magyar proletárdiktatura bukásának, azonnal javult Zürichben a korona árfolyama.

A papirpénz ellenségei.

A szovjetbeli társaság szellemi szinvonalának semmibe vevését jelentette az, amikor Lengyel ártatlan arccal azt igyekezett hallgatói elött bizonyitani, hogy *a tanácsköztársaság nem barátja a papirpénz kibocsátásának.*

„Ha kibocsátunk megint pénzt — mondotta hallgatóságának sajátos derültsége közepett — akkor sohasem fogunk a

dolog végére érni, mert ez nem lenne egyéb, mint saját magunk, vagy az utánunk jövő generáció kiuzsorázása".

Egyébként is, tette hozzá, a hallgatóság ujabb derültsége közepette, „hogy mindig ujabb jegyeket bocsássunk ki, ahhoz sok papiros és sok nyomda kell".

A hazug pénzhamisitók.

Mindenekelőtt megállapitható az, hogy az állitólagos pénzjegykibocsátási iszony dacára, mint Lengyel maga is bevallotta, naponta 800.000 darab 5 koronás pénzjegyet hoztak forgalomba. Megállapitható — illetékes helyen szerzett információk alapján — hogy ilyen 5 koronásokból, valamint a később kibocsátott 10 és 20 koronásokból, körülbelül 300 millió korona névértéküt bocsátottak ki. Egyedül az 5 koronásokból 198 millió névértéküt hoztak forgalomba. Fedezetül 15.000 darab 10.000 koronás kék bankjegyet, tehát mindössze 150 millió koronát helyeztek el fedezetként a postatakaréknál, s ezt is később visszavették.

A pénzjegyek kibocsátására vonatkozó ártatlanul hangzó mentegetődzéssel szemben — ugyancsak illetékes helyről kapott információ alapján — megállapitható, hogy *körülbelül három és egy negyed milliárd korona névértékü hamisitványt bocsátottak ki Lengyelék az Osztrák-Magyar Bank pénzjegyeiből.* Az Osztrák-Magyar Bank pénzét hamisitották, mert annak neve alatt az Osztrák-Magyar Bank pénzjegyeivel csaknem hajszálnyian azonos külsővel bocsátottak ki pénzjegyeket Magyarországban. Kibocsátották ezt olyankor, amikor az Osztrák-Magyar Bank bécsi tanácsa minden közösséget megtagadott egykori budapesti főintézetével, s amikor Lengyelék maguk jónak látták egy papirlappal lefödni a Szabadság-téri bankpalota lépcsőházának márványtábláján a jegybanknak nevét.

Erről mélyen hallgatott Lengyel a szovjet előtt.

Amikor az első ilyen hamisitványok forgalomba kerültek, akkor — miként ezt a pénzügyminiszteriumban nekem elmondták — Grünn a mai pénzügyminiszter, feleletre vonta Székely Bélát, a zöld banktacskóból pénzügyi népbiztossá előlépett kommunistát, s ez szempillájának rebbenése nélkül, tagadta a hamisitványok kibocsátását.

Amikor pedig a közönség nyugtalankodni kezdett, ujságjaikban Lengyelék azt hazudták, hogy a kérdéses pénzjegyeket mind még a Károlyi-kormány csináltatta, s ők csak a Károlyi-kormány örökségét liquidálják, amikor ezeket a rájuk maradt pénzjegyeket forgalomba hozták.

Ma már tudjuk, hogy a 25 és 200 koronás fehér bankjegyeknek egy bizonyos sorszámig terjedő része nem volt hamisitvány, de ők hallgatagon és kifejezetten hazudtak, a maguk pénzhamisitásának elpalástolására.

A szózat költője arra tanitott minket, hogy „hazádnak rendületlenül . . ."; az a költő, aki a szovjet-haza szózatát megirhatta volna, igy kezdhette volna el versét: „*hazudnak* rendületlenül . . ."

Mellesleg szólva, a büntetőtörvénykönyvnek fegyházat előiró paragrafusait semmibe véve, minden áron igyekeztek külföldi valutához hozzájutni.

A bankoknál levő értékpapirok közül elhordták a külföldieket, valamint a külföldi tőzsdéken jegyzett magyar papirokat, a külföldön való értékesités céljából.

Háromszázötven millió koronát reméltek szerezni idegen valutákban a bélyegkereskedőktől és gyüjtőktől elrabolt bélyeggyüjteményekből. Megpróbálkoztak szemérmetlenül a bélyegeknek lehetőleg egy tételben a külföldön való értékesitésével, de nem akadt sehol orgazda, aki a lopott bélyegeket megvette volna. Meg kellett elégedniök azzal, hogy idehaza adtak el a bélyegekből pár apróbb tételt.

A drága váltópénz.

Eldicsekedett Lengyel a szovjet előtt azzal, hogy Csepelen 12 vaggon vasból váltópénzt veretett a váltópénzhiány orvoslása végett. Eldicsekedett azzal, hogy összesen 90 vaggon váltópénz kiveretését készitette elő.

Azzal azonban nem dicsekedett el, hogy ők, a világ legnagyobb papirpénzhamisitói, a vaspénzek készitése terén olyan ügyetlenek voltak, hogy nékik maguknak többe került a vaspénz előállitása, mint amennyi annak névértéke volt.

A termelés anarchiája.

Ugyanaz a Lengyel, akinek csepeli pénzgyárában ilyen anarchisztikus módon folyt a termelés, azt merte a szovjetnek beadni, hogy „abban a pillanatban, amint mi a termelést valamilyen formában valóban megrendszabályoztuk, *a termelés anarchiáját megszüntettük.*"

Általában a kapitalista termelést anarchisztikusnak csufolta a hátulgombolós kommunista agitátor is. Ez kedvenc ki-

fejezésük volt, holott soha a világon akkora anarchia a termelésben nem volt, mint éppen a magyar kommunista kalandorok termelő világában.

A takarékos kommunizmus.

„A takarékosság — koncedálta kegyesen Lengyel, — általában hasznos emberi erény, de a jelen pillanatban szükségtelen, mert ma nem *pénzzel*, hanem *anyagi javakkal* kell takarékoskodni."

Nem minden következetlenség nélkül azonban, pár percel e megállapitása után, mégis csak szemrehányást tett beszédében azoknak, „akik még nem eléggé öntudatosak és akik nem eléggé értékelik azt a fontos szempontot, hogy az üzemeknek az összproletáriátus érdekében kell működniök, akik sokszor *könnyelmüen gazdálkodnak az összproletáriátus javaival.* Ezek az egyes üzemek, elvtársaim, egészen könnyelmüen és minden meggondolás nélkül utalnak ki pl. összegeket, amelyeket az állam ad. Miután nem ök adják, az állam adja és miután az állam az ő felfogásuk szerint egy kimerithetetlen forrás, ennélfogva nem nagyon gondolják meg, hogy hogyan gazdálkodjanak. Az történik, hogy magángazdálkodás folyik, mint a kapitalista rendszerben, de bizonyos mértékig elrontott módon."

Bizonyos mértékig tényleg elrontották a kapitalista magángazdálkodást.

Amig ugyanis az üzemnek addigi tulajdonosa nem rendelkezhetett folyószámlájával, addig az üzemi biztos kedélyesen helyette bocsáthatott ki csekkeket. Annyira vitték ezt a kedélyességet, hogy amikor az üzem addigi tulajdonosának folyószámláján már nem volt egyáltalában fedezet, nem volt pénz, az üzembiztosok még mindig utaltak ki összegeket és a „proletárigazgatás alatt álló bankok" beváltották az ilyen fedezetlen csekkeket, melyek kibocsátóját egyébként a büntetőtörvénykönyv szerint néhány esztendei szabadságvesztésre kellett volna a birónak itélni.

A munkanélküliek tenyésztése.

A tanácsköztársaság — magyarázta Lengyel — rendeletileg kimondotta, „hogy *szakmánkint üzemi központot állitunk fel*, hogy minden szakma gazdasági szempontból egy egységet alkot.

Az ilyen központositás folytán, meg kell hogy mondjam azt a szomoru tényt, hogy rengeteg munkás munkahelynélkülivé válik. (Ugy van!) Elvtársaim, még egyszer mondom, nem munkanélkülivé, hanem *munkahelynélkülivé* válik."

A munkanélküliek számára, az uj bürokrácia megteremtésével igyekeztek uj munkahelyeket szerezni, de a munkanélküliek nem voltak kaphatók ujfajta munka vállalására. „A budapesti liszthivatal vezetője panaszolta nekem — példálódzott Lengyel — hogy képtelen 160 tisztviselőt kapni ugyanakkor, amikor a biztositók, bankok és iparvállalatok adminisztrációjának munkahelyein, de munka nélkül tizezer és tizezer ember van. (Felkiáltások: Lopják a napot! Tessék bevonultatni öket! Zaj. Elnök csenget.)

Ha pedig már akadnak is egyesek, akik hajlandók az uj ügynek szolgálatába állani, teszik ezt mindig azzal a kikötéssel, hogy ök bent maradnak a régi állományban, ök tehát csak ideiglenesen rendeltetnek az uj munkahelyre, mert azt gondolják, hogy vagy megmarad a proletárdiktatura és akkor ráérnek meg otthagyni régi státusukat — vagy nem marad meg, s akkor azt mondhatják, hogy ök csak a mi terrorunknak engedtek és végezték ezt a munkát, szóval annak idején minden közösséget meg lehet tagadniok".

Ilyen csödöt mondott az ő központositásuk, ilyen csödöt mondott az uj munkahelyek szervezése.

A fejtetőre állitott gazdasági rend.

Az üzemek adminisztrációjának központositását magyarázgatta Lengyel, mondván: „ma az egész termelés a Tanácsköztársaság tulajdona, semmi értelme sincs tehát annak, hogy öt helyről kapjon számlát ugyanaz a vállalat, öt helyről számoljanak le vele. Ennek csak egy értelme van: hogy a vállalatok önálló kereteit fenn akarják tartani, fenn akarják tartani azok, akik még azt hiszik, hogy ezekből kapitalista vállalatok lesznek. (Ugy van! Ugy van! Taps.) De mi tudjuk, hogy azokból *sohasem lesznek kapitalista vállalatok.* (Helyeslés. Taps.) És ha ezt tudjuk, akkor semmi értelme sincs, hogy mi magunk tartsuk fenn annak lehetőségét, nincs semmi értelme, hogy az legyen a dolog látszata, mintha mi magunk is hinnénk egy olyan lehetőségben, hogy valaha visszatérhet a kapitalizmus stádiuma".

Az országnak a szovjeten kivül rekedt józan többsége azonban máskép tudta a dolgokat és nem helyeselt, nem tap-

solt. Tudta azt, hogy az egész szocializálási komédia nem más, mint az ország gazdasági rendjének fejtetőre állitása. Már pedig azt viszont a vásáros komédiákban is eltanulhatták, hogy a feje tetején senki se járhat örökké.

Lopnak.

„A kapitalista rendszerben az üzem vagy vállalat tulajdonosa — tréfálkozott Lengyel — igyekezett megakadályozni, hogy más is lophasson, mint ő! (Derültség.) Ő tehát igyekezett megfelelő ellenőrzést gyakorolni.

A mi rendszerünkben a helyzet más. Itt az ellenőrzésre még sokkal nagyobb szükség van (Ugy van!), mert mi azt akarjuk, hogy nálunk senki se lophasson. Azt, hogy a kapitalista ne lophasson, egészen radikálisan megoldottuk: megszüntettük a kapitalistát. De *azt, hogy az üzemekben az egyes helyeken ne lophassanak,* — mint Varga elvtársam nagyon jól megállapitotta és önök még jobban tudják — *nem sikerült megszüntetni.* (Egy hang: *Meg fogjuk szüntetni!)* Ezért kellett felállitani és ki kell épitenünk egy *nagy központi ellenőrző szervet*".

Azt, hogy ennek a központi ellenőrző szervnek, a kommunista erkölcsök mellett minden üzemben mindenki mellé oda kell állitani valakit bakternek, s hogy minden bakter viszont egy ellenbakterre szorul, ami végeredményben egy képtelen rendszert jelent, elfelejtette a trétás organizátor átgondolni.

A munkakényszer és a bujkálók.

Beszélt azután Lengyel a kommunistavilág sokat hangoztatott *munkakényszeréről,* mondván: „a munkáselosztást most szervezzük meg, de ezt eddig nem tudtuk megcsinálni, mert *ugy elbujnak az iróasztaluk mögé, hogy nem lehet látni, mit csinálnak.* (Derültség.) Ha mi a jovóben mindazokat, akik munka nélkül vannak, láthatóvá tesszük, egy munkás-tartalékseregot képezünk, ahol látjuk, hogy ennyien, ezek és ezek vannak munka nélkül, akkor azután majd módunk lesz intézkedni, hogy ezek hová menjenek, sőt azt mondhatjuk, hogy tulajdonképen munkanélküliek nincsenek az eddigi értelemben, tehát a mukanélküli segély formáját megváltoztatjuk, azt mondjuk, vannak munkások és vannak tartalékok".

Hallva egy gyakorlati életet halványan nem ismerő embernek ilyen gyerekes tervezgetéseit, eszünkbe jutott a „Fliegende Blätter"-nek egynémely rajza, mely a gyerek-fantázia humoros elképzeléseiről készült a következő felirással: „Wie sich das der kleine Moritz vorstellt".

Le a finánctőkével.

Azután, nyakatekert, a sápadozó rosszindulattól sugalt érveket sorakoztatott fel Lengyel a financtőke ellen. Szidta a bankokat, melyeket köztulajdonba vettek, szidta a biztositó-intézeteket, az utóbbiaknak teljes kiirtását hirdetvén, anélkül azonban, hogy valami okosabbat tudott volna a köztulajdonba vett, a kiirtani igért tőkés intézmények helyében felmutatni.

Dicsekedett a szelvények beváltásának beszüntetésével, azt az ismert demagóg frázist hangoztatva, hogy „a szelvények valóságos jelképei voltak a munkanélküli jövedelemnek. A valódi kapitalistát mindig ugy képzelték el, hogy reggeltől estig értékpapirok szelvényeit vágja".

Ugyanaz a Lengyel pedig, aki hadakozott a financtőke ellen, s akinek a szemében a kamat a munkanélküli jövedelmet jelentette, nem szégyelte a közönséget arra biztatni, hogy helyezzen el uj betéteket a pénzintézeteknél, s e betétek után 4, azaz négy százalék kamatot igért, a betéteket „szabad" betéteknek nyilvánitva, melyekhez bármikor hozzá lehet nyulni.

A közönség pedig nem hagyta magát elcsábitani Lengyel-Loreley eme bájdalától.

Husz millió koronát utaltatott ki Lengyel Gyula az Osztrák-Magyar Banknál (helyesebben mondva, a volt Osztrák-Magyar Banknál) a *Hangya* ugynevezett proletár-csereakciója céljára, s az eredmény egyenesen siralmas volt.

A szovjet vidéki tagjai sokat tudtak beszélni és beszéltek is a csereakció hatalmas felsüléséről.

A csereakció felsülése.

Végül szólott a financ-zseni arról, hogy mint közélelmezési zseni, mint a közélelmezési diktátorok egyike, mit végzett. helyesebben mondva mit nem végzett, a közélelmezés megjavitása érdekében megindított *csereakció* terén.

Bevallotta, hogy „a mezőgazdasági proletáriátus egy része most nem akar közvetlenül javakat adni, hanem előbb szerzett jogait akarja érvényesiteni.

Arról van szó, elvtársaim, hogy amikor én Sümegre küldök olyan iparcikkeket, amelyeket a városi munkásság a legnagyobb nehézséggel termel és a legnagyobb mértékben nélkülöz, amikor cipőt, sót, edényeket és mást küldök ki, akkor az ottani direktórium kijelenti, hogy ő azt majd átveszi pénzért, majd ő gondoskodik a kiárusitásról és nem ád cserében élelmiszert".

Amikor pedig Lengyel e jellemző példát bevallotta, ugyanakkor készült az ezredik, hazug ujságcikk arról, hogy milyen nagyszerü eredménnyel jár a csereakció.

Poale Zion.

Az első érdemleges szovjet-gyülés azzal fejeződött be, hogy felolvastak vagy egy tucat üdvözlő sürgönyt különböző munkásszervezetek részéről.

Majd elfelejtettem, hogy a „*Poale Zion*" zsidó szocialista munkásszervezet is küldött üdvözlő sürgönyt.

Arra azonban biztosan emlékszem, hogy a keresztényszocialista munkások szervezetétől nem érkezett üdvözlet.

A külföld drága rokonszenve.

Üdvözlő sürgöny érkezett Kun Bélához az ukrán szocialista tanácsköztársaságtól (!) is. Ez a sürgöny drágán megvásárolt rokonszenvet jelentett.

Rengeteg pénzt költöttek el Kun Béláék külföldi propaganda-célokra. 6004/P. N. szám alatt 2 millió koronát utalt ki külföldi sajtó-propaganda céljára. 32434/P. N. szám alatt pedig 18 millió koronát utalt ki a külügyi népbiztosság rendelkezési alapja céljára a volt pénzügyi népbiztosság.

❖ ❖ ❖

A NEGYEDIK ÜLÉS.

1919. junius 16.

Szlovák blöff.

A szovjet negyedik ülése annak bejelentésével kezdödött, hogy a szlovák proletárok előtte való napon Eperjesen kikiáltották az *önálló szlovák tanácsköztársaságot.* Ez a történelmi esemény, természetesen, megérdemelt egy üdvözlő táviratot a magyar szovjet részéről.

Azóta már kisült, hogy az önálló szlovák tanácsköztársaság kikiltása nem annyira történelmi tény, mint inkább blöff volt. Néhány kávéházi kalandornak blöffje, mely arra volt jó, hogy 24 órára ujabb reménységet, ujabb injekciót nyujtson a csüggedő magyar proletároknak. Huszonnégy óra elmultával már egy árva szót sem lehetett hallani az önálló szlovák tanácsköztársaságról. Nyilván felszivódott...

Még egy pár tanácsköztársaság.

Minthogy pedig már benne volt a magyar szovjet az uj tanácsköztársaság üdvözlésében, felállt *Kalmár* Henrik német népbiztos, s a parlament falai között azelőtt még soha el nem hangzott német nyelven, annak a reménységének adott kifejezést, hogy most már egészen rövid idő alatt rákerül a sor arra is, hogy üdvözölhetik a *cseh* ugyszintén a *német-osztrák* tanácsköztársaságot.

Azóta kisült, hogy Kalmár Henrik kitünő értesülései hamisak voltak, mert se a cseh, se a német-osztrák tanácsköztársaságnak hirét nem volt szerencsénk hallani azóta.

Kalmár Henrikről érdemes feljegyezni, hogy eredetileg nyomdász volt és szocialista agitátorsága következtében 1898-ban Bánfi kitoloncoltatta Budapestről. Akkortájban völegény

volt, s megengedték neki, hogy mielőtt a detektivek a vasúthoz kikisérik, megtarthassa esküvőjét. A házassági tanuk a detektivek voltak.

Eltoloncoltatása után Pozsonyba került ahol a munkásbetegsegélyző pénztár titkára lett. Ezt az állását a pénztár munkaadó igazgatósági tagjaival való összekülönbözése folytán elvesztette, mire a Volkstimme nevü szocialista hetilap szerkesztője lett.

Egy naiv ember.

Dr. *Hamburger* Jenö a földmivelésügyi népbiztos következett ezután előadói beszédével.

Hamburger magas, sovány, askéta-arcu alak, kinek szurós tekintete elárulja a fanatikus reformátort. Fehér teniszkabátja viszont erösen enyhiti forradalmár külsejét.

Hamburger eredetileg orvos volt, ki Zalaszentgróton telepedett le annak idején, felvéve a versenyt sikeresen az ottani javasasszonyokkal. Igen lelkiismeretesen végezhette a dolgát, mrrt a bigot lakosság körében csakhamar csodaorvos hirébe került, s igen népszerü volt. A háboru alatt ezredorvos volt.

Ellenzékies szelleme belesodorta öt a nagykanizsai vasutas-sztrájkba, valamint antimilitarista mozgalmakba, s öt ezért perbe fogván Pozsonyban több évi szabadságvesztésre itélték.

Az októberi forradalom a börtönböl kiszabaditván, a Károlyi-regime a földmüvelésügyi reform szolgálatába állitotta. Ő hajtotta végre a somogymegyei hitbizományok hallatlan blamázzsal végződött szocializálását szövetkezeti alapon.

Akkor, mikor környezete több milliós panamát eszelt ki versenylovainknak Auszriába való juttatása érdekében, a terv kivitelét ő megakadályozta. Szökésekor, Bruckban, nála és családtagjainál 80.750 koronát kék pénzben és 100 angol fontot találtak.

Alapjában véve igen *naiv* ember volt.

A naivitást meg lehet bocsátani a gyermeknek, a naivitás jól áll az asszonynak, de megbocsáthatatlan bün olyan valaki részéröl, aki egy ország kormányzásában akar részt venni, s egyáltalában nem áll jól olyannak, aki egy országot akar átformálni . . .

A mezőgazdasági szocializálás korcsszülötte.

A szovjetben való felszólalását Hamburger annak a beismerésével kezdte, hogy *a mezőgazdaságok szocializálása terén a tanácsköztársaság korcsszülötteknek adott életet, mert nem mertek és nem tudtak a kérdéshez a maga teljes egészében hozzányulni.* Se a magyar földbirtokos, se a magyar földmunkás nem lelkesedtek a szocializálásért, s velük kikezdeni kockázatosabb dolog volt, mint az ellenállást kifejteni nem merö városi lakosság terrorizálása.

Nem szocializálták azoknak a birtokát, akiknek 100 holdnyi földjük van, holott beismerte Hamburger, miszerint 100 hold megmüveléséhez bérmunkásokra van szükség, a 100 holdas földbirtokosok tehát — mondotta — továbbra is munkanélküli jövedelemböl élnek.

Elegendö lett volna a 20 holdas birtokokat meghagyni az eddigi gazdáik kezén, s azzal vigasztalta Hamburger a szovjetet, hogy „a 100 és 20 hold közötti birtoktestek automatikusan elsorvadásra vannak itélve. Hiszen — mondotta — magától értetödik, hogy amint a 100 holdon felüli gazdaságok szocializáltattak és centrális irányitás mellett a Tanácsköztársaság tulajdonát képezik: ilyen módon olyan nagy munkaalkalom adódik a nincstelen mezögazdasági proletárságnak, hogy a 100 holdon aluli birtokos munkaerö hiányában nem fog tudni földjének intenziv megmüveléséről gondoskodni."

Hát bizony éppenséggel nem felelt meg a kommunizmus osztó igazságának az, hogy amikor kisiparosoknak, apró boltosoknak mindenét elvették, mert mindenét szocializálták, akkor a mezögazdaságban 100 holdig nem mertek a földbirtokhoz hozzányulni, holott egy-egy száz holdas nincsetlennek a vagyona legalább egy kerek milliócskára volt becsülhetö.

Az sem áll egyébként, mintha a 20 holdas gazda egyedül müvelné a földjét, mert bizony 20 hold megmüveléséhez is (különösen szölöföldnél) idegen munkáskézre van szükség.

A 100 holdon aluli gazda, természetesen annyira rosszul nem tudott gazdálkodni, mint Hamburgerék, annyit nem tudott a munkásoknak fizetni, mint a centralis irányitásu 100 holdon felüli birtokokon fizettek. Ennyiben tényleg nem volt könnyü dolog neki munkást kapni, de azért mégis meguszta valahogy a kisbirtokos is a diktaturát, mert éppen az volt a szerencséje, hogy nem részesült a centralis irányitás áldásában.

Beismerte azután Hamburger azt hogy „még a 100 holdnál nagyobb birtokok igen nagy része is a régi tulajdonosok kezén van és hogy egyes periferiákon, a végeken alig változott valami. „A szocializálást — mondotta — minden erölködésünk és minden organizatórius tevékenységünk dacára sem sikerült kiterjeszteni minden 100 holdon felüli birtokra".

A lelkek forradalmositása.

Az agitátor cynizmusával beszélt arról Hamburger „hogy *a lelkek forradalmositásához* kétségtelenül hozzájárult az, miszerint az elözö regime belevetette a köztudatba *a földosztás* kérdését. Amikép a hadseregben szükséges volt a régi militarista kereteket erös dezorganizációs munkával tönkretenni; amint szükséges volt ott a bizalmi rendszer kiépitésével a militarisztikus kereteket megsemmisiteni: azon a módon a mezögazdasági üzemekben is a magyar földesurak körülbástyázott hatalmát csak ugy sikerült valami módon megtörni és tönkretenni, hogy a nincstelen mezögazdasági proletárság közé belevetették a földosztás problémáját. S ez néhány hónap alatt sikerült is annyira, hogy a legutolsó faluban, a legutolsó majorban is már mindenki kiválasztotta magának azt a bizonyos helyet, azt a bizonyos 10 holdat, amelyen a jövöben gazdálkodni fog. Ez egy szükségszerü etappja volt a fejlödésnek, mert hiszen a tömegek forradalmositásához feltétlenül hozzájárult.

Azonban amikép a régi militarisztikus keretek tönkretétele után meg kellett szervezni a proletárhadsereget, amely fegyelmezett, s amely minden tekintetben rendelkezésre áll, azon módon a földbirtokreform megoldása dolgában is, mihelyt a dezorganizáció munkáját elvégeztük, mihelyt a nincstelen mezögazdasági proletárságot a forradalom szolgálatába sikerült állitani, azonnal meg kellett kezdödnie a *rekonstrukció* munkájának, a fegyelmet honositó munkának s *a nagy birtoktestek feldarabolását minden körülmények között meg kellett akadályozni*".

A forradalmositás, a rombadöntés fényesen sikerült. A rekonstrució épitö munkája azonban sehogysem ment, mert romokból épiteni nem lehet.

A hibrid földbirtokreform bukása.

A nagy birtoktestek feldarabolásának megakadályozása, egynémely hely kivételével, sikerült is, mert a tanácsköztársaság kikiáltásával „azonnal módot adott arra, hogy *a Buza-Barna-féle hibrid és minden hátsó ajtót nyitva tartó földbirtokreform* egyszersmindenkorra eltöröltessék".

A rövid emlékezötehetségüek kedvéért meg kell állapitani azt, hogy a földosztó „hibrid-politika" nem csak Buza Barna nevéhez, nem csak a függetlenségi párthoz füzödik. Ezt a politikát elsö sorban nagyatádi Szabó Istvánék, a kisgazdapártiak sürgették. Ennek a politikának a szekerét tóltak maguk a szociáldemokraták is, annak dacára, hogy e politika a legjobb esetben a kisgazdák konzervativ elemének gyarapodásához vezetett volna. A szociáldemokraták egészen ad abszurdum vitték a dolgot e politika elveinek felállitásában, mert annyi mindenki részére követeltek földet, hogy ha az mind jelentkezik, akinek igényt állapitottak meg a földosztásnál, ugy kisül, hogy annyi szétosztani való föld nincs is Magyarországon.

Mind ezek után pedig a szocialisták a szovjetben bevallják, hogy a „hibrid földosztó politika" nem állott a nép érdekében s eldicsekednek azzal, hogy ök akadályozták meg az országnak apró nadrágszijakra való feldarabolását.

A tudatlanok és szervezetlenek.

A földprogramm megvalósitása, vallotta be Hamburger, sok minden nehézségbe ütközött.

„A nehézségek tekintetében — mondotta — legelsösorban ki kell emelnem *a mezögazdasági proletáriátusunk tudatlanságát és szervezetlenségét.* (Ugy van!) Hiszen itt ebben a körben nem kell elmondanom, hogy évtizedeken keresztül a szocialista párt milyen nagy eröfeszitéseket tett aziránt, hogy ki tudjon menni a falura, hogy a falu és a major nincstelen proletáriátusát az ipari proletárság mellé állitsa. Sajnos, sikerült megakadályoznia a magyar oligarchiának és általában a szolgabiróuralomnak azt, hogy mi a felvilágositás munkájával a magunk számára megszervezhessük a mezögazdasági proletárságot.

Sikerült megakadályozni ezt és ezért most az a helyzet, hogy épen az analfabetizmusban tartott, az irni-olvasni alig tudó mezögazdasági proletárságot igen nagy eröfeszitésekkel

lehet csak megnyerni annak az ügynek, amely legelsősorban az ő érdekeit szolgálja. (Ugy van!) És ezt el kell mondanunk, elvtársaim, és le kell szegeznünk, mert a későbbiek folyamán erre reflektálni kivánok, hogy a mezőgazdasági proletárság felszabadítását nem a mezőgazdasági proletáság végezte el, hanem legelsősorban a *városok ipari munkássága*".

Mindenekelőtt megállapitható ezzel szemben, hogy ma már a földmunkásság — legalább is a magyar vidékek földmunkássága — nem nevezhető analfabétának.

Másodszor nem igaz, hogy felvilágositó munkát akartak volna a szocialisták a földmunkások között végezni. Nem a felvilágositást, hanem az elégedetlenség szitását igyekezett a szolgabiróuralom megakadályozni. A szocialista agitáció kudarca a vidéken a multban főleg onnan eredt, hogy a józan falusi munkás nem vette be a szocialista tanokat, a marxizmust. Amikor például a földesurat kenyéruzsorával, a városi munkásság kizsákmányolásával vádolták meg, akkor a falusi földmunkás, kinek felesége tyukot, tojást, zöldséget vitt a városba eladni, hamarosan rájött arra, hogy neki is csak az az érdeke, hogy a terménynek jó ára legyen, s aki nem ezt akarja, az ellensége neki.

A régi, megcsontosodott kasznárok.

Beszélt a további nehézségekről, arról, hogy „egyes régi, megcsontosodott kasznárok" visszasirják a régi állapotot.

„Mikor mi — panaszkodott Hamburger — egy vármegye élére, 600.000 hold birtoknak centralisztikus kezelésére egy jó gazdát akarunk kiválasztani és elmegyünk valamely nagy uradalomba, ennek intézője, bár sokkal magasabb és tekintélyesebb állása volna, nem válik meg a gazdaságától tisztán azért, mert számit arra, hogy valami rezsimváltozás következtében őt majd az uj rezsim a tanácsköztársaság szolgálatában fogja találni."

Nyilván — a szóba hozott birtok nagyságából következtetve — a somogymegyei hirhedt szövetkezetre célzott Hamburger. Amikor ennek a szövetkezetnek az éléről Farkas Adolf, ez a kellemetlen modoru, képesség nélküli ember távozott, házaltak, uradalomról uradalomra járva a pillanatnyilag gyönyörünek igérkező állással. Hallomás szerint csak hosszas rábeszéléssel, fényes igéretekkel vették rá Fáber Jánost, a szövetkezet magvát alkotó 80.000 holdas herceg Eszterházy-féle kaposvári hitbizományi uradalom bérlőjének, a Hitelbank által alapitott Mezőgazdasági Ipar-Részvénytársaság jószágigazgatóját, az állás vállalására.

A megkörnyékezett uradalmi intézők igenis, jól tudták azt, hogy csak pünkösdi királyságról van szó, s jól sejtették a bekövetkezhető eshetőségeket. Még azok is, akik a vállalt állásban igyekeztek lehetőleg régi gazdáik érdekeit megvédeni, akárhány esetben a diktatura bukása után, mégis csak szemrehányást kaptak bizonyos oldalról azért, mert a szovjet szolgálatába állottak.

Az éhinség veszedelme.

Bevallotta azután, hogy a földbirtok-szocializálás gyors és következetes keresztülvitelétől azért kellett elállani, hogy *az idei termés biztositható, az éhinség veszedelme kikerülhető legyen.*

„Bármennyire ideális szempontokból nézzük is ezt a dolgot — fejtegette Hamburger — bármennyire tudjuk, látjuk azt, hogy a régi földbirtokosoknak a földbirtokon való megmaradása magára a tanácsköztársaságra esetleg veszedelmeket rejt magában, az idei termés biztositása szempontjából szükséges, hogy egy bizonyos várakozó álláspontra helyezkedjünk és magát a programmot abban az ütemben vigyük keresztül, amely mind a két érdek szempontjából feltétlenül szükséges. Ez az ütem azt diktálja, hogy egyrészt politikai szempontokból a tanácsköztársaság érdekeit megvédelmezzük, másrészt azonban az idei termést az utolsó szál gabonáig a magunk számára biztositsuk."

Arról persze elfeledkezett a naiv ember, hogy nagyon is kilátszott a politikájuknak a lólába. Nagyon is kiérezte mindenki azt, hogy a régi földbirtokosokat csak átmenetileg hagyják meg a régi helyén. Aki pedig érezte, hogy kifelé áll a szekere rudja, az nem lelkesedett tulságosan a szovjet szolgálásáért.

Mire jó a szövetkezeti rendszer?

Igyekezett azután Hamburger megmagyarázni azt, hogy mire jó a *szövetkezeti rendszer*, s miért nem mondották ki egyszerüen azt, hogy minden 100 holdon felüli birtok a tanácsköztársaság tulajdona, melyet az *állam* vesz ilyenformán kezelésbe.

„Azért kellett elállani az állami kezelésbe vétel gondolatától és legelsősorban azért kellett a szövetkezeti eszmére áttérni, mert az *messzemenő autonómiát biztosit az egyes szövetkezeteknek*, anélkül azonban, hogy ez a centrális vagy felülről jövő intézkedés végrehajtásának bármiképen akadályát képezné.

A mezőgazdasági proletáriátus a szövetkezetek révén, igenis, *tulajdonának érzi* — mint ahogy a termelvények felett való rendelkezés szempontjából tulajdona is — azt a földet, annak dolgaiba beleszólása van, s minden erejével annak megvédésére törekszik.

Legelső sorban — és ez a legfontosabb — *a mezőgazdasági munkásság forradalmositása szempontjából* van szükség arra, hogy a szövetkezeti eszme mellett mindvégig kitartsunk. (Igaz! Ugy van! Helyeslés.)

A munka a bázisa ezeknek a szocialista szövetkezeteknek, s ezért a szövetkezet lényegében nem más, mint munkatársulás alapján létrejött közös gazdálkodás.“

A valóság pedig az volt, hogy a szövetkezeti rendszer csak hamis cégér volt. Olyanfajta cégér, mint a trafik felett lógó török basa cégére, mely hamis, mert annak a török basának semmi köze nincsen ahhoz a trafikhoz.

Nem volt a szövetkezeten gazdálkodóknak valóságos érdeke az ugynevezett szövetkezetek körül, mert nem mondották ki kifejezetten a szövekezeti gazdálkodásban való részességet. Bérmunkásként dolgoztak ott is csak az emberek, akár csak régebben a földesurnál. Részt a jövedelemből, mely nem igérkezett annak, aki a szemét nyitva tartotta és látta a gyalázatos gazdálkodást, az emberek nem is reméltek. Aki szemét nyitva tartotta, az részt l o p o t t abból, amit látott.

Nagyszáju cselédek, városi csirkefogók, szervező zsenik, elcsapott gazdatisztek állottak többnyire az ugynevezett szövetkezetek élén. Ezeknek nem volt igazi érdekeltségük. A rájuk bizott földbirtok érdeke idegen érdek volt. A világért sem volt a munka a szocialista szövetkezetek bázisa, mert a magyar szocialista szövetkezetek emberei nem voltak dolgos rochedali takácsok, hanem másokkal dolgoztatni akaró — tolvajok.

Folytatása következik.

Bosnyák Izsó

Gólya-áruháza

Uri-, női divat és baby-kelengye-üzlet.

Főüzlet:

VI., Nagymező-utca 12. sz.

Fióküzlet:

IV., Ferdinánd bolgár király-ut 16.

„Az Üzlet" kiadása.

2. füzet. Ára 5 korona.

A tisztelt szovjet

A szovjetülések szenzációs leleplezése.

Gyorsirói feljegyzések alapján irta:

MORIN

A FÜZET TARTALMÁBÓL:

Érdekes statisztikai adatok. — Tej jut a malacoknak. — Vihar a szesztilalom körül. — Az éretlen fráterek. — A proletárbürokrácia. — A diktatura Serenissimusa. — A részeg politikai megbizottak. — Benzinhiány és autózás. — A templomból mozit csinálnak. — Fütyülnek a rendeletekre. — A grófok mint favágók. — Idill Siófokon. — Akiket ki akarnak pofozni. — Megbukott a kormány. — A kormányzótanács mint árdrágító. — [illegible]

Cenzurat postul Budapesta
Anul 1919 Luna Sept. Ziua 14.
Jon Gramma m. p.

A TISZTELT SZOVJET

cim alatt a szerző, gyorsirói feljegyzések alapján, ismerteti a szovjet-ülések lefolyásának hű képét és az ott elmondottakhoz fűzi a maga megjegyzéseit. Annak idején, amikor ezen ülések lefolytak, a bolsevista-szellemben szerkesztett napilapok tudósításaiból, az ülések lefolyásáról csak torzképet kaphatott a közönség. Az előző füzet az első, második és harmadik szovjet-ülés lefolyásának ismertetésére terjedt ki és megkezdette a negyedik ülés tárgyalását Dr. Hamburger Jenő földmivelésügyi népbiztos előadói beszéde bevezetésének közlését. Ezen beszéd további részét már a jelen második füzet nozza, ismertetve úgy ezen előadói beszédhez, valamint Dr. Varga Jenő szocializálási és Dr. Lengyel Gyula pénzügyi népbiztosoknak előadói beszédéhez fűződő vitát.

Légrády Testvérek nyomása, Budapest.

Lopni tudtak.

Dr Hamburger Jenő földmüvelésügyi népbiztos a szovjetben tartott előadó beszédében nagyot lóditott, azt állitván, hogy „*a munka* a bázisa a szocialista földmüves szövetkezeteknek.“

Mindenki, aki látni akart, láthatta, hogy csak *lopni tudtak* az ugynevezett szocializált gazdaságokban.

Azt, hogy csak lopni tudtak és nem becsületesen dolgozni, szomoruan fogják igazolni azok a statisztikai adatok, melyek a szocializált „szövetkezeti“ földbirtokokat finanszáló Pénzintézeti Központnál ,s a Népgazdasági Tanácsnak az üzemek gazdaságos voltát tanulmányozó árpolitikai osztályánál összegyültek, s nemsokára nyilvánosságra kerülnek. Egyedül a kaposvári szövetkezetnél, bár bevetve vették át a földeket, s azokkal aránylag kevés dolguk volt, három hónap alatt 50 millió korona volt a deficit.

Azt, hogy mikép állott elő ez a deficit, a megindult vizsgálat részletesen ki fogja deriteni. Egyelőre már is megállapitást nyert az, hogy a Pénzintézetek Központjánál a földmüvelésügyi népbiztosság számvevőségének tudomása nélkül, az ugynevezett közigazgatási számfejtés és egyéb szokásos ellenőrzés mellőzésével, állandóan nagyobb összegü előlegek utalványoztattak. Igy például a somogymegyei termelő szövetkezetek kaposvári megyei központja részére áprilisban *Lewin Samu* politikai megbizott kezeihez öt millió koronát, május 15-én ujabb öt millió koronát, a csongrádmegyei szocializált gazdaságok megyei központjának két millió koronát utaltak ki ukmuk-fukra.

A földmüvelésügyi népbiztosság házi pénztára rövid uton adott ki „előlegeket“ a számvevőség nyilvántartása nélkül. Igy például *Vantus Károly* népbiztos áprilisban 30.000 koronát, *Nyisztor György* népbiztos május havában 15.000 koronát szippantott föl abból a 200.000 koronából, minden számvevőségi nyilvántartás nélkül, mely 200.000 K az ugynevezett termelési és szövetkezeti propaganda céljára a földmüvelésügyi népbiztosság házi pénztárának rendelkezésére állott.

Bár a Pénzintézeti Központ volt kijelölve a pénzügyi népbiztosság 32. P. N. számu rendeletével a 100 holdnál nagyobb terjedelmü, szocializált gazdaságok pénzszükségletének ellátására, minden komoly ellenőrzést kikerülni akaró rendszertelen pénzügyi gazdálkodás folyt a szocializált birtokokon. Egyes szocializált birtokok vezetői a Pénzintézeti

Központ kiutalásaival nem voltak megelégedve s addig terrorizálták az Osztrák-Magyar Bank vidéki fiókintézeteit s egyes más vidéki pénzintézeteket, amig ezektől is nagyon jelentékeny összegeket csikartak ki. Ezekről az összegekről a Pénzintézeti Központ mezőgazdasági hitelosztálya nem tudhatott, de nem tudhatott ezen összegekről a „Szocializált Gazdaságok Országos Központja“ sem.

Az utóbb emlitett ellenőrző szerv sehogy sem tudott elszámolásokat kapni a szocializált földbirtokok vezetőitől, akik szabotáltak az elszámolások beküldése körül. Végül is kénytelen volt a „Szocializált Gazdaságok Országos Központja“ körlevélileg a termelő biztosokat azzal a fenyegetéssel felhivni záros határidő alatt való elszámolásra, hogy az ellenszegülőkkel, mint „ellenforradalmárokkal“ fognak elbánni. Pedig az igazi ellenforradalmárok — nem loptak.

Az orosz szövetkezetek.

A földbirtokok szocializálásának ugynevezett szövetkezeti formája eszünkbe juttatja Oroszországot.

Oroszországban Leninék máskép fogták fel a földreformot. A földéhes paraszt ott is igyekezett önmagának, a forradalom zavarosában halászva, földet szerezni, igyekezett legalább is szomszédjaival összeállva földbirtokhoz jutni.

Leninék szintén jól tudhatták, hogy ez a rendszer vezet a mezőgazdasági munkásság forradalmositásához, de ők nem ezt, hanem a *szocializálást* tekintették a kitüzött célnak. Ugy Lenin a bolsevizmus atyamestere, mint Bucharin, a bolsevizmus programmjának legbuzgóbb hirdetője, azt hirdették, hogy a földbirtok szocializálásának, miként az ipar és kereskedelem terén is, *az üzemek államositása*, nem az alkalmazottak, hanem az *összesség* részéről való tulajdonba vétele felel meg.

Igaz, hogy Oroszországban is, különösen Déloroszországban, az ugynevezett szövetkezeti gazdálkodást kapták fel egyes földbirtokokon, de ezt Leninék szántszándékkal észre nem vették és ép ugy nem ismerték el, mint a szájuk ize szerint való „reformot“, mint ahogy nem azonositották magukat egyes parasztoknak erőszakos földrablásaival.

Türték ezeket a jelenségeket, mint visszaéléseket, türték ezeket a visszaéléseket azzal a hátsó gondolattal, hogy mihelyest megerősödnek, véget vetnek azoknak, de a legkevésbbé sem hirdették a szocializálás fogalmával ellentétes visszaéléseket programmjuk gyanánt.

A szovjet-kertészek.

Hogy mennyire felkapott, varázslatos, divatos szóvá vált a „szovjet“ szó, továbbá, hogy a „szövetkezet“ fogalmával mennyire visszaéltek, azt élénken jellemzi az is, hogy a Budapest területén létesitett *kertészeteket* maguk az érdekeltek szovjet-, illetve szövetkezeti alapon müködő kertészeteknek nevezték még akkor is, mikor ennek az elnevezésnek jogi alapja teljesen megdült. Eredetileg ugyanis ezen kertészetek munkásai csak életfenntartásukhoz szükséges *bérelőlegeket* vettek a maguk számára igénybe a földmivelésügyi népbiztosság által rendelkezésre bocsátott állami előlegekből, számitva a későbbi szövetkezeti osztalékra. Később azonban a „szovjetkertészek“ kieröszakolták, hogy részükre a Kertmunkások Országos Egyesülete által megállapitott munkabérek *teljes egészükben* kifizettessenek; ennek dacára a kertészeti telepeket továbbra is a jó hangzásu termelő *szövetkezet* szóval jelölték meg, amikor a szövetkezeti alap teljesen megszünt.

Egyes rétegek privilégiuma.

Beszélt Hamburger arról, hogy „a 100 holdon aluli kisgazdaságok tekintetében szükséges tudnunk, hogy *az ország állatállományának 75 százaléka épen a 100 holdon aluli gazdaságokban van.* Már most elképzelhető-e az, hogy anarchikusan szabadjára engedjük ezeket a 100 holdon aluli birtokokat? Elképzelhető-e ez a városok élelmezése szempontjából, akármennyire monopolizáljuk a külkereskedelmet, akármilyen gabonamonopoliumot hozunk be, akármennyire monopolizáljuk a szállitási eszközöket, akármennyire kisajátitjuk a kereskedelmet? Mert a mai blokád alatt módjában van a kisgazdának, a 100 holdon aluli birtokosnak, hogy gabonatermelvényein sokkal magasabb áron adjon tul kifelé csempészés alakjában, mint ahogyan a nagybirtokokon a Tanácsköztársaság ezt végre fogja hajtani. És legföképen ez az oka, hogy bár mi nem akarjuk a kisgazdatársadalmat bántani, semmiképen nem akarjuk azt, hogy ő rosszabbul járjon, mint a mezőgazdasági munkás vagy az igazi proletár, de mikor élelmiszerhiány van, nem engedhető meg, hogy egyes osztályok, egyes rétegek maguknak privilégiumokat biztositsanak.“

Hamburgernek ehhez a kissé zavaros észjárásu elmél-

kedéséhez, mely egyszerre védi és támadja a 100 holdon aluli birtokosokat, szintén füzhető némi különvélemény.

Megállapitható, hogy a szocializált birtokokon kénytelenek voltak a birkaállomány 50 százalékát levágni, a városiak számára, s már ki volt adva a parancs a további 25 százalék levágására, mert tényleg nem kaptak birkát a kisbirtokostól. Ha tehát még egy ideig játszák a szovjetesdit, ugy állatállományunk a nagybirtokokon teljesen kipusztul s nem marad ott tenyészállat.

Megállapitható egyébként az is, hogy a szocializált birtokokon, egyik-másik helyen máris nem maradt egyetlenegy állat sem, mert az önzetlen kommunista vezetők egyszerüen elhajtották, magyarán mondva, ellopták az egész jószágot.

Érdekes statisztikai adatok.

Érdekesek voltak azok az adatok, melyeket Hamburger annak megvilágitására adott elő, hogy miként javult a mezőgazdasági proletár helyzete a háboru előtti viszonyokhoz mérten.

„Az 1914. évi átlagbérek — mondotta — készpénzben 250 koronára rugtak, a mai átlagbérek pedig felmennek 1000—1200 koronára. A buza- és rozsjárandóság a háboru előtt tiz métermázsa volt, ma 18 métermázsa; az árpa akkor 4 volt, ma 5 métermázsa; tengeriföldet a mezőgazdasági munkás akkor 1200 négyszögölet kapott átlagban, ma 2200 négyszögölet; veteményföldet 200 négyszögölet, ma 300-at, teheńtartás tekintetében messzemenő kedvezményeket, borjuváltság cimén 200 K-át, — ez a háboru előtt nem volt — sőt 36 kg-ot, a háboru előtti 24-hez képest, (Egy hang: Csak papiron!) természetesen akkor, amikor van; sertéstartás egy koca szaporulata helyett kettőé. Pénzértékben a javulás körülbelül 3500 K-át tesz ki évenként."

Az adatok igazak, de nem igaz a belőle levont következtetés, nem igaz, hogy a mezőgazdasági proletár helyzete javult; legalább is nem javult tartósan.

Csak annyi történt, hogy a mezőgazdasági proletár igényét felfokozták, de ugyanekkor a földbirtok jövedelmező voltát lehetetlenné tették, ami bőséget a mezőgazdasági proletárnak igértek, azt nem lehetett tartósan nyujtani. Elvégre az egyszeregy a diktaturában sem dőlt meg, s például kettőből nem lehetett még hármat levonni a diktatura alatt sem.

Mennyi termés jut a közellátásra?

A közellátás szükségleteire fenmaradó terméstt Hamburger holdankint 90 kg-ra becsülte. Ez a becslés, mellesleg szólva, az Omgé-től eredt.

„A mezőgazdasági munkabérek — mondotta — különösen amennyiben ezek legfőképen nyerstermények ben nyilvánulnak meg, katasztrófával fenyegetik közellátásunkat azért, mert annakelőtte a háboru előtt és különösen a háboru alatt ez a 90 kg. holdanként 210 kg. volt.

Akkor tehát, amikor a közellátás szükségletei tekintetében száz százalékos apadás mutatkozik, ezt feltétlenül aggodalommal kell néznünk az ipari munkásság jövő évi ellátását illetőleg."

A közellátásra azért jutott 120 kg-mal kevesebb holdanként, mert ugyanennyivel több jutott a földmunkásnak természben való járandóság fejében. Minthogy pedig a földmunkás a holdankint 120 kg-mal több természetben való ellátást nem tudta maga megenni, az undok lánckereskedelem, undok cserebere utján jutott el a városi proletárhoz — jó drágán.

Ennyi haszna volt tehát a városi proletárnak abból, hogy a falusi proletárt „felszabaditotta." Nem hallgatható el ez alkalommal pedig azon igazság sem, hogy a már megejtett idei próbacsépléseknél csakhamar kiderült az, hogy a közellátás céljára holdanként még csak 90 kg. sem fog jutni, annyit lopnak a magánellátás céljára.

Tej jut a malacoknak.

Türhetetlennek tartotta Hamburger, hogy a mezőgazdasági munkás helyzetének javitása a közellátás és az ipari proletárság rovására történjék.

„Nem szabad megengedni azt, — mondotta — hogy kint a majorokban *a malacok etetésére tejtermékeket használjanak fel* ugyanakkor, amikor Budapesten a proletárgyermekek százai nem kapnak heteken át tejet. Egyes helyeken a tejtermelés a tehénállomány elhanyagolása miatt 80%-kal csökkent, ugyanakkor, amikor a konvenció formájában kiosztott tej 132%-kal emelkedett".

Nem a tehén-állomány elhanyagolásáról volt pedig szó, miként ezt Hamburger, a fejő lányok naivitásával versenyzően állitá, hanem arról, hogy egy földmunkásnak két tehén tejét juttatták. Ezt ő maga meg nem ihatta, viszont annyi nem ma-

radt, hogy néki érdemes lett volna azt a városba bevinni. Maradt tehát, mint a diktatura vivmánya, az a megoldás, hogy a fennmaradt felesleget a malacoknak juttatta a majorbeli proletár.

Az intézők feles járandóságai.

Beszélt Hamburger arról, hogy „felesleges nyerstermény-beli járandóságaik vannak a birtokukban megmaradt földbirtokosoknak. Sőt tudjuk — mondotta — hogy egyik-másik helyen még ma is inasok, lakájok egész serege áll a birtokos szolgálatára, akitől mi elméletben elvettük a földet.

De a termelés biztositása szempontjából most aratás előtt ezeknek a szakembereknek a birtoktól való elmozditása csak a legindokoltabb esetben vihető keresztül, mert nem vagyunk hajlandók katasztrófának kitenni idei aratásunkat, cséplésünket és gabonatermésünket. Ha majd ezzel készen leszünk, az idei termelési év végével, ám akkor, elvtársak, kérni fogjuk önöket, hogy becsülettel segitsenek nekünk ott, ahol visszásságok, visszaélések tapasztalhatók, tiszta asztalt teriteni".

Ez a politika nagyon átlátszó volt. Minden gazdatiszt, minden földbirtokos tisztában volt azzal, hogy ha a diktatura egy évig eltart, akkor öt régi helyéről kidobják. Ez a hamis politika szükségképen vezetett a bukáshoz.

A munkafegyelem lazulása.

Rátért arra Hamburger, hogy a szocializálás következtében *a munkafegyelem a mezőgazdasági munkások között is meglazult.*

„A spenót maximális ára — példálódzott Hamburger — 80 fillér volt még a napokban is és 12 koronás gyermeknapszám mellett egy-egy ember egy napon jóval tul szedett csak 16 kilogramm spenótot és igy a kiszedés költsége sokkal több, mint amennyi a spenót maximális ára. Ez nem azt jelenti, hogy a munkabér, amelyet megszabtunk, vagy juttatunk, tulságosan magas, hanem azt, hogy a munkafegyelem meglazulása a mezőgazdasági munkásság között is igen intenziven érezhető. (Ugy van! Ugy van!)

Én nem egyéni akciónak vagy agitációnak tulajdonitom ezt, hanem ez a forradalom hullámverése, amint az elterjed és tovább megy ki az országba, ki a majorságokig, ki a falvakig, ott is bizonyos *dezorganizációs munkát* vége."

Megint csak naiv beállitásról van szó.

Igenis a munkabér volt magas és semmiféle nyakatekert okoskodással nem lehet megcáfolni azt, hogy a magas munkabérek mellett a valamikor 8 krajcáros spenótot, 80 fillérért adva, még mindig ráfizettek.

Próbáltak volna egyébként munkafegyelmet teremteni, például előirni azt, hogy hány sort kell mindenkinek kapálnia. Jól jártak volna az olyan bizalmi férfiak, akik ezt valamilyen földbirtokon elő akarják irni.

A bizalmi férfi volt a *főtolvaj*, s csak addig maradhatott meg ebben a szerepkörében, amig szemet hunyt a „forradalom hullámverése" a munkafegyelmet megbontó dezorganizációs munka felett.

A kék és fehér pénz.

Volt Hamburgernek szava a tanácsköztársaság gazdálkodásának egyik igen-igen kényes kérdéséről, nevezetesen a kék és a fehér pénz közötti különbségről.

„Amióta — vallotta be őszintén — ellenforradalmi részről a kék és fehér pénzek közti különbséget belevitték a földmunkásság tudatába, azt észleljük, hogy ott egy bizonyos, *igen kellemetlen, tőlünk eltávolodó irányzat kap lábra*".

Most, hogy túl vagyunk a diktatura áldásos idején, most látjuk csak igazán, hogy mennyire kapott lábra a vidéken a bolsevistáktól „eltávolodó irányzat."

A magas aratási szerződések.

Egy másik kellemetlenségről is szólott Hamburger, nevezetesen a magas járandóságot kikötő aratási szerződésekről.

A szocialisták addig izgatták a földmunkásokat magas járandóságot kikötő aratási szerződések kicsikarására, amig azok célhoz jutottak. Látva a magas járandóságot kikötő aratási szerződések eredményét, szerették volna visszacsinálni a dolgot, de ez nem ment.

Ugy jártak, mint a mesebeli büvészinas, aki fel tudta idézni a szellemeket, de amikor azok törtek, zúztak, nem birt velök, nem tudta öket visszaparancsolni.

„A magasan megkötött aratási szerződések — sóhajtozott Hamburger — azt eredményezték, hogy akkor, amikor 20 métermázsa gabonáért egy cseléd egész éven át dolgozik most

a termelőszövetkezetben, a családtagja, aki elmegy egy száz holdon aluli kisgazdához, 18 métermázsa gabonát keres alig pár hét alatt. (Élénk felkiáltások: *Ez nem áll! Nagyon rosszul vannak informálva!* Halljuk! Halljuk! Zaj.) *A magas aratási szerződések, a nagymennyiségü aratási terményeket kikötő szerződések igenis azt eredményezték, hogy az egyes nagy gazdaságokban nincs és nem áll rendelkezésre az a munkaerő*, amely ott a munkálatok elvégzéséhez szükséges, ugy hogy pl. répakapások egyik-másik gazdaságban nem jelentkeztek és kénytelen volt a gazdaság vezetője holdszámra kiszántani azt a répát, amelyet megkapáltatni nem tudott, tisztán amiatt, mert részben a fehér pénzzel való fizetést nem akceptálták, részben mert elmennek — ellenforradalmi részről történt agitációk folytán — a 100 holdon aluli gazdaságokba napszámba."

Naiv képzelődés ellenforradalmi agitációról beszélni.

A józan és ráadásul konzervativ nép nem barátkozik meg egyhamar az uj kibocsátásu pénzzel. Még ma is becsben áll előtte például a Mária Terézia korabeli ezüst tallér. Legkevésbbé sem lehetett bizalma a fehér pénzhez, melyről a legügyesebb, vagy a legöregebb rabbinus sem tudta volna bebizonyitani azt, hogy nem — hamisitás.

Igenis kék pénzben való fizetést követeltek a szocializált birtokon, s akárhány helyen inkább a termés felgyujtásával fenyegetődztek, mintsem, hogy fehér pénzt elfogadjanak. El is érték azt, hogy Hamburgerék, a Pesten bevont, a Pesten lopott kék pénzzel vásárolták a szövetkezetek terményeit, s ezeket abba a helyzetbe hozták, hogy kék pénzzel fizethették a munkást.

A kisbirtokos, a paraszt kék pénzzel fizette kezdettől fogva a munkást, s ezért hozzá, akárhány esetben, kisebb napszámért is szivesebben elszegődött a munkás, mint a szövetkezethez, mely a szovjet Jancsibankóival akart fizetni.

Vihar a szesztilalom körül.

Befejezésül kitért Hamburger a szesztilalom kérdésére és sikerült nagy vihart támasztani e fontos kérdés körül.

„Mindenekelőtt le kell szögeznem azt, — mondotta — hogy a szesztilalom dolgában a kormányzótanács által elfoglalt álláspont az egyedül helyes és a kormányzótanács ebből az álláspontjából *semmi körülmények között sem hajlandó engedni.*"

Majd meglátjuk! — kiáltott közbe Szepesi „elvtárs" a vidékről. Mi jobban tudjuk! — mondogatta oda nagy zaj közepett.

Egész nyugodt vagyok — vágott közbe a legnagyobb nyugtalansággal Vágó Béla elvtárs — hogy Szepesi elvtárs nem tudja jobban.

Most utólag már mindnyájan tudjuk, hogy Szepesi „elvtárs" igenis jobban tudta. A proletárdiktatura lassankint majd minden elvéből kénytelen volt engedni; engedett a szesztilalom kérdésében is és végül elengedte — önmagát.

„A szesztilalom kérdése — folytatta Hamburger a vihar némi lecsendesülése után — igen szoros összefüggésben van a bortermelésünkkel is.

Már most, ami az idei bor kérdését illeti, e tekintetben a helyzet ugy áll, hogy 2¼ millió hektóliter bor áll ezidőszerint rendelkezésünkre. (Egy hang: *Eladjuk, ugy-e?)* Ez horrendum kvantum; s ha a csehek nem vittek volna el Tokajból meglehetős mennyiséget, akkor ez a kvantum még egy negyed millióval több volna. Ennek a borkvantumnak értékesitése a tanácskormány szempontjából mindaddig rendkivül fontos, amig körülöttünk imperialista államok vannak. Mert hiszen abban a pillanatban, amint Ausztriában, Jugoszláviában, Csch-Szlovákországban tanácsköztársaság van, ott is azonnal életbelép az alkoholtilalom, ami természetes is, és azonnal megszünik az értékesités lehetősége. Ennélfogva ennek a bornak értékesitésével igenis sietnünk kell azért, mert nem folyathatjuk el, nem dobhatjuk ki (Mozgás), mivel rekompenzációs szempontokból fontos, minthogy igenis óriási vagyont képvisel.

Ebből a 2¼ millió hektoliter borból 350.000 hektoliter el van adva és ebből a 350.000 hektoliterből 325.000 hektoliter most van kivitel alatt. Természetesen itt is a gseftelést, a magánkereskedelmet meg kellett szüntetni, s ezért a kormányzótanács létesitett a Népgazdasági Tanács keretén belül egy ugynevezett borközpontot, illetőleg szeszközpontot, amely tulajdonképen nem is központ, hanem a külkereskedelemnek egyik szerve, amely a bornak kifelé való értékesitésével foglalkozik.

A könnyebb borokat, amelyek lepárlásra alkalmasak, konyak formájában óhajtjuk forgalomba hozni, illetőleg konyakká óhajtjuk feldolgoztatni. Kiadjuk több szeszfőzőnek és mezőgazdasági szeszgyárnak, ahol e borokat lepárolják és mi igy exportáljuk. Az értékesités másik formája a természetbeni kivitel. Azonkivül, elvtársaim, mivel a sörgyártásnál az élelme-

zés szempontjából is fontos anyagokat használnak el, a sörgyártást a minimumra kell redukálni. (Taps. Élénk helyeslés.) és igy a sörgyárakból csak annyi sört kell forgalomba hozni, amennyi abszolute szükséges, egy cseppel sem többet; ismétlem, a sörgyártásunkat a minimumra kell redukálni. (Felkiáltások: *Nincs is rá szükség! Nem is szükséges!)* Nem is szükséges.

Ezzel szemben azonban, elvtársaim, a fronton levő katonáknak, az ipari üzemekben dolgozók és a mezögazdasági üzemekben dolgozók részére — a korcsma kiküszöbölésével — palackozva, ugynevezett *borviz név alatt borkeveréket hozunk forgalomba,* amely igen kellemes üditő ital, tulajdonképen nem más, mint fröccs, szénsavas vizzel vegyitett bor."

Nagyszerü! — kiáltott fel az egyik elvtárs a hátsó padsorokban, s egy nagyot köpött utána.

Az elnök botlásai.

Következett egy sürgösségi inditvány a csehek által elhurcolt proletár-tuszok szabadon bocsátása érdekében.

Garbai Sándor, a kormányzótanács elnöke, ki az ülések alatt állandóan buskomoran tekint maga elé, felriadt, s hogy neki is legyen valami mondani valója, az inditványnak a külügyi bizottságnál való eltemetését javasolta.

Az elnök — ezuttal *Szokob* János — természetesnek találta Garbai felfogását.

Pogány József arra tanitotta ki az elnököt, hogy a dolog nem egészen természetes és rendeljen el a felmerült kérdésben *szavazást.*

Alighogy ezen tulestek, ujból botlott az elnök. A földmüvelésügyi bizottság tagjait hozta javaslatba, s olyant is ajánlott bizottsági tagnak, aki nem is volt tagja a szovjetnek.

Más elnököt! — követelödztek a vidékiek türelmetlenül, s a megriadt elnök sietett is átengedni helyét féltucat elnöktársa közül az egyiknek. Az uj elnök kijelentette szigoruan, hogy ezentul csak az beszélhet, aki irásban jelentkezik szólásra. E kurta kijelentés után pedig szünetet rendelt el.

Az ideges elnök.

A negyedik szovjet-ülés szünet utáni része azzal kezdödött, hogy az elnök — Bokányi Dezsö — javaslatba hozta a földmivelésügyi bizottság tagjainak névsorát.

Egy hang közbekiáltott: Tévedés van egy névnél, nem Gróf P á l, hanem Gróf J á n o s.

Az elnököt egészen kihozta a sodrából az ártatlan közbeszólás és idegesen csengetett.

Ezt csak szabad bemondanunk! — mentegetödzött egy másik hang.

Az elnök tovább folytatta idegeskedését. Kitanitotta a felszólalni akarókat, hogy „az ország nem annyira szellemes birálatot, mint szellemes gondolatokat, *épitő* gondolatokat vár."

Épitö gondolatokban nem is volt hiány, de *épitésről* mindazonáltal nem volt szó a szovjet-uralom alatt.

Beszél a vidék.

Azután kezdetét vette a népbiztosok előadásaihoz füzödö tárgyalás.

Többnyire v i d é k i e k szólaltak fel, s majd mindegyiknek volt valami figyelemreméltó mondani valója.

Tárgyilagosan meg kell állapitani azt, hogy örök kár volt a választójogot már régen ki nem terjeszteni. A vidékről, a földmüves emberek köréből sok olyan emberrel ismerkedhettünk volna meg, kiknek beszédeiből, ugy a formát, mint a tartalmat illetöleg, sokat tanulhatott volna a városi, az iskolázott ember is.

A magyar ember méltóságos józansága, világos itélöképessége csendült ki nem egy falusi ember keresetlen szavu felszólalásából, bizonyságot szolgáltatva a magyar faj kiválósága mellett.

A féloldalu pénzek.

Jóizü volt a Szatmárnémetiből felkerült T o p a Jánosnak meglehetösen hosszura nyuló felszólalása.

A pénzügyi politikán kezdte. „A pénzdolgokhoz — mondotta — vajmi keveset értek. Életemben sem volt ezer koronám, sohasem foglalkoztam pénzdolgokkal, csupán arra kivánok megjegyzést tenni, hogy mi falusiak már rég javaslattal álltunk elö a fehér pénzt illetöleg. Megmondottuk, hogy ha azokat a féloldalu pénzeket, amelyek kibocsátás alá fognak kerülni s amelyek alá oda van irva, hogy junius hónapban megszünik az értékük, nem lehet lebélyegezni, nem lehet valamiképen megjegyezni, akkor valamilyen módon, akármi-

félekép hozzák tudomására az ország dolgozó proletárjainak, hogy ez a pénzre rányomtatott határozat nem áll fenn, mert ez a pénz rendes forgalmi pénzünk lesz."

Sajnos, abban tévedett Topa „elvtárs", hogy a féloldalu pénzből a hamisitványok is rendes forgalmu pénzzé lesznek majd tehetők. Ezt legjobban tudták a népbiztos „elvtársak", kik állandóan csak kék pénzzel tömték zsebeiket, még pedig nem kis mértékben. A kék pénz „babonájában" — mint ahogy ezt a kommunista ujságok csúfolódva irták — legjobban a népbiztos „elvtársak" hittek.

Amikor a legkonokabb bolsevisták a diktatura bukása után Ausztriába szöktek, s a határon öket megmotozták, mindegyik zsebében volt tekintélyes mennyiségü kék pénz. Kitünt, hogy nagy számitással élö emberek voltak, be tudták osztani takarékosan a keresetüket...

Ki okozza a drágaságot.

A drágaságot Topa szerint nem a falusiak, hanem *a városi proletárok* csinálják. „A falusi ember vagy asszony nem vesz magának bátorságot ahhoz, hogy 14 koronát kérjen egy tojásért, de ennyit igér azért *a városi proletár*."

Arra a közbeszólásra, hogy nem a proletár megy ki a falura az árakat felverni, hanem a burzsuj, Topa János erösködött, hogy de bizony proletárok szedték össze náluk drágán a sok száz tojást.

„Az a fövárosi proletár — mondotta — aki itt mindig holmi hangversenyhez, meg tudom is én milyen láblógató munkához, szórakozáshoz van szokva s nem foglalkozott sohasem a faluval, ha ez kimegy a faluba és éhséget ordit, ez a falusi népet teljesen megrémitt.

A falusi emberek esetleg megengedik azt, hogy ilyen gyalázatos árakat követeljenek. De ez azért történik, mert ezt az árat megigérik nekik, tizszeres árakat licitál egyik a másikra. Tehát nem a falusi nép az oka, hanem egyenesen az, aki kimegy hozzá és belerágja, belekergeti abba, hogy ö zsarolónak tünjék fel."

Az éretlen fráterek.

Beszélt azután Topa a fövárosból a falusiak nyakára küldött agitátorokról, éretlen fráterekről.

„Ahogy minket, falusiakat, valamikor vasra verve, lán-

con toloncoltak el a faluról illetöségi helyünkre, ép ugy kellett volna ezt a Budapestről kiküldött társaságot láncra verve elvinni. (Élénk helyeslés és taps.) Sokkal több kárt csináltak odakünn a falun, mint amennyit használtak volna esetleg Budapesten. (Ugy van! Ugy van!)

Amit egy kis falusi titkár, vagy egy falusi vagy egy kis vidéki direktórium vagy vezetö tag csinált, dolgozott, szervezett hónapokon, mondhatnám éveken keresztül, egy éretlen valaki, aki kijött a megyébe, két-három nap alatt tönkretette. (Ugy van! Ugy van! Taps.) Nem jól mondottam, nem egészen tette tönkre, mert ami rosszat csináltak, azt okos, komoly hozzáfogással, komoly akarattal iparkodtak mindjárt a falusi vezetök helyrehozni, ahol rést ütöttek ezek a felelötlen fráterek, betömni. (Helyeslés.)

Erre azonban innen, a fövárosból direktivákat nem kaptunk, nem tudtuk, hogy mit mondhatunk, mit igérhetünk a falu népének. Amikor az ilyen kiküldött lejött azzal, hogy az állam a legkisebb kunyhót, a legkisebb házi kertecskét is elveszi mint magántulajdont, az a vidéki ember megállott és szinte nem tudta elképzelni, hogy örültek-e ezek, vagy tulajdonképen fel akarják-e forgatni az egész ország gazdasági állapotát, gazdasági helyzetét. Mi nem igy tanultuk a szocializmust, a kommunizmust."

Le is vizsgázott Topa „elvtárs" menten a szovjet elött, hogy ö és társai a falun, miként tanulták meg a szelid szocializmust, a mérsékelt kommunizmust.

A gyalázatos panamák.

Szóvá tette Topa a termelöbiztosok gyalázatos panamáit.

„A termelöbiztosok legtöbbike — mondotta Topa — olyan panamákat csinál, hogy nekünk szinte arcpiritó dolog, ha rágondolunk, hogy még a mi kormányzatunkban, a mi korszakunkban is lehetséges ilyen utálatos, ilyen gyalázatos panamákat csinálni. (Mozgás. Egy hang: Miért nem akasztják fel?) Hogy miért nem akasztják fel? Akkor sok akasztófának kellene az országban állania (Derültség.) és sok akácfának és egyéb fának kellene elpusztulnia."

Arról nem is beszélt Topa „elvtárs", hogy Szamuely „elvtárs" kedvtelései számára is kell néhány akácfát hagyni.

Illusztrálta példákkal a panamákat.

„Nagyon sok uradalomban tapasztalhatjuk, ahol jó protekciós emberek a termelöbiztosok, akik a fövárossal valami

összeköttetésbe tudnak jönni, akiknek befolyásuk van itt a központoknál, hogy ezek a főváros éhező proletárjainak egy tojásfiát nem küldenek be, egy csirkét abból az uradalomból nem láthat a főváros proletárja. Ha azonban valamely község elhatározza, hogy saját jószántából maximális áron összehozza a tojást, a vajat és a túrót és beküldi ide, nem tudom, micsoda bizottsághoz elosztás végett, hogy a főváros is kapjon belőle, ő pedig kapjon valami iparcikket érte, mondom, ha valamely község ezt csinálja, akkor egy fél deci petroleumhoz jut egy hónapban; annak az uradalomnak pedig, amely nem küldött be semmit sem, annak egy hordó petroleumja van a sarokban. (Felkiáltások: Gyalázat!) S ezt tudja a falu, bemegy az uradalomba s 11 meg 20 koronáért egy liter petroleumot tud vásárolni a termelőbiztostól. (Felkiáltások: Hol történt? Neveket! Zaj.) A nevet nem jegyeztem meg. (Folytonos zaj. Elnök csenget.) De tessék elmenni Borsod vármegyébe Vályi községébe. (Egy hang: Vagy Brücknerhez, Ugocsába! Folytonos zaj. Elnök csenget.) Ha az elvtársak ilyen krokodilok iránt érdeklődnek, tessék elgyalogolni a falukba, ott majd megtudják."

Az „elvtársak" pedig egymásra néztek, mint akik ismernek egynéhányat azokból a bizonyos „krokodilokból"

Gatyás termelőbiztosokra van szükség.

„Termelőbiztosnak — folytatta Topa — én ugy gondolnám a magam szerény, egyszerü eszem által *egy gatyás ember is megfelel.* (Zajos helyeslés és taps.) Még abban is több tisztességet és megbizhatóságot találnék és látnék, mint az olyanban, aki Pesten félt, hogy éhen fog meghalni, kiszaladt termelőbiztosnak a vidékre (Zajos taps. Ugy van! Zaj.) és az ottani uradalomban a vajat, a turót meg a tojást összegyüjti és saját familiájának, a saját rokonainak hazaküldi, akik itt jól élnek (Nagy taps. Zaj.) és itt a többiek, azok meg nézik vérző és irigykedő szivvel és szemmel, hogy kell nekik koplalniok és gondolják, bár nekik is volna egy rokonuk, aki termelőbiztos valahol a vidéken."

Mi lesz a csempészáruval?

Varga népbiztosnál az iránt bátorkodott érdeklődni Topa, hogy az általa sokat emlegetett, külföldről csereakció céljára becsempészett ipari cikkek miért nem kerülnek ki valóban csere céljára a falura.

„Nem tudom — kiváncsiskodott Topa — én nem jártam utána, nem vagyok detektiv, de akárhova is kerültem érdeklődni, érdeklődtem, de ebből a csempészáruból én sem falut, sem pedig valamely földbirtokot nem tudtam felfedezni, amelyik azt mondta volna, hogy én ilyen csempészárukból, Svájcból, vagy nem tudom honnan, került csempészárukból kaptam volna csizmát, vagy tudom is én micsodát. Én ugy veszem észre, elvtársaim, hogy ez a csempészáru, amelyet becsempésztek, egészen sikeresen el is oszlott itt a fővárosban. Nem tudom, ki foglalkozik vele, de engedelmével felhivom a szives figyelmét arra, hogy bennünket, egyszerü falusi embereket világositson fel róla, magyarázza meg nekünk azt, milyen formában jutunk vagy jutottunk hozzá, melyik község érvényesült, vagy mikor érvényesült ebben a dologban."

Nagy zaj keletkezett Topa bátyánk kiváncsiskodására. Minden felöl közbeszóltak, magyarázatot kérve, hogy mikép is lehetne ahhoz a bizonyos csempészáruhoz hozzájutni. Nem akadt azonban senkisem, aki a harminchárom, vagy nem tudom hány, népbiztos közül a kivánt magyarázattal szolgált volna.

A falusiak kénytelenek csempésztetni.

Minthogy pedig a falusiak nem kapnak abból a csempészáruból, amit a központi „elvtársak" a külföldről becsempésztetnek, ne csodálkozzék Varga népbiztos azon, ha a falusi egyszerü emberek is megpróbálják közvetlenül a maguk számára az iparcikkeknek külföldről való csempésztetését. Nem lehet ebben semmi kivetni valót találni. Ők nem várhatnak arra, amig a központnál rajtuk segitenek, mert, állapitotta meg Topa a hallgatóság nagy helyeslése közepett, *„a központokban rendszerint minden el szokott tünni."*

Panamák a behozatal körül.

Közbevetőleg szólva, az ipari cikkeknek külföldről való becsempészése, vagy ha ugy tetszik, behozatala körül a legszemérmetlenebb panamák folytak.

A szociális termelés népbiztosságának keretében létesitett *külkereskedelmi hivatal* (mely a jó öreg Kereskedelmi Muzeum nevü külkereskedelmi intézményünk kijátszására létesült) több mint 400,000.000, azaz négyszázmillió koronát költött el állitólagos árubehozatalra. A kereskedelmi miniszterium most

egy 14 tagu bizottságot állitott össze oly célból, hogy a külföldön tegye vizsgálat tárgyává ennek a tekintélyes összegnek elköltését.

Azt, hogy milyen emberek bonyolitották le a behozatalt, jellemzi az, hogy sorra meglógtak az olyanok, akiket, pénzt nyomva a markukba, külföldre küldöttek bevásárolni.

A botrányos gazdálkodás nyomainak eltüntetése érdekében a külkereskedelmi hivatal gentlemanjei megsemmisitették még idejében a kényesebb iratokat. Még is találtunk még utánuk a kereskedelmi miniszteriumban egynémely pikáns irást.

Az egyik „elvtársat" például Bécsbe küldték bevásárolni, s ugyanakkor Fenyö Andornak, a bécsi követség gazdasági intézöjének megirták, hogy 10 millió koronát adjon át az illetönek jelentkezés esetén. Másnap azt irták Fenyönek, hogy bár nincsen ok a bizalmatlanságra, csak 2 milliót adjon ki az illetönek, s adjon két embert melléje, akik a bevásárlásnál „segédkeznek." Harmadnap Fenyö azt az utasitást kapta, hogy *semmit* se adjon az illetönek.

Ugyanekkor, ha megbizható polgárember utlevelét (és nem pénzt) kért csupán oly célból, hogy a külföldre utazhasson árubehozatal érdekében, ugy e kérésével elutasitották. A legkevésbbé sem számithatott a külkereskedelmi hivatal támogatására, mert becsületes, de — burzsuj volt.

A cégek, melyektöl vásároltak, a legutolsók közé tartoztak. Kedvenc cégük volt a bécsi *Hanauer Károly* cég, (?) mely nem kevesebb, mint 56 millió koronát vághatott zsebre a magyar tanácsköztársaságtól.

Jellemzö adat az is, hogy 2000 láda svéd gyufa vásárlásáért 2,400.000 koronát utalt ki a pénzügyi népbiztos.

A falusi nem szabotál.

Térjünk azonban vissza Topa „elvtárs" beszédéhez.

Kikérte magának Topa „elvtárs" a falusiaknak azzal való meggyanusitását, hogy ök szabotálnának. Ellenkezöleg, jószántukból megeröltetik magukat.

A falusi emberek a dologidöben, mondta jóizüen Topa bátyánk, „látástól vakulásig dolgoznak, még sincs törvénybe foglalva részükre valami akkordrendszer, vagy mi a kányát emlitett Lengyel elvtárs, hogy a jobb munkás jobban lesz megfizetve."

Nem szabotált nálunk bizony se a falusi, se a városi ember, se a proletár, se a burzsoá. Ha a kommunista gazdálkodást mégis csöd érte, ugy ez egyszerüen a marxismus számlája terhére irandó, bármennyire fáj is ez a megterhelés néhány tanárnak, néhány fata morganak után futkosó alvajárónak.

Nincsen szerszám.

„Amikor a falusiak — panaszolta Topa — száz szekérszámra arathatnák, kaszálhatnák és gyüjthetnék a szónát, a mi városi elvtársaink, városi proletártestvéreink még abban sem iparkodnak segiteni a falusi proletároknak, hogy elegendö kaszát, kaszaverö kalapácsot és kaszaverö üllöket csinálnának s vinnének ki a faluba. Ilyesmire most mindenütt nagy szükség van. Ha egy kaszát akar venni az a falusi ember, öt községet fel kell hajtania, össze-vissza kell járnia, amig végre 300 pengöforintért venni tud egy kaszát. (Mozgás és zaj.) Ezen gyorsan, a legsürgösebben, azonnal segiteni kell az illetékes fórumoknak, hogy mire a buzakaszálás ideje elkövetkezik, ez a kasza-kapamizéria, ami most van, fenn ne álljon."

A népbiztosok értelmesen bólintgattak erre az okos beszédre, de mire a buzakaszálás ideje elérkezett, kasza és kapa helyett bolsevista röpiratokkal árasztották el a jámbor falusiakat.

Ki a falura.

Rátért Topa bátyánk arra is, hogy jó volna, ha az a 35—40.000 budapesti ember, aki minden munka- és minden foglalkozás nélkül van, tanulna az osztrák városi embertöl, aki nem szégyel egy-egy kis kertben dolgozni, zöldséget, kalarábét, káposztát, meg miegyebet termelve.

„Leesnék talán a karikagyürüjük — kérdezte Topa — ha a villamossal kimennének a külsö kerületekbe s ott csinálnának kertet maguknak? Hogyha egyéb nem, volna legalább káposztájuk télire, amivel pótolni tudnának mást és esetleg leküzdhetnék az éhséget. (Igaz! Ugy van!) De nem akarnak kerteket csinálni, mert igenis, irtóznak, reszketnek a földtöl, nem akarnak még sárgarépát sem termelni, hanem itt a fényes aszfalton járkálva, kiabálják a falusiaknak, hogy adjatok nekünk, mert éhezünk! (Ugy van!) Tessék itt is dolgozni, tessék egy pár órácskát itt is a földmüvelésnek szentelni, és tessék szórakozásképen nem hangversenyeket hallgatni, hanem, amint ma a gyomrunk, a hasunk követeli: tessék, igenis, termeléssel foglalkozni".

A proletárbürokrácia.

Megmagyarázta Topa azt is apróra, hogy milyen emberekből is áll voltaképen az ugynevezett proletárbürokrácia:

„Varga elvtársam — mondotta Topa — említett valamit a proletárbürokráciáról. Nincsen e tekintetben eléggé kifejlödve az érzésem, ezeket az idegenszóféléket nem is valami nagyon értem meg, (Derültség.) de azt képzelem, hogy a proletárbürokrácia körülbelül azt jelenti, hogy megint egy kiváltságos osztály alakult. (Igaz! Ugy van!) A proletárforradalom lelkes tüzében felszinre kerültek olyan emberek, akiknek csak az az érdemük, hogy annak idején a háboruban, mint foglyok Oroszországba kerültek, holott ott nem tudtak a fejükbe verni két krajcár ára szocializmust, vagy forradalmi lelkesedést. (Élénk taps.) Most azt a hirt keltik róluk, hogy *ők jó proletárok*. És ily módon bekerültek a hivatalokba. Ezekből áll az uj bürokrácia."

A diktatúra Serenissimusa.

Azután még más valamit állapitott meg őszintén Topa „elvtárs" a proltárbürokrácia kapcsán.

„Beszélnek egy kormányról, amely a proletárok kormánya. Ennek az én nagyrabecsült és igen tisztelt elvtársam, Garbai az elnöke. Ám én még sem hallottam sehol se másról beszélni, mint a *Kun-kormányról*. (Derültség. Igaz! Ugy van!) Mindig azt gondoltam, hogy a külügyminiszternek külön tárcája van és hogy a kormányelnökség is más hivatal és külön személy annak az intézője. (Helyeslés.) Én nem vagyok politikus, én üllő mellett nevelkedtem. Csupán azt az egy valamit veszem, hogy e körül a külön valami körül csoportosultak azok a bürokraták. (Derültség.) Nem akarok ebből viccet csinálni".

Garbai elvtárs pedig fülig pirulva hallgatta az őszinte megállapitást és mindenki mosolyogva tekintett rája, a diktatura *Serenissimusára*.

A müncheni Simplicissimus valamikor igen sikerülten humorizált a német duodecim államocska fejedelméről, ki helyett mindent külügyi kancellárja Kindermann csinál. A diktaturának Kun volt a Kindermannja.

Durván bánnak a néppel.

Azt sem hallgatta el Topa bátyánk, hogy a vezető emberek durván bánnak el a néppel.

„Tessék megnézni akármelyik uradalomban, egyenesen innen a földmivelésügyi népbiztosságtól kiküldött ispán vagy gazdasági vezető legyen, ez is beleesett abba a tévedésbe, vagy meg nem engedhető dologba, hogy igenis ő a falu proletárját még ma is kora reggeltől késő estig még jóformán uzsonnázni, de még levegöt szivni sem engedi. (Egy hang: Még meg is pofozza!) Nemcsak megpofozza, hanem aki beteget jelentett, rá hozta az orvost és ha az orvos azt állapitotta meg, hogy még birja a féllábát huzni, akkor be kellett neki a munkába állni. (Közbekiáltások: Ki az? Tessék konkrét adatokat mondani! Nem olyan fekete az!) Tessék elmenni Mányra és tessék megkérdezni, hogy hivják azt az ispánt. (Nagy zaj.)

Ha az az ember egyszer vesebajos, vagy a fronton szerzett betegsége folytán már nem bir ma kaszálni menni, akkor ne az anyja istene, vagy nem tudom mije körül járjanak és ne botokkal fenyegessék öt, hanem tessék öt szépen, becsületesen kitanitani, mi a kötelessége, mert a magyar ember — aki járt körében, az tudhatja — szép szóval vajas kenyér helyett megehető, mint a vaj felkenhető, azonban ha durván bánnak vele, bizonyos akaródzással állunk vele szemben, akkor a magyar ember nyakas lesz és nyakasságát nem igen lehet megtörni".

Közbeszólt valaki: Miért nem tanitotta ki azt az ispánt? Maga ott volt mellette!

„Én nem akarok társasbeszélgetést folytatni — szólt Topa bátyánk okosan, nem hozva ki öt sodrából a közbeszólás — kiszólásokra sem akarok felelni, megnyugtathatom az elvtársakat, hogy ott, ahol jártam, elvégeztem. Azonban én hallottam, hogy nagyon sok más község is van ilyen, amely más községek felszólalói, esetleg nincsenek is itt, ha esetleg kivihetik az elvtársak, vigyék magukkal a dolgot".

Gyanus az adóelengedés.

Arról sem feledkezett meg Topa „elvtárs" felvilágositani a népbiztosokat, hogy az adónak elengedése kint a faluban éppen az ellenkezöjét érte el annak a hatásnak, amelyet attól a reformot kieszelő financ-zsenik vártak, mert rossz hangulatot keltett.

„Amióta elengedték az adót — magyarázta Topa — nin-

csenek bizalommal a kisgazdák, a birtokosok, mert azt mondják, hogy azért nem kell nekik adót fizetni, mert *nem övék a föld*".

Mi történik a Budagyöngyében?

Befejezésül Topa elvtárs meg nem állhatta azt, hogy ne beszéljen a szesztilalom állitólagos kijátszásáról. „Nagyon sokan azt mondják — Topa szerint — hogy a vidéki direktóriumok dözsölnek, titkos helyeken isznak. De meg a fővárosnak sincsen különb hire.

Csunya a pletykabeszéd — ismerte el Topa — de azt mondják, hogy itt Buda mellett, Budagyöngyében egyes jó elvtársak kimennek, jót isznak és éjszaka jönnek haza, még pedig kocsin, ugy hogy föllármázzák az egész fővárost. Tessék hát erről is meggyözödni".

Vegyes érzelmekkel fogadták ezt az interpellációt a szovjetbeliek, de mindent összevéve, mégis csak megállapithatták, hogy Topa „elvtárs" talpraesetten beszélt, s ennek elismeréséül élénken megéljenezték, megtapsolták, amikor leereszkedett a helyére.

Dúl a protekció.

Tóth István vidéki szovjettag volt az, aki saját tapasztalatából kiindulva, felpanaszolta a szovjetnek, hogy *az állások betöltésénél nem a szaktudás, hanem a protekció a mérvadó.*

„A protekció — mondotta Tóth — még nem dult soha ugy, mint most. A protekció fekete szárnyain nyargaltak ki a termelési biztosok a vidékre is, ugy a földbirtokokra, mint az üzemekbe. Ezek a termelési biztosok azok, akik képeskönyvből ismerik a földet és ezek közül a termelési biztosok közül került ki egy az enyingi járásba, aki azt mondta a gazdának, hogy ne vessen el az elvetetlen földbe idén áprilisban kukoricát, hanem buzát.

Ez a termelési biztos jelentette ki egy otlani értekezleten, hogy akkor, amikor a tanácsköztársaság oszlopaiul nevezik ki ezeket a termelési biztosokat, először a szaktudást tekintik és csak másodszor a politikai megbizhatóságot."

A Tóth István felszólalásából pedig éppen az volt a tanulság, hogy ha valakinél elnézték a szaktudás hiányát és kinevezésénél a protekció érvényesült, akkor ezt ravasz módon

ugy magyarázták, hogy az illető kinevezésénél *a politikai megbizhatóság* volt a döntő.

Mindenesetre furcsa dolog volt az a tapasztalat a bolsevizmus idejéből, hogy minél megbizhatóbb volt valaki politikai szempontból — már mint a bolsevisták politikája szempontjából — annál megbizhatatlanabb volt a szaktudás dolgában.

A siófoki birkabotrány.

Volt azután Tóth „elvtársnak" egy interpellációja Hamburger elvtárshoz. Azt kérdezte, „hogy van-e arról tudomása, miszerint a birkáknak szállitás közben, az uton legalább is 20%-a elpusztul szállitási eszközök hiányában. Kiadtak egy rendeletet, amelyet 48 óra alatt foganatositani kellett. Felhajtották az állomásokra a birkákat. A siófoki állomáson 10.000 birka volt 4—5 napig étlen-szomjan. (Felkiáltások: *A vasutasztrájk miatt!* Zaj.) Nem a vasutasztrájk miatt, elvtársak, mert akkor, amidön élelmezés céljából ki akartak venni a vaggonokból olyan birkákat, amelyek már nem birták volna az utat, *a siófoki direktóriumot lelövéssel fenyegették.* Lelövéssel fenyegették, ha közélelmezésre ki mer venni onnan birkát.

Elvtársaim! Amidön Budapest ezer és ezer proletárja éhezik, akkor vannak ilyen állapotok, hogy az állatállomány husz százaléka az uton elhullik."

Kajári Samu közbeszólott: „Ez közélelmezési kérdés, elvtárs."

„De nagyon fontos", vágott vissza Tóth „elvtárs".

A közbeszólás minden esetre igen jellegzetes volt a szovjet egyes tagjaira nézve. Szép számmal voltak jelen ugyanis az olyan Samuk, akiket nem izgatott az állatállomány husz százalékának elpusztulása, mert az *csak* közélelmezési kérdés.

Hogy élnek a szovjettagok?

Beszélt azután Tóth István a hús nélkül maradó proletárról és ezzel szemben a szovjet-tagok husos fazekairól.

„A proletár — mondotta Tóth — ma rántott levest eszik, kenyéren, vizen él, esetleg három-négy hétig egy deka húst sem lát, itt pedig Budapesten vannak olyanok, akik már a központokból biztositják önmaguknak és rokonaiknak a megélhetést, biztositanak bizonyos husporciót. (Felkiáltások:

Ki az?) Nem kell mondani, hogy ki az! *Hát nekünk, szovjet-tagoknak, akik itt vagyunk, jár mindennap hús?* (Tetszés és taps.) Én szivesen megeszem azt a rántott levest is. Én nem ettem jó étvágygyal azt a hust, mert szemem elött lebegett az a szegény asszony, aki hajnaltól késö estig ácsorog, hogy öt deka zsirhoz jusson".

A Tóth István beszéde nyomán tudhatta meg az érdeklödö, hogy miatt künn a városban a vendéglök ajtaja elött ácsorogtak az emberek, hogy egy kis fözelékes ebédhez jussanak drága pénzért, az alatt a szovjet-tagok részére, a parlament épületében, naponta öt fogásos, husételes ebédet szolgálnak fel 5 koronáért, még a fekete kávéról sem feledkezve meg.

Az ilyen szemérmetlen eljárásról elöre lehetett megjósolni, hogy rossz vége lessz, hogy végül jön a — fekete leves.

A részeg politikai megbizottak.

Az sem volt utolsó dolog, amit Tóth István a szeszti1alomról, s a szesztilalom dacára részeg politikai megbizottakról mondott.

„A szeszes italokra vonatkozólag — mondotta Tóth — csak az a megjegyzésem, hogy ne adjanak annyi orvosi receptet azoknak a politikai megbizottaknak, akik hozzánk a vidékre kijönnek, (Élénk helyeslés és taps.) Mert akárhányszor beszélek akármelyik politikai megbizottal is, — tudnék neveket is mondani, de azt már forradalmi törvényszék elé kellene állitani — mindjárt észreveszem rajta, hogy mi van vele. Kérdezem is tölé: elvtárs, hát önnek is van orvosi bizonyitványa? Természetes, feleli, hát az se legyen?"

Nagy derültség fogadta Tóth István elbeszélését a szovjet-tagok között; pedig de szomoru is az, amikor egy országot részeg, mámoros emberek vezetnek.

A szovjet tagjait mulattatta Tóth István szomoru elbeszélése.

Hogyan folyt az ellenőrzés?

Urbán Lajos sárvári küldött szintén erösen kifogásolta a bolsevikiek gazdálkodását. A gyárakban folyó ugynevezett ellenörzésről például a következöket mondotta:

„A gyáraknál a legnagyobb hibát abban látom, hogy ott gyári intézöségek vannak választva, amelyek — 3—4 ember — nem csinálnak mást, mint ellenörzik a termelöbiztosokat, benn

ülnek a hivatalban; ez az ö munkájuk. A gyári intézö-bizottságnak az legyen a jövöben a feladata, hogy *a munkáján kivüli időben* ellenörizze azt — s azt hiszem, a könyvekből ezt meg tudja tenni — hogy tulajdonképen a termelési biztosok mit csinálnak".

Hogyan folyt a leltározás?

A gyári leltározások körüli fölös kiadásokról a következöket mondotta Urbán:

„Nem helyeslem azt sem, amit a szocializáló népbiztosság csinál, hogy kiküld a vidékre 4—5 embert egyszerre. Megtörtént nálunk Sárváron is ezelött három héttel, hogy kijött négy ember komótosan, két hétig nálunk ült és az egész két hét alatt nem csinált mást, minthogy felvette a három gyár leltárát. Az a három gyár, amelynek leltározását megcsinálták, már elözöleg szocializálva volt. Ezek a kiküldöttek ezt a leltárt szépen kiirták s ez két hétig tartott nekik; azután szépen becsomagolták az irásokat, elteték a táskába és felküldték Budapestre. Ezek az emberek azután ilyen cimeken zsebrevágják az utiköltségüket, a magas napidijakat és lopják a napot, elvtársaim. (Mozgás.) Ilyet nekünk a tanácsköztársaságban nem lehet megengedni. Mert ugyanakkor, amikor a megye kiadja a járásnak azt, hogy irják ott össze, hogy ebben és ebben a gyárban hány gép van, vagy hogy hány gyárat kell szocializálni, akkor semmi értelme nincs annak, hogy egyszerre négy embert küldjünk ki ugyanabba a községbe a szocializálást végrehajtani".

Megjegyzem, hogy a kisiparosoknál és kiskereskedöknél, akik maguk nem tudták az egyébként teljesen fölösleges leltárt, személyzet hiányában, idejére elkésziteni, a kereskedelmi alkalmazottak szakszervezete gondoskodott a leltározó közegekről, s ezzel annyit hordtak el illegitim napidijakban, amennyi csak beléjük fért.

Önhatalmu adókivetés.

Panaszkodott Urbán arról, hogy a községek teljesen el vanak hanyagolva, a községi intézményekre nem költhetnek, mert a proletárdiktatura kikáltása óta senki se fizet adót, s a községeknek semmi bevételük nincsen.

A proletárdiktatura által teremtett ezen lehetetlen állapot

belelovalta a községeket abba, hogy önhatalmu lépéseket tegyenek háztartásuk fenntartása érdekében.

„Sárváron — példálódzott Urbán — a munkástanács önhatalmulag kivetett egy községi adót, amiből a községnek az összes költségeit fedezni tudjuk, anélkül, hogy felülről erre utasitást kaptunk volna. (Közbeszólások: Nagyon okos! Helyeslés.) Ugyanis kint a falukban, a községekben mi a községi direktóriumok élére odaállitottunk proletárokat, azután a községeknek nincsen bevételük s igy a községi proletárt vezető direktóriumok tagjainak nincsen fizetésük. Azok megélhe és hiányában kénytelenek lemondani az ő megbizatásukról és otthagyják a proletárérdekeket, mert nincsenek dijazva".

Megjegyzendő, hogy nem mindenütt volt hasonló a helyzet.

A pénzügyi népbiztosság március hó 21-től augusztus hó 1-ig az egyes vármegyei, városi, járási és községi intéző bizottságok részére javadalmazási előleg cimén összesen 31.426.000 koronát utalt ki.

Természetesen szemesnek áll a világ. Nem hoztak szabályt arra, hogy a pénzügyi népbiztosságtól lehet pénzt kapni a helyi hatóságnak, s csak az kapott, aki erre a lehetőségre rájött, aki panaszkodott, aki pénzt követelt.

Kiskunfélegyháza 1 millió koronát, Pest vármegye direktóriuma 6 millió koronát, Zala vármegye 1,100.000 koronát, a soproni direktórium 2 millió koronát, Budapest városa 12 millió koronát kapott. Mór és Bodajk községnek, vagy a kúnszentmiklósi járásnak csak 3000—3000 korona jutott. Ezek szemérmesek voltak a kérésükben. Amelyik direktórium pedig nem kért semmit, mert nem tudta, hogy kérni lehet, annak nem juttattak semmit, s annak üres kasszáját otthagyta erre a — kisbiró.

Mit jelent a szövetkezeti gazdálkodás?

Nem szégyelte Urbán bevallani azt sem, hogy a nagybirtokosoknak ugynevezett *szövetkezeti* alapon való szocializálása teljesen rendszertelenül történt — már ahol egyáltalában meg merték csinálni a szocializálást — és nincsen senki tisztában azzal, hogy mit is jelent voltaképen a szövetkezeti gazdálkodás.

„A szövetkezeti téren — mondotta Urbán — nem csináltunk mást, mint csupán azt, hogy formailag átváltoztattuk, olyanformán, hogy levettük a cégtáblát, a magántulajdont és

feltettük, hogy szocializált birtok. De más azon a birtokon abszolute nem történt. (Közbeszólások: Természetes! Ugy van!) A legnagyobb hiba az, hogy mielőtt a tanácsköztársaság szocializálta a birtokokat, nem csinálta meg a szocializált birtokoknak a munkaszabályzatait. Nem irta elő azt, hogy tulajdonképen mi annak a termelőbiztosnak a kötelessége, mi a munkásoknak a kötelességük és mi annak az intézőnek a kötelessége. Ezért azután tájékozatlanok a vidéki gazdaságok munkásai és nem tudják azt, hogy nekik tulajdonképen mit kell cselekedniök, hogyan és miképen kell a társadalmositott életbe belekapcsolódniok".

A csavargó termelőbiztosok.

Kifakadt Urbán, hogy amikor ők március elején megállapitották Szombathelyen Vas vármegye területére május hónapra 30 koronában a napszámbért, ugyanakkor a népbiztosági 25 koronában állapitotta meg azt. „Akkor azután — mondotta — fel volt boritva minden és jönnek a vidékek, jönnek a a munkások panaszkodni, hogy mi lesz most. Erre azt mondják idefenn, hogy nem lehet a földmunkásoknál magas munkabéreket megállapitani, mert akkor ráfizetnek a gazdaságokra. Hát, elvtársaim, arra a mezőgazdasági munkásra, aki dolgozik kora reggeltől késő estig, aki nem nyolc órát, hanem jóval többet dolgozik, arra a munkásra, ha nagyobb napszámbért adunk neki, ráfizetünk, hanem *a csavargó termelőbiztosokra*, azokra nem fizetünk rá?

Soknak a szivéből beszélhetett Urbán „elvtárs", mert dörgő taps jutalmazta a hangos Kraftausdruckot.

Hogyan buktatták meg a magántulajdont?

Hamburgerrel szemben, aki azt panaszolta, hogy magasan állapitották meg a földmunkásoknak terményekben járó fizetését, Urbán helyreigazitotta némileg a tényállást.

„Azokon a bizonyos tanácskozásokon, amiken ezeket a bérszerződéseket csináltuk, tudtuk mi nagyon jól azt, hogy annak a munkásnak a fejkvóta arányában arra a mennyiségre szüksége *nincsen*. De tudtuk azt is, elvtársaim, nagyon jól — mondotta cynikusan Urbán — hogy akkor még nem volt kommunizmus és *a terményekben való magas dijazást csak eszköznek használtuk fel arra, hogy a magántulajdont megszüntes-*

sük, hogy a magántulajdont megbuktassuk. (Élénk helyeslés. Zajos taps.)

Elvtársaim! Ugyanakkor, amikor megcsináltuk a szerződéseket, még a kiküldöttek ki sem mentek a tanyákra, már összehivtuk a földmunkásokat értekezletre azzal, hogy elvtársaink, nektek ebből nem lehet többet elhasználnotok, csakis azt, ami a fejkvótában benne van, tehát a többit adjátok oda a nincsteleneknek, adjátok oda az ipari proletároknak maximális áron. (Ugy van! Felkiáltások: *Oda is adták!)* Oda is adta a tulnyomó része. (Felkiáltások: *Mindenhol!* Ugy van!) Oda is adják mindenhol."

Kikkel akartak többtermelést csinálni?

Urbán is beszélt arról, hogy a kellő helyre nem a kellő embereket állitják. Már pedig ilyen rendszerrel nem lehet többtermelést csinálni, amire oly nagy szükség van.

„Egész Vasvármegye szövetkezeti termelésének az ellenőrzésére — mondotta — kineveztek egy olyan embert, aki a könyvvezetéshez nem ért, nem tud belenézni, hogy ott mit kotyvasztanak össze a szövetkezet kárára."

Benzinhiány és autozás.

Panaszolta Urbán, hogy az aratás után nem fogják tudni a cséplést elvégezni, mert a cséplőgépek motorjai részére nincs elég *benzin.*

„Megdöbbenéssel látjuk — mondotta — hogy amikor benzinhiány van a vidéken, Budapesten autózás van. (Élénk helyeslés és taps.) Amikor kint a gazdaságokban nem tudnak dolgozni a gépekkel benzinhiány miatt, amikor a gazdaságokból nyaggatnak bennünket, hogy hol lehet benzint szerezni, akkor Budapesten minden megbizottnak autója van. (Taps.) Ezt nem lehet tovább türni."

Proletár-burzsoázia alakul ki.

„Én nagyon elhiszem — folytatta Urbán — hogy ha szükséges, ha fontos megbizatásban valakinek sürgösen mennie kell, akkor igenis tessék az autóba beleülni, de nem szinházakba és más ilyen helyekre. (Ugy van! Ugy van! Zaj.) Látom, hogy amikor vidéken többtermelésről beszélünk, akkor itt Budapesten egy *proletár-burzsoázia alakul ki.*"

Élénk helyeslés és taps igazolta azt, hogy az uj kifejezéssel, a „proletár-burzsoázia" emlegetésével, Urbán „elvtárs" a fején találta a szeget.

Játék a szavakkal.

Őszintén beszélt *Horváth* Miklós elvtárs is, ugyancsak a vidéki kiküldöttek közül.

Azt magyarázgatta, hogy az októberi forradalom előtt a szociáldemokratáknak a proletárföldmiveseket a csendőrés rendőrszuronyok miatt nem sikerült megszervezni. A földmüves proletárokat a forradalom óta, még mielőtt meg tudták volna tanulni azt, hogy mi is a szocializmus, minden előkészület nélkül *kommunistákká* akarták nevelni.

„A forradalom olyan gyors egymásután dobta ki ezt a két szót, hogy *szocializmus* és *kommunizmus*, hogy a földmüves-proletár alig tud különbséget tenni köztük".

Nyisztor György népbiztos közbekiáltott: Nincs is különbség, csak játék a szavakkal!

A történtek megmutatták, hogy a szavakkal való *veszedelmes* játékról volt szó.

A szociáldemokraták azóta belátták maguk azt is, hogy kár volt a szavakkal játszani. A proletárdiktatura bukása utáni első plakátjukon már ismét *szociáldemokratáknak* nevezték magukat a legutolsó pártkongresszus óta magukat szocialista-kommunistáknak nevező munkások. Igy határozták el ezt a szakszervezetek küldöttei abban a reményben, hogy a legközelebbi pártkongresszus ezt a visszakeresztelést utólag jóváhagyja. Történt pedig a visszakeresztelés azért, mert ha tudományos szempontból szocializmus és kommunizmus egyazon jelentőségüek is, az életben igenis másmás értelme van a két kifejezésnek.

A szocializmus a fejlődés természetes menetétől várja a társadalmositás kiépitését, a kommunizmus ellenben — miként e szót a forradalomban felülkerekedett szájas bolsevisták értelmezték — minden átmenet nélkül kivánta a termelő eszközök társadalmositását az egész vonalon. Ez pedig talán több is volt, mint csupán a szavakkal való játék. *Ez majdnem egy nemzet életébe kerülő játék volt.*

A szocializmus a gazdasági erőviszonyok fokozatos kialakulását várja, a kommunizmus az erőszaktól, a forradalomtól vár eredményt.

Találóan irt az erőszak, a forradalom politikájának csöd-

jéről az a Szabó Ervin, akit maguk a kommunisták is istenitettek.

„A töke és a munka harca" cimü munkájában a következőket irta:

„A munkásmozgalom történetéből tudjuk, hogy *a forradalmi szektariusok* — Babeuftől kezdve Blanqui-ig és Bakuninig — *nem értek eredményt.* Helyesen látták, hogy a politikai hatalomnak a gazdasági viszonyok alakulására befolyása van. De nem vették észre, hogy *elmultak azok az idők, amikor a puszta erőszak valakit gazdasági hatalommá tehet.* A gazdagok nem azért gazdagok, mert urai az államhatalomnak, hanem azért urak az államban is, mert gazdasági hatalmuk van. A politikai hatalom is a gazdasági erőviszonyok függvénye. *Erőszakkal nem lehet uj gazdasági rendet teremteni.*"

A budapesti csirkefogók és szélhámosok.

Élesen megrótta Horváth a kommunista agitáció taktikai hibáit.

„A budapesti központból kiküldtek szervező bizottsági tagokat, nyirott bajusszal, hosszu kabáttal, akik felállottak a falu közepén és mindenről tudtak beszélni csak a földmüves proletár bajairól, nyomoruságairól nem. Végeredményben azt mondták rájuk, hogy miféle csirkefogók ezek. (Derültség.)

Olyanokat kell agitátorokká kiképezni, akik a nép szavajárását, modorát, tempóját ismerik. (Nagy tetszés és taps.) Mert tisztelet a kivételnek, az agitátorok között voltak valóságos szélhámosok is. Én nem tudok magas szárnyalásu beszédeket mondani, — mentegetödzött Horváth a szavajárásáért — de nyiltan megmondom, amit gondolok".

A vidék nem ismeri a proletárdiktaturát.

Panaszolta Horváth, hogy alkalmas agitátorok hiányában a vidék jó része nem vehet tudomást a proletárdiktaturáról.

„A román megszállás óta — beszélte Horváth — Pest-, Heves- és Borsódmegyéket végigjártam és tapasztaltam, hogy olyan községekben, ahol vasut nem jár, *hirből sem ismerik a proletárdiktaturát.* Vannak birtokok, melyekkel senki sem törödik. Hogy nevekkel is szolgáljak, ott van Hevescsány községben dr Szigetinek a birtoka, fel van darabolva és müveletlen kétharmadrésze"

Legyen vége a politizálásnak!

„*A politikáról* — kezdte a beszédét az ugyancsak gyakorlati észjárásu *Varga József* — *már nagyon sokat beszéltek az elvtársak.* Most már nem akarok a politikáról beszélni, hanem végre *a gazdasági kérdések megoldására* áttérni.

Ma-holnap itt lesz az aratás és nincs ekevas, nincs kormányvas, nincs a lovaknak és a szarvasmarháknak patkójuk a mi vidékünkön. Ilyenekről gondoskodjon a népbiztosság, mert marháink, állataink vas nélkül nem mehetnek. Továbbá én is épp azt jelentem ki, mint Urbán elvtárs, hogy itt mindenki autón jár és a benzin-ekéknek nem adnak benzint. Eljön a masinázás ideje és erre a célra benzint nem adnak, de itt autón járnak a szinházba. (Felkiáltások: Még a családtagok is!)

Ha elluxusozzák a benzinünket, odajutunk, hogy nem lesz benzinünk, nem lesz tüzelönk. Sokszor hallottam, hogy szalmával tüzeljük a gépeket. De ezt csak a Bácskában lehet megtenni, ahol a földnek nem kell trágya. De nálunk, ha elégetjük a szalmát, akkor soványmarad a föld és nem terem. Ezért takaritsák meg a benzint és ne luxusutazásra játsszák el, hanem akkor adják elö, amikor arra égető szükség lesz. Ha én tudok 15—20 kilométert menni gyalog, akkor tisztelt elvtársam is menjen gyalog a szinházba és moziba".

A vidéki elvtársak pedig a szinház- és mozijárás dolgában adott erre a kitanitásra tapsoltak, akár a szinházban, vagy moziban lennének, hova ök gyalog jöttek.

Hozzák rendbe a mezőgazdaságot!

„Valóban a gazdaságokban — folytatta panaszait Varga — nagy baj van. Itt lesz nemsokára az aratás és kijelenthetem, hogy a nagyobb uradalmakban nincsenek már kaszák, nem tudjuk már alkalmazni rendesen a kaszás munkásokat. És bárhova megy az ember, bármennyire szaladgál, hogy a lovakat megvasalják, nem tudnak rájuk vasat tenni, mert nincsen vas. Ilyenről tessék gondoskodni és ne mindig mozijegy legyen az eszükben. Nem vagyok arra kiváncsi, én *a mezőgazdaságot akarom rendben látni.*"

A fejletlen gyerekek.

Igen nagy bajok lehettek a vidékre küldött politikai megbizottakkal, mert Vargának is volt róluk mondani valója.

„Nagyon sok olyan embert küldenek ki — mondotta — akiket a polgárság, a munkásnép kinevet. Nem tudom az illető nevét — azonban rá tudnék mutatni — aki Répcelakon kinyargalt a mezőre és azt mondotta: nézzétek! Ilyen világot fogtok élni, 4—8 órát dolgoztok, a mezőre is kivisz benneteket az autó és haza is visz. Ha hazamentek, kimosakodtok és mentek a községi szinházba. Erre azt mondják, hogy hiszen ez nincsen. (Felkiáltás: *Majd lesz!)*

Jött a politikai megbizott, a magtárban belekapott az *árpába* és azt mondta: ej, de gyönyörü *buza.* Hát ha még a szemet sem ismeri, hogy ismerje meg a mezön. (Derültség.)

Csak arra kérem a népbiztosságokat, hogy a falusi népet bizzák mireánk. Mi azzal elvégezzük a dolgunkat, de olyan *fejletlen gyereket* ne küldjenek oda, aki bemegy a gazdaságba, azt mondja: teljhatalmu politikai megbizott vagyok, nekem jármot adjatok, holott a gazdaságban égető szükség van az állatra. Százszor annyit ront az ilyen, mint amennyit segit. Mert bemegy a községbe összeharácsolni mindent s akkor megtámadják a vármegyei s községi direktóriumot, hogy nem tud szállitani. Hogyan tudjanak szállitani, mikor az ilyen csirkefogó összeszed magának és családjának mindent."

Nyelvtudósaink figyelmébe.

Ő is elpanaszolta azt, hogy amikor Vasmegyében a kollektiv szerződés szerint 30 korona napidij járta volna a hajnaltól késő estig dolgozó kaszás embernek, ebbe a népbiztosság beleártotta magát, s önkényesen megváltoztatta a szerződést, 25 koronára mérsékelve a napszámot.

Csak azért emlitem fel Varga „elvtársnak" ezt a más által a szovjetben egyszer már elmondott panaszát, hogy nyelvtudósaink is, (kiknek általában melegen ajánlhatom figyelmébe a szovjetben elhangzott beszédeket), tanuljanak valamit Varga beszédéből, mert azt panaszolta Varga „elvtárs" — nyilván nem a pesti politikai megbizottak szótárából véve a sajátosan idegen kifejezést — hogy a népbiztosság a 30 koronát 25 koronára — *„leabzugolta."*

Hibák a rendeletek körül.

Jankovics Lajos, Veszprémből való szép szál ember, azt panaszolta, hogyha a vidéki direktoriumok sok esetben nem hajtják végre a rendeleteket, miként ezt a kormányzótanács hajtogatja, akkor vessen magára. A rendeletek ugyanis a legtöbb esetben olyan zavarosan vannak megfogalmazva, hogy nem lehet rajtuk eligazodni.

„Megtörténik — panaszolta Jankovics. — hogy adnak ki rendeletet, sőt mondhatnám, a legtöbb rendelet, amelyet a kormányzótanács és a népbiztosságok kiadnak, ilyen, amelyek rendszerint *csak Budapestre* vonatkoznak és nincsen bennük körülirva *a vidék* szerepe, hogy mit csináljon a vidék. Nekünk magunknak kell a vidéken kitalálni, hogy tulajdonképen mi is a teendönk annak a rendeletnek kiadása után. Tessék a népbiztosságoknak vagy a kormányzótanácsnak, ha kiad egy rendeletet, ugy megfogalmazni azt, hogy megérthesse a vidék is, hogy neki mi a teendője és ne nekünk kelljen kitalálnunk, hogy mit akarnak."

A közbeszólók azzal nyugtatták meg Jankovicsot, hogy *a pestieknek is* maguknak kell kitalálniok, hogy mit is kellene a rendeletekkel csinálni.

„A rendeletek — folytatta Jankovics — rendszerint hozzánk elkésve jönnek, három-négy nappal a kiadás után s amikor mi megkapjuk, akkor már rendszerint végre is kellett volna azokat hajtani. Hozzáfogunk a rendelet végrehajtásához, elküldjük kocsipostával és eltart három-négy napig, amig kiér a járási székhelyre, ahol meg épen ott ragad, mert neki semmiféle közlekedési eszköze sincs. Nincs sem telefon, sem vasuti összeköttetés, kocsijainkat és lovainkat nagyrészt a hadseregnek kellett odaadni, sőt el kellett venni sok helyen a mezögazdasági termeléstől is."

Már megint az autók.

Jankovicsnak is baja van az autókkal, mert azt mondja: „Ha valahol van szükség autóra, ugy a v i d é k e n van arra szükség. Nem a vidéki direktóriumoknak és családtagjaiknak személyes szolgálatára, hanem a fontos, sürgős rendeletek kihirdetése végett szükség van a vidéken is mindenütt legalább egy üzemképes autóra, mert ott nincs vonatösszeköttetés, nincs kocsi és egy pár lovat is a mezögazdaságtól kell elvonni, ha sürgös posta kikézbesitéséről van szó.

Tessék tehát a vidékre is autót adni, mert nem kell Budapesten kétszázötven autónak szaladgálnia, itt kocsival is el lehet jutni mindenüvé az egész város területén. (Igaz! Ugy van!) Elvtársaim, én nem azt akarom, hogy a népbiztosoknak ne legyen autójuk. Legyen. De hogy a termelőbiztosok is autón kocsikázzanak itt, az ellen tiltakozom. (Igaz! Ugy van! Élénk felkiáltások: Összes családtagjaikkal együtt!) Minden autó a hadseregé, mondják. Hát bocsánatot kérek, én láttam, saját szemeimmel győződtem meg arról hogy igenis, a termelőbiztosoknak is van autójuk és kocsizнak rajta".

És a hölgyek is! — Toldották meg Jankovics megállapitását a közbeszólók.

A lehetetlen emberek.

A másik örökös témát, a vidékre küldött politikai biztosok személyét is érintette Jankovics, mondván:

„Lehetetlen emberek kerültek le a vidékre.

Kétségbe kellett esni, ha egyik-másik odajött hozzánk a megyeházára és bemutatkozott mint agitátor, aki a föld népét jött megagitálni és megnyerni a szocializmus számára. Egy párat ilyent hazazavartunk, (Helyeslés.) viszont azonban vannak olyanok, akik nagyon erösen tartják magukat, mert fentről tartják öket (Igaz! Ugy van!) és mindenáron reá kényszeritik, hogy ott kell neki maradnia, annak ellenére, hogy semmit sem értenek az agitációhoz. (Igaz! Ugy van!)

Ezek az agitátorok rontották el a falu népét. (Igaz! Ugy van!) Mert ahogy a vidéki direktóriumok megkezdték munkájukat, ugyanolyan szépen, a rendes mederben folytathattuk volna is azt a munkát, azonban kijöttek, mint a száskahadak a vidékre az agitátorok (Igaz! Ugy van!) és felborították a rendet teljesen."

A templomból mozit csinálnak.

„Az agitátorok — folytatta Jankovics — kimentek a falura és mindegyik azzal kezdte, hogy *a templomból mozit csinálunk.* (Mozgás és zaj.)

Hivatkozom Szántó Béla elvtársra és a többiekre, hogy amikor kérdezték, hogy a vallással stb. mi lesz, akkor azt mondották, hogy ugy lesz, mint Pesten ,majd mozit csinálnak a templomokból. (Zaj.) Elvtársaim! Ezek sulyos taktikai hibák."

Kimagyarázta egyébként Jankovics azt, hogy Szántó Béla népbiztosra nem azért hivatkozott, mintha ö is hive volna a templomok mozivá átalakitásának, hanem csak azért emlitette az ö nevét, mert neki is tudomására jutott egyes agitátoroknak — például annak, aki Balatonkenesén járt — templomellenes kiszólása.

A kék pénz és a börtönök.

Arról beszélt azután Jankovics, hogy, szerinte, a kék bankó bevonását előbb kellett volna elrendelni.

„Akkor — mondotta — nem dugták volna azt el és ma is volna vásárlási értéke a fehér pénznek. Az egész Dunántul nem akarják a fehér pénzt elfogadni és *nincsen annyi börtönünk, ahová bezárhatnók azokat, akik nem fogadják el.* (Igaz! Ugy van!)

Az egész Dunántul az a hir járja, hogy a fehér pénznek nincs értéke, mert azt Ausztriában nem fogadják el és most csak azért hirdették ki, hogy a kékpénzt be kell vonni, hogy azt megkaparintsák az elbolonditott néptől."

A szegény Jankovics nem is tudta, amikor ezt mondotta, hogy mennyire józanul gondolkodnak az ö dunántuli testvérei, nem is tudta, hogy mennyire ö az, aki az elbolondítottak közé tartozik.

Egy kis feleselgetés.

Azután egy kis feleselgetés indult meg Jankovics Lajos „elvtárs" és Nyisztor György földmüvelésügyi népbiztos „elvtárs" között, melynek során kiderült, hogy az elvek terén homlokegyenest az ellenkező nézeten vannak az „elvtársak."

Jankovics szemrehányást tett a földmüvelésügyi népbiztosságnak, mert kézhez kapván egyes nagybirtokokról az ottani földmunkásoknak a nagybirtokos személyének szóló bizalmi nyilatkozatokat, „bedöltek" azoknak, s meghagyták a nagybirtokost a nagybirtok élén.

Megemlékezett példaképpen egy névrokonáról, gróf Jankovicsról, kit a termelés vezetőjének meghagytak a „volt" birtokán.

Nyisztor tiltakozott az ellen a vád ellen, hogy a földmüvelésügyi népbiztosság „bedölt" volna a cselédség bizalmi nyilatkozatának. Megmagyarázta, hogy *szakembert* kell a gaz-

dálkodás élére tenni, s ezért hagyták meg a régi gazdát régi helyén.

Jankovics szerint „azelőtt a cseléd gazdálkodott a gazda helyett. Inkább a béresgazda vezesse a birtokot, mintsem a régi birtokos ott élessze az ellenforradalmat a kastélyban."

„Ne meséljen! Huszezer holdon — vágott vissza Nyisztor — nem tud gazdálkodni szakember nélkül! Huszezer holdat fog vezetni a béresgazda? Vagy százezret? Ez nem demagógia?"

Jankovics nem hagyta magát. Odavágta, hogy ők bizony nem türik meg a kastély urát a régi helyén: „Mi Veszprém vármegyében, jóllehet a földmivelési népbiztosság kinevezte a kastély régi urait termelési biztosoknak, nem engedjük őket működni, mert tudjuk, hogy az ellenforradalom parazsa ott van a kastélyban és onnan indul gyujtó munkára."

Lopnak a cselédek.

Abból sem csinált Jankovics titkot, hogy a cselédek lopnak, fosztogatnak az egyes birtokokon.

„Megtörtént, hogy egy Gyérey nevü földbirtokost a cselédei elzavartak a pusztájáról. A cselédek elkapatták magukat, — én nem helyeslem ezt az intézkedésüket — *kihordtak egyetmást a kastélyból.* Erre megindult a hivatalos apparátus. A belügyi népbiztosságtól száz sürgöny jött, hogy mi történt, hogy volt. Gyérey nyolcoldalas jegyzőkönyvet nyujtott be, hogy mi minden tünt el a kastélyából. Detektivek szálltak ki, akik összefogdosták a cselédeket, verték őket és végül le akarták tartóztatni a cselédek bizalmiférfiait, de szerencséjük a detektiveknek, hogy utóbb elmentek, mert különben a cseléd még *agyonverte* volna őket."

„Helyes lett volna." Orditotta egy borizü hang a hátsó padsorokból.

Ezt már azután nem türhette Vágó Béla népbiztos. Gunyosan kiáltott vissza: „Éljen a fosztogatás!"

Mellesleg szólva, napirenden volt a kastélyoknak a cselédség részéről való kifosztása. Ritkaságszámba ment az, ha egy termelőbiztos a kastély értéktárgyait biztonságba helyezte.

Ilyen eset volt az hogy Balázs István, a sövényházai Pallavicini-uradalom volt termelési biztosa, beszállitott a földmüvelésügyi népbiztossághoz állitólag 18 drb ötágu, 6 drb négyágu és 16 drb háromágu kinai ezüst gyertyatartót tartalmazó két nagyobb ládát, s azokat ott a házi pénztár helyiségében

lepecsételetlenül örizték, teret engedve esetleges olyan visszaélésnek is, hogy a ládák tartalmát egyes müértő vagy mügyüjtő benfentes „elvtársak" kicserélhessék.

Fütyülnek a rendeletekre.

Arra az anarchiára, melyet a proletárdiktatúrának sikerült a vidéken teremteni, megszüntetve nemcsak vagyonbiztonságot, hanem a *személybiztonságot* is, jellemző volt Jankovics következő elbeszélése:

„A belügyi népbiztosságtól nagyon élénken érdeklődtek — Dr. Földes István, a népbiztossághoz került ujpesti ügyvéd részéről — egy Stern nevü uraság ügye iránt. Ezt tusnak jelöltük ki, letartóztattuk. Erre Földes elvtárs távirati utasitást küldött, hogy azonnal bocsássuk szabadon. (Zaj.) *Fütyültünk erre a rendeletre.* Nem azért nem bocsátottuk szabadon, mert ilyen rendelet jött, hanem azért, mert mi tudjuk, mit követett el, a belügy nem tudhatja, mit csinált. Mi ilyen rendeleteket nem hajtunk végre, (Taps.) mert meggyözödtünk róla, hogy ezek a Sternek és Gyéreyek a legpiszkosabb ellenforradalmárok és az ő érdekükben nem engedjük magunkat terrorizálta ni senki részéről sem."

A grófok mint favágók.

„Én kétségbe vonom — magyarázgatta Jankovics — hogy a grófok olyan jó gazdatisztek volnának. Ők maguk sohasem gazdálkodtak. Ellenben van rájuk szükség más téren, amihez nem kell szakértelem. Nevezetesen a Bakony erdőihez nem kapunk favágó munkásokat. Tessék összeszedni őket, családtagjaikkal együtt, *tessék favágó munkára fogatni őket.* Nem kell kimélni őket. Majd mi elbánunk velük, de a kastélyból el kell őket távolitani."

Helyeslés és taps kisérte Jankovicsnak a dühtől tajtékzó szavait, s a teremben ott kisértett az orosz bolsevizmus kinzó szelleme. Az a szellem, mely éjnek idején kiráncigálta ágyából a békés burzsoát és elhurcolta csatornát tisztitani, kolera-hullák sirját megásni.

Csukják be az üzemeket!

Gelinszky László „elvtárs" volt a következő szónok. Azt panaszolta, hogy egyes szocializált üzemekre *ráfizet* a tanács

köztársaság. „Azokat az üzemeket — mondotta — melyek inproduktivek, *csukják be!*“

Egy maliciózus hang közbesüvitett: „*Mindent* nem lehet bezárni.“

Dal a villamosról.

Azzal a ténnyel szemben, melyet a szovjetben Lengyel Gyula népbiztos bevallott, mondván, hogy „*minden üzlet*, kivétel nélkül egy nagy pénzügyi hiánnyal dolgozik“, Gelinszky azt mondotta, hogy „elö kell segiteni a tanácsköztársaságot abban, miszerint a saját üzemeiben maga is hasznothajtó üzletet folytasson, *maga a tanácsköztársaság váljék kapitalistává.* A szocializált üzemeknél lehetetlen gazdálkodás megy végbe.

Itt van például *a fővárosi villamos*, amely 145 milliót fizetett rá egy évben azért, mert még ma is 30 filléres menetjegyet árusit. Ha tervbe vettük, hogy a villamos vasutjegyeket 1 koronára felemeljük, helytelen, hogy ekkor még a proletáriátusnak egy része vagy kedvezményes jegyet vehet, vagy pedig egyáltalán semmit sem kell fizetnie. Igy megint csak oda jutunk, ahol a mulban voltunk, ráfizetünk.“

Tény az, hogy a kapitalista világrendben sem gazdálkodtak az állami üzemekben tulságosan gazdaságosan. Az állami gyárak, az állami bányák, az állami erdök pénzügyi eredménye oly siralmas volt, hogy az állami gazdálkodás fenntartása mellett nem pénzügyi érdekek, hanem legjobb esetben hadi érdekek, iparfejlesztési célok, szocialis szempontok, s egyéb közérdekü okok szólottak csak.

Pénzügyi szempontból, hangoztatták mindig finánepolitikusaink, nem az állami üzemek számának szaporitása, nem a szocializálás, hanem az állami üzemek számának csökkentése, a *deszocializálás* volna kivánatos.

A kommunizmus finánepolitikusai *mindent* szocializáltak, ezzel mindent tönkretettek. Politikájuk lehetetlenségének egyik orditó példája *a budapesti villamos vasutak* példája.

Nem kevésbbé kiáltó példa volt az, hogy a *posta*, mely olcsó pénzért mindig mintaszerüen müködött, s mellesleg még jól jövedelmezett is, a kommunizmus néhány hónapi gazdálkodása alatt teljesen lezüllött szolgálat dolgában, s a pénzügyi eredmény az volt, hogy a felemelt postai tarifák dacára a volt pénzügyi népbiztosság a megkissebbedett területen müködö magyar posta hiányának fedezése céljára 5 millió koronát volt kénytelen kiutalni.

Arról nem tudtak gondoskodni, hogy az ember postán pénzt küldhessen Bécsbe, de terveztek — Marx-bélyegeket. Azt gondolták, hogy eredménynek, ez is valami.

Le az osztályárpolitikával!

Lengyel Gyula népbiztossal szemben Gelinszky helytelenitette az osztályárpolitika programmját.

„Nem tartom célszerünek azt — mondotta — hogy a proletárgyerekeknek vagy proletároknak olyan leszállitott áron adjunk valamit, hogy a szocializált vállalatnak megint óriási deficitje legyen. Nem tartom ezt célszerünek különösen azért, mert hisz ugyis végeredményben a mutatkozó különbséget a proletáriátusnak kell majd megfizetni. Nem tudom elképzelni azt, hogy a proletárnak, aki teljes fizetést élvez, s aki ha volna áru és egyéb cikk, mindent megvásárolhatna, amire szüksége van, de mivel ezt nem teheti, kénytelen tartalékalapot gyüjteni, miért engedjük el ezeket az 1 koronákat vagy 10 és 20 fillérereket, mikor ezekből az összegekből gyülnek össze azok a deficitek, amelyeket a tanácsköztársaság kénytelen viselni.“

Bürokrácia a termelőszövetkezetekben.

Beszélt azután Gelinszky a földmüves termelö szövetkezetekben felburjánzott bürokráciáról.

„A különféle termelö szövetkezetek is — panaszolta — ugy vannak berendezve, olyan bürokratizmussal dolgoznak, hogy legalább is ötször annyi üzemköltséggel tartják fenn a munkájukat, mint amennyire szükség van. Lehetetlennek tartom, hogy ez igy menjen tovább. Például a fehérmegyei termelö szövetkezet központjában annyi irógép van, hogy mindegyikre nem is jut egy-egy levél sem naponkint.

Az irógépek mellett azután annyi gépirókisasszony van, hogy nincsen mivel foglalkozniok, mert hiszen nincsen annyi dolog, hogy öket foglalkoztatni tudnák.“

Ugyanerröl a fehérmegyei termelö szövetkezetröl annak idején a tanácskormány, sajtója utján, kikürtöltette, hogy milyen mintaszerüen müködik, s hogy különösen a Székesfehérváron összelopkodott *irógépeknek* milyen nagyszerü szerepe van e szövetkezetben.

Diktatura csak kifelé van.

„Azokkal szemben — fejezte be beszédét Gelinszky — akik akár elvtársak, akár csak mü-elvtársak, akik kint a vidéken, vagy akár benn az üzemekben amerikáznak, az ország pénzügyi helyzetét lejtöre viszik, az a véleményem, hogy *a proletárdiktaturának nemcsak kifelé, de befelé is a legnagyobb mértékben érvényesülnie kell.* Lehetetlennek tartom azt, hogy a munkásság egy része csupán azért, mert a multban hozzá volt szokva, hogy korbáccsal állijanak a háta mögött, most nem törödik semmivel, elpazarolja a Tanácsköztársaság vagyonát, mert nincs a háta mögött az a szigor, amelyet magunk közö t létesitenünk kell. A proletárdiktatúrát épen olyan szigorusággal, sőt még nagyobb szigorral kell végrehajtani befelé az üzemekben, mint kifelé a volt burzsoáziával szemben.“

A proletárdiktatura kezelöinek valóban csak kifelé, csak a burzsoáziával szemben volt ereje. Befelé, a proletársággal szemben teljésen erötlennek mutatkozott a diktatura, *befelé egyszerüen nem volt diktatura.*

A közoktatásügyi népbiztosság 54. számu rendeletével elrendelte például, hogy, a szükös papirviszonyokra való tekintettel, a jövöben csak az a lap jelenhet meg, mely erre julius 15-ig uj engedélyt kér és kap; s hogy csak olyan terjedelemben, s egyéb feltételek mellett jelenhetnek meg a lapok, mikép ezt majd a Szellemi Termékek Országos Tanácsa engedélyezi. Minden polgári lap kiadója eleget tett ennek a rendeletnek, s befolyamodott a lap további megjelenésének engedélyezéséért. *Csak a szocialista napilapok nem folyamodtak engedélyért,* ök — bár a legtöbb papirt ök fogyasztották, s igy első sorban velük szemben lett volna helyén való bizonyos korlátozások elöirása — tüntettek azzal, hogy nekik a proletárdiktatura nem parancsol.

A szocialista lapok papirfogyasztásának nagyságára nézve jellemző, zárjel között szólva, hogy az elfogyasztott papir árának egy részét a kormányzó tanács a szocialista lapoknak megtéritvén, a Népszavának 2,328.406 koronát, a Vörös Ujságnak 730.089 koronát, a Volkstimmének pedig 85.557 koronát utalt ki a kormányzó tanács a közoktatásügyi népbiztosság elöterjesztésére.

Visszatérve pedig a közoktatásügyi népbiztosság hivatkozott rendeletére, megállapitható a következő fejlemény.

A hetyke szocialista lapok pórul jártak, mert a proletárdiktatura megbukott, a jogrend helyreállott, s jog szerint e

lapok, mint engedély nélküliek nem jelenhettek volna meg. Nosza kapták magukat a szocialista lapok, s a Peidl-kormány igazságügyi miniszteréhez (!) szaladtak, kérve attól, hogy eszközölje ki a volt közoktatásügyi népbiztosság kérdéses rendeletének hatályon kivül való helyezését. Meg is jelent másnap a Peidl-kormánynak Ágoston igazságügyi miniszter ellenjegyzésével kiadott rendelete, mely hatályon kivül helyezi a proletárdiktatura által a sajtószabadság korlátozása tárgyában kiadott kérdéses rendelkezést. Ugy festett ez, mintha a sajtószabadság visszaállitásáról volna szó. Dehogy volt arról szó. A sajtószabadságot korlátozó cenzurát fenntartották. Csak arról volt szó, hogy a befelé erélytelen proletárdiktatura folytán kelepcébe került szocialista lapokat ki kellett a kelepcéjükből szabaditani. Ezentúl már megjelenhettek engedély nélkül.

Idill Siófokon.

A szovjet negyedik ülésének befejezése volt Pogány József népbiztos siófoki idilljének leleplezése.

„Azon marsrutával jöttem ide — mondotta Tóth István szovjettag — hogy kérdezzem meg itt, van-e tudomása a kormányzótanácsnak arról, hogy *Pogány elvtárs a hadtestcsoportjával Siófokra jött nyaralni?* Amikor a népjóléti biztosság elrendelte, hogy az idén csakis munkásproletárok jöhetnek a balatoni ég alá, ök ugyszólván rettegésbe ejtik a falut ágynemü rekvirálásával és minden más egyébbel. Ez is protekció tulajdonképen. Mert jönnek le volt tisztek és hozzátartozóik stb. s ezek el akarják attól az igazán kérges tenyerü proletártól venni azt, amit a balatoni levegö nyujtana az ö egészségének helyrehozására.

Egy utolsó szavam van: a protekciót, ezt a gyalázatos feketelelküséget kell kiküszöbölni. Vegyük kezünkbe a seprőt, nézzük, hol lehet seperni s ahol szemét van, seperjünk, mert máskülönben *az a nagy vörös ember, aki az igazság utján halad, csap le rájuk s az kiméletlen lesz.*“

Pogány József mentegetni próbálta magát furfangosan.

„A siófoki nyaralótelepre — mondotta — a hadtestparancsnokságnak egyetlen tagja sem ment le előre. Guth népbiztos elvtárs személyesen volt ott, a proletárok érdekeit legnagyobb mértékben féltö gonddal ügyelt arra, hogy a nyaralótelepen egyetlen katona se kaphasson szállást, csak a faluban kaphatott a parancsnokság irodái és szállásai számára igen gyatra helyiséget.

Tehát a nyaraló proletárok érdekeit senki sem sértette meg. Megállapithatom, hogy összesen 8 vagy 10 volt tiszt került oda a nyaralóhelyre, a többi mind vörös katona, tehát épen ugy proletár, mint akármelyik másik vörös katona vagy az az elvtárs, aki idejött panaszt tenni. Nem tudom belátni, hogy attól a vörös katonától, ha már a szolgálat érdeke azt kivánja, miért irigyeljem épen a siófoki levegőt? Ennek semmi értelme. Én magam egy pillanatot sem töltöttem ott el. Mint ahogy a parancsnokságom előbbi helyén, Székesfehérváron is — tanuságot tehetnek erről ottani elvtársaink — egyetlenegy éjszakát sem tölthettem el, mert *szolgálati uton a vonaton voltam folyton, a mozgó vagy álló vonaton voltam kénytelen aludni.* Magamnak tehát semmiképen sem lesz élvezetem abban, hogy a hadtestparancsnokság székhelye Siófokra tétetett át.

Végül pedig azt kell kérdeznem: mivel különb Siófok, mint Székesfehérvár, vagy bármelyik más városa az országnak, s miért nem zudult fel Siófok akkor, amikor a burzsoácsaládok ezrei mentek oda nyaralni?"

Felelünk Pogány „elvtársnak" az interpelláló helyett mi:

A burzsoá-családok siófoki nyaralásán azért nem zudultak fel azelőtt a siófokiak, mert azok a pénzüket jöttek oda elkölteni, nem rekviráltak ott ágynemüt, s a legkevésbbé sem tartották rettegésben Siófokot.

Meg kell állapitani továbbá az interpelláló helyett, hogy Pogány — szegény — nem volt kénytelen szolgálati uton a mozgó, vagy álló vonaton folyton aludni, mint valami harmadosztályu utas, kinek csontjait összetöri éjszaka a fapad. Igaz ellenben az, hogy Pogánynak még a siófoki legszebb nyaralók, melyeket a kiséretéhez tartozó tisztek foglaltak le, sem voltak elég kényelmesek. Ezért azután a siófoki pályaudvaron állottak a Mávnak Pullmann-kocsijai, gyönyörü ebédlö-, társalgó-, dolgozó-, háló- stb. termek, s ö állandóan ezekben tartózkodott. A pesti Chevra-Kadisa Schwartz Vilmos nevü halottörének fia, ki a legnagyobb nyomorban nevelödött, Ferenc Ferdinándtól, a volt trónörököstöl örökölte azt a szokást, hogy a pályaudvaron szalonkocsiban tölti az éjszakát, ami bizonyára nem utolsó dolog. Amikor ugyanis a volt trónörökös Budapestet meglátogatta legutoljára, a delegáció megnyitása céljából, nem szállt meg a budai királyi palotában (hol Pogány külügyi népbiztossága napjaiban tartózkodott), hanem megelégedett szerényen a legpazarabb berendezésü szalonkocsival a nyugati pályaudvaron.

Azt pedig, hogy a Siófokon naponta végzett páros sétalovaglások, a strandon szöke nönemüek társaságában végzett hancurozások, stb. stb. mennyiben tartoztak a „szolgálati ut" betartásához, épp oly nehéz volna megmagyarázni, mint ahogy nem vallottak a legsanyargatottabb életmódra azok a Siófokon — a disznókon kivül — eklektikus rendszerben összefogdosott libák sem, melyeket az inyenc népbiztos-elvtárs egy budapesti céghez küldetett fel, különlegességi szalámit készittetve azokból magának és kiséretének.

Pogány csak négyszem közt volt hajlandó a siófokiaknak megsugni, hogy minö hadászati okokból kellett a vezetése alatt álló második hadtestnek székhelyét Székesfehérvárról Siófokra áttenni. A siófokiak — ha kiváncsi volt erre mégis valaki — ugyancsak négyszem közt beszélhettek volna azokról az éppenséggel nem hadászati természetü okokról, melyek Pogány elvársra nézve Siófokon különbbé tették a tartózkodást, mint Székesfehérváron.

❖ ❖ ❖

AZ ÖTÖDIK ÜLÉS.

1919. junius 18.

Idegenek a szovjetben.

A tanácsok országos gyülésének ötödik ülése a földmivelésügyi bizottság tagjainak megválasztásával kezdödött.

Mielött a szavazás kezdetét vehette volna, minden oldaról felkiáltások hangzottak el: Csak azok szavazzanak, akiknek mandátumuk van! Akiknek nincs mandátumuk, hagyják el a termet. Egyáltalában nem tudni, miért vannak azok itt benn.

„Kérem az elvtársakat — mondotta az elnök — szíveskedjék mindenki a maga szomszédját verifikálni. Akinek nincs igazolójegye, hagyja el a termet. (Mozgás.)

Van, aki a teremben igazolás nélkül tartózkodik?"

Csodálatos módon erre az elég világos kérdésre, mely nem tartozott a feleletet nem váró szónoki kérdések közé, bár nagy szónok, Bokányi, tette fel azt s e n k i s e m jelentkezett felelettel, holott az bizonyos volt, hogy nem ok nélkül állapitották meg egyesek azt, hogy idegenek is tartózkodnak a szovjetben.

Bajok az igazolás körül.

Az, hogy idegen is tartózkodik a szovjetben, kitünt menten abból a jelentésből, melyet dr K a t z Lipót, az igazoló bizottság elnöke terjesztett elö, s mely ugy szólt, hogy az igazoló bizottság megvizsgálván a beérkezett mandátumokat, 413 mandátum közül csak 348-at talált igazoltnak. Inditványozta az igazoló bizottság, hogy ezén igazolt szovjettagok részére ujabb igazolvány adassék ki és csupán a véglegesen igazoltak legyenek a következökben jogositottak a tanácskozásokban és az ülések látogatásában résztvenni.

Kirekesztik a Népgazdasági Tanács tagjait.

Dr Katz Lipót, az igazoló bizottság elnöke, Nagyváradon ügyvédeskedett. A márciusi forradalom óta a közellátási népbiztosságnál kapott csoportvezetöi állást, annak hálájául, hogy közvetlenül a kommunizmus világa elött a bujkáló Szamuelly Tibort Nagyváradon magánál rejtegette.

A közellátási népbiztosság tisztviselöi elött felejthetetlen marad az a beszéde, melyet junius 24-én intézett hozzájuk, az akkortájt ingadozó proletárdiktatura mellett való kitartásra buzditva öket.

„Vegyenek példát rólam — mondotta rovott multu kreaturáinak tetszése közepett — ki koldus-szegényen állottam a kommunizmus szolgálatába akkor, mikor ez még veszedelmes volt, csupasz-meztelen testemet tartva a kapitalizmus szuronyai elé."

Felejthetetlen marad e beszéd azért, mert, amikor a diktatura bukása után Katzot a rendörség letartóztatta, 186.000 korona kékpénzt talált a koldus-szegény embernél, ki ezt az összeget, nyilván mint a közellátási népbiztosság csempészkereskedelmének irányitója, takaritotta meg néhány hónap alatt fizetéséböl. Az is kisült a rendörségi motozásnál, hogy selyem alsónadrág és selyem harisnya fedi a csupasz-meztelen proletár-testet.

Raffinált eszü ember benyomását keltette a szovjetben, elöterjesztve azokat az elvi jelentöségü határozatokat, melyeket az igazoló bizottság hozott:

„Nem ismerte el — mondotta — az igazoló bizottság a Népgazdasági Tanács választmányi tagjainak mandátumát (Helyeslés és taps.) a következö elvi meggondolások alapján:

A Népgazdasági Tanácsot, illetve eunek választmányát ruházta fel a forradalmi kormányzótanács CXIV. számu rendelete azzal a joggal, hogy itt a szovjet-üléseken ülési és szavazati joggal birjon.

Az igazoló-bizottság feljogositottnak látta és érezte magát arra, hogy a Forradalmi kormányzótanácsnak ezt az intézkedését, az alkotmányosság szempontjából, felülvizsgálja és arra az egyhangu megállapodásra jutott, hogy a Népgazdasági Tanács választmányának tagjait nem illetheti meg képviseleti jog a szovjetek országos gyülésén.

Amikor a legközvetlenebb és legdemokratikusabb proletáralkotmány létezik, nem birhat a központi kormányzószerv, az igazoló választmány véleménye szerint azzal a joggal, hogy *kinevezzen* a szovjet tagjai közé 50 tagot, söt — amint a beje-

lentés történt, — 61 tagot, mert ez *a kinevezési elv a képviseleti elvvel a legmerevebben ellenkeznék.* (Helyeslés.)

Nem mentünk bele annak a további kérdésnek vizsgálatába, hogy a CXVII. számu rendelet 9. §-a szerint a Népgazdasági Tanács választmánya legfeljebb 50 tagból állhat, mégis ilyen cimen 61 tagot jelentettek be. (Mozgás és zaj.) Nem mentünk bele továbbá annak vizsgálatába sem, a már eldöntött elvi kérdés alapján, hogy ezen 61 tag között sem csupán a szakszervezetek képviselői, hanem a kerületi ipartanácsok elnökei helyett központi megbizottak, valamint a fogyasztási szövetkezetek kiküldöttei is szerepeltek. Ennek a kérdésnek elbirálása az előadottak szerint tárgytalanná vált.

Végül állást foglalt az igazolóbizottság abban a tekintetben is, hogy azon elvtársak, akik több cimen lettek beválasztva, csupán csak egy cimen tarthatják meg mandátumukat, miért is a plénum előtt, felhivásra, nyilatkozni tartoznak, hogy melyik cimen kivánják mandátumukat megtartani.

A politika és a szakszervezetek.

Jászai Samu, a Szakszervezeti Tanács titkára, előadta, hogy a szervezetek megbizásából azzal a kéréssel fordul a kormányzótanácshoz, hogy a szakszervezeteknek is adjanak képviseletet a szovjetben. A kormányzótanács ugy találta, hogy nem kell a szakszervezeteknek külön képviseletet adni, miután a Népgazdasági Tanács már képviseletet kapott, s igy, annak révén, a szakszervezetek is képviselve vannak. Kifejtette, hogy *a szakszervezetek, amelyek tulajdonképen a tömeget képviselik, kell hogy a szovjetben külön is képviselve legyenek.*

Jászai felszólalása nagy zajt váltott ki. Már ugyis képviselve vannak. Kétszer nem lehet képviseletet kapni! Ilyen és ehhez hasonló felkiáltások fogadták elő erjesztését.

Le kell pedig ez alkalommal szögezni azt, hogy ugyanaz a Jászai, ki a szovjet-gazdálkodásra való áttérésnek legkövetkezetesebb ellenzője volt a Károlyi-rezime alatt, a „mitgefangen, heisst mitgehangen" elvénél fogva, a szovjetgazdálkodásra való áttérés után annyira beletörödött az uj helyzetbe, hogy a szakszervezetei számára *külön* képviseletet is követelt a szovjetben. Nem kis következetlenséggel, tehát egyenesen felkinálkozott a „mitriechen"-szerepre, még pedig pusztán *a mindenáron való politizálási lázból kifolyólag*, mely láz — ugyancsak Jászai régebbi ideologiájával ellentétben — a diktatura alatt elfogta a szakszervezeti vezetőket.

Amikor a szovjetben a szakszervezeteknek fent körülirt kivánságát előterjesztette, s egyesek közbeszólásaikkal terrorizálni próbálák őt, Jászai visszaterrorizált:

„Elvtársak — mondotta — választások történtek. *Semmi kétség nincs abban, hogy ha a szakszervezetek veszik kezükbe a választást, akkor itt csak szakszervezeti emberek fognak maradni,* de a szakszervezetek nem tehették és nem is tették ezt, mert nem volt erre még idő sem. Igy tehát számoljanak az elvtársak azzal, hogy a Népgazdasági Tanács tagjait kizáró határozattal kizárnák egyuttal a szakszervezeteket is."

A szakszervezeteknek politizálással, választások rendezésével való fenyegetődzése pedig annak a megállapitására késztet, hogy *a szakszervezeteknek a politikához való viszonya körül fogalomzavar keletkezett.*

Hoffmann Géza, volt amerikai alkonzulunk, közvetlenül a háboru előtt egy vaskos tanulmányt irva az amerikai munkásmozgalmakról, érdekesen fejti ki abban azt, hogy Amerikában, a munkásmozgalmak igazi hazájában, a szakszervezetek egyáltalában nem politizálnak, hanem csak a munkásság gazdasági helyzetének megjavitásán dolgoznak. Egyáltalában nem hive az amerikai munkásság zöme, semmiféle vonatkozásban, az orthodox marxista politikának.

Amerikában a politikai pártok — tekintettel arra, hogy a választásoknál a szavazatokat megszámlálják, anélkül, hogy azok őszinteségét vizsgálnák — igyekeznek, minden válogatás nélkül, nem kutatva senkinek a politikai multját, minél több tagra szert tenni. Minél több tagot szerez a politikai párt, annál inkább számithat többségre a választásoknál.

A szakszervezetek viszont Amerikában csak tizenhárompróbás osztálytudatos munkást vesznek fel, mert féltik a gazdasági harcot a gyáváknak, a kishitüeknek fertőzésétől. Ezért nem látják szivesen a bevándorolt, nem eléggé megbizható magyar munkásokat az amerikai szakszervezetek, s legkevésbbé látják szivesen a tőlünk átvándorolt tótokat, kik kisigényü voltuknál fogva csak rontanák, gyengitenék a szakszervezeteknek gazdasági harci törekvéseit.*)

*) Maguk a Trade Union-ok a bevándorlók szervezkedését a legritkább esetekben segitették elő, őket gyakran kifejezetten távoltartják, magas, 500 dollárig menő beléptidijak és az amerikai polgárjog követelményei által. New-York államban a bevándorlási bizottság által megkérdezett 500 szakszervezet közül 79 nem gördit akadályokat a bevándorló belépése elé; 21 távoltartja őt, a többi pedig (a szám nincs meg-

Szabó Ervin is igy különböztetett a szakszervezet és párt között.*)

A magyar bolsevizmus éretlen „tudósainak" sikerült azonban a fogalmakat teljesen összezavarni. Azt a szamárságot hangoztatták, hogy a szakszervezetekbe be kell mindenkit pofozni, mig a pártba nem szabad akárkit felvenni. Ennek a ragadós szamárságnak további gondolatfüzése lehetett csak az egyébként érett eszü Jászainak az a botlása, hogy a szakszervezeteknek politizáló szerepet akart biztositani.

Ezzel szemben az igazság azoknak a pártján van, akik a minap megjelenvén *Perényi Zsigmond* volt belügyminiszter előtt — utalással a szociáldemokrata pártban legujabban bekövetkezett szakadásra, s utalással a keresztényszocialistákra várakozó nagy perspektivára — *követeltéh a szakszervezeteknek minden politizálástól való eltiltását*, követeltek azt, hogy a szakszervezet minden rászoruló tagjának, tekintet nélkül annak politikai pártállására, köteles legyen munkát közvetiteni, illetve munkanélküli segélyt adni.

---

adva) több-kevesebb feltételtől teszi függővé a felvételt. Igy többnyire az első papir kivételétől. Egy szervezet olaszokat egyáltalában nem fogad be; egy másik azzal okolja meg a kizárást: „Nem akarjuk, hogy az általunk ültetett fa gyümölcsét a bevándorlók egyék meg, amig polgárokká nem lesznek". Egy New-York melletti városkában pedig sztrájk tört ki a magyar munkások közt, mely alatt szervezkedni kezdtek. Az American Federation of Labor emberei kijöttek, hogy támogatást nyujtsanak, de csak azok szervezését engedték meg, akik már amerikai állampolgárok. A munkásság igy megoszlott és a sztrájk elbukott. A magas felvételi dijak és a polgárosodási kivánalmak a délkeleteurópai bevándorlókat zárják ki a szervezetből legkönnyebben, ezek szegénysége, illetőleg lassu asszimilálása miatt. Eme bevándorlók által felkeresett munkanemek különben nagyrészt egyáltalában nincsenek szervezve. (Hoffmann Géza: „Csonka munkásosztály. Az amerikai magyarság" cimü könyve 90 oldal.)

*) *A gazdasági munkásmozgalom alapelve diametrálisan ellentétes a politikai mozgalméval.* Ebben szükségképpen a demokrácia többségi elve uralkodik, amely nem tesz különbséget szavazók és szavazók közt, mert minden egyes szavazat ide-, vagy odahajlása egyformán tólja ki, vagy szoritja meg a pártok határait. A pártok számára tehát egyformán értékes minden szavazat, mert minél több van belőle, a többséghez annál közelebb van a párt. A gazdasági mozgalmat ellenben az erősek és bátrak kisebbsége tette naggyá és erőssé és csak ennek a kisebbségnek bátorsága, elszántsága és kitartása tarthatja is fenn és vezetheti tovább abban a sulyos küzdelemben, amelynek terheit a nagy többség nem birja. (Szabó Ervin: A tőke és munka harca. 3. kiadás. 70 oldal.)

A kormány kivédése.

Kun Andor Miskolcról vállalkozott arra, hogy az igazoló bizottság javaslatával szemben a kormányt kivédje.

Veszedelmesnek tartotta azt, hogy a szovjet az igazoló bizottságnak egy olyan javaslatát fogadja el, mely a Forradalmi kormányzótanácsnak egy rendelkezését dezavuálja.

Folytonos közbeszólásokkal zavarták ezt a mamelukbeszédet, (mert a diktaturának is meg voltak a maga mamelukjai), mire egészen kihozták a sodrából, s az imparlamentáris közbeszólóknak Kun Andor visszavágott még kevésbbé parlamentáris módon: „Kérem, hagyjanak engem beszélni. Nem vagyok kiváncsi másnak a megjegyzésére."

Azután folytatta gorombáskodásait, mondván, hogy akik az igazoló-bizottság álláspontján vannak a kormánynyal szemben, azért teszik ezt, mert nem is tudják, hogy miről van szó.

„Mi az a Népgazdasági Tanács, elvtársaim? — kérdezte. — Ez egy uj dolog. Én tegnap beszéltem öt szovjettag elvtársammal, meg is tudom néven nevezni öket, akik nem is tudták, hogy mi a Népgazdasági Tanács."

Azután apróra bebizonyitani igyekezett, hogy a Népgazdasági Tanács képviseletére a szovjetben mekkora nagy szükség van.

Még harminc szónok.

A felmerült kérdés eldöntése *csak átmeneti jellegü lehetett*, az alkotmány megállapitására tartozván voltaképen a kérdés eldöntése, mégis nagy izgalmat keltett.

Harmincan jelentkeztek a nagy izgalomban szólásra.

A jelentkezők közül beszéltek Werner Jenő, a nyomdászoknak, nevezetesen a gépmestereknek régi, szakszervezeti vezetője, ki helyesen állapitotta meg azt, hogy „a szakszervezet volt az az iskola, mely a proletárságot nevelte, amely az embereket a sztrájkok alkalmazása által nevelte."

Ebből azonban helytelenül vonta le ez az egyébként világos itélőképességünek ismert ember, ki a diktatura alatt a belügyi népbiztosság utlevél-osztályát vezette, azt a messzemenő következtetést, hogy már most *a szakszervezeteknek intézményesen biztositsunk a jövőben politikai szerepet.*

Még helytelenebb volt az ő részéről az igazoló bizottsá-

got meggyanusitani azzal, hogy javaslatának beterjesztésénél *politikai tendenciák* vezették.

Reichel János, a földmüves munkások szervezetének szerkesztő-titkára szintén a szakszervezeti vezetők mellett kardoskodott felesleges módon.

„A szakszervezeti vezetőkről van szó, elvtársaim — mondotta elkeseredetten — azokról az elvtársakról, akiknek köszönhetjük, hogy ma itt tanácskongresszuson tárgyalhatunk."

Agyoncsépelt igazság hangoztatása volt ez, de ebből sem következett az, hogy *a szakszervezeti vezetőkből „hivatalos" politikusokat kell csinálni.*

Akiket ki akarnak pofozni.

Garbai Sándor kormányzótanácsi elnök is beleszólott az elmérgesedett vitába, a „Beschwichtigungs-Hofrath" szerepét adva.

Csodálatos módon, ő, a kormánynak elnöke, nem védte a kormányzótanácsnak az igazoló-bizottság részéről kifogásolt rendeletét, nem is gondolt arra, hogy milyen jelentősége volna annak, ha a szovjet hatályon kivül helyezné a kormányzótanácsnak egy fontos, alkotmányozó jellegü rendeletét.

Figyelmeztetett mindössze arra, hogy „majdnem az országos gyülés tanácskozásainak vége felé halad az idő, s a Népgazdasági Tanács választmányának minden egyes tagja részt vett az egész országos gyülésen, a szavazásokba a maga szavazatával befolyt, a tanácskozásokba befolyt.

„A helyzet tehát az, hogy erről az országos gyülésről most, amikor a vége felé jár, akarják kizárni a Népgazdasági Tanács választmányi tagjait, ami furcsa és nagyon bántó volna.

Én nem akarom a sulypontot arra helyezni — folytatta — hogy minden érdem a mai politika kérdésében a szakszervezeteké, de annyit a szakszervezetek megérdemelnek, hogy ebből a *tanácskozásból időközben ne pofozzák őket ki.*"

Közvetitő inditványa volt:

„Én azt kérem és azt inditványozom a béke és az ügy érdekében, hogy a szakszervezetek képviselői, akik a Népgazdasági Tanácsban benne vannak, amennyiben az alkotmánytervezet sorsa eldől, az ülésezésnek a végén vonják le ennek a konzekvenciáit, de közben, most ne vonják meg tőlük a részvétel lehetőségét."

Zavar az egész vonalon.

A kérdés körül kifejlödött vita már csak azért is figyelmet érdemelt, mert jellemezte azt a zavart, melyet a kormányzótanács majd minden felületes intézkedésével az egész vonalon megteremtett.

Az igazoló-bizottság elnökének záró szavaiból tünt ez ki, mikor is az kellemetlen kérdéseket intézett a szovjethez:

„Kérdezem, hogyan gondolják a közvetitő inditványokat és egyebeket megoldani, amikor magának a kormányzótanácsnak a rendelete, illetőleg annak 9. §-a kifejezetten kimondja, hogy a választmány 50 tagból állhat s ehelyett kaptunk bejelentést 61-re, még pedig ilyen módon: ipartermelési tanács elnöke, név még ismeretlen, Rimaszombat; név még ismeretlen, Esztergom; központi müszaki megbizott; kerületi megbizott stb. Amikor felvilágositást kértünk a Népgazdasági Tanács igen tisztelt elnökétől, egyszerüen kijelentette, hogy itt technikai bajok vannak, még nincsen meg az illető megbizott kinevezése, nincs meg az ipartanács elnökének kinevezése, igy a központból küldetett ki egy központi megbizott.

Kérdem tehát, hogy: szakszervezeti kérdés-e az, amikor felelősségünk teljes tudatában egy még nem is ismert egyénnek a mandátumát nem igazolhatjuk? Amikor 50 helyett 61 nevet kaptunk, akkor még a legrosszabb esetben is nem éreztük magunkat feljogositottnak arra, hogy mi csináljunk egy vizsgát és választást (helyesebben szólva kinevezést), hogy a 61 közül vajjon melyik 50 lesz szovjettag, amikor 50 tag képvisel 6 millió proletárt? Szóval nekünk ötünknek kellene eldönteni az igazoló bizottságban, hogy vajjon ez az 50 tag 6 millió proletárt képviselhet-e vagy sem."

A szovjet többsége nagy tapssal fogadta e fejtegetéseket, s az egyik közbeszóló szovjettag helyesen jellemezte a kormány álláspontját a felmerült kérdésben, amikor a választott szovjettagok mellett kinevezett szovjettagok rendszerét akarván meghonositani, ezzel voltaképen *uj főrendeket kreált volna.*

Bajok a szavazásnál.

A szavazás körül nagy bajok voltak.

Az egyik „elvtárs" arra kérte az elnököt, hogy magyarázza meg a szavazásra feltett kérdést, hogy azt meg is értsék a jelenlevők.

Erdélyi Mór népbiztos bátorkodott az elnököt — Bokányi Dezsőt — figyelmeztetni arra, hogy a kérdés feltevésének módja félreértésekre adhat alkalmat, s egyesek épp az ellenkező álláspont mellett fognak szavazni, mint amely álláspont mellett azt hiszik, hogy szavaznak.

„Ne tessék engem kitanitani!“ — pattogott az elnök.

A szavazatok összeszámlálása körül még csak növekedtek a bajok. Kisült, hogy többen vannak jelen, mint ahányan hivatalosan az elnöknél bejelenttettek.

„Hány tagja van a szovjetnek?“ — kiváncsiskodott Kunfi Zsigmond népbiztos.

Végül is megállapitotta az elnök a szavazás eredményét, mely szerint *a többség az igazoló bizottság jelentését tudomásul vette* s nagy izgalomban felfüggesztette az ülést.

Megbukott a kormány.

Az igazoló bizottság jelentésének elfogadása a kormány leszavazásával volt egyértelmü, s mindenki érezte a helyzet tarthatatlanságát. Valamikor, az anarchisztikusnak csufolt kapitalista világrend idején, az volt a szokás, hogy *a kormány, amelyet leszavaztak, megbukottnak érezte magát, s lemondott.* A tanácsköztársaság kormánya nem lehetett kevésbbé önérzetes, mint amilyenek a burzsoá-kormányok voltak. Igen ám, de *a proletárdiktatura kormányának megbukása egyértelmü lett volna a diktatura megbukásával.*

Erre, az egy Kun Andort kivéve, aki előre figyelmeztetett a kormány esetleges dezavuálásával járó „veszedelemre“, a többség, mely az igazoló bizottság jelentését tudomásul vette, talán nem is gondolt.

A szovjet leszavazza önönmagát.

A kormány körében nagy izgalmat keltett a leszavazása. Nem kisebb volt az izgalom a Népgazdasági Tanács választmányi tagjai között, kiket az egyes szakszervezetek, illetve a Szakszervezeti Tanács küldöttek ki, s kik az igazoló-bizottság jelentésének tudomásul vétele folytán kimaradtak a szovjetből. Nosza megindultak a szünet alatt a sugdosások, a tárgyalások, s végül is egy *kompromisszumos javaslatban* állapodtak meg, melynek szemérmetlenségére a legrégibb parlamenti rókák is büszkék lehettek volna.

Az ülés ujabb megnyitása után *Ágoston* Péter népbiztos terjesztette elő a következő inditványt:

„Mondja ki a kongresszus azt, hogy a Népgazdasági Tanácsnak azon tagjai, akiket a Népgazdasági Tanács választmányába a Szakszervezeti Tanács és a szakszervezetek küldtek ki, tagjai a tanácskongresszusnak“.

A többség az inditványt elfogadta.

Ezzel a szovjet *pont az ellenkezőjét* mondotta ki annak az elvnek, amit néhány perc előtt az igazoló bizottság jelentésének elfogadásával magáévá tett. *A szovjet tehát leszavazta önönmagát.*

Mirza Saffi regéje.

Jelentette azonban az Ágoston-féle inditvány elfogadása azt is, hogy bizonyos vezető emberek mindenütt jelen akarnak lenni, ott is, ahol nincsen helyük, ahol feleslegesek.

Bodenstädt Frigyes, a német költő gyönyörü regéket irt Mirza Saffiról, a perzsa költőről.

Sárguló lapokon olvasom Mirza Saffi regéjét a rózsaziromról:

Mirza Saffi jeles poéta volt, de nem volt hivatala.

Pedig szeretett volna ő is valami accidentiát; kérte hát a hatalmas kalifát, adjon néki udvaránál hivatalt.

A kalifa azt mondta, lehetetlen; minden állás be van töltve.

Saffi a fejét rázta s igy szólott:

„Hozass egy poharat, nagy kalifa s töltsd meg csordultig vizzel“.

A fejedelem kiadta a parancsot, nyomban teljesitni Mirza kivánatát.

„Ime nézd meg uram, ha tele van-e egészen?“

„Szinig tele van, jó Mirza“.

„Ugy-e nem fér már bele semmi?“

„Egyetlen csöpp sem“.

„És mégis; nézz ide, igazhivök uralkodója!“

Ekkor a költő egy rózsát vett elő s letépve annak egyik szirmát, szép lágyan a viz tetejére hullatá.

S csodák csodája, a rózsa halaványpiros szirma elfért ott is, hova már semmi sem fért, ott uszott csendesen rengve, mint egy bájos tündérszárny ... s a vizből nem csordult ki semmi.

A kalifa mosolyogva értette el a szellemes célzást.

„Igen Saffi! te mindenüvé elférsz. Bár sehol sem vagy nagyon szükséges, de sehol sem vagy nagyon fölösleges. Legalább megszépitesz mindent ...“

— — — — — — — — — — — — — —

A boldog perzsák egy Mirza Saffival dicsekedhettek el, a még boldogabb magyar bolsevikieknek öt tucat mindenütt elférő, mindenütt szépítő szerepet játszó emberük volt...

A kecskeméti túszok.

Az érdemleges tárgyalás a szovjet ötödik ülésén *Berényi* Pál kecskeméti kiküldött felszólalásával kezdődött.

A kecskeméti túszokról szóló jelentésével kezdte a beszédét.

„Túszokként ejtettük azokat az egyéneket, — mondotta — akik nem akartak a mai korszellembe belehelyezkedni. Sajnos azonban, az igazságügyi népbiztosság rendeletére napnap után telefonértesitések, sürgönyök jöttek hozzánk, hogy illetéktelenül tartóztattunk le tűszokat, engedjük őket szabadlábra. Ameddig lehetett, meg is rostáltuk őket, de amikor aztán láttuk, hogy ez már nem megy, hogy ez már több a kettőnél, bizony nem hajtottuk végre a rendeletet.

Elkövetkezett aztán egy idő, amikor az ellenforradalmárok száma már a tetőfokra emelkedett és elterjedt az a hir, hogy a románok, az ellenforradalmárok már Szolnokot is elhagyták. Ekkor, hogy biztositsuk magunkat, 27 túszt elszállitottunk Budapestre, de másnap mind kieresztették és hamarosan otthon láttuk őket".

Hogyan kell a földbirtok szocializálását érteni?

Érdekes volt az a magyarázat, melyet Berényi a nagybirtok szocializálására vonatkozó rendelkezéshez füzött.

„A vidéken — mondotta — még mindig nincsenek tisztában a nagybirtok szocializálásának kérdésével. Hogy a törpebirtokokat meghagyjuk egészen 100 holdig, azt meg tudja érteni az a vidék. Az a 100 holdas birtokos is tudja, hogy a 100 holdas birtokát meghagyják neki adómentesen. Azonban nincs benne a rendeletben, illetve nagyon tágan van körülirva, hogy *akinek például 105 holdas birtoka van, annak meghagyják-e a 100 holdat és csak az 5 holdat veszik-e el, vagy mind a 105 holdat veszik-e el és nem hagynak meg neki semmit.*

Azt igenis meg kell világitani, hogyha valakinek 105 hold birtoka van, nem mind a 105 holdat veszik el töle, hanem csak az 5 holdat. (Felkiáltások: Mind elveszik!)

Ha azért, mert valakinek 101 vagy 102 holdi földje van, elveszik töle mind a 102 holdat, ez helytelen eljárás. Vegyék el az 1 vagy 2 holdat, de hagyják meg neki a 100 holdat".

Amikor pedig Berényi „elvtárs" ennek a rendeletmagyarázatának kifejezést adott, egyben bevallotta, hogy a földbirtokosok ilyetén módon előnyben vannak az iparosokkal és kereskedőkkel szemben s mindenki mással szemben.

„Ha ezeknek a gazdáknak — magyarázta — meghagyjuk a 100 holdat, maradnak burzsoák, mig a kisipar és a kiskereskedelem letörik, mert azoknak a gazdáknak alkalom nyilik arra, hogy termeljenek és magasan felhajtsák terményeik árát, hogy kiszipolyozzanak másokat".

Berényi szerint nem világos a kormány rendelkezése a 25 holdnál nagyobb szőlőbirtokok szocializálásánál sem.

„Ezeken a birtokokon — panaszolta — sincsenek tisztában azzal, hogy például egy 35 holdas szőlőbirtoknál a 25 hold marad-e meg, vagy megmarad-e 10 hold. Kivánatosnak tartanám, ha a földmivelésügyi népbiztosság rendeletben vagy ujságban meghirdetné, hogy mennyi marad meg, mert ez nem egészen világos".

Nincsenek járművek.

„Kecskemét városából — panaszolta továbbá Berényi — a járműveknek, az automobiloknak, a kocsiknak, a szerekereknek nagyobb részét elvitte a katonaság, ugy, hogy annak a birtokrendező testületnek, amelynek ki kellene mennie a vidékre, a pusztákra, egyáltalában nem áll kocsi a rendelkezésére, nem szállhat ki és nem végezheti a munkáját.

Jármü hiján azonban nem csinálhatnak semmit, hanem bent ülnek az irodában. Ebből pedig nem lehet megélni, nem lehet többtermelést előidézni". (Egy hang közbeszólott: Menjenek lóháton!)

Ámde Berényi visszavágott:

„A lovakat is elvitték vörös katona elvtársaink".

A munkabérek redukálása.

Bevallotta Berényi, hogy amikor március 9-én, tehát még a Károlyi-regime alatt megyei értekezletet tartottak s megállapitották Pestmegyére nézve a földmunkások munkabérét, akkor *kissé magasan állapitották meg a munkabéreket.* Ebből azonban nem lett menten különösebb baj.

Amikor azonban május 4-én Nyisztor György földmivelésügyi népbiztos elrendelte a magas munkabérek redukálását, ebből menten nagy baj lett

Kecskeméten összehivták az o'tani 12.000 szervezett föld-

munkást „és mikor az elvtársaknak ezt a rendeletet felolvastuk — beszélte el Berényi — óriási volt a felháborodás. Csodálkozásukat fejezték ki azon, hogy Nyisztor elvtársunk, aki Magyarország földmivelőosztályának a proletárságát képviseli a földmüvelésügyi népbiztosságban, hogy olyan ember, aki kis gyermekkora óta uradalmakban dolgozott, aki elnyomott ember volt, huzta éjjel-nappal az igát, hogyan adhat ki egy ilyen rendeletet és hogyan lehet rendelettel agyonütni a már megállapitott magas munkabéreket.

Egy megnyugtató dolog azonban mégis volt a rendeletben: az, mikor azt mondja, hogy ahol a munkabér a rendelet kibocsátásakor magasabb volt, azt viszaszivni nem kell. Ebbe tudtunk csak belekapaszkodni és nem is engedtük meg egyáltalán a munkabérek leszállitását, mert, ha megengedtük volna, mi a vezetőség, akik mindig amellett voltunk, hogy a munkásságot békességben tartsuk, akkor ezt a célunkat nem értük volna el. Megnyugtattuk hát őket, hogy megmarad a munkabér, amelyet megállapitottunk. Mert hiszen, ha máskép sült volna el a dolog, ha mi, a vezetőség, ragaszkodunk a redukáláshoz, akkor mi történt volna? Talán *egy kis parasztforradalom keletkezett volna belőle.*“

Berényi „elvtárs“ elbeszéléséből pedig megtanulhattuk egy ujabb példán azt az igazságot, melyet *Szterényi* József egyszer olyan találóan állapitott meg: *„Szociális téren nincsen visszafelé való haladás“.*

„Amikor az ipari munkásság munka-, illetve órabérét K 8.50-re emelték fel — folytatta Berényi a munkabérekről szóló fejtegetéseit — akkor ne tessék az elé akadályokat gördíteni, hogy a mezőgazdasági munkás is megkapja a magáét; mert a mezőgazdasági munkásnak lehet épen olyan nagy családja, neki épugy 100 koronába kerülhet egy pár cipő talpa és épugy 40 koronájába kerül egy kiló hús, mint az ipari munkásnak.“

— Na, na! — kiáltott közbe Schiff Rezsö.

„Akárhogy is mondja Schiff elvtárs — erösitgette Berényi — hogy na-na, ez igy van, ezt eltagadni nem lehet.“

Végül azt sem felejtette el Berényi elvtárs a munkabérek dolgáról elmondani, hogy náluk Kecskeméten szivesen dolgoznak a földmunkások sokat, ha kivánják, többet is, de *„akkordbérek behozatalának a legmesszebbmenően ellenségei“.*

Az osztályok harmoniája.

Ráadásul arról is beszélt, hogy a „szürke proletár“ is belátja, miszerint az osztályok közötti harmoniára szükség van, s ezért ők odaadják termés-feleslegüket a budapestieknek, mielőtt azt még tőlük „elkommunizálnák“.

„Igenis, kötelességünk — mondotta — mindnyájunknak odaadni feleslegünket, mert iparos nélkül, kereskedelem nélkül, szellemi munka nélkül a földmivelő osztály ép ugy nem élhet meg, amint önök sem élhetnek meg nélkülünk.“

Kár csak az volt, hogy ennek az igazságnak ellentmond az emberi önzés, melytől valójában a szürke kecskeméti földmüves-proletárok sem voltak sohasem mentesek, legkevésbbé a proletárdiktatura alatt.

Kommunalizálják a munkát!

Vogel Ferencre került a sor ezután a vidékiek közül, Sárbogárdról.

„Vidéki ember lévén — kezdte beszédét — megbocsássanak, ha talán egy kicsit nyers vagyok, nem tudok olyan simán bánni a szavakkal, mint a városiak (Közbeszólások: *Megértjük mi ugy is!*), de meg akarom mondani a saját meztelenségében azt, amit tudok, amit érzek.

Igen helyesnek tartom azt, ha kommunizálunk, de a kommunizálást én ugy értem s ugy tartom tökéletesnek, ha *először a munkát is kommunizáljuk.* Tehát mindannyian egyformán dolgozzunk, ne pedig sokan csak olyan kommunisták legyenek, hogy először igenis elharácsolják azt, amit mások összekapartak és azon osztoznak, hanem fogjunk hozzá akkor, amikor elveszünk valamit, legyünk azon, hogy helyette ujra ismét termeljünk mindannyian.“

Ebből a bevezetésből pedig kisült, hogy ez az egyszerü vidéki ember valóban nem tudott a városi bolsevikiek nyelvén beszélni, mert különben nem beszélt volna a munka kommunalizálásáról, ha tudta volna, hogy kommunalizálni, elkommunalizálni annyit jelentett, mint lopni, ellopni. Már pedig lopni csak azt lehet valóban, amit mások összekapartak, a munkát ellenben lopni nem lehet.

A falusi kislány Pesten.

Azután rátért Vogel bátyánk, a maga jóizü modorában annak az elmondására, hogy mit tapasztalt ő, mint falusi ember, amióta felkerült a szovjetre Pesten. Naivul számolt be tapasztalatairól, miként egykor a falusi kislány, aki Pesten járt, s akit a költő megénekelt.

„Igaz az, — mondotta — hogy nagyon sok söpörni való van a vidéken, igaz az, hogy nagyon sok hiba van a vidéken; hát hiszen meg is szapultak érte bennünket; de én azt látom, hogy itt a fővárosban még több van.

Akkor, amikor én látom azt, hogy itt Budapesten divatos ruhában járnak és mezitláb nem látok senkit. (Felkiáltások: *Pedig láthat!*), ugyanakkor az a földmivesmunkás nem tudja eltakarni a testét, mert egy napi, söt mondhatom, öt napi napszám sem elég arra, hogy egy foltot varrjon a nadrágjára. (Ellentmondások. Egy hang: *Menjen ki az Angyalföldre! Ott láthat!* Zaj. Halljuk! Halljuk! Elnök csenget.)

Amikor a földmivesnép nem tudja eltakarni a saját testét... (Egy hang: *Komolyabb témát!* Felkiáltások: *Elég komoly ez!* Folytonos zaj.) ... akkor azt látom, hogy itt még mindig vannak, akik a villamoson járnak és még mindig a pflasztert koptatják, holott nem tudom, mi a foglalkozásuk; azt látom, hogy örökösen százezren, vagy nem tudom hányan az utcán sétálnak és finom ruhában járnak."

Közbekiáltottak egyesek: *Le kell a burzsujról huzni! Hallgassák meg, ne szakitsák félbe!*

Vogel bátyánk azzal fenyegetödzött a sok közbekiáltásra, hogy menten leül, ha örökösen zavarják, ebből pedig baj lesz, mert az ő járásában öt 50.000 lakos választotta meg egyhangulag. Ez az 50.000 lakos még csak nem is olyan rég lett szocialistává és meggondolandó, hogy Sárbogárd, amely Vogel bátyánkat a szovjetbe küldte, évtizedeken keresztül egyhangulag választotta meg Madarász József apánkat függetlenségi programmal, s másnak mint függetlenségnek soha senki Sárbogárdot elképzelni nem tudta.

Ettől aztán megijedtek a pesti „elvtársak", s csöndben türték, hogy Vogel bátyánk miképp szapulja öket.

Kisérletezés a rendeletekkel.

Rátért a rendeletekkel való örökös kisérletezésre.

„Itt is van söpörni való Pesten — mondotta — mert t

elvtársak, mikor a kormányzótanács olyan rendeleteket ad ki, annyira kisérletezik és folytonosan csak kisérletezik, egyik rendelete a másikat elrontja, egyik kisérlet épen ugy nem válik be, mint a másik, akkor ne csodálkozzanak rajta, ha a vidéken azok között az emberek között, akik nincsenek ugy felvilágosodva és nem olyan érettek, akik sokkal alacsonyabb müveltségi fokon állanak, mint a föváros, illetöleg mint a fövárosi iparos munkásság, ne csodálkozzanak azon, hogy egyik-másik helyen felbomlik talán a rend."

A kormányzótanács mint árdrágitó.

Az sem ment Vogel bátyánknak sehogy a fejébe, hogy a kormányzótanács beállt árdrágitónak.

„Teljesen lehetetlen állapot — fejtegette — hogy beáll maga a kormányzótanács árdrágitónak. Amikor az a napszámos-ember nem keres háromnegyed kiló hus árát egy napon, akkor a kormányzótanács még ujból felemeli az élömarha árát 5 vagy 6 K-val, tehát minimum 15 K-ban állapitja meg az élömarha árát. Most már a vidéken nálunk, ahol azt a marhát nevelik, ahol azt ápolják, tenyésztik, 32 K egy kiló hus. Tessék ezt, kérem, itt megbirálni. Amikor dolgozik egy kaszás-ember, egy munkásember egész nap, — ha most 30 K is a napibér, — akkor még mindig a legjobb esetben egy kiló hus árát kereseti. Hol van még a többi?

A proletárhatalom tehát nem más — állapitotta meg — mint egy a szegény embert kiszipolyozó *ujabb kapitalizmus*, mely rosszabb lesz még a réginél is."

Mellékesen szólva, a pénzügyi népbiztosság nem kevesebb, mint száz millió koronát utalt ki, a közellátási népbiztosság kérelmére, az Országos Állat- És Husforgalmi Központ pénzügyi ellátása céljára.

Nem lehet a kisgazdát beszivni.

Ékes szavakkal magyarázta meg azt Vogel, hogy nem lehet a diktaturának a kisgazdát a táborába — beszivni.

„Ha azzal akarják azt a kisgazdát lekenyerezni — mondotta — azzal akarják a mi táborunkba beállitani, beszivni, hogy elengedik a száz és ötven holdasok adóját, akkor nagyon csalódnak. Mert az a kisgazda, az a százholdas nagyon spekulant ember, tudja, hogyha az adóját elengedik, akkor valami baj van. Tudja, hogy ez igy fenn nem tartható, amikor a köz-

ségnek nincsen semmi bevétele, — nálunk pl. a kisbirók sztrájkolnak, mert nem tudtak nekik fizetést adni — tudja, hogy itt valami fenn nem tartható, hogy valami sántikál: vagy nem hagyják meg neki a birtokot, vagy valami más rosszat sejt."

Képzelődésből nem lehet dolgozni.

„Arról is volt itt szó, — folytatta Vogel, Varga népbiztos beszédének egyik kisiklására célozva, — hogy az ember esetleg *képzelődésből is jóllakik*. Ez nem áll. Ha ebben a képzelődésben tartjuk az embereket, akkor *képzelődésből is dolgoznak*, mikor a munka kezdődik, akkor azt gondolják, hogy megtették azt a munkát, de nem teszik meg.

Most van az ideje annak, hogy talpra álljunk, ha talpra tudunk állani, mert itt a tizenkettedik óra, már csaknem háromnegyed tizenkettő. (Egy hang: Elmult! Derültség. Halljuk! Halljuk!) Ha most két hétig nem dolgozunk és talán zsandár módra akarunk dolgoztatni, amint szó is volt róla, akkor nem lesz kenyér. Hiába lesz az aratószázad, az a munkás nem dolgozik akkor, mikor fegyverrel állnak a háta mögé, mert amikor kapál, akkor ront és a földmunkás mögé állított katona nem is tudja, hogy amikor arat a földmunkás, akkor tesz kárt."

Nem képzelödni, hanem dolgozni kell — mondotta kissé zavaros értelemmel — és pedig m i n d e n k i n e k osztálykülönbség nélkül.

„De mikor nálunk is a ficsurok meg a kisasszonyok sétálnak nemcsak este, hanem nappal is az utcán, akkor a földmivesnép azt nem szivesen nézi és elkerinti azt a kacskaringós nemjóját, hogy hát ezek az ingyenélök mit akarnak, hát ezek miből élnek, hát ezek nem jönnek el kapálni?"

Mellesleg szólva Vácott megesett az, hogy összefogdosták az utcán békésen sétáló polgárokat s favágásra s más napszámos munkára kényszeritették öket.

Az akasztófáról.

A halálbüntetés eltörlöjének, abolitionálónak is bemutatkozott Vogel ide-oda ugrándozó beszédében.

„Itt a fővárosban — magyarázta — az okos emberek ugy agyonkormányozzák a vidéket (Derültség és taps.), hogy amikor megvan a baj, akkor a tudatlan embert fel is akarják mindjárt akasztani, egyenesen azt mondják, hogy fel kell

kötni. Elhatározta a pártkongresszus a minap, hogy a halálbüntetés maradjon meg. Helyes, de nem lehet ám mindenkit felakasztani. (Derültség.)

Ha mindig lehetett fegyverrel és akasztófával dolgozni, akkor most nem lehet. Hiába forradalmi törvényszék, hiába diktatura, most arra kell törekedni, hogy megértsük egymást."

Mészöly Áron.

Közbevetöleg a belügyi népbiztosság ellen volt egy kis pikáns panasza.

„Tisztelt elvtársak! Én magam sem vagyok bizalommal a mostani kormányzótanács iránt — mondotta keresetlen egyszerüséggel — de annál kevésbbé van bizalommal a kerületem, a járásom. (Felkiáltások: Ez jó. Zaj.) Ezt meg kell mondanom. Megmondom, hogy miért. (Halljuk! Halljuk!) Tisztelt elvtársak! Egy volt szolgabirót nálunk, akit már a régi posványos rendszer sem türt meg s felfüggesztett az állásából, márciusban, amikor képviselö akart lenni és programmbeszédet tartani, illetöleg csak akart tartani nálunk, a nagyközönség, mintegy két-három ezer ember beletaposta a sárba (Felkiáltások: Jól tette! Zaj. Elnök csenget.) s *ez az ember most itt van a belügynél*. (Felkiáltások: Ki az? Halljuk a nevét!) *Mészöly Aronnak* hivják. Mi ezt a szemetet azért söpörtük ki, mert bebizonyosodott róla, hogy mikor az a szegény katona a háboruban kukoricakenyeret evett, vagy még azt sem mindennap, akkor ö buzán és rozson hizlalta a disznait és a háboruban százezreket szerzett. (Egy hang: Ugy látszik, szakemberekre volt szükség, azért hivták meg a belügybe! Derültség.)

Magam láttam az igazolványát, mert kétszer is jött hozzám, amennyiben van még ott neki birtoka és követelte tölem azon a cimen, hogy ö a belügyi népbiztosságnál van, tehát elötte meg kell hajolni, hogy adjak neki három kövér disznót. (Derültség és taps. Elnök csenget.) Én megállapitottam, hogy már három disznót öletett, pedig csak ötödmagával van, tehát ujabb három nem jár neki és nem is adtam, de akkor elöállott: Akkor se ad, ha a belügyi népbiztosság adja rá az utasitást? Én erre azt mondtam: Önnek még akkor sem, ha az *istenügyi népbiztosság* mondja. (Derültség és taps.) S mikor másodszor is megismételte a dolgot, akkor én ennek a söpredéknek, aki a belügyi népbiztosságon, nem tudom milyen állásu ember, azt mondtam: Ha azonnal el nem takarodik, hivom a vörös örséget

és kikisértetem a községből. (Élénk helyeslés. Felkiáltások: Forradalmi törvényszék elé kell vinni!)

Tisztelem én az olyan belügyet, ahol ilyen emberek ülnek."

Jóizü kiszólások.

Volt még egy pár jóizü kiszólása, melyeket fell kell jegyeznem a történelem számára.

„Mi fenntartjuk a rendet — mondotta — igaz, hogy részint igéretekkel. Mert *sokszor nekem is hazudnom kell* (Derültség), *sokszor pedig meg kell szegnem a rendeletet*, mert ha a rendelet szerint dolgoznék, akkor Sárbogárd már régen elégett volna . . .

Azután mikor körülállják ott azt a vidéki egyszerü községházi asztalt, a politikai megbizottak, meg nem tudom én milyenek, — az egyik detektiv, a másik meg nem tudom hadügyi vagy belügyi, meg nem tudom is én milyen ügyi . . . (Egy hang: Istenügyi!) Istenügyi is, mert *van földi istenség most is*, ezt leszögezem! (Egy hang: Vörös Isten! Derültség.)

Amikor az egyik kocsit kér, mert el akar menni három óra alatt 60 kilométerre, a másik ide, a harmadik pedig oda kér kocsit, két kisbiró szállást csinál, kettö meg kocsit keres, azonkivül, nem tudom még egy másiknak napszámost kell fognia, aki azután a kosztjáról gondoskodik, — tehát amikor ilyen emberek állják körül az asztalt és az egyik jobban fenyegetödzik, mint a másik (Ugy van! Ugy van!) és agyon akarják hajszolni az igáslovat, amely már ugyis ki van fáradva, amikor a földet legjobban kellene megmüvelni, akkor az ilyen naplopók akarnak kocsikázni (Ugy van! Ugy van! Egy hang: Nem igaz!), akkor szeretném látni, hogy ott valaki megállja a helyét.

Tisztelt országos tanács! Ez igy lehetetlen állapot. Amikor azt látom, hogy itt még a szomszédba is autón járnak, akkor kérem a kormányzó tanácsot és követelem, hogy amennyiben lehetséges, adjanak nekünk is oda a járásba autót, (Derültség.) amely ezeket az urakat majd elhordja — nem bánom — akár *Amerikába* is."

Józan megállapitások az ittasságról.

Végül még csak a szeszti1almat hozta szóba.

„Volt már szó — mondotta — a szeszti1alomról. (Halljuk! Halljuk!) Én ezt aláirom, de akkor legyen *általános* szeszti1alom. (Élénk helyeslés.) Amikor azonban azt mondják, hogy az a gazda szabadon kezelheti borát, tehát ugyebár, el is kezeli, meg is issza, annak a munkásnak meg nem szabad három deci bort meginni: ezt már nem irom alá.

Határozottan megmondom ezt, nem azért, mintha talán én borban akarnék fürdeni, mert hála istennek, még sohasem tántorodtam meg a bortól, tehát nem is ittam annyit, de nálunk igenis, a munkások megkövetelik, hogy legalább az aratási időszakban, vagy most, mikor a kaszálás már elkezdödött, vagy folyamatban van, legalább hatósági kezelés mellett, három deci vagy félliter bort kaphassanak naponként. (Felkiáltások: Kevés!) Ha kevés, aláirom én az egy litert is. (Derültség.)

Efelett nem lehet olyan könnyen elsiklani, ezt vegyék figyelembe, mert ez többet ér, mint az aratószázad, többet ér a gépfegyvernél, többet ér a vörös örnél. Én nem is tudom, hogy — ha szesztilalom van — akkor mire való az a bor. Ha nem kell az a bor egyáltalában, eresszük ki, mert kinek adjuk el, ha senkinek sem szabad azt meginni? Adjuk tehát nekik, ha már van bor, pedig van, a termelöbiztosok nyakig állnak benne és isznak (Derültség.) és minden termelöbiztos, a járási termelöbiztosunk is mindig változtatja székhelyét, mindig odamegy, ahol több bor van. (Zajos derültség és taps.)

Ez nagyon fontos. Ismételten kérem önöket és a kormányzó tanácsot, hogy vegyék ezt figyelembe."

Legeslegvégül illemtudóan meghajtotta magát, mondván: Köszönöm a figyelmet.

A hallgatóság pedig élénken éljenzett és tapsolt, mert Vogelnek mondanivalója, különösen az, amit a borivásról mondott, felderitette az embereket, mintha mindenik legalább is egy literrel ihatott volna a borból.

Folytatása következik.

Bosnyák Izsó Gólya-áruháza

Uri-, női divat és baby-kelengye-üzlet.

Főüzlet:

VI., Nagymező-utca 12. sz.

Fióküzlet:

IV., Ferdinánd bolgár király-ut 16.

„Az Üzlet" kiadása.

3. füzet. Ára 5 korona.

A tisztelt szovjet

A szovjetülések szenzációs leleplezése.

Gyorsirói feljegyzések alapján irta:

MORIN

A 3. FÜZET TARTALMÁBÓL:

Bánják a kisiparost. — A szocializálás profétája. — A büdös öndicséret. — A szellemi és testi munkások összeveszejtése. — Az igéretek politikája. — A népnek éheznie kell. — A kijáró rendszer. — A növekvő bürokrácia. — Szamuely és Nagy párbaja. — Egy termelőbiztos, aki a munkásokat leköpi. — A disznók és a proletárok. — A finom ember. — A pacifizmus halott. — Nincs titkos diplomácia. — Ellenforradalom és ellenkormányok. — Kontra Kun. — A diktatura mákvirága. — Reménytelen mészárlás. — A diktatura férfi-hisztérikája. — Ostromállapot Budapesten. — stb.

Légrády Testvérek nyomása, Budapest.

Cenzurat postul Budapesta
Anul 1919 Luna IX Ziua 19
SPIDA m. p.

A TISZTELT SZOVJET

Ezen cim alatt a szerző gyorsirói feljegyzések alapján ismerteti a szovjet-ülések lefolyásának hü képét és az ott elmondottakhoz füzi a maga részint komoly, részint szatirikus megjegyzéseit. Annak idején, amikor ezen, egyes részletükben szenzációsan érdekes ülések lefolytak, a bolsevista szellemben szerkesztett napilapok tudósitásaiból az ülések lefolyásáról csak torzképet kaphatott a közönség.

Az előző két füzet az első, második, harmadik, negyedik szovjet-ülés lefolyásának valamint az ötödik szovjet-ülés egy részének ismertetésére terjedt ki és lényegileg Dr. Hamburger Jenő földmivelésügyi, Dr. Varga Jenő szocializálási és Dr. Lengyel Gyula pénzügyi népbiztosoknak a gazdasági helyzetről szóló előadói beszédeit és azok kapcsán megindult vitát ölelte fel. A vita folytatását, valamint a közgazdasági vita megszakitásával megindult külügyi vitát találja meg az olvasó a jelen füzetben.

Az előző füzetekből példányok kaphatók „Az Üzlet“ kiadóhivatalában (Budapest, VI., Andrássy-ut 29.)

Tiszta képet kérünk!

A gazdasági jelentés vitájában a legélesebb birálatok egyikét *Farkas István* mondotta el.

Farkas Istvánról feljegyezhetjük, hogy egykor cipészlegény volt, s mint ilyen már husz évvel ezelőtt a szocialista pártban annak balszárnyához tartozott. A cipész-segédek lapját szerkesztette, örökös ellenzéki szellemet szitva azok között. Idővel a pártban segédtitkári állást kapott, mire lehiggadt. A szovjetbe kerülvén, kitört belőle az ősi virtus, felcsapott megint ellenzéknek, s miként egykor, a sztrájkok szitásánál, mindig a cselekvést sürgette, azonképen a szovjetben is a sok lefetyelés helyett sürgős cselekvést követelt.

Farkas István arról panaszkodott, hogy Vargának, Lengyelnek és Hamburgernek az ipari és kereskedelmi, valamint a pénzügyi, ugyszintén a földmüvelésügyi helyzetről szóló referátumai nem elégitették őt ki.

„Ezen három referátum után — mondotta — olyan tiszta képnek kellene előttünk állani a magyar közgazdaság egész életéről, amilyet csak ilyen három referátum után el lehet várni és el lehet képzelni. Én ezt a tiszta képet nem látom. (Felkiáltások: Mi se látjuk!) S nem látjuk és nem látom az előadottak kapcsán a multra vonatkozólag sem, mert nem tártuk fel a helyzetet tökéletesen, hogy mi történt eddig, mi van most és hogy mit akarunk a legközelebbi jövőben tenni, hogy a közgazdasági életet minél jobban meg tudjuk szilárditani.

Mi van hát, mit csinálunk, mennyit tudunk csinálni, tudunk-e egyáltalában valamit csinálni és mik azok az eszközök és módok, amelyekkel gyorsan tudunk magunknak szükségleteket előállitani?

Én ugy látom a dolgot, hogy még nem alakult ki az a helyes kommunista közgazdasági politika, melynek március 22-ike óta már ki kellett volna alakulnia. Azt látom az előterjesztésekből és különösen a gyakorlati tényekből, hogy egyrészt az ipar terén nem történt meg az ipari termelés reorganizációja, amelynek pedig meg kellett volna történnie, másrészt a kereskedelem terén egyáltalában nem történt semmi, hogy az elosztás nem megy még olyan jól, ahogyan mennie kellene, nem megy főleg igazságosan. (Ellentmondás.) *Minden téren nagy hibák vannak* és erre vonatkozólag mi nem kaptunk tiszta képet.“

Bántják a kisiparost.

Beszélt Farkas a kisipar erőszakos szocializálásáról.

„Van egy egész csomó kisipar — mondotta — amelyet nem lehet és nem is kell szocializálni. Észszerütlen volna ezzel foglalkozni, kár volna ezeket az embereket a foglalkozásuktól elütni, sőt arra kellene inkább törekedni, hogy foglalkoztatni tudjuk ezeket az embereket és munkát tudjunk nekik adni.“

Annyi bizonyos, hogy a diktatura *kétszinü* módon bánt a kisiparral. Elvileg azt hangoztatta, hogy nem szocializálja, nem bántja a kisipart, tényleg azonban nagy részét szocializálta, s egészében bántotta.

Ha nem szocializálták a kisiparos mühelyét, akkor egyszerüen megölték existenciáját, mert nyersanyaghoz egyáltalában nem juttatták, munkásait kiemelték, szerszámait eltulajdonitották, s végül is őt magát arra kényszeritették, hogy munkásnak álljon be.

A helytelen árpolitika.

„Csinálunk — mondotta továbbá Farkas — egy helytelen árpolitikát és fogunk csinálni egy helytelen bérpolitikát, amely ezzel feltétlenül összekapcsolódik.

Vegyük csak például a *dohányárak* felemelését. Óriási elégületlenséget és zugolódást keltett. Mi ez más, mint közvetett fogyasztási adó, ami a régi kapitalista rendszerben volt. Beszélnek egyéb ilyen fogyasztási adókról, amelyek igy egyenenként sujtják a munkásokat. Mit fog ez maga után vonni? Általában a munkabérek felemelését. A béreket fel fogják mindenütt emelni, mert hiszen, ha drágitják az élelmiszereket, ha a kormányzótanács rálép arra az álláspontra, hogy a parasztnak tesz kedvezményeket és azt mondja, hogy a marha árát felemeli, ha a dohány, házbér, ruha és egyéb megdrágul, ezzel önként emelkedniök kell a munkabéreknek, mint emelkedtek a kapitalista rendszerben. Szükségszerüleg ugyanennek kell itt is bekövetkezni.“

A proletárdiktatura árpolitikájára nézve jellemző volt, hogy az első cikk, melynek árát a Népgazdasági Tanács rendezte, a gyufa volt, ennek a krajcáros cikknek árát a fogyasztók számára 50 fillérre emelve. Igaz, hogy ebből az árból a szervezett munkások, mondotta nagyképüen a Népgazdasági Tanács rendelete, 20 fillért kapnak a proletár-állam terhére. A diktatura bukása után pedig az OKÁB elnökének legelső

dolga volt a gyufa árát szervezett munkások és minden más közönséges emberfia számára dobozonként 26 fillérre leszállitani.

Még szebb karriert csinált a krajcáros karamell-cukorka, melyet a diktatura a „gyermekbarát akció“ számára kigyártatott. Senki, semminemü áron nem juthatott a diktatura alatt cukorkához a proletár-gyerekeken kivül. Amikor a diktatura gazdálkodása megbukott, a szocializált cukorka-gyárak fennmaradt cukorka-készletét eladták utcai árusoknak, s napokig. Budapest utca-sarkain 10 darab karamell-cukorkát árultak 25 koronáért. A krajcáros cukorka 2 kor. 50 fillérbe került. Sokra vitte a diktatura segitségével.

A bor és a valuta.

Panaszolta Farkas, hogy a *kereskedelem* terén a legabszurdabb dolgok történnek s még azt sem tudjuk értékesiteni, amink van. A bor például tönkrement ebben az országban, ecet lett belőle.

„Milliárdokat kaphattunk volna érte, — magyarázta — milliárdokat (Ugy van!) és a valutánkat meg lehetett volna vele javitani. És semmi sem történt ezen a téren. Most a valutát ugy akarják megjavitani, hogy a dohányárakat és a házbéreket emelik fel. (Nagy zaj. Felkiáltások: Nincs szükségünk valuta-javitásra!) Nem arról van szó, hogy van-e rá szükség. (Zaj. Elnök csenget. Közbeszólás: Hát a blokád nem számit?) Bocsánatot kérek, Ausztriában, Lengyelországban nagyszerüen lehetett volna értékesiteni. (Egy hang: Vittünk, amennyit lehetett!) Amig kapitalista államok vannak körülöttünk, addig kell a valutára gondolnunk és arra mindig befolyással lesznek — amig körülöttünk kapitalista államok fennállanak — a külföldi pénzviszonyok és kereskedelmi viszonyok“.

Az ipari szocializálás mulasztásai.

Az öndicséretekben sokat emlegetett tudományos üzemvezetés helyett az ipar terén a legnagyobb tudatlanságot produkálta a diktatura.

A szovjet eddigi felszólalói, szerinte, fölös módon helyi bajokról beszéltek, holott cselekedni kellene, jó közgazdasági politikát kellene csinálni.

„Az osztrákok — példálódzott Farkas — ma is szive-

sen vennék és felhasználnák *a szeszt ipari célokra*. Erre sem használtuk fel. Nincs spiritusz, nincs fa, szén, a borból nem csináltak spirituszt, hogy legalább főzhettek volna vele, legalább fa helyett felhasználhatták volna, vagy mezögazdasági üzemekben a cséplésnél és egyéb munkálatoknál igénybe vették volna desztillált szesz vagy ehhez hasonló alakban. Ezen a téren óriási mulasztások történtek. A mi kommunista gazdasági berendezésünket ugy kellene megszervezni, ujjáalakitani, (Ugy van! Ugy van!) hogy meg is tudjunk élni, hogy annyit tudjunk termelni, amennyire szükség van“.

Baj, hogy nincsen adó.

Végül azt fejtegette Farkas, hogy baj volt az adót eltörülni.

„Az adóelengedés — magyarázta — 1913—14-ben megváltás lett volna a földmunkásokra. Most azonban nem jelent semmit, mert annyi a pénzük, hogy azt sem tudják, hova tegyék. (Egy hang: Gyanakszanak!) Ellenben hiányozni fog az adóelengedés az állam bevételéből és más uton kell majd azt pótolnia. Pótolja pedig olyan dolgokkal, amelyek a legforradalmibb osztályt, az ipari proletáriátust sujtják legjobban, pótolja a dohány, házbér, fa és szén árának felemelésével“.

Valamikor Deák Ferenc azt mondotta, hogy két dolog nem lesz soha kisebb a világon, hanem mindig csak nagyobb: az adó és — az ágyulyuk.

Ime bekövetkezett az a csoda, hogy az adó nemcsak kisebb lett, de egészen eltünt.

Igaz, hogy ennek ellenében az ágyulyukkal volt baj. Jött a nagyágyu: a bolsevizmus, melynek pusztitó tüzében rombadölt ez a mi szerencsétlen országunk ...

A szocializálás prófétája.

Nagy ágyuként vonult fel a szovjetben *Hevesi* Gyula, a szocializáló népbiztos, kinek éhes alakja szánalmat keltően árulta el slemil voltát.

Hevesi Hevesmegyében, Egerben született. Mérnöki pályára készült s földijei szerint sokat tanult, olvasott, sőt irt is. Nagy tudományával nem sokra ment, hirdetési ügynök lett belőle. Mint ilyen is csak annyira vitte, hogy egyik ujságunk hirdetési ügynökének alügynöke volt. Segitett neki az ujság automobil-rovata részére hirdetéseket gyüjteni.

A háboru vége felé rábirta egy zsákkereskedönket arra, hogy az reformot vezessen be a szakmába, fémszövetből készitve zsákokat. Ezen reformmunkálkodást vezetve — akárcsak később az általa vezetett szocializálási munkában — a folytonos kisérletezésen tul nem jutott.

Ugyancsak a háboru vége felé Ámosz néven (volt a zsidóknak valamikor egy ilyen nevü békés prófétája) szakszervezetbe tömöritette a békétlenkedö zsidó mérnököket. Az Ámoszban és egyebütt a szocializálás igéjét prófétálta.

Amikor a Népszava elötti véres tüntetés után a kommunistákat összefogdosták, ö eltünt s a rendörség körözö levelet adott ki ellene. Egy már kitüzött ujabb elöadása, melyet a szocializálásról tartania kellett volna, elmaradt, mert a részére kért salvus conductust a rendörség nem adta meg.

A diktatura kiütésekor népbiztos lett s a szocializálásról prófétált igék beváltására, a nagy megváltó munkára vállalkozott.

Prófétai munkálkodása nagyon gyönge erkölcsi alapokon nyugodott. Egyike volt a legelsö intézkedéseinek az, hogy az üzemek, üzletek leltározását elrendelvén, öccsét megbizta azzal, hogy a leltározási munkákat ellenörizze. Az ellenörzés abban állott, hogy öccse, a melléje adott nyomozó emberekkel együtt, elhordta az egyes helyeken a leltárakból kimaradt tárgyakat s azokat egymás között — elkommunalizálták.

A büdös öndicséret.

Elöadói beszédét a régi világ szidásával s az uj világnak öndicsérö felmagasztalásával kezdte.

A régi világban, szerinte, csak hibák, bajok és visszaélések voltak, miért is a kapitalista kizsákmányolási rendszert meg kell szüntetni, össze kell törni, lefektetve az uj szocialista termelési rend alapjait.

„Nyugodt lélekkel merem állitani, — mondotta — hogy dacára a sok bajnak, hibának, visszaélésnek, ami elöfordult, *nem volt még a világtörténelemben olyan politikai, hatalmi rendszerváltozás, amely ilyen rövid idö alatt az alkotó munkának olyan mennyiségét és mélyreható minöségét tudta volna produkálni, mint amit a magyar proletariátus a maga szervezetével produkált az uj szociális termelési rend megalkotása terén.*“

Az erkölcsi érzéknek mélységes hiánya kellett ahhoz, hogy amikor ország-világ ennek pont az ellenkezöjéröl tudott, nyugodt lélekkel valaki ekkora valótlanságot mondjon.

Csökken a termelés.

Óriási lódítása után, minden átmenet nélkül, azt mondá, hogy „kétségkivül a legnagyobb hiba, a legnagyobb baj és a mai termelési rend legrosszabb kisérö jelensége, amit konstatálhatunk, *a munkateljesitmény lényeges csökkenése az üzemekben.*“

Példának hozta fel azt, hogy bár *a dohánygyárakban* a diktatura a kereseti lehetöségek kétszeresét, háromszorosát nyujtja, egy munkás óránkinti teljesitménye körülbelül 80 százalékkal csökkent.

A példa annál jellemzöbb volt, mert hiszen a dohánygyárak azelött is az állam kezében voltak, itt még csak szocializálni sem kellett. Elég volt azonban az, hogy az állam gyeplöje Hevesiék kezébe kerüljön, s már is bekövetkezett a termelés megdöbbentö csökkenése, amivel szemben a dohánygyártmányok árát hallatlan magasságra kellett emelni. A példa tanulságos volta fokozódik pedig azáltal, hogy mihelyest Hevesiék szocializálási boldogitása megszünt, javultak a termelési viszonyok a dohánygyárakban, s a dohánygyártmányok árát csaknem a felére lehetett csökkenteni.

A proletár munkafegyelem.

Bevallotta, hogy a munkateljesitmény csökkenésének föoka az, miszerint az önkéntes proletár-munkafegyelem a gyárakban nem tudott kialakulni.

„A munkástanácsok — magyarázta — nem tudják a munkafegyelmet a szükséges mértékben fenntartani azért, mert hiszen az ö létezésük, mint munkástanácsé, minden pillanatban változások lehetöségének van kitéve; ha a munkástanács vagy termelési biztos erélyesebben lép fel a munkással szemben a termelés érdekében, kiteszi magát annak, hogy az összmunkásság ereje azonnal uj munkástanácsot választ.“

A szakértelem hiánya.

Bevallotta azt, hogy a munkateljesitmény másik föoka *a szakértelemnek hiánya* a szocializált üzemek vezetésénél, mert tisztán *a politikai megbizhatóságra* — arra a bizonyos gyönyö-

rü megbizhatóságra — tekintettek a termelö biztosok megválasztásánál.

Csodálatos módon a politikai megbizhatóság és a szakértelem között forditott arányu viszony volt. Minél nagyobb bolsevista volt valaki, annál kevesebb szakértelmet lehetett tőle elvárni és viszont.

„Én a jövö fejlödését olyan módon látnám indokoltnak és szükségesnek — fejtette ki megváltó programmját — hogy a termelöbiztos intézménye helyett *szakszervezeti biztosok* kerüljenek a gyárakba, akik a szakszervezetnek tartoznak felelösséggel abban az értelemben, hogy a gyárban a munkafegyelmet fentartják, ezenkivül pedig szükséges lenne, hogy a müszaki megbizottak a termelés központi vezetésének való közvetlen felelösséggel dolgozzanak az üzemekben, akik a termelés müszaki üzemvezetését eszközlik."

Ezzel a megváltó programmal szemben áll az, hogy a szakszervezetek vezetöi között éppenséggel nem lehetett megtalálni a kellö szaktudással rendelkezöket, s még kevésbbé lehetett megtalálni azokat, akik a munkateljesitmény fokozására alkalmasak lettek volna. Hisz minden szakszervezeti ember abban az ideológiában nött fel a kapitalista világrendben, hogy a tökés bosszantására a munkateljesitményt lehetöleg le kell szoritani, s ezzel szemben a keresményt lehetöleg fel kell emeltetni. Az antigazdaságos termelési rendszernek ebböl a légköréböl a szakszervezeti vezetök a kommunizmus alatt se tudtak kibontakozni.

Hevesi is bevallotta bizonyos fokig ezt, mert a szakszervezetekre vonatkozó tervével kapcsolatban kijelentette, hogy „egyes szakszervezetek részéröl nem történt meg az a közeledés és az a bekapcsolódás a termelésbe, amelyre szükség lett volna."

Egyesek tapsoltak, többen felkiáltottak: *Sőt gáncsoskodtak!* Egy hang ellenben kellemetlenül kiváncsiskodott: *Tessék megmagyarázni, ebből semmit nem értünk meg!*

Hevesiben pedig nem volt annyi bátorság, hogy szavait, melyek tényleg nem hangzottak elég tisztán, jobban kimagyarázta volna. Kitért a kiváncsiskodás elöl.

A termelés csökkenése a szocializált magániparban.

Az eddig is állami dohánygyári példának sikerült párja volt az a példa, melyet Hevesi a szocializált magánipar köréböl vett.

„Az Egyesült Izzólámpagyárban — mondotta — a munkateljesitmény körülbelül 26—30%-kal csökkent, az a munkateljesitmény, amelyet átlag egy munkás a régi akkordbérekhez képest a mai munkabér mellett produkál."

Gyárosaink, általában iparosaink, az ilyen példákból szomoruan érdekeseket tudnának mesélni vég nélkül.

Különösen érdekesek e példák akkor, ha a lecsökkent munkateljesitményt a megnövekedett önköltséggel hasonlitjuk össze.

Egy huszármente bélésének javitása — beszélte el nékem egy szücsiparos — a javitáshoz szükséges anyagot megkapva, 100 korona önköltségbe került a diktatura alatt. A diktatura előtt a huszármentéket béleltem — és nem javitottam — a bélés anyagát magam adva, s huszonöt koronát kapva a menték béléséért darabonkint, még tisztes hasznom is maradt.

A kisipar központositása.

Végül a kisiparról beszélt Hevesi és bevallotta, hogy a kisipart is bizonyos vonatkozásban — a kisiparnak tett minden fogadkozásuk dacára — megbolygatták, központositották. Megmagyarázta, hogy miért történt ez.

„Erre igen nagy szükség van — mondotta. — Megtörténik, hogy pl. a cipöiparban vagy a textiliparban ilyen központi mühelyeket állitunk fel. Szükség van erre azért, hogy ezeket favorizáljuk, lássuk el anyaggal a kisiparral szemben, mert meg kell állapitani, hogy a kisipar igen sok produktumot nem a proletáriátus számára szolgáltat ki, hanem igen sok anyagot, igen sok kész árut kiszolgáltat olyanoknak, akik azt jobban meg tudják fizetni. (Igaz! Ugy van!) Ez a körülmény kényszerit bennünket arra, hogy a szocializálással nagyobb mértékben igyekezzünk a kisipar felé is kitérni, a kisipar területeit is megközeliteni, mint amennyire az eredetileg tervezve volt."

A proletáriátus pedig, figyelembe véve a diktatura blöffszerüen központositott, favorizált kisiparának árait, sóhajtozva gondolt vissza arra az időre, amikor a becsületes kisipar központositás nélkül — de a diktaturánál olcsóbban szolgálta ki öt.

Ötletszerüség és bizonytalanság.

Domschitz Ferenc, a nyomdász-szakszervezeti mozgalom régi embere következett.

Azzal kezdte a beszédét, hogy a szocializálás kérdésében „az egész vonalon végig ötletszerüség, bizonytalanság vonul végig nemcsak a népbiztosságoknál, hanem másutt is, ahol az elvtársak bizonyos helyeket betöltenek és innen van az, hogy mindenki azt hiszi, hogy azt kell megkritizálnia, ami *másnál* van és nem vizsgálják azokat a dolgokat, amelyek mindenhol, *az ő helyükön*, a községekben, a városokban, a szakszervezetekben vannak.

Az egész forradalmi átalakulásban azt tapasztaljuk, hogy mig a kapitalista termelési rendben az kapkodott, aki hozzájuthatott, itt azt mondhatjuk, hogy *mindenki* kapkod és a kapkodás közben sehol bizonyos egyöntetü rendszer nem tudott kialakulni eddig az általános szocializálás terén".

Mindjárt példáját is adta annak, hogy nem kell csupán *mást* birálni, hibákat találhat mindenki a *saját* portáján is. A szocializálás ötletszerüsége és bizonytalansága dolgában ugyanis, bizonyitásképpen, a saját szakmájából ragadott ki egy esetet.

„Egy olyan nagy nyomdai vállalat, — mondotta — mint az Athenaeum, amely azelőtt az országgyülés nyolcórás üléseiről szóló jegyzőkönyvét másnapra a ház asztalára tudta letenni, most a szovjet aránylag rövid üléseinek jegyzőkönyvét két nap alatt nem képes elkésziteni. Én itt semmiképpen nem találom meg azt a helyes szakmai berendezést, amely azelőtt ott fennállott.

De általában végigvonul ez mindenhol. Minthogy azonban oda tartozom, magam ott érzem a legjobban, hogy ilyen elváltozásoknak történniök nem szabad, még ilyen forradalmakon keresztül sem. (Zajos felkiáltások: Mi az oka? Adjon tanácsot!) Csak annyit tudok, hogy ez a legjobban berendezett nyomdai vállalat hosszu időn keresztül először nem kapott munkát, holott volt munka böven, mert más vállalatok kaptak. (Felkiáltások: Miért?) Az okait nem tudom, de munkát nem kapott, munkátlanul állottak benne a nyomdászok és ma, amikor ennek a nyomdának munkája volna, mert ez a munka odatartozott és ezidőszerint is ott van berendezve, ma nincsenek alkalmazottak, akik a gépeken dolgozni tudjanak. (Mozgás.)

Tehát ötletszerüség, rendszertelenség mindenfelé s amit az egyik oldalon jól megcsinálnak, a másikon okvetlenül elrontják. (Egy hang: És viszont!) Nem tudom, milyen rendelkezés történt, csak annyit tudok, hogy ebben a pillanatban nem áll rendelkezésre annyi munkaerő, amennyire szükség volna s ott állanak személyzet nélkül a gépek, az egész berendezés. Nem találni annyi munkaerőt, hogy ezt a feladatot megoldják".

Egyesek felkiáltottak: Munkaerő van, csak fegyelem nincs!

A szellemi és testi munkások összeveszejtése.

Találó volt az is, amit Domschitz a szellemi és testi munkásoknak napokon és heteken át folyt hirlapi polemiákkal, feles gyülési szónoklatokkal történt mesterséges összeveszejtéséről mondott.

„*Elméletben* azt mondották — fejtegette Domschitz — hogy igenis, a szakemberekre szükség van, beállitjuk őket. Ezzel szemben a *gyakorlatban* megindul egy óriási vita a másik oldalról, szintén hivatalos oldalról, szintén lapközleménnyel, olyan részről, amely közelálló az egész kérdéshez, a szocializáló népbiztossághoz, visszavágtak. A vitatkozásnak az volt az eredménye, hogyha vannak is olyan munkaerők a szellemi munkások között, akik már régen meggyözödésteljes szocialisták voltak, ezek után a kiadott jó kis pofonok után ugy érzik, hogy ez valamennyiöknek szól s ha nem is lehet mondani, hogy renitenciát tanusitanak, de bizonyos munkásrétegek vagy szakszervezeti rétegek elvesztik az egyensulyt ebben a lehetetlen állapotban és akkor ne csodálkozzanak, hogy bajok történnek és ezt végeredményében a termelés átalakulása fogja megsinyleni".

Az egyik okvetlenkedő elvtárs megint csak olajat öntött a tüzre. Közbekiáltott: Ezek nem szocialisták!

A tárgyi igazság az, hogy a fejmunkásokat a gyakorlatban szekálták, söt egyenesen üldözték. A vasuton például csak III-ad osztályu jegyet kaptak. A fejmunkások fizetését és munkaidejét a testi munkások fizetéséhez szabták, holott talán mégis van valami különbség aközt, hogy valaki a fejével dolgozik, vagy a lábával.

Egyik orvos-professzorunkról mondják, hogy amikor egy munkás nála operáció céljából jelentkezett a klinikán, kikérte magának azt, hogy az „elvtársnak" szólitsa. A munkás megmagyarázta a professzornak, hogy ma mindnyájan testi és fejmunkások egyformák vagyunk, ugyanannyit érünk.

— János, — szólitotta elöre erre a professzor a szolgáját — operálja meg helyettem az „elvtársat".

Az igéretek politikája.

Az sem tetszhetett nagyon a népbiztosi füleknek, s a népbiztosokhoz közel álló egyik-másik hosszu fülünek, amit Domschitz a diktatura ugynevezett igéret-politikájáról mondott.

„Az igéret politikája — mondotta Domschitz — a folytonos igérgetések és az ezzel járó igényfokozás politikai szempontból rendkivül veszélyes akkor, amikor tudjuk, hogy a termelést anyaghiány miatt és az organizáció teljes átalakithatása végett nem tudjuk minden irányban fokozni. Ott, ahol ezt az egész kérdést ridegen látják, a maguk tömegeit felvilágositják arról, hogy a jelen pillanatban nem érhető el minden, mert először az egész termelést át kell alakitani. Viszont bizonyos rétegek egészen nyugodtan autóba kapnak és a szerdai pártnapokon vagy más alkalmakkor kimennek Pest környékére, mindenfélét igérnek és azt mondják, hogy ezt, vagy amazt csak azért nem lehet kapni, mert a helyi hatóság nem tudja szétosztani. Én ezt nagyon veszedelmesnek tartom, különösen ha olyan helyről történik és olyan ember csinálja, aki felelős állásban van, kapcsolatban van a kormányzati rendszerrel; de különösen felelősségteljesnek találom, ha olyanok teszik, akik mögött fegyveres erő áll. Ezeknek a szavát jobban elhiszik, mint azét az emberét, aki odaáll és hirdeti becsületesen az uj világnézletet, hogy ezt minden egyes elvtársnak, aki ezt eddig nem ismerte, tudnia kell, hogy ezután önmagáért kell dolgozni. *Hiu igéretekkel és ideológiákkal azonban nem szabad a tömeget általni.*“

Mi történt a házakkal?

Beszélt Domschitz arról a kellemetlen igazságról is, hogy a házak köztulajdonba vétele sem Pesten, sem Pest körül, nem mindenhol sikerült.

Még azokban a városokban sem sikerült, mellesleg szólva, amelyekben a diktaturának lelkes hivei voltak szép számban, ha nem volt történetesen az illető város terrorcsapattal megrakva.

Az igéret-politikája is érdekesen illusztrálódott a lakóházak köztulajdonba vétele körül. A kormányzótanács rendelete szerint ugyanis nem volt alkalmazható a köztulajdonba vétel intézkedése azokra a munkásházakra, amelyeket a munkás (tisztviselő) maga épitett, vagy szerzett meg és amelyben maga is bennlakik, mindazonáltal a Lakáshivatal vezetője a Népszavában jónak látta ezt az igéretet lerontani, irván azt, hogy a munkás és tisztviselő a szóban forgó házak után lakásbért nem fizet ugyan, de a ház azért köztulajdonba ment át, s ennélfogva el nem adható, örökbe nem hagyható stb.

„A házak átvételével, javitásával kapcsolatosan — mondotta Domschitz — ugy áll az egész kérdés, hogy sok helyen államgazdasági szempontból jelentéktelen dolgokat vettünk át, amelyekre egyenesen ráfizetünk. (Ugy van!)

Az egyik okvetetlenkedő elvtárs megint csak közbeszólt: Jöjjenek az ötödik kerületbe tanulni az elvtársak. (Zaj. Ellenmondások. Felkiáltások: Sérteget bennünket! Bizonyosan rosszul csinálta a dolgot, azért érzékenykedik.)

Az elnök csak nagynehezen tudott csendet teremteni, Domschitz pedig visszavágott:

„Ha azt mondják, tessék ide vagy oda jönni tanulni, akkor én egész lelki nyugalommal elmondhatom, hogy azok az elvtársaink, akik ezt mondják nekünk, jöjjenek a pestkörnyéki községekbe tanulni.“

Tapsokat kapott a szónok, s egyesek gúnyosan felkiáltottak: Azt hiszik, hogy ők tudnak mindent!

Pest környéke szenved.

A pestkörnyéki községek embereinek egyéb panaszait is elmondotta.

„Minden centralizálódik — mondotta — ami a pestvidéki községekben van, igy pl. a mozik, amelyeknek jövedelme azelőtt bizonyos részében a községeknek fejlődést biztositott, centralizálva vannak. A községek általában minden jövedelmezőség nélkül állanak és egészen bizonyos, hogy mig a budapesti munkásság bizonyos fejlődést érez és lát a kommunista társadalomban, amely fejlődésképes, addig kijelenthetem hogy *a környék munkásságának csak szenvedése fokozódott, amióta ez a helyzet előállott.* (Ugy van!)

Semmihez sem juthat hozzá, mindentől el van zárva, jövedelme sincs, ami a multban megvolt és amit a multban, különösen az első forradalom óta a népkormány idejében ki tudott csikarni. Ma ezt nem tudja.“

Vacillálás a földkérdésben.

Arra is rátért Domschitz, hogy a földkérdésben is vacillálás és rendszertelenség uralkodik.

„Nem követték azt az okos politikát, amelyet csak végig kellett nézni, hogy a multban a földmivelésügyi miniszterium az OMGE nélkül nem csinált semmit sem. Ugyanigy kellett volna most is, a legalkalmasabb érdekelteket beállitani, mielőtt még bármilyen baj történt. (Ugy van! Ugy van!) A földkérdésben a földmivelésügyi népbiztosságnál a jelen pillanatban ugy áll a helyzet, hogy vannak szervek, amelyek már hetek, sőt hónapok előtt kaptak megbizást bizonyos dolgok megszervezésére — beszéljünk arról a megyei szervezetről, megyei központról, vagy irányitó szerveknek megszervezéséről — és ebben a pillanatban is teljesen tehetetlenül állnak, nem tudnak semmit sem csinálni és megtörténhetik az, hogy a földmivelésügyi népbiztosságnál egyes egyének minden további nélkül napról-napra változtatnak a dolgokon anélkül, hogy az indokolva volna, vagy tudnák, hogy milyen intézkedésekre van szükség ebben a kérdésben.“

Az Omgé, tehát a multban a szocialisták részéről az ezerholdasok érdekképviseletének csufolt intézmény, s a latifundiumosok csizmapucolójának csufolt Darányiak megkaphatták a szocialisták szovjetjében azt az elégtételt, hogy munkájukat, összemunkálásukat valaki megdicsérte. Sapienti sat est!

A telekspekulánsok pártfogolása.

Abból sem csinált Domschitz titkot, hogy egyes telekspekulánsokat a földmivelésügyi népbiztosságnál pártfogolnak.

„Lehetetlen az elvtársaim — fejtegette — hogy akkor, amikor egy birtokrendező és termelési bizottság egy községben megállapitja, hogy ott van egy bizonyos föld, amely esztendők óta háztelek-spekulációra van felparcellázva és ezt a földterületet a község nincstelen szegényei javára birtokba veszi és kertmüvelést csinál, akkor a földmivelésügyi népbiztosságtól, osztályvezető aláirásával, politikai megbizott ellenjegyzése nélkül — akkor még volt politikai megbizott — olyan irás jelentkezik a kérvény kapcsán, hogy ezt nekik vissza kell adni, mert 8 holdon aluli föld, holott ez háztelek és igy egész más rendezés alá esik, mint a termőföld.“

Akkor a szocializálási népbiztosághoz tartozik, szólt közbe Nyisztor György népbiztos.

Nem kérem — folytatta Domschitz — ezt a földmivelési népbiztosság csinálta és én is épen azt mondom, hogy a szocializálási népbiztossághoz tartozik, mert a háztelek spekulációra való és a földmivelésügyi népbiztosság mégis ugy döntött ebben, hogy vissza kell adni. Sajnos, azt látjuk, hogy a földmivelési kérdésbe minden oldalról beavatkoznak olyanok is, akik ahhoz nem értenek.“

A bankokat is pártfogolják.

Azon is fennakadt Domschitz, hogy egyes bankokat is kibujni hagynak a szocializálás alól, mert csak azokat szocializálják, melyeket arra alkalmasnak tartanak, holott a bankok nacionalizálása, centralizálása az egész vonalon a legkönnyebben megtörténhetett volna. Hiszen Varga Jenő szerint a tanácsköztársaság nem vett át a bankoktól semmit, csak asztalt és papirt.

„Mégis azt látjuk — mondotta — hogy még ma is van a községekben három-négy bank is, ugy hogy különösen az egyszerü direktóriumi tagok, nem tudják ebben a labirintusban kiismerni magukat, nem tudják, hogy mit szabad az egyik banknál, mit szabad a másik banknál csinálni, mi az a kiutalás, beutalás és más egyéb.

Kispesten még mindig négy bank van. (Igaz! Ugy van!) Tessék a bankokat nacionalizálni, tessék ezt nem ötletszerüen csinálni, hanem egységesen és pedig szakértő embereknek a bevonásával, akik ezekhez a kérdésekhez értenek.“

Hozzák rendbe a kommunizmust!

Miután pedig ilyenformán megtámadott jóformán mindenkit és mindent (holott bevezető szavaiban arra tanitott, hogy mindenki a maga portáján seperjen), annak a reménységének adott kifejezést, hogy ha az ujonnan megválasztandó népbiztosok az általa elmondottakat szemelőtt fogják tartani, akkor rendbe jön az egész kommunista mindenség.

A népnek éhezni kell.

Baranyi Ákos, a következő felszólaló, a móri járásból, az panaszolta, hogy *a gazdasági termelő-szövetkezetek intéző bizottsága nem áll megbizható szocialistákból.*

„Elmentem Magyaralmásra is — példálódzott — és többek közt megláttam, hogy a direktórium elég szociális, hanem panasza van a földmivelőbiztosra. Az a panasz, hogy a község munkásait mint szervezett embereket kizárta az aratási szerződésből, sőt mi több, ősszel, az első forradalom alkalmával,

a munkásokat nem alkalmazta magasabb bér mellett, és a száz holdra menő kukoricatermés ott rothadt tavaszig és a száz holdra menő cukorrépa ott rothadt el a földben. Lehetséges-e szociális működés, ha ez ilyenkor történik, mikor *a népnek éhezni kell?* (Egy hang: Fel kell akasztani!) Elvtársaim, ez abszurdum!"

Azt a bizonyos magyaralmási földmivelőbiztost, intézőt, termelőbiztost, vagy mi a csudát (mert az Isten se ismerte ki magát a proletárdiktatura titulus nélküli világában), akit akasztófára itélt a közbeszóló — a történelem számára ezt is feljegyzem — *Fenyvesinek* hivták.

„Az illető termelőbizlos — folytatta Baranyi — egyszerüen lekenyerezte azokat az embereket, akik az ő uradalmában dolgoztak és az ő járszalagján vezette őket.

Kimentünk a községházára, és a községházán megnyilvánult a nép panasza, de annyira, hogy kénytelen voltam én is és Guth elvtársam is, ki történetesen velem volt, bemenni Székesfehérvárra és Fenyvesinek megmondani, hogy nagyon jó lesz, ha ezt a termelőbizos elvtársat elviszik, mert ha nem, be fog következni az a gyászos katasztrófa, hogy Fenyvesit ott agyonverik. Mi nem óhajtjuk, hogy azt az embert sirba dugják, (Egy hang: Miért nem? Megérdemli!) s nem óhajtjuk, hogy ennek a vasembernek vasakarata miatt esetleg valaki börtönbe kerüljön."

Mibe fog kerülni egy métermázsa buza?

Az is baj, fejtegette Baranyi, hogy *a termelőbiztosságoknál drága az adminisztráció.*

„A termelőbiztosságoknál annyi ember van alkalmazva, az adminisztrációs munka a termelést annyira megnehezíti, vagyis megdrágítja, hogy *fogalmunk sem lehet még ma arról, hogy a jövő termésből vajjon milyen drága is lesz egy métermázsa buza ára, ki fogjuk-e tudni mi azt fizetni.* Annyi adminisztrációs költség van a termelési biztosságoknál, hogy az szinte hallatlan, ami ott történik."

Visszaélések az adminisztráció körül.

Arról is beszélt Baranyi, hogy a járási direktóriumi elnököknek alá kell irni minden számadást, például a munkabérlajstromokat, számlákat. Bár e lajstromokat, számlákat előzőleg aláirja 2, vagy 3 bizalmiférfi, *a direktóriumi elnökök,*

amikor szintén aláirják a számadásokat, nem tudják, vajjon nem vezették-e félre őket visszaélésre hajlamos emberek.

„Nem vagyok benne biztos — mondotta Baranyi — nem irok-e alá olyan kifizetési lajstromot, amely nem felel meg a valóságnak. (Igaz! Ugy van!) Nem fizetek-e ki, vagy irok alá esetleg olyan bodnár- vagy kovács-számlát, amely valóságban nem készült el?"

Mellesleg szólva, nem minden járási direktóriumban aggodalmaskodtak ennyire az emberek, sőt inkább az a gyanu merült fel sok esetben, hogy *egyes járási direktóriumok tudatosan segitenek elő visszaéléseket.* Különösen állott ez az *anyagkiutalásokra* nézve.

Nem létező gazdasági gépekhez szijakat, benzint utaltattak ki hamis igazolásukkal. Egyes ipartelepeket évekre való nyersanyaghoz juttattak, a nagy anyaginség dacára. *Az anyagszükséglet óriási mérvben emelkedett, csodálatos módon a kommunizmus alatt.*

Egyes anyaghivatalok egyes emberei összejátszottak a kiutalás szükségét igazoló közegekkel. Egyenesen kioktatták őket a visszaélések elkövetésére.

A szocializált nagykereskedőkhöz naponta hozták az anyaghivatalok kiutalásainak tömegét, s hordták el a drága árut.

A kommunizmus bukása után azonban csodálatos módon nullára apadt le az anyagszükséglet. Amikor már csak pénzért lehetett árut kapni a nagykereskedőtől, mindenki tartózkodott a vásárlástól.

Mindenki sir és jajgat a nyomoruságtól.

„Az a vidék, ahol én vagyok a direktórium elnöke s járási megbizott — folytatta Baranyi tapasztalatainak felsorolását — bortermő vidék. Van ott leltár szerint körülbelül 40—42 ezer hektó bor és ott a panasz is, hogy a háboru tartama alatt szénkéneget nem tudtak beszerezni az emberek. Oriási közvagyon megy veszendőbe ezeknél a szőlőmunkálatoknál, hogyha a filoxera kieszi a termést. Hogyha azt a bort ki tudnánk vinni külföldre értékesiteni, nagyon szépen tudnánk vele a valutánkat javitani. Ott a szélsőbaloldalon ma délelőtt egy elvtárs másnak szavába belevágva azt mondotta, hogy szükségtelen a valutánkat rendezni. Engedelmet kérek, én még olyan finnánc-zsenit nem láttam, ki a mai rossz pénzügyi viszonyok között joggal azt mondhatná, hogy szükségtelen a valutánkat rendezni. Ellenkezőleg: mindenbe kézzel-lábbal

bele kell kapaszkodnunk, hogy valamiből pénzt csináljunk és valamit hozzunk be ezért a borért. 16 fillér a koronánk értéke, emeljük hát az értékét. Csökkentsük a nyomoruságot, hozzunk be a bor árának, ha nem is egyenértékéül, legalább 50 százaléka fejében külföldről közszükségleti cikkeket, amelyekre olyan égetően szükség van, elvárásaim, mert *mindenki sir és jajgat a nyomoruságtól.* Tehát nem kellene itt gyorsan segiteni? (Ugy van!) Nem a valutát nem rendezni, hanem igenis nagyon sürgősen intézkedni, mert a borok immár veszedelemben vannak, megecetesednek."

Amikor pedig mindenki sirt és jajgatott a nyomoruságtól, a tanácsköztársaság ujságcikkeiben egy boldog ország Potemkin-falvait festette le és milliókba kerülő május elsejei szaturnaliával, kötelező zászlódiszszel s muzsikáló katonák felvonultatásával adott vigasztaló injekciót a siróknak és jajgatóknak.

Miért nincsen tüzifa?

Szóba hozta Baranyi *a fatermelési bizottság hanyag gazdálkodását,* mely a tüzifa-hiányt okozza.

„Nálunk a Vértes-hegység, a Bakonyerdő tele van tüzifával, csak irtani kellene. Én ki is doboltattam a községekben, az emberek jelentkeztek, *de nem jelentkezett a fatermelési biztosság* és igy abbamaradt megint minden. Nem csináltunk semmit, nem termeltünk fát, holott Budapesten a sifonért is összevágják, ha bablevest akarnak főzni."

A pióca-egyletek.

Végül még csak azt panaszolta, hogy *a pénzintézetek szocializálásával kapcsolatban éppen az apró, az uzsorát folytató intézetecskékről feledkeztek meg.*

„Kérdem — mondotta — ha már a pénzintézeteket szocializálták, mit keresnek akkor kint a kisközségekben a heti önsegélyes, befizetéses pénzintézetek, ezek az apró piócaegyletek, amelyek a kisemberek vérét szivták ki a háboru előtt. (Ugy van! Ugy van!) Ezek a krajcáros heti betétes önsegélyző egyletek még mindig léteznek. (Ugy van! Ugy van!) Ezeknek nem szabadna lenni, ha már egyszer az állam kezébe vette a pénzintézeteket, akkor ezeknek az apró piócaegyleteknek már régen ki kellett volna mulniok."

Az éhes has és a szuronyerdő.

Bajkai Gábor volt a következő felszólaló. Ugy mutatkozott be, mint olyan ember, aki sohse járt iskolába, s amit tud, azt csak a maga szegénységén okulva, tudja.

Tudja például azt, hogy *mit sem ér a magas munkabér,* amikor két heti keresetéből nem tud egy „testi inghez" jutni. Kétszáz koronát kellett kiadnia egy rongy ingért, hogy a testét a féreg ne marja. Ilyen és ehhez hasonló példákkal ecsetelte a diktaturabeli drágaságot.

„Ha igy gazdálkodunk, hogy mindennap növeljük az árucikkek árát, bocsássanak meg, de a legnagyobb posványba, sárba visszük az országot. Ez a legrosszabb. Van millió fegyvere az országnak, de olyan rossz fegyvere még sincs, mint az éhes has, mert *az éhes has nekimegy akármilyen szuronyerdőnek.* Ha elásom magamat, a fegyvernek száz golyójából egy talál, de az éhes has mind nekimegy a szuronyerdőnek. Tehát nagyon szigoru kérésem és követelésem az, hogy ne a napibéreket emeljék napról-napra, hanem elsősorban legyünk azon, hogy az élelmicikkek, a ruházati cikkek árát csökkentsük lefelé. Akkor nagyon örömest, tiszta óhajjal megyünk kisebb munkabér mellett is dolgozni. Amig akkord-munkáért 6—7 koronát kerestem, odaadtam a feleségemnek, aki két gyermekemet felruházta tiz koronából, de ma száz koronából nem vesz nekem, mondhatom, csak egy zsebkendőt; egyebet nem bir venni.

Hát minek nekem a bankó, minek mondják nekem, hogy ennyit fizetnek a munkásnak, ha éhen döglünk a nagy kereset mellett?

Az nem irányadó, hogy azt mondják az intelligens osztályon, hogy a munkás nagy munkabért kap. Mi haszna van a földmunkásnak, ha ilyen munkabért adnak neki? Adjanak nekem kis munkabért és csekély pénzért gunyát vagy kenyeret! De ha én azt mondom a munkaadómnak, hogy elmegyek dolgozni, ennyiért és ennyiért, azt mondja: de én nem adok többet mint 25—30 koronát. Csakhogy én nem tudok belőle venni egy zsebkendőnél egyebet. Ha a csizmám talpa kilyukad a dologban, nem csinálják meg 200 koronán alul csak a talpát. Hát ha még a kérge is elpusztul, meg a sarka is elpusztul? Akkor 1000 koronával kell mennem a csizmadiához, máskülönben nem veszek a lábamra csizmát. Ha a kabátom elszakad,

hasztalan teszek 200 koronát a zsebembe, nem adnak kabátot 200 koronáért."

Az elnök megsokalta a sok találó példát, s arra kérte, hogy maradjon szorosan a tárgynál. Nem használt a kérelem semmit, Bajkai csak folytatta.

Megint az autókat firtatják.

Egyszerü, tanulatlan szavakkal beszélt azután *a termelés bajairól.*

„Hiába fordultunk az illetékes helyhez rimánkodással, sirással és kérelemmel — panaszolta — hogy a gépet használni akarjuk, hogy küldjenek benzint vagy szenet. (Egy hang: *Honnét vegyünk?)* Hát maguk ma honnan használják a benzint? Bevetetlenül van — keveset mondok — 2000 hold földünk amiatt, hogy nem birtuk megszántani, mert sem benzint, sem szenet nem kaptunk. És ma mit látok? Azt, hogy *egymásután 10—15 autó szalad erre.* (Ugy van! Mozgás!) Engedelmet kérek, a gazdálkodás igy nem fog folyni. Most learatnak, de azt le is kellene csépelni. Csakhogy ehhez nincs sem szén, sem benzin. És majd mit mondanak? Azt, hogy nem dolgozik a munkás. Dehogy nem dolgozik, dolgozik az, csak adják meg neki azt, ami a kezébe való. Benzin meg szén nélkül csépelni nem bir senki sem, az Isten maga sem, nemhogy a munkás. Ha ezen nem segitünk, akkor az aratás után majd elcsépeli a gabonát a jég vagy az ellenség.

Nemcsak azt kell már előre számitanunk, hogy a munkás nem dolgozik majd, hogy munkászászlóaljat rendelünk aratni. Ha learat az a század, elcsépelni még a katona sem fogja birni, ha szene vagy benzine nem lesz. Ha pedig szén és benzin lesz, esküszöm, hogy a munkásosztálynak nem kell katonaság, le fog aratni és le fog csépelni. De ott van sok földünk szántatlan, ami nagyon fáj, mert nem volt, amivel szántsunk. Mert a takarmányt elhordták és jószágaink éhen pusztultak, tehát nem volt, amivel szántsunk. Kértünk benzint és szenet, és semmit sem kaptunk: ott van tehát a föld szántatlanul.

Elvtársak! A benzin meg a szén nagyon fontos, autóra viszont semmi szükség az Alföldön, de talán a Felföldön sem."

Megharagitották Bajkait.

Még a *szesztilalomról* akart Bajkai szólani, azt magyarázva, hogy a földmunkásnak ugy kell a bor, mint a buzának a harmat. Az „elvtársak" azonban türelmetlen közbeszólásokkal zavarták Bajkait. Egy ideig csak türte, hogy zavarják, de azután megharagudott.

„Ha zavarni akarják a magamfajta proletárt, — mondotta, — akkor legjobb, ha egyszerüen azt mondjuk, hogy itthagyjuk önöket és tárgyaljanak maguk. Nem beszélek tovább. Átadom a szót másnak."

Szólt, s megkönnyebbült lélekkel leült. Hiába kérlelték, hiába halljukoztak, hajthatatlan maradt, hallgatott, mert nagyon megharagitották.

Kapkodó politika.

A következő felszólaló *Nagy* Béla volt, ki fodrász-segédből, a diktatura alatt a budapesti VI. kerületi munkás- és katonatanács elnöke lett.

Azzal kezdte a beszédjét, hogy a proletáruralom kikiáltásával „a tájékozódottság szempontjából, a cselekvés szempontjából nem tudták a munkát ugy megfogni, ahogy kellett volna és *bizonyos kapkodó politikát tapasztaltunk*".

Hozzátehetjük, hogy ez a kapkodó politika tartós volt a proletár-uralom egész ideje alatt. Bábeli zürzavart teremtettek, egymást meg nem értették, mert mindegyik más nyelven beszélt. Amig azonban Bábelban a zürzavar dacára is *épitettek*, addig nálunk csak a *zürzavarból* jutott ki, épiteni ellenben nem épitettek.

Uj hivatalok és régi emberek.

Azután arról beszélt Nagy, hogy a proletárdiktatura uj és ujjászervezett hivatalaiban a levitézlett burzsoázia, azoknak családtagjai, rokonai élnek és azok intézik a proletariátus ügyeit.

„Csak egy szerv az — mondotta —, amelyet konkrét formában felhozok, azonban ez a szerv épen olyan dolog, mint ha a tengerből kiveszünk egy cseppet s azt megvizsgáljuk, akkor látjuk magunk előtt a tengert. Itt van a butoreloszto-központ. Ennek az alkalmazottai között ott vannak még ma is Veith épitész, Trenka butorgyáros, Klein vasbutorgyáros, Járai épitész, Dózsa butorgyáros, Benyovits butorkereskedő, Atlasz ügyvéd. (Ugy van!) Ez egyetlenegy eset. (Felkiáltások: *Protekció csak kell!) Legyen vége a sógorsá-, komaság-rendszernek, amelyet itt tapasztalunk.* (Élénk helyeslés. Taps.)

Elvtársaim! Gondolható, hogy ha ilyen emberek vannak ott, ezeknek az ideológiája minden, csak nem olyan, amely a proletár érdekét tudná képviselni és védeni. (Zaj.) Nemcsak itt vannak ezek, hanem a különféle népbiztosságoknál mindenütt ott vannak ezek a kullancsok, amelyeket nem tudnak lerázni, egyik is, másik is tesz valami szolgálatot a népbiztosságokban levők hozzátartozóinak, kebelbarátainak, sógorainak és komáinak és nem tudják ezeket a kullancsokat kizárni."

Nagy Béla „elvtárs" mindenesetre elfelejtette azt, hogy az általa felhozott példában jórészt olyanokról van szó, akik tiszteletbeli állást töltöttek be, kiknek tehát a kérdéses tisztségben nem volt szükségük a tanácsköztársaságra, a tanácsköztársaság ellenben rászorult szakértelmükre.

Amennyiben pedig fizetéses állást vállalt valamilyen adminisztratív munkakörben a „levitézlett burzsoá", ugy ne feledje el, hogy hiszen munkakényszer volt a tanácsköztársaság alatt, hogy ők se voltak görög félistenek akik ambrozián is megélhettek volna, hogy nem hagyhatták el a kommunizmus boldogságában uszó országot, mert a szó igaz értelmében beteljesedett a költő szava:

A nagyvilágon e kivül
Nincsen számodra hely.
Áldjon, vagy verjen sors keze,
Itt élned, halnod kell.

A kijáró rendszer.

„A legnagyobb protekció — folytatta Nagy — uralkodik mindenfelé. Ha kiadnak rendeleteket, ezeket a kerületi munkástanácsok végre akarják hajtani, azonban lehetetlen végrehajtani, mert *a kijáró-rendszer uralkodik*, egyik elmegy a másik komájához, ismerőséhez és ezzel visszaélve az ő közbenjárásukat kérik és ezeket sem tudják lerázni."

A hatalmi tultengés.

Még nagyobb baj van azokkal az *uj proletárokkal*, akik egyes *levitézlett burzsoák helyett* a proletárszervezetek élére kerültek.

„A proletárszervek proletárvezetői — mondotta — bizonyos *hatalmi tultengésbe esnek*, s azt mondják, hogy majd megmutatom és aztán elvetik a sulykot és ebből ismét nagy káosz származik."

A régi példabeszéd szerint az utonállók megszurkáltak, levetkeztettek, s a fához kötöztek egy embert. Vérző testét ellepték a vérét szivó darazsak.

Arra sétálván egy gyermek, el akarta hesegetni a lakmározó darazsakat, de a megkinzott ember szólott: Azokat az uj darazsakat hesegesd el, kik még csak most tartanak felém és éhesek. Akik testemen pihennek, már nem bántanak, már jóllaktak.

A növekvő bürokrácia.

„A szervek nőttek — magyarázta Nagy Béla tapasztalatból —, ahelyett, hogy a bürokráciát megszüntették volna, ahelyett, hogy kevesebb ember végzett volna bizonyos munkát, több lett odaállitva és nem tudom belátni, hogy hogyan fogjuk igy megszüntetni a bürokráciát.

Egyszerüsiteni kellene a közigazgatást. A közigazgatás csapnivalóan rossz volt a multban, és mi ezt a csapnivalóan rossz közigazgatást még csak fokozzuk azáltal, hogy a bürokráciát ilyen hatalomhoz juttatjuk."

Furcsa rendeletek.

Beszélt azután az uj bürokrácia rendeleteiről.

„Ezen a téren — mondotta Nagy — különösen egy szomoru jelenséget tapasztalunk. Az ujságokban megjelennek a rendeletek, amelyeket nekünk esetleg már másnap végre kellene hajtanunk, de nem merjük az ujságok nyomán végrehajtani a rendeleteket, mert hozzánk irott dokumentum, amely hiteles volna, előzőleg nem jön és amint már tapasztaltuk, ha hozzáfogunk az ujságok által közölt rendeletek végrehajtásához, akkor a következő napon jön egy rektifikáció, hogy ez a rendelet téves, ezt nem is bocsátottuk ki, vagy pedig megtörténik az, hogy a rendelet helyes szövegében nem ugy szól, amint az ujságok közölték, vagy nem ugy értelmezik a rendeletet."

Egy hang közbeszólott: A Tanácsköztársaságban minden rendelet még aznap megjelenik.

„Ami a Tanácsköztársaságban megjelenik — folytatta Nagy —, az sem mindig hiteles. Ott is minduntalan voltak hibák. Ezt konstatáltuk akárhány esetben."

Egy hang megint közbeszólott: Egyetlen egy esetben sem!

„Hogy épen az ellenkezőjét bizonyitsam annak, amit az elvtárs mondott — vágott vissza Nagy —, itt van egy konkrét példa. (Halljuk! Halljuk!) Annak idején, amikor Vágó és

Szamuely elvtársak kimentek a frontra, a hadiözvegyek és hadiárvák megnyugtatására kibocsátottak egy rendeletet, hogy a hadisegélyek április 1-től visszamenőleg fel lesznek emelve 4800 koronára. Az érdekeltek természetesen várták ezt a felemelést, de mind a mai napig nem történt ebben a dologban semmiféle intézkedés."

Szamuely Tibor népbiztos dühösen közbekiáltott: Ez nem igaz! Ismétlem, nem igaz!

Nagy zaj keletkezett erre.

„Bocsánatot kérek — replikázott Nagy —, akkor ön hazudik, ha azt mondja, hogy ez nem igaz!

Nagy zaj támadt a padok között. Egyesek Szamuely pártjára állottak, felkiáltottak: Tessék rendreutasitani.

Mások a szónokot pártolták, mondván: Akinek fáj, ne hallgassa meg! Menjen ki!

Folytontartó nagy zaj és kölcsönös feleselgetés támadt a teremben s az elnök rendreutasitotta Nagy Bélát.

Mi, a munkástanácsok — folytatta Nagy a rend helyreállával — vagyunk az a futball-labda, amelyet felülről is rugnak, alulról is rugnak. És ez a helyzet mindenütt megvan, elvtársaim (Taps.)

Csak egytől van félni való okunk. A burzsoától nem félhetünk, az entente-tól nem félhetünk, ellenben félhetünk a proletáriátusnak attól a rétegétől, amely nem tud gondolkozni."

Szamuely és Nagy párbaja.

Szamuely Tibor népbiztos nem hagyta magán száradni azt a vádat, hogy hazudott és felszólalt.

„Megnyugtathatom az elvtársat — mondotta — hogy a 4800 koronás nyugdij, illetőleg rokkant-járulék kifizetése a rendeletnek megfelelőleg április 15-ig visszamenőleg folyósittatott és folyósittatik rendszeresen ezidőszerint is. Az elvtárs nyilvánvalóan az allegóriát a filagóriával tévesztette össze, és a hadisegélyt a rokkant-járulékkal hozta kapcsolatba.

Az elvtárs arról panaszkodott, hogy öt felülről is rugják, alulról is rugják. Én azt mondom, az a munkástanácsi vezetőtag, aki a kormányzótanács rendeleteit nemhogy nem érti meg, hanem nem is olvassa el, azt nem felülről és nem alulról kell rugni, hanem ki kell rugni."

Élénk éljenzés és taps tört ki erre Szamuely hiveinek sorában, s az elnöknek egy szava, megjegyzése sem volt.

„Tekintettel arra, hogy nem szoktam hasból beszélni

— felelte Nagy — hivatkozom a Tanácsköztársaság április 24-iki számára, amelyben a következők foglaltatnak: „Ideiglenes megoldásképen megparancsolom tehát, hogy az özvegyi nyugdij- és árvák nevelési járulékai 1919 április 1-étől visszamenőleg az eddigi összeg háromszorásra emeltessék fel."

Később azt mondja a rendelet: „A kifizetés módozatait rendelet fogja szabályozni."

T. elvtársak! Ezt a kérdést olyanformán állitottam be, hogy megjelenik egy rendelet, amelynek végrehajtása nem történik meg kellő időben és akkor a proletáriátus odajön, bennünket támad és bennünket von kérdőre. (Ugy van.)

Amikor megállapitom, hogy nekem volt igazam ebben a dologban, egyszersmind ki kell térnem arra, amit Szamuely elvtárs mondott, a „kirugás" kiszólásra vonatkozólag. Én ezt izléstelennek tartom. (Élénk helyeslés és taps.) Ehhez legfeljebb az elnöki pártatlanság hiánya járul hozzá, amely a proletárdemokráciát nem tartotta szem előtt, amikor engem annakelőtte bizonyos kiszólásért rendreutasitott, amit tudomásul veszek, de ugyanakkor az illető elvtársat is rendre kellett volna utasitani."

A gyatra termelés.

Csókási Pál, a következő felszólaló, a szakmához nem konyitó termelőbiztosokról beszélt, s a sógorsági és komasági alapon való kinevezéseket tette szóvá.

Azután áttért *a szociális termelés gyatraságának* illusztrálására.

„A nagytétényi sertéshizlaldában — példálódzott — amely ma Budapest egy részének ugyszólván az éleskamrája, egy kiló hus kitermelése körülbelül 80—90 koronába kerül.

Ahol ilyen rengeteg vagyon van — az élelmezés ugyszólván egyik legfontosabb ága ez — nagy kár származik a közre, mert állatokról van szó, ahol tisztaságnak, pedánsságnak kellene lenni. Ezt nem végzik el, *a munkások amerikáznak* és ebből kifolyólag természetesen a kitermelésre vonatkozóan olyan óriási differencia van, hogy 80—90 koronába kerül egy kiló hús kitermelése, holott a disznóhús maximális ára 40 korona körül van. Megjegyzem, hogy ott véletlenül a termelőbiztos kinevezése, aki szakember, a régi vállalat vezérigazgatója, szabályszerüen történt, amennyiben elöször az ottani személyzet választotta meg öt és azután történt a kinevezése."

Az amerikázásról felhozott példa annál érdekesebb volt,

Edény sincsen a borhoz és hogyha ezt a kérdést valami módon nem oldják meg, akkor edények hiányában szintén nem fogunk tudni mit csinálni a szőlőterméssel.

Felhivom a figyelmet arra is, hogy Budafokon óriási nagymennyiségü hordóanyag van, donga. Ehhez a dongához szükséges abrincs, ez a szükséges abrincs azonban nincsen meg. Ha ezt meg tudják szerezni, akkor feltétlenül elegendő lesz az edény és csak haszon származhatik ebből, hiszen Hamburger elvtárs azt is mondotta, hogy ugyis valami folyadékot pancsolnak össze, amelyről nem tudom, milyen lesz."

Milyen volt a tanácsköztársaság iskolája?

A tanácsköztársaság *iskolaügyi politikáját* is érintette Csókási (bár a közoktatásügyről nem tartott érdemesnek a kormányzótanács a szovjet elé jelentést terjeszteni) s elmondotta példának, hogy „Nagytétény községben az iskolák olyan rozoga állapotban vannak, hogy gerendákkal vannak alátámasztva. Hát ha az iskolák igy néznek ki és ehhez képest — mondhatom — a korcsmák nagyon jókarban vannak, akkor *fel kell cserélni a kettőt*, igy ezáltal meg lesz oldva az iskolák kérdése."

Az iskolaügyi politika terén a tanácsköztársaság a legsürgősebbnek azt tartotta, hogy a hazafias, a józan tanerőket kiüldözte az iskolákból és a régi paedagógiai kar nyakára ültette a maga kétes értékü kreaturáit. A megmaradt tanszemélyzet részére *átképző tanfolyamokat* rendezett a tanácsköztársaság, amelyeken a kommunizmus szellemével tömték erőszakkal az embereket, mint ahogy faluhelyen tömésre itélik a libákat.

A kommuizmus szellemét ugy értelmezték azután egyes tanitók, hogy trágár szavakkal a szülők iránti tiszteletlenségre izgattak, mások pedig, ugyancsak arcpirító szavakkal, a szabad szerelemre oktatták a rájuk bizott ifjuságot. Mindaddig történt ez, mig egyes felháborodott szülők panaszára, ezt az uj szellemet az iskolákból ki nem tiltották.

Az iskolás gyerekeket tömegesen az uszodába vitték fürdetni, de uszóruhát nem adtak a gyerekekre, mert ilyen maradi szokásnak nem hódoltak. Amit a testi tisztálkodás terén végeztek, azt sokszorosan lerontották a lelkek bepiszkitásával.

Mire jó a Duna?

Végül arról beszélt Csókási elvtárs, hogy a burzsoa még mindig korzózni mer Budapesten a Dunaparton, ahelyett, hogy elmennének a korzózók marokvetőnek.

„Ha pedig nem akarnak ezek dolgozni, akkor — inditványozta a radikális Csókási — én azt mondom, vagy őket boritsuk a Dunába, vagy a Dunát boritsuk a Dunapartra."

A finom ember.

A következő felszóláló *Kovács Sándor* volt, kit a kiskunhalasiak küldöttek fel.

Nem a legfinomabb embernek mutatkozott, meglátszott rajta, hogy nem sokat forgatta a „Pesti müvelt társalgó" cimü kitünő könyvecskét, viszont a pesti jasz-nyelv szótárából sikerült egyet-mást elsajátitania.

A kisgazdákat „vámpir-kigyóknak" nevezte, kiket mint kedves gyermekeket ölel a keblére a tanácsköztársaság. „Bandának" titulálta őket, kik nem érdemlik meg az adómentesség jótéteményét. „Gazembereknek" állitotta oda őket, kik elássák a gabonájukat a proletárság elől.

Mindent összevéve az volt a véleménye, hogy a kisgazdákat, ezeket a „lerohadt parasztokat" kutyába kell rugni.

Amikor pedig igy megadta a „magánprofit után szaladó" kisgazdáknak, egyben beismerte azt, hogy „a munkásban is meg van ma még tagadhatatlanul az az érzés, hogy *ő is vagyont szeretne gyüjteni.*"

Hogy szállásolják el a politikai megbizottakat?

Beszámolt Kovács Sándor, nem kevésbbé finom hangon arról is, hogy mennyi baja van a politikai kiküldöttek elszállásolása körül.

Junius 11-én mindössze három politikai kiküldött érkezett hozzájuk a közellátási népbiztosságtól. Kivételesen csak három — mondotta — mert azelőtt tizenkettőt küldtek, akik nyilván „szopni jöttek."

Az az öreg gazda, aki tizennegyedmagával volt, s akihez a kiküldötteket el akarta szállásolni, azt üzente vissza a vörös őrrel, hogy „képes megdögleni, de nem ereszti be a politikai küldötteket."

Erre vörös ör segitségével a kálomista paphoz szállásolta be a politikai kiküldötteket.

„Alig, hogy kihuzta a lábát a vörös ör — magyarázta Kovács — az asszonyka, már mint a kálomista pap felesége, megfogta a podgyászt és kiszórta. Kénytelen voltam letartóztatni a papmester urat (Derültség) rögtön, mert máskülönben nem lett volna lakás. (Derültség.) Ilyen a papunk és ilyenek fognak lenni azok is, akiket ő tanitott, mert azok a polgárok az ő tanitványai. S azok görcsösen ragaszkodnak mindaddig, amig ki nem döglenek, a magánvagyonhoz és az önrendelkezési joghoz."

Élénk tetszés és taps fogadta a tisztelt szovjet részéről a mosdatlan beszédet.

Még egy pár gorombaság.

Beszélt azután Kovács Gábor a „pasikról", akik lovaikkal titokban nyomtatják a gabonát. Szóba hozta a helybeli mészárosokat, akikkel ugyancsak elbánt.

„Látták a keserü pirulát, amit eléjük tettünk, be is tették a szájukba, s le kellett nyelniök, akármennyire dülledt a szemük."

Kár, szerinte, a kisgazdák szocializálását halasztani, mert későbbre „kinyilik a szemük egy kicsit, mint a kilencnapos kis kutyáé és akkor bizony vörös örséggel vagy a vörös hadsereggel sem lehet őket lefogni."

Hogy történt a közellátás?

Bevallotta, hogy a vidéki direktoriumok csempésznek, visszaéléseket követnek el, de nem annyira teszik ezt, mint a pesti kiküldöttek. A közellátási népbiztosság kiküldöttei náluk „az egyik kezükkel vettek, a másikkal adtak."

Elmondta, hogy négy héten keresztül hiába tiltakoztak a közellátási népbiztosságnál a kiküldöttek visszaélései ellen.

„Nem azért, mert irigyeltük volna, amit elhordtak, de azt a részét a határnak, a gabonavetést teljesen tönkretették, letaposta az a több ezer és ezer letóduló csempész a fővárosból, akik láncKereskedést üznek, azok között is a legutolsóbbak.

A vége az egésznek az, hogy semmibe sem veszik a kapott utasitásokat. Rendelet ide, rendelet amoda, azok, akik kötelesek volnának a rendeletnek eleget tenni és azt végrehajtani,

fütyülnek rá, s azt mondják az embereiknek, hogy vigyétek tovább, ami nektek tetszik.

Mikor ezt többszörösen megemlitettük és veszekedtünk a népbiztosokkal, akkor azt mondták: hallgassatok, mert a forradalmi törvényszék elé állitunk benne eket, a főváros közélelmezését akadályozzátok meg. (Taps.) Pedig mindenki evett belőle, csak a főváros szegénye nem. (Taps.) Nem igaz, nem tudja bebeszélni nekem senki, hogy a fővárosi proletár, aki dolgozik, 140—150 koronát tudjon adni egy kiló szalonnáért, (Felkiáltások: *A burzsoák adják! Nincs ideje elmenni a kofákhoz!)* vagy 3—400 koronát adjon egy pár kirántani való csirkéért."

Vasuti szerencsétlenségek.

„Kérem alássan — folytatta — meg lett állapitva, hogy nálunk 4—5000 csavargó, aki kofaságból élt a multban, állandóan ott van most is. A vonat mindig meg volt rakodva, nemcsak a kupék voltak zsufoltak, hanem a kocsik teteje is és nem is egy esetben haláleset is történt. Kiskörösön a kupé tetejéről leesett egy ember és rögtön meghalt. Vadkerten a kocsi alá keveredett az asszony és a lába tört."

Dal a drágaságról.

Kovács is dalolt a diktatura drágaságáról. Nem mondott ujat, de a hang, melyet dalához használt, mindenesetre egyéni volt.

A „proliról" beszélt, akinek nem jut kabátra, s aki, ha még oly magas lesz is a munkabér, nem tud élelmiszerhez jutni. Mindez pedig azért van, mert a közellátásba belekontárkodnak a „nemtudom, hol született mai csibék, akiknek tegnapelőtt a tojás még a hátukon volt, ma pedig népbiztosok."

Dal a vörös hadseregről.

Végül még a vörös hadseregről dalolt egyet Kovács. Annak előre bocsátása után, hogy mélyen meghajol a vörös hadsereg előtt, igy folytatta:

„Vannak egyes vörös katonák, akik inkább valók bitóra, mint a szürke ruhába, (Ugy van!) mert milyen arcátlan gazemberségeket visznek ott a vidéken véghez, az hajmeresztő

dolog. (Ugy van! Ellentmondások. Felkiáltások: *A régiek!*) Még ha ma elmennénk, holnap találnánk működésben belőlük, nemhogy a régiek.

Mit tesznek? A Budapestről lezarándokolt éhesek, akik csak pénzre voltak éhesek, csatlakoztak kettőhöz, háromhoz, mentek tanyáról tanyára és raboltak. (Felkiáltások: *Ez igaz!*)

Ha van hadsereg, akkor legyen fegyelem. (Ugy van!) Ha pedig nincs fegyelem, akkor hadsereg sem lehet."

Vegyes érzelmekkel fogadták ezt a nótát. Voltak különösen egyes uniformisban ülök — mert az uj parlamentben természetesen politizáló katonáknak is helye volt — akiknek nem tetszett a nóta.

„Dacára, hogy előbb bitófát faragtam a polgárok számára — folytatta Kovács — most védelmükre állok, mert a közéletről van szó.

Megy az uton a polgár, legnagyob dolgát végezve, amikor elébeáll két pökhendi vörös katona, rákiált: megállj! hajts el ide! Meg volt meredve és nem mert ellene szólni. Elvitte őket, 2—3 napig kujtorgott a kocsival, majd bejött hozzánk, hogy fizessük meg a fuvarját, mert katonákat hurcolt.

Kifogatott a parasztal, amikor szántott és azt mondotta, hogy elmegyünk felvételezni. De volt egy nagyon okos. Mikor felült a kocsijára és látta, hogy nem menekülhet, egyenesen a direktórium elé hajtott. (Derültség és taps.) Mikor odaért, azt mondta az egyiknek: maradj a kocsin, te pedig gyere velem itt van dolgom. Előbb, majd aztán megyek. Bent aztán azt mondotta, hogy a katonák erővel kifogták az eke elől és kényszeritették, hogy menjen felvételezni és majd kiviszik a felvételezést a frontra. Kérdem tőle, nincs az ezrednek vagy a századnak kocsija? De igen. Hát hol van? Azt felelte, nem tudom, a százados elküldte valahová.

Ugyanezekből a katonákból voltak azok, akik megtették azt a tisztességes munkát is, hogy nekimentek a legjobb buzának és minden parancs nélkül levágták. Ők orditják az inséget és ők káromkodnak a legtöbbet, ha nem kapnak eleget enni és akkor nincs belátásuk, hogy tulajdonképen káros, ha idönap előtt levágják. Mikor panaszt tettünk a gazdasági hivatalnál és kértük, hogy lépjen közbe, azzal a gunyos kifejezéssel küldtek el bennünket, hogy „Fogják meg, öreg." Hát, hogy én fogjak meg egy katonát. (Élénk derültség.) Meg hogy mondja meg a nevét, kérdezze meg, hogy hivják, mintha én nem volnék olyan okos ember, hogy fel tudnám érni ésszel, hogy ugy se mondja meg a nevét. Mondhat nekem akármit és aztán kereshetik az egész ezredben, nem találják. (Igaz! Ugy van! Derültség.)

Majdnem fegyveres erőhatalommal késztettek rá az utolsó napokban, amikor el akartak menni Kiskunhalasról, hogy a tüzérségnek három pár lovat a legjobb lovakkal cseréljünk ki. Lehet, hogy ők arra számitottak, hogy másutt majd jópénzért el tudják adni és helyette rekvirálnak rosszakat."

Nagy zaj támadt ezekre a szavakra, s akadt egy szovjettag, aki azt mondta fene büszkén, hogy „a vörös hadsereg minden egyes tagjával azonositom magamat. Én a vörös hadsereg nevében követelem, hogy az elvtárs kérjen bocsánatot a vörös hadseregtől."

Szamuely Tibor asziszált neki: „Aki a vörös hadsereget gyalázza, az *ellenforradalmár*."

Ez a terrorizálás használt is és bármilyen szájas ember volt is Kovács Sándor, kénytelen volt a derekát beadni.

„Mielőtt belekezdtem volna beszédembe — mondotta — előrebocsátottam, hogy a vörös hadsereg előtt mélyen meghajlok! (Felkiáltások: *Igaz! A gyorsirói jegyzetekből kell megállapitani.* Zaj.) Ha egyesek gazemberek, azokat nevezem annak és nem az egészet, ezzel nem sértem meg a vörös hadsereget. De ha a tanácskongresszus előtt nem szabad egyes egyénekről olyan dolgokat felemliteni, amelyek a közéletet nagyon sértik, *akkor igazán nincs meg a szólásszabadság.*

Egyébként, ha vétettem, ha nem jó kifejezést használtam, akkor *bocsánatot kérek.*"

❖ ❖ ❖

A HATODIK ÜLÉS.

1919. junius 19.

A jogfolytonosság megszünése.

A hatodik ülés a gyilkosságra való felbujtással és más sulyos büntettek elkövetésével vádolt külügyi népbiztosnak, *Kun Bélának* beszédével kezdödött.

Annak a kijelentésével kezdte a külügyi népbiztos beszédét, hogy a tanácsköztársaság kormánya nem a jogfolytonosság alapján áll, mert a forradalom „jogán" került az ország kormányzása élére.

A forradalom „jogát" nem ismerheti el az ép jogérzék, viszont Kun Béla jeles megállapitása nélkül is, mindenki a maga bőrén nagyon is kitapasztalhatta azt, hogy a bolsevikiek uralomra jutásával megszünt a jogfolytonosság.

Meg kell állapitani Kun Béla helyett azonban azt, hogy valahányszor a jogfolytonosság megfelelt Kun Béláéknak, arra mindig támaszkodni igyekeztek. Elég, ha e részben felidézzük a Károlyi-féle fegyverszüneti egyezményt a külpolitikában. Elég — hogy a hétköznapi példákhoz leszálljunk — ha rágondolunk a belpolitikában arra, hogy mikép terjeszkedett el egy-egy bolsevista niemand, minisz'er-elődjének pazar termeiben, épenséggel nem utasitva vissza magától a jogfolytonosság nyujtotta egyéb kényelmi elönyöket sem.

A pacifizmus halott.

„A békepolitika már rég a multé. A *pacifizmus immáron halott* és nekünk nem maradt más hátra, mint fegyveres kézzel folytatni az osztályharcot, a forradalmi osztályháborut, bármennyire is nehéz szivvel hivtuk fel proletár-testvéreinket arra, hogy menjenek a frontokra és szabaditsák meg a magyarországi

tanácsköztársaságot az ententenak és az entente vazallusállamainak ugyneveze't békepolitikájától."

Igy beszélt a nagy kalandor, és nem akadt a szovjet hypnotizált tagjai között senki, aki Kun-Svengalinak a szemébe vágta volna, hogy a legnagyobb szemérmetlenség külpolitikájának imént kijelentett alfája.

Hypnotikus álmukban a szovjettagok elfelejtették, hogy a pacifista Károlyi-féle politikusok kergették bele az országot a fronton és a front mögött a forradalomba akkor, mikor csapataink és volt szövetségeseink csapatai mindenütt ellenséges területen állottak. A Károlyi-féle pacifista politikusoknak a kórust a kommunisták szolgáltatták. Soha nem születhetett volna meg az októberi forradalomban a Károlyiék magyar népköztársasága, soha nem jutott volna a márciusi forradalomban hatalomhoz a kórista kommunisták magyar tanácsköztársasága, ha nem orditották, nem bömbölték, nem üvöltötték volna a pacifizmus jelszavait.

Ezt a pacifizmust a kommunisták „gajdeszbe" küldték, hogy az ö sajátos nyelvükön beszéljek, mert utjukba állott, mint ahogy eltették láb alól azokat az egyéneket is, akik utjukban állottak . . .

Nincs titkos diplomácia.

Azután Wilson politikájának birálatába fogott Kun.

„Az entente-imperializmus pacifista szárnyának vezére, Wilson részéről *a titkos diplomácia ellen hirdetett harcot*", mely nem vezetett sikerre, gunyosan kipellengérezte.

Önmagát prepotens módon Wilsonnal szembe állitva, mint aki jobban csinálja a dolgát, önérzetesen hirdette a maga politikájáról:

„*Nincs titkos diplomácia*, t. elvtársaim, még a diplomáciának motivumait is el kell árulnunk, le kell lepleznünk az elvtársak előtt."

A valóságban pedig a titkos diplomácia fegyvereit használták Kunék is.

Folyton azt hazudták, hogy az entente a békéről hajlandó velük tárgyalni, s ezzel elismeri kormányukat. A valóság pedig az volt, hogy az entente nem ismerte el egy percig sem kormányukat, miként ez legvilágosabban Romanellinek Kun Bélához intézett s a bécsi lapokban közreadott ama bizonyos második leveléből kitünt, melyet azonban Kunék, a titkos diplomácia nagy ellenségei, soha nem adtak közre, sőt annak létezését ujságcikkekben letagadták.

Az imperialisták harca egymás között.

„Az imperializmus — folytatta Kun — egységes, versenymentes gazdasági életet jelent az egyes nemzeti államok határain belül, ellenben jelenti a világ ujrafelosztásáért való harcot, jelenti a legkiméletlenebb versenyharcot, a teljesen anarchikus világgazdaság piacát.

Teljesen dogmatikus, doktriner és lehetetlen álláspont volna ki nem használni azokat az ellentéteket, amelyek a különböző entente-imperialista államok közt mutatkoznak. Ezek az ellentétek, elvtársak, olyan mélyrehatók, hogy egészen holtbizonyos, hogy ezen ellentétekre ráépithetjük nemzetközi politikánk egy részét, azt a részét, amely nem a nemzetközi forradalom várásában és istápolásában nyilvánulhat meg.

A kérdések, amelyek az entente-imperialisták különböző csoportjait, a különböző nagy imperialista államokat egymástól elválasztják, ezek a kérdések: a tenger szabadságának a kérdése, a másik kérdés a népszövetség kérdése és végül a kolóniák, gyarmatok internacionalizálásának a kérdése.

Ezek a kérdések lehetetlenné teszik azt, hogy az entente Magyarországgal szemben egységesen léphessen fel.

Magyarország, amely alkalmas gyarmatositásra, amely alkalmas arra, hogy valamelyik imperialista csoport érdekszférájához hozzácsatolható legyen, olyan konc, mely felett az entente-imperializmus nem egyezhet meg.“

Igaza lehetett Kun Bélának abban, hogy Magyarországgal szemben az entente egyes államainak más-más lehet az álláspontja. Egyben azonban megegyeztek az entente államai, s ez az, hogy — Kun Béla saját szavait idézve — „*Magyarország egy bolsevista járványfészek*“. A bolsevista magyar kormány letörésében egyek voltak az entente államai, s ezért hiába akart a bolsevista magyar kormány az entente másodrendü kérdésekben talán veszekedő hatalmai között a győztes harmadik szerepéhez jutni.

Breszti béke.

„Amiként annak idején — folytatta Kun — amidőn roszszul állottunk a harctereken, kifejtettem azt, hogy hajlandó vagyok bárminemü breszti békébe belemenni, ma is az az álláspontom, hogy hajlandóknak kell lennünk a békére, hajlandóknak kell lennünk a vérontás megszüntetésére egy tisztességes békének a reményében, egy relative tisztességes béke reményében, mert minden béke reánk nézve nem lehet más, mint egy breszti, vagy egy bukaresti béke, amelyet a forradalom feltétlenül felfordit, amelyet a forradalom feltétlenül megdönt!“

Arra, csodálatos módon, nem gondolt a cinikus Kun, hogy olyan valakivel, aki ily nyiltan beigéri a kényszerü béke megszegését, mihelyst erre alkalom nyilik, józan ember békéről nem tárgyalhat.

A német és az osztrák béke.

„Ma a nemzetközi helyzetnek a sulypontja — magyarázta Kun — a németországi és német-ausztriai békének a kérdése. Azok a békefeltételek, amelyeket az entente rádiktált, ismételten hangsulyozom, rádiktált Németországra és amelyeket rádiktál Német-Ausztriára, ezek a békefeltételek olyanok, amelyek teljes mértékben lehetetlenné tesznek mindennemü kapitalista gazdálkodást ebben a két országban. A német kapitalizmus ép ugy, mint a német-osztrák kapitalizmus egyszersmindenkorra meghalt, ha ezeket a békefeltételeket aláirják.“

Szerinte a német és német-osztrák béke diktálásával öngyilkosságot követ el az entente imperializmusa, mert a forradalom állapotába fog kerülni, miként a forradalom állapotába került a bresti és a bukaresti békét diktáló Németország.

Azt megint csak, csodálatos módon, elfelejtette, hogy némi különbség van a legyözött Németország és a győztes entente között, miért is azok egymással össze nem hasonlithatók, az egyiknek példájából a másikra tehát következtetés nem vonható.

Még egy pár forradalom.

Bejósolta Kun Béla, hogy:

„Németországban és Német-Ausztriában a forradalom, teljesen elkerülhetetlen, mert a munkásságnak nem lesz más választása, mint viselni az imperialista háboru következményeit az éhség árán, vagy megszabadulni az imperialista háboru következményeitől, intézményesitve a maga hatalmát, a maga uralmát, a maga diktaturáját.“

Azt, hogy a németekre, vagy a német-osztrákokra nézve a rájuk diktált béke előnyös volna, senki sem állitja; azt azonban, hogy a forradalom utján, a diktatura kikiáltása utján Németország, vagy Német-Ausztria segiteni tudnának magukon, ép eszü ember megérteni nem tudja.

A német és a német-osztrák forradalom megjósolása ép oly könnyelmüség volt, mint a cseh forradalom beigérése is, melyet Kun szintén beadott a szovjetnek.

Egygyel több, vagy kevesebb forradalom link megjövendölése — hogy a nagy férfiu terrorista barátjainak szavánál maradjunk — a nagy férfiunak meg sem kottyant.

Clemenceau jegyzéke.

Azután Clemenceau jegyzékéről beszélt, melyet elfogadhatónak jelzett, holott Smuts jegyzékét, annak idején visszautasitotta a tanácsköztársaság.

Ezt a feltünő ellentmondást ekkép magyarázta ki:.

„Amit én ma kijelentek és amit ma itt helyesnek tartok, azt 24 óra mulva a viszonyok megváltoztathatják és 24 óra mulva egészen mást tarthatunk helyesnek, egészen mást tarthatunk a proletáriátus érdekében valónak, a proletáriátus érdekeit elömozditónak."

Azt azonban már nem magyarázta meg, hogy mi is történt ama bizonyos 24 óra óta, mennyiben változott a helyzet Smuts jegyzékének vétele óta, Clemenceau jegyzékének vételéig. Ha ezt a csekélységet, a titkos diplomácia nagy ellensége megmagyarázta volna öszintén, s ebből vonta volna le azt a következtetést, hogy el kell fogadni a Clemenceau-féle jegyzéket, arra menten megcsappant volna alaposan a hiveinek a száma.

„Ma — fejtegette Kun Béla — Clemenceau jegyzékére nem lehet más válaszunk, mint az, hogy hajlandók vagyunk tárgyalni a béke felöl. Tárgyalni akarunk nemcsak az entente békekonferenciájával, hanem azokkal az államokkal is, amelyek bennünket körülvesznek, mint ellenséges államok; tárgyalni azért, hogy lehetövé tegyük azt, hogy kibeszélhessük egymással magunkat, hogy lehetövé tegyük azt, hogy ha az entente diktál is nekünk, de mi próbáljunk megegyezni ezekkel az államokkal, amelyek reánk vannak utalva, amelyekre azonban mi is rá vagyunk utalva gazdaságilag, hogy megpróbáljuk azt, hogy a volt osztrák-magyar monarchia és a Balkán romjain uj gazdasági életet teremthessünk."

A helyreigazitott tényállás pedig az, hogy Clemenceau ama bizonyos területek kiürítését jegyzékében nem azért követelte, hogy azután egy *bolsevista* kormánnyal a békéről tárgyaljon, hogy a *bolsevista* kormányt lélekzetvételhez juttassa. Clemenceauék csak egy lojalis magyar kormánnyal tárgyalhatnak a békéről, s ezt Kun Béla nagyon is tudta.

A proletáriátus föderációja.

Abban igaza volt Kun Bélának, hogy a volt osztrák-magyar monarchia és a Balkán romjain uj gazdasági életet kell teremteni, a kölcsönös egymásra utaltságból kiindulva.

Igaza volt akkor, amikor azt mondta, hogy „mi ne a tengerentuli importra számitsunk, hanem arra, hogy a mi áruszegény társadalmunk szükségleteit minél közelebbről tudjuk kielégiteni, amaz államokból, amelyekkel ezelött gazdasági közösségben éltünk és amelyekkel nemcsak a Habsburgok jogara, nemcsak a Habsburg-monarchia állameszméje, hanem gazdasági szükségszerüségek is füztek össze bennünket."

Nem volt igaza ellenben akkor, amikor, a nála szokásos csavarintással e megállapitásokból azt a következtetést vonta le, hogy „*a proletáriátusnak* minél szélesebb körü föderációjára" van szükség. Nem volt igaza annyiban, mert ö nem a föderációra, hanem a proletáriátus szóra helyezte a hangsulyt. Azt magyarázgatta ugyanis, hogy ha az entente belemegy a Bécsben megtartandó konferenciába, melynek összehivását Kunék a Clémenceau jegyzékére adott válaszban kérték, ugy e konferencián ö csak győzhet, mert ott ki fog derülni az imperialista kormányok falánksága.

A kért konferencia, miként az minden józan eszü ember elött világos volt, elmaradt. Senkinek sem állhatott érdekében, csak Kunéknak, egy olyan konferencia összehivása, melyen Kun Béla az imperializmus ellen szavalhatott, s proletárföderációt propagálhatott volna.

Ellenforradalom és ellenkormányok.

Kun Béla mind lejebb szállitotta beszéde elején annyira önérzetes hangját.

Beszélt az ellenforradalom és az ellenkormányok lehetöségéről, melyek az entente segitségét birhatják s lemondóan mondotta, hogy „csak valamivel rendesebb határmegállapitás mellett is békét kell teremtenünk, olyan békét, amelynek érvénye nem lesz hosszabb, mint a breszti béke érvénye, amely békét mi az imperialistákkal kötünk, a francia, a cseh-szlovák, a román és a jugoszláv imperialistákkal és ezt a békét azonban felrugni nem mi, de a cseh-szlovák, a jugoszláv és a román proletáriátus fogja."

A határozati javaslat.

Végül beterjesztette ismert határozati javaslatát, melynek főbb pontjai a következők voltak:

„A Magyarországi Tanácsok első kongresszusa“ ünnepélyesen kinyilvánítja, hogy nem áll a területi integritás alapján. Meg akarja valósítani a dolgozók testvéri szövetségét, a tanácsok föderatív köztársaságának kereteit addig is, amig a nemzetközi proletárforradalom az egységes nemzetközi proletár-tanácsköztársaságot lehetővé teszi. Helyesli a kongresszus a forradalmi kormányzótanácsnak azt a magatartását, amelyet a legutóbbi Clemenceau-jegyzékkel szemben tanusitott. Épugy helyesli minden intézkedését, amellyel a külföldi vagyon védelmezését biztositotta, hogy ezáltal a tanácsköztársaság a nemzetközi gazdasági forgalomból ki ne zárassék.“

Mély szomoruság, nagy elszontyolódás ülte meg a lelkeket a határozati javaslat felolvasása után.

Mindenki érezte, hogy a Magyarországi Tanácsok első kongresszusa egyuttal annak utolsó kongresszusa is.

Mindenki érezte, hogy az ország integritásáról való lemondás csak a kétségbeesés politikája lehet, mert — miként Deák annak idején a felirati vitánál mondotta — amit erőszakkal elvesznek tőlünk, azt visszaszerezhetjük, amiről azonban önként lemondunk, az veszve van.

Mindenki érezte, hogy a tanácsok föderatív köztársasága épp oly elérhetetlen valami — a magyar és az orosz tanácsköztársaság kudarca után — mint amilyen ködfátyolkép a nemzetközi proletár-forradalom és az egységes nemzetközi proletár-tanácsköztársaság.

Mindenki érezte, hogy a Clemenceau-féle jegyzék elfogadásának utólagos jóváhagyása a végnek kezdete.

Végül pedig mindenki érezte, mindenki tudta, hogy a külföldi vagyonnal való következetlen és megkülönböztetett elbánás mindent jelenthet, csak a nemzetközi gazdasági forradalom eljövetelét nem jelentheti.

Mindent összevéve, ugy hatott Kun Bélának a beszéde, mint annak a kóklernek a mutatványa, ki az ismert kinai dobozokat mutatja be a nézőknek.

A nagy dobozból kivesz egy közepes nagyságu dobozt, a közepes nagyságuból egy kicsit, a kicsiből egy még kisebbet, a még kisebből a legkisebbet, s abban — nincsen semmi.

Érezte ezt Kun Béla, s hogy decrescendo hangu beszédének, s a végén beterjesztett, semmitmondó, határozati javaslatnak lehangoló hatását eltüntesse, összeszedte minden meggyőző erejét és Svengali tekintetét hypnotizálólag szegezve hivei felé, kivágta végső tyrádáját:

„A III. internacionále nőttön nő, a III. internacionále forradalmisága is mind ujabb és ujabb reményeket int felénk, amelyek mutatják, hogy a nemzetközi proletárforradalom terjedni és erősödni fog. Addig, amig ez a nemzetközi proletárforradalom nincs itt ujabb osztagaival a segitségünkre, addig kitartunk, bármi áron is, kitartunk akkor is, ha megalázznak bennünket ilyen békefeltételekkel, kitartunk akkor is, ha meg akarnak fojtani bennünket, kitartunk, ha tönkre akarnak is tenni bennünket, kitartunk szilárdan, a szilárd, egységes, következetes kezelésü diktatura mellett.“

Az elnök pedig tiz percnyi szünetet rendelt el, hogy a hypnotizált hivek magukhoz térjenek.

Napoleon.

A tizperces szünet után dr. Pogány József következett.

A szabad szerelemnek eme kitünő előharcosa jól megválasztott érdekházassággal ment neki az életnek azok után, hogy semmiféle jövedelem, kereset, a tanári diploma megszerzése után, nem kinálkozott számára.

Idővel az egyik ujságnál álláshoz jutott, melyet felcserélt a Népszavánál kinálkozó jobb állással, a kapott előleg visszafizetéséről uri szórakozottsággal megfeledkezve.

Nagyon szerette mindig önmagát, s az ujságirói fizetés proletár-kenyere nem elégitette ki. Hamar rájött arra, hogy az élet kellemetességeiből többet szerezhet magának, ha beáll, legalább féllábbal, profitéhes burzsoának.

A vállalkozói nyereség, a munkanélküli jövedelem meggyőződéses ellensége, titokban, mellesleg különböző könyvkiadói vállalkozásokba bocsátkozott. Nem sok szerencséje volt a burzsoa-pályán, mert elveszitette könnyelmüen hozományát, valamint anyósának és sógorának vállalkozásaiba fektetett pénzét.

Az októberi forradalomban kiverekedte magának, a szó szoros értelmében, a katonatanács elnöki állását. A katonatanács alakuló ülése a legnagyobb botrányok között folyt le, s ő, ki az alakulást vezette, a határozat nélkül, de verekedések között felosló ülést azzal rekesztette be, hogy önmagát pucsszerüen, a katonatanács elnökének jelentette ki.

Talált módot arra is, hogy a budapesti államrendőrség karhatalmi legénységét, a védőrség 4000 emberét megnyerje a maga, illetve a katonatanács számára.

Pogánynak célja az volt, hogy mint a katonatanács elnöke, minden fegyveres erő felett feltétlenül rendelkezzék, s ezzel minden kormányzati tényező tőle függjön.

Mint a katonatanács elnökének, a bizalmiférfi rendszer felállításával, sikerült sprengelnie a katonai fegyelmet, s ezzel magát a régi hadsereget. Első perctől kezdve intrikált Linder, Festetich és Barta hadügyminiszterek, s Böhm hadügyi államtitkár ellen. A minisztereket egy-két heti időközökben sorra megbuktatta.

Kunék ellen is izgatott, s még csak néhány nappal Kunék hatalomra jutása előtt az Izabella-utcai kereskedelmi iskolában tartott gyülésen azt mondotta: „A kommunizmus szent fogalom, s nem tévesztendő össze a kunizmussal."

A kunizmus diadalmas szekerére mindazonáltal rákapaszkodott, s hadügyi népbiztos lett.

E pillanatban már nem tartotta szükségesnek a katonatanácsi intézményt, szükségesnek tartotta viszont a vörös hadseregben, a bizalmiférfi-rendszer félretevésével, a fegyelem megteremtését.

Egy ellene szőtt pucs, mely majdnem az életébe került, dobta ki a hadügyi népbiztosi székből, mire, ahelyett, hogy a politikától távol maradt volna, sajgó csontjaival, ügyes salto mortaleval felfelé bukott, külügyi népbiztos lett.

A külpolitikában keveset hallatta szavát, annál többet orditott a belpolitikában, miként ezt a belpolitikai népgyülésekről készült fényképfelvételek igazolják, melyek Pogányt mindig tátott száju grimasszal ábrázolják. A tátott száj azt jelezte, hogy dühös étvággyal minden burzsoát egyszerre akar felfalni. Közben ugyan, a proletárdiktatura ingadozván, Canossát akart járni a Népszavában a burzsoá előtt, de sunyi cikkét nem engedték napvilágra jönni.

A kormányzótanács reorganizációja után közoktatásügyi népbiztos lett.

Nagyzási hóbortja, mely nem tartotta vissza a szinpadi hiu sikerek keresésétől sem, ezek után csak nőtt. Gyenge darabjának, a Napoleonnak cimszerepét utánozta külső és belső gesztusokban egyaránt. Detronizálta a szinigazgatókat, megszüntette a lapok javarészét, a szovjet munkájába állitotta az ujságirókat, éhhalállal fenyegetve azokat, ha nem jelentkeznek nála munkára, ő maga azonban nem éhezett, sőt . . .

Közben had estparancsnoki állást is vállalt, s az ő nevéhez füződik a vörös hadseregnek Nyiregyházánál aratott első sikere. Sikerült ugyanis a katonákat, fanatizáló beszédével, támadásra rábirnia. Aki támadott, csak győzhetett, mert egy öt éves háboru fáradalmai után a megtámadott törvényszerü bizonyossággal meghátrál.

Képzett, eszes volta kétségtelen volt, de csak kétes jellemü barátai hitették el vele, hogy a vállalt sokféle diktaturabeli mesterséghez egyformán jól, vagy akár csak jól is értett. Ezeknek a hizelgőknek köszönheti jórészt, ez a jobb sorsra érdemes ember, tragédiáját.

A pacifizmus megtagadása.

Pogány a pacifizmus politikáját számos vezércikkben propagálta, régi, kitünő hadseregünket a Károlyi-, illetve Berinkey-kormány alatt tönkretette, s beszédét mégis az *uj militarizmus* felmagasztalásával kezdte.

Rámutatott arra, hogy Károlyiékkal az entente szóba nem állott, minden jegyzéküket válasz nélkül hagyta, a tanácsköztársaság kormányának ellenben jegyzéket küldött Clemenceau.

„A fegyvernek nyers és mezitelen hatalma volt az — mondotta —, amely döntő és komoly szóvá tette a mi külpolitikánk minden szavát. Merem állitani, hogy diplomáciai ügyesség, amely megvolt, merem állitani, hogy ügyes taktikázás, ami szintén megvolt, az imperialisták ellentéteinek zseniális kihasználása, ami szintén megvolt, a világ proletárságának szárnyas szavakkal való lelkiismeretébresztése, amiben, ahogy valamennyien tudjuk, szintén nem volt hiány, mindez csak azért tudott érvényesülni, csak azért volt hatalom, mert mögötte állott a magyarországi tanácsköztársaság fegyveres ereje."

Kontra Kun.

Azután igy folytatta óvatosan:

„Bizonyos árnyalatokban és fokozatokban eltér a véleményem a legaktuálisabb kérdésekben Kun elvtárs véleményétől.

Nem tudnám helyeselni, ha valóban visszavontuk volna csapatainkat a már egyszer diadalmasan elfoglalt területről

Igen tisztán látom, hogy ez azt jelentené, hogy az entente

imperialistáinak parancsát nem teljesitettük, hogy az entente imperialistáival magunkat szembehelyeztük. Én szerencsétlen politikának tartanám, ha abba a helyzetbe kerülnénk, hogy valóban engednünk kellene.

Lehetetlennek tartom lélektanilag azt, hogy egy diadalmas hadsereget megállitsanak a maga útján. Lehetetlenségnek és végzetesnek tartanám arra a hadseregre nézve, ha a maga győzelmi szinhelyéről visszaparancsolják olyan vonalakba, olyan állásokba, amelyeket ennek a hadseregnek kegyetlen ellenségei szabtak ki.

Ha mi ezeket a határokat elfogadnók, akkor ezzel halálra itélnök a magyarországi Tanácsköztársaságot. Halálraitélnök, mert ezek között a határok között megélni nem tud ez az ország. Semmiféle állami formák, vagy társadalmi formák között megélni itt akkor nem lehet, sem feudális, sem kapitalista, sem pedig szocialista életformák között. Mert semmiből, elvtársaim, megélni nem lehet, mert nyomoruságból termelni, nyomoruságból társadalmat alkotni, nyomoruságból proletártömegek igényeit kielégiteni lehetetlen, és ha bármely kormányzat is vállalkoznék erre, azt, sajnos, a tömegek keserüsége, a tömegek éhsége, a tömegek állandó lázadozása söpörné el a helyéről."

Amint látni való, az aktuális külpolitika *főkérdésében* meröben ellentétes volt a véleménye Kun „elvtárssal" szemben, ki hajlandónak nyilatkozott a Clemenceaunak már elküldött válaszjegyzékben a csapatok visszavonására. Pogány mégis csak bizonyos árnyalatokban és fokozatokban való eltérést látott e véleménykülönbségben a diktatura kényurával szemben.

A stratégiai szempontok.

„Egyetlen szempont — magyarázta — diktálta ezeket a határokat: a katonai, a stratégiai szempont. Ezeket a határokat katonák csinálták s meg vagyok róla szentül győződve, hogy nem is gondolták komoly és végleges határoknak. Az entente olyan határokat akar számunkra kijelölni, amelyek biztositják örökre az ő katonai fölényét. Biztositják számukra azt, hogy minden fontos vasuti csomópont, ahol hadsereget lehet összpontositani és felvonultatni, az ő kezükben maradjon. Biztositani kivánták azt, hogy bármely pillanatban egy körtámadással a legelőnyösebb, legkedvezőbb stratégiai pozíciókból a magyarországi tanácsköztársaságot halálra fojthassák."

Mit kell tenni?

Megmagyarázta azt is, hogy mit kell tenni. Aki á-t mondott, annak b-t is kell mondani.

„Nekünk — fejtegette — épen ellenkezőleg nem halogatnunk kell a dolgot, hanem forditva, siettetni a döntést, nem védekezni, nem visszavonulni, hanem *előrenyomulni*, (Élénk helyeslés,) hanem *támadni* (Hosszantartó élénk helyeslés és taps.), kihasználni az entente előőrseinek szorult helyzetét, döntő csapásokat mérni a csehekre és románokra (Élénk helyeslés és taps.), aztán meglátnók, volna-e az ententenak elég ereje, bátorsága és morális ereje — ez a fő — ahhoz, hogy főcsapatait ellenünk tudja hozni és mozgósitani.

Ha mi aláirjuk és elfogadjuk ezeket az ugynevezett békefeltételeket, ha visszamegyünk azokra a stratégiailag rettentően kedvezőtlen vonalakra, folytatódik ellenünk a blokád, megindul a mozgósitás, megindulnak a francia csapatok, fokozódik a nyersanyag- és élelmiszerhiány. Ki biztosit bennünket arról, hogy ebben, a számunkra percről-percre kedvezőtlenebb szituációban, mához két, három vagy négy hétre nem fog-e az entente bennünket az egész vonalon ugyanugy megtámadni, mint ahogy megtámadott volna bennünket most is, ha tudott volna?"

Irreális politika.

Kivédte álláspontját az ellenkező nézeten levőkkel szemben:

„Azt mondhatnák, hogy az, amit itt mondok, irreális politika; azt is mondhatnák, hogy lehetetlenség, hogy egy ilyen kicsiny ország a maga rettentően züllött viszonyaival, gazdasági inségével felvehesse a harcot az entente egész világimperializmusával szemben. Ez igaz, elvtársak, nem is állitom, hogy az entente világimperializmusával szemben, ha nekünk választásunk volna, hogy akkor nekünk fel szabadna vennünk a harcot. De nem arról van szó, hogy mi most olyan politikát kezdjünk, amely ezt kiprovokálná, hanem arról van szó, hogy benne vagyunk egy helyzetben, hogy tőlünk függetlenül — akár akarjuk, akár nem — ellenünk vannak már felsorakoztatva a világ imperialistái, hogy körülbelül mindegy az, hogy engedékenyek vagyunk-e vagy sem, körülbelül mindegy, hogy apróságokban hogyan viselkedünk, amig a lényeget, a prole-

társág diktaturáját fenntartjuk, többet mondok, még csak nem is a proletárság diktaturáját. Mert ezek az ugynevezett békefeltételek nem külön bolseviki feltételek.

Ezek ugyanazon békefeltételek, amelyeket a Károlyi-kormány kapott volna. Bármilyen kitünő kormány, az entente szivének-lelkének bármilyen kedves kormány ülne is itten, ugyanezen feltételeket kapná, sőt merem állitani, hogy árnyalatokban mi jobb feltételeket kaptunk, mert nekünk volt aktiv hadseregünk, mig a Károlyi-kormánynak nem volt aktiv hadserege. (Élénk tetszés.) Ne terjedjen el az a legenda, hogy ha burzsoá-kormány ülne itt, az jobb békét kapott volna, mert forditva áll a dolog, vagy semmilyent, vagy ennél is rosszabb békét kapott volna s a diktaturának és tanácsköztársaságnak tulajdonithatjuk azt, hogy ma nem Vyx urral, nem egy katonai közeggel, egy alezredessel kell szóbaállanunk, hanem Clemenceaunak magának méltóztatik közvetlenül hozzánk fordulni és hogy egy sereg helyen jobb határokat szabtak meg, mint ahogy ezt a Károlyi-kormánynak tették volna."

A szovjet-tagok fészkelödve hallgatták fejtegetéseit. Látszott az arcokon, hogy az emberek nem tudják eldönteni magukban, kinek is van igaza: Pogánynak, vagy Kunnak. Legjobban szerettek volna mindkettöjüknek igazat adni. De ez lehetetlennek látszott, olyan mély ür tátongott a két ellentétes felfogás között.

Mi lesz holnapután?

Nincs garanciánk arra — folytatta Pogány József — hogy a holnapután következö héten nem fogják-e követelni az entente-hatalmak — sőt bizonyos, hogy fogják követelni, — hogy egész hadseregünket szereljük le, mint ahogy követelték ezt a németektől, Ausztriától s minden legyözött államtól. Látják most ök, hogy egy bolseviki uralom kezében, a proletárdiktatura kezében veszedelmes fegyver az a hadsereg, sokkal veszedelmesebb, mint akár a német, akár az osztrák, akár a régebbi magyar kormányoknak kezében volna. Nyilvánvaló és bizonyos tehát az, hogy ök követelnék azt, hogy mi a hadseregünket egy megszabott időpontban és megszabott keretek között szereljük le.

Amikor mi békét kötünk Clemenceauval, amikor mi békét kötünk az entente imperialistáival, akkor mi nem közeledünk egy lépéssel sem az entente proletárjaihoz. Sőt ellenkezöleg, (Ugy van!) mindig azt kell látnunk, hogy minél jobban támadnak bennünket az entente imperialistái, annál rokonszenvesebbek vagyunk az entente proletárjainak szemében. (Ugy van! Nagy tetszés. Taps.) Amig mi csak manifesztumokkal lombardiroztuk az entente proletárainak rokonszenvét, addig bizony alig-alig érkezett visszhang. De mióta fegyverrel a kezünkben állunk ellen Clémenceauéknak, azóta a francia és olasz proletárság szive megnyilt velünk szemben, azóta rokonszenv-sztrájkok törtek ki a mi kedvünkért, Ha tehát mi a világ proletárjainak a szolidaritására épitünk, akkor, az én véleményem szerint, Clémenceauékat és általában az entente uralkodó rétegeit arra kell kényszeritenünk, hogy velünk szemben gonoszul járjanak el, velünk szemben fegyveresen lépjenek fel, velünk szemben a kapitalista gazság minden módszerét alkalmazzák, mert ezzel kompromittálva lesznek, elvtársaim, a saját elnyomott osztályaik elött, ezzel kényszeritik ki a legbiztosabban az elnyomott osztályaik rokonszenvét a magyarországi Tanácsköztársaság számára. (Ugy van! Ugy van! Nagy taps.)

Mi a békét e pillanatban csak a további háboru árán kaphatjuk meg. (Ugy van!) És ez az, amit én a mi külpolitikánk lényegének szeretnék.

„A mai világpolitikai helyzetben sem jegyzékekkel, sem kiáltványokkal, sem szavakkal, sem a világ lelkiismeretére való apellálással nem dönthetjük el megszabadulásunk sorsát, hanem pusztán *a fegyverre* való apellálással, a *fegyver* erejével kényszerithetjük térdre az itt lévő ellenségeinket, és csak *fegyverrel* tudjuk megnyitni a francia, angol és olasz elvtársak szivét."

A fegyver szót ugy ropogtatta, hogy szinte csikorogtak a fogai.

Minden egyes mondata ugy hangzott, mintha a plakátoszlopokon látható Népszavabeli vörös ember pörölycsapásait hallanák a teremben.

Az uri hunczutság.

A Pogány és Kun álláspontja között választani nem tudók kétségbeesetten néztek egymásra. No, most mi lesz? Meg merjék tagadni Kunt, el merjék vetni határozati javaslatát?

Pogány megoldotta a kinos helyzetet, mert minden átmenet nélkül, de annál több következetlenséggel, igy fejezte be beszédét:

„Elfogadom azt a válaszjegyzéket, amelyet a Tanácsköztársaság küld az entente imperialistáinak, elfogadom és teljes egészében, minden tételében magaménak teszem azt a határozati javaslatot, amelyet Kun elvtársam önök elé terjesztett."

A lelkek megkönnyebbültek e szavak hallatára, s a politika proletár-ujoncai most értették meg igazán azt a régi szállóigét, hogy *a politika uri huncutság.*

Igaz, hogy ez uri huncutság emberek egszisztenciájába, életébe kerül. De ki törődik az ilyen csekélységekkel, ha igazi politikus hirében akar maradni.

A forradalom nyelve.

A következő szónok Hajdu Gyula volt.

Meggyőzően, szépen beszélt, de nem olyan hangosan, mint az előtte szóló.

„Mikor leülünk az entente embereivel tárgyalni — kezdte beszédét — jöjjünk tisztába azzal, hogy más az ő nyelvük és más a mi nyelvünk. Ők az imperializmusnak, a hóditónak nyelvén beszélnek ,mi pedig a forradalom nyelvén beszélünk. Ez a két nyelv pedig közös nevezőre nem hozható. Kell tehát, t. elvtársak, keresni olyan hallgatókat, akik megértik a mi nyelvünket, a forradalom nyelvét. Tehát számitanunk másra, mint a forradalom nyelvére beidegzett külföldi forradalmárokra, külföldi proletártömegekre egyáltalában nem lehet."

Szép frázisok voltak ezek, de csak frázisok. Senki se tudott arról, hogy leülünk az entente embereivel tárgyalni, senki se képzelhette el komolyan a nem létező tárgyalás fölös hallgatóit. A szónok legkevésbbé.

Mégis elmondotta szép frázisait, mert kikivánkoztak belőle.

Ugy látszik, a diktatura egész rémuralma csak azért, volt néhány jóhiszemü embernek az inyére, hogy elmondhassa szép frázisait.

Nem állnak a tanácsköztársasággal szóba.

Hogy mennyire nem vette komolyan a szónok a saját szavait, igazolja beszédének további menete.

„A parancs — mondotta —, amit Clémenceau nekünk adott, nem békeszerződés-ajánlat, mert hisz ez egyes országvonalakon a területek egyszerü megállapitása anélkül, hogy

további ajánlatot, további kötelezettséget egyáltalában tartalmazna. Bizonyos vagyok benne, hogy ha elfogadjuk ezt, jön egy ujabb jegyzék még ujabb kivánságokkal és végül ha teljesiteni fogunk mindent, amit csak megkivánnak tőlünk, ha odaadjuk nekik minden gazdasági felszerelésünket, ha ki fogjuk szolgáltatni nekik vasutainkat és átadjuk minden értékünket, utolsó kivánságuk feltétlenül az lesz, hogy *a tanácskormány pedig távozzék helyéről.* Hiszen nyilvánvaló, hogy ők a maguk erejében bizva, a maguk hatalmának tudatában *nem fogják türni azt, hogy békekötés céljából szóba álljanak egy tanácskormánnyal.*"

Szüntessék meg a blokádot!

„Én tehát — folytatta — azon az álláspontón lennék, hogy Clémenceaunak adassék az a válasz, hogy hajlandók vagyunk csapatainkat visszavonni, hajlandók vagyunk a területmegjelölést, bármilyenek legyenek, elfogadni abban az esetben, amennyiben az ország életének lehetőségét, a gazdasági cirkulációnak megindulását, a blokád megszüntetését garantálják. Ha ez megtörténik, akkor ebben a megmaradó kis részben tudunk termelni, tudunk dolgozni. Ebben az esetben ebben a megmaradó kis részben teremthetünk a belső bajok kiküszöbölésével egy igazán olyan államalakulatot, egy olyan szocialista országot, amely ország a maga létének tényével, a maga fennmaradásának nyilvánvaló bemutatásával az összes külföldi proletárokkal szemben olyan forradalmi gerjesztő anyag, olyan mintaképet szolgáltató tény lesz, amely ki fogja váltani a külső proletártömegek forradalmát."

A szép és meggyőző hangu beszéd — ismétlem — alapjában véve komolytalan frázisok sorozata volt.

Mikép volt elképzelhető, hogy az az entente, mely mindenütt a harctereken alul maradt a háboruban velünk és szövetségeseinkkel szemben, mely csakis a kegyetlen blokádnak köszönhette sorsának fordulását, ezt a hatalmas gazdasági fegyverét a kis magyar tanácsköztársasággal szemben adja ki a kezéből? Mi oka lehetett volna az entente embereinek erre a gyengédségre?

A diktatura mákvirága.

Hajdu után Szamuely Tibor, a diktatura mákvirága

következett. A tüdőbajos külsejü ember olyan ártatlanul festett, mintha kettőig sem tudna számolni.

Nyiregyházi kereskedő szülöktől származott s miként Bismarck az ujságirói pályát egykor magyarázta, egzisztencia és foglalkozás nélkül lévén, ujságirónak csapott fel. A „Riport“ cimü zugkönyomatost csinálta, egyidőben pedig a „Magyar Kurir“ cimü katholikus könyomatosnak volt a munkatársa. Ezek voltak ujságirói pályájának legkiemelkedőbb mozzanatai a háboru előtt.

Az álgentry szerepében tetszelgett magának, s léha, cinikus életfelfogással apró-cseprő csinytevésektől épperséggel nem riadt vissza.

A háboruban katona lett, Oroszországba került mint fogoly s bolsevista gyanánt került haza.

Volt orosz fogolytársai Szamuelyt az ügyészségnél feljelentették, azzal vádolva öt, hogy a bolsevizmusnak behódolni nem akaró bajtársait a másvilágra küldte.

Mialatt a rendörség a gyilkosság gyanujával vádolt Szamuely ellen a vizsgálatot megindította, Pesten volt, a bolsevista „Vörös Ujságot“ szerkesztette.

A Visegrádi-utca 17. sz. házban levő szerkesztőségi helyiség melletti legénylakásán fogták el akkor, mikor egy lázitó verse miatt is megindult ellene az eljárás. Egy plakátról volt szó, melyben a vörös hadsereg emberei láthatók, amint fáklyával a kezükben, gyujtogatva járják be a várost, gyárakat, lakóházakat, mindent elpusztitva. Ez alá a rajz alá irt Szamuely egy verset, melynek cime „Pusztitsatok!“ volt. Kiszabadult csakhamar a rendörség karjai közül, amiben egy Vagaszt nevü rendörtisztviselő (volt tábori pap) volt segitségére, kinek lakásán egy ideig rejtözködött. Vagasztból a diktatura alatt a rendörségnél a politikai osztály vezetője lett.

Ugyanakkor a Vörös Ujság számára általa a Hajó-utcában szerzett Unio-nyomdában is házkutatás volt. Egy iróasztal alatt a pincébe szóló, titkos lejárót találtak, ahonnan három teherautóval vittek el olyan rotációs papirt, melyet Szamuelyék becsületes uton nem szerezhettek. Abban az időben a teherpályaudvarokról ellopták ismeretlen tettesek az Ujság papir Beszerző R. T. papirkészletének egy részét.

A Népszava előtti véres tüntetés után szorgosan keresték, de a bátor férfiu bujkált.

A diktatura alatt Fregoli-szerü változatokban, hadügyi népbiztos, Lakáshivatali, majd pedig Rokkanthivatali diktátor lett, végül pedig hadtestparancsnok.

A legemlékezetesebb volt elszánt szerepe, melyet az ellenforradalom letörése terén mindenfelé tanusitott. Ahol az ellenforradalmat letörte, ott hadisarcot vetett ki, még pedig részint kék pénzben, részint élelmiszerekben. Az elrabolt élelmiszereket tulnyomó részben saját hivei között osztotta fel. Nem rózsavizzel, hanem akasztófával dolgozott pribékjei segitségével, s az ártatlan emberek kiontott vére beszuért kiáltott az egekbe.

A boszu elöl kitért. A diktatura bukása után, cimboráitól különválva, szökött az osztrák határ felé. Savanyukut mellett elfogták a határon tul az osztrákok, s ő öngyilkos lett. Zsebeiben, miként ezt egy Savanyukuton akkoriban tartózkodó ujságiró a Pesti Életben megirta, 138.000 korona osztrák-magyar kék pénzt és körülbelül fél millió korona értékü angol és francia értékpapirokat találtak.

A burzsoá legkönyörtelenebb és legkérlelhetetlenebb elnyomása.

Politikai hitvallásának előadásával kezdte beszédét:

„Sulyos tévedés azt hinni — mondotta — hogy lehet békét kötni a külföldi, az idegen kapitalistákkal, ugyanakkor, amikor mi harcolni akarunk a mi saját belső kapitalistáink ellen. (Ugy van! Taps.)

Azt hiszem, ebben nem lehet eltérés, a mi célunk és feladatunk: *a kapitalizmus megsemmisitése, a burzsoázia legkönyörtelenebb és legkérlelhetetlenebb elnyomása.* Ha mi ezt a feladatot meg akarjuk valósitani az ország keretein belül, nem tehetjük ezt akkor, tisztelt elvtársaim, amikor koncessziókat teszünk a külföldi kapitalistáknak. Nem lehet kétség azirán, hogy a kommunista kormány jelszava, hogy: „Világ proletárjai egyesüljetek!“, még nem valósult meg teljes mértékben, de az a jelszó, hogy: „Világ kapitalistái egyesüljetek!“, teljes mértékben megvalósult. (Ugy van!) A magyar tőkések mindenkoron számithatnak az entente tőkéseinek támogatására. (Egy hang: *Nem nagyon!)* A magyar kapitalisták, a magyar ellenforradalmárok mindig bázist fognak találni azoknál a külföldi idegen kapitalistáknál, akikkel mi most békét akarunk kötni.“

A magyar burzsoát, a magyar kapitalistát tehát azért kellett a legkönyörtelenebb és legkérlelhetetlenebb módon elnyomni, hogy ezzel a vele állitólag egy huron pendült külföldi kapitalistáknak ártsanak.

Eltekintve attól, hogy a magyar és a külföldi kapitalisták között fönálló titkos szövetségben még a szovjetbeliek is kételkedtek, amit egy hangos közbeszólás igazolt, az embernek kétszer-háromszor is el kell olvasnia a fenti mondatokat, amig megértheti azokat, illetve amig világosan áll előtte az, hogy csak a legbetegebb agyvelöből eredhettek ezen értelmetlen mondatok.

Reménytelen mészárlás.

„Énnekem — folytatta — nincsen sok okom aggódni, ismerve a magyar proletár vörös hadseregnek harci szellemét, aziránt, hogy bennünket az entente követelésének nem teljesitése esetén valami tulságosan komoly veszedelem fenyegetne. Az entente és a hozzácsatlakozott különböző apróbb imperialista államok züllésnek indult, söt mondhatnám, már züllött hadseregével szemben áll a fejlödö, folyton erösbödö magyar proletáriátus hadserege, szövetkezve testvéri egyesülésben az oroszországi és ukrán szovjet köztársaság vörös proletárhadseregével.“

Ő nem aggódott, de aggódtak a katonák szülei, testvérei, aggódott mindenki ezen országban, szorongó szivvel gondolva arra a reménytelen mészárlásra, mely a harctereken folyt.

A Szovjet-Oroszország segitése.

„Ugyanakkor, — fejtegette Szamuely — amikor a francia, angol és az olasz munkásság sztrájkkal, de meg nyilt utcai harcokkal is tüntet az imperialista rablóbéke ellen, tüntet a Szovjet-Oroszország és Szovjet-Magyarország belső ügyeibe való entente-beavatkozás ellen, ugyanakkor nem szabad nekünk elfeledkezni egy igen fontos momentumról, amelyről eddig, sajnos, még szó nem esett a tárgyalások folyamán és ez a magyarországi tanácsköztársaság kötelessége, *a szolidaritás kötelessége az oroszországi tanácsköztársasággal szemben.* (Ugy van! Lelkes taps.)

Nekünk a harcot feladni, a harcot beszüntetni addig nem lehet, amig az oroszországi proletáriátus veszélyben van, amig az oroszországi proletáriátussal az entente szóba állani nem akar.

Csak akkor, amikor igenis, nyiltan, egyenesen és határozottan, pontosan fogjuk tudni azt, hogy mit kiván az entente és mit ad érte, amikor pontosan fogjuk tudni azt, hogy

ezek a kivételek, vagy engedmények, amelyekben én egyébként egyáltalában nem hiszek, ugy nekünk, mint az oroszországi forradalmi proletáriátusnak szólnak, akkor lehet igenis arról szó, hogy mi az entente-tal valamelyes szerződést köthessünk.“

Szamuelynek s cinkosainak, kik aranyakat hoztak haza magukkal Oroszországból, lehetett okuk a hálára, a szolidaritásra az oroszországi tanácsköztársasággal szemben, de a becsületes Magyarországnak nem volt semmiféle közössége Leninékkel.

Mit kockáztat a proletáriátus?

„A kommunista kiáltvány — fejezte be szavait Szamuely — azt mondja, hogy a proletáriátusnak nincs mit veszitenie, nem lehet elvenni töle azt, amije nincs. De a győzelmes proletáriátusnak, az önmagát felszabaditott proletáriátusnak nagyon sok vesziteni valója van. A magyarországi győzelmes forradalmi proletáriátus a láncait már elveszitette. Ha most nem védi meg magát, ha most megadja magát az entente kegyelmére, akkor nem a láncait fogja elveszitení, hanem elveszíti az egész világot.“

A beszédet követö tapsok a szovjetbeliek gyenge itélőképességére vallottak.

Az üres, puffogó frázisokat nem érdemes cáfolgatni, csak gyenge itélőképességü emberek, akiket könnyen lehet félrevezetni, helyeselhettek a bolseviki mákvirágnak.

A Népszinház-utcai, 2 rendör és 3 védör életét kioltó, véres verekedés után a munkásság óriási tömegben tüntetett a kommunisták ellen, pár nap mulva pedig behódolt nekik. Az a munkásság, mely ennyire befolyásolható volt, a politikában való éretlenségének szomoru jelét adta. Az éretlenségnek szomoru jele volt az is, mikor e munkásság választottjai egy Szamuely Tibornak élénken tapsoltak.

Akik éretlenségüknek ekkora jelét adják, akik ennyire befolyásolhatók, azoknak nem lehet jogcimük a vezetésre.

A diktatura férfi-hiszterikája.

Dr Kunfi Zsigmond volt a következö szónok.

Kunfi tanár volt Temesvárott, Apponyival, az egykori közoktatásügyi miniszterrel, sajátos tanitási modora miatt összekoccanása volt, s a katedrát el kellett hagynia.

Ujságíró lett, a Népszava vezércikkirója, s a Szocializmus cimü folyóirat szerkesztője.

Rendkivül ideges természetü embernek, valóságos férfihisztérikának ismerik a környezetéhez tartozott emberek. Cikket csak ugy tudott irni, ha három ajtó mögé zárkózott el, aludni csak veronál segitségével tudott.

Az alkohol-tilalom megszegésében jó példával járt elöl. Budafokról, miként ezt a vámnál álló vörös ör feljegyezte, állandóan hozatta a sok bort, pezsgöt és konyakot „mintának".

Mint politikus állandóan ingadozott. Vázsonyinak, Hadiknak kibontakozási terveit ö rugta fel, s felidézte az októberi forradalmat. A Károlyi-féle koalíciós kabinetben ö sürgette legállhatatosabban a tisztán szocialista kormány megalakitását, s felidézte a márciusi forradalmat.

Amikor ez is kitört, s minden beteljesedett, amit követelt, sürgetett, ö volt az, aki legjobban megijedt az eredménytöl. A balszárnyhoz tartozó szerepét a jobbszárnyhoz való szereppel szerette volna minden áron felcserélni és szerette volna, ha a pártban minél többen követik öt e tánclépéseiben.

„Séta jobbra!" vezénylik a francia négyesben, s ezt a jelszót adta ki ö is a szovjetben történt felszólalásával.

Legyen béke!

A magyar proletáriátusnak óriási tömegei — kezdette beszédét —, még pedig ugy azok, akik itthon vannak, mint azok, akik a vörös hadseregben vannak, elsösorban *békét kivánnak*".

Élénk ellentmondások fogadták ezt a megállapitást balfelöl, Pogány és Szamuely hivei sorából.

A szocialista messianizmus.

„Nézetem szerint — folytatta — az a koncepció, amelyet itt Pogány és Szamuely elvtársak a magyar proletariátusnak a nemzetközi forradalomban való szerepéröl és funkciójáról elöadtak, azt jelenti, hogy ök a magyarországi proletariátusnak a világmegváltó szerepét szánták, még pedig ugy, hogy ebben a világmegváltó szerepben az a proletariátus, ha szükséges, vérezzen el és pusztuljon el. Én a szocialista messianizmusnak ezt a háborus felfogását, amely azt mondja, hogy nekünk a háborut mindaddig kell folytatnunk,

amig a világ összes elnyomottait fegyveres erövel fel nem szabaditottuk, nem osztom.

A szociális messianizmusnak ezzel a gondolatával szemben, amelyet ilyen világosan el nem mondottak, de amely logikus következménye ennek az álláspontnak, azt állitom, hogy nekünk a világ proletariátusával és a nemzetközi forradalommal szemben (Folytonos zaj. Elnök csenget.) egyetlen igazi, nagy kötelességünk van, és ez: ezt az országot a szociális forradalom számára, a tanácsköztársaság számára, a proletariátus diktaturája számára megtartani. (Ugy van! Ugy van!) Amint bennünket nem orosz proletártestvéreinknek fegyveres ereje szabaditott fel, hanem ennek az országnak a proletársága volt az, amely saját erejével, forradalmi harcával megtörte a kapitalisták uralmát, amint *Oroszország nekünk alapjában véve saját nagy példájának tanulságán kivül eddig semmit sem adott*, ugy mi sem tartozunk lényegében véve a világ proletariátusának egyébbel, mint azzal, amit Oroszország nekünk és az egész világ proletariátusának adott: megtartani a szociális forradalom tüzhelyét itt és példánk erejével várni, hogy a többi proletárok bennünket kövessenek."

Nagy zaj szakitotta félbe a zavaros gondolatmenetü beszédet.

Le az ingadozókkal! Nem szabad paktálni! Ilyen és ehhez hasonló közbeszólások süvitettek a levegöben s közben a közbeszólókat megszólták viszont mások, huligánoknak, s más efféléknek nevezve öket.

Ami pedig azt a bizonyos orosz példát illeti, amit Kunfi emlitett, ebböl a példából éppenséggel nem lehet valami kedvezö tanulságot levonni a bolsevizmusra nézve.

Az orosz bolsevista uralom talán még most is tart, de ebböl még nem következik semmiféle dicséretes tanulság a bolsevizmusra nézve. Cavour azt mondá egy izben, hogy a legnagyobb szamár is el tud egy országot kormányozni akkor, ha az *ostromállapotban* van.

Ilyen ostromállapotban való példaadás szerepét szánta nekünk Kunfi. Köszönjük szépen!

Az ostromállapotban a kormányzók még csak meg vannak valahogy, néha nem is a legrosszabb a soruk, de jaj az ostromállapotban a nélkülözö kormányzottaknak.

Bolsevizmus és nacionalizmus.

„Abban a felfogásban, amely egy általános, egyelőre az ország területére szoritkozó, azután pedig fokozatosan a világ valamennyi államát felszabaditó proletárháborunak folytatását akarja a magyar Tanácsköztársaságnak, a magyarországi proletáriátus diktaturájának kötelességévé tenni, egyrészről olyan szociális messianizmust látok, amely a mi erőnket messze tulhaladja, másrészről pedig egy transzformált, átalakitott, lappangó, talán az illetők öntudatában világosan ki sem fejeződő nacionalizmust látok."

A bolsevizmusnak a nacionalizmussal való azonositása jellemzé legjobban Kunfinak konfuzus észjárását.

Ostromállapot Budapesten.

„Én — folytatta Kunfi — a nemzetközi szocialista szolidaritás érzésével nézem a felszabaditott területek proletáriátusát. De ha nékem választanom kell, hogy *a szovjeturalom megmaradhasson Budapesten*, egy szükebb területen és ha ennek az az ára, hogy a most felszabaditott területeknek egy részét visszaadjuk, nem habozom abban, hogy az utóbbit válaszszam, mert ennek a forradalomnak szive Budapest és a budapesti proletáriátus. (Egy hang: *De mit fog enni?* Zaj.)

Ennek a hatalomnak a szive Budapest proletáriátusa. Ezt pedig kockára tenni és feláldozni ezekért a meghóditott területekért nem akarom. Nem pedig azért, mert én bennem nincs meg az a kishitüség, ami megvan azokban az elvtársakban, akiknek a radikalizmustól csak ugy lángol minden szavuk. Én valóban hiszek abban, hogy a nemzetközi forradalom terjedőben van, (Ugy van! Ugy van!) de velük szemben azt állitom, hogy ez egy igen hosszu, igen bonyolult, igen sok visszaütéssel járó folyamat és nekünk az a feladatunk, hogy politikánkat ne arra épitsük, hogy holnap, vagy két hét mulva, vagy egy hónap mulva ez a nemzetközi forradalom bekövetkezik, hanem iparkodjunk itt bent a forradalomnak, a diktaturának ezt a szigetét megtartani (Ugy van!) minden eshetőséggel szemben, ha kell megalkuvás és kompromisszumok árán is.

A proletáriátus és a nemzetközi forradalom ellen való bün, ki nem használni minden lehetőséget arra, hogy itt mi magunkat megmenthessük és ha ennek az ára, — mondom — hogy területeket fel kell adni, én ezt az árat sem tartom nagy

árnak azért, hogy itt megmenthessük a proletárforradalmat és a szocializmus uralmát."

A valóság pedig az volt, hogy az ostromállapotnak Budapestre való szoritása nem azért lett volna kivánatos, hogy a proletáruralom és a szocializmus megmenthető legyen, hanem, hogy a népbiztos elvtársak becses életüket még egy időre megmenthessék.

Qui habet tempus, habet vitam! Akinek ideje van, annak élete van.

Kössünk breszti békét!

„Ha módunk van arra, — fejtegette Kunfi — hogy egy breszt-litovszki békét kössünk, ugy ezt a békét meg kell kötnünk. (Nagy tetszés és taps.)

A proletáriátus és a nemzetközi forradalom ellen való bün, ki nem használni minden lehetőséget arra, hogy itt mi magunkat megmenthessük és ha ennek az ára, — mondom — hogy területeket fel kell adni, én ezt az árat sem tartom nagy árnak azért, hogy itt megmenthessük a proletárforradalmat és a szocializmus uralmát."

Mit akart Kunfi?

Meglehetősen kuszált eszmemenetü beszédét azután Kunfi ekkép összegezte:

„Mi az azonban, amit nekünk ebben a pillanatban nézetem szerint tennünk kell? Ez az, hogy kifejezzük azt a készségünket és akaratunkat, hogy a háborut önmagáért folytatni nem akarjuk. Nekem nem a béke a fontos, hanem fontos a harc beszüntetése azért, hogy minden erőnket az országnak, a Tanácsköztársaságnak belső kiépitésére, gazdasági felépitésére, a produkció megindítására forditsuk. (Élénk helyeslés és taps.)

Másik oldalon fontos az, hogy belső dolgainkba az entente ne avatkozzék bele (Helyeslés.), bizza azt reánk, minő módon akarja Magyarország proletáriátusa önmagát kormányozni, bizza ezt rá Magyarország dolgozó osztályára, a magyarországi dolgozó proletáriátusra. (Felkiáltások: *Ezt nem fogja megtenni!)*

A harmadik dolog, ami fontos számunkra, a következő:

A területi kérdések jelentéktelenek számunkra abban a pillanatban, amikor a gazdasági forgalomnak szabadsága hely-

reáll. (Egy hang: *Hajdu ugyanezt mondta.)* Tehát mi abban a pillanatban, amikor az entente ellenünk háborut nem indit és nem folytatja a háborut, mi egy offenziv hadviselést ne csináljunk. A mi követelésünk az entente-tal szemben semmi egyéb ne legyen, mint a gazdasági forgalom szabadsága és belsö dolgainkba való be nem avatkozás."

Kunfi ezt az összegezést azután ugy értelmezte, hogy ö Kun Béla határozati javaslatát elfogadja és lényegében csak azokkal a kommentárokkal polemizál, amelyeket nem annyira Kun Béla, mint inkább Pogány és Szamuely ahhoz füztek, de amelyek — mondta Kunfi — „ennek a külsö politikának egész szellemére nézve meghatározó és döntö jelentöségüek".

Mi lesz az ipari munkássággal?

A külpolitikai vita további folyamán már csak az aprószentek vonultak fel. Ezek sorát Király Albert, a Szakszervezeti Tanács tisztviselöje nyitotta meg.

„Ha tekintetbe veszszük — mondotta — azt, hogy a felszabaditott területeken van minden nyersanyagforrás, az ipari munkás dolgozhatásának, a produkciónak minden elöfeltétele, akkor azt mondom önöknek, hogy vajjon mit fogunk csinálni az ipari munkássággal? Arra fogjuk kényszeriteni az ipari munkásokat, hogy elmenjenek a cseh imperialisták szolgálatába? Vagy arra fogjuk kényszeriteni öket, hogy elmenjenek mezögazdasági munkára? Vajjon képesek lehetünk-e erre és megvan-e a lehetöség erre?

Azután foglalkozzunk azzal is, mi történik majd a kiüritett területekkel. Onnan az intelligens ipari proletáriátusnak el kell menekülnie. Mi történik a felvidék ipari proletáriátusával, akik feltétlenül a diktatura szolgálatába álltak?"

Azóta, hogy e kérdéseket Király „elvtárs" felvetette, az élet megadta mindannyiokra a feleletet.

Az ipari munkások sokkal inkább meg vannak elégedve a cseh imperialistákkal, mint a magyar bolsevistákkal.

Ama bizonyos területek felszabaditása a vörös hadsereg részéröl csak a munkaalkalmak kiölését jelentette az ipari munkásságra nézve.

Amikor például Losoncot és Gácsot „felszabaditotta" a vörös hadsereg, az ottani posztógyárak gépberendezésének nagyrészét leszerelték és Budapestre hozták a vörösek, ahol e gépek ma is becsomagolva rozsdásodnak. A gyárak posztókészletét, melyhez a cseh imperialisták idejében olcsón jutott a vidék ipari munkássága, ugyancsak Budapestre hordták. Mellesleg szólva a posztó és egyéb ott lelt holmi jó része a leszereléssel megbizottaknak, köztük Szamuely Lászlónak, a felvidéki forradalmi törvényszék legutóbb öngyilkossá lett legföbb megbizottjának a kezeihez tapadt.

Amikor a vörösek valamilyen vidéket „felszabaditottak", azonnal fogytán voltak az élelmiszerek s drágaság következett be, amit elsösorban az ipari munkásság sinylett meg.

Harcoljon a földmüves proletárság is!

„Ha nem lehet békét kötnünk — fejezte be beszédét Király —, akkor el kell készülnünk a további küzdelemre, amely küzdelem azonban ne kizárólag az ipari proletariátus harca legyen a kapitalizmus ellen, hanem oda kell állitani a földmivesproletárságot is."

A frontokon tényleg jóformán csak a szervezett ipari proletariátus állott és a földmunkások, kiknek semmiféle porcikája nem kivánta a tanácsköztársaság felsegitését, nem voltak a vörös hadsereg számára kaphatók.

Az orosz szakértö.

A következö felszólaló Kellner Sándor volt, a nyomdászok szakszervezeti mozgalmának egyik vezetöje. Mint káplár, a világháboruban orosz fogságba esett, s ott bolsevikivé vált. A diktatura Sopronba küldötte ki politikai megbizottnak, honnan azonban egy csunya botránya miatt távoznia kellett.

A szovjetben, Kunfival szemben, aki a breszti béke példáját emlegette, az oroszországi viszonyok szakértöjét adta nagyképüen.

„Kunfi elvtársnak az a baja, hogy nem volt Oroszországban és nem tudja, nem ismeri azokat a motivumokat, amelyek az orosz proletariátust a bresztlitovszki béke megkötésére kényszeritették. (Egy hang: Biztosan maga se tudja! Derültség.)

Ha Kunfi elvtársnak május 2-án lett volna az a véleménye, hogy a magyar proletariátus breszti békét kössön, akkor ezzel a nézetével nagyon sokan találkoztunk volna. Május 2-án értelme lett volna egy breszti békének, azért, mert nem volt Vörös Hadseregünk, nyakunkon voltak a csehek és a románok. De ha már akkor vissza kellett utasitanunk a

béke lehetőségét a románok követelései miatt, ugy ma, amikor a Vörös Hadsereg az ország egyik határán üldözi az ellenséget, lehetetlenség arról beszélni, hogy bresztlitovszki békét kössünk, lelkiismeretlenség és a proletariátus gigantikus harcával való visszaélést jelent. (Egy hang: Hoffmann tábornok is ezt mondta!) Ha Kunfi elvtárs Oroszországban lett volna a breszti béke megkötésénél, akkor tudná, hogy Oroszország a breszti békét akkor kötötte, amikor nem volt hadserege, amikor mindenoldalról szoritották a nyakcsigolyáját, amikor az orosz proletariátus az előtt a lehetőség előtt állott, hogy ha nem köt breszti békét, a porosz csapatok bevonulnak Moszkvába és Pétervárra, akkor Kunfi elvtársnak nem jutna eszébe itten olyan kijelentéseket tenni, hogy kompromisszumokat kell engedni a burzsoáziának, a nemzetközi kapitalizmusnak akkor, amikor a magyar proletariátus egészen más helyzetben van ma, mint volt 1918-ban az orosz proletariátus, amikor őt a breszti béke megkötésére kényszeritették."

Nacionalizmus és internacionalizmus.

„Kunfi elvtárs azt mondja — vitatkozott tovább Kellner —, hogy ő nacionalistáknak tartja azokat, akik azt akarják, hogy az országot az ő régi területeivel együtt visszahóditsuk. (Ugy van!) Ugy van, elvtársak, egyrészt nacionalista az illető, de talán elképzelik az elvtársak, akik ugyvanoznak, hogy ebben van ma egy kis internacionalizmus is, mert ma, mikor mi a régi országhatárokat vissza akarjuk állitani, sőt tul akarunk rajtuk menni, (Ugy van!) ez nem nacionalizmust, hanem nemzetköziséget jelent, mert ezzel óriási proletártömegeket szabaditunk fel és állitunk a szocializmus szolgálatába, ezzel növeljük a Vörös Hadsereg erejét és az országhatárokon tul is igyekszünk a ma még kapitalista elnyomatás alatt élő idegen proletárokat felszabaditani."

Diktatura Szobig.

„En azt kérdezem Kunfi elvtárstól — kellemetlenkedett tovább Kellner Kunfinak —, hogy ha feláldozzuk mindenünket, és ha Budapest megmarad talán Szentendréig és Szobig, és ha mindenben teljesiteni fogjuk az entente-imperialisták kivánságát, vajjon mit fog ehhez szólni a budapesti proletariátus? Mivel fogja őket Kunfi elvtárs a szocializmus magvának bevevésére és a proletárdiktatura megmentésére kényszeriteni, ha azt kell nekik mondani, hogy nincs enniváló, nincs ruha, nincs szén, nincs fa, sem nyersanyag, ugy hogy fel kell fordulnia a budapesti és környékbeli proletariátusnak?"

Kunfit és hiveit bántotta Kellner mondanivalója. Miklós Móric ismételten közbekiáltott:

„Miért nem vitatkozik Kun Bélával? Kun Béla javaslatáról van szó?"

Kellner pedig visszavágott:

„Elvtárs! Örüljön, hogy magával nem vitatkozom."

Csak előre!

Végezetül bevallotta, hogy „mi nem szivesen harcolunk, meguntuk a háborut."

Ennek dacára odalukadt ki, hogy „óriási gazdasági érdekek füződnek ahhoz, hogy a mi vörös hadseregünk ne hátra, hanem előre menjen, előre pedig azért, mert ha a vörös hadsereget ma visszaparancsoljuk, az soha többé előremenni nem fog (Igaz! Ugy van!), mert akkor parancsolták őket vissza, amikor a legnagyobb kedvük volt előre menni és félni fognak, ha megint előre mennek, vissza fogják parancsolni őket. Ne hivjuk tehát őket vissza."

Igy uszitott azoknak egyike, akik nem győzték uszitóknak csufolni, rágalmazni azokat, akik a világháboru védelmi harcában kitartásra merték buzditani a magyart . . .

Folytatása következik.

kereskedelmi, illetve szocializáló ügyek népbiztosságai, mind kiküldtek politikai megbizottakat. És hol van még a beszerzési csoportok politikai megbizottainak óriási kara? (Derültség.) A beszerzési csoportok százával küldték ki megbizottaikat, akik lehetetlen árakon vásároltak (Zaj.) és ennek eredménye mindig csak az volt, hogy a közellátási népbiztosság mindig azon vette észre magát, hogy nem csinálhat egyebet, mint reklamációk elintézését. Táviratokat menesztett mindenfelé az országba, amelyeknek azonban semmiféle foganatjuk nem volt, mert ha meg is igérték, hogy másképen lesz, még sem volt másképen."

Ime, igy festett az anarchisztikusnak csufolt kapitalista-közellátási rendszerrel szemben a százszorta anarchisztikusabb kommunista közellátási rendszer.

Mellesleg szólva, nemcsak az intézmények, a népbiztosságok, hanem az emberek, az ugynevezett népbiztosok is összekeveredtek a kommunisták anarchisztikus világában. Minden második kommunista dijmentesen a népbiztosi cimet ajándékozta önmagának. Ennek a lehetetlenül tréfás állapotnak a kormány rendeletileg volt kénytelen véget vetni, kimondván azt, hogy a népbiztos cim csak a kormányzótanács tagjainak jár.

Az éhhalál.

A sok baj és zavar dacára azonban az emberek legfeljebb éheztek és éheznek de — állapitotta meg önelégedetten Erdélyi — *„éhen még mindig nem fordult fel senki."*

Én nem vagyok abban olyan nagyon bizonyos, hogy valóban nem fordult fel éhen senki, még ha a hivatalos statisztika nem is tudott az ilyen halálnemről.

A statisztikát a számok hazugságának mondotta Talleyrand s ez a szállóige a kommunisták statiszikájára kétszeresen állott.

Hiszen azt is kimutatta a kommunisták statisztikája, hogy *a személy- és vagyonbiztonság soha nem volt oly kitünő azelőtt, mint a kommunizmus alatt.* Ezzel szemben pedig áll az mint igazság, hogy maguk a vagyon- és személybiztonság örei is loptak és raboltak, amit csak tudtak, embereket kinoztak és gyilkoltak; vagyis a szeimély- és vagyonbiztonság szégyenletesen lezüllött.

(Folytatása következik.)

4. füzet. *Ára 5 korona.*

A tisztelt szovjet

A szovjetülések szenzációs leleplezése.

Gyorsirói feljegyzések alapján irta:

MORIN

A 4. FÜZET TARTALMÁBÓL:

A valuta-büvész. — Baj van az elosztás körül. — A kamillás panamák. — Pocsékolják az ország pénzét. — Uzsora és éhség. — Kik a termelési bizlosok? — Gyerkőcök mint agitátorok. — Rablógyilkos mint városparancsnok. — Vizsgálat a szovjettisztviselők ellen. — Mi volt Csizmadiával? — Csempészkereskedelem és panama. — A kék pénz bevonásának kudarca. — Hol vannak a visszaélések? Autózás és dőzsölés. — A Konkordia-malom és a tanácsközlársaság. — Botrányos egészségügyi állapotok. — Mindenkit ki kell dobni. — A kivasalt százasok. — Panamák lápos mocsara. — Közgazdasági életünk egy kiváló panamistája stb. stb.

Légrády Testvérek nyomása, Budapest.

Cenzurat postul Budapesta.
Anul 1919 Luna IX. Ziua 26.
Gavrilescu m. p.

A TISZTELT SZOVJET

Ezen cim alatt a szerző gyorsirói feljegyzések alapján ismerteti a szovjet-ülések lefolyásának hű képét és az ott elmondottakhoz füzi a maga, részint komoly, részint szatirikus megjegyzéseit, melyek az egész szovjet-gazdálkodást leleplezik. Annak idején, amikor ezen, egyes részletükben szenzációsan érdekes ülések lefolytak, a bolsevista szellemben szerkesztett napilapok tudósitásaiból az ülések lefolyásáról csak torzképet kaphatott a közönség.

Az előző három füzet az I—V. szovjet-ülés lefolyásának valamint a VI. szovjet-ülés egy részének ismertetésére terjedt ki. E füzetekben szó van a szocializálási, a pénzügyi, valamint a földmüvelésügyi népbiztosok jelentéséről, a jelentésükhöz füződő vitáról és a legutóbbi füzet a külpolitikai helyzetről megindult vita ismertetésével fejeződött be. E vita folytatását, valamint a tárgyalások további menetét találja meg az olvasó a jelen füzetben.

Az előző füzetekből példányok kaphatók „Az Üzlet“ kiadóhivatalában (Budapest, VI., Andrássy-út 29.)

Ne adjuk ki a hatalmat!

Uszító szellemben beszélt a szovjet külügyi vitája alkalmából Tóth István, Veszprémnek küldötte.

„Sokan — mondotta — ott maradtak a névtelen sírokban a világháboruban, akik azt gondolták, hogy a jövő szebb képe fog Magyarország ege fölött felragyogni. Ezeknek az elvtársainknak szelleme itt lebeg felettünk, ezek kívánják tőlünk, reánk parancsolják most, amidön itt a kezünkben a hatalom, csak meg kell őriznünk, **ne adjuk ki a kezünkből a hatalmat** egy pillanatra sem."

Nem elég csak Budapesten a diktatura.

Ugyancsak uszító beszédet tartott Opre János is.

„Könnyü annak visszavonulást tanácsolni — mondotta gunyosan — akinek Budapest is elegendő ahhoz, hogy a proletárdiktaturában biztositva érezze magát. De tessék felelni annak a 8000 katonának, akik felszabaditották Kassát, mondják azoknak, hogy menjenek most vissza a román imperializmus alá. Azoknak nem elég, ha a közoktatásügyi népbiztosság megmarad a tanácsköztársaság számára. (Derültség.)

Ma, amikor a proletáriátust a proletádiktatura alatt azzal vittük ki, hogy felszabaditjuk az összes dolgozókat, akkor a kijátszása volna annak a hadseregnek, amely küzd, hogy a vére árán megszerzett területeket visszaadja csak azért, hogy megtürje az entente még két, esetleg három hónapig a tanácsköztársaságot Budapesten."

A visszavonulás becsapás volna.

Még harciasabban beszélt *Sárkányovszky Károly.*

„Ha most arról tanácskozunk — harsogta — hogy ezt a harcot félbe kell hagynunk, én őszintén megmondom: *ez egyenes becsapása volna a nemzetközi proletáriátusnak.* (Ugy van! Ugy van! balfelöl. Felkiáltások: Igaza van!)

Sem Kunfi elvtárs, sem más nem tud garanciát adni. Garanciát csak a nyers fegyveres erő adhat. (Ugy van! Ugy van!) Semmi más garancia nincs. (Taps.) Én nem vagyok hive a törvényes gyilkosságoknak, nem vagyok hive a háborus gyilkosságoknak sem, nem vagyok hive a háborunak, mert minden egyes proletárért kár, ha meghal, azonban az ügy kivánja. Fegyverrel jönnek ellenünk, tehát fegyverrel kell odaállnunk, mert máskép lehetetlen megvédeni a diktaturát, lehetetlen felszabaditani a kapitalista nyomás alól a világot."

Egyedül Sárkányovszkynak volt bátorsága egy lépéssel tovább is menni. Ő nemcsak szembeszállt Kunnak a visszavonulást hirdető határozati javaslatával, mint ahogy ezt az előtte felszólalók is megtették, hanem volt bátorsága ahhoz is, hogy kijelentse kifejezetten, miszerint Kun Béla határozati javaslatát nem fogadja el.

„A magyar munkásság gazdaságilag, politikailag tönkre menne, — mondotta — hallatlan elnyomás következnék, rettenetes összeomlás, a proletáriátus vérfürdője és ezért én *semmi körülmények között sem vagyok hajlandó hozzájárulni Kun elvtárs határozati javaslatához.*"

Élénk helyeslés követte a szovjetbeli viszonyok között bátornak nevezhető kijelentést.

Meg kell védeni a tagadás szellemét.

Brandstein Illés vállalkozott arra, hogy néhány ügyes frázissal Kun Béla pártjára álljon.

Brandstein a cipőfelsőrészkészitő segédek mozgalmában tünt ki, mint jó eszü ember, s a Népszava kiadóhivatali főnöki állásához jutott agitációs munkája jutalmazása gyanánt.

„Hitem és meggyözödésem szerint — szavalta Brandstein — ha választani kell, akkor én egyet választok, azt a területet, amelyen meg lehet és meg kell tartani a tanácsköztársaságot. Minden más szempontot ennek az egyetlen nagy szempontnak rendelnék alá és ebben a kérdésben teljes mértékben osztozom Kun elvtárs ama felfogásában, amelyet a veszély óráiban hangoztatott egyedül és bátorsággal, hogy *a tagadás szellemét meg kell védeni egy talpalatnyi földön is,* ha ezzel szolgálatot tudunk tenni a proletárság ügyének."

A vita bezárása.

A gazdasági kérdésekhez még 97 szónok, a külügyi politikához még 35 szónok jelentkezett. A szovjet emberei azonban már unták a sok felszólalást és Jankovics Lajos inditványára a többség elhatározta a vita bezárását.

A zárszó.

Kun Béla élt a zárszó jogával.

„Én a Szamuely, Pogány, Hajdu és más elvtársak által kifejtettek ellenére — kezdte beszédét — ép ugy, mint a Kunfi elvtárs által nyujtott támogatás ellenére is megmaradok a magam álláspontja mellett, *megmaradok ama határozati javaslat mellett, amelyet előterjesztettem.*“

Ezután nem azokkal polemizált, akik határozati javaslata ellen beszéltek, hanem azt a Kunfit kezdte csepülni, aki határozati javaslatát a legmesszebb menő módon pártolta.

Belefogott egy elméleti vitába, fölös és nyakatekert módon magyarázva a burzsoa-pacifizmus és a proletár-pacifizmus közötti különbséget. „Mindenféle dolgot — mondotta — a proletárosztály szempontjából kell nézni. Ez az, amihez Kunfi elvtárs nem akar hozzászokni.“

Azután a következő zagyvaságokat mondotta, hiveinek folytonos helyeslése között:

„Nagyon gyenge remény volna az, hogyha azt hinnök, hogy csak a magyarországi proletáriátusnak van forradalma, történeti hivatása; (Ugy van! Ugy van!) nagyon gyenge dolog volna az, hogyha valamennyi ország proletáriátusa tőlünk várná azt, hogy felszabaditsuk. Nem, mi segitünk a példánkkal, segitünk magával a létezésünkkel és ha egy lépést sem teszünk is az érdekükben, a mi példánk propaganda, a mi életünk további fennmaradása veszedelem az egész világ kapitalizmusára, (Ugy van! Ugy van!) olyan példa, amely követésre fog találni, amit követnie kell az egész világ proletáriátusának és követni is fog.“

Beszéde további folyamán arról beszélt, hogy „ma, holnap, vagy holnapután, de mindenesetre ott leszünk a mi idegen, elnyomott proletártestvéreink mellett.“

Számuely Tibor közbeszólott: Vielleicht!

Senki se értette ezt az okvetetlenkedést, és Kunt különösképp ingerelte a beszédébe tolvajnyelven történt belekotyogás.

„Nem „vielleicht“ tisztelt Számuely elvtársam — vágott vissza Kun. — Annyira nem „vielleicht“, hogy nem vagyok hajlandó a baloldali defaitizmusnak sem áldozatokat hozni épugy, mint nem vagyok hajlandó áldozatokat hozni a jobboldali defaitizmusnak sem. (Nagy taps.) Nem „vielleicht“, mert ha Kunfi elvtárs nem hisz a mi messiási hivatásunkban, a proletáriátus messiási hivatásában, és ha ön sem hisz benne: én hiszek abban, hogy a proletáriátusnak megvan a felszabaditó hivatása.“

Végül arról beszélt, hogy mit irt *Marx* a negyvennyolcas forradalmakról. Azt állapitotta meg Marx, hogy a forradalmak sorsa Angliában fog eldőlni.

Mint a macska, mely mindig a talpára esik, a marxizmus tanitásainak emlegetése nélkül nem fejezhette be Kun a beszédét.

Elmondta a maga, helyesebben mondva Lenin papa nézetét Marxnak eme tanitásáról.

„Meg van a maga gazdasági törvényszerüsége annak — mondotta —, hogy miért keletről nyugatra indul a forradalom. És én azt mondom, elvtársaim, hogy nem a marxizmus cáfolata az, hogy nem Angliában, a kapitalizmus klasszikus országában kezdődött a forradalom, hanem Oroszországban és Magyarországon, tehát alacsonyabb fejlettségü kapitalista országokban. Az a körülmény, hogy Angliában később lesz forradalom, nem jelenti azt, hogy Angliában később lesz szocializmus. Ez a körülmény csak azt jelenti, hogy itt ezekben az országokban hamarább vált tűrhetetlenné az imperialista kapitalizmus, hamarább roppant össze, és előbb volt meg a lehetősége annak, hogy a proletariátus összeroppanthassa és összerombolhassa a kapitalizmust.

Ez azt jelenti, elvtársaim, hogy ezek az országok, amelyek kettős kizsákmányolás járma alatt nyögtek és amelyek tőkeimportáló országok voltak, hamarább kellett, hogy megcsinálják a maguk proletárforradalmát, mint a tőkét exportáló és teljesen parazitär jellegüvé vált kapitalista országok.

Egészen holtbizonyos, elvtársaim, ez nem a hitnek kérdése, ez szigoruan politikai, illetve gazdasági mérlegelése a dolognak, hogy a nemzetközi forradalom eljön.

Ezért és ebben a tudatban ajánlom önöknek határozati javaslatom elfogadását.“

A szavazás.

Az elnök feltette a kérdést szavazásra.

„Aki — mondotta ravaszul — a Kun elvtárs beszédében megindokolt (!) és elfogadásra ajánlott határozati javaslatot magáévá teszi, emelje fel a kezét.“

Erre következett az, ami Kunnak a szovjetbeliek felett való feltétlen hatalmát a legjobban jellemezte. Bár csaknem

mindenki Kun Béla határozati javaslata, vagy legalább is annak megokolása ellen beszélt, nem akadt az egész szovjetben senki, aki a határozati javaslat ellen mert volna szavazni is.

Elfogadta azt mindenki szöröstül-böröstül, megokolással együtt.

❖ ❖ ❖

A HETEDIK ÜLÉS.

1919. junius 20.

Illetéktelen beavatkozások.

A hetedik ülést Kovács Miksa nyitotta meg mint elnök.

Kovács kaposvári ember, az ottani szocialista mozgalom régi vezetője. A diktatura alatt igyekezett Budapestnek Somogymegyéből való ellátását biztositani. Neki köszönheti a diktatura azt, hogy az ellenforradalom Somogyban, a kommunista gazdálkodással szemben, nem tört ki.

Az ülés első felszólalója dr Rónai Zoltán igazságügyi népbiztos volt, aki reflektált Berényi Pál kecskeméti küldöttnek még az ötödik ülésen előadott azon szemrehányására, hogy az ottani tuszoknak szabadon bocsátását kivánta az igazságügyi népbiztosság.

„Abszolute semmi nyomára nem akadtam annak — mondotta Rónai —, hogy mi a kecskeméti tuszok ügyében egyáltalában beavatkoztunk volna, s még kevésbbé felel meg a valóságnak az az állitás, mintha az igazságügyi népbiztosság bocsátotta volna szabadon a kecskeméti tuszokat.“

Berényi válaszolván, a következőkép világitotta meg a tényállást:

„Majdnem naponkint, sokszor óránkint illetéktelen egyének sürgönyben és telefonon utasitgatták a kecskeméti direktóriumot.

Sokszor az ülések folyamán is zavartak bennünket Budapestről. Nem volt megirva abban a sürgönyben vagy telefoni üzenetben, hogy ki csinálja ezen intézkedéseket, azonban mindig voltak olyan kontár emberek, akik beavatkoztak a vidéki direktórium ügykörébe.“

E tényállás kitünő példája volt annak, hogy a diktatura

alatt rendszer lett abból a rendszertelenségből, miszerint egyik népbiztos beleavatkozott a másik népbiztos ügykörébe.

Kun Béla vezetett e téren, és nem volt a belpolitikának olyan ágazata, melybe a külügyi népbiztos illetéktelenül, erőszakosan be ne ártotta volna magát. Különösen a sajtóügyekbe szerette beleártani magát.

Jellemző rá nézve például az, hogy közvetlenül a bukása előtt felemelte a Pester Lloyd munkatársainak a fizetését. Ennek ellenében megkövetelte, hogy a lap élén az összes munkatársak aláírásával oly értelmü nyilatkozat jelenjék meg, mely szerint azok meggyőződéses hivei a kommunizmusnak. A nyilatkozat meg is jelent, holott arról a legtöbb munkatárs nem is tudott, nevüket a nyilatkozat alá — odahamisitották.

Mellesleg szólva, a nyilatkozat azt is állitotta, hogy a diktatura alatt Bécsben Pester Lloyd néven megjelent napilaphoz a Pesti Lloyd Társulatnak s a Pester Lloyd régi munkatársainak semmi közük nincsen. A tényálláls pedig az volt, hogy a Pesti Lloyd Társulat Bécsbe menekült igazgatósági tagjainak elhatározásából indult meg a kérdéses lap, s azt dr Strasser József, a Pester Lloyd régi munkatársainak egyike, szerkesztette. Strasser egyidőben a szociáldemokrata párt bal szárnyához tartozott, s mint renegát, menekült Bécsbe volt politikai barátainak bosszuja elől.

A valuta-büvész.

A valuta-bajokkal szemben Gyura János mutatkozott be a szovjetnek, mint a valutabajok büvészi megszüntetője.

„Nekem a valuta-kérdésben — mondotta naivul — az az álláspontom, hogy egy kommunista államnak nincs szüksége a polgári kapitalisták által felállitott valutára, a pénzre. (Ugy van!) Hiszen itt a példa.

Bevontuk a kék pénzt, pár nap mulva lejár a forgalmi ideje s ennek dacára ahhoz ragaszkodnak most is. Panaszkodnak a vidéken, hogy a munkás nem akarja a bérét felvenni fehér pénzben, csak kék pénzben. Ha mi bevezetjük az állam területén a munkajegyeket ezzel sokkal többet értünk el, mint hogyha a valutakérdésben, nem tudom micsoda pénznemeket hozunk forgalomba. Munkajegyet csak az kaphat, aki tényleg dolgozik, vásárlási joga ezen a cimen csak annak lesz, aki munkajeggyel bir."

Arra nem gondolt a szerencsétlen, hogy a munkajegyet

Soroksáron — a külföldről nem is szólva — majd épp oly kevésbbé fogadják el a vásárlásoknál, mint a fehér pénzt.

„Aranyfedezetünk van — folytatta a nagy közgazdász —. de ha ezt pénzben hozzuk forgalomba, ugyanazt érjük el a külföldön, mint amit elértünk a kék bankókkal, vagyis kivándorol az aranypénz és nem lesz fedezet. (Egy hang: *Eldugja a falu!)* Ha el is dugja a falu, ami a faluban, a városban marad, ami a munkás kezében van, ami a bankokban marad, az mind a mienk, mert az ország határán belül van. (Egy hang: *Visszamegy az ékszerészhez!)* Ha visszamegy az ékszerészhez, akkor kivesszük a fülbevalókat a fülekből és levesszük a gyürüket az ujjakról; ezen lehet segiteni.

Nem akarom ezt hosszasan részletezni, hiszen megértették az elvtársaim, hogy mi az álláspontom a valutakérdésben."

Nem baj, ha megszükitik az állam területét.

Gyura János további mutatványt is adott bödületes közgazdasági tudásából.

„Hangzottak el itt olyan szavak — fejtegette — hogy a megszükitett államunk területén nem tudunk megélni, hiányoznak az anyagi feltételek. Szerintem ez nem áll. (Egy hang: *Pedig ez áll!)* Mi történik, ha elveszik a felsővidéki vasbányákat? Ismerem az ország legnagyobb részét, tudom, hogy sok vasunk van olyan helyeken, ahova azért nem nyultak eddig, mert a proletárság nem volt arra utalva, hogy vasbányászattal foglalkozzék. Elveszik a szénbányáinkat, ott vannak az erdőink. Akárhány helyen az erdők már két-három év óta kivágatlanok az üzemterv szerint is, hiányzik a munkáskéz, hiányzik, aki a vágásokat végrehajtatta volna. Ha nincs szenünk, a mozdonyokat fával is lehet füteni. (Zaj. Egy hang: *Fával nem tudunk tüzelni.* Zaj. Elnök csenget.) Tudok én fával is tüzelni, attól sem riadok vissza."

Az uj közgazdaságtan.

Gyura János még néhány szemelvényt adott uj közgazdaságtanának alaptételeiből.

„Ne legyen szabad kisbirtokosnak egyetlenegy munkást sem alkalmaznia" mondotta például.

Hibáztatta azt, hogy egyesek, nem lévén megelégedve a kommunista uralommal, ilyeneket mondanak:

„Ha nem engednek bort inni, kivágom a szőlőmet. Ha elveszik a gabonámat, nem vetek annyit, mint amennyit tudnék termelni; ha elrekvirálják az állatomat, nem nevelek annyit, mint amennyit tudnék nevelni.“

Az áruelosztás bajaira nézve is tudott orvosságot, követelvén, hogy „mondjuk ki törvényhozásilag, vagy rendeletileg legyen ez parancsképen kiadva, hogy az áruelosztás, áruvásárlás és közvetítés csak a helyi munkástanácsok tudtával és beleegyezésével történhessék. Ezek gyüjtsék össze kint a vidéken a felesleges árukat, ezek irják össze, amire szükség van és terjesszék be vagy más munkástanácsokhoz, ahol ezek beszerezhetők, vagy egy országos központhoz, ahol központilag intéznék e dolgot. (Felkiáltások: *Meg kell szüntetni a hetivásárokat!)* Minden ilyen piacot, minden magánvásárlást meg lehet ezzel szüntetni és igy a felosztás révén minden áru oda kerül, ahol arra szükség van.“

Uj közgazdaságtanának quinteszenciáját végül ekép foglalta össze:

„Mi a kapitalizmust végleg megszüntethetjük, de a kapitalizmus a munkásságot sohasem tudja kiirtani. A kapitalizmus munkás nélkül soha sem élhet, de *a munkásság megélhet tőke nélkül.*“

Keveset romboltak.

Csákányovszki Károly, a következő felszólaló azt kifogásolta, hogy a kommunizmus keveset rombolt; különösen mezőgazdasági téren nem történt elegendő rombolás.

„A romboló munkát — mondotta — könnyebben lehetett elvégezni az iparban és kereskedelemben, könnyebben annál is inkább, mert a kereskedelem és ipar jobban volt centralizálva, az ipari és kereskedelmi munkások szellemi fejlettségüknél fogva is jobban adták magukat oda a kommunista társadalom átvételéhez, mint ahogy ez megvan a földbirtoknál. A kiskereskedelem és kisipar nem az az ekzisztencia, mint pl. egy százholdas birtok, és igazságtalan, hogy a százholdas birtok, mint ilyen, megmarad.“

Csákányovszki, ugy látszik, a legszivesebben látta volna azt, ha a földbirtokok helyén, a kommunizmus alatt, egy nagy fekete lyuk támad. Az a földbirtok szerencséje, s ez országnak is szerencséje, hogy ekkora rombolást, még a bolsevikiek sem vihetnek végbe.

További felforgatást!

Azt ajánlotta Csákányovszki, mint „legradikálisabb és legliberálisabb“ módszert, ha a régi, szerinte szabotáló birtokosokat „vagy más munkahelyre teszik, vagy elviszik és nem birtoknál alkalmazzák, más munkaalkalmakhoz teszik és érvényesitik velük szemben a munkakényszert. És ha nem akarnak dolgozni, megfelelő eljárást kell velük szemben alkalmazni. Lehetetlen állapotnak tartom — jelentette ki — hogy a régi tulajdonosok a helyükön továbbra is megmaradjanak.“

Arra nem is gondolt a kitünő reformer, hogy amely birtokos régi helyén, állitólag, szabotál, az egy uj munkahelyen még inkább szabotálna.

A volt Nemzeti Szinház udvarán állott néhány szép, százados tölgyfa. Ezeket áttették évekkel ezelőtt az Erzsébet-térre. A fák erre szabotáltak, az uj földben elkorhadtak.

Panasz a termelőbiztosok ellen.

A felszólaló zavaros észjárását jellemzi beszédének ellentmondásoktól hemzsegő folytatása a régi birtokosokról.

„Vannak termelöbiztosok — mondotta, — akik azt képzelik magukról, nagyon sok üzemben, hogy ők tulajdonképen ma is tulajdonosok.“

Ugy látszik tehát, hogy a régi birtokosok még sem szabotáltak tulságosan.

„Volt olyan is, — folytatta Csákányovszki — aki, hogy ugy fejezzem ki magamat, olyan arrogáns módon viselkedett a munkásokkal szemben nagyon sok munkahelyen, hogy valósággal türhetetlenné vált. Nem tudom, ezeket a termelöbiztosokat hogyan és miképen osztályozzák. Vannak, akiknek nemcsak egy üzemnél van megbizatásuk, és több üzemtől is kapnak fizetést, még órabéreket is. Igazságtalannak tartom, hogy egy termelöbiztos több helyen legyen és több helyről kapjon fizetést ugyanakkor, amikor vannak olyan elvtársak, akik elhelyezve nincsenek s ilyen pozicióra nagyszerüen tudnának megfelelni.“

Baj van az elosztás körül.

Arról is beszélt Csákányovszki, hogy panasz van a közszükségleti cikkek elosztása körül a nem szocializált üzemek munkásai részéről.

„Az üzemek szocializálásánál maga az ipari munkásság, — magyarázta — azok az elvtársak legnagyobbrészt, akik a kisiparnál, kisüzemeknél vannak alkalmazva, az elosztás kérdésénél lehetetlen helyzetbe kerülnek. A javak elosztásánál a kisipari munkások, a földmivesmunkások, azok a munkások, akik egy üzemben husznál kevesebben dolgoznak, alig tudnak hozzájutni egy-egy cipőhöz vagy ruhához vagy tudom is én, akármi máshoz. Rettenetes bürokrácia uralkodik, belekerül egy hétbe is, tiszta lehetetlenség, amig az ilyen munkás egy-egy nadrághoz hozzá tud jutni."

Van-e számadás?

A pénzügyi népbiztossághoz szeretnék egy kérdést intézni — kiváncsiskodott Csákányovszki — vajjon vannak-e valamelyes feljegyzések az állam háztartásáról, a kiadásokról és bevételekről, vagy csak ugy, minden tervszerüség nélkül megy a dolog, hogy addig nyomják a 25 koronásokat, ameddig az Athenaeum gépei fel nem mondják a szolgálatot? (Igaz! Ugy van! Zaj.) Mert tény és igazság, elvtársaim, hogy akárhová megyünk, akárhol szerzünk vagy kapunk pénzt, mindenütt uj 25 koronásokat kapunk, régieket, használtakat alig lehet látni. (Ugy van! Zaj.) Ez igy nem megy. Már pedig azt nem fogja senki sem mondani, hogy a 25 koronásokat is elrakják az emberek."

„Ujkeletü vicc ez?" — szólott közbe egy ingerült hang.

„Nemhogy örülne, hogy tiszta 25 koronásokat kap!" — csillapitotta Csákányovszki aggodalmát egy másik hang.

Szociáldemokraták és kommunisták.

Végül a szociáldemokraták és a kommunisták között teremtett hires egységről szólott Csákányovszki.

„Meg kell emlékeznem arról a bizalmatlanságról is — mondotta — amely szociáldemokrata és kommunista elvtársaink között fennáll. (Zaj és felkiáltások: *Nincsenek már demokraták és kommunisták! Dehogy nincsenek! Ne javitgassák folyton! Hagyják beszélni!* Elnök csenget.)

Elvileg elfogadom, hogy nincsenek, azonban tény, hogy a *gyakorlatban* mégis vannak."

Hol vannak a népbiztosok?

Még folytatta volna talán Csákányovszki beszédét, de a harminchárom népbiztos közül egy sem lévén jelen, nem akart a falra borsót hányni.

„Sajnos, a népbiztos elvtársak nem tartják kötelességüknek az ülésen megjelenni — mondotta lehangoltan — és a végén nagyon kevés népbiztos elvtárs vesz tudomást arról, ami itt történik."

A szovjetbeliek helyeseltek, s népbiztosok helyett a szónoknak be kellett érnie ezzel a helyesléssel.

Mi lesz a szeszszel?

A következő felszólaló, *Maurer József*, a szesztilalmat hozta ujból szóba:

„Én Hamburger elvtárs kijelentését — mondotta — hogy a bor egy részét kiszállitjuk majd a külföldre és ott fogjuk értékesiteni, nem tartom helyesnek. (Felkiáltások: *Majd visszahozzuk!)* Mert ha a forradalmi kormányzótanács behozta a szesztilalmat, akkor nekünk nem szabad elösegitenünk *a külföldi proletárok butitását* azáltal, hogy kiszállitjuk a bort, hogy ők is olyan buták legyenek, mint mi voltunk. (Igaz! Ugy van! Derültség.)

Kivánatos megoldás, amit szintén Hamburger elvtárs emlitett itt, az volna, hogy pótolni fogják a szeszt, vagyis a bort és a sört, valami hasonlóval. Elvtársaim! Tudjuk nagyon jól, hogy Budapesten ugyszólván csak pótlékok vannak, de ezekről a pótlékokról csak az mondhatja, hogy jók, aki jobbat még nem evett, nem ivott, mert annak a pótlék is jó."

A szovjet tagjai helyeseltek s az egyik örökös közbeszólónak mentő ideája támadt: „Ha nem lesz esö, a buzára öntjük a bort!"

A kamillás panama.

„Vádat emeltek a vidéki direktóriumok ellen — folytatta Maurer — hogy panamáznak. Erre csak azt mondhatom, hogy *a visszaéléseket mi Budapesttől tanultuk.* (Élénk derültség és taps.) Én fogok valamit mondani, ami velem megtörtént, amennyiben direktóriumi tag vagyok. A mi községünk, Nagymaros, határa 3400 kataszirális hold föld, ebből 60% szölötermelés, 30% erdö és 10% szántóföld. Kijön oda egy elvtár-

sunk és azt mondja: én 30 hold földet fel fogok szántani és ott kamillákat meg gyógynövényeket fogok ültetni. (Derültség.)

Azt a 30 holdat a 10%-os szántóföldön akarta kamillának felszántatni.

Átment Visegrádra ez a pesti elvtárs, ahol szintén nincs nagybirtok, a legnagyobb gazdaság 6—7 hold föld, ott is akart egy nagy darabot felszántani kamillának.

Ennek a háta mögött panama rejlik.

Ugyanis Nagymaroson ennek az elvtársnak 7 szobás luxuslakása van és abban a luxuslakásban akarja a kamillát száritani csak azért, hogy azt el ne kommunizálják. Ugy hiszem, ha ilyen budapesti elvtársak kijönnek és 7 szobás lakást akarnak tartani kamillák száritására, akkor ebből tanuljuk azt meg mi vidéki direktóriumi tagok, hogy kell becsapni, hogy kell kijátszani a rendeletet.

De ök azt mondják mindig, hogy hivatalosan lettek kiküldve, hivatalos személyekkel szemben a vidéki direktóriumok nem tudnak eljárni"

Drága lett a vasut.

Azután azt panaszolta Maurer, hogy ujabb 200%-kal felemelik a viteldijat a vasuton.

„Ma belekerül a hetijegy 4 korona 40 fillérbe és ezentul — panaszolta Maurer — bele fog kerülni 36 koronába.

Ha most a vidékről bejönnek dolgozni, 36 koronát fizetnek hetenként a jegyért, igy az ifjumunkások nem jöhetnek be Budapestre még inasnak sem. Kérem a kereskedelemügyi népbiztos elvtársat, hasson oda, hogy Budapest vidéke munkásainak kedvezményes árakkal lehetővé tegyék, hogy Budapestre jöhessenek dolgozni."

Egy barátságos hangu elvtárs közbekiáltott:

„Maradjanak csak otthon!"

Pocsékolják az ország pénzét.

A következő felszólaló Szokob János, Esztergom küldötte, elpanaszolta, hogy Esztergomba a földmivelésügyi népbiztosság két termést biztositó biztost küldött ki, holott egy embernek se akadt volna elég munkája.

„Óriási pénzválság elé állitják ezek a biztosok a városokat, kimeritik a pénzforrásokat, mert akár szükség van, akár nincs, mindig fiakkereket rendelnek a direktóriumoknak. Tehát azt gondolják ezek az elvtársak, hogy a direktóriumokat tisztán azért választja a munkásság a bizalmából, hogy az ö részükre utazási célokra fiakkereket rendeljenek, akkor, amikor mi kénytelenek vagyunk még szomszédos községekbe is gyalog kisétálni. Ennek megszüntetésére kivánjuk Esztergom részéről, hogy az ilyen biztosok számát, mint amilyent Esztergomba is küldtek, legalább is csökkentsék, mert igy feleslegessé válik két embernek, mint biztosnak a fizetése. Hiába fordultunk a földmivelésügyi népbiztossághoz, az nem tudott segiteni.

Azonkivül megtörtént még az is, hogy a biztos mellé három földmives elvtársat követelt a forradalmi kormányzótanács rendelete. Ezeket ki is jelöltük, azonban az illető népbiztos felszállt szépen a fiakkerre és azt a három földmives elvtársat, aki tényleg azért volt melléje állitva, hogy törekedjenek a földet müveltetni, otthon hagyta a városban."

A kisiparosok zaklatása.

Szóba hozta Szokob azt is, hogy bár csak a 20 munkásnál többet foglalkoztató ipari üzemek szocializálását rendelte el a kormány, megtörtént az, hogy „a borbélymunkások, azonkivül a festömunkások központjai szintén egyeneser azt kivánták, hogy ezeket a kisüzemeket is feltétlenül szocializálni kell és olyan emberektöl akarták elvenni a kisüzemüket, akik négy és fél évig voltak kint, akár a fronton, akár pedig a harctéren megsebesültek és rokkantakká váltak, vagy pedig fogságban szenvednek ma is. Ezeknek a hozzátartozóitól akarták elvenni. Nekünk — panaszolta Szokob — mindenáron erös kézzel azt az álláspontot kellett elfoglalni, hogy megakadályozzuk, hogy az ilyen igazi kisproletároktól elvegyék üzemüket akkor, amikor a forradalmi kormányzótanács ezt nem kivánja. Egyes központi vezetöségek ezt félreértik."

Magasak a munkabérek.

„A munkabérek megállapitása — folytatta Szokob panaszait, — amelyet a kormányzótanács szintén rendelettel szabályozott, különösen nagymértékben járult hozzá, hogy egyes konjunktura-szakszervezetek mindjárt a legmagasabb órabéreket akarták kihasználni saját céljaikra. **Ezt itt szabályozni kell, még pedig — mint a vasutasoknál — évekhez kötve. Ne kezdjük mindjárt 8 K 50 filléres bérekkel."**

A lakbérek leszállítása.

„A lakbérek leszállitása is — magyarázta Szokob — óriási károkat hozott az országnak. Amikor egy munkástársunk 120 vagy 150 korona lakbért fizet, akkor leszállitják ezt 20%-kal, holott a munkabért háromszorosan, négyszeresen is felemeljük.“

Nem épitenek munkáslakásokat.

Végül azt panaszolta Szokob, hogy a kormányzótanács üres igéretekkel korteskedik. Igéri például azt, hogy munkáslakásokat épit, s esze-ágában sincs ilyeneket épiteni.

„Hogyha a kormányzótanács érzi magában az anyagi erőt ahhoz, hogy a munkáslakások épitésének eleget tegyen, akkor helyes az az intézkedése, hogy kiküld Esztergomba földmérnököket, akik hónapokon keresztül körüljárják a várost. De ha nincs fedezet az épitésre, ha látja azt, hogy nem tud anyagot adni az épitéshez, akkor Esztergom város felesleges tartja, hogy oda földmérnököket kiküldjenek.“

Uzsora és éhség.

Vojticzky Gyula, a következő felszólaló, arról szólott, „hogy a szabad kereskedelem megkötése miatt a kereskedelmet a csempészkereskedelem váltotta fel. Az uzsora és a csempészet sokkal jobban dühöng most, mint annakelőtte.

Itt kell beszélnem arról is, hogy a kereskedelmi alkalmazottak a mai közöti kereskedelem, illetőleg a mai kereskedelmi hiány mellett ugyancsak a legnagyobb éhinségnek, a legnagyobb nyomornak vannak kitéve!“

Mellesleg szólva ugyanez az „elvtárs“ annak dacára, hogy a kereskedelem-szocializálásnak ilyen szomoru következményeit látta és beismerte, a kisipari üzemeknek szocializálását a kormányzótanács szándékán tulmenőleg, nevezetesen abban az esetben is kivánatosnak jelezte, ha husznál kevesebb a foglalkoztatott munkások száma.

A kisiparosok nélkülöznek.

Ugyanakkor azonban, amikor a kisiparosokra ekként uszitotta a kormányt, mégis sajnálta azokat.

„*A kisiparosok minden tekintetben nélkülöznek*, dolgozni nem tudnak anyaghiány folytán, minden fühöz-fához kapkodnak és nincs segitség. Adót azonban nekik fizetni kell és családjukat természetesen fenn kell tartani, ugy hogy olyan anomáliák előtt állnak, hogy a népbiztosoknak kötelességük, hogy valamiképen gondoskodjanak erről is.“

Egy találékony elvtárs közbeszólott: „Menjenek vörös katonának.“

Mi lesz a föld jövedelmével.

Szóba hozta Vojticzky a földbirtokok szocializálása körüli fogalomzavart.

„Nem áll — mondotta — hogy szocializálva lettek volna a birtokok. Alakultak szövetkezetek, de nem lett kimondva, hogy a föld az állam tulajdonát képezi. A szövetkezeteken belül dolgoznak a régi gazdasági cselédek s *ezek a régi gazdasági cselédek abban a tudatban vannak, hogy a föld jövedelme közöttük fog majd felosztatni.* (Felkiáltások: Fel kell világositani!) Senki fel nem világositotta őket és rendelkezés nem is történt, hogy *mi lesz a föld jövedelmével.*

Arról is meggyőződtem a gyárakban, hogy itt Budapesten valóban könnyelmüen és félvállról dolgoznak a munkások és számos helyen nincsenek áthatva a proletárdiktatura által rájuk rótt kötelesség érzésétől, de vidékre menve, a mezőgazdasági proletárok közé, láttam, hogy azok reggeltől estig dolgoznak abban a tudatban, hogy amit termelnek, az az övék lesz.“

Vojticzkynek ez a megállapitása mutatja legjobban, hogy mennyire nem érett meg a mi társadalmunk a kommunizmusra. Ime, a gyári munkás, aki tudja, hogy a köznek dolgozik, félvállról veszi a munkát, a földmüvesmunkás ellenben, abban a hiszemben, hogy munkája gyümölcsét maga fogja élvezni, napestig dolgozik.

Kik a termelési biztosok?

Kifogásolta Vojticzky egyes szocializált nagybirtokok vezetőinek személyét, szemelvényeket olvasva fel a hozzá érkezett panaszlevelekből:

„Verpeléten ezelőtt mintegy 25 éve választották meg István Lajost 25 éves korában jegyzőnek — vagy minek, ezt nem tudom, mert ezt nem irja az illető — s eddig 10 milliónyi

vagyont harácsolt össze. Ez az ember most a proletárdiktatura idején, mint elcsapott jegyző s pár ezer hold tulajdonosa, gazdasági intéző."

„Barkóczy Sándor volt báró, aki mint vallás- és közoktatásügyi' államtitkár, a jó máriakongregista tanárokat egymásután neveztette ki állami iskolákba, nem nézve azt, hogy mint jó tanerő, az illető a haladást képes-e szolgálni, ma földjének intézője."

„Bel Miklós téglagyáros ma a környékbeli erdők biztosa s egyuttal Parádfürdő biztosa. Hogy jön a csizma az asztalra?"

Vojticzky annak a kijelentésével fejezte be a levélolvasást, hogy *„türhetetlen dolog, hogy az imént felolvasott és azokhoz hasonló naplopók és csirkefogók fontos pozíciókat töltsenek be a diktatura alatt."*

A pénzelrejtés.

„A pénzelrejtés oka bizony nagy részben a népbiztosságok hibájában keresendő. Azt a rendeletet — vélekedett Vojticzky — melyet kiadtak arról, hogy a kék pénzt bevonják, már hamarabb kellett volna kiadni."

Ugy látszik, hogy a szónok nem ismerte, vagy teljesen figyelmen kivül hagyta a pénzügytannak azt a közismert megállapitását, hogy mindenütt és mindenkor, ahol kétféle pénz van forgalomban, a jobbnak, értékesebbnek vélt pénz eltünik a forgalomból és ezen a jelenségen mit sem változtatott volna az a körülmény, ha a „kékpénz" bevonására vonatkozó kormányrendelet, melynek keresztülvihetőségében a nagyközönség már eleve nem bizott, előbb megjelent volna.

Diktatura alulról vagy fölülről?

„Azt mondják a népbiztos elvtársak — folytatta Vojticzky — hogy ne csináljunk lokális politikát. Ezzel szemben én azt mondom, hogy mi lokális politikát kell hogy csináljunk. A helyi viszonyokból kell a dolgokat megitélnünk, elsősorban a helyi viszonyokhoz alkalmazkodva kell dolgoznunk. Ne csináljanak idefenn, Budapesten, fővárosi politikát, hanem mindig országos szempontból nézzék és itéljék meg a dolgokat. A vidék a diktaturát ugy értelmezi hogy az csak a helyi tanácsokon keresztül alkalmazható hogy alulról kell a diktaturának megtörténnie, nem pedig felülről. (Ugy van!)

Azt látjuk azonban, hogy mindig f e l ü l r ő l igyekeznek diktaturát csinálni és az a l u l r ó l jövő diktaturába ez természetesen beleütközik. Igy történik azután, hogy a vidéki direktóriumok ütnek felfelé, felülről ütnek lefelé és á l l a n d ó a v e s z e k e d é s."

Gyerkőcök, mint agitátorok.

Vojticzky is elöhozakodott végül a vidékieknek az alkalmatlan agitátorokról szóló ismert panaszával.

„Hozzám is jött egy alkalommal egy 18 éves fiatalember — páldálódzott — és leckéztetni akart engem. Kérdeztem: hány éves? Mondván, hogy 18, azt mondottam: Már két évvel azelőtt, mielőtt maga megszületett volna, tehát 20 esztendővel ezelőtt ott voltam a mozgalomban, dolgoztam, miért akar leckéztetni engem? Az ilyeneket egyszerün haza kell küldeni és haza is fogjuk küldeni. (Zaj.) Nincs szükség arra, hogy pesti fiatal embereket, g y e r k ő c ö k e t, akik a munkásmozgalom ábécéjét sem ismerik, küldjenek le hozzánk."

Mit csinált Rába megbizott?

S a l z i n g e r F e r e n c, a következő felszólaló a földbirtok szocializálása körüli disznóságokról beszélt.

„Esztergommegyében — panaszkodott Salzinger — a gazdasági kérdésekben teljesen felforgató rendszert csináltak, olyant, amilyent még Törökországban a basák sem csinálnak.

Mindezt egy Rába nevezetü megbizott csinálta. Ott van megyeri Krausznak a birtoka, ahol a munkásság választott vezetőt, Rába egyszerüen kiment, azt mondta neki, hogy a birtok államositva lesz, állami megbizottat küldök ide, önnek három nap alatt ki kell hurcolkodnia, akár akarja a munkásság, akár nem, de mennie kell, ha nem megy, szuronyokkal fogom kidobatni. Odaállitja azokat az embereket, akiket a községek kibotoztak, kizavartak a forradalom idején embernyuzásuk miatt és ma ott ül az egész család és havonta 12.000 korona fizetést huz. (Felkiáltások: Egy család? Zaj.) Igen! 3—4 hétre elmegy, visszajön, felveszi a fizetést, a lisztet és a husz — és megint elmegy."

Nagy türelmetlenséggel fogadták a szovjet tagjai Salzinger panaszát.

„Ezt már százszor elmondták!" Ilyen és ehhez hasonló

közbeszólások röpködtek, mintha csak azt akarták volna ezzel mondani, hogy á diktatura százával szülte a Rába nevü török basákat, s ez igy van rendjén, erről kár panaszkodni.

Rablógyilkos mint városparancsnok.

Sok minden más olyat is mondott Salzinger, amihez hasonlót mások is elmondtak már.

Elmondotta például, hogy a bányák központositásával olyan valakit biztak meg, aki nem ért a bánya-technikához.

Panaszolta, hogy nem adnak a bányászoknak szeszt inni. Ezt a panaszt még a karzat is megtapsolta.

A legkülönb panasza azonban a következő volt:

„Esztergomban mi, bányászok, tiltakoztunk, amikor innét felülről kineveztek egy városparancsnokot, aki rablógyilkos volt. (Zaj és felkiáltások: Rágalom, ki volt az?) Szabó István, aki saját unokaöccsét legyilkolta. (Nagy zaj és mozgás.) Kinevezték, mert azt mondták, hogy jó kommunista, ennek ott kell lennie, nem tekintünk a multjára. (Nagy zaj, mozgás és felkiáltások: Tévedés!) Nem tévedés, kérem. Egyik népbiztos elvtársunk azt mondta, hogy a fejét adja rá, hogy ez jó kommunista és mégis ez a Szabó volt az, aki elárulta a tanácsköztársaságot és a cseheket be akarta hozni Esztergomba. (Nagy zaj.) Máskor jobban gondolják meg, hogy kit állitanak ilyen helyre. (Zaj és felkiáltások: Ki volt az a népbiztos, aki ajánlotta?) Szamuely Tibor, aki azt mondta, jobb ember, radikálisabb ember nincs és nem létezik különb kommunista, mint Szabó Pista. (Nagy zaj és mozgás.) Mi bányászt akartunk odaállitani . . .“

De az nem volt rokona a népbiztosnak! Igaz! Ugy van!

Ilyen és ehhez hasonló közbeszólások hangzottak el.

Egy hang pedig kiváncsian kérdé: „De Szabó meglógott a pénzzel?“

„Meglógott!“ hagyta helyben Salzinger zajos derültség között.

A bányászok panasza.

Végül a bányászok speciális panaszát is szóvá tette.

„Szóvá kell tennem — mondotta Salzinger — Varga Jenő elvtársnak nem nagy látókörét (Derültség.) mikor ő a bányászok fizetését annyira elhanyagolta. Ott fekszik már hónapok óta az asztalán a bányászok fizetésrendezési kérése és

még a mai napig sem rendezte a fizetéseket. (Zaj.) Kérem tehát Varga elvtársat, hogy ezt soronkivül intézze el, mert ha nem intézi el, akkor majd mi fogunk csinálni magunknak fizetést és nem várunk az ő szakmai tudására, ami nincs.“

A bányászok nevében még egy specialis mondanivalója volt.

„Nekünk — mondotta — az a kérésünk, mi azt követeljük, addig nem nyugszunk és addig küzdeni fogunk mindig, amig a mi vezetőink, akik minket évtizedeken keresztül neveltek, a kormányzótanácsban helyet nem foglalnak.“

Vonatkozott ez a kivánság első sorban Payer Károlyra, a bányamunkások szakszervezeti mozgalmának régi vezetőjére.

A kivánság előadása óriási zajt váltott ki.

Payer Károly nem foglalhat ott helyet. Payer elárulta a diktaturát. Egy hóhért akarnak idehozni, aki sortüzet rendelt el!

Ilyen kiáltások szelték át a levegőt.

A helyzet megértéséhez tudni kell azt, hogy Payert még a Károlyi-kormány a bányaügyek kormánybiztosává nevezte ki. Ebben a minőségében vállalkozott a Károlyi-rezsim alatt a salgótarjáni bányamunkások között tapasztalható kommunista-mozgalom megfékezésére. Tisztségében erélyesen járt el, a lázitókat elfogatta. Azt azonban, hogy hóhér lett volna, sortüzet rendelt el, csak egyes emberek élénk képzelő tehetsége hiresztelte róla.

A szovjetgyülésen felkavart kedélyeket az elnöknek nem sikerült máskép lecsendesiteni, mint ugy, hogy ötperces szünetet rendelt el.

Az „erélyes“ elnök.

A szünet letelte után a folytatólagos ülést uj elnök, *Pósz Jenő* nyitotta meg.

Pósz szegény vasutas altiszt volt, ki önképzéssel megfelelő müveltséget szerzett magának, s a vasutasok mozgalmának egyik vezetője, lapjuknak szerkesztője lett.

Mint elnök a szovjetben erélyes, erőszakos embernek bizonyult.

A folytatólagos ülést azzal kezdte, hogy előterjesztette a hadügyi bizottság jelöltjeinek névsorát. Kézfelemeléssel sza-

vaztatta meg a szovjetet, s a jelölteket a többség részéről megválasztottaknak jelentette ki.

Papp Aurél tiltakozott a szavaztatás ezen módja ellen; kimutatva azt, hogy az ügyrendellenes, mert az ügyrend 11. §-a értelmében választásokat titkos szavazással kell megejteni.

Pósz nem hagyta magát kitanitani. Nem jött zavarba és egyszerüen azzal ütötte el Papp Aurél kifogását, hogy „szavazás után vitának helye nincs."

Vizsgálat a szovjettisztviselők ellen.

Miután Pósz ekkép letette fényesen a parlamentarizmus iránti érzékéről a vizsgát, előterjesztette *Iványi Sándor* kiskunfélegyházai küldöttnek a következő inditványát:

„Tekintettel arra, hogy a vidéki szovjetkiküldöttek bizalmatlansággal nézik a népbiztosságoknál alkalmazásba vett uj emberek munkáját, inditványozom, hogy a kongresszus küldjön ki 6—6 tagból álló bizottságot, akik az összes népbiztosságoknál, valamint a népgazdasági tanácsnál és az országos lakásbiztosságnál tartsanak vizsgálatot, a lefolytatott vizsgálatról az országos szovjetnek tegyenek jelentést és a bajok orvoslására javaslatot. Javaslom, hogy a bizottság tagjai felerészben a vidékről küldött szovjettagok legyenek."

Ugyanilyen inditványt terjesztett elö *Zakariás László* is, ki orvosnövendékből lett hangos szocialistává. Zakariás inditványát megokolni kivánta.

Kifejtette, hogy „egyes hivatalokban a nepotizmus dul", hogy a hivatalokban „sok a visszaélés", hogy a hivatalokban az oda nem valók a feleket „leterrorizálják", hogy „mindegyiknek a nője is kap egy-egy hivatalt" s „ilyesmikkel izgatják a tömeget."

Büchler József és Neumann József a közalkalmazottak szakszervezetének vezetői durva közbeszólásokkal támadtak Zakariásra. Amikor pedig Zakariás előterjesztette azoknak a névsorát, akiket a szovjet a vizsgáló bizottságba kiküldjön, sorra jelentették ki az egyes jelöltek, hogy nem fogadják el a jelölést.

Weltner Jakab hallatta erre diplomatikus szavát.

Bevallotta, hogy *„az uj hivatali rendszer rosszabb és korruptabb a réginél."*

Szerinte azonban ezen nem látszatreformokkal, felületes vizsgálati munkával, hanem gyökeres alkotmánybiztositékkal kell segiteni.

„Ennek alapján — folytatta Weltner —, amikor az alkotmánytervezetről fognak tárgyalni, tessék jól megválasztani azokat az embereket, akik önöket képviselik, — 140—150 emberről van szó — ezek állandó bizottságokat küldenek ki és ezek fognak intézkedni, hogy megszünjenek mindazok a bajok, amelyek százszor is veszedelmesebbek minden burzsoáellenforradalomnál is."

Zakariás ellenfeleinek tetszett ez a sibolás, s nekitámadtak Zakariásnak, inditványát „k e r e s z t é n y s z o c i a l i s t á n a k" nevezve. Az ekkép terrorizált Zakariás védekezni volt kénytelen a „kereszténységocialista" megbélyegzés ellen, nehogy talán még a fejét is beverjék izgatott ellenfelei.

Még öten jelentkeztek az inditvány ellen felszólalásra.

Iványi, a társinditványozó, látva a kritikus hangulatot, jónak látta inditványával visszavonulni, azzal a megjegyzéssel, hogy inditványa utaltassék a szovjet részéről megalakitandó intéző bizottság elé.

Minthogy ilyenformán az elnök az inditványt kellőkép eltemetettnek látta, szavazásra tette fel a kérdést, s a többség Iványi bejelentését tudomásul vette.

Zakariás személyes kérdésben szólni kivánt, de az önkényeskedő elnök nem adta meg neki a szót.

A pipás népbiztos.

A következő szónok N y i s z t o r György földmivelésügyi népbiztos volt. Kravátli nélkül, csizmában járó ember, aki előtt állandóan ott van a pipa az asztalon. Szerényen, nem a népbiztosok számára kijelölt helyről, ahonnan a kevésbbé szerények kiszoritották, hanem mint valami „közönséges" szovjet-tag, a padok között állva hiveitől közvetlenül körülvéve mondja el beszédét. Szavajárása természetes, hanghordozása és gesztusai közvetlenek.

Szatmármegyei származásu egyszerü földmunkás volt, aki nyilt eszével már rég feltünt társai között, s azok szakszervezeti mozgalmában vezető szerephez jutott. Már a Károlyi-rezsim a földmivelési ügyek élére állitotta, s változó cimekkel megtartotta ezen exponált szerepkörét a Garbai-, valamint a Peidl-kormányban is.

„Én is élni kivánok a kritika jogával — kezdé a beszédét —, valamennyiünknek joga van ehhez, még akkor is, ha valaki népbiztos, — engedjék meg tehát, hogy pár dolgot itt elmondjak."

Amit beszélt ezután, az mindennek el volt mondható, még okos beszédnek is, csak kritikának nem, mert egyebet sem mondott, mint védte a kormány rendelkezéseit. Azaz ő is kritizált. Megkritizálta azokat, akikre a kormány rendelkezései vonatkoznak.

Szakemberekre van szükség.

Mindenek előtt megállapitá, hogy a szocializált birtokokon azért tartották meg a régi gazdatiszteket, mert szakemberekre van szükség.

„Szociális termelést szakemberek nélkül, gazdatisztek nélkül — mondotta — elképzelni teljesen lehetetlen. Tiz holdon, husz, ötven vagy száz holdon lehet gazdálkodni szakember nélkül, de ezer, tizezer és százezer holdon szociális termelést csinálni szakemberek nélkül teljességgel lehetetlen.

Tessék nekem megmondani, honnan a csillagos menyországból hozzunk ide szakembereket. Be kellett őket fogni, ahogy voltak. És igenis, elvtársak, meg kell mondanunk azt, hogy ezeket az embereket nem lehet és nem szabad ugy kezelni, mint ahogy őket nagyon sok helyen kezelik. Ha a gazdatiszt, az intéző nem felel meg, tessék a földmivelésügyi népbiztossághoz jönni és kicseréljük őket. Hiszen ez a legnagyobb bajunk. (Felkiáltások: *Nem megfelelők!)*

Könnyü azt mondani, hogy nem megfelelők. A prolik között is van nem megfelelő és azt odatesszük.

Ezeknek az embereknek eddig a gazdasági helyzetük, nevelésük, a lelkük világa egészen más volt. Teljességgel lehetetlen dolog, hogy ezek az emberek máról holnapra rögtön szocialisták legyenek. Hiszen mi oktattuk és tanitottuk őket és meg kell mondanom, hogy már egész csomó gazdatiszt tudja és ismeri a módját, hogy mikép lehet alkalmazkodni.

Nemcsak régi gazdatisztek gorombáskodnak néha, hanem elvtársak is és közülök nemcsak idősebb, hanem 20 éves emberek is azt mondják, biztos vagyok, én vagyok itt a legény a csárdában és mindenki mást kidobok. Hát még mit? A hatalom a kezünkben van, nem tudunk annyira vele élni. Tessék egyszer tisztában lenni azzal, hogy most nemcsak a rombolás, az épitès munkája is kell hogy folyjon a földmivelésügyi népbiztosságban.

A zsebünkből nem rázhatunk elö gazdatisztet, ezzel is tessék tisztában lenni.

Azt mondják, hogy még benne ül a gróf a birtokában.

Persze, hogy benne ül. Mikor jött a proletárdiktatura, arról volt szó, hogy mi lesz a mezögazdasággal. Ezen fordul meg minden, hogy felfordul-e a mezögazdaság. Mikor jött a cseléd, a munkás és azt mondta, hogy az urasággal meg vagyunk elégedve, itt maradhat-e, azt mondottuk: rendben van, maradjon itt átmenetileg. A fontos, hogy a termelés folyjon. Erről van szó.

Az elvtársaknak is nem az a kötelességük a gazdatisztel szemben, azt mondani mindjárt, hogy kirugjuk, hanem azt mondani: Kedves barátom, ha maga gazdatiszt, tudnia kell, mi a kötelessége és ép ugy, mint a hadseregben a politikai biztosokat, ahol sokkal kevesebb politikai biztos kellett, nagyon okosan meg kell győzni öket és meg kell tanitani arra, hogy szakember kell.

Nem szabad önkényeskedni.

„Ugy nem lehet rendet tartani — folytatta Nyisztor — hogy jön egy elvtárs és azt mondja, én jó, régi szervezett ember vagyok, ugy látom, nem megy minden rendben és *elcsapja a gazdatisztet.* És mi a földmivelésügyi népbiztosságnál nem tudjuk, hogy az a gazdatiszt el van-e csapva, vagy nincsen elcsapva, csak két hét mulva látjuk, hogy nincs senki abban a gazdaságban.

Kérem, ne avatkozzanak bele ezekbe a gazdasági szakdolgokba, mert akkor nem tudunk rendet tartani, ha mindenki elcsapja a gazdatiszteket és mindenki felfogad gazdatiszteket, ugy hogy sokszor azzal sem vagyunk tisztában, vajjon azon a területen ott van-e még az a gazdatiszt, vagy ha tudjuk is, hogy elcsapták, nem tudjuk, hogy fogadtak-e fel helyet-e mást vagy sem.

Ha akármi baj van a régi gazdatisztekkel, tessék csak hozzánk jönni, és mi aztán elintézzük a dolgot. Ha azt látjuk, hogy csakugyan jogos az a panasz, ugy orvosoljuk. De nem mindig jogos a panasz, elvtársaim; hiszen sokszor megtörténik, hogy két párt van, az egyik azt mondja, kérem nekünk nem jó ez az intéző és másnap jön a másik párt és azt mondja, miért tetszett elbocsátani, nekünk jó az az intéző stb., igy megy az egész vonalon, ugy hogy iskolát kell tartani az elvtársakkal, hogy megértessük velük, hogy ne nézzék azt a tisztartót a régi szemmel, ne ellenséget lássanak benne, hiszen az ő érdekük is, hogy az a gazdatiszt ott dolgozzék, mert hisz nekik dolgozik.

Mi lesz a kisbirtokossal?

A kisbirtokok szocializálásának elkerüléséről, s a kisbirtokosok jövőjéről is beszélt Nyisztor.

„Ha az a kisbirtokos, amikor majd a mi szövetkezeti alapokon nyugvó mezőgazdaságunk — amely most igen primitiv — ki fog épülni, azt fogja látni, hogy nini, a béresnek különb dolga van, mint nekem, meg a munkásnak, akkor önmagától azt fogja mondani, miért nekem ez az u. n. szent magántulajdon, nem a magántulajdon a fontos, hanem a megélhetés, és akkor a kisgazdák maguk azt fogják mondani, hogy igenis, szövetkezeti alapon akarunk munkálkodni, gazdálkodni.

Ellenben ha mi most elvennénk a kisbirtokot is, ezzel csak ártanánk és ezt nem is szabad tennünk, mert mi a proletárdiktaturát akarjuk és a szocializálást egyelőre még a nagybirtoktesteknél is csak ugy ahogy, lomhán tudtuk megcsinálni, mert ez nemcsak attól függ, hogy akarjuk-e. Ha igy áll a helyzet, akkor ne kisérletezzünk, *ne akarjunk minden birtokot elvenni, szocializálni*, mert ezzel semmi mást nem fogunk elérni, mint legfeljebb azt, hogy az ellenforradalom el fog bennünket sőpörni."

Az egyik „elvtárs" neveze.esen Soltész György, közbeszólott: „Március 21-ike után nem ezt mondta."

Nyisztor pedig visszavágott agyafurt, paraszt-furfangos eszével: „Március 21-én azt mondtam, amit akkor szükséges volt mondani. Mindig a viszonyoktól függ minden, ennyit már illik tudni."

Nyisztornak ez a cynikus válasza furcsa világot vetett rá és társaira.

Sok mindent máskép mondottak még március 21-én és azelőtt, mint március 21-ike után. A kisbirtokosok kegyét meg akarták nyerni, s ennélfogva változtattak szocalizálási programmjukon.

Mi lesz a magas munkabérekkel?

Végül a magas munkabérekről beszélt.

„Ez a legnehezebb kérdés — vallotta be bánatosan —, amire nekünk a jövőben nagy gondot kell forditani. Meg kell tanitani az elvtársakat arra, hogy ma már a tulkövetelések ugy az iparban, mint a mezőgazdaságban az összproletárság rovására vannak. Ezt le kell szögeznem. Ezt kivántam csak elmondani."

Én pedig csak azt kivánom elmondani, hogy Nyisztorék voltak azok, akik állandó agitációjukkal a falu békéjét felduláták, a munkabéreket folyton feljebb srófoltatták. Mindezt csak politikából csinálták, csak azért, hogy hatalomra jussanak, amikor pedig a hatalmat megkapták, maguknak kellett bevallani a munkabérek magasságának lehetetlenségét, régi tanitásaik tarthatatlanságát be kellett ismerniök.

A falu és a város.

A következő szónok Neumann József, városi ember. Mint ilyen, a városi ember szemével nézi a falut és sok kivetni valót talál abban.

„A diktaturának — panaszolja — nincs tekintélye a vidéken. A falu szabotál a fővárossal szemben. Nem vagyok hajlandó eltürni azt, hogy a kisgazda éléskamrája zsirral legyen tele. Nem vagyok hajlandó eltürni, hogy a kisgazda azt mondja a feleségének: a tojást inkább tedd bele a kenyérbe, de még sem adom oda a budapestinek. Nem lehet eltürni azt, hogy a földmives-kisgazda azt mondja, hogy az a munkástanács nem parancsol neki, mert az egy semmiházi, semmije sincsen. Ezt nem lehet tovább eltürni. Igenis van nekünk elég erőnk ahhoz, hogy a kisgazdától elvegyük a főváros számára, ami a kisgazdának felesleges."

„Ha erőszakkal veszik el — csitilja a heves vérü fiatalember egy „elvtárs" —, ellenforradalomba kergetik."

Mi volt Csizmadiával?

Megemlékezett Neumann arról, hogy amikor a földbirtok szövetkezeti mozgalma még a diktatura előtt megindult s abban ő és Hamburger résztvettek, akkor ennek a szövetkezeti mozgalomnak igen sok akadályozója volt. Akadályozója volt legföképen Csizmadia, akinek a legkisebb fenyegetése volt, hogy felakasztat bennünket, ha ezt folytatjuk és akadályozói voltak ennek a kisgazdák meg mások."

Csizmadia Sándor, aki a földmivelési ügyeknek egyik hivatalos vezetője volt a Károlyi-rezsim alatt, azóta lapjában, a Világszabadságban elmondta, hogy mindjárt a diktatura kitörése után, mint olyant, aki kellemetlen lehetett a bolsevis-

tákra nézve, letartóztatták, internálva tartották, s megakadályozták lapja szerkesztésében.

Csizmadia védelmére meg kell állapitani azt, hogy a diktatura földbirtok-szövetkezetei álszövetkezeteknek bizonyultak.

Ha pedig valódi szövetkezetekkel állottunk volna szemben, ugy meg kell állapitanunk, hogy az ilyeneket az 1895-ben megtartott erfurti szocialista kongresszus kárhoztatta.

Richter Jenö német birodalmi képviselö „A szocializmus diadala után" cimü szatirikus könyvében, melyet a kétszázhuszonötödik kiadás után forditottak le nálunk, 20 évvel ezelött magyarra, a következöket irja: „Ha több különböző szövetkezetet létesitünk, ez okvetlenül felidézné, magával hozná, megteremtené e szövetkezetek versenyét egymás ellen. A különböző vidékek váltakozó talajminösége és termelö képessége viszont ujra felállitaná a válaszfalat szegény és gazdag között: egyuttal pedig utat nyitna a kapitalizmus fejlödése elött. Nem lehet szó a termelés és fogyasztás egységes, szocialista szervezete mellett a testületi versenyröl.

A vasutasok sztrájkja.

A diktatura alatt a vasutasok sztrájkoltak, kék pénzt, a sorozás és minden rekvirálás alól való mentesitést s más extrakivánságokat adtak elö. Akkoriban a diktatura tagadta sajtójában e sztrájkmozgalom létezését. A szovjetben Neumann a vasutassztrájkot bevallotta, s csak azt fájlalta a vasutasokat illetöleg, hogy „azok is proletárok és mégis belehagyták magukat ugratni a sztrájkba."

A sztrájk pedig, a vasutasok minden proletár-volta mellett, az is tanusitotta, hogy bár a vasutasok, amikor a szakszervezeti mozgalom divatba jött, tömegesen csatlakoztak ugyan a szakszervezeti mozgalomhoz és a szocialista párthoz, mindazonáltal (hogy a vasutas kifejezéseknél maradjak) nem rendes nyomtávu, hanem csak amolyan keskenyvágányu szocialisták lettek.

Milyen is az az arató-század?

Azután azt magyarázta meg Neumann, hogy milyenek is lesznek azok az aratószázadok.

„Ezeket az aratószázadokat — magyarázta — én nem ugy gondolom, hogy ezek fegyveres katonák, akik vigyáznak a béresek mögött, hanem olyan aratószázadok ezek, amilyenek a háboru alatt is voltak, akik nekiállnak aratni. Hamburger elvtárs nem fegyveres katonát, hanem dolgozni kész embert ért az aratószázad alatt."

Gábor Károly, a szovjetülések örökös közbeszólója közberikkantott: „Nem puskával, hanem ekével felszerelve!"

Nagy derültség támadt erre s egyesek kitanitották a kitünö közbeszólót: „Ekével? Talán inkább kaszával!"

Csempészkereskedelem és panama.

„Ami iparcikk ma bekerül az országba — folytatta Neumann beszédét —, az legnagyobbrészt nem legális uton jön be, hanem csempészkereskedelem utján. Az az én véleményem, elvtársaim, hogy a mai formája a csempészkereskedelemnek tág teret nyujt a legnagyobb visszaélésekre.

Ez a csempészkereskedelem egyeseknek arra szolgál, hogy ebböl nagy vagyont szerezzenek. Tudom, hogy megtörtént, hogy mikor mi Kaposvárra leküldtünk valakit vásárolni, akkor az ugynevezett Áruforgalmi Iroda megbizottja, aki a Magyar Tanácskormány meghatalmazottja, azt mondta, ahogy régen mondták: Leben und leben lassen, én adok magának 100.000 koronával többet ezért az áruért, adja inkább nekem.

Elvtársaim! Ezt igy nem lehet csinálni. Olyan megbizottakat kell odatenni, akik nem anyagi elönyöket igyekeznek ebböl a csempészkereskedelemböl szerezni. Én láttam, hogy amikor a délvidéken a somogymegyei direktórium intézte ezeket a dolgokat, akkor jött áru, olcsón jött áru, de mióta az Áruforgalmi Iroda vette át az intézkedést, azóta nem jön áru és ha jön, akkor háromszoros áron jön."

Egy hang közbeszólott: „Nincs bizalom a direktóriumokban."

Én régi kommunista vagyok!

„Nagy bajunk az — panaszolta Neumann —, hogy az ellenkezője történt annak, ami Oroszországban volt. Oroszországban a burzsoázia a legmesszebbmenö módon szabotált, ellenük dolgozott nyiltan, nálunk pedig a burzsoázia azt mondja: én már régi kommunista vagyok; jön és magának követel minden kormányzati intézkedést az-

által, hogy nagyobb szocialista és nagyobb kommunista akar lenni, mint akik már 10 éve vagy 15 éve vannak a mozgalomban. Ez nehezebbé teszi helyzetünket, mint amilyen az oroszországi volt. Ez ellen kell tennünk és ezen segiteni kell."

Szegény burzsoa! Mindenképen bünös voltál! Ha szabotáltál, ugy ezért ütöttek, ha nem szabotáltál ugy Neumann „elvtárs" ezért ütött.

Lessing szavai jutnak az eszembe: „A zsidót minden esetre meg kell égetni!"

Mi legyen a borral?

A szesztilalom dolgában kitünő müszaki ötlete volt Neumannak.

„Meginni — magyarázta — nagyon fontos szempontok miatt nem engedik a bort. Van azonban elég központi szeszfőző tudomásom szerint Magyarországon, tessék ezt a bort szesznek kifőzni. Miután benzin ugy sincs, nagyon hasznos szolgálatot fog teljesiteni. Jól tudom, hogy a mezőgazdasági gépek kis átalakitással nagyon alkalmasak arra, hogy szeszszel dolgózzanak. Tessék ezeket átalakitani, igy nem vész kárba a szesz.

Gábor Károly, a szellemes közbeszóló, megint belekotyogott: „Megisszák a fütőanyagot."

Cassandra-jóslat

Végül a jövőt jósolta meg a szónok, mondván a következőket:

„A magyar Tanácsköztársaságban a dolgoknak ebben a stádiumában a proletariátus csak önmaga buktathatja meg önmagát, mert nincs olyan erő sem Magyarországon, sem az ententenál, sem sehol, amely a magyar Tanácsköztársaságot megdöntheiné, csak a magyar proletárság, ha nem tart össze, ha nem áll a diktatura mellett és szem elől téveszti a főszempontokat."

A Cassandra-jóslat bevált. A proletárdiktaturát tényleg maga a proletárság buktatta meg. Szétzüllött a proletárokból álló vörös hadsereg, s ezzel elvesztette a diktatura egyetlen igaz támaszát: az erőszakot.

Miért csökkent a termelés.

Malomhegyi Dezső a következő felszólaló, a termelés elégtelen voltáról beszélt.

Rámutatott arra, hogy Dániában (ahol nincsen szocializmus) háromszor—ötször annyi terem egy hold földön, mint egy magyar holdon.

Rámutatott arra, hogy a szénbányászat terén, a bányák szocializálása óta, ötven százalékkal csökkent a termelés.

„A háboru alatt — magyarázta — a falu népe belódult a bányákba, mert a bánya felmentette őket a katonáskodás alól. (Ugy van! Ugy van!) Mikor megszünt a háboru, a falu népe kivonult a bányákból és visszament az eke szarvához, ugy hogy most már a bányák többnyire munkások nélkül állanak."

Egyesek felkiáltottak: *Csak a gazdák vonultak ki!* Mások is felkiáltottak: *A nincstelenek is!*

A termelés csökkenésének okát *a szesztilalomra* is visszavezette Malomhegyi.

„Az ital — mondotta Malomhegyi — nem luxus-cikk, hanem életszükségleti cikk a kohómunkásoknál, a bányamunkásoknál.

Amit a kohómunkásokra és a bányamunkásokra mondtam, vonatkozik a mezőgazdasági munkásokra is. Annak a mezőgazdasági munkásnak, aki napkeltétől napnyugtáig dolgozik a legforróbb nyárban, életszükséglete egy pohár bor, mert ez vizen élve, csak ugy kidölne, mint a bányamunkások vagy a kohómunkások."

Kijavitotta: Felpuffadna!

Belefojtják a szót a vidékiekbe

Az elnök bejelentette, hogy *Kajári Samu* a vita berekesztését inditványozta „nehogy a tárgyalás ellaposodjék."

Az elnök megengedte, hogy egy valaki az ügyrendi inditvány mellett, más valaki pedig az ellen szólaljon fel.

Reichel János, a vidékiek vezető embere, amellett volt, hogy folytassák a vitát.

„A népbiztosok előadásával kapcsolatban — mondotta — mezőgazdasági kérdésekkel még alig foglalkozott valaki. Kérem az elvtársakat, hogy akkor, amikor az inditványt visszautasitják, adjanak módot és alkalmat arra, hogy rámutathas-

sunk, hogyan lehet az aratást biztositani, hogyan lehet a termelést fokozni."

Az ügyrendi indítvány mellett *Weltner Jakab* szólott, a pestiek hangulatát adva vissza.

„Azt akarják — fordult a vidékiekhez — hogy a legjobb emberek, akik ezt a rendszert felépitették, most hetekig az aratás előtt itt üljenek s azalatt hibázzanak ott a vidéken, azalatt egész uj emberek, egész uj intézkedések felforgassák mindazt, amit megalkottak eddig? Önök nem akarhatják ezt. Ne sülyedjünk le a régi parlament szinvonalára.

Nagyon jó volt ez a tanácskozás, mert egyhanguan kifejezésre jutott az, hogy nem a rendszer ellen törnek, hanem a rendszer kezelése ellen, az emberek ellen, azok ellen, akik nagyon sok bajt és kárt okoztak, sokkal többet, mint akárki más.

Megnyugtathatom azonban azokat az elvtársakat, akik még eddig nem jutottak szóhoz, hogy van még olyan napirendi pont, amelyhez szóhoz fognak jutni."

Minthogy pedig mindig annak adott igazat a szovjet gyenge itélőképességü gyülekezete, aki utoljára beszélt, a többség a vita berekesztését megszavazta.

Egy hang elkeseredetten kiáltott fel: *„Belefojtották a szót a vidékiekbe!*

Az elnök pedig, hogy a leszavazottak lecsillapodhassanak, öt percre felfüggesztette az ülést.

A kék pénz bevonásának kudarca.

L e n g y e l G y u l a pénzügyi népbiztos, élvén a zárszó jogával, mindenek előtt azzal a szemrehányással szemben védekezett, hogy a kék pénz bevonására vonatkozó rendelkezés kudarcot vallott és pedig azért, mert a szemrehányók szerint, a rendelet *elkésett.*

„Ha meggondolják az elvtársak — védekezett Lengyel — hogy ezelőtt két hónappal általában a Tanácsköztársaság helyzete meg sokkal bizonytalanabb volt, ha meggondolják, hogy egy ilyen rendelet csak május elején vagy április végén milyen hatást idézett volna elő, ha meggondolják, hogy ennek a rendeletnek a kiadása csak zavart és ellenszenvet keltett volna és ha meggondolják, hogy abban az időpontban még senki sem lett volna hajlandó a Tanácsköztársaság saját pénzneméit elfogadni, akkor be kell látni azt, hogy bár ez a gondolat kezdettől fogva kisértett, ezt a gondolatot nem akkor fedeztük fel, amikor a rendeletet kiad.uk, mégis nagyon óvatosan kellett kivárni azt az időpontot, amikor ennek a kiadása mindenütt, mint a Tanácsköztársaság komoly akarata és mint olyan rendelet kerül a köztudatba, amit mindenkinek habozás nélkül tudomásul kell venni és végre kell hajtani."

A tárgyilagos birálónak igazat kell adnia Lengyelnek. Tényleg nem késett el a kék pénz bevonásának elrendelésével. Annyira nem késett el, hogy ha még később adja ki a kormány ezt a rendeletét, melyre mindenki fütyült, akkor se késik el. Hiszen a fehér pénz, helyesebben szólva, fehér hamisitvány, elleni ellenszenv megmaradt a kék pénz bevonásának elrendelése után is.

A szovjet-árpolitika komédiája.

Áttért Lengyel azután a szovjet-kormányzás komédiaszámba menő ugynevezett *árpolitikájára.*

„Ha egyáltalában nem volna szüksége ennek az államnak semmiféle bevételre — mondotta Lengyel — akkor is azt az árpolitikát kellene követni, hogy mindenki csak annyit vásárolhasson a munkabéréért, amennyit termelt, s hogy az áraknak a termelési költségekhez alkalmazkodniok kell, mert ez elosztási kérdés. Ha a munkabérek emelésével kapcsolatban megmaradunk a most beállitott árnivón, akkor az egész árpolitika felesleges, akkor hagyjuk és ejtsük el az árpolitikát. De tessék meggondolni a következményeket, tessék meggondolni azt, hogy tulajdonképen egy uj kapitalizmus keletkezik, uj felhalmozásai lesznek a fölösleges pénzeszközöknek, tessék meggondolni azt, hogy a jövő munkájának lefoglalása ez a jelen időben és tessék meggondolni azt, hogy egyáltalában nem fog sikerülni még csak megközelitőleg sem helyes elosztást létrehozni...

Lehetetlen az, hogy a jelen pillanatban Budapesten egy kalarábéért tiz koronát, egy kiló tökért ötven koronát kérnek."

A népbiztos „elvtársnak" kitünő árpolitikai megállapitásaival szemben áll az, hogy az emberek a proletár-diktatura alatt nem tudták elkölteni jóformán vásárlásra azt, amit kerestek, annak dacára, hogy egy kalaarábéért 10 koronát, s egy kiló tökért ötven koronát kértek, s annak dacára, hogy akárhány esetben — csak hogy tuladjanak a pénzen — nemcsak drága, szükséges és hasznos, hanem még f e l e s l e g e s dolgokat is vásároltak. Maga a vásárlás nem ritkán csak ürügy volt arra, hogy egy-egy 25 koronás vagy 200 koronás felvál-

tása kapcsán valamicske kék vagy vörös (1 és 2 koronás) pénzhez jussanak a vásárlók, amelyet érdemes megőrizni, feltenni. Az emberek rendes időben igyekeztek valamit a keresményükből megtakaritani. A szovjet-kormány fehér hátu számolócéduláit azonban annyira nem tekintették pénznek, hogy mindenki igyekezett azon tuladni, azon valamit vásárolni.

A megcsökkent árukészletek csekély kínálatával szemben állott a minden áron vásárolni akaróknak nagy kereslete s ez még hatványozott mértékben fokozta a külföldi forgalomtól elzárt országban természetszerüleg előállott drágaságot.

„Mindaddig — folytatta Lengyel — amig az elosztás módját egy helyes árpolitikával nem tudjuk szabályozni, amig egy verseny lehetősége származik abból, hogy felesleges pénzeszközök állanak egyesek rendelkezésére, mindaddig vagy a legális forgalomban, vagy azonkivül hallatlan árakon fogják elvonni az árukat a közfogyasztás elől".

Ezzel a katedrai árpolitikai bölcseséggel szemben áll az, hogy a szovjet urai — pardon „elvtársai" — növelték a pénzfelesleget a magas munkabérekkel, melyeket bőkezüen osztogattak. Annyira ment a tékozlásuk, hogy még a legkisebb javadalmazásuak nem tudták felhasználni a keresetükre a jegyrendszer mellett rendelkezésükre álló cikkek vásárlására.

Ami pedig a szovjet árpolitikájának azt a tervét illeti, hogy minden cikk árából az ipari proletáriátus kedvezményt kapjon — ez már a humbug netovábbja lett volna.

„Lehetséges bizonyos esetekben — igérte Lengyel — hogy az ipari proletariátus, amely termelő munkáján kivül maga adja ma a társadalmi igazgatás szerveit is, maga adja a vörös hadsereg tagjait, legalább általánosságban véve, ez az ipari proletariátus, amely magvát képezi ma a proletárdiktaturát fenntartó proletáriátusnak, hogy ez az ipari proletáriátus még ezenkivül a messzemenő kedvezményekben is részesüljön egyes cikkeknél. Viszont azoknak, akik még mindig önálló üzemeket folytatnak, a kisbirtokosoknak és mindenkinek, aki nem tartozik ehhez a réteghez, meg kell fizetnie a társadalmi igazgatás költségeit."

A humbug netovábbja volt ez az igéret, mert hiszen a drágaság volt az ipari proletáriátus szemében a kisebbik baj. A nagyobb baj az volt, hogy a szükségleti cikkekhez egyáltalán nem tudott hozzájutni, és amit kaphatott is, abból is keveset kapott.

Hol vannak a visszaélések?

Áttérve a hivatalokban kivánatosnak tartott razziákra, Lengyel, mint afféle pedáns ember, annak a nézetének adott kifejezést, hogy az ilyen razziát alaposan elő kell készíteni és azt rendszeresen kell lefolytatni.

„Én nagyon jól tudom — mondotta — hogy visszaélések vannak, nagyon jól tudom, hogy nagyon sok felesleges munkaerő van, de ha ezt a razziát, ezt az ellenőrzést ötletszerüen csináljuk, akkor nem fog más bekövetkezni, mint hogy az amugy is rossz adminisztráció még jobban le fog romlani."

Igaz, hogy egy komoly vizsgálat lefolytatására néhány ötletszerüen választott szovjet-tag nem látszott alkalmasnak. Hivatali vizsgálathoz laikusok voltaképen nem értenek. Komolynak csak a hozzáértő emberek rendszeres vizsgálata tekinthető, mint aminőt például a legfőbb állami számvevőszék emberei végeznek ma utólag az egyes állami hivatalokban a szovjet-gazdálkodás pénzügyi büneinek kideritése végett.

Ámde a szovjetgazdálkodás idején az volt a helyzet, hogy a régi tisztikar emberei, amennyiben átvették őket, többnyire nem vették komolyan a tanácsrendszert. Az uj tisztviselők — pardon munkások — pedig, kevés kivétellel viszszaéltek minden hivatalban. Felesleges munkaerőt pedig ugyancsak lehetett minden hivatalban találni.

Mire való volt tehát az a nagyképüsködő kifogás, hogy csak rendszeres vizsgálat és nem az ötletszerü ellenőrzés vezethetett volna a kivánt eredményhez.

Ismeretes annak a kaftános felebarátunknak esete, aki fogadásból vállalta azt, hogy egy perc alatt egy bolhát teremt elő a kaftánja alól.

A fogadást megnyerte. Ötletszerüen belenyult a kaftánja alá, s egy pillanatra előteremtette a bolhát.

A fogadás elvesztője csodálkozott a fényes eredményen, mely minden rendszeres kutatás nélkül elérhető volt:

— Csodálatos, hogy ön pont odanyult, ahol az a bolha ugrált.

— Mboh! Ha véletlenül odébb nyultam volna, ott is találtam volna.

Azt hiszem, ha bárki vizsgált volna, s bármily ötletszerüen folyt volna a vizsgálat, még ha odébb nyult volna is a vizsgáló keze, akkor is talált volna — bolhákat.

Autózás és dőzsölés.

A kormányzati tevékenységben résztvevők autózása és dőzsölése dolgában elhangzott vádakra is felelt Lengyel.

„Azok — állapította meg —, akik a kormányzati tevékenységben résztvesznek, akiket a proletariátus ügyeinek vezetésére odaállítanak, példával tartoznak elöljárni a proletárság előtt az önmegtartóztatásban, fegyelmezettségben és tisztességben. Leszögezem azt, hogy valóban ma is vannak olyanok, akik azokon a helyeken, ahova kerültek, luxusfazekat látnak, ma is vannak olyanok, akik ott valóban jogtalan ellátáshoz vagy jogtalan előnyökhöz kívánnak jutni."

Ezzel a korrekt leszögezéssel szemben, szögeztessék le azonban az is, hogy a dőzsölés csak négy fal között folyt, de a fölös autózás az utcán *mindenki* szeme láttára történt. Úgy látszik, hogy olyan rövidlátónak kell lenni az embernek, mint a pápaszemes Lengyelnek, hogy ezt észre ne vegye, s azt mondhassa, hogy „nem kell a dolgot mindjárt *tulzoli* mértékben beállitani."

Mindenki látta azt, hogy egyes hivatalokban, melyeknek azelőtt 1—2 autójuk volt, a diktatura megkisebbedett Magyarországának eladminisztrálására 4—5 autó, s néhány rekvirált magánfogat kellett, s ennek dacára ráadásul pedig a szokásos bérkocsi-kiadások csak növekedtek.

Azelőtt csak miniszereknek, az államtitkárok egynémelyikének járt autó, a diktatura alatt jutott a — sliffentyüknek is.

Nincsenek bevételek.

Annak az „elvtársnak", ki az államháztartás számadásai iránt kíváncsiskodott, azt felelte Lengyel, hogy „kimutatást az államháztartás *kiadásairól* utólag nemcsak hogy tudunk készíteni, hanem azokat ismerjük. Kimutatást ellenben az államháztartás *bevételeiről* nem tudunk készíteni elvtársaim, mert hiszen *az államháztartásnak nincsenek bevételei.*"

Oly nemes egyszerűséggel vallotta be a nagy finánepolitikus azt, hogy *a magyar tanácsköztársaságnak nincsenek egyáltalában bevételei*, mint a világ legtermészetesebb dolgát.

Miért engedték el a földadót?

Egyesek hibáztatván a kisbirtokosok földadójának elengedését, Lengyel szánakozott az aggodalmaskodók kicsinyeskedésén.

„Nem tévedés — mondotta —, nem kapkodás az, hogy mi az állami földadót elengedtük, mert az állami földadónak, ennek a csekély összegnek, ennek a 20 milliónak behajtása a mai viszonyok között rendkivüli nehézségekbe ütközött volna és meggyőződésem, hogy több költséget okozott volna, mint amennyi maga az adó."

Persze az aggodalmaskodó naiv embereknek a 20 millió korona is jelentett volna valamit, de mit jelent 20 millió korona egy bolsevista financzseninek.

Kun Béla — a diktatura burzsoa-viccei szerint — Clemenceaunak azt táviratozta, hogy 20 milliárd korona hadisarcot is fizet Magyarország, csak küldjön p a p i r o s t, amelyen a pénzt kinyomathatja.

Visszatérve pedig a földadó komoly kérdéséhez, megállapitható, hogy a reparticionális természetü földadó kivetése éppenséggel nem járt volna nagy kiadásokkal. S e m m i f é l e u j a b b k i a d á s s a l n e m j á r t v o l n a, mert ui szerveket nem kellett volna beállitani. A földadó elengedése jelentette a tisztviselői kar egy részének foglalkoztatás nélkül való hagyását és jelentette — ez volt a fődolog — a k i s b i r t o k o s o k k e g y é n e k, b e n e m v a l l o t t, h a j h á s z á s á t.

A jó vidék.

Beszélt még Lengyel arról, hogy „az országos szervek intézkedéseit egyszerüen hatályon kivül helyezik a helyi szervek. Amikor a központi szerv valaminek az árát megszabja, például 40 K-ban szabja meg a vaj átvételi árát, akkor az ottani direktórium egyszerüen felemeli hatvanra. Az ipari proletariátusnak a vidékre küldött termelvényeit az ottani helyi hatóságok nagyrészben csere nélkül akarják kiadni, azzal, hogy ott a vidéken vannak olyanok, akiknek nincsen módjukban csereellenszolgáltatást adni s azoknak is hozzá kell jutniok az iparcikkekhez."

Ezek a vallomások pedig azt igazolták, hogy a sokat firtatott o s z t á l y ö n t u d a t hiányzott — a jó vidékből.

Mulatnak a házbérleszállitáson.

Lengyel az ellen is védekezett, hogy egyesek mulatnak a kisebb házbéreknek a diktatura részéről történt 20%-os leszállitásán.

„Ez lehetett — mentegetődzött Lengyel — politikai vagy bármilyen demonstráció, ez nem gazdasági kérdés, és amennyiben ezt különösen firtatni akarnák az elvtársak, talán inkább a *politikai* keretbe volna ez beilleszthető. Kivánatosnak azonban nem tartanám, minthogy ez nem olyan jelentőségü, hogy ezzel hosszabb időt kellene eltölteni."

Érdemes azonban igenis firtatni azt az igazságot, hogy amikor *mindennek* az ára felment, akkor igazságtalanság volt éppen *csak a házbéreket* leszállitani. És ez lehetett mulatságos a proletár-bérlőkre nézve, akik könnyen, sőt a fölemelt munkabérekből még sokkalta könnyebben fizethették volna a régi házbért, és még az sem lett volna tragikus rájuk nézve, ha a házbéreket felemelik. Hiszen a házak karbantartási költségének emelkedéséhez viszonyitva és tekintetbe véve az esetleges ujabb, megdrágult épitkezési költségekkel arányos magasabb házbéreket, nem lett volna méltánytalan a házbérek *emelése* sem.

Akárhány agg és munkaképtelen ember, özvegy és árva, egyedül néhány ezer korona házbérjáradék élvezésére volt szoritva. Ezek a házak köztulajdonba vételével még a leszállitott házbérek jövedelmétől is elestek és csak titokban, kivételesen hagyták meg kezükön a ház csekély bérjövedelmét, hogy éhen ne haljanak. Ez bizony nem volt tulságosan mulatságos.

Mellesleg mondva, ugyanis, az aggok és munkaképtelenek, az árvák és özvegyek ellátásáról a tanácsköztársaság ép oly szórakozottan megfeledkezett, mint ahogy nem törődött azzal, hogy például a háztulajdonosok vagy más, a kommunizmus folytán kereset- és jövedelemnélkülivé vált emberek mi a csudából fognak megélni.

Mindössze annyi történt meg — hogy valami történni lássék — hogy a pénzügyi népbiztosság rongyos 1, azaz egy millió koronát utalt ki a munkaügyi és népjóléti népbiztosságnak „proletárok azonnali segélyére." Ebből az összegből az egszisztencia nélküliek számára, természetesen, csak könyöradományok juthatak.

A Konkordia-malom és a tanácsköztársaság.

Beszélt Lengyel kedvenc eszméjéről, *a szocializált üzemek adminisztrációjának egyesitéséről*. Ennek az üzemek adminisztrációját meglassitó, inpraktikus és ráadásul egyetlen fillér megtakaritáshoz nem vezető reformnak fölös voltát csak az nem láthatta be, aki maniakusan hajszolta a centralizációt.

„Az üzemek csak ugy válnak valóban szocalizált üzemekké — mondotta — csak akkor lesznek a tanácsköztársaság valóságos tulajdonává, ha szakmánként *egységes kezelés* alá kerülnek.

Ennek utjában azonban éppen a végrehajtó szervek állanak.

Éppen ma tárgyaltam egy malomüzemi központ felállitása, illetve a malomüzemek adminisztrációjának egyesitése tárgyában, s a malmok volt vezérigazgatói még ma is azt hangsulyozzák, hogy rendben van, ha likvidálni kell, ha fel kell számolni, akkor számoljunk fel, de lassan-lassan; nem olyan sietös a dolog. Mindenesetre tartson annyi ideig, amig bebizonyosodik az, hogy vissza fog-e még állani a Konkordia vagy más malomrészvénytársaság és hogy *melyik cég fog jobbnak bizonyulni, a tanácsköztársaság vagy a Konkordia részvénytársaság cége.*"

Nos, hamarosan kisült, hogy a Konkordia jobb cég, mint a tanácsköztársaság firmája. Ezt csak Lengyel nem tudta még junius 20-án, beszéde napján. A nyugati pályaudvar előtt a csibészek már március 21-én a helyzet magaslatára emelkedtek, mert a gyenge albándohányból készült Károlyi-cigaretták helyett ujabb, divatosabb elnevezés alatt kinálták árujukat, nem minden humor nélkül: — Gyenge a szovjetcigaretta, urak! Gyenge a szovjet, urak!...

Mindent koncentrálni akarnak.

Lengyel folytatta az önmaga felett való humorizálást, mondván, „hogy az emberek mindent koncentrálni akarnak, még a maguk ellenőrzését is. Azt mondják egyesek, hogy eléggé ellenőrzik ők önmagukat."

A bolsevista adminisztrációnak kellett megszületni, hogy olyan emberekkel találkozzunk a hivatalokban, kik nem hajlandók az ellenőrző szervezetnek betekintést engedni kisded játékaikba.

Az esztergomi szénbányák emberei például tiltakoztak, hogy az a Salgó Béla ellenőrizze őket, aki a bányászati csoport förevizori teendőit vállalta. Azzal érveltek, hogy „író" és nem szakember. Történetesen pedig Salgó Béla nemcsak

elsőrendü könyvelési szakértő, a Revizorok Lapjának szerkesztője, a revizori kart képző tanfolyam tanára, hanem ráadásul közismert szénszakember. Egyik szénbányatársaságunknál évek óta igazgatóként müködött, a háboru alatt pedig a Szénközpont igazgatási teendöit látta el.

A legnagyobb rendszertelenség.

Végül pedig a rendszeretö Lengyel a következö sulyos kijelentést tette:

„*A pénzügyi gazdálkodás terén a legnagyobb rendszertelenség folyik*, ezt én kivánom innen leszögezni. A legnagyobb rendszertelenség folyik, még pedig azért, mert nem lehetett azonnal az uj intézményeket pénzügyileg tökéletesen beállitani, nem lehetett azonnal sem egy adópolitikát, sem egy árpolitikát létesiteni, nem lehetett a forradalom első stádiumában egy rendezett pénzügyi gazdálkodást létesiteni. A forradalomnak igazán nem a legelsö feladata az, hogy pénzügyileg szépen gazdálkodjék."

A legnagyobb rendszertelenség megállapitásának sulyos voltából mit sem von le az, hogy Lengyel ebben csak szépséghibát látott.

Szépséghibák voltak bizony böviben. Igy például napirenden volt az, hogy egyes közpénztáraknál nagy tételeket kis papirszeletre közönséges irónnal irt és ugyancsak közönséges ironnal utalványozási kézjegygyel ellátott ugynevezett „utalványokra" fizettek ki. Szóbeli, illetve telefonikus pénzkiutalások is elöfordultak.

Sulyos hibák.

„Sulyos hiba — fejezte be beszédét Lengyel — olyan sulyos hiba, amely reparálható nem volna, véleményem szerint nem történt és a tanácskongresszusnak lesz a dolga, hogy megfelelö személyi és egyéb garanciákat biztositson, hogy a jövöben még az eddig történt kisebb hibák se forduljanak elö."

Csak a legnagyobb rosszhiszemüséggel állithatta Lengyel azt, hogy sulyos hibák nem történtek, hogy csak kisebbek fordultak elö.

Kisebb hiba az például, hogy a Lipták-gyár munkástanácsa a kommunizmus alatt 97 milliónyi adósságot csinált? Ezt adta elö ugyanis Friedrich István a keresztényszocialista munkásság küldöttségének; s ez a hiba nem volt épp a legnagyobb hibájuk.

Milliárdokat pocsékoltak és loptak el s az anyagi káron felül, melyet az országnak okoztak, s melyhez képest a mohácsi vész pusztitása meg se kottyant, mérhetetlen volt az *erkölcsi* kár, melyet okoztak, egy egész országot megmételyezve gyalázatosan rosszakaratu pénzügyi gazdálkodásukkal.

A szovjet-tagok napidija.

Lengyel beszéde után az elnök jutott szóhoz.

Azt inditványozta, hogy „a tanácsok országos gyülésének tagjait az ülések tartamára azokra a napokra, amelyeken az üléseken résztvettek, *napidij* illeti meg. A napidij vidékiek részére 70 korona, nagybudapestiek részére 40 korona."

Egy hang közbekiáltott: „Akik kapnak valahonnan fizetést, azoknak nem jár!"

Egy másik hang visszakiáltott: „A többiek is kapnak, mindenki kap valahonnan!"

Kellner Sándor az ellen tiltakozott, hogy a *budapesti* kiküldöttek napidijat kapjanak.

Varga Jenö és Ágoston Péter is hozzászóltak a javaslathoz. Az utóbbi megállapitotta, hogy a tanácskongresszus épülete elött állandóan 50—60 különféle kocsi áll, s ezek a kocsik ilyformán a hivataloktól elvonatnak. A kocsiknak nem az a rendeltetése, hogy az épület elött álljanak, hanem hogy a hivatal használja azokat. Viszont nem várható azoktól az „elvtársaktól", akiknek nem jár valamilyen hivatalos cimen kocsi, illetve autó, hogy a szovjetülések felkeresésével járó magasabb kocsiköltségeket a sajátjukból fizessék.

Egy dühöshangu szovjettag közbeorditott: „Üljenek villanyosra!"

Végül is szavazásra került a sor, s az elnök eredeti javaslatát, a meglehetösen zavaros szavazás dacára, elfogadottnak jelentette ki.

Fáznak a birálattól.

A népbiztosok roppantmód fáztak a birálattól.

Az ügyrend klotürszerü intézkedéseket tartalmazott, s amikor mindössze három napja folyt még csak a vita a szociális termelés népbiztosának, a pénzügyi népbiztosnak és a

földmivelésügyi népbiztosnak előadói jelentéseiről, már is megsokalták a szovjettagoknak, különösen a vidékieknek, bírálatát, s az elnök berekesztette a vitát, annak dacára, hogy még több napra való felszólaló volt feliratkozva.

A hetedik ülés délutáni szakát azzal az előterjesztéssel nyitotta meg az elnök, hogy a közellátás legközelebbi napirendi pontjánál, minden megye csak egy-egy felszólalóval képviseltesse magát. „Ezzel — mondotta — praktikussá teszik a tárgyalást."

A bírálatnak kitettekre nézve minden esetre praktikusnak mutatkozott a szólásszabadság korlátozásának ez az ujabban kieszelt módszere, s az elnök előterjesztését, szavazás elrendelése nélkül, egyszerüen határozatilag elfogadottnak jelentette ki.

Átadta azután a szót dr Hamburger Jenö földmivelésügyi népbiztosnak, hogy, mint előadó, a zárszó jogával élhessen.

Kanapépörök.

Hamburger annak a megállapitásával kezdte a beszédét, hogy a lezajlott két és fél hónap alatt a mezögazdaság sok minden kérdésében nem tudtak intézkedni, cselekedni, nem tudták a mezögazdasági cselédség legfájóbb, legégetöbb bajait orvosolni, s a vitában résztvettek még se érintették az intézkedések, a cselekedetek, az orvoslás elmaradását.

„Sajnosan kell megállapitanom — mondotta —, hogy az elvtársak legnagyobb része ezek helyett inkább apró helyi kanapépöröket, helyi panaszokat, kellemetlenségeket tárgyalt, amelyek egyénileg sulyosak és kellemetlenek, de országos szempontokból nem feltétlenül idevalók, és nem terjeszkedett ki épen azokra a kérdésekre, amelyek a mezögazdasági cselédséget és mezögazdasági proletárságot legelsösorban kell, hogy érdekeljék."

Egy vidéki hang, emlékeztetve arra, hogy beléfojtották a vidékiekbe a szót, közbevágott: „Ezután következett volna ez!" (Zaj. Halljuk! Halljuk!)

Nagy zaj jelezte az elnémitott vidékiek elégedetlenségét a velük szemben alkalmazott klo'ür miatt, de Hamburger Jenö népbiztos visszavágott: „Meglehetösen sokan szólaltak fel ehhez a tárgyhoz; egyik-másik elvtársnak módjában lett volna erre rátérni."

A jövőre nézve tett igéretek.

„Mi — folytatta Hamburger —, két és fél-három hónap alatt nem tudtunk a mezögazdasági proletárság és a mezögazdasági cselédség higienikus lakásügyeiben, oktatási kérdéseiben semmiféle mélyreható intézkedést tenni. (Zaj.) Én azt vártam, hogy az elvtársak ebben a tekintetben igen-igen szigoru kritikával fognak ideállni elibénk és a cselédlakás kérdésében felelösségre fogják vonni a földmivelésügyi népbiztosságot, miért nem gondolt arra, hogy a mezögazdasági cselédség még mindig apró ablaku, nedves oduban lakik. A hollandi tehenészetek számára, ime, vizvezetékes, villanyvilágitásos és padlós istállók vannak kint a majorokban, mig a cselédlakások dolgában semmi néven nevezendö konkrét vagy mélyreható intézkedés nem történt."

Miért nem várták meg a felszólalások végét? Mindent el akartunk mondani!

Ilyen és ehhez hasonló felháborodó kiáltások hangzottak el nagy zajban.

Hamburger kijelentette hogy mindezekben az ügyekben égetöen sürgös ugyan az intézkedés, de a cselekvés csak a jövö programmja lehet.

„A cselédlakások tekintetében — igérte bökezüen Hamburger — nagy programmtervezetünk van, amely a majorokat mintegy kertgazdaságokat óhajtja beállitani, minden cselédnek nemcsak a külön lakása volna meg, hanem a maga kis apró veteményeskertje, virágoskertje is. A lakás a legtökéletesebb higienikus berendezéssel . . ."

A paradicsomi állapotoknak ez a beigérése nem nagyon izgatta a józanabb vidékieket, mert egy hang közbeszólott: „Szoba kell neki, nem kert!"

Azt egyébként elfelejtette Hamburger megmondani, hogy mibe is kerülne Magyarország 500.000 mezögazdasági cselédjét a tervbe vett sok minden jóval ellátni, hogy hol van az a munkáskéz, amely a tervek kivitelét megvalósitja stb.

Botrányos egészségügyi állapotok.

„Türhetetlen állapot az — vallotta be Hamburger — és én vártam az elvtársaknak ezirányu felszólalását, hogy a majorokban ma is havonkint csak egyszer vagy kétszer jelenik meg az *orvos*, nem akkor, amikor beteg van, hanem akkor,

amikor ráér. Türhetetlen állapot az, hogy a beteg, lázas gyermekeket be kell hurcolni a városokba és hogy a szülő nők, akik nincsenek városokban, azok az asszonyok kint a gazdaságokban, a majorokban kénytelenek ott szülni, ahol még két-három gyermek fetreng a szobában."

Ez a *népjólétre* tartozik — tanitotta ki egy közbeszóló a földmivelésügyi népbiztost.

Meg kell állapitani pedig ez alkalommal, hogy *a népjóléti és közegészségügyi népbiztosság jóformán semmit se csinált.* Annyira nem csinált semmit, hogy nem is volt jelenteni valója a szovjet részére. Az egyedüli vivmány, amivel eldicsekedhetett, az volt, hogy az apácakolostorokat kiüritette csecsemőkórházak céljára, anélkül azonban, hogy a csecsemőkorházakat valóban megcsinálta volna. Strandfürdőket létesitett olyan könnyelmüséggel, hogy az elmaradt óvóberendezések folytán az emberek százai vesztek el a Duna hullámsirjában.

Ennyit nyujtottak mutatónak a *népjólétből.*

Az orvosi ellátás kérdésére visszatérve viszont, megállapithatjuk, hogy a városi tömeglakások lakói sincsenek sokkal jobban ellátva, mint a majorbeliek. A betegpénztári orvosi intézmény nem pótolhatja a jól fizetett magánorvos segitségét.

Oroszországban különben az orvosok sztrájka léptek, s igy kényszeritették Lenineket arra, hogy az orvosi ügy kommunista szellemi reformjával felhagyjanak.

Igéret, csupa igéret.

Igérte ezután Hamburger a mezőgazdasági többtermelés elősegitését. Igérte a tejellátás fokozását, tejet gyüjtő motoros vonatok beállitásával. Igérte mezőgazdasági gépeknek és munkaszerszámoknak a külföldről százezerszámra való behozatalát arra az időre, amikor ezt majd az entente megengedi. Igérte a szántó, az arató és a cséplőgépeknek egyik gazdaságból a másikba való dirigálását a szükséghez képest. Igérte a kisgazdák részére értékesitő szövetkezetek létesitését.

Igért mindent, de csak igért...

Igért *tagositást* is a kisgazdák számára.

„Meg akarjuk szüntetni — mondotta — azokat a visszás állapotokat, hogy egy gazda tizenkét hold földje tizenkét vagy huszonkét darabban legyen, sokkal jobb munkaalkalmat teremtünk és a tagositás igazságos, becsületes és az érdekeltek

bevonásával való keresztülvitele remélhetőleg azt fogja eredményezni, hogy minden kisgazdának az a területe, amely rendelkezésére áll, amelyet a tanácsköztársaság meghagy a birtokában és amelyet családtagjaival együtt intenziven meg tud müvelni, egy tagban lesz áttekinthetően, kézenfekvően és akkor a kormányzatnak már módjában lesz megcsinálni, hogy elrendelje, hogy a tagositott birtokon egy üzemterv szerint, vetésforgó szerint lehet gazdálkodni".

Egyesek helyeselték e tervet, mások ellenben közbekiáltották, hogy nem lehet megvalósitani.

A tagositást különben mezőgazdasági érdekképviseleteink régóta sürgetik s az Alföldön e célszerü reform nagyrészt meg is valósult. Ha nem haladt tovább a reform, ugy ez az érdekeltek ellenállására vezethető vissza. Minden tagositás vitára, elégedetlenségre ad okot, mert nem kaphat mindenki egyformán termékeny földet s aki a kavicsosat, a vizmosásos földet kapja, az panaszkodik.

A vetésforgó rendszert a müvelt gazda önként követi, viszont nem hagyja egyéni szabadságát holmi üzemtervekkel s más kényszerszabályokkal megkötni. A müveletlen gazdát legcélszerübb tanitással, neveléssel az okszerü gazdálkodásra rábirni.

Mindenkit ki kell dobni.

Beszélt Hamburger arról, hogy mindenkit ki fognak dobni a szocializált birtokok vezetői közül. Március 21. után igen gyors tempóban láttak hozzá a személyi változások keresztülviteléhez. Somogyban például, dicsekedett, alig van régi földbirtokos a gazdaságban. Azzal persze már nem dicsekedett, hogy ez a kidobálás micsoda óriási károkkal járt.

„Amint azonban a gazdasági munkálatok előrehaladtak, — eresztette le hangját Hamburger — amint közeledtünk az aratáshoz, amint az a veszedelem fenyegetett, hogy kint a falun vagy a pusztán bármiféle személyi változással megbolygathatjuk az egyensulyt és ezzel veszélyeztethetjük az idei termés rendjét, egész munkánk rendjét, abban a pillanatban, elvtársaim, a fékeket be kellett állitani ebben a kérdésben és én most arra kérem az elvtársakat, hogy a legtökéletesebben le kell fékezni, meg kell szüntetni minden arra irányuló törekvést, hogy most, az aratás előtt két héttel, a gazdaságokban személyi változásokat hozzunk létre. (Ugy van!) Nem késünk el, ha két hónap mulva, egy hónap mulva,

vagy hat hét után hozzuk létre ezeket a személyi változásokat."

Azzal is mentegetödzött Hamburger, hogy a nyugalmat egyelöre biztositani kell a gazdaságokban.

„Minden birtokosnak — magyarázta — megvan a maga belső cselédsége, a maga inasa, a maga lakája, megvannak azok az emberei, akik hozzá huznak, akik nem ismerték fel osztályhelyzetüket, akik töle kapják a morzsát és belöle élnek. Ezek ott maradnak a gazdaságokban, mérget kevernek, elvtársaim és az idei aratáskor, az idei cséplés idején éppen a földbirtokosoknak vagy bérlöknek eltávolitása egyik-másik gazdaságban ezállal katasztrófális bajokat idézhet elö.

Elfogadom ellenben azt a javaslatot, hogy *az idei gazdasági év befejeztével kivétel nélkül mindenütt a régi tulajdonosok válttassanak le és cseréltessenek fel.* Amenyiben van gazdasági szakképzettségük és a tanácskormány szolgálatába akarnak állani, ám menjenek el más birtokra, érvényesitsék szaktudásukat ott, de azon a területen, ahol eddig birtokuk volt, azon a területen meg nem maradhatnak. Én ezt az inditványt magamévá teszem és keresztülviteléröl radikálisan gondoskodni is fogunk".

Agyonszervezik a mezőgazdaságot.

Szóba hozta Hamburger a szervezési dühben szenvedö diktaturának azt a rendelkezését, hogy a vidéken kerületi népgazdasági hivatalok alakittassanak, mint a Népgazdasági Tanács szervei.

„A rendelet és a végrehajtási utasitás e tekintetben megjelent, de mivel az a tapasztalás, hogy kint az elvtársak a rendeletek intencióit nem kellöképen értékelik és mivel az elvtársak, a legtöbb esetben talán bizonyos hatásköri tullépés következtében, épen a megfordittottját csinálják annak, mint ami a rendeletben meg van irva, szükséges az, hogy ez a kerületi Népgazdasági hivatal, mint a Népgazdasági Tanács helyi képviselöje, e szerv lévén az egész kormányzat legfontosabb szerve, mert az egész gazdasági életet felöleli, ott helyben hozzáértö emberek segitségével jöjjön létre."

Hatásköri tullépések.

Panaszkodott Hamburger arról, hogy a mezögazdaság agyonszervezése nehezen jut dülöre, mert „a vidéki elvtársak épen a forradalom természeténél fogva nem tudják betartani azokat a határokat, amely határok az ö ügykörüket megszabják."

„A felülröl jövö megbizás — magyarázta — nemcsak jogokat jelent, hanem igen sulyos felelösséget is jelent és ha valaki, elvtársaim, kint mint közhivatalnok, mint a proletárállam megbizottja szerepel, ez nemcsak azt jelenti, hogy ime ott már élet-halál korlátlan ura, ahogy egyik-másik helyen ezt csinálják, hanem azt is jelenti, hogy nyakával felel mindazért, amit ott elkövet, ha visszaélést követ el, nemcsak forradalmi törvényszék elé kell azokat az embereket állitani, akik a rájuk ruházott hatalommal visszaélnek, elvtársak, hanem, igenis, azonnal és statarialiter meg kell akadályozni minden néven nevezendö olyan visszaélést, amely a tanácsköztársaság érdekeit sérti."

Állam az államban.

Beismerte Hamburger azt az anarchisztikus állapotot, mely a kommunizmus alatt abban is kifejezésre jutott, hogy minden egyes megye egészen önállóan akart berendezkedni gazdasági ügyekben, s mint egy államot akart alkotni az államban.

„Egy megye — példálódzott — egyszerüen lezárta a határát és azt mondotta: Ide pedig más megyéből mezögazdasági munkásnak a lábát betennie nem szabad. És, elvtársak, megtörtént az, hogy egyik megyének a sarka egészen belenyulik a másik megye központjába (Zaj. Elnök csenget.) s ezen a területen megtiltották mindenféle tejtermék kivitelét, ugy hogy az egy kilométerre levö legközelebbi város lakossága nem jut hozzá a tejhez, ellenben a 100 kilométerre levö centrumba kell azt beszállitani."

Volt egy másik példája is, mely Tolna-megyéröl, Szekszárdról szólott.

„Legutóbbi Tolna-vármegyében a kormányzótanácsi biztos, aki ott magát holmi autokratának képzelvén, a gazdaságból pl. az összes igáslovakat, mert egyéb nem is volt, elhajtotta, elvitette, kocsizásra, vagy saját passzióira, vagy talán politikai ügyeinek elintézésére használva fel, és a gazdaság ott áll most egyetlen igásállat nélkül.

A beérkezett panaszokra vizsgálóbizottságot küldünk ki és a vizsgálóbizottságot az ottani direktórium segitségével

revolverekkel verték ki a megye területéről, ugy hogy a vizsgálatot nem lehetett megejteni."

A siófoki direktóriumnak egyik esetét, melyet már szóba hozott más is a szovjetben, Hamburger a következő világitásba helyezte:

„A siófoki direktóriumot, mondották itt el, megfenyegették azzal, illetékes helyen, hogy le fogják lövetni. Ki kell jelenteni és meg kell mondanom, hogy bár én nem vagyok harcias természetü ember és még senkit agyon nem lövettem, de én voltam az, aki a siófoki direktóriumot megfenyegettem azzal, hogy lelövetem. Tessék elképzelni a következő szituációt. Siófokon egy 10 vaggonból álló birkavonat áll a vasutasstrájk következtében két nap óta, tehát 48 órán keresztül. A direktórium ahelyett, — ha már beavatkozott a dologba, — hogy kieresztette volna a birkákat és meglegeltette volna, ahelyett, hogy gondoskodott volna füről, eleségről a számára, azzal az indokolással, hogy néhány birka a vaggonban megdöglött, kiment oda és a birkaállományból 60 darab olyant, amely sem döglött nem volt, sem bágyadt, tehát semmi baja nem volt, elvitetett és a döglött, bágyadt, félholt birkákat bent hagyta a vonatban. Akkor amikor megérkeztem Siófokra, láttam, hogy hajtják ki a birkákat és épen azokat a birkákat, amelyek még könnyen felszállithatók lettek volna Budapestre. Amikor felelősségre vontam, hogy miért teszik ezt, a direktóriumi tag kijelenti, hogy ő, mint a direktórium tagja, nem tür semmiféle beavatkozást, annyi birkát visz el, amennyi jólesik.

Amikor a budapesti husinség idején kifosztottam (!!) egyes helyek birkaállományát, hogy Budapest proletársága ne éhezzék, akkor semmiféle direktóriumnak jogába nem állott hogy az egészséges állatokat onnan elvigye."

A „kifosztás" bevallása után végül még a mosonmegyei Nezsider községnek esetével példálódzott, ahol „kiviteli engedélyeket adnak zöldségfélékre, akkor amikor szigoru határzár van elrendelve. Hasonló az állapot Sopron-megyében. Sopron középpontja Nyugatmagyarország alakulásának hol az emberek nem tudnak belenyugodni abba, hogy a háboru alatti igen zsiros csempészhaszon, amely eddig az ottani termelőknek osztályrészül jutott, megszünik azzal, hogy szigoru határzárt rendeltek el s egyszerüen kiviteli engedélyeket állitanak ki vaggonrakományokra és kiviszik a zöldségárut amelyet pedig Budapesten horribilis áron kell megfizetni, mert nincs."

A szovjet-tagok a szomoru példákat hallva, akasztófát és fejbelövést igértek a vidéki kiskirályoknak.

A kommunizmus nagy centralizálóit utólérte bizony az a tragikomédia, hogy a legnagyobb decentralizációt teremtették meg. Minden direktórium azt csinálta a vidéken, ami az ő önző céljainak legjobban megfelelt, minden direktóriumi tag lopott magának.

Az örökös autózás.

Védekezett Hamburger a szovjetben a vidékiek részéről örökösen hánytorgatott autózás kérdésében. Fejtegette, hogy mennyire mulhatatlanul szüksége van egyeseknek az autóra; nincs azonban kifogása az ellen, ha az autók felett hadi érdekből rendelkező hadügyi népbiztosság Budapesten revizió alá veszi az egyesek autóigényét.

„Meg kell mondanom — forditott ezután egyet a beszédén — hogy a vidéki direktóriumok sem jobbak e tekintetben a Deákné vásznánál. (Ellenmondások.) Konkrét esetet hozhatok fel. Épen a két sárvári küldött emlitette meg itt legelsőnek az automobilok kérdését. Tudni kell azt, hogy pl. Sárváron nem az elvtársak, hanem a Hatvany-Deutsch-féle birtokon egy 120 lóerős automobil használja a cséplésre kiadott benzint, azzal állandóan kucsiroznak és kocsikáznak: nem az elvtársak, de ha ők itt Budapesten észreveszik, hogy az autók részére kiutalt benzint itt elhasználják, Sárváron még inkább észre kell venniök, hogy ott a cséplőhöz kiutalt benzint automobilozásra használják fel."

Kovács József sárvári elvtárs méltatlankodott s közbeszólva, azt bizonyitgatta, hogy azt a 120 lóerős autót vasabroncsokkal együtt elvitte Bécsbe Hatvany.

Hamburger Jenő népbiztos ráácáfolt: „Hatvany után voltam ott és engem is vittek az elvtársak autón!"

A kivasalt százasok.

Legvégül még a magas munkabérekről és a magas termésrészesedést biztositó aratási szerződésekről beszélt.

„Az nem baj — mondotta Hamburger —, ha a mezőgazdasági munkások az asztalfiába elteszik a százasokat és vasárnaponként kivasalgatják a százas bankókat, ahogy ezt szokták csinálni künn, ez nekünk nem baj; de nagy baj és katasztrófa volna az,

ha a megállapitott fejkvótán felül ott maradnának a nyerstermények és a városok ipari munkássága nem tudna megfelelő élelemhez jutni."

A szovjet tagjai, városiak és vidékiek agyaránt, helyeseltek mint az ölelkező testvérek, s ezzel Hamburger zárószava véget ért.

Még csak azt kivánjuk megjegyezni, hogy a Tanácskormánynak csakugyan nem volt baj, ha például a mezőgazdasági munkás szeretettel vasalgatta és simitgatta a 200 koronásokat, csak a munkásnak fájhatott a szive, mikor a tanácsrendszer megdültével ezek a 200 koronások 40 koronára apadtak le.

Az abszolutizmus.

Következett dr Varga Jenőnek, a szociális termelés népbiztosának kurta zárószava.

„A forradalmi kormányzótanács, egészen a szovjet-kongresszus összehivásáig, lényegében egy abszolutisztikus testület volt és mondhatom, valamenyien borzasztóan örülünk annak, hogy a szovjet-kongresszus összehivásával és az intézőbizottságnak hamarosan bekövetkező megválasztásával ettől a rettenetes felelősségtől, amelyik a kormányzótanácsra hárult, mikor az egész felelősséget minden cselekedetéért magának kellett viselnie, megszabadulunk."

Lényegében a kormányzótanács abszolutisztikus testület maradt a szovjet-ülések alatt, s a szovjet-ülések után is.

Varga a neki borzasztó örömet okozó szovjetet annyira nem vette komolyan, hogy jelen se volt előadói jelentése megvitatásánál, s a zárószó jogával röviden, csak a formaság kedvéért élt, anélkül, hogy megfelelt volna egyenként az elhangzott birálatokra.

Csak pénzt adtak.

„Nem tudtunk a munkásságnak mást adni, mint pénzt — mentegetődzött általánosságban Varga —, mert arra hatalma semmiféle kormányzótanácsnak, semmiféle intézőbizottságnak, semmiféle szovjet-kongresszusnak nincs, hogy mást, mint pénzt adjon a munkásoknak, ha a munkásság maga nem lát hozzá erélyes, okos módon a termeléshez. Amint mondottam, mindenfélét meg lehet csinálni, csak egyet nem: nem lehet többet felosztani a dolgozó lakosság között, mint amennyit ez a dolgozó lakosság maga termel."

Igen ám, csakhogy azt elfelejtette bevallani, hogy a kormányzótanács kommunista rendszere lezüllesztette a termelést. Adni pedig a kormányzótanács még pénzt sem adott, csupán — hamis bankót.

A dalesz veszekszik.

Beszélt arról Varga, hogy a város és a falu, a mezőgazdasági és az ipari proletariátus között tagadhatatlanul felmerülő ellentétes érzés van.

„Ennek az ellentétes érzésnek megvan a maga alapja. (Ugy van! Ugy van!) Megvan az alapja abban a zsidó közmondásban, amelyik azt mondja, hogy a szegénység veszekszik. Itt valóban igy áll a dolog, a szegénység veszekszik a szegénység különböző nemei felett. A vidéki lakosság nagyon rosszul van ellátva kulturális javakkal. A faluban tényleg hiányzik a cipő, hiányzik a ruha, hiányzik az ujság, a posta, a szinház, a felolvasás, az előadás. (Felkiáltások: Hiányzik a zsir is! Hiányzik a csizma is!)

Az is hiányzik, elvtársak! Hiányzanak az iparcikkek és hiányzik az az uj kultura, ami a városi lakosságnak és a városi munkásságnak ma jut. Viszont ezzel szemben a jelen hetekben hiányzik a városban a munkásság számára a megszokott jóllakás lehetősége.

Az egyik elvtárs itt nagyon helyesen mutatott rá arra, hogy micsoda furcsaság az, hogy itt a szovjet-kongresszus tagjainak naponta hust adnak és vajaskenyeret hurcolnak körül.

Elvtársaim! Ha a vidéki elvtársak tényleg a szovjettagok számára nyujtott kosztból következtetnek Budapest élelmezésére, akkor nagyon hamis torzképet kapnak. Üljenek bele a vidéki elvtársak egy autóba. (Felkiáltások: Nem lehet! Zaj. Halljuk! Halljuk!)

Szivesen rendelkezésre bocsátom az én autómat. (Zaj.) üljenek bele, ahányan beleférnek és menjenek ki, ahová akarnak, a Csikágóba vagy a VI. kerület, vagy a Ferencváros külső részeibe, vagy Erzsébetfalvára, vagy Kispestre, álljanak meg elvtársaim, minden összebeszélés nélkül valamelyik háromemeletes proletárház előtt, menjenek be, járják sorra az

ipari munkás-proletárok lakásait és nézzék végig, hogy mit ettek ott ma délben és mit fognak ma vacsorára enni. Nézzék meg, hogy milyen élelmiszerkészlettel rendelkeznek s akkor fognak képet nyerni arról, hogy milyen hiányos módon táplálkozik jelenleg Budapest. (Felkiáltások: De a Lipótvárosnak van élelme! Dehogy van nekik! Zaj. Elnök csenget.)

Elvtársaim! Nem szemrehányásképen mondom ezt, csak rá akarok mutatni annak a lappangó ellentétnek az alapjára, amely itt megnyilvánult. A baj voltaképen ott rejlik, hogy ez a kétféle hiány: az ipari cikkek hiánya a vidéken és az élelmezés gyengesége a fővárosban egymással kölcsönös okozati összefüggésben áll és mind a kettő együttesen nem egyéb, mint egy ötéves háboru szomoru következménye."

Az ötéves háboru valóban nagy csapás volt, de *a még csak nem is öt hónapos bolsevista uralom még nagyobb csapásnak bizonyult, még nagyobb hiányokat okozott, mint a világháboru.*

Csodák nem történnek.

„Azt a hiányt — folytatta Varga — amit az ötévi háboru okozott, az ország népének valamiképen ki kell pótolnia, még pedig egyrészt iparcikkekben, élelemben és kényelemben való nélkülözésekkel, másrészt többmunkával.

Csodák, elvtársaim, nem történnek. Más mód arra, hogy ujra jólétbe kerüljön az ország, nincsen.

Meg fogjuk a dolgot organizálni, hogy az az alapelv, amit a tanácsköztársaság kitüzött, hogy itt ne legyen olyan ember, aki munka nélkül megélhet, hogy ebben az országban csak az élhessen, aki dolgozik, hogy ez az alapelv a gyakorlatban is megvalósulhasson."

Igen ám, de Vargáék csodákat vártak a kommunizmustól, vagy ha talán ők nem is vártak, de másoknak mindenesetre csodákat igértek, s ezzel ugratták be a szervezett munkásságot a nagy bajba. A folyton igért organizáció pedig — Varga vesszőparipája — nem volt képes az országot átugratni a bajon és hiába lovagolt e vesszőparipán tovább is, csak tragikomikus látványt nyujtott organizációs munkájával. Előre látni való volt, hogy az organizációs rendeletek kártyavára össze fog omlani.

Még pár esztendei nyomor.

„El fog telni egy-két esztendő — fejezte be beszédét Varga —, amig kigázolunk abból a nyomoruságból, amelyet az ötéves háboru nekünk örökül hagyott és ha nyomorogni fogunk, ez nem a tanácskormányrendszer hibája, nem a vidéki direktóriumoknak a hibája, nem a kormányzótanács hibája lesz, hanem egyszerüen annak a ténynek a következménye, hogy öt évig improduktiv módon háborus célokra pazarolták el az ország anyagi javait és a legtehetségesebb, legfrisebb emberi munkaerőt. Ha nem volna tanácsköztársaság, a nyomoruság és a szenvedés még sokkal nagyobb volna, mint amilyen ma és mint amilyen lesz."

Hála Istennek, nem kellett még egy-két esztendeig várni, amig a tanácsköztársasági rendszer megbukik, nem kellett az országnak, mint valami kisérleti nyulnak szenvedni Varga professzor kisérleti kinzásait. Elég volt négy és fél hónap a tanácsköztársaság gazdálkodásából ahhoz, hogy mi is, a kisérlet tárgyai, mások is, a kisérlet szemtanui, tökéletes bizonyságot kaptak a kisérlet sikertelenségéről. Csak az a kár, hogy a szerencsétlen Magyarország volt a kisérleti nyul, hogy rajtunk kisérleteztek s nem másokon.

Egyetlen ellenzéki.

Varga beszéde után az elnök megállapitotta, hogy a gazdasági jelentés fölött a vita bezárult, s feltette a kérdést, vajjon a szovjet elfogadja-e a jelentést.

Egyetlen egy tanácstagnak volt csak bátorsága, a kezét felemelve, a jelentés tudomásulvétele ellen tiltakozni, ami furcsa volt, ha meggondoljuk hogy mindenki, aki felszólalt, a jelentések ellen szólalt fel, s éppen a nagy elégedetlenség jeleit látva, rekesztették be, idő előtt, erőszakosan a vitát.

Nyilvánvaló lett, hogy a szovjet tagjainak volt bátorságuk a népbiztosok ellen beszélni, de cselekedni, vagy legalább is szavazni a népbiztosok ellen már nem volt merszük.

Sajnáljuk éppen ezért, hogy nem volt módunk a történelem számára feljegyezni annak a bátor férfiunak a nevét, kinek egyedüli szavazata ellenében a szovjet a jelentést tudomásul vette.

Sok hühó semmiért.

Még a szovjet-ülések legelején, amikor a napirend megállapitásáról volt szó, felmerült az a kérdés, vajjon a közellátás ügyét az egyéb gazdasági kérdésekkel kapcsolatban tárgyalják-e, vagy külön napirendi pont gyanánt foglalkozzanak-e a tárgygyal. Erdélyi Mór közellátási népbiztos célszerünek találta volna, ha az általános gazdasági vitába bevonják a közellátási kérdést is, minthogy a kérdés szorosan beletartozik a gazdasági helyzet megitélése körébe.

A szovjet többsége ugy határozott, hogy a közellátás kérdése oly fontos, miszerint az külön megvitatást érdemel, s külön tüzik ki napirendre Erdélyi elöadói jelentését.

A gazdasági jelentés tárgyalása befejezést nyervén, az elnök fel is szólitotta Erdélyit elöadói jelentése megtartására, erre azonban ügyrendi vita keletkezett.

Goldschmiedt Sári, a magántisztviselöi szervezkedés és a pártmozgalom régi harcosa, ki mint ilyen ugy a Mosz. vezetöségében, mint a párttitkárságnál szerepet vitt, szólalt fel. Ő volt az elsö nöi felszóló a szovjetben, s ha a szovjet parlament-számba ment, ugy ezt a nöt tekinthetjük az elsö nöi parlamenti szónoknak Magyarországon. Nemének becsületére vált azzal, hogy nagyon röviden fejezte ki magát. Mindössze néhány szóval okolta meg ügyrendi inditványát.

„Tekintettel arra — mondotta — hogy az idö ma nagyon elörehaladott és a közellátás kérdése olyan fontos kérdés, a mely kivánatossá tenné, hogy a szovjettagok többsége itt legyen, inditványozom, hogy a közélelmezés kérdését ma vegyük le a napirendről és a holnapi ülés elején vegyük elö."

Horti Emil „elvtárs" nem volt hasonló nézeten. Azt mondotta, hogy nem redukálni, hanem *meghosszabbitani* kellene a tárgyalási idöt. Elég baj az is, szerinte, hogy, bár az ülések reggel 9 órára vannak kiirva, a kényelemhez hamar hozzászokott „elvtársak" késlekedése miatt soha nem lehet háromnegyed tiz elött az ülést megkezdeni. A tárgyalás folytatását és Goldschmiedt inditványának elvetését javasolta.

A férfiakból álló többség Horti álláspontját tette magáévá s az elsö nöi szónok — *elbukott*. (Hon'i soit, qui mal y pense!)

Ugy látszott tehát, hogy a férfiak nem tartották annyira fontosnak a közellátás kérdését, mint Goldschmiedt Sári, aki a nöknek minden közellátási keservét átérezhette akkor, amikor a közellátás ügyét annyira fontosnak jelezte.

Egyébként késöbb kiderült, hogy a közellátás kérdése körül immár másodszor kifejlödött napirendi vita nem volt egyéb, mint sok hühó semmiért. Végeredményben, ugyanis mindenféle mesterkedéssel, a beszédek tartamának 10 percre való limitálásával stb. elvették az emberek kedvét a felszólalástól, s alig akadt a kérdéshez hozzászóló.

A tárgyalás összevisszasága.

Erdélyi elöadói beszédének bevezetö szavaiban megállapitotta egyébként, hogy a közgazdasági vitában résztvett szónokoknak legalább 90%-a akaratlanul a közellátás kérdésével is foglalkozott, s igy mégis csak neki volt igaza, aki a maga elöadói jelentését a többi népbiztosnak közgazdasági vonatkozásu (szocializálási, pénzügyi, földmivelésügyi) elöadói jelentéséhez akarta kapcsolni, s az általános közgazdasági vitát napirendszerüen akarta provokálni.

Ki okozta a világháborut?

Erdélyi Móric annak a fejtegetésével kezdte beszédét, hogy ki okozta a háborut?

Kisült, hogy Clemenceau, Lloyd George rosszul tudják a leckéjüket, amikor *a német császárt* okolják a világháboru kiütéséért. Erdélyi ugy tudja, hogy a világháboru kiütéséért — *Magyarország* felelös.

Egész csomó irással felszerelve lépett az elöadói emelvényre, hogy azokból ezt a nem tulságosan hazafias állitását és ehhez hasonló igazságait a szovjet tagjai elött bebizonyitsa.

„Egészen bizonyos — mondotta Erdélyi — hogy *a közvetlen okot épen Magyarország adta*, ez a kicsiny ország, amely egyébként az egész világon közgazdaságilag egy *nulla*, ez pattantotta ki ezt a világháborut azzal, hogy megszüntette és lehetetlenné tette, hogy Romániából a buzát behozzák az országba és az örlési forgalom segitségével liszt alakjában kivigyék a külföldre, amivel pedig Magyarország malomiparát óriási naggyá tették és ez az ország volt az, amely állategészségügyi okokból megakadályozta, hogy Szerbiából a disznókat behozzák."

A szovjet tagjai élénken helyeseltek. Különösen a nulla szó tetszett nekik, mint ahogy, ugy látszik, minden olyan megállapitás tetszetös a szocialista füleknek, mely Magyarországot lekicsinyiti, Magyarországot hátrányosan jellemzi.

Csodálatos módon azonban ugyanazok, akik helyeselték Erdélyi Mórnak azon megállapitását, miszerint Magyarország „az egész világon közgazdaságilag egy nulla", elhitték viszont Kun Bélának azt a megállapitását, hogy Magyarország fogja az egész világ közgazdasági képét átformálni a maga kommunista képére.

Az ipar anarchisztikus termelése.

Erdélyi történelmi visszapillantást vetett Magyarország gazdasági fejlödésére s nagyképüen a következöket mondotta:

„A Marx-féle törvények szerint az ipar anarchisztikus termelése folytán bizonyos időközökben gazdasági válságok állnak elö. Ezek a gazdasági válságok Magyarországot különösen érintették 1896. után, amikor a millenniumi kiállitásban azt a bizonyos cifra nyomorúságot produkálták a világnak, azt a rengeteg befektetést eszközölték, amelynek semmiféle tárgyi alapja, semmiféle tényleges gyökere az ország közgazdasági életében nem volt. Az ezután bekövetkezö gazdasági válság volt az, amely erösen lerontotta az ország egész közgazdasági életét, amely után következett az 1907-es nagy gazdasági válság, amelyet azután többé 1914-ig ez az ország kiheverni nem tudott."

Ami az ipar anarchisztikus termelését illeti, e részben csak a legnagyobb rosszhiszemüség állithatta azt, mintha a kommunista világban valami tulságos módon rendbejött volna az ipari termelés.

A kapitalista világrendben tényleg anarchisztikusan folyik az ipari termelés, de a szabad verseny, mely ezt az anarchiát létrehozza, egyben önmüködöleg meg is fékezi azt. A kommunista világrendben ellenben, miként ezt kóstolónak megtudtuk, a verseny lekötöttsége dacára, ami kevés termelés folyt, az *a lehető leganarchisztikusabb módon nyilvánult.*

A millenniáris kiállitást ócsárolni egyenesen arcátlanság volt azon társaság egyik tagjának, mely társaság az idei május elsejei ünnepséget állami költségen rendezte. A millenniáris kiállitásra a törvényhozás annak idején mindössze 1.550.000 forintot szavazott meg, s a zárszámadás 5.285.889 forint bevétellel és 5.237.836 forint kiadással, vagyis még némi fölösleggel is záródott.*)

*) Lásd: Matlekovits „Az 1896. évi ezredévi kiállitás eredménye" cimü munkáját. (III. köt., 198. old.)

A bolsevista pénzügyi népbiztosság viszont nem kevesebbet, mint 5.550.000 koronát utalt ki a közoktatásügyi népbiztosságnak a május elsejei, valóban „cifra nyomorúságot" fitogtató egynapi ünnepség költségeihez hozzájárulásként. Ennek a május elsejei rengeteg befektetésnek valóban nem volt semmi tárgyi alapja, semmiféle tényleges gyökere az ország közgazdasági életében s az óriási kiadásokkal szemben bevétel még csak nem is volt várható, ha csak a bevételi lapra nem irjuk azt a nagyfoku elkeseredést, mely a legnagyobb inség napjaiban lezajlott ünnepséggel szemben léptennyomon megnyilvánult olyasféle kifakadásokban, hogy a diszitésekhez felhasznált anyagot és munkaerőt jobb lett volna munkáslakások létesitésére, illetve a proletárok fehérnemü szükségleteinek kielégitésére felhasználni.

Az, hogy a millenniáris kiállitás után az épitkezések megcsappantak, az idegenforgalom leszállott, s ezzel kapcsolatban gazdaságilag visszaestünk, csak természetes. A vendéglökben hétfön rendesen kevesebb vendég van, mint vasárnap.

Az 1907-töl 1914-ig állandóan nyomott közgazdasági konjunktura természetes következménye volt a különböző külpolitikai bonyodalmaknak ez években, melyeknek hullámverései hozzánk is eljutottak.

Becsapások a kereskedelemben.

A régi Magyarország közgazdasági képének megrajzolását a következő megállapitással végezte Erdélyi:

„Magyarországon a kereskedelemmel foglalkozóknak nem az volt a főszempontjuk, hogy mikép tudnak az árun reális uton valamit keresni, hanem, hogy mikép tudja egyik a másikat valahogy becsapni. Erre vonatkozólag csak két számot mondok az elvtársaknak. 1904-ben 1611 csödeset volt Magyarországon, 1913-ban már 4840 csödeset volt. Ennek az értéke, a passzivája, amivel itt egyik ember, egyik kereskedő becsapta a másikat, legalább egy milliárdra volt tehető egy esztendöben, ami roppant érdekes, ha megtudjuk, hogy Magyarország budgetje abban a bizonyos időben, amelyről ezek a számok szólnak, egy évben alig tett ki többet, mint amilyen összegben a kereskedelemben a becsapások történtek."

Ezt a megállapitást sem lehet felháborodás nélkül tudomásul venni.

Annak a társaságnak egyik tagja mert másokat, egy

egész osztályt, becsapással vádolni, amely társaságnak minden cselekedete a legátlátszóbb becsapás volt. A tanácsköztársaság egyik népbiztosa merte a kereskedők csödeseteit hánytorgatni, amikor a tanácsköztársaság maga a világ legnagyobb csödjét produkálta.

Panamák lápos mocsara.

A háboru idejére áttérve megállapitotta Erdélyi, hogy a termelésben zavar állott elő.

„Ugyanakkor azonban — folytatta —, amikor a termelésben beállott ez a hihetetlen zavar, a fogyasztásban beállott egy óriási tulprodukció és ebben az első szerepet a hadsereg játszotta, ahol minden számitás nélkül, a panamák lápos mocsarából virágzó bevásárlásokkal a hadseregnek olyan természetü ellátása történt meg, amelynek következtében a civil lakosság mindjárt a háboru elején megismerkedett az éhinséggnek bizonyos fokával."

A panamák lápos mocsara méreteiben óriási módon megnövekedett a vörös hadsereg kereteiben. Képzelhető, hogy minő volt a gazdálkodás a vörös hadseregben, melynek hadseregfőparancsnoka, miként erről később bővebben lesz szó, a legközönségesebb lopásokat követte el. Képzelhető, hogy minő tiszta kezüek voltak a bevásárlók abban a vörös hadseregben, melynek kedvezményezett különitményei voltak fegyházviselt emberekből.

A nagy rendszertelenség.

Nagy rendszertelenséggel vádolta a háborus közellátás terén a kapitalista államot Erdélyi.

„Meg kell állapitani — mondotta —, hogy a régi kapitalista állam, amikor rendszeresen gondoskodott arról, hogy a háboru viteléhez meglegyen a municiója és az emberanyaga, ugyanakkor semmit sem tett arra, hogy magát a termelést, magát a kereskedelmet, az árucserét, valamilyen formában rendezze, ami természetesen nem baj nekünk most, mert ha nagyon szervezetten csinálta volna a háborut, akkor talán ma nem ülnénk itt és nem tanácskoznánk a kommunista állam organizációjáról."

Az igazság pedig az, hogy ha a blokád dacára négy és fél évig tudtuk kihuzni a háborut, ugy ezt éppen annak köszönhetjük, hogy az állam igenis tudott rendszert teremteni a

közellátás terén. A kommunisták ellenben a rendszertelenségből teremtettek rendszert, s nékik minden közellátási kérdésnél fontosabb volt az hogy kényelmes poziciókba ülhessenek és a kommunista állam tébolyszerü organizációjáról tanácskozhassanak.

Közgazdasági életünk egy kiváló panamistája.

Nem kis merészséggel „közgazdasági életünknek egy kiváló panamistája" cimmel illette, a panamákban vájkáló Erdélyi, Wekerlét azért, mert 40 fillér helyett 46 fillérrel merte annak idején a rozs árát maximálni.

Szemrehányást tett Ghillánynak, hogy az magas ármaximálásokat állapitott meg, abban a téves hiszemben, hogy ezzel nagyobb termelésre ösztönzi a lakosságot.

Az ármaximálás terén Erdélyiék mindenesetre nagyobb rekordot értek el, amikor a buza métermázsáját 200 koronával maximálták, s a lisztet kilóját 8 koronával, ugyanakkor bevallva azt, hogy az ország lisztellátására nem kevesebb, mint egy milliárdot fognak ráfizetni.

Mellesleg szólva, a központositott malomüzemek kiadásainak fedezésére 10 millió koronát voltak kénytelenek előlegezni.

Az iparbárók és a hadinyereségadó.

A közellátási népbiztos szükségesnek tartotta azt is, hogy fináncpolitikai tudományát is fitogtassa a szovjet előtt.

„A magas hadinyereségadó réme — mondotta — Damokles-kardként folyton ott lebegett az iparbárók feje fölött és nem azon gondolkoztak már az utolsó másfél esztendőben a háboru befejezése előtt, hogy mikép lehetne a milliókat halmozni, hanem inkább azon gondolkoztak, hogy mikép lehetne a milliókat Svájcba, Angliába való kivitel utján biztositani. S ha nekünk megvolna az a pénzünk itt, amelyet ilyen módon tényleg ki is vittek, akkor lényegesen kevesebb valutáris nehézségeink volnának."

Ezzel a fináncpolitikai felfedezéssel szemben állt az, hogy a hadinyereségadót nem aszerint állapitották meg, hogy valakinek idehaza mennyi pénze, hány millió korona vagyona van, hanem aszerint, hogy mennyi a könyveiből kiderithető nyeresége.

Közigazgatás á la Erdélyi.

Erdélyi nem volt megelégedve a régi közigazgatással, mert az szerinte csödöt mondott a közellátás terén. A Károlyi-regime közellátásával sem volt megelégedve, holott e regime kormánybiztost, majd pedig államtitkárt csinált belőle. Amikor a kommunizmus népbiztost csinált belőle, már egészen önállóan intézkedhetett. Szervezett ennélfogva, a maga észjárása szerint, egy ujfajta közigazgatást, amely azonban még nagyobb csödöt mondott, mint a régi.

„Amikor a tanácsköztársaság megalakult március 21-én — mondotta —, látván, hogy a közigazgatás teljesen csödöt mond, rögtön arra határoztam el magam, hogy minden egyes direktóriumm mellé kiküldök két embert a közélelmezési népbiztosságból, akik ott a direktórium mellett és azzal karöltve biztositják a közélelmezési népbiztosság rendeleteinek a végrehajtását.

Ezeket a kiküldötteket, elvtársak, én nem a közélelmezési népbiztosság tisztikarából küldöttem ki, hanem a párttitkárságból kért vasmunkások és egyéb iparos munkások köréből. Az eredmény az lett, hogy a direktóriumok nem tudtak ezekkel a miáltalunk kiküldött elvtársakkal dolgozni, akiknek a 90—95 százaléka visszajött és ezt a programmot, amelyet mostan a Népgazdasági Tanács utján intézményesen a kerületi népgazdasági tanácsok kiépitésével akarunk megcsinálni, — ezt a szándékot akkor én rögtön megvalósitani nem tudtam."

Természetes valami volt az, hogy a vidéki közigazgatásnak Erdélyi-féle átszervezése nem ért egy pipa dohányt sem.

A közellátás ügyeinek fokozott éberséget igénylő ellátását nem lehetett józan fővel olyanokra bizni, kik az ilyen munkával soha nem foglalkoztak. A legjobb vasmunkás, vagy famunkás sem ért a közellátás kérdéséhez, aminthogy nem értett ahhoz igazában maga Erdélyi sem, a volt betüszedő-segéd.

A vidéki direktóriumok szabotálnak.

Elkeseredéssel beszélt Erdélyi arról, hogy a vidéki direktóriumok az ő központi rendelkezésével szemben ellenszegültek, s a maguk feje szerint jártak el.

„A vidéki direktóriumok az egész vonalon valóban általánosságban — nagyon kevés kivétellel —, nem mondom, hogy rosszhiszemüleg, azonban de facto szabotáltak, akaratoskodtak. Egy országot azonban nem lehet igy kormányozni. Nem lehet ugy kormányozni, hogy Somogyban más legyen a törvény, mint Békésben és más legyen a törvény Borsodban, mint Pest-megyében. Ezek lehetetlen dolgok."

Igen ám, de mikor a diktatura rendszerének ép oly kevés volt a tekintélye, mint egyes népbiztosoknak, amikor a mások tekintélyének rombolói a maguk részére nem tudtak tekintélyt szerezni, akkor nem lehet csodálni a lehetetlennek hitt állapotok bekövetkeztét.

Kibujnak a felelősség alól.

„*Én nem vagyok hajlandó a felelősséget azért elvállalni, ami itt történt ezalatt a három hónap alatt,* — mondotta Erdélyi — ahogy a direktóriumok megakadályozták a rendeletek végrehajtását. Annyira nem vagyok hajlandó ezt a felelősséget vállalni, hogy már két héttel ezelőtt, amikor a kormányzótanács a közélelmezési hármas diktátorságot kinevezte, az annak a következménye volt, — ezt itt leleplezhetem, — hogy kijelentettem, hogy *nem vagyok hajlandó egy pillanatig sem ezt tovább csinálni.*

Mert teljesen lehetetlen, hogy mi felelősséget vállaljunk az ország proletáriátusa előtt ugyanakkor, amikor a proletáriátus kebelében minden egyes városban, direktóriumban egy külön uj állam alakul ki, amely azt teszi, amit a legjobbnak gondol, amikor olyan állapotok fordulhatnak elő, hogy Moson megyében külön kiviteli politikát csináltak, hogy Sopronból kivittek marhát és mindenféle dolgot és hoztak be mindenféle ugynevezett iparcikkeket."

Az eredmény pedig az volt, hogy a közélelmezési diktátor-társaság kinevezése sem imponált a vidéknek. Minden maradt a régiben. Erdélyi, az egyik diktátor, is maradt a régi, a felelősséget vállalni nem akaró, de mindig magasabb cimekre vágyakozó, tehetetlen akarnok.

Az összekeveredett népbiztosságok.

Bevallotta Erdélyi azt is, hogy nemcsak a vidéken, hanem Pesten, a népbiztosságoknál is vannak zavarok.

„Be kell vallanom — mondotta mélabusan, — hogy maguknál a népbiztosságoknál is voltak zavarok, a különféle népbiztosságok összekeveredtek, a földmivelésügyi, a belügyi, a

kereskedelmi, illetve szocializáló ügyek népbiztosságai, mind kiküldtek politikai megbizottakat. És hol van még a beszerzési csoportok politikai megbizottainak óriási kara? (Derültség.) A beszerzési csoportok százával küldték ki megbizottaikat, akik lehetetlen árakon vásároltak (Zaj.) és ennek eredménye mindig csak az volt, hogy a közellátási népbiztosság mindig azon vette észre magát, hogy nem csinálhat egyebet, mint reklamációk elintézését. Táviratokat menesztett mindenfelé az országba, amelyeknek azonban semmiféle foganatjuk nem volt, mert ha meg is igérték, hogy másképen lesz, még sem volt másképen."

Ime, igy festett az anarchisztikusnak csufolt kapitalista-közellátási rendszerrel szemben a százszorta anarchisztikusabb kommunista közellátási rendszer.

Mellesleg szólva, nemcsak az intézmények, a népbiztosságok, hanem az emberek, az ugynevezett népbiztosok is összekeveredtek a kommunisták anarchisztikus világában. Minden második kommunista dijmentesen a népbiztosi cimet ajándékozta önmagának. Ennek a lehetetlenül tréfás állapotnak a kormány rendeletileg volt kénytelen véget vetni, kimondván azt, hogy a népbiztos cim csak a kormányzótanács tagjainak jár.

Az éhhalál.

A sok baj és zavar dacára azonban az emberek legfeljebb éheztek és éheznek de — állapitotta meg önelégedetten Erdélyi — *„éhen még mindig nem fordult fel senki."*

Én nem vagyok abban olyan nagyon bizonyos, hogy valóban nem fordult fel éhen senki, még ha a hivatalos statisztika nem is tudott az ilyen halálnemről.

A statisztikát a számok hazugságának mondotta Talleyrand s ez a szállóige a kommunisták statiszikájára kétszeresen állott.

Hiszen azt is kimutatta a kommunisták statisztikája, hogy *a személy- és vagyonbiztonság soha nem volt oly kitünő azelőtt, mint a kommunizmus alatt.* Ezzel szemben pedig áll az mint igazság, hogy maguk a vagyon- és személybiztonság örei is loptak és raboltak, amit csak tudtak, embereket kinoztak és gyilkoltak; vagyis a szeimély- és vagyonbiztonság szégyenletesen lézüllött.

(Folytatása következik.)

Légrády Testvérek nyomása, Budapest.

Nem kell elvenni a paraszt földjét, hanem guzsba kell kötni kezét-lábát, a diktatura erejével kényszeriteni arra, hogy szolgálja a tanácsköztársaságot. (Helyeslés és taps.) Ha ma vidéken baj van, ez onnan van, hogy az elvtársak nem járnak ki a falvakba és nem dolgoznak, hanem idejönnek és az a legfőbb gondjuk, hogy a Vigszinház előtt négy népbiztosnak az autóján a feleségei vagy a gyermekei ülnek."

„A zsidó az oka mindennek."

„Ma a lázadás, ma az elégületlenség a zsidók ellen irányul. A zsidó az oka mindennek, a zsidók vettek el mindent a szegény embertől, a zsidó az oka annak, hogy ilyen szörnyü közélelmezési viszonyai vannak a vidéken dolgozó birtoktalan parasztságnak. Ezzel szemben azt ajánlom, hogy nincs helye a sok kritikának, hanem rögtön ki kell menni a faluba és fel kell világositani a szegény parasztságot arról, hogy az ő érdeke ellentétes a gazdag parasztéval, mert az egész pogrom-agitációt, az egész ellenforradalmi tüzet a birtokos parasztság csinálta. (Ugy van! Ugy van!)

A birtokos paraszt és a zsidó szövetsége az, amit a vidéken le kell törni. (Ugy van! Ugy van!) de nem azzal a módszerrel, amely módszer itt uralkodik, hogy: odaállunk a kisgazdák, odaállunk az arisztokraták, odaállunk a papok politikája mellé és zsidóellenes hangulatot csinálunk, szitunk és támogatunk a tanácskongresszuson, hanem ki kell menni a faluba és fel kell világositani a parasztságot, hogy ott is ki kell törnie az osztályharcnak a szegény és a gazdag között.

Amióta Vágó ezt a beszédet elmondotta, ki is tört a harc, sajnálatos módon, a falun, de nem egészen olyan értelemben, mint ahogy azt Vágó elképzelte.

A diktatura csak belülről bukhatik meg.

Ő is ugyanazzal végezte szavait, mint kitünő cimborája és mestere, Kun Béla:

„A diktatura kivülről nem bukhatik meg; ha megbukhatik, kizárólag belülről bukhatik meg."

Hosszantartó élénk éljenzés és taps kisérte az igazságos megállapitást és Vágó még egy utolsó nagyot csapott le a jegyzeteivel az előtte levő padra, az igazság megerösitése kedvéért.

(Vége következik.)

„Az Ujzet" kiadása. Légrádi Testvérek nyomása.

5. füzet. Ára 5 korona.

A tisztelt szovjet

A szovjetülések szenzációs leleplezése.

Gyorsirói feljegyzések alapján irta:

MORIN

AZ 5. FÜZET TARTALMÁBÓL:

Nem tudnak kommunista módon termelni. — Erdélyi leveles ládája. — A termelés csökken, a konvenció emelkedik. — A deficites termelés. — A jünglik és a nagyhajuak. — Hova lesz a vaj? — A telekuzsora. — Nagy-Budapest a papiron. — Panamisták a közellátási népbizfosságnál. — A filyfene-központok. — A kifosztott tanyák. — A gróf a vizbe fut. — A vörös katonák büne. — Belelőttek a keresztekbe és a templomokba. — Egy volt szolgabiró a szovjetben. — Kufatják Böhm megbizhatóságát. — A Vörös Hadsereg fáradt. — A Hinterland cserbenhagyta a Vörös Hadsereget. — A ragadós defaitizmus. — A Vörös Hadsereg nem kap pótlást. — Betegeket küldtek a frontra. — A vezérek meglógtak a frontról. — Az élelmiszer-lohuvabohu. — Böhm lopott. — Antiszemita izgatás a szovjetben. — Kun felköltetí az embereket. — Megmérgezik a hadsereget. — A sárgák. — A rebacholók. — A szovjetházat fel kell robbantani. — Antiszemita ellenforradalom. — stb

Cenzurat postul Budapesta.
Anul 1919 Luna X. Ziua 4.
Gavrilescu m. p.

A TISZTELT SZOVJET

Ezen cim alatt a szerző gyorsirói feljegyzések alapján ismerteti a szovjet-ülések lefolyásának hű képét és az ott elmondottakhoz füzi a maga, részint komoly, részint szatirikus megjegyzéseit, melyek az egész szovjet-gazdálkodást leleplezik. Annak idején, amikor ezen, egyes részletükben szenzációsan érdekes ülések lefolytak, a bolsevista szellemben szerkesztett napilapok tudósitásaiból az ülések lefolyásáról csak torzképet kaphatott a közönség.

Az előző négy füzet az I—VI. szovjet-ülés lefolyásának, valamint a VII. szovjet-ülés egy részének ismertetésére terjedt ki. E füzetekben szó van a szocializálási, a pénzügyi, a földmüvelésügyi, valamint a külügyi népbiztosok jelentéséről a jelentésükhöz füződő vitáról és a legutóbbi füzet a közellátási népbiztos előadói beszédének bevezető részével fejeződött be. Ezen utóbb emlitett beszéd folytatását, valamint a tárgyalások további menetét találja meg az olvasó a jelen füzetben.

Az előző füzetekből példányok kaphatók „Az Üzlet“ kiadóhivatalában (Budapest, VI., Andrássy-út 29.)

A szabadkereskedelemnek nincsen jogosultsága.

Erdélyi Mór a közellátásról tartott előadói beszédében eljutott a maga programmjának előadásához.

Azt a kérdést mérlegelve, vajjon a központok, vagy a szabadkereskedelem rendszere a helyesebb-e, Erdélyi kijelenté, miszerint „a kommunista államalakulatban nem vitás, hogy a szabadkereskedelemnek semmiféle jogosultsága nincsen. (Felkiáltások: Ez természetes!) Tudomásom szerint azonban Oroszországban visszaállitották, illetve négy hétre feltámasztották ujabban a szabad kereskedelmet, mert anélkül nem tudtak boldogulni. Bizonyos, hogy nehézségek vannak ezen a téren, mert nincsenek tapasztalatok, nem is lehetnek. Már most, elvtársaim, a szabad kereskedelemnek akkor volna létjogosultsága, ha most egy pillanatra megfeledkeznénk arról, hogy nincs magánvagyon s hogy kizsákmányolni nem szabad egyik embernek a másikat, de akkor is meg kell állapitanom azt, hogy szabad kereskedelem csak ott lehetséges, ahol nagyobb a kinálat, mint a kereslet, ahol nem a vevő keresi a kereskedőt, mint a jelen pillanatban, hanem forditva, a kereskedő keresi a vevőt. Ebben az esetben természetes, hogy a kereskedők között kifejlődik egy bizonyos verseny és ebben a versenyben történik bizonyos foku árszabályozás.

De egy olyan állapotban, mint amilyenben mi most élünk, kizárólag a központositás segitségével lehet célt érni. (Ugy van!) Ma lényegesen kevesebb az áru, mint amennyi a szükséglet.“

Ezen megállapitása dacára szidta a még a háboru alatt létesitett központokat (kivéve a Haditerményt, melynek vezetésében ő maga is résztvett), mint a visszaélések fészkeit.

A diktatura pedig jóformán csak annyit változtatott a helyzeten, hogy a központok neveit változtatta meg. Amennyiben pedig ujabb központok létesültek, azok még kevésbbé müködtek kifogástalanul, mint a régiek, mert a főcéljuk a szabotálás volt.

Érdekes tipus volt e részben a Háztartási És Szükségleti Ipari Cikkek Hivatala nevü uj központ, mely a kommunizmus alatt egy budapesti érdekelt nagykereskedő-cég kezdeményezésére létesült. Az uj központ állásait a kezdeményező cégnek s a többi érdekelt cégnek volt alkalmazottaival töltötték be, s ezek lehetőleg visszatartották volt gazdáiknak raktáron levő, kurrens árujáról, a sele-

tes árut viszont drága áron utalták ki a jelentkező vásárlóknak.

A Haditerményről azt mondotta Erdélyi, hogy „az összes központok közül éppen a Haditermény dolgozott a legjobban."

Óriási gyülölködő lárma tört ki erre. Felkiáltások röpködtek össze-vissza: A tapasztalat az ellenkezőjét bizonyitja! Milyen lehetett a többi? Fosztogató banda volt!

Erdélyi nagynehezen szóhoz jutván, megmagyarázta az izguló embereknek, hogy érti a Haditermény ellen irányuló gyülölséget. A Haditermény négy éven át rekvirálással foglalkozván, érthető, ha nem keltett rokonszenvet maga iránt.

„Hogyha — mondotta Erdélyi — azt akarják, hogy a Haditerményt felváltó uj központ szimpatikus maradjon, akkor folytassanak olyan agitációt, hogy rekvirálás nélkül adja ide az árut az, akinek árúja van".

A direktóriumok elkergették ujabban a Haditermény bizományosait, de nem gondoskodtak ugyanakkor az elkergetett bizományosok helyett a gabona felküldéséről. A régi bizományosok vagyonukkal álltak jót a vállalt kötelezettségükért, a direktóriumi tagok pedig betétként elhelyezték — becsületüket (!?).

Erdélyinek a Haditerményről mondott igaz szavai és szavainak lármás visszhangja eszembe juttatja azt, hogy amikor Palesztina a római birodalom rabigájába került, a zsidók ádáz gyülölettel fordultak a publicanusok felé, kik soraik közül arra vállalkoztak, hogy Róma részére beszedjék az adót, s a vámokat. Amikor akadt valaki — beszéli az ujtestamentum —, aki a publicanus Zacheust házában meg merte látogatni, vele érintkezni mert, arra a gyülölet átkait szórta a zsidó nép.

A greizlerek és a kereskedők.

A központokat fentartani akaró Erdélyinek volt némi vigasztaló szava a kiskereskedőkhöz, kiknek átmenetileg kegyesen megengedte, hogy élhessenek.

„A greizlereket — mondotta — azért nem csukjuk még be, mert először fel akarjuk állitani a szövetkezeti fiókot a helyébe és nem fogjuk megcsinálni, jelszavak kedvéért, hogy máról-holnapra az intézményeket, sőt bizonyos mértékben a szakszerü embereket is kidobáljuk csak azért, hogy bizonyos jelszavaknak eleget tegyünk, anélkül azonban, hogy a lakosságnak, a proletariátusnak ellátását biztositani lehetne."

A kereskedőket a diktatura kezdetben, a választásoknál, az elmebetegekkel és gonosztevőkkel állitotta egy sorba. Amikor azonban látta, hogy nem igen boldogul nélkülük, illetve, amikor utóbb jobbnak találta mégis azt, hogy ne csináljon mindenkiből ellenséget, próbálkozott magához édesgetni a kereskedőket.

Felolvasást rendeztek például a Magyar Kereskedelmi Csarnokban a kereskedőknek a kommunista világ boldogságáról. Sokra, persze, az ilyen gyatra kisértgetésekkel nem mentek.

Néhány, részben a zavarosban halászni akaró, részben a kényelmét féltő kereskedő azonban tényleg adta a szocialistát. Meg is alakult a „szocialista kereskedők szakszervezete" — hahotát keltve fenn és lenn is.

A Pester Lloydban olvastuk egy „kommunista kereskedőnek" a helyzet ferdeségét jellemző alábbi bájos apróhirdetését:

> **Sich** einsam fühlender Kommunist, Kaufmann, 26 Jahre, Deutschösterreicher, sucht zwecks Ehe die Bekanntschaft einer Kaufmannstochter, eventuell Witwe zwecks Einheirathung in Deutschungarn. Zuschriften unter voller Adresse und Beilegung von Bild, welches retourniert wird. Unter „Leo Notgardist", **Budapest**, VIII., Luja-utca 3, II. Stock, Tür 20

A greizlereknek szóló vigasztaló szavaknak természetesen tulságos jelentőségük nem volt, Erdélyinek, a kommunizmus barátjának, a szájából.

Erdélyi ugyanis ilyeneket is mondott:

„Meg kell, hogy csináljuk azt — és ez a legfőbb, mert itt van a kapitalizmusnak a legnagyobb ereje, — hogy a magánkereskedelmet teljesen megszüntessük és kiküszöböljük, elvtársak. Én azt állitom, hogy a kapitalizmusnak lényeges ereje nem a termelésnél volt, hanem a kereskedésnél. (Helyeslés.)

Ott, ahol értékesitette azt, ami termett, ahol a profitrátát zsebredugta, ahol az értéktöbbletet teremtette. Ez volt az

igazi ereje a kapitalizmusnak és ezért, hogyha intézményesen akarjuk biztositani azt, hogy a kapitalizmussal szemben a kommunizmus a helyét megállja, nekünk, elvtársaim, minden erönket össze kell szednünk arra, hogy a régi magánkereskedelem helyében egy tökéletesitett, egy sokkal tökéletesebb kommunista kereskelelmet, kommunista áruelosztást biztositsunk."

Ezt a kommunista áruelosztást Erdélyi praktikusan ugy értelmezte, hogy az általa, népbiztosi állása mellett is, dirigált Általános Fogyasztási Szövetkezetnek kell az egész magánkereskedelmet felfalnia.

Ennek az eszmének Erdélyi a „Szövetkezeti Értesitő" hasábjain éveken át mániákus harcosa volt. A kommunizmus idejét felhasználta arra, hogy ennek a mániákus ideának tüzzel-vassal érvényt szerezzen. Azt, hogy a tüzön és vason kivül, mennyi panama is járult e programm megvalósitásához, a későbbiekben bövebben irom meg.

Nem tudunk kommunista módon termelni.

A kommunista termelésről Erdélyi a következő hitvallást tette:

„Én — mondotta —, mint olyan ember, aki több mint másfél évtized óta a kommunista termelési módot gyakorolom a praxisban, azt állitom, hogy nincs tökéletesebb produkció, mint a kommunista alapon szervezett produkció, (Helyeslés.) és csak az az egy hiba van, elvtársaim, hogy nem tanultuk még meg, hogyan kell ezt a kommunista produkciót csinálni."

Tényleg csak azon a csekélységen mulott, hogy nem tanultak meg kommunista módon termelni. Józan ember azonban olyanhoz hozzá nem fog, amit előbb meg nem tanult. Erre csak a handabandázó kommunisták voltak képesek.

Erdélyi leveles ládája.

Azután Erdélyi a hozzá különböző oldalról beérkezett hivatalos jelentésekből olvasott fel egynémely pikanteriát. Ime ez olvasmányokból néhány mutatónak:

„Domonyban a körzeti biztos elmozditott egy segédmunkást, mert a munkát ok nélkül megtagadta, sőt a többieket is a munka megtagadására izgatta. Ez a munkás a földmunkás-szövetséghez ment panaszra. Anélkül, hogy a szövetség a másikat meghallgatta volna, egészen egyoldalu panaszra egy kvalifikálhatatlan goromba levél érkezett a szövetség részéről a domonyi munkástanácshoz a körzeti biztos ellen. Az ilyen levél teljesen alkalmas természetesen arra, hogy a körzeti biztos helyzetét a munkások előtt lehetetlenné tegye."

Más:

„Pilár Ferenc, a volt gróf Ráday-féle szövetkezeti gazdasági kertész, azt mondja, hogy a mult napokban behivták a szövetségbe és ott azt közölték vele, hogy ne merjen több órás munkaidöt dolgoztatni, mint maximum 8 és fél órát. Ha bárki is feljelenti a munkaidö tullépéséért, azonnal elmozditják állásából. Pilár szabadkozott, hogy a munkaidö ilyen megszabása teljesen szakszerütlen, hisz napközben, ezt minden laikus tudja, öntözni nem lehet és ezen ellenvetést figyelembe nem véve, kemény hangon reáparancsoltak a rendelet legstriktebb betartására, különben elcsapatás terhe mellett."

Más:

„Az állatállomány apadása kerületünkben ezeken felül — amiket tudniillik elmond a jelentés — a katonaság kiméletlen igénylése következtében állott be. Minden gazdasági érdek legridegebb és legönzöbb mellözésével, Kartalon naponta öt darab tejelő tehenet vágtak le. A teheneket reggel még megfejték, délután pedig levágták, ámbár azokra feltétlen szükség annyira nem volt, hogy a katonák a bevallásuk szerint már megunták, annyi hust kaptak. A katonák napi fejadagja 80 dekagramm hus volt. Midön Horváth járási gazdasági megbizott ez ellen tiltakozott, vizsgálatot rendeltek el a katonák ellen, de a vizsgálat még most is folyamatban van. Galgagyörkön az Ibrányi-uradalomban 40 drb tinót tartottak, két héttel ezután 24 darab volt az állomány. A Tahy-féle gazdaságban 1918 szeptemberében a tejtermelés 5310 liter volt egy hónapban, novemberben ez lecsökkent 4215 literre, azaz 25%-ra, viszont a kartali termelöszövetkezetben októberben a termelés 76.000 liter volt, novemberben pedig már csak 48.000 liter, decemberben 40 000 liter."

A termelés csökken, a konvenció emelkedik.

Érdekesen szomoru adatokat mutatott be Erdélyi a tejkérdésről általánosságban is.

„1918. augusztusában — olvasta fel Erdélyi jegyzeteiből — a városokba szállitottak 75 000 litert egy bizonyos területen és konvencióba adtak 5642 litert. 1919. áprilisában, vagy ve-

gyük a márciusi adatokat, amelyek érdekesebbek, 10.000 litert küldtek csak a városba és 11.000 litert tartottak meg konvencióba. Itt tehát az történt meg, hogy augusztustól áprilisig — hogy percentekben fejezzük ki magunkat, — *a termelés 82 százalékkal lecsökkent és a konvenció felszökött 132 százalékkal.* (Felkiáltások: Őrület! Jellemző!)

Mig normális időben Budapesten közel 400.000 liter tej volt naponta, most ezekben a tavaszi hónapokban, amikor ugyis nagyobb mennyiséget lehet fejni a zöld takarmány révén, fel tudtunk hozni naponta 80—85.000 litert. De ennek a tejnek egy nagy része is savanyu állapotban érkezik, mert semmiféle helyes berendezések nincsenek a vidéki mezőgazdaságokban, hiányzik a jég, hiányzik a tisztaság, hiányzik az, hogy a vasuti állomásokon ne pont a napra tegyék ki azt a kannát és igy természetesen megsavanyodva jön meg a tej.

Ugyanakkor a vidék, amely a tejet azelőtt ilyen mértékben fogyasztotta, most, amikor az ifju társadalomnak megmaradásáról van szó, az ifjumunkásságnak, a csecsemőknek az életéről, akkor a vidék ilyen szükkeblüen mér a budapesti munkásságnak. (Felkiáltások: Kell a disznóknak! Népbiztosi rendelet! Nagy zaj. Elnök csenget. Halljuk! Halljuk!)

Elvtársaim, olyan eseteket is sorol fel ez a jelentés, hogy ahol pl. (Zaj. Halljuk! Halljuk!) a cselédségnek, ne vegyék ezt a szót sértőnek, én a régi értelemben mondom, ahol a cselédségnek a konvenció követelése nagyobb, mint amennyit egyáltalán fejnek ott, azt akarják, hogy ezt a nagyobb mennyiséget vásárolják meg nekik más helyen és ha ez nem lehetséges, fizessék meg nekik készpénzben."

Osztályár és osztálypolitika.

Az osztályár tervének kisértésében Erdélyi közélelmezési diktátor pont az ellenkező véleményen volt, mint közélelmezési diktátor-társai, Lengyel népbiztos és mások, a maga részéről *nem helyeselvén az osztályárpolitika tervét.*

Idevonatkozó fejtegetéseit Erdélyi Mór csak ugy adhatta elő, hogy Szamuely Tiborral párbeszédet volt kénytelen folytatni. Ime a párbeszéd:

Erdélyi Mór: Kérem, elvtársak, ami az osztályárat illeti, én ezt itt ebben a tekintetben szó nélkül alá nem irom, nem irom alá azért, mert az osztályárhoz szükséges bizonyos osztályok létezése is. (Igaz! Ugy van!) Az osztályárhoz szükséges az osztályjövedelem is, ha pedig mi arra törekszünk,

— és én a kommunizmusnak egy magasztosabb formáját az egész emberiség felszabaditásában látom és nem egy uj osztály létesitésében, . . .

Szamuely Tibor: A burzsoáziát nem szabaditjuk fel! Sulyos tévedés! (Nagy zaj. Felkiáltások: Ne társalogjanak bele a beszédbe! Halljuk! Halljuk!)

Erdélyi Mór: Kérem, elvtársak, én nagyon jól tudom azt, hogy a burzsoáziát nem szabaditjuk fel, mert hiszen az nem volt rabságban eddig sem; mi voltunk rabságban.

Szamuely Tibor: Majd lesz ezután.

Erdélyi Mór: Mi önmagunkat szabaditjuk fel, de én a magam részéről sohasem irtam alá azt, hogy a burzsoáziát le kell gyilkolni.

Szamuely Tibor: Csak el kell nyomni! (Zaj. Felkiáltások: Halljuk Erdélyit! Elnök csenget.)

Erdélyi Mór: Én, elvtársaim, a kommunizmust abban látom felmagasztosulva, hogy azt, akit még ma burzsoának nevezünk, munkába kényszeritjük, (Ugy van! Ugy van! Taps.) és a magunk eszméjének elfogadására birjuk és kényszeritjük is, hisz a hatalmunkban van, hogy kényszeritsük. (Igaz! Ugy van!)

Szamuely Tibor: A kérlelhetetlen elnyomatás eszközével és nem az álhumanizmussal. (Zaj. Elnök csenget. Egy hang: Ez a rész nem tartozik a közélelmezéshez.)

Erdélyi Mór: Mit jelent, elvtársaim, elöször is a burzsoázia ma?

Szamuely Tibor: Ráckevénél meglátthatja. Nézze meg! (Zaj. Elnök csenget.)

Erdélyi Mór: Hiszen, ha mi burzsoázia alatt csakis a régi kapitalistákat, a régi kereskedőket értjük, ez nem teszi ki 15 százalékát sem a lakosságnak.

Egy hang: Csak a 12 százalékát.

Erdélyi Mór: Ezzel mi nem tudunk valami nagy osztályárpolitikát csinálni. Ha pedig olyan osztályárpolitikát akarunk csinálni, hogy a munkások kategóriája és a tisztviselők kategóriája között határvonalat huzzunk, ez olyan politika, amelyet kétszer is meg kell gondolni.

A deficites termelés.

Végül a termelés deficitjét állitotta oda a szovjet elé, mint a kommunizmus tarthatatlan vivmányát.

„Gondolják meg az elvtársak — példálódzott —, hogy

a földmivelésügyi népbiztosságban tartott értekezleten azt a jelentést kaptuk, hogy volt olyan hely, ahol egy hold földnek a megtrágyázása 8000 koronába került. (Élénk mozgás.) Én tudom azt, hogy azok a kertészetek, amelyeket itt a főváros környékén létesitettünk, hallatlan összegekbe kerültek, és igy tudom azt, hogy azt a rendszert, hogy mi mindig olcsóbban adjuk oda az árut, mint amennyiért termeltük, nem lehet fentartani. Olyan sok papir nincs a világon, amivel ezt ki lehetne egyenliteni. Ebből éhinség lesz elvtársaim."

A „papir" ártatlan kifejezése alatt, természetesen papirpénzt kell érteni.

Az éhinség bejósolása komor befejezése volt annak a beszédnek, mely bevezetőül pökhendi módon ócsárolta a mult közellátási vezetőit, s a mult közellátását.

A beszéd végső akkordját pedig, az éhinség rémének említését hallva, visszasirta minden tárgyilagosan gondolkodni tudó hallgató az ócsárolt régi vezetőket, az ócsárolt multat.

Sietni, sietni!

Erdélyi előadói beszéde után az elnök azzal a bejelentéssel állott elő, hogy az általános gazdasági jelentéshez feliratkozottak, de a szólás jogától megfosztottak most utólag sorra kerülhetnek, a közgazdaság egyéb vonatkozásu ügyeiről a közellátás kérdésénél is felszólalhatnak. Bejelentette továbbá, hogy 43 ujabb szónok jelentkezett.

Bejelentette, hogy ügyrendi inditvány érkezett, mely azt kivánja, hogy mindenki legfeljebb tiz percig beszélhessen.

A szónokok, persze, ellenezték az inditványt, a szólásra nem jelentkezők viszont helyeselték. Minthogy pedig az utóbbiak voltak többségben, az inditványt az elnök elfogadottnak jelentette ki.

A jelszó állandóan az volt: sietni, sietni!

❖ ❖ ❖

A NYOLCADIK ÜLÉS.

1919. junius 21.

Határozat, melyet meg nem tartanak.

Az elnök inditványára a nyolcadik ülésen, mely szombati napra esett, a szovjet elhatározta, hogy aznap délután, s másnap egész nap ülést nem tart, hogy a vidéki küldöttek magánügyeiket odahaza elvégezhessék.

Ezt az ügyrendi határozatot egyhangúlag hozták, de, mint minden más ügyrendi határozatukat is, nem tartották meg. Az ilyesmi már hozzátartozott a szovjetülések kedélyességéhez.

Akik siettek a kommunizálással.

A nyolcadik ülés első szónoka Tóth Lajos volt, kit Somogymegye küldött a szovjetbe.

„Somogy vármegye munkássága — mondotta — már a proletárdiktatura kimondása előtt, február hónapban kommunizált. Március 10-én Somogy vármegyében már felállitották a direktóriumot. Ugyanakkor Somogy vármegye a termelő szövetkezetek megvalósitását is életbe lépiette. Kijelenthetem az elvtársaknak, hogy igen sok baja volt Somogy vármegye proletáriátusának, amikor a Károlyi-kormánnyal küzdött, de nemcsak a Károlyi-kormánnyal kellett küzdenie, hanem a régi szociáldemokrata párttal is.

Azért kellett küzdeni, mert minden áron le akarták tériteni Somogy vármegye munkásságát arról az álláspontról, amelyre helyezkedett. Ez nem akar vád lenni a régi szociáldemokrata párt ellen."

Farkas István, az ellenzékieskedő, közbeszólott: „Ki akarta leszerelni?"

„Mi nagyon jól tudjuk — felelte Tóth — hogy ki. Nem

akarok vitába bocsátkozni Farkas elvtárssal, de tény az, hogy leutaztak különvonattal és igenis le akartak szerelni bennünket.

Elvtársaim! Én nem akarom a régi szociáldemokrata pártot ezzel vádolni."

Farkas István megint csak közbeszólott: „Mióta tagja a pártnak?"

„Annyi idő óta vagyok — vágott vissza Tóth — mint ön. Mi azonban a kötelességünket megtettük és tovább folytattuk a munkát."

Farkas István harmadszor is ugratta közbeszólásával Tóthot: „Melyik munkát?"

„Elvtársam — pattogott Tóth — ha szólni akar, tessék szólásra jelentkezni, én meghallgatom, de engem ne zavarjon a beszédben. (Elnök csenget.)

Tisztelt elvtársaim! Mi csak kötelességet véltünk teljesiteni, amikor igy cselekedtünk és igazolása volt a mi eljárásunknak az, hogy március 21-én az ország proletárjai is arra az álláspontra helyezkedtek, amelyre Somogy vármegye munkássága március 10-én és megelőzőleg helyezkedett. Ezt akartam a történelmi igazság kedvéért itt, ezen a helyen leszegezni."

A történelmi igazság pedig az, hogy Somogy vármegye munkásságának örök szégyene marad a kommunizálás, melylyel annyira sietett, mert a legnagyobb kudarcot a földbirtok kommunizálása — miként ezt a Pénzintézeti Központ mezőgazdasági osztályának számadatai igazolják — éppen S o m o g y b a n vallotta

A jünglik és a nagyhajuak.

Tóth Lajos is elsirta a maga panaszát a központ kiküldötteiről.

„Budapestről a legtöbb esetben — siránkozott Tóth — olyanokat küldenek ki a közélelmezés szempontjából, akik mindent tudnak, csak közélelmezni és beszerezni nem. (Ugy van! Ugy van!) Ki kell emelnem azt, hogy amig Budapestről nem küldtek le Somogy vármegyébe, addig 84 fillérért szállitottuk fel Budapestre a tojást és ekkor a tojásközpont hivatalnokot küldött le azzal az utasitással, hogy egy korona 20 fillérért vásárolja a tojást.

Elvtársaim! Lehet, hogy jó a központ szempontjából, ha központositják a dolgokat, azonban ez nem jelenti azt, hogy

mindjárt az árakat is fel kell a központnak emelni. (Taps.) De egyébként sem volt szükség erre. Azonban azt tapasztaljuk a központok részéről, hogy mindenki, m i n d e n j ü n g l i f r á t e r é s n a g y h a j u e m b e r, megbizható a központnak, csak a vidéki direktóriumok nem megbizhatók. (Éljenzés és taps.) Kijelenthetem az elvtársaknak, hogy legutóbb magunk kértük le a Magy. Áruforgalmi Iroda egyik tisztviselőjét azért, mert épen Somogy vármegyét vádolták meg azzal, hogy illegális üzleteket csinál. Somogy vármegye nem csinált ilyen üzleteket, de mindig egy kőfejjel előbbre volt és 15 millió korona értékü textilárut szerzett akkor, amikor a budapesti központ egy fillér árut sem tudott szerezni."

„Mese az, elvtárs!" — kiáltott közbe Rákos Mátyás népbiztos.

„Nem mese — feleselt Tóth. — Az történt, elvtársaim, hogy tényleg kiküldtek a Magyar Áruforgalmi Iroda részéről elvtársakat, akik azonban tőlünk teljesen különállóan müködtek. Nézzük meg most már elvtársaim, ezt a külkereskedelmi szervet.

A kiküldöttek két hét alatt vettek 35 darab marhát, mi három hét alatt vettünk 1053 darabot (Zaj és mozgás.) s felszállitottuk azt Budapestre. Annak illusztrálására, hogy ez a külkereskedelmi szerv hogyan fest, bemutatom az elvtársaknak az egyik megbizottat, aki véletlenül kaposvári ember is volt. Leküldtek marhát vásárolni egy 22 éves b a z á r k e r e s k e d ő s e g é d e t, (Igaz! Ugy van. Nagy zaj és derültség.) aki mindent tudhat, tudhat babákat, játékokat kiszolgálni, de hogy marhákat tudna vásárolni, az kizárt dolog. (Igaz! Ugy van!) Miért nem küldtek ki egy budapesti husipari munkást, ha marhát kellett vásárolni, miért küldtek épen egy babakereskedősegédet? (Igaz! Ugy van,! Taps és közbeszólások.)

Elvtársaim! De még más okból is természetes, hogy a vidéki direktóriumok minden eszközt megragadtak azért, hogy csak ők szállithassanak, mert azt is látták, hogy egyenesen u z s o r á s k o d n a k azok a megbizottak, akiket a vidékre kiküldenek.

Hogy ezt is bebizonyitsam, megemlitem, hogy a direktórium vett Csurgón 5 korona 20 fillérért babot, Budapest részére, waggontételekben. És mi történt? A kiküldött elvtárs minden kilogrammra ráigért 1 korona 60 fillért, elvette tőlünk a babot és Budapestre 6 korona 80 fillérért számlázta. (Nagy zaj.) Én akkor letartóztattam mind a három kiküldöttet és Budapestre kisértettem őket. (Helyeslés.) Mondják a népbiztos elv-

társak, hogy ez sem igaz? Igaz az, hogy elereszteték öket minden büntetés nélkül."

Nagy zaj támadt erre és élénk felkiáltások hangzottak: Szégyen! Gyalázat! Összejátszottak!

A zajongó szovjetnek annyira tetszettek Tóth leleplezései, hogy kivételes engedélyt adott neki — bár a megszabott tiz perc letelt — beszéde folytatására.

„Hát elvtársaim — folytatta Tóth — ez az oka annak, hogy a vidéki direktóriumok nem engedik és nem fogják engedni kivenni a kezükből a közellátást. (Igaz! Ugy van! Zaj.) Tessék megbizni a vidéki direktóriumokat. Azok vannak olyan becsületesek, olyan önzetlenek és vannak olyan régi szociálisták, hogy tudják, mi a kötelességük a fővárossal szemben, s ök bizonyára el is fogják tudni látni a fővárost élelemmel."

Lengyel a rossz finánepolitikus.

„*Nagyon rossz finánepolitikának tartom azt* — ismertette pénzügyi nézeteit Tóth — *amit Lengyel előadó elvtársunktól hallottunk itt fejtegetni.* (Zaj. Halljuk! Halljuk!)

Nem tudom, hogyan képzeli ő azt, mikor azt mondja, hogy olyan árért adunk el mindent, mint amennyibe kerül. Ez rendben volna. De hogyan képzeli majd el azt, ha Magyarországon egy szekrény bele fog kerülni 6000 koronába ugyanakkor, amikor Ausztriában vagy Németországban megkaphatjuk 60 koronáért?

Azt a proletármunkást, aki ma Budapesten vagy vidéken él, nem lehet elbolonditani, elvtársaim, azzal, hogy neki nagy munkabére van, mert a munkabérét nem tekintheti semminek. (Zaj.) Az a proletármunkás azt mondja, hogy engem *bolonddá tesznek*, mert én ingyen dolgozom, a pénzemért nem tudok semmit sem vásárolni. (Igaz! Ugy van! Zaj.) Ez tehát elvtársaim, minden lehet, csak finánepolitika nem.

T. elvtársaim! Azt hallom, hogy ugy akarják a pénzügyünket rendezni, hogy majd mindennek az árát felemelik, a lakbért, a kenyeret 100—500%-kal. Hogy képzelik el az elvtársak, ha felemelik, mit fog csinálni a munkásság? Vagy elsepri az elvtársakat valamennyit a helyéről (Ugy van!), vagy pedig azt mondja, rendben van, emelték 200—500%-kal az árakat, gyerünk, emeljék a fizetést is ugyanannyival. *Ez minden lehet, csak a tanácsköztársaság pénzügyének a rendezése nem.*

Nem a munkásság volt az, amely, mikor a proletárdiktatura életbelépett, rögtön odaállott volna, hogy olyan fizetést állapittasson meg... (Nagy zaj.) Ezt megcsinálták anélkül, hogy a munkásság kérte volna. Nem tisztán a munkásság az oka annak, hogy olyan nagy fizetéseket állapitottak meg, amelyek a termelést drágává teszik."

Szünni nem akaró zaj keletkezett Tóth „elvtársnak" gyakori közbeszólásokkal megzavart beszéde közben ezen megállapitásnál.

Hova lesz a vaj?

Azután a részletkérdésekre akart Tóth „elvtárs" kitérni.

„Vannak — mondotta — vaj- és sajtgyárak, amelyek a tejet tejtermékké feldolgozzák s annyit dolgoznak fel, hogy tudomásom szerint azelőtt a békében sem csináltak annyi vajat vagy sajtot, mint amennyit ma. (Felkiáltások: *Hol van? Ki látja?)* Az a különös, hogy Budapesten mégsem látni.

Goldschmiedt Sári közbekiáltott: „Kiszállitják Ausztriába Mosonmegyén keresztül."

Nagy zaj keletkezett a türelmetlenkedő szovjettagok között és Tóth Lajos jónak látta, hogy a türelmetlenkedők előtt mentegetődzön: „Nem akarom az elvtársaknak a türelmét tovább igénybe venni...

Radó Ernő közbevágott: „Helyes!"

Tóth Lajos viszont Radó Ernő felé önérzetesen felelt: „Ismerem már az elvtársat, önnek mindenki elég, önnek csak az tetszik, ha valaki véresen ideáll és veri a mellét, hogy harcolni kell és a munkások tizezreit vágóhidra kell vinni. Meggyőződtem arról, hogy épen az a rész, amely minden ilyen elvtársnak tapsol, mindenki mást kinevet."

Még mondott egyebet is Tóth, még egyszer emlegette a „Budapestről kiküldött mindenféle alakokat, mindenféle szélhámosokat", s mint, aki elmondotta azt, ami a szivét nyomja, vidéki barátainak helyeslése között, befejezte kemény beszédét.

A Földmunkások Szövetsége védekezik.

Arra a támadásra, mely az előző napon Erdélyi Mór részéről a Földmunkás Szövetséget érte, *Reichel János* felelt, ki, amióta Csizmadiát erőszakkal eltávolitották a Szövetség éléről, régi agitátori érdemei jutalmazásakép, a Szövetség elnöke lett.

„*Azzal vádoltak bennünket* — védekezett Reichel, — *mintha a Földmunkások Szövetsége, mint ilyen, tudatosan, tervszerüleg dolgoznék a munkabérek felemelése iránt egyrészt, viszont másrészt a munkaidő leszállitása tárgyában.*

Le kell szegeznem azt, hogy mi minden idegszálunkkal nemcsak a diktatura óta, hanem a diktatura előtt is, minden erőnkkel azon igyekeztünk, arra a népszerütlen szerepre vállalkoztunk, amit évtizedeken keresztül nem csináltunk, hogy folyton és folyton a munkások követeléseit, a munkások bérét kellett letörnünk. Naponta jönnek a munkások százai hozzánk követelésekkel, jönnek elvtársak, akik hozzák a rendeleteket és mutatják, hogy az a segédmunkás a vidéki városban 6 korona 50 fillér órabért kap napi nyolcórai munkaidő mellett, — hát akkor én, aki a kapával dolgozom, miért tartozom naphosszat dolgozni csak 25 koronáért?

Ez a vád a Földmunkás-Szövetséget nem érintheti, mert a Földmunkás-Szövetségnek lehet beludni, hogy a vidéken, amennyiben rend van, ez a rend beállott. (Igaz! Ugy van!) De nemcsak ez, hanem a levelek százai jönnek hozzánk, amelyben különbözőképen magyarázzák ezeket a rendeleteket és sajnálom, hogy itt le kell szegeznem, hogy ezek a rendeletek egymást keresztezik, ezek a rendeletek maguk egymást kontrakarirozzák és a Földmunkás-Szövetségnek kell ezeket a rendeleteket odamódositani, hogy a tanácsköztársaság intencióinak minden tekintetben megfeleljenek."

Azt, hogy a Földmunkás-Szövetségnek rendfentartó érdemei vannak, a kivülállók nem igen vették észre.

A százholdasok bandája.

Azután ö is szóvá tette azt, hogy miért nem szocializálták a százholdasok földjeit is?

„Az élelmezés elömozditásánál — firtatta — még ma sem birom megérteni, hogy akkor, amikor különböző tervek alapján dolgozunk, hogy Budapest ellátását hogyan birjuk elömozditani, miért bánunk keztyüs kézzel ezekkel a százholdas gazdákkal? Ha annyi hibát átvettünk a mult rezsimtöl, ha annyi utakon követjük a multat, akkor miért nem követhetjük a rekvirálás terén is, miért nem lehet szigorusággal közéje csapni ennek a bandának és szuronyos erövel elvenni a feleslegét. Miért ép az a réteg az, amely földmunkástestvéreinket utolsó csepp vérig kiuzsorázza? Miért éppen ezekkel bánunk keztyüs kézzel? Miért nem merünk közéjük nyulni? Minél jobban kényeztetjük öket, annál inkább terjesztjük az ellenforradalmat."

Zaj, ellentmondások, érthetetlen közbeszólások szakitották félbe beszédét.

„A csereakciónál — folytatta — attól félek, hogy bajokat fog előidézni, ha a csereakciónál az iparcikkeket csak a százholdasoknak juttatják.

Módot és alkalmat kell adni azoknak a földmives testvéreinknek is, hogy valami módon sót, petróleumot, inget kapjanak, mert én beszéltem olyan béressel, aki mutatta, hogy csak fél inge van, csak elöl volt neki egy darab rongy, ami ingnek látszik, hátul azonban nem volt semmi."

Mi lesz a buzaárakkal?

Kiváncsiskodott azután Reichel, a fogyasztó közönség szempontjából, hogy mi lesz a buzaárakkal?

„Most akarjuk megtudni, hogy mennyire lesz a buza métermázsája maximálva. Régen a nagybirtokosok már télen elökészitették a terveket és el lehetünk rá készülve, hogy horribilis árakat kell a buzáért, lisztért, tehát a proletárságnak a kenyérért fizetnie. Már most akarjuk megtudni itt ezen a tanácsülésen, hogy mily magasan lesz ez megállapitva, mert már fantasztikus árakat hallottunk. Ha pedig ez a tanácsülés már nem lesz együtt, nehéz lesz ezeket a bajokat eliminálni."

Azóta már megtudtuk a szomoru valót. Kétszáz koronával maximálták a buza árát, s a százholdasok — kiket Reichel annyira szidott — még mindig panaszkodtak, hogy ráfizetnek a termelésre.

Mi lesz a buzakivitellel?

„Magyarország ipara tönkrement — fejezte be beszédét Reichel —, Magyarországnak ezidöszerint nincs terménye és Magyarországnak, ha a jövöben financialiter jól akar állni, akkor a mezögazdasági termelést kell fokoznia és pedig azért, hogy a külföldi piaccal kiállja a versenyt, hogy ne legyen lehetséges az az anomália, amely 1913-ban is volt, hogy a magyar buzát Londonban 2 koronával olcsóbban kellett adni, mint Budapesten, azért, mert a külföldi buzával nem volt versenyképes, mert a külföldön a termelés kevesebbe került, dacára annak, hogy a mezögazdasági munkások jobban meg voltak fizetve.

Ezen alapszik tulajdonképen ennek az országnak financiális helyzete is. Lesz-e és mennyi lesz az a kivitel, amit külföldre birunk szállitani? Mert csakis nyerstermények ért, csereértékben kaphatunk a külföldről iparcikkeket, ezekért a mi pénzeinkért, jól tudjuk, nagyon kevés iparcikket kaphatunk."

Csak a legnagyobb foku naivitással lehetett a kommunista gazdálkodás mellett arra gondolni, hogy mi buzát *exportálhassunk*. Akármilyen kivánatos lehet a magyar acélos buza a külföld előtt, olyan sikértartalmu buzát nem tud senki ez országban termelni, amelyért 200 koronát adjanak métermázsánként a külföldön.

A szomoru csak az, hogy az ilyen *minden szakértelem nélküli, naiv emberek*, mint Reichel, voltak földmunkásaink vezetői

A telekuzsora.

A következő felszólaló *Gogolya György* volt. Erzsébetfalváról (pardon! Leninvárosból) való, idősebb munkás, ki már 20 évvel ezelőtt vezető szerepet vitt a kömüvesek sztrájkjai körül.

A Budapest-környékbeli *telekuzsorát* panaszolta el.

A magántulajdon nagy ellenségének az fájt, hogy mig 1912-ben a bankok Erzsébetfalván 10—12 koronáért adták a telek négyszögölét, addig a háboru utolsó esztendejében már 50—80 koronát is el kellett fizetni egy négyszögölért annak a proletárnak, aki telektulajdonos akart lenni.

„Ebben a tekintetben kérem a tanácskormányt — mondotta — vegye a telekvásárlási árakat revizió alá. Állapitson meg egy igazságos arányt és fizettessen a proletárral annyit, amennyit a mai viszonyok között tényleg lehet fizetni egy négyszögöl telekért. Nem lehet megengedni azt, hogy Soroksár határában fizessen az a szegény proletár 50, 60 vagy 80 koronát egy kis négyszögöl telekért."

Azt is panaszolta hogy a részletfizetésre vásárolt telkek után az egyes bankok *uzsora-kamatot* szednek a proletártól.

„Kérem, — folytatta — hogy ezeket a bankköveteléseket a tanácskormány foglalja le minden városban, a periferiákon, a községekben, ahol ilyen spekulációkkal foglalkoznak s egy bankban összesitse a fizetéseket; a proletárokat hivja fel, hogy akár magánosoknak, akár bankoknak tartoznak, ezt becsületes kamat mellett — ha kell kamatot fizetni — oda fizessék be.

A proletárság közül legyen ott, aki az érdekeit képviselje a proletárnak és ne engedje a bankemberek által kiszipolyozni őket, mert, elvtársaim, annak ellenére, hogy át lettek véve a bankok, államositva lettek, még ma is nagyon vigan szednek hat, nyolc, sőt tiz százalékos kamatot kezelési költség cimén."

Furcsa volt mindenesetre az, hogy a kommunista világnak a magántulajdont üldöző korszakában egy idősebb szocialista minden áron olcsó telekhez akarta juttatni a nincstelen proletárokat és a marxista elvektől eltéröleg nem a kamat teljes eltörléséért, hanem csak annak mérsékléséért szállt sikra.

Nagy-Budapest a papiron.

A kommunizmus alatt többször hallottuk ujságcikkekben, rendeletekben egyaránt a „Nagy-Budapest" fogalmát emliteni. Nagy-Budapest megszületése is a diktatura alatt megszokott blöffök, szédelgések közé tartozott.

„Nagy-Budapest — magyarázta Gogolya — csak papiron van. Akkor, amikor a környéknek valamilyen tekintetben szolgálatot kell teljesitenie Budapest részére, akkor Nagy-Budapesthez tartozik. Ellenben akkor, amidön arról van szó, hogy a környék részesüljön valamiben Nagy-Budapest részéről, a környék nem tartozik Nagy-Budapesthez.

Felhivom a tanácskormány figyelmét a környéken előforduló mizériákra. Közegészségügy tekintetében Budapest veszélyeztetve van. Ne felejtsék el a budapesti elvtársak, a kik csak itt járnak az aszfalton, ahol megszokták a kulturát, hogy a főváros tövében járványfészkek vannak, hogy a főváros tövében a pöcegödrök megteltek, kifolynak s ezek megfertözik a kutvizeket. Fürdő nincs, szemét azonban van, ámmód még sincs arra, hogy mindezeket a környéken szanálni tudják. Nincs munkaerő, nincs iga, nincs alkalmatosság, nincs vállalkozó, akivel ezeket rendezni tudnánk, akivel a szemetet, a pöcegödör tartalmát ki tudnánk hordatni. Továbbá vizvezeték és csatornázás sincs."

Még tovább is folytatta volna Gogolya panaszait, de a tiz perc letelt, s nem engedték meg, hogy beszédét folytathassa. Egyesek egyenesen odáig mentek a türelmetlenségükben, hogy már csak öt perces beszédeket voltak hajlandók meghallgatni.

Mi lesz a közellátással?

A következő szónok, Nemes Oszkár, Jánosfalváról, mindenek előtt azt állapitotta meg tárgyilagosan, hogy „amikor Budapest proletárjai órák hosszat ácsorognak az üzletek előtt, hogy valamit kapjanak, amikor Budapest proletárjai reményt és biztatást óhajtottak volna hallani Erdélyi népbiztos elvtárstól tegnap a jövőt illetőleg, akkor Erdélyi népbiztos elvtárs egy mindenki által ismert és átélt eseményt mondott el. (Ugy van! Ugy van!) amelyből mindent meg lehetett tudni, csak azt nem, hogy milyen intézkedéseket szándékozik a jövőben a közellátás terén tenni."

Ezután a vágás után félig békitöleg, félig maliciózusan fordult a megvágott Erdélyi felé:

„Különösen Erdélyi népbiztos elvtárstól vártuk volna azt, hogy e tekintetben tervezetet nyujtson nekünk, mert hisz ő a legnagyobb szakértő (?!) ebben a tekintetben és ő tudná legjobban megmondani, miként lehet a közellátást féligmeddig biztositani. Nem tette. Benne sem volt meg a jóakarat, hogy minket informáljon."

Panamisták a közellátási népbiztosságnál.

Azután a központokat, a közellátási népbiztosságot tette Nemes birálat tárgyává.

„A központban — mondotta — ma is olyan vezető emberek vannak, akik Windisch-Graetz szekerét tolták, akik Windisch-Graetz-cel együtt csinálták a panamákat. (Ugy van!) Nekem hiába mondja Erdélyi elvtárs, hogy szakemberek kellenek. Bocsánatot kérek, azok, akik ezt a munkát véghezvitték Windisch-Graetz-cel együtt, nem szakemberek, azok gazemberek. (Ugy van! Ugy van!) És hiába meséli nekem Erdélyi elvtárs, hogy szakembereket nem tud találni. Tessék a szakszervezetekhez fordulni, mert akik ma állanak a központok élén azok vagy családi összeköttetésük révén kerültek oda, vagy már gyermekkorukban igazgatói bölcsőkben születtek. (Ugy van!)

Tessék bemenni a közellátási hivatalba, ott egyik-másik elvtárs kivételével még mindig a régi rezsim emberei vannak, akik egymást méltóságos és nagyságos urazzák (Ugy van! Ugy van!), akik a népbiztost urnak mondják (Ugy van! Ugy van!) és még mindig ott vannak. Kijelentem, hogy ezek az urak nem dolgoznak, ezek szabotálnak. (Ugy van!) Ez a bajok oka, nem pedig mindig az a nyomorult, az a mindenki által agyonütött vidék."

Az, hogy a közellátási népbiztosságnál panamisták voltak, igaz, de hogy ezek a régi rezsim ott maradt szakembereiből kerültek ki, aljas rágalom. Panamáztak igenis az ujemberek, kik szép számmal helyeztettek el. A tekintetben, hogy holmi szakszervezeti emberek közül kell a kitünő szakértőket kiválasztani, Erdélyi el volt látva már korábban a jó tanácsokkal. Azt azonban, hogy az uj szakerőkkel csak kudarcot vallott Erdélyi, azt töle magától kellet később a szovjetben megtudnunk.

„Elismerem — folytatta Nemes —, hogy a vidéken vannak hibák, de ennek oka a közellátási népbiztosság. Tessék megkérdezni, itt van Kovács elvtárs Halasról. Kiskunhalas fázik, ha a közellátási népbiztosságtól kijön valaki, mert akkor nem jön egy vagy két ember, hanem tizenhárom ember. A multkor három ember helyett tizenkét elvtárs jött a közellátástól és négy asszony, velem együtt három futárszakaszt töltöttek meg. Hogy azok mit végeztek, azt legjobban Kovács elvtárs fogja tudni megmondani, aki ugyanazon a véleményen van, mint én, aki meg fogja mondhatni, hogyan jöttek fel batyukkal. Azért jöttek ki, hogy dolgozzanak, de nem végeztek soha semmit."

Akik pedig e panaszra okot adtak, nem tartoztak a régi rezsim meghagyott emberei közé, hanem a közellátási népbiztosságnak frissen sült panamistái, azok a bizonyos szakszervezeti szakértők voltak. Ennek az esetnek felidézésével Nemes önmaga cáfolt rá legjobban a régi embereket rágalmazó állitására.

Legyen diktatura befelé is!

Nemes azt is panaszolta, hogy a vidéki direktóriumoknak nincs meg a kellő hatalmuk a kisgazdákkal, a százholdasokkal szemben.

„A proletárdiktaturát nemcsak kifelé, hanem befelé is tessék a legszigorubban alkalmazni. Ha Windisch-Graetz herceg tudott rekvirálni, akkor tudunk mi a proletárdiktatura alatt a kisburzsoától aki ugyszólván már nagyburzsoá, szintén rekvirálni."

A fogalmak teljes összezavarása volt az a panasz, hogy csak kifelé van hatalma a proletárdiktaturának és nem befelé is. Emlékeztetett a régi állatmesére, melyben a far-

kas azzal vádolja meg a bárányt, hogy megzavarja neki a patak vizét, holott a bárány a vizfolyás mentén l e j e b b állott és nem f e l j e b b.

A burzsoázia a proletárságon k i v ü l állott és nem b e l ü l; s minden erőszakos vádaskodással szemben áll az a tagadhatatlan tény, hogy a proletárdiktatura éppen csak k i f e l é éreztette hatalmát és tehetetlen volt b e f e l é, mert félt a proletárság haragjától, ha hatalmát vele szemben is éreztetné.

Mit kapni a vendéglőkben enni?

„Természetesen — magyarázta Nemes — ugyanazon az álláspónton vagyok, mint Erdélyi elvtárs, hogy csak az ehessék, aki dolgozik. Ezt épen a budapesti állapotokkal hozom összefüggésbe. Aki két órakor vagy félháromkor munkája után a vendéglőbe akar menni étkezni, annak még egy káposztafőzelék sem jut, de aki egész nap nem csinál semmit, hanem féltizenkettőkor már ácsoroghat a vendéglő előtt, az kapja a hust. X-szer szóltam már én magam szóltam Fazekas és Erdélyi elvtársaknak emiatt, de mindezideig intézkedés nem történt.“

A fityfene-központok.

„Alakitunk — folytatta Nemes panaszait — fity-fenére mindenféle központot, azután megint központot és megint központot, egymás nyakára állitjuk őket minden ok nélkül. Lenn ülnek a kiküldöttek Halason, Kaposváron, és hogy sokat nem dolgoznak, bizonyitja az, hogy Budapestre alig került a cseréből, vagy legalább a csempészésből valami. De ezen nem csodálkozom. Elsősorban nem ismerik azt a demarkációs vonalat, nem ismerik azt a községet, nem tudják, hogy mikor, merre és meddig lehet átvonulni. Nekünk kényelmes az, hogy éjjel lehet áthozni, mert csak éjjel lehet átjönni nyugodtan és behozni ma 10, holnap 20 marhát, de nekik nem.

Mondok mást. Lenn van Jánoshalmán a Haditermény egy kiküldöttje, lenn van már ötödik hete. Vett összesen 7 métermázsa gabonát és naponta 130 korona fizetést kap. (Mozgás.)

Dacára annak, hogy burgonyaközpont van, tudjuk, hogy itt a proletárok milyen burgonyát kapnak: rothadtat. És ki az oka ennek? A burgonyaközpont. Mert itt hagyja rothadni, mivel fogalma sincs arról, hogy miképp ossza el, hogy kinek adja s egyáltalában nem tudja, hogy mit csináljon vele, ugy hogy a végén az a proletár rothadtan kapja meg. Abszurdum, ami itt a központokban történik.“

A kifosztott tanyák.

„Rendeleteket adnak ki a közellátási népbiztosságtól — fejtegette Nemes — de arra nem számitottak, hogy most már vannak a megszállás alól felszabadult területek. Hogy cseréljenek ezek, amikor *teljesen ki vannak fosztva?* Nem akarok épen, mint Jánoshalma járás küldöttje, ezen járás hasfájásáról beszélni, de tagadhatatlanul ugy áll a dolog, hogy a tanyákat napról-napra rabolják a szerb hordák. Mindezek dacára felszállitottak onnan 180 marhát és 500 sertést, holott a járás még nemrég szerb uralom alatt volt és még ma is tartoznak a szerbek 200.000 K-val, amit azért adtak nekik, hogy cukrot és egyebet szállitsanak.

Honnan vegyék tehát a marhát és az élő állatot? Hogyan cserélhessenek? Ne csak arra gondoljanak az elvtársak, hogy a rendelethez szigoruan ragaszkodjanak. Azért csináltuk a forradalmi törvényszékeket, hogy a laikusok is gondolkozzanak és a szivéhez appelláljunk, ne pedig mindig a strikt betühöz ragaszkodjunk. Kicsit gondolkozni is kell, elvtársak.“

Mi van a cukorrépaterméssel?

Amikor ilyenformán alaposan megszapulta a közellátási népbiztosságot, végül még csak a földmivelésügyi népbiztosságot interpellálta meg *a cukorrépatermés* dolgában.

„Tavaly — mondotta — még az országnak ugyanezen területén, amely most van, amely nincs megszállva, *százezer* kataszirális hold cukorrépa volt bevetve. Ma *huszezer* hold van. Kérem, elvtársak, tekintetbe kell venni azt, hogy a cukorrépatermelés két szempontból fontos, egyrészt takarmányozás céljára, másrészt a cukor mint fogyasztási cikk. A meg nem szállott területen, ha jól tudom, — nem emlékszem egészen pozitive — tizenkét-tizennégy cukorgyár van. Hogy akarnák ezen huszezer holdról szállitott cukorrépát feldolgozni? A cukoriparunk, elvtársak, egyike a legmagasabb fokon álló iparunknak. Miért akarjuk ezt megint tesülyeszteni? Miért akarjuk ezt az egyedülálló szép iparunkat ismét visszasülyeszteni abba a régi rossz állapotába?“

A szociális termelésből állitólag fakadó jólétet mindenesetre kitünően illusztrálták a cukorrépatermelésre nézve felhozott adatok. Nem volt csoda az, ha a diktatura alatt egy kiló cukorért 150 koronát kellett adni. Ez már együtt járt a szociális termelés ismert jólétével.

A gróf a vizbe ful.

A következő felszólaló Iványi Sándor volt, ki beszédét olvasta, holott a beszédet az ügyrend szerint olvasni nem volt szabad.

Mindenekelőtt a közellátás kérdésében megindult vitát jellemezte.

„Ha mi folyton azt kiabáljuk szinpadszerüen — mondotta —, hogy a gróf a vizbe ful, akkor a közélelmezés tényleg a vizbe fog fulni.“

Üres a konyha.

„Az is tiszta dolog — folytatta —, amit egy magyar közmondás kifejez, hogy üres konyhában bolond a gazdaasszony. Azonban mégis módokat kell találni a mostani szükös ellátási és termelési viszonyok közöt is arra, hogy ezeket a mennyiségeket kellőképen elosszuk vagy legalább is a jövő termés elosztását kellően biztositsuk. Ez annyival is inkább szükséges és sürgös, mert az öntudatlan, éhes szegénység, különösen a vidéki szegénység, amely olyan vidéken van, ahol nem lehet sem baromfit, sem más egyebeket tartani, — az nagyon könnyen kapható legelsősorban arra, hogy vallási kitörésekre és hasonló ostobaságokra legyen felhasználható.“

Iványinak fájt, hogy esetleg valami zavargás akadályozhatja a proletárdiktatura kiépitését.

A vörös katonák büne.

Azután a vörös katonákról volt Iványinak panasza.

„A vörös katona-elvtársakat — mondotta — erről a helyről arra kell kérnem, épen a jövő ellátás érdekében, óvakodjanak attól, hogy a vidéken a rozs- és buzatáblákat lekaszáljak állatok takarmányozására. (Felkiáltások: Azt nem mi csináltuk! Szigoruan meg van tiltva!) Igen sokszor hadseregparancs dacára is megtették s megállapitom azt, hogy egész félholdakat kaszáltak le. Ezt épen az ő érdekükben mondom, mert ennek visszahatása lesz az ő hozzátartozóik ellátására is a jövőben. Ezenkivül meg kell állapitanom azt is, hogy a front egyes helyein élelmiszerpocsékolás folyik. Nem gazdálkodnak ugy, amint az szükséges volna s amint azt az általános proletárérdek megköveteli. Igy történik ez a kiskunhalasi fronton, Kiskunmajsán és Félegyházán.“

Belőttek a keresztekbe és a templomokba.

A vidéki direktóriumokról is megvolt a maga véleménye.

„Tisztelet a kivételnek — magyarázta — hibák történtek a vidéki direktóriumoknál, mert a diktatura kikiáltása után nem mélyen járó, szervező munkát végeztek, hanem a templomokat lobogózták fel és ütötték a zsidót. — Ez igen sulyos hiba volt, mert ránk uszitották a kisgazdatársadalmat. Fellobogózták a templomokat és zárdákat, arról nem is beszélek, hogy milyen prédikációkat mondottak illetéktelen emberek. Hogy illetéktelen emberek, megbizhatatlan fiatal gyerkőcök kimentek és ostobaságokat mondtak, ezért is minket vidéki direktóriumokat tettek felelőssé, mert nem dobtuk ki őket vagy nem dobtuk ki az első pillanatban. (Felkiáltások: A közellátásról beszéljen!)

Hozzám jöhetett a kormányzótanács elnökének meghatalmazásával akárki, ha azt láttam, hogy nem szolgálja a proletárérdekeket, nem engedtem szóhoz.“

Kissé zavaros volt ugyan Iványinak előadása, de ő bizonyára tudta, hogy mit beszél.

„Legelső sorban — folytatta Iványi — arra vezetem vissza a közélelmezés bajait és hibáit, hogy az első napokban magunk ellen uszitottuk a kisgazdákat. Készakarva csináltak bajokat és hecceket. Az utszéléről belövöldöztek a keresztekbe és templomokba, ami szintén hiba volt. Megállapitom, hogy ez igy van. Igy van pedig azért, mert azt hitték, hogy a diktatura a vallás ellen megy, holott Lenin elvtárs maga megmondotta, hogy a vallást teljesen ki kell kapcsolni a diktatura eszközei közül.“

Tehát ugyanakkor, amikor a zsidókat ütötték, belövöldöztek a keresztekbe és templomokba.

Már megint a vidéki agitátorok.

„Nagy baj volt és nagy baj még ma is — panaszolta Iványi — hogy a vidékre nem olyan elvtársakat küldenek ki, akik értik a földmivesszegénység nyelvét. (Felkiáltások: Ez

elcsépelt dolog!) Ezek kiválasztása nagyon fontos. Hogy milyen felekezethez tartozik, ezt nem vitatom, de ki kell választani és le kell vizsgáztatni őket, hogy tudnak-e a vidék nyelvén beszélni."

Amikor pedig Iványi a vidéki agitátorokra vonatkozó, elcsépelt panaszát előadta, le kell szögezni azt, hogy mibe került a rossz agitátorok kiképzése.

Le kell szögezni azt, hogy a pénzügyi népbiztosság 1,790.080 koronát utalt ki a közoktatásügyi népbiztosság keretében létesitett szociális szaktanfolyam költségeire. Le kell szögezni azt, hogy a pénzügyi népbiztos a központi állampénztárnál később további 15 millió koronát utalt ki a szocializmus állami propagandája céljára. És ezért a sok pénzért még csak jó agitátorokat sem tudtak nevelni.

Egy volt szolgabiró a szovjetben.

Azután Iványi elkezdte önmagát és a félegyházai direktóriumot dicsérni, statisztikai adatokat olvasva fel a diktatura körüli érdemeikről.

„Kivetettünk holdankint négy kilogrammot és felküldöttünk Budapestre egy hónap alatt, április 29-től május 30-ig 804 darab szarvasmarhát, 116 darab hizott sertést, 114 darab bárányt, 187 darab maglósertést, 7 vaggon gabonát, egy vaggon zsirt és husfélét, 1444 darab tojást..."

Itt azután kinos incidens történt, melyet a gyorsirói feljegyzések a következőkép adnak vissza:

Vágó Béla népbiztos: Mennyit? 1444 darab tojást? (Zaj.)

Musolin Leó: Igen.

Vágó Béla népbiztos: Ön is félegyházai? Ipari munkás?

Musolin Leó: Nem.

Vágó Béla népbiztos: Mi a foglalkozása? (Zaj.) Volt szolgabiró! Volt szolgabiró!

Musolin Leó: Csakhogy a munkástanács tett oda be.

Vágó Béla népbiztos: Volt szolgabiró! Majd beszélünk még erről! A szolgabirák csinálnak hangulatot a tanácsban. (Nagy zaj.)

Iványi Sándor: A katonaság részére ugyancsak felszállitottunk 164 darab szarvasmarhát, 24 darab juhot, 70 darab libát stb.

Neumann Károly: Most már beszélhet!

Iványi Sándor: Én beszélhetek? Kikérem magamnak. (Zaj, elnök csenget.) Maga mit kiabál folyton bele.

Elnök: A 10 perc letelt, kivánják, hogy folytassa? (Felkiáltások: Nem kivánjuk! Szolgabirókra nem vagyunk kivánesiak!) Aki kivánja, hogy a szónok folytassa előadását, tartsa fel a kezét. (Megtörténik.) Aki ellene van! (Megtörténik.) A többség kivánja. (Halljuk! Halljuk!) Tessék folytatni.

Iványi folytatta beszédét, a statisztikai adatok felsorolását, de folytonosan közbeszólásokkal zavarták. A közbeszólók a szemére hányták, hogy miért nem kergették el a szolgabirójukat, miért bizták meg a szovjetben való képviseletükkel a szolgabirójukat.

A kinos incidens jellemezte azt a mélységes ellenszenvet, mely a bolsevistákat a régi magyar közigazgatással szemben eltöltötte.

Ebből az ellenszenvből eredt az is, hogy például a „Magyar Közigazgatás" cimü évtizedes, jóhirü szaklapot megjelenni nem engedték. Akiktől ez az intézkedés eredt, jóformán csak a lap cimét ismerték, s nem a lapot magát. A lap cimétől ugy megijedtek, mintha az ártatlan lapcim derest, vagy legalább is szolgabirót jelentett volna.

A batyuzás.

„Amikor — támadta végül Iványi Böhmöt, — most kezdünk rendbejönni a vidéken a batyuzások megszüntetésével, igen kinosan lepett meg engem Böhm elvtárs tegnap kiadott hadseregparancsa, amely szerint a vörös katonák ismét vásárolhatnak és szállithatnak 25 kilóig.

Én a világért sem akarom a vörös katona elvtársaktól ezt a kedvezményt elvonni, de nagyon jól tudom, hogy micsoda óriási szélhámosság fog ehhez megint hozzátapadni. (Igaz! Ugy van!) Én ugy preciziroznám ezt az engedélyt, hogy csak azok a vörös katona elvtársak vásárolhatnak és csak a front közvetlen háta mögött, akik onnan szabadságra jönnek haza, más vörös katona azonban koplaljon és türjön épen ugy, mint koplalunk és türünk mi, ipari munkások."

A slifedlik.

Mindent összefoglalva, a következő szavakkal rekesztette be beszédét Iványi:

„Okos és tapintatos politikával, de ha kell, a legerélyesebb eszközökkel is meg lehet szervezni az élelmiszerfelho-

zatalt. Én azt kérem, adjanak a vidéki direktóriumoknak tágabb mozgási kört, tartsák tiszteletben működési szabadságukat és ne engedjék folyton denunciálni őket mindenféle s l i f e d l i k t ö l, hanem honorálják azt a nehéz munkát, amit végeznek. A fővárosra vonatkozólag pedig ajánlom, hogy itt egy n a g y t a k a r i t á s t csináljunk."

Minden szó árt a vörös hadseregnek.

Iványi beszéde után megszakitották a közellátási kérdésről szóló vitát, mert *Bohm Vilmos* hadseregföparancsnok kivánt sürgösen a hadügyi helyzetről jelentést tenni. Böhmöt hivei lelkes tapsokkal fogadták s feléállva éljenezték a vörös hadsereget.

„Lelkesedésre, — szólott Böhm — amely tapsokban jut kifejezésre, senkinek ebben a teremben szüksége nincsen. Olyan lelkesedésre azonban, amely cselekedetekben fog kifejezésre jutni, olyanra van szükségünk. Sajnos, a tárgyalások alkalmával meg kellett állapitani, hogy voltak olyan felszólalók, akik, ugy látszik, nem érezték azt, hogy ez az ország parlamentje ma és hogy *az itt elhangzott minden szó ártalmas is lehet a vörös hadseregnek a helyzetére.* Ezzel nem azt akarom mondani, amint később még rá fogok térni, hogy mi ne a legteljesebb nyiltsággal tárgyaljuk a dolgokat. Mindenkor a legteljesebb nyiltságot kérem én is és kéri bizonyára a kongresszus minden tagja, de a nyiltság mellett egyetlenegy feltételnek kell lennie: az őszinteségnek és nem szabad a nyiltsággal helyi érdekeket az általános érdekek fölé helyezni. (Ugy van! Ugy van!)

A mai tárgyalást szükségessé tették azok az események, melyek a fronton lejátszódnak és a hadsereg föparancsnoksága, ugy érzi, hogy kötelessége a proletárság legfőbb képviselete előtt megjelenni, *nyiltan, őszintén, minden kertelés nélkül a helyzetet az Országos Tanács elé terjeszteni.*

Bevezetőben egy igen furcsa jelenséget fogok itt most elmondani, amikor arról fogok beszélni, hogy *a vörös hadsereg helyzete e pillanatban nem a legrózsásabb.* Emellett azonban be kell jelenteni, hogy *a nem legrózsásabb helyzet mellett* a vörös hadsereg győzelmet győzelem után arat, folyton nyomul előre, napról-napra uj diadalt arat és mindennek ellenére éppen ezt a pillanatot használjuk fel arra, hogy idejöjjünk és azt mondjam, hogy *a vörös hadsereg helyzete nem a legrózsásabb.*

A legteljesebb mértékben a nyiltság eszközével kivánok élni, mindent nyiltan elmondani a proletárság legfőbb képviseletének. Mindent nyiltan, — kiindulva abból, hogy a nyiltság nem árt. A nyiltság nem árthat a vörös hadsereg helyzetének. Aki a külföldi lapokat figyelemmel kiséri és ismeri a vörös hadsereg helyzetét, az láthatja, hogy felvonulási terveink, hadosztályaink elhelyezése hiba nélkül van megirva a külföldi lapokban. Legutóbb a Times egyik számában volt szerencsém olvasni ezt, tehát a külföld erről értesülve van.

Nem is itt van a hiba. Ami az igazság, ha ők ezt később megirják, az nem baj. Mert ugy, amint ők értesülve vannak a vörös hadsereg hadihelyzetéről, ugyanugy értesülve van a vörös hadsereg az ellenséges imperialista állam hadihelyzetéről. Amilyen pontossággal meg van nálunk a saját hadihelyzetünk, ugyanolyan pontossággal be lehet bárkinek mutatni minálunk a román, cseh és francia hadrendet, azt a hadrendet, amely bennünket érdekel. Az egy régi mese, hogy ellenséges államok egymás között valamit el tudnak titkolni. Tehát egészen nyugodtan és nyiltan beszélhetünk bizonyos dolgokról."

Böhm tehát szemrehányást tett a szovjet tagjainak, mert *őszintén* mert egyik-másik beszélni, mondván azt, hogy az elhangzott kritikával ártottak a vörös hadseregnek. Különösen a helyi érdekü panaszok előadását kifogásolta.

Hátha ezek a helyiérdekü panaszok ártottak a vörös hadseregnek, akkor az országos érdekü panaszok, melyek szintén elhangzottak, még inkább ártottak a vörös hadseregnek.

Leginkább árthatott azonban a vörös hadsereg hangulatának az, amit Böhm maga mondott, annak őszinte háromszoros megállapitásával, hogy *a vörös hadsereg helyzete nem a legrózsásabb.* Hasonlóan őszinte és hangulatrontó volt Böhm beszédének minden további mondata is.

A szovjet tagjainak szóló szemrehányása tehát csak amolyan, Böhm vigéc-természetéből folyó üres, össze-vissza való fecsegés volt, melynek nem kellett sok értelmet tulajdonitani.

Kutatják Böhm megbizhatóságát.

Rátérve ezek után Böhm beszédének érdemi részére, hozzáillő szerénységgel legelőször *önmagáról* szólott.

„Ezidő szerint — mondotta — nem kevesebb történik.

mint az, hogy kutatják a Strohmfeld és az én megbizhatóságomat és erre adatokat gyüjtenek, ezeket az adatokat összegyüjtik, hogy bizonyitsák velük, hogy mennyire megbizható, vagy megbizhatatlan volnék én, vagy Strohmfeld, ellenöröket akarnak kirendelni a föhadiszállásra."

Nagy mozgás támadt erre a bejelentésre. Erdélyi Mór népbiztos közbekiáltott: „Disznóság!"

„Meg vagyok győződve róla, — folytatta Böhm — hogy a proletárság nagy többsége, különösen az, amely bennünket ismer, nem kutatja a megbizhatóságunkat. (Ugy van!) Aki nálunk megbizhatóbb, aki énnálam becsületesebben áll a proletáruralom és a proletárdiktatura álláspontján, az csaló az én szememben."

A szovjet tagjai élénken tapsoltak. Most pedig utólag megállapithatjuk azt, hogy röviddel ezután történt, miszerint Strohmfeldet, a vezérkari parancsnokot — miként ezt ő a Neue Freie Presse tudósitójának elmondotta — maga Böhm, mint megbizhatatlant, le akarta tartóztatni és Strohmfeld ezt csak ugy kerülhette el, hogy az olasz misszió emberei Gödöllöről, a föhadiszállásról, autóval Bécsbe szöktették.

Nem sokkal később pedig — s ezt ugyancsak a Strohmfeld-féle interviewből tudjuk — Kun Béla összekoccant Böhmmel s Böhm betegnek jelentve ki magát, lemondott a hadseregfőparancsnokságról.

Kun Béláék azonban annyira hijával voltak a megfelelő embereknek, hogy néhány nap mulva megint megerösödött Böhmben a bizalmuk, söt bécsi követnek nevezték ki.

A vörös hadsereg fáradt.

Azután Böhm azt vallotta be, hogy a vörös hadseregnek vannak ugyan legujabban is harctéri sikerei, de ez mit sem von le abból a tényből, hogy „a csapatok hangulata igen rossz."

Böhm beszélt a harctéren levő politikai megbizottakkal, s beszélt magukkal a harctéren levő emberekkel.

„Megállapitottam azt, hogy fáradtak, nem harcolnak azzal az erőteljes lelkesedéssel, amelylyel eddig harcoltak és mindnyájan ugy érzik, hogy rendkivül sok sérelem esett rajtuk, mindnyájan ugy érzik, hogy szivesen jönnének Budapestre."

A Hinterland cserben hagyta a vörös hadsereget.

A fáradt katonák Budapestre akarnak jönni, mert megállapitották, hogy a „Hinterland teljes egészében cserbenhagyta a vörös hadsereget."

„Szégyen! Gyalázat!" — kiáltott közbe Vágó Béla népbiztos.

„A Hinterland a vörös hadseregnek küld táviratokat, a Hinterland a vörös hadseregnek tapsol, a Hinterland lelkesedik, ha hallja a vörös hadsereg szót, de a Hinterland nem segiti a vörös hadsereget. (Ugy van! Ugy van!)

Elvtársaim, meg is mondom, hogy mennyiben nem segiti. Az egyik rész az a defaitizmus, az a rettentő erös defaitizmus (Felkiáltások: Kishitüség!) amely az emberek lelkében Budapesten már négy vagy öt hét óta él és amely eddig nem tudta megmételyezni a vörös hadsereget, de a vörös hadsereg tagjai, a vörös katonák is emberek, elvtársaim, emberek, akik itthonról kapják a tudatosan elferditett hireket, amelyek azután megmételyezik a vörös katonákat."

„Lázitják a vörös katonák hozzátartozóit!" — kiált közbe egy ismeretlen hang.

A ragadós defaitizmus.

„Most már ott tartunk — folytatta Böhm — sajnos, hogy ez a defaitizmus ráragadt a katonaság egyes részeire is. Hogy ennek milyen hatása van, hogy a rémhireknek a tudatosan kieszelt és tudatosan terjesztett rémhireknek milyen hatása van a katonaságra, ezt önök elképzelhetik. Elképzelhetik akkor, ha tudomásul veszik azt, hogy ma három hónapja van annak, hogy fennáll a proletárdiktatura, de kulturális tekintetben, a nevelés tekintetében, agitátorok nevelése dolgában, politikai megbizottak nevelésében, parancsnokok nevelése dolgában három hónap alatt semmi sem történt meg, (Ugy van! Ugy van!) és ma ki vannak szolgáltatva vörös katonáink, ezek a nagyszerü emberek, azoknak, akiket bárhonnan összszedünk és kiküldünk számukra. Hogy ezek azután hogy tudják az embereket nevelni, hogy ezek hogy tudják a rémhireket megcáfolni, ezt önök elképzelhetik, különösen akkor, ha, amint magam is tapasztaltam, igen sok esetben az ottani bizalmiférfiak egy része ugy értelmezi feladatát, hogy ott ő nem a Tanácsköztársaság bizalmiférfia mindenkivel szemben, hanem annak a néhány embernek bizalmiférfia a Tanácsköztársasággal szemben és segit a rém-

hireket ott is terjeszteni azért, mert nincsenek az emberek megfelelően nevelve."

A rémhirek.

A rémhirek terjedésének egyik oka az is, hogy minden könyörgés, parancsolás és lármázás dacára, nem küldenek Budapestről ujságot a vörös katonáknak. Léván például már 8 nap óta állanak ujság nélkül a vörös katonák.

„A legnagyobb piszokság!" — kiált közbe Landler Jenő népbiztos.

„Ez a rémhirterjesztésnek egy kitünő talaja — magyarázta Böhm —, ha az ember nem kap kézhez ujságot. És ujságot nem kapnak kézhez, de 48 órával vagy 72 órával ezelőtt indult meg Budapesten az antiszemita pogrom és mikor kijöttem a frontra, még itt csak 24 órás volt az egész üzlet, de ott már tudták, hogy ez van, azonban Népszavát és Vörös Ujságot még nem kaptak. Tehát kitünően szervezve csinálják azok, akik ezt csinálják, és mi az államhatalom birtokában, mi rendelkezvén agitátorok százával és ezrével, mi nem vagyunk olyan mozgékonyak, mint amilyen mozgékonyak az elnyomott ellenforradalmárok."

Szamuely Tibor népbiztos közberikácsolt: „Humanizmust az ellenforradalmároknak!"

Vágó Béla népbiztos rálicitált: „Enyhe diktaturát!"

Az ember nem tudja, hogy bosszankodjék, vagy nevessen most utólag az ilyen vádaskodásokon.

Annak is ellenforradalmárok voltak az okai, hogy nem kaptak a fronton levő katonák ideiében ujságot?

Hiszen a Szellemi Termékek Országos Tanácsánál, a terjesztési osztály, melynek feladata volt az ujságok küldése, a legszélsőségesebb bolsevisták egyikének a vezetésére volt bizva, ki, éppen e bünének a tudatában, a diktatura bukásakor a legelsők egyike volt, aki igyekezett szökni.

Egyszerüen arról van szó, hogy nem tudtak szervező munkát végezni. Kivették a régi, megbizható, hozzáértő szerv, az Általános Beszerzési és Szállitási R. T. kezéből az ujságterjesztés feladatát, s e szerv vezetőit ellenforradalmárokként megvádolták. A vádló, a Sz. T. O. T.-nak terjesztési osztálya, maga vette kezébe az ujságterjesztés feladatát és felsült vele.

Az pedig, hogy a rossz hirek gyorsan terjednek, már olyan régi idökből való szállóige, amikor az ellenforradalmat még hirből sem ismerték.

A vörös hadsereg nem kap pótlást.

Azután arról panaszkodott Böhm, hogy a vörös hadsereg soraiban idővel keletkezett hiányok pótlása elmaradt.

„Elmaradt, itthonmaradtak az elvtársaink —" jelentette ki Böhm. — Igen nagy nyomatékkal jelentem ki azt, hogy amit kaptunk, az egyenlő a semmivel. Pótlást abszolute semmit sem kaptunk."

Egy hang közbesüvitett: „A vezérek itthon maradtak!"

„Egy háboruban — magyarázta —, amely már több hete tart, fogyatékok is vannak, ezt azt hiszem, mindannyian tudják, még azok is, akik nem voltak katonák. Vannak sebesültek — ha mindjárt kevesebben is, mint az imperialista háboruban —, vannak megbetegedettek, vannak a hadi fáradalmak következtében kidöltek, vannak elesettek és vannak olyanok is — mert ilyen mindig fog akadni —, akik önkényesen hagyják el a frontot. A fogyatékok legnagyobb része pedig mindenkor a megbetegedések lévén, ma már ott tartunk, hogy az eredeti létszám 40%-a fogyaték. Ehhez igaz, kaptunk pótlást is, a pótlás azonban a 40%-hoz csak 7% volt.

Tisztelt elvtársaim! Lehet diadalokat aratni bizonyos ideig, a diadaloknak azonban megvan a maguk ára betegekben, sebesültekben és elesettekben. Elkövetkezhet majd az az idő — és én megjósolom pontos törvényszerüséggel —, ha igy tart tovább a pótlás, mint ahogy most kapjuk azt, hogy mához négy hétre lefeküdhetnek a frontra Vágó, Landler és Pogány elvtársak az én vezetésem alatt, ellenben katona mögöttünk nem lehet. Mi ott feküdhetünk a lövészárokban, de katonák nem lesznek velünk. Mindez be fog következni, ha az elmondott pontos, adatszerü, számszerü törvényszerüség értelmében lesznek fogyatkozások és helyettük pótlást nem kapunk."

A jóslás percnyi pontossággal be is következett. Julius hó 21-én a vörös hadsereg már teljesen züllőfélben volt, már nem léteztek vörös katonák.

A vörös hadsereg gyors lezüllésének, rohamos fogyatkozásának okairól sokat suttogtak már akkoriban, ami utóbb

beigazolást is nyert. Igy a többi között a nagyarányu veszteségnek és ezzel kapcsolatos halálozásnak egyik főoka volt, hogy a vörös hadsereg a mérges gázok ellen védő gázálarcok betétjeinek, amelyet a háboru folyamán Németország szállitott a mi hadseregünknek is, teljesen hijján volt. Ezek hiányában pedig sem a vezérek, sem a politikai biztosok nem tudták immunissá tenni a katonákat a mérges gázok gyilkoló hatása ellen.

Betegeket küldtek a frontra.

Azután arról tett vallomást Böhm, hogy mikép alakitották meg a vörös hadsereg részére a gyári formációkat a nagy sietségben.

„Ezek a gyári egységek — fejtegette Böhm — kint vannak és ezek élénk figyelemmel kisérik az itthonmaradottakat és azt mondják: Mi lelkesek voltunk, mi elsőknek szaladtunk a proletárdiktatura megmentésére. És én tanuskodom is mellettük: orvosi vizsgálat nélkül ment ki egész csomó elvtársam, nem egy, nem tiz, nem száz, hanem sok száz, akiknek a zsebében ott volt az imperialista háboru felülvizsgálatos irata, amelyben alkalmatlannak, végleg rokkantnak lettek nyivánitva. Sok száz ilyen ember lépett be a hadseregbe és ment ki harcolni a proletárdiktaturáért. És idősebbek is mentek ki, 40, 45 esztendősek.

Mondom, ott kint vannak idősebb elvtársaink is és itthon a gyárakban — ezt ők mondják s ők ismerik az embereket, mert ők ismernek mindenkit, akik a gyárakban dolgoznak — vannak ép és egészséges tisztviselők, ép és egészséges munkások. (Ugy van! Ugy van!) akik a proletárdiktaturáért lelkesednek, de e lelkesedésen tul egyáltalán semmit sem csinálnak. (Ugy van! Ugy van! Mozgás.) Ezt ők mind tudják és érzik és név szerint is megnevezik az illetőket.

Tegnap pedig a következőket mondották nekem — még pedig nem két ember s nem tiz ember, mert ott a tartalékban egész csomó emberrel beszélgettünk, egy nagy gyár munkásságával —, hogy: miért vagyok én itt és miért vannak ők otthon, ahol több fizetést kapnak akkor, amikor nem is dolgoznak rendesen. Ők azt mondják: én a végső fokig harcolok életem feláldozásával, amikor már el vagyok keseredve, és mégis állandóan hallom otthonról a panaszt, hogy a gyárakban nincsen semmi munkafegyelem és az emberek nem dolgoznak. (Élénk helyeslés és mozgás.)

Azt mondják, ő többet keres, ő több pénzt kap, mert dolgozik, nem bánom, kapjon többet, de dolgozzék a Tanácsköztársaságért. Azonban nem dolgozik, én pedig az életemet áldozom fel, ő kényelmesen otthon, én itt künn a lövészárokban. Miért én igen, Böhm elvtárs, és ő nem, miért kell nekem künmaradni?“

A „vörös szajha.“

„Még valamit, elvtársaim — folytatta Böhm. — Itt van a folyton hangoztatott és folyton ismételt baj a vörös katonák családtagjaival. Nem kapnak élelmiszert; ne kapjanak élelmiszert, nem baj, más sem tud kapni, ők is belátják, hogy éhezni kell. De a panaszok tömege van nálam. Mondhatom, hogy alávaló galádsággal bánnak a vörös hadsereg családtagjaival, amire példát még a régi bürokrácia sem szolgáltatott. (Ugy van! Ugy van!) Akármennyire szégyenlem, ki kell hogy mondjam a szót, igenis megtörtént az a gazság, hogy egy vörös katona feleségének „vörös szajha“ szót vágtak a fejéhez. (Zaj és felkiáltások: Gyalázat!) Nem „gyalázat“, nem közbekiáltás kell ide, nem az kell ide, hogy folyton szavaljunk az uj bürokrácia hibáiról. Hát ez a tanácsok országos kongresszusa, a kormányzótanács, maga a proletárság nem elég erős arra, hogy az uj bürokráciával egyszersmindenkorra végezzen valahára? Azt a kérdést vetem fel és én itt megmondom egész nyiltan: én kefesztes hadjáratot hirdetek az uj bürokrácia ellen. (Élénk helyeslés és taps.) Én azt mondom és ha ellenforradalmi ténynek is fogják tekinteni, akkor is azt mondom, gyülölöm, utálom a régi bürokráciát, nem hiszem, hogy valaki e teremben erősebb harcot folytatott volna az ellen, mint én inditottam ellene, de azt mondom, annak korruptsága sem volt nagyobb, mint amilyen korrupt az uj bürokrácia. (Ugy van! Ugy van! Taps.) Ezt tovább türni nem lehet, nem szabad egy pillanatig sem.

Az uj bürokrácia bünei.

„Kijelentem önöknek, elvtársaim, — folytatta a bürokrácia elleni kirohanását Böhm — vállalom, hogy 8 napon belül *az uj bürokráciából*, — mert annyi ember van *az uj bürokrá-*

ciában — egy hadosztályt lehet felállítani; egészséges emberekből, akiket ki lehet küldeni a harctérre. (Élénk helyeslés és taps.) Kijelentem itt, régen figyelem az eseményeket, régen mondottam ezt bizalmas körben elvtársaimnak, nekem az a meggyőződésem, hogy mindazt a sok uj intézkedést, mindazt a sok badarságot, amit csinálnak, — mert egy egész csomó badarságot csinálnak — mindazt a sok ugynevezett mohóságot, amellyel bizonyos dolgokat százszor gyorsabban akarnak megcsinálni, mint ahogy azt megcsinálta az orosz, mindazt azért csinálják, hogy ez *az uj bürokrácia jobban el tudjon helyezkedni.* (Ugy van! Ugy van!) Kevesebb mohóságot kérek, annyit csináljunk, amennyit megfelelő emberekkel el tudunk végezni, de ne ültessünk ide egy uj bürokráciát, egészséges embereket akkor, amikor a fronton szükségünk van emberekre. (Ugy van! Ugy van!) Ez az uj bürokrácia abszolute nem válogatós az eszközökben.

Azt hiszik, hogy nekik nincs más kötelességük, mint ugyanazzal a barbársággal, ugyanazzal a disznósággal, ugyanazzal a gaz eljárással eljárni a proletárokkal szemben, mint eddig, akik nem tudják megtanulni azt, hogy az uj bürokráciának egészen másképen kell dolgoznia, hogy ötször, tizszer annyit kell dolgoznia és hogy mindenki mondhatja, hogy neki a 8 órai munkaidőre joga van, de a Tanácsköztársaság bürokráciájának nincs joga ezt mondani, annak éjjel-nappal dolgozni kell a proletárság érdekében. (Élénk helyeslés és taps.)

Elvtársaim! Az, hogy kevés történik, azért van, mert sokan vannak azok közül, akik az uj bürokráciában elhelyezkedtek, akik semmit sem csinálnak.

Örülnek, hogy elhelyezkedtek s igy akarnak megszabadulni a vörös hadseregtől."

Böhm és az antiszemiták.

Célzást tett arra Böhm, hogy a vörös hadsereg elől az uj bürokrácia iróasztalai mellé menekülteknek javarésze — zsidó.

„Tessék egy rendeletet kiadni, — mondotta — hogy öt nap alatt a hivatalnokok, tisztviselők 50%-a bevonul és kimegy, nem tartjuk tovább őket. Ez az egyetlen mód. Minden egyéb további felülvizsgálat azt eredményezi, hogy az emberek ott maradnak a helyükön. És ha ma megvan az *az antiszemita agitáció,* — bizonyára nem én vagyok annak vezére, érthető okokból,

(Derültség.) bizonyára nem én kezdtem el, (Zaj.) de vannak, akik felülnek az antiszemita agitációnak. A materialisták azonban mindig az okokat keresik. Azt mondom, hogy gaz ellenforradalmi cselekedet akár vallási, akár nemzetiségi, akár faji villongást belevinni a proletárság közé (Igaz! Ugy van!); ellenben a másik oldalon is tessék vigyázni és *ne tessék csak a hivatalokban elhelyezkedni, tessék mindenkinek egyformán kötelességet teljesiteni* és jogokat gyakorolni, de egyformán mindenkinek."

A vezérek meglógtak a frontról.

Böhm visszaemlékezett arra, hogy május 2-án a Városi Szinházban óriási tapsok között az ő inditványára mondotta ki a budapesti 500-as munkás- és katonatanács azt, „hogy *a népbiztosok és a munkástanácstagok legalább a feléig kimennek a frontra.* Ki is jöttek — mondja Böhm — meg is jelentek a lapokban a reklámozó cikkek. Itt a teremben fogok azonban egy csomót felsorolni, akiknek a neve megjelent a lapokban, s akik *itt ülnek azóta és nem teljesitik a vörös hadseregben kötelességüket.* (Zaj.) Mindenkinek kötelessége, hogy teljesitse a munkástanács határozatát.

Sohasem fogom elhinni azt, hogy megtörténhessék az, hogy kimenjen egy ezred, amelynek *összes politikai megbizottjai itt vannak,* az ezred pedig kinn a csatatéren csödöt mond. Én azt mondom, — az egyenlőség hive vagyok, de mégis el kell mondanom ezt — ha ez a tanácsülés kibirja Landlernek, Vágónak és nekem a távollétemet, akkor ki fogja birni azoknak az ezred-politikai megbizottaknak a távollétét is. (Ugy van!)

Aznapon, amikor egy zászlóalj, egy ezred először ment a harctérre, mint a tegnapi nap folyamán, akkor ne a tanácsok országos gyülésén üljön a politikai megbizott, plane parasztezrednél, földmivesezrednél, ahol mégis csak szükség van a politikai befolyásra is, szükség van az uj fegyelemnek, a politikai megbizott utján fenntartandó fegyelemnek a biztositására olyankor ne üljenek itthon a politikai megbizott elvtársak, hanem legyenek ott a csapattestüknél."

A hadsereg és az élelmezési válság.

Nagyképüsködésnek jelentette ki Böhm azt a vádat, hogy a vörös hadseregben pazarolnak az élelmiszerekkel.

Ellenkezőleg, a vörös katonák a szájuktól vonják meg a falatot, csakhogy az otthonmaradtakon segithessenek.

„Menjenek ki az elvtársak — mondja Böhm — beszéljenek a vörös katonákkal. Egész nap az a gondjuk a vörös katonáknak, hogy hogyan tudjanak a budapesti élelmiszerválságon segiteni azáltal, hogy a családtagjaikat külön-külön is ellátják és küldenek fel vaggonszámra a gyárakba élelmiszert. (Ugy van! Ugy van!) Itt van egy távirat előttem, amelyet az 1. hadosztály katonái küldtek, azon hadoszályéi, amelyről az előbb elmondottam, hogy milyen győzelmesen nyomul előre. Ennek a hadosztálynak nincs más kérése, — nem követeli, csak fegyelmezetten kéri — mint hogy engedjék meg, hogy hetenkint vaggonszámra szállithassanak fel családjaiknak élelmiszereket, mire harci kedvük rögtön meg fog változni, nekik csak ez a kivánságuk van. És ez nem is jogosulatlan kivánság. Megmondom azt is, hogy miért. Azért, mert jön ide fel Budapestre élelmiszer, Szamuely elvtárs küldött fel egy csomó élelmiszert és megállapitotta ő maga, hogy ezt az élelmiszert megették ugyan Budapest lakósai, csakhogy mig ő a proletároknak szánta, addig azt megette az uj bürokrácia. (Ugy van! Ugy van! Elénk taps. Zaj.) Én figyelmeztettem önöket beszédem elején arra, hogy ne tapsoljanak, a tapsból az uj bürokrácia uj erőt fog meriteni és a második szállitmányt is meg fogja enni."

Ennél a szatiránál véresebbet a diktatura legnagyobb ellensége sem mondhatott volna az uj bürokráciáról.

Az élelmiszer-tohuvabohu.

Tanácsot adott Böhm, a hadseregföparancsnok, arra nézve, hogy mikép kell az itthonmaradtak élelmiszer-válságán segiteni.

„Igyekezzünk — fejtegette — az asszonyokat, amennyire lehet, megnyugtatni. Igyekezzünk az élelmiszer-tohuvabohuban némi rendet teremteni. Ezt is meg lehet teremteni, de természetesen az egyetlen eszköz nem az, hogy az ember állandóan azt hangoztatja, hogy Erdélyi szamár, Lengyel is és egy harmadik is az, mert nem az, hanem bizonyos fegyelmet kell az élelmiszereloszlásban, valamint az emberekben is meghonositani, mert ép ugy, mint nem lehet hadsereget vezetni, ha a katonák fegyelmetlenek, épugy, mint nem lehet egy gyárat vezetni, ha a munkások fegyelmetlenek, ugyanugy nem lehet igazságos élelmiszereloszlást csinálni, ha a fogyasztó publikum olyan fegyelmetlen mint amilyen fegyelmetlen a mi publikumunk.

Egyes ezredek és zászlóaljak már azt mondják, hogy feljövünk Budapestre és fegyveres kézzel fogunk rendet teremteni.

Mit akar a proletárság?

A különböző bajok feltárása után Böhm a teendőkre nézve akarta a következtetést levonni.

„Az általános kérdés az — mondotta — mit akar a proletárság ebben a helyzetben csinálni? Ezt a kérdést kell itt felvetni, erre kell itt nyilt és egységes választ adni."

Számuely Tibor népbiztos közbekotyogott: „Proletárdiktaturát!"

Böhm folytatta: „Biztos vagyok benne, hogy Számuely elvtárs fel fog szólalni, én tehát csak a magam véleményét mondom el arra vonatkozólag, hogy mit kell csinálni a proletárságnak. Nemcsak kérdést teszek fel, hanem meg is jelölöm azt a két utat, amelyet én látok, és tisztelettel elmondom saját véleményemet is.

Az egyik ut május 2-ikának megismétlése volna. Kijelentem, hogy a vörös hadsereg vörös katonáit ez a taps legkevésbé sem tudná meghatni, legkevésbé sem tudná az ő harci készségüket fokozni, mert nekik egészen más dolog kell: a Hinterland erkölcsi és anyagi támogatása. (Ugy van! Ugy van!) Enélkül a vörös hadsereg nem tud tovább dolgozni, enélkül a vörös hadsereg nem tudja tovább feladatát teljesiteni.

Meg kell tehát kérdeznem a proletárságot, és először is annak képviselőit: mit akarnak csinálni? Akarnak-e cselekedni, nem szavakban, de akarnak-e cselekedni tettekben? És kijelentem azt is, hogy ne nyilatkozzék itt senki másnak a nevében, elvtársaim. Mindenki a saját nevében nyilatkozzék. Mindenki azt mondja meg: meg akarok-e én halni a proletárdiktaturáért vagy sem, ne pedig ugy tegye fel a kérdést, hogy igenis, hajlandó vagyok elküldeni másokat meghalni a proletárdiktaturáért."

Ujabb támadás várható.

Böhm ezután eléggé érthetően bekonferálta a románokkal várható összeüzést.

„A vörös hadsereg — mondotta — ma diadalokat arat, de önök épugy tudják, mint én, az elmult napokban itt lefolytatódott külügyi vita eléggé megmutathatta azt, hogy nemcsak

a csehek ezidőszerint a mi ellenségeink, mi várhatunk máshonnan is támadást. Be fog-e következni a támadás, vagy nem fog bekövetkezni, ennek a kérdésnek a taglalása e pillanatban ide hozzánk nem tartozik. Tovább megyek.

Ha biztosan tudnám, de csak szubjektiv benyomások alapján biztosan tudni, hogy nem fognak támadni, nem lehet, — objektiv bizonyiték erre nincs — akkor a Tanácsköztársaságnak, a hadseregfőparancsnokságnak ugyis az volna a kötelessége, hogy gondoskodjék arról, hogy meg ne támadhassanak bennünket, vagy ha megtámadnak bennünket, ott is becsülettel meg tudjuk állani a helyünket. De elvtársaim, egy kis hadsereggel, egy nagy fogyatékosságban szenvedő kis hadsereggel minden fronton harcolni, körháborut viselni, azt nem lehet. Március 21-én azt mondottuk, hogy egyáltalában nem lehet körháborut viselni. Május 2-ika után három héttel megállapitottuk egymás között, hogy ma már tudunk körháborut viselni, mert olyan erősek vagyunk; ma már attól sem ijedünk meg, ha több oldalról kapnánk támadást; annál hamarább tudnánk tiszta helyzetet teremteni. Ma azonban, sajnos, ismét abban a helyzetben vagyunk, hogy lefogytunk, mert nem kapunk semmi néven nevezendő támogatást. Az tehát a kérdés, tudunk-e kapni támogatást?"

Be kell fejezni a tanácskozást!

„Akar-e a proletárság erkölcsi támogatást adni? — kérdezte Böhm. — Ez azt jelenti, hogy véget vet a rémhireknek, megbarátkozik a nélkülözésekkel, ruha nélkül marad, százszor is ruha nélkül marad, százszor is megfelelő táplálkozás nélkül marad addig az ideig, amig biztositani tudjuk a Tanácsköztársaságot.

Azután tovább kell menni. Van-e a proletárságban elég erő arra, hogy egyfelől a hadsereget most rögtön, azonnal, órák alatt, hangsulyozom, órák alatt, meg tudja megfelelő kiképzett katonákkal erősiteni, másfelől van-e a proletárságban elég erő és elég elszántság arra, hogy necsak az ipari proletárságot vigyük ki a frontra, hanem vigyük *a mezőgazdasági proletárságot is.*

Azt a kérdést kell felvetni a mezőgazdasági proletárságnak képviselői előtt, van-e neki elég ereje arra, hogy a mezőgazdasági proletárokat bevigye a hadseregbe, mert a mezőgazdasági proletárság, mint harci elem igen kiváló elem és igen nagy szükségünk van rá a hadseregben. Ha ezekre választ tudunk kapni, igenlő választ, de az igenlő választ nem szavakban, elvtársaim, hanem tettekben, cselekedetekben, akkor cselekedjünk rögtön azonnal, hogy hogyan, az most mellékes. Ha igenlő választ tudunk kapni és nem is tudom másképp elképzelni — hogy hogyan, csak ugy képzelem, hogy *ennek a tanácskongresszusnak be kell fejezni ma időlegesen a tanácskozását* és minden erejével a vörös hadseregnek segiteni."

Hosszantartó taps fogadta a tanácskozások befejezésére nézve felvetett gondolatot.

Vonjuk vissza a csapatokat!

„Remélem, az elvtársak is meg vannak róla győződve, hogy a proletárság egytől-egyig mind egy szálig azon az alapon áll, hogy a proletárság uralma fentartandó s hogy az fenmaradjon. (Ugy van!)

Azt is tudjuk mindnyájan, hogy a proletárság uralmát nem lehet másképp fenntartani, mint a proletárdiktaturának nem elvi, hanem gyakorlati alkalmazásával. (Ugy van!) A proletárdiktatura adja meg az alapot arra, hogy proletáruralom legyen. Arra tehát, hogy a proletárok akarnak-e proletáruralmat, akarnak-e proletárdiktaturát, én választ nem kérek.

Ellenben az a kérdés, akar-e a proletárdiktaturáért, — sőt nem is megyek odáig, mert a proletárdiktatura eszköz a proletáruralom fenntartására — akar-e a proletárság a proletáruralomért áldozatokat hozni (Ugy van!), érezhető áldozatokat hozni, most rögtön, azonnal áldozatokat hozni?

Ha nem akar a proletárság — én nem mondok sem igent, sem nemet ebben a pillanatban, én a véleményemet majd elmondom, — ha nem akar a proletárság harcolni, ha nem akar további áldozatokat hozni, akkor elvtársaim, itt van a külügyi vitában elfogadott határozati javaslat, mint elvi alap, amely azt mondja, hogy v o n j u k v i s s z a c s a p a t a i n k a t a z e n t e n t e á l t a l m e g á l l a p i t o t t h a t á r o k i g és tartsuk fenn a tanácsköztársaságot tovább ugy, ahogy tudjuk fentartani.

Ezt kell és ezt lehet csak ebben az esetben csinálni."

Schiff Rezső közbekiáltott: „A második számu parancsig!"

„Azt hinni elvtársaim — folytatta Böhm — hogy egy szellemes közbeszólással, második, vagy első számu parancscsal ezt a kérdést el lehet intézni akkor, amikor itt szelle-

mesen ül valaki és élvezi azt, hogy a csapatok fölmennek mindig északabbra és északabbra, ahol a vasuti utánpótlás nem két óra, mint amennyi a multban volt, amikor Salgótarjánban volt a front, hanem amikor napokat vesz igénybe az utánpótlás, amikor hidakat kell épiteni, amikor már bajok vannak és ott kitenni azokat a csapatokat, azokat a proletártestvéreket, akik már ott fenn vannak és utánpótlást nem tudnak, de nem is akarnak küldeni, — s akkor egy szellemes közbeszólással Schiff Rezsö elvtárs elintézettnek tekinti a dolgot . . . "

„Azt mondtam, hogy az entente második parancsa," szólott közbe ujból Schiff Rezsö (ki szabósegéd volt s a pesti városházán a diktatura alatt a személyi ügyek teljhatalmu ura lett) s innentöl kezdve valóságos párbeszéddé vált a tárgyalás, melyet a gyorsiró a következöképen jegyzett fel:

Böhm Vilmos népbiztos: . . . ez az az ellenforradalmi hangulat, amely Budapesten uralkodik, amely viccet csinál mindenböl. (Ugy van! Élénk taps.) Véresen komoly dolgokról van szó, arról van szó, hogy élet-halálharcunkat vivjuk meg . . .

Szamuely Tibor: Ki a defaitistákkal! (Zaj.)

Böhm Vilmos népbiztos: Itt arról van szó, hogy mindnyájan elpusztuljunk-e? Arról van szó, hogy amikor proletártestvéreink százai és ezrei vannak a fronton, akiknek életéért idejöttem könyörögni, hogy csináljunk valamit, akkor ezt nem lehet viccekkel elintézni, ezt véres komolysággal kell tárgyalni.

Egy hang: Kun vezeti az árulást! (Zaj.)

Schiff Rezsö: Azt mondtam, hogy csak az entente második számu parancsáig tarthatjuk csak fenn! Ezt csak meg lehet érteni.

Kellner Sándor: Hol vannak a szakszervezetek vezetöi?

Szakasics Árpád: Itt vannak!

Kellner Sándor: De akik nincsenek itt!

Böhm Vilmos népbiztos: Kellner elvtárs, ne izgassa magát. A szakszervezetek vezetöi a vörös hadseregnek igen tekintélyes számu katonát szállitottak.

Kellner Sándor: A nyomdász-szakszervezet vezetöit gondolom.

Elnök (csenget): Kérem az elvtársakat, maradjanak csendben, Böhm elvtárs folytatja a beszédét.

Katonákra van szükség.

Beszéde végéhez közeledvén, Böhm belekapcsolta gondolatmenetét a beszéde elején mondottakba.

„A vörös hadsereg helyzete — mondotta — nem rózsás, majdnem abszurdumot mondok akkor, hisz a vörös hadsereg napról-napra tulerövel szemben gyözelmeket arat. Nem rózsás azért — és most kapcsolódom bele beszédem elejébe —, mert a harctér, a front állandóan messzebbre tolódik ki. Közeledünk a határhoz, közeledünk kis vasutaknak az igénybevételéhez, közeledünk ahhoz, amikor hosszu napokra van szükség az utánpótlásokra. Ma már nem tudunk olyan trefákat csinálni, mint csináltunk elöbb, hogy négy óra alatt tudjunk az egyik frontról a másikra átküldeni csapatokat, ma ehhez már napok kellenek, ami azt jelenti, hogy elszakitom a csapatot a Hinterlandtól, attól a Hinterlandtól, amelyhez ma kérdést kell intéznem, kapok-e támogatást, mert ha nem, ugy nem tudom, szabad-e a csapatokat tovább vinnem.

Ha csak azt a választ kapom, hogy igenis, lesz lelkesedés itthon, lesz taps, de cselekedetekben, hangsulyozom, nagy cselekedetekben, a május 2-ikát felülmuló cselekedetekben és lelkesedésben nem fog megnyilatkozni, akkor, én megmondom az elvtársaknak, ha százszor árulónak tartanak is, én nem vállalom a felelösséget a következményekért, nem vállalom a felelösséget olyan dolgokért, amik itt csak határozatokban jutnak kifejezésre, de a határozatokat végre nem hajtják! Egy hadseregnek nem határozatokra van szüksége, egy hadseregnek cselekedetekre és k a t o n á k r a v a n s z ü k s é g e!"

Kitör a nemzetközi forradalom.

„Itt, elvtársaim — folytatta Böhm —, elméleti vitát folytattak arról, hogy lesz-e nemzetközi forradalom, vagy nem lesz és egész taktikánkat arra akarják épiteni, hogy mikor fog kitörni a határidöre szállitandó nemzetközi forradalom.

Tisztelt elvtársaim! Én nemcsak katona vagyok, hanem valamit talán politizálhatok is. Én m e g v a g y o k g y ö z ö d v e r ó l a l e l k e m m é l y é n, h o g y a n e m z e t k ö z i f o r r a d a l o m n a k e l k e l l j ö n n i e é s e l f o g j ö n n i, de a stratégiát a nemzetközi forradalomra épiteni, a hadsereg pótlását a nemzetközi forradalom szempontjából elintézni talán mégsem lehet és talán mégis másképen kell

ezzel a kérdéssel foglalkozni. A nemzetközi forradalom el fog jönni, ott is lesznek leszerelt katonák, kivánom nekik, hogy legyen igen sok, én, azt hiszem, eléggé kiélveztem őket, lesz nekik leszerelt katonamozgalmuk, lesz nekik társadalmi, gazdasági és egyéb bajuk, de hogy az a nemzetközi forradalom mikor fog kitörni, hogy két hónap mulva-e vagy három hónap mulva-e, két esztendő mulva-e, ez lehet lelki kivánságunk, ez lehet nekünk egy igen sürgős dolog, ez lehet igen sürgős kivánságunk, de hogy a stratégiát arra alapitsák és ebben a komoly testületben, mikor a külügyi helyzetet tárgyalják, állandóan arról tárgyaljanak, hogy a nemzetközi forradalom ugy is ki fog törni, közben azonban a fogyatékok növekednek, de pótlást nem kapunk, elvtársaim, igy komolyan nem lehet és nem szabad tárgyalni."

A határok és a proletárforradalom.

„Én tudom — vonta le a konkluziót Böhm —, hogy a részemről felvetett kérdés a legnépszerütlenebb kérdés, amelyet valaha az életben felvetettem, de ma, aki a közéletben szerepel, aki ma az ügyeket vezeti, az számoljon le azzal, hogy mindig vagy állandóan, vagy egyáltalában népszerü dolgokat mondjon, az mondjon igazságokat, akár kellemesek az igazságok, akár kellemetlenek.

Bármit fognak önök mondani, mindenképen csak egy legyen a gondolatunk: a tanácsok hatalmának Magyarországon meg kell maradnia, a tanácsok hatalmát biztositani kell akárhogyan. A vörös hadsereg akármilyen kicsiny országban, de a tanácsok hatalmát meg fogja védeni. (Élienzés és taps.) Hogy ezek a határok hol lesznek, az bennünket e pillanatban nem érdekel. Én azt mondom, hogy aki komolyan elhiszi, hogy ma akár Versaillesban, akár egy másik városban, akár Párisban azt a határt állapitják meg, amely egy esztendő mulva még érvényes lesz, az igazán nagyon téved. Miattam tehetik Salgótarjánt, ahova akarják, miattam állapithatnak meg határokat, ahogy akarnak, régen ott lesznek ezek a Clémenceau-ok és egyéb nagyszerü államférfiak, ahol ma a Wekerlék és Szterényiek ülnek s ezek a határok már egészen másként, a proletárforradalom utján lesznek megállapitva."

Enyhe vagy szigoru diktaturát?

Legeslegvégül Szamuely Tibor egyik közbeszólását méltatta válaszra.

„Amikor arról van szó, — voltak Böhm végső szavai — hogy hogyan és miképpen tartsuk meg a tanácsköztársaságot, erre mindig stereotip válaszokat kapunk jobbról, stereotip válaszokat kapunk balról. Az egyik azt mondja, hogy a diktaturának *az enyhe kezelése*, a másik azt mondja, hogy a diktaturának *az erős kezelése* szükséges. Én megvallom egészen őszintén, olyan müveletlen ember vagyok, hogy még ma sem tudom, mi az a diktatura erős kezelése és mi az a diktatura enyhe kezelése. (Tetszés.) Egy dolgot ellenben tudok. Ugy kezelném a diktaturát, ha nekem diktatura kezelésére módom volna, hogy a proletáruralom minden áron fennmaradhasson. (Ugy van! Ugy van!)

Ehhez alkalmaznám a terveket, mert nem a proletáruralom tartja a proletárdiktaturát, hanem a proletárdiktatura eszközünk arra, hogy a proletáruralom fennmaradhasson (Ugy van! Ugy van!) és aki egyformán akarja kezelni a diktaturát Hajduszoboszlón, a VII. kerületben és a IV. kerületben és egyformán akarja kezelni a Dunántul és Kecskeméten, annak fogalma sincs arról, hogy a gyakorlati életben hogyan kell a diktaturát kezelni. (Élénk helyeslés.) Az egyik ellenforradalmat nem lehet másként leverni, mint ágyutüzzel és fegyverrel, a másik ellenforradalmat leveri a forradalmár — remélem, hogy nem kételkednek benne, hogy Vágó elvtárs forradalmár — szóval és beszéddel. Asszonyok ellen nem küldött ágyut és fegyvereket és még sem tartott 24 óráig, hanem néhány órán belül két városban is lecsillapitotta, és le fogja csillapitani ezentul is.

Nem lehet itt általános szólamokkal dolgozni, hogy erős vagy gyenge kezelés. *Az erős kezelés mögött, kijelentem, van meginl egy uj bürokrácia, amely a diktatura erős kezelésének bürokráciáját akarja megcsinálni; az enyhe kezelés mögött van meginl egy uj bürokrácia, amely meginl enyhén akar kezelni.*

A proletárság uralma csak a proletárdiktatura utján biztositható. Ezt az elvi álláspontot kell fenntartani. Ennek az elvi álláspontnak kell azután *esetenként és helyenként* érvényt szerezni.

A felelősség az egész proletárságot, tehát minket, őket egyetemlegesen kell, hogy terheljen."

Böhm Vilmos és Kossuth Lajos.

Hosszantartó élénk éljenzés és taps követte Böhm Vilmos „nagy" beszédét s a szónok nekilátott fogai piszkálásához.

Terjedelmesen, keveset hagyva ki beszédéből, adtam azt vissza s épp ezért tartózkodtam a feles megjegyzésektől, nehogy az amugy is hosszu beszédet még a magam közbeszurt megjegyzéseimmel is nyujtsam.

A beszéd elolvasása után azonban az olvesó bizonyára megpihenteti elméjét és gondolkodóba esik az elolvasottak felett.

Nekem, a beszéd felett gondolkodva, önkéntelenül is eszembe jut Kossuth Lajosnak 1848 julius 11-én tartott nagy parlamenti beszéde, Kossuthnak legnagyobb szónoki sikere. Még iskoláskoromból betéve tudom e fenséges beszédnek egyes részleteit.

„Midön a szószékre lépek — igy kezdé — hogy Önöket felhivjam uraim, mentsék meg a hazát, e percnek nagyszerüsége szoritva hat keblemre. A haza veszélyben van!"

A perc, melyben Böhm beszédét tartotta, hasonlóan tragikusan nagyszerü volt. Az országot ez alkalommal is mindenfelöl ellenség vette körül, s nem bizhatott másban, mint saját erejében. Ezuttal is a haderönek megerösitéséről volt szó.

Böhm szavait — miként ö maga mondotta — üres tapsok kisérték. Kossuth 200.000 katonát és 42 millió forint hadi költséget kért, s még mielött beszédét befejezhette volna, felkelt Nyári Pál, az ellenzék vezére és esküre emelt kézzel felkiáltott: megadjuk! Példáját követte az egész ház. Kossuth pedig keresztbe fonta mellén a karját, könnyes szemekkel mélyen meghajolt a Ház előtt, s igy fejezte be beszédét: „Önök felállottak, mint egy férfiu és én leborulok a nemzet nagysága előtt, s csak azt mondom: annyi energiát a kivitelben, mint amennyi hazafiságot tapasztaltam a megajánlásban, s Magyarország kapuit a poklok sem döntik meg."

A perc tragikus nagyszerüsége — ismétlem — hasonló volt, a két szónok között ellenben óriási ür tátongott. Az egyiknek beszéde a szónoki pathosz fenséges magasságaiba visz bennünket, a másik beszéde gondolataiban és kifejezéseiben pongyola és alant jár. A „vörös szajha" emlegetése jellemezte beszéde szinvonalát.

Vétenék Kossuth Lajos emléke ellen, ha ezt felesleges módon apróra bebizonyitanám.

Böhm lopáti.

Nemcsak a két szónok között tátongott óriási ür, hanem a két *ember* között is.

Meg kell ugyanis állapitani azt, hogy amikor Magyarország a legnagyobb veszélyben forgott, a hadseregföparancsnoki tisztet egy olyan ember bitorolta, kinek *kezéhez a legközönségesebb lopások tapadtak.*

A Baross-tér 17. számu házban egy fényesen bebutorozott hét szobás lakást rekviráltatott a maga számára az egyszerü proletár.

A ház előtt posztoló vörös ör figyelte, amint nap-nap után Gödöllöről, a föhadiszállásról teherautók érkeztek, francia pezsgövel, angol konyakkal, olasz rizszsel, orósz teával, a nyugat és kelet minden drága és ritka élelmiszerével megrakodva. (Ily értelemben egyébként is nagyon „internacionális"-ak voltak a diktatura vezetöi.) Amikor a diktatura megbukott, s Böhmnél a rendörség házkutatást tartott, meggyözödött a volt vörös ör vallomásának igaz voltáról. Az élelmiszereken kivül, még kinostári bélyegzésü lepedöket is találtak lakásán.

Egyrésze a lopott holminak időközben elkerült öcséhez, Böhm Arturhoz, kit Böhm Vilmos, még mint a szociális termelés népbiztosa, kis magántisztviselöcskéből a „Hangya", valamint az „Ált. Fogyasztási Szövetkezet" politikai megbizottjává nevezett ki. A Budakeszi-uton levö Heinrich-villát rekvirálták ezen jeles férfiu számára, s a villában házkutatást tartva, a rendörség talált ott — miként a költö mondja — „halat, vadat, s mi jó falat szem, szájnak ingere."

Ilyen jeles emberek álltak Magyarország közügyeinek élén, mint a dicsö kommunizmus diszei, az Urnak 1919-ik esztendejében.

A felesleges fecsegés.

Böhm Vilmos jelentéséhez elsönek *Kun Béla* jelentkezett szólásra.

Ugyanaz a Kun Béla, aki a Károlyi-regim alatt a legféktelenebb *pacifistát* adta, ilyen militarista hangon beszélt a szovjetben:

„Aki akarja a proletáriátus diktaturáját, — és aki nem akarja, annak nincs itt a helye (Ugy van! Ugy van!) — annak *legeslegelsörendü kötelessége az, hogy mindent megtegyen*

a vörös hadsereg fejlesztése érdekében. (Ugy van! Ugy van!) Ez a diplomáciának egyedüli titka. Enélkül *fecsegni lehet*, jegyzéket csinálni lehet, de jegyzékeinkkel eredményt elérni, külpolitikánkkal eredményt elérni nem lehet. Ezzel legyünk tisztában."

A védelmi háborut folytató reguláris hadsereget fel kellett bomlasztani. Az integritást nem ismerő, nemzetközi osztályérdekekért küzdő, az élelmiszerjegyek megvonásának fenyegetésével összetoborzott vörös hadsereget ellenben fejleszteni kellett.

A sors azonban utólérte Kun Béláékat. Amikor julius 21-én Szolnokon Kun, Pogány, Landler és Vágó megjelentek, hogy a csüggedt vörös hadseregbe ujabb „fecsegéssel" lelket öntsenek, s hallani kellett saját fülükkel a román ágyuk dübörgését, amely minden lelkesitő „fecsegéssel" szemben felbomlasztotta a vörös hadsereget, a pacifistákból militaristákká vedlett Kun Béláék fülében csenghettek az irás szavai: Aki fegyverrel öl, az fegyverrel vész el...

Antiszemita izgatás a szovjetben.

Szóba hozta azután Kun az országban lappangó *pogromagitációt* és azzal a feltünö leleplezéssel szolgált, hogy a pogrom-agitáció beszivárgott magába a *szovjetbe* is

„Itt ebben a teremben történt a tegnapi nap folyamán — mondotta — hogy *egy pogromröpiratot loptak egy elvtársunk asztalára.* (Nagy zaj és mozgás.) kéziratosat, amely itt készült el. Itt ebben a teremben, elvtársaim, — elmondom nyilt szinen — ülnek olyanok, akik csak arra várnak, hogy a proletáriátus diktatúrája megdöljön, hogy cserbenhagyják azt. (Nagy zaj és felkiáltások: Gyalázat!) Itt szolgabiró ül. Hogyan harcoljon tehát az a vörös hadsereg, hogyan legyen annak a vörös hadseregnek hangulata, mikor itt a tanácskongresszuson és pártkongresszuson antiszemita izgatás, pogrom-agitáció történik?"

Kun Béla vallása.

„Én — folytatta — elvtársak, nem fogom szégyelni *zsidó létemre* ezzel a kérdéssel leszámolni. Zsidó volt az apám, ellenben én nem maradtam zsidó, mert szocialista lettem, kommunista lettem. (Ugy van! Ugy van!) de ugy látszik, sokan, akik más vallásban, keresztény vallásban születtek, megmaradtak keresztényszocialistáknak. (Ugy van! Ugy van!) Ha itt ezen a kongresszuson történhetik pogromagitáció, akkor mit csodálkozunk azon, hogy különböző tanácsintézményekből indul ki a pogromagitáció, a Központi Takarékpénztárból, a közellátási népbiztosság tisztviselői köréből, a Máv gépgyár tisztviselői köréből. (Ugy van! Ugy van!) Ne csodálkozzunk akkor, hogy a fronton megrendül a munkásság bizalma, ha ilyen történhetik ebben az országban."

Kun Béla származását szóba hozván, hadd szögezzem le mint apró, de jellegzetes kortörténeti adalékot azt, amit az apjáról hallottam.

Kun Béla apját, az öreg Kohn Mihályt, ki falusi hitközségi segédjegyző volt, a diktatura kéjes napjaiban maga mellé vette a Margitszigetre. Az öreg ur esténként sétálva élete párjával a szigeten, nem igen adta jelét annak, mintha tulságos bizalma volna a diktaturában. Folyton hangosan sóhajtozott — miként ezt a járókelök hallhatták — *Istenem, bár csak már vége lenne!*

Kun felkötteti az embereket.

Az ellenforradalmárokkal, a pogromra uszitókkal szemben a diktatúrának *„következetes"* alkalmazására van szükség Kun Béla szerint.

Hogy mit kell a „következetes" kezelés alatt érteni, azt ekkép magyarázta meg:

„Nem kell félni attól, akár ki legyen is az, akárhonnan kerüljön ki, akármilyen helyet foglaljon el, *felkötni*, elvtársaim, (Hosszantartó zajos helyeslés és taps.) amikor ilyeneket csinál."

Ezekről az energikus szavakról, a felkötés emlegetéséről, eszembe jut Kautsky Károlynak „A proletárság diktatúrája" cimü munkájában olvasható találó megállapitása. „Energia dolgában — mondja Kautsky — nem lehet tulszárnyalni az 1793-iki rémuralmat. A párisi proletárságnak mégsem sikerült ezzel megtartani a hatalmat."

A fehér terrornak napjainkban végbemenö gyalázatosságai sajnálatosak és megvetendök, de m e g é r t e n i lehet öket. A proletárdiktatura „következetes" kezelésének, a felkötés programmjának természetes visszahatásáról van szó. Az inga, mely balra erösen kilendült, a fizika örök törvénye következtében, ugyanolyan erösen lendül ki azután — jobbra.

Jó lesz „bekurblizni!"

Szükségesnek jelezte, hogy *az agitátorok csendesitsék le az elégedetlenkedő proletáriátust.* Amikor ugyanis a szovjet ülésezett, már általános volt a proletariátus soraiban az elégedetlenség, már jóllakott a proletárság Kun Béláék gazdálkodásával.

A Népszava, a Vörös Ujság s a többi bolsevista napilap, természetesen mélységesen hallgattak erről az elégedetlenségről.

„Én, elvtársak, — számolt be Kun Béla tapasztalatairól — tegnap kint voltam a Máv.-gépgyárban, abban a gyárban, ahonnan sok munkás ment ki a frontra és *sok munkás lógott el a frontról.* Volt vagy ezer-ezerkétszáz asszony a gyülésen. Kivetközött apácák csinálták köztük a pogromagitációt, az ellenforradalmi agitációt. Olyan volt a hangulat, hogy joggal mondták az elvtársak, hogy *jó lesz bekurblizni,* mert esetleg menekülni kell majd. Nagy volt az elkeseredés. De meg lehet szüntetni, le lehet csapolni az elkeseredést, (Ugy van!) csak az kell, hogy ne félien senki sem megmondani a proletáriátusnak az igazat, (Ugy van!) csak az kell, hogy lelkesen menjünk a proletárság sorai közé azzal a meggyőződéssel, hogy itt nem apró taknyoskodó, tetvészkedő dolgokra van szükség, hanem arra, hogy minden erövel, a fizikai és szellemi erőszak minden eszközével fenntartsuk ezt a proletárdiktaturát, hogy megteremthessük a szocializmust."

Megmérgezik a hadsereget.

A szovjet ülésein elhangzott kritikáról is meg volt Kun Bélának a maga kritikája.

„Nekem nincs kifogásom a kritika ellen, — mondotta kétszinüen — nem bánom, ha gyalázkodó vagy személyeskedö is a kritika, én nem félek töle. De egyet nem szabad szem elöl téveszteni: a kritikát ugy kell gyakorolni, hogy ne ártson a diktaturának. (Helyeslés.) Nem bánom, hogyha bármit is mondanak személyeskedve, de a diktaturát bántani, ugy kritizálni, hogy az burkoltan magának a diktatura intézményének kritikája legyen, ez az, ami bomlasztólag hat a hadseregre. A defaitista vicc-csinálás, amely a proletárság legszentebb áldozatkészsége árán is vicceket csinál, amely elkeseriti parancsnokainkat, amely sohasem tud betelni a viccekkel s az a frivol, erkölcstelen és léha hang, amely itt uralkodik, *megmérgezi a hadsereget és a proletáriátust.*"

Proletárok döntik meg a proletárdiktaturát.

Végül a vidéki proletáriátushoz fordult baragos szavakkal:

„Kiéheztetik ezt a proletárvárost, Budapestet — mondotta Kun Béla — ellenforradalmat csinál a parasztság, mindenfelé az ellenforradalom lángjába borul a vidék, nemcsak azért, mert — amint Horvát János elvtárs mondotta — a bocherek mentek ki, pájeszesek, hanem elsösorban azért, mert nincs meg az áldozatkészség a vidéken levö elvtársainkban.

Kicsinyeskedés folyik, személyi hiuság, szükkehlüség, vidéki lokálpatriotizmus tapasztalható, s ez az, aminek véget kell vetni. (Ugy van!) És szólok elsösorban földmunkástársainkhoz. Amióta tudom, prédikálom az ipari és mezögazdasági munkások testvéri szövetségét. Most itt az alkalom: Kiéheztették a kisgazdák Budapestet, nyomoruságba döntötték ezt a gyönyörüséges budapesti proletáriátust. Éheznek, szenvednek és nyomorognak, de kint vannak a frontokon. A földmunkásoknak kell most megmutatniok, hogy letörik a kisgazdákat, letörik azokat az ellenforradalmi elemeket és jönnek velünk a frontokra harcolni a proletárdiktaturáért. (Helyeslés.) Pedig a budapesti proletáriátus nem kapott annyit, mint amennyit kapottt a parasztság. Ki volt a legrongyabb, a legmocskosabb kapcarongy ebben az országban, ha nem a mezögazdasági cseléd?

Menjen ki mindenki sorozni, a legjobbjaink menjenek ki sorozni — ugy, ahogy Oroszországban a legelső teoretikusok, a legelső vezéreimék — ki a faluba sorozni, bevonni a mezögazdasági proletáriátust az osztályharcba és az osztályháboruba. Menjünk ki mind! Én mindig hangsulyozom, hogy dolgozó testület és ne fecsegö testület legyen a tanácsszervezet. Itt a feladat! Felvilágositani a vidéket, felvilágositani a hadseregünket, hogy ki akarja megdönteni a proletárdiktaturát. Ezt csak belülről lehetne megdönteni, de belülről nem fogják megdönteni, mert a proletáriátus lenyakaz mindenkit, aki ezt akarja, mert a proletáriátus meg fog ölni mindenkit, aki ezt a proletárdiktaturát szét akarná rugni."

Szünni nem akaró viharos éljenzés és zugó taps fogadta Kun Béla dühös szavait. A szovjet tagjai felállottak és percekig tapsoltak és éljeneztek.

Ma pedig már jóleső érzéssel állapithatjuk meg, hogy a proletárdiktatura megdölt, s hogy tényleg belülről,

maga a proletáriátus döntötte meg a proletárdiktatúrát, amennyiben maga a proletárság, ugy a fronton, mint a front mögött, undorral fordult el a diktatúrától, mely csak szenvedéses jelent és kétségbeejtő jövőt jelentett a nagy tömegre nézve.

Saját lángjukban égtek el. Maga a proletariátus font tisztító korbácsot, hogy a diktatura kalmárjait kiüzze a közélet templomából

A legkövérebb népbiztos.

Kun Béla után dr Landler Jenő, a 120 kilót nyomó, a legkövérebb népbiztos következett, aki azon piszkosan és gyürötten, amint a harctérről hazajött, lépett be a szovjetbe, s a Kun Béla beszédét követő zaj lecsöndesedtével szót kért.

Landler ügyvéd, a vasuti munkások ügyvédje volt. A körülbelül egy évtizeddel ezelőtt lefolyt vasutas sztrájknak vezetője volt, s a sztrájk lezajlása után, a vasutasokat a szociáldemokrata párt jármába fogta. A legkönnyelmübb emberek közé sorolható, aki állandóan éjjelezett. Valahányszor valamelyik vasutasnak baleset-perét (mert főleg ilyen pereket vitt) megnyerte, s nagyobb összeg ütötte a markát, hónapokig feléje se nézett irodájának, azt ügyvéd öccsére és segédeire bizva, ő maga nyugodtan élvezve a sokat szidalmazott munkanélküli jövedelmet, mit azok számára megkeresték.

A vasutasok között féktelenül agitált. Több izben gyült meg a baja a bírósággal, osztályelleni izgatás és királysértés miatt.

Az októberi forradalmat megelőzőleg a Máv. gépgyárának munkásai, s a gyárba vezényelt csendőrök között véres összeütközés támadván, Landler megelégedetten sürgönyzött egy külföldi hirhedt agitátornak: „Piroska ist angekommen.“ E, nyilván valamilyen előzetes megállapodásra való, jelbeszédes sürgöny feladásakor a rendőrség letartóztatta őt, s csak a Károlyi-rezsim engedte ki a börtönből.

Egyike volt azoknak a szociáldemokratáknak, akik Kun Béláékkal, még a kommunistákkal való fuzió előtt feltünő módon rokonszenveztek.

A jutalom a belügyi népbiztosság volt. Ezen állásában, mely se tudásának, se képességének nem felelt meg, nagyzási hóbortba esett. Mint belügyi népbiztos a közlekedésügyek intézését is magához ragadta.

A belügyi népbiztosság mellett hadtestparancsnoki állást is vállalt. A fronton állandóan szavalt és evett. Főleg evett. Hogy jól ehessen, a környezetében levő katonákat állandóan szabadságolta élelem-beszerzés céljából. Hétfogásos ebédeket ettek ő és vendégei a fronton, amikor mások odahaza éheztek.

Amikor a diktatura bukása után elfogták és megmotozták, — mi sem volt természetesebb, mint ez — nagy mennyiségü kék pénzt találtak nála.

A bolsevizmus letiprása.

„A legprimitivebb észjárásu ember is tudhatja, — kezdte beszédét — hogy abban a pillanatban, amely pillanatban nincs nekünk erönk, hogy a rendszerünket megvédjük, abban a pillanatban ez a rendszer összeomlott és diadaltáncot jár rajtunk az imperializmus! (Ugy van!)

Tessék elolvasni Pichon külügyminiszternek szikratáviratban közölt beszédét, amelyben elmondja egészen világosan, hogy nincs más célja, mint *a bolsevizmusnak a letiprása.* (Ugy van!) Ők a maguk szempontja szerinti demokráciát akarnak.“

Ezek után pedig zugprókátori hazugságokkal jellemezte az entente-imperializmus demokráciájának szerinte sötét világát.

„Nem kivánok semmi mást — folytatta a müvelt prókátor — ennek a piszkos, hitvány, rongy Budapestnek, minthogy négy hétig éljen a cseh vagy román elnyomatás alatt. (Ugy van! Ugy van!) Nem kivánok mást, mint ennyi ideig élvezze a román vagy francia protektorátust. Meg vagyok győződve, hogy azután zum Kreuz gekrochen imádkozna azért, hogy beléphessen a vörös hadseregbe és a proletárdiktaturának becsületes hive lehessen.“

A sárgák.

Beszélt azokról, akik nem hajlandók a vörös hadseregbe szerelmesnek lenni.

„Aki nem látja a vörös hadsereg kitünő voltát, — folytatta inparlamentáris gorombaságait — aki mosolyog, viccel, az gazember, az *sárga.* (Élénk helyeslés.) Vannak közöttünk ilyenek is. (Zaj. Felkiáltások: Itt ülnek közöttünk!) Nem az a kérdés, hogy szocialisták, vagy szociáldemokraták voltak-e. Vannak olyanok, akik, amikor szociáldemokratáknak vallották

magukat, akkor is sárgák, sztrájktörök, hitvány bitangok voltak, (Ugy van! Ugy van! Nagy zaj.) azután kormánybiztosok és egyebek lettek, most röhögnek, viccelnek és ezzel a *defaitizmust alátámasztják.*"

A rebacholók.

Példálódzott a vörös hadseregbeliek viselkedéséről.

„Én jelen voltam, — beszélte el — amikor Abosnál a 101-esek és a 33-asok ugy megverték a 30-ik cseh ezredet, hogy az a legközelebbi hadrendből már egészen eltünt. Igaz, hogy sok vesztesége volt a békéscsabai és a 33-as ezrednek, azonban a halottak között volt a politikai megbizott is, egy 21 esztendős „zsidógyerek." A zászlóaljparancsnok meg négy katona sirt és azt mondották, hogy ezt az embert legjobban sajnálják. Megkérdeztem, ki volt ez, azt mondották: a politikai megbizott. Kérdeztem, hogy miért sajnálják s azt felelték: mert mindig elöl volt és becsületes dologra tanitott bennünket. Beszélgettem a békéscsabaiakkal és a 33-asokkal és mondhatom, hogyha nincsenek is olyan világos fogalmaik a proletárdiktaturáról, de érzésben feltétlenül becsületesebb hivei a proletárdiktaturának, mint sok defaitista, hitvány kormánybiztos. (Élénk helyeslés és taps.)

Csak egyetlen egy dolgot kell nekünk, elvtársaink, szemünk elött tartanunk, hogy igenis, ha proletárdiktaturáról és a proletáruralomról van szó, akkor meg kell vetnünk és üldöznünk kell a proletáriátus olyan rétegét, mely a proletáruralmat ugy képzeli, hogy helyébe ül a régi arisztokráciának, uralmat akar gyakorolni hitványan, *rebacholva és az egész proletárdiktaturát kompromittálva.*"

A szovjetházat fel kell robbantani.

A szovjetházban található defaitistákról volt még további kirohanása is:

„Segitsenek bennünket itthon az elvtársak. Segitsenek olyan irányban, hogy ne viccelljenek, ne legyenek defaitisták. Hiszen milyeneket hallunk? Paulik és Münnich elvtárs lejöttek tegnapelött Budapestről és mind a ketten a nyakamba borultak. A szovjetházban hallották — most ez egyszer nem a szociálista klubban, hanem a szovjetházban és Münnich azt mondotta, hogy azt *fel kell robbantani* — egészen pozitiv forrásból, hogy Böhm megszökött és ellenforradalmár lett, a harmadik hadtestet pedig egész törzskarával együtt felkoncolták. Elvtársak, ilyen hireket terjesztenek és mindezek a katonák közé is eljutnak."

A robbantást néhány hét mulva majdnem elvégezték a Dunán megjelent monitorok s az ellenforradalmár matrózok bizonyára sajnálják, hogy a Landler részéről megrendelt robbantás jobban nem sikerült.

A nemzeti szinü szalag.

A mezögazdasági proletariátust a következő szavakkal aposztrofálta:

„Rá fogunk jutni arra, hogy megtaláljuk azt a becsületes utat, amelyen magunkhoz fogjuk ölelhetni a mezögazdasági proletáriátust és ez elött a mezögazdasági proletár elött vegye le mindenki a kalapját. Nézzék meg a fronton elvtársaim ezeket az embereket, hatszoros-nyolcszoros tulerövel szemben *nem nemzeti szinü szalagért, hanem igenis a proletárdiktaturáért küzdenek.*

Mindegy nekem, hogy hogyan fejezi ki magát. Ha ugy fejezi is ki magát, hogy: tudom mi a proletárdiktatura. A proletárdiktatura az, hogy a paraszt többé ne legyen kutya ebben az országban és ne rabolhassanak és ne zsákmányolhassanak ki bennünket az urak. Elég nekem, ha ezt tudja és sokkal többet ér szememben, amikor ezt tudja és hajlandó meghalni ezért az ideálért és nem itthon kritizál."

Miért kell utánpótlás.

Böhmnek a fogyatékok bekövetkeztére, s az utánpótlás szükségességére vonatkozó szavait Landler a következőképpen egészitette ki:

„A mi fogyatékunkra vonatkozólag ugy áll a dolog, hogy leginkább az az oka ennek, hogy *nincs utánpótlás.* Mert ne gondolják, hogy ezek az emberek mind meghalnak. A 40%-ból nagyon sok megsebesül, de különösen *az ipari proletáriátus* 25—30 napig egyfolytában való strapát nem bir. Ezt pihentetni kell. Ha nem pihentetik, kidül. A gyárban kiszedték a velejét. Ha odajön az a 38—40—50, sőt 55 éves ember és naponta husz kilométert gyalog megtesz, beteg lesz és négy hétre el kell küldeni haza üdülni. Ez mind megszünik abban a pillanatban, amikor nekünk pótlásunk lesz és az embereket okszerüen és gazdaságosan pihentetni tudjuk."

Megverünk mindenkit.

A jobbra-balra vagdalkozó Landler azután azt a nagyhangu kijelentést tette, hogy megverünk mindenkit.

„Megállapitom — mondotta — hogy igenis, *ez a hadsereg feltétlenül meg fogja verni a cseheket, megveri a románokat, szerbeket és a franciákat is.* Megveri egyszerüen annál az oknál fogva, amit október 31-én, amikor Szántóval, Böhmmel, Garbaival és másokkal együtt megcsináltuk a forradalmat, megmondottam, de amiért akkor kinevettek. Akkor azt mondtam: igaz, hogy nekünk 23—24 századunk van, nekik pedig nem tudom én hány ezredük, de mégis mi győzünk, mert azok az ezredek megbizhatatlanok és ha egy hadseregben nincs meg a szellem, akkor az nem hadsereg. És ha a vörös hadseregben megvannak is ezek a bajok, de *a szellem nagyszerü.* Hiszen jobb szellemet csak nem képzelhet el valaki, mint épen a Máv. fömühelybelieknél történt, akiket Böhm elvtárs emlitett, — hogy mikor ezek a feleségeikkel való rossz bánásmód és egyebek miatt borzasztó elégedetlenek voltak s azt mondták, hogy követelik, hogy ne küldjék őket a vágóhidra akkor, amikor otthon családjaik éheznek, — mondom, jobb hangulatot elképzelni sem lehet, hogy ugyanezek a katonák tegnap, önszántukból, mert pihenőnapjuk volt, amikor meghallották, hogy a cseheket támadják a székelyek és azt kérdezték, hogy melyik zászlóalj vállalkozik saját szántából az üldözés megkezdésére, odaállt a 8-asok két zászlóalja és ugy megverte a cseheket, hogy 14 géppuskát is zsákmányolt tőlük."

Emlékeztet Landler nagyhangu kijelentése a korcsmában duhajkodó legényre, aki részegen énekli: Megverek valakit — vagy engem valaki!

„Szóval — fejezte be kivörösödve és izzadtan beszédét — semmi egyéb nem kell, mint az, hogy annak a hitnek, ami katonáinkban megvan, egy paránya szállja meg, mint a szentlélek ezt a hitvány Hinterlandot és akkor igenis, fogunk teremteni olyan hadsereget, amely becsületes proletáruralmat létesit."

Élénk éljenzés és taps követte a szónok beszédét, s a szónok izzadtságát törölgetve hajlongott a hallgatóság előtt.

Payer Károly.

A következő szónok *Payer Károly,* a párnapos későbbi Peidl-kormány belügyminisztere, volt.

Payer vasmunkás volt eredetileg, majd pedig a Szakszervezeti Tanács tisztviselője. Mint ilyen, ő szervezte meg a bányamunkások gazdasági mozgalmát, vezette azoknak sikeres sztrájkjait.

A mindenkori kormányok megtagadták a bányamunkások szakszervezetétől az alapszabályok jóváhagyását, s Payer ezzel szemben ahhoz a módszerhez folyamodott, hogy „A Bánya" név alatt szaklapot szerkesztett a bányamunkások számára, s ez a lap volt azután a bányamunkások szabad szervezetének összekötő kapcsa. Évtizedes küzdelem után jutottak csak a bányamunkások jóváhagyott egyleti alapszabályokhoz, s Payer lett a titkáruk.

1868-ban történt, irja Szabó Ervin a magyar munkásmozgalom multjáról, az alkotmányosság helyreállitását követő évben, hogy a pozsonyi munkások betegsegélyző pénztárt készültek alapitani. Hogy valami alaptőkéjük is legyen, ünnepélyt terveztek, de a rendőrség betiltotta azt. A rendőrség betiltó végzése ellen küldöttséget menesztettek az akkori belügyminiszterhez, Wenckheim Bélához. A miniszter a küldöttséget szóhoz sem engedte jutni, hanem, szivarral a szájában, a következő kis beszéddel üdvözölte: „Munkások vagytok? Dolgoztok szorgalmasan? Egyébbel ne törödjetek. Egyletre nincs szükségtek, és ha politizálni akartok, majd teszek ellene. Egyebet nem tehetek értetek." Szólt és füstfelhőt fujt a küldöttség szemébe.

Ami 1868-ban a pozsonyi munkásoknak nem sikerült, az egyletalapitás, azt Payernek a bányamunkások számára egy emberöltő mulva sikerült csak kiverekedni. Talán sok minden máskép lett volna, ha nem ilyen tulzottan konzervativ kormányzati szellem kezeli évtizedeken keresztül a munkáskérdést...

A Károlyi-rezsim a bányaügyek kormánybiztosává teszi Payer Károlyt, s amikor Salgótarjánban bolsevistaszerü mozgalom ütötte fel a fejét, az ország szénellátását veszélyeztetve, azt Payer erélylyel és okossággal letörte.

A szociáldemokratáknak a kommunistákkal való fuziójába, nehéz szivvel beletörődött, s az egyesült pártot szolgálta. Ugy járt, mint az olyan ember, aki a világért se ugorna

be a hideg vizbe, aki azonban, ha a hideg vizbe belökik, uszni kényelen.

A szovjetben felszólalva, higgadtan, tapintatosan beszélt. A fegyveres védekezés hívének vallotta magát, de nem holmi nemzetközi osztályérdekek, hanem az ország integritása érdekében.

Szakszerüen fejtegette, hogy az entente olyan határmegállapitást állitott fel, mely szerinte „lehetetlenné teszi azt, hogy a proletárság, bármilyen politikai helyzetet, vagy bármilyen államberendezkedést létesitsen itt az országban, meg tudjon élni, exisztálni tudjon".

Apróra kifejtette ezt a bányaiparra vonatkozó érveivel: „Az összes magyar vasbányák, az összes magyar érebányák mind megszállott területre jutnak. Az összes területek, ahonnan mi fát kaphatunk, részben ipari célokra, részben pedig tüzelőanyag részére, azok mind megszállott területen vannak. Azoknál az ipartelepeknél is, amelyeket nagykegyesen nekünk átengednének, a határokat ugy állapitották meg, olyan lehetetlen formában, hogy azoknak az ipartelepeknek fenntartása lehetetlenné válik. Csak rá kell mutatni arra, hogy a salgótarjáni bánya fölött közvetlenül elhuzódó magas hegyet már a cseheknek itélték oda, ugy, hogy abban a percben, amikor a cseheknek tetszik, arról a hegyről akár egy ágyulövéssel tönkretehetik a salgótarjáni telepnek a villamos központját, ugy hogy ott éveken keresztül bányák müveléséről szó sem lehet.

A miskolc—füleki vasutvonalat középen szeli keresztül a határ, ugy hogy mindazok az ipartelepek, amelyek ennek a vasutvonalnak a mentén fekszenek, ránk nézve alig jelentenek valami értéket. Ugyanugy vagyunk a pécsi bányákkal, amelyeknél valószinüleg ugy fogják megállapitani a határt, hogy majd a bányák magyar területre esnek, azonban a bányákhoz vezető vasuti vonalnak az elágazó pontja az idegen állam területére esik, ugy hogy hiába van nekünk ott egy bányánk, a kitermelt mennyiséget elhozni nem tudjuk, legfölebb évek mulva, ha nagy költségek árán, óriási áldozatok árán iparvasutat vagy nagyvasutat fogunk épiteni."

Vágó Béla.

Payer tetszéssel fogadott beszéde után Vágó Béla népbizos emelkedett szólásra.

Vágó Béla egy kecskeméti mészárosnak a fia. Rossz fiu és rossz tanuló volt. Iskolai tanulmányait abbanhagyva Az Est kiadóhivatalába állott be tisztviselőnek, s a vidéki árusitást szervezte.

Még mint diák került be a szociáldemokraták pártmozgalmába s ott örökké ellenzékieskedett. A kommunista mozgalomnak Oroszországból Magyarországba történt átplántálódásánál egyike volt az elsöknek, aki mint afféle éretlen, örök gyerek, sietve csatlakozott a felforgató irányzathoz.

A Népszava ellen rendezett márciusi véres tüntetés után ö is a gyüjtőfogházba került, honnan azután mint belügyi népbiztos lépett ki.

Jellemzö rá nézve, hogy sajtóügyi atyaistent csinálva önmagából, a legelső dolga volt az, hogy a „Vállalkozók Lapja" cimü szaklapot, melynek adminisztrációját legutóbb ö vezette, megszüntette.

A sajtóügyi mindenhatóságát később a lakásügyi mindenhatósággal, majd pedig a hadtestparancsnoki állással cserélte fel. A kis vidéki szinitársulatok szinpadain a felvonulások közben változtatják a szinészek szerepüket. Mire a felvonulók elsö szakasza elhagyja a szinpadot, a felvonulás folytatásaképp, megint csak ugyanazok a szinészek lépnek a szinpadra — más kosztümben.

A diktatura tragikomédiáját elég jó gázsiért játszotta végig Vágó. Amikor a komédia véget ért, a függöny legördül, ö és felesége már Bruckban voltak, hogy szökjenek, s megmotozásuk alkalmával, miként ezt Peregriny rendörtanácsos megállapitotta, 90.276 koronát találtak náluk — kék pénzben.

„Igen nehéz minden izgalom nélkül beszélni — kezdte beszédét — hallva a hallatlanul csüggesztö beszédeket, látva az álmos, utálatos kicsinyeskedést, mely a tanácskongresszuson megnyilvánul. Mindazonáltal, tisztelt elvtársaim, meg fogom próbálni a helyzetet egészen objektive, egészen tárgyilagosan megvilágitani."

Az izgalom nélkül való beszéd, valóban nehezére esett neki. Kecskeméti accentussal ejtve a szavakat, állandóan a padhoz csapkodta a kezében levő jegyzeteit.

Az örökös autó-kérdés.

Legelöször az örökös autó-kérdésről szólott:

„Tisztelt elvtársak! Itt beszélnek arról, hogy mennyire használják a népbiztosok az autókat. Állandó, folytonos téma

az, hogy milyen borzasztón használják a népbiztosok az autókat. És azoktól hallja az ember a kritikát, akik majd megölik az embert azért, hogy autót adjanak nekik. (Ugy van!) A vidéki direktóriumok, a vidéki vezetőemberek szinte megölik az embert, mert ők minden körülmények között autón akarnak járni abban a kis faluban. Ez az egyik fő témája, egyik fő és lényeges jellemvonása az itt lefolyt vitának."

Az örökös politikai megbizottak.

Azután a politikai megbizottak örökös kérdésére tért ki:

„A másik főjellemvonása az itt lefolyt vitáknak a politikai megbizottak kérdése, amely politikai megbizottak nagy részét ezek ellen a határtalanul könnyelmü, nevetséges, gyermekes vádakkal szemben meg kell védenem. Azoknak a becsületes, kitartó, agitációs munkáját ugy beállitani, ugy általánositani nem lehet és akik igy beszélnek a politikai megbizottak dolgairól, akik ilyen módon általánositanak, azok nem tesznek egyebet, mint a saját kis ügyeiket akarják elleplezni. (Ellentmondások. Nagy zaj.)

Jobb lesz, tisztelt elvtársak, ha ezt a kérdést nem feszegetik, mert én előveszem a dossziemet, és mindazokat a dolgokat, amelyeket vidéken a vidéki munkástanácsoknál, a vidéki vezető embereknél tapasztaltam. Akik sülve-főve együtt élnek és dolgoznak a volt szolgabirákkal és papokkal, akik állandóan sülve-főve együtt vannak a földbirtokosokkal és gazdákkal, azoknak nincs semmi joguk a budapesti munkásságot kritizálni.

Ha én előveszem azt az adathalmazt, ami a belügyi népbiztosságnál van, akkor igen furcsa dolgok fognak kisülni amelyeknek egyik csucspontja, egyik inkarnációja az, hogy itten ebben a teremben olyan elvtársaknak, akik hosszu éveken keresztül ültek a börtönben, akik hosszu évtizedeken át szenvedtek a proletariátusért, azoknak a szemébe mer kacagni egy szolgabiró, akit a félegyházai munkástanácsból küldöttek ide. (Gyalázat!) Engedelmet kérek, ezek nem ide valók, — ott ülnek a vidéki munkástanácsokban. (Ellentmondások. Nagy zaj. Felkiáltások: Nem mindenütt!) Majdnem mindenütt, ezt állitom és hajlandó vagyok bizonyitani. (Folytonos zaj. Felkiáltások: Nem áll! Vonia vissza! Nevezze meg! Akinek nem inge, ne vegye magára! Elnök csenget.)

Nagyon helyes, akinek nem inge, ne vegye magára. Aki nagyon tiltakozik ellene, annak bizonyosan van oka arra,

hogy nagyon lármásan tiltakozzék. Azok a vádak, amelyek itten elhangzanak, elsősorban a budapesti proletárságot érdeklik, amelynek testéből-lelkéből származó agitátorok mentek ki a vidékre."

A morgó szakszervezetek.

A megtámadott szakszervezetekről is szólott:

„Ugyancsak tiltakoznom kell, tisztelt elvtársaim, ama közbeszólás ellen, amely a szakszervezetek vezetőivel szemben akart valami hangulatot teremteni. Ez ellen tiltakozom, mert hogy a vörös hadsereg ma ilyen állapotban van, ez a szakszervezeteknek köszönhető. (Ugy van! Lelkes taps.) Ha azok néha morognak is, néha okoskodnak és néha olyan kijelentést tesznek, amely fáj az embernek, de ha baj van, akkor mind egy szálig ott állnak a veszélyeztetett ponton és segitik a proletárdiktatura kiépitését. (Ugy van!)

Ellenben, ha vannak ott olyanok, akik nem odavalók, ha vannak ott olyanok, akik ebben az ocsmány, ebben az undorító defaitizmusban részesek, ha vannak olyanok, akik elősegitik a kijelentéseikkel azt a pogrom-agitációt, ezeknek épugy ott a helyük az akasztófán, mint Windisch-Graetz hercegnek. (Ugy van! Taps.)

Tisztelt elvtársak! Az a kritika, amely különösen a vidékről jött, igen sulyos következményekkel jár és az a kicsinyeskedő kritika, amely ezt a kongresszust jellemzi..."

Egy hang kérdezni bátorkodott: „Ki kicsinyeskedett?"

Zajos kavarodás támadt az izzó hangulatban, s az elnök, Bokányi Dezső, izgatottan felállva az elnöki székről, rámutatott a közbeszólóra, s annak környezetére és leterrorizálta azokat:

„Tessék hallgatni! Nagyon meglep az egész tanácskozás ideje alatt, hogy az elvtársak ott nem tudom melyik munkástanács képviseletében állandóan felszisszennek, valahányszor egy-egy keményebb birálatot hallanak."

Az antiszemita ellenforradalom.

„Az a kicsinyeskedő kritika — folytatta Vágó az izgalom lecsendesedtével beszédét — amely ezt a kongresszust jellemzi, a legsulyosabb következményekkel járt a vidéken és nagy mértékben hozzájárult ahhoz az itt-ott fellobbanó ellenforradalomhoz, amely ma mindenütt bontogatja a szárnyait és amellyel ugyancsak el fogunk majd tudni bánni. (Ugy van!)

Aki, tisztelt elvtársaim, ezen a helyen kijelentést tesz,

az jól gondolja meg magát, mert odakünn minden szavát latra teszik. Amikor az a vidéki gazda, az a pap, vagy az a gróf *antiszemita hecceket, pogromra való uszitást csinál* és agitál ott kint a Hinterlandban, akkor, tisztelt elvtársaim, ehhez az agitációhoz igen *kitünően hozzájárul az a határozottan antiszemita szellem, amely itt a kongresszuson egyes kiküldöttek szájából megnyilvánult.* (Ugy van!)

Tisztelt elvtársaim! Ha van egy régi szervezett munkásnak bátorsága, vagy esztelensége kimondani azt, hogy *olyan alakok futkosnak künn az országban, akikről még a pajesz sincs kellőképen levágva*, akkor, t. elvtársaim, nem szabad csodálkozni afelett, ha az egész országban azzal agitálnak, hogy zsidók kezében van a hatalom, zsidók akarják az egész országot tönkretenni és zsidó uralom pusztitja ezt a szegény keresztény Magyarországot."

Simon Mózes „elvtárs" közbeszólott: „*Vén Zoltán* volt a direktóriumukban, azért beszélnek igy!"

„Most egy pár helyen jártam, t. elvtársaim — beszélt tovább Vágó — amely helyeken a legvadabb ellenforradalmi agitáció folyt a parasztok között. És akarják az elvtársak tudni, hogy mi volt az agitációnak az anyaga? Az agitáció anyaga az volt, hogy mig a szegény ember koplal és nyomorog, addig itt Budapesten a népbiztosok állandóan autón járnak, amig a munkásság nem tud megélni, addig a népbiztosok fényesen élnek és dözsölnek, és azok a vidékre kiküldött csirkefogó zsidó kölykök, pajeszos fickók, akik az országot bejárják, el akarják venni a szegény ember javát és boldogságát.

Sok tekintetben meglehetősen azonosnak találtam ezt azzal a kritikával, amelyet elég merészek voltak az elvtársak itt szájukra venni. T. elvtársaim! Nem kritizálni, nem a benzint hánytorgatni, nem a diktatura kezdetének gyermekbetegségeiből kiindulni és azokat firtató kritikát hangoztatni, hanem tessék kimenni dolgozni, éjt-napot tölteni a parasztság között, hogy amit eddig elmulasztottak, azt igyekezzenek helyrepótolni és ahol eddig helytelen politikát csináltak, azt valahogy helyre tudják hozni.

T. elvtársaim! Ha a szegedi munkásság, a debreceni munkásság igy gondolkoznék, akkor igen furán néznénk ki. Vannak politikai megbizottak, olyanok is, akikről még nem egészen vették le a pajeszt, akik 8—10 kilométert csusztak hason hogy átcsuszszanak a demarkációs vonalon és vigyék a hireket a front mögött lévő városokba."

A politikai megbizottak sáskajárása.

„A debreceni munkások — fejtegette Vágó — szintén átélték *a politikai megbizottak sáskajárását* s ezt a társaságot én védeni nem akarom, mert *ez a banda valóban tele volt a legszemenszedettebb kapcabetyárokkal, szélhámosokkal és oda nem való szennyes elemekkel*, amely elemeket a forradalom első vihara zavart fel, nekik is részük volt bennük, a debreceni munkások is látták, hogy a népbiztosok fényesen jobbrabalra autóztak, de nem arra gondoltak, hanem kiverték az ellenséget a városból."

1440 darab tojás.

„Az a volt kormánybiztos elvtárs — célzott Vágó Iványi Sándor „elvtárs" beszédére — aki olyan nagyon hánytorgatta azt *az 1440 darab tojást*, amelyet Budapestre küldöttek azóta, mióta diktatura van, jellemző példája annak, hogy milyennek nem szabad a diktaturának lennie. Abból a községből, amely községben tényleg a legerősebb klerikális és antiszemita izgatás folyik, abból a városból, t. elvtársaim, nem igen kap élelmiszert a budapesti munkásság. Pedig vannak raktárak, amelyek zsufolva vannak szalonnával és más egyéb élelmicikkekkel, de ugy látszik, az az elvtárs, aki nagyon helyeselt akkor, mikor azt mondta valaki, hogy okkal-móddal, itt és ott, igy és ugy, nagyon magára vette és ugy érezte, hogy az a politika, amit ott csinálnak, nagyon megfelelő, összecsókolódzni a helyi burzsoáziával, s becsületesen, tisztességesen együttmüködni a vagyonos gazdákkal."

Vidéken nincsen diktatura.

Tulzottnak tartotta Vágó azt az előzékenységet és megbecsülést, amelyet a munkásság állitólag a kisgazdákkal szemben tanusitott.

„Ha ma ellenforradalmi agitáció van a vidéken — mondotta —, ha ma itt is, ott is fellobog az ellenforradalom tüze, ennek oka az, hogy a kisgazdákkal, illetőleg a paraszt birtokosokkal szemben való kiméletet kissé tulhajtották, és ha a vidéki munkásság és a vidéki szegény parasztság lázong a diktatura ellen, az nem a diktatura ellen lázong, hanem az ellen lázong, hogy a m i v i d é k e n t ö r t é n i k, a z n e m d i k t a t u r a.

Nem kell elvenni a paraszt földjét, hanem guzsba kell kötni kezét-lábát, a diktatura erejével kényszeriteni arra, hogy szolgálja a tanácsköztársaságot. (Helyeslés és taps.) Ha ma vidéken baj van, ez onnan van, hogy az elvtársak nem járnak ki a falvakba és nem dolgoznak, hanem idejönnek és az a legfőbb gondjuk, hogy a Vigszinház előtt négy népbiztosnak az autóján a feleségei vagy a gyermekei ülnek."

„A zsidó az oka mindennek."

„Ma a lázadás, ma az elégületlenség a zsidók ellen irányul. A zsidó az oka mindennek, a zsidók vettek el mindent a szegény embertől, a zsidó az oka annak, hogy ilyen szörnyü közélelmezési viszonyai vannak a vidéken dolgozó birtoktalan parasztságnak. Ezzel szemben azt ajánlom, hogy nincs helye a sok kritikának, hanem rögtön ki kell menni a faluba és fel kell világositani a szegény parasztságot arról, hogy az ő érdeke ellentétes a gazdag parasztéval, mert az egész pogrom-agitációt, az egész ellenforradalmi tüzet a birtokos parasztság csinálta. (Ugy van! Ugy van!)

A birtokos paraszt és a zsidó szövetsége az, amit a vidéken le kell törni. (Ugy van! Ugy van!) de nem azzal a módszerrel, amely módszer itt uralkodik, hogy: odaállunk a kisgazdák, odaállunk az arisztokraták, odaállunk a papok politikája mellé és zsidóellenes hangulatot csinálunk, szitunk és támogatunk a tanácskongresszuson, hanem ki kell menni a faluba és fel kell világositani a parasztságot, hogy ott is ki kell törnie az osztályharcnak a szegény és a gazdag között.

Amióta Vágó ezt a beszédet elmondotta, ki is tört a harc, sajnálatos módon, a falun, de nem egészen olyan értelemben, mint ahogy azt Vágó elképzelte.

A diktatura csak belülről bukhatik meg.

Ő is ugyanazzal végezte szavait, mint kitünő cimborája és mestere, Kun Béla:

„A diktatura kivülről nem bukhatik meg; ha megbukhatik, kizárólag belülről bukhatik meg."

Hosszantartó élénk éljenzés és taps kisérte az igazságos megállapitást és Vágó még egy utolsó nagyot csapott le a jegyzeteivel az előtte levő padra, az igazság megerősitése kedvéért.

(Vége következik.)

„Az Üzlet" kiadása. Légrádi Testvérek nyomása.

Légrády Testvérek nyomása, Budapest.

Sötét felhők boritják a politika látókörét. E pillanatban nem tudni, mi lesz Magyarország jövendő sorsa, önállóan épitheti-e ki a maga jövőjét. En a sötét felhőkre szegezve aggódó tekintetemet, ugy látom, hogy Mikszáthnak ma is igaza van: *az igaz magyar politika nem lehet más, mint az önálló Magyarország kiépitése.*

In usum delphini.

A francia IV. Guigo pajzsán látható delfinhalról dauphinneknek nevezett francia trónörökösök számára XIV. Lajos meghagyásából, Bossuet és Huet, a királyi hercegek nevelői, az ókori klasszikusoknak egy 64 kötetes külön kiadását (in usum delphini) rendezték sajtó alá. E kiadásból gondosan kihagyták minden, a fiatalság illemét és a fejedelmi méltóságot sértő helyet.

A tanácsköztársaság sajtó alá rendezte a tanácsok országos gyülésének naplóját. A 280 nagy kvart alaku, az Atheneum-nyomdájában készült könyv cimlapján az olvasható, hogy a könyv a munkás- és katonatanácsok gyorsirodájának feljegyzései alapján készült. A naplónak ez a nyilvánosság számára készült kiadása, in usum delphini, meg van hamisitva. Kihagyták belőle mindazokat a helyeket, melyek a kommunista illemet és a proletárdiktatura méltóságát sértik. Bousset és Huet szerepét Gábor Andor főcenzor „elvtárs" végezte, lelkiismeretesen örködve a tanácskormány érdekeire . . .

Végszó.

Kortörténeti adalékokat szolgáltattam a nyilvánosság számára munkámban, amikor a kihagyott helyeket is, valószinüleg a diktatura volt urainak bosszuságára, közreadni bátorkodtam.

Megjegyzéseim, melyekkel a beszédidézeteket kisértem, e beszédek árnyékai. Az olvasó bizonyára nem veszi tőlem rossz néven, hogy a beszédidézetek olvasása közben igénytelen megjegyzéseim árnyékában időről-időre megpihenhet az agya s elmerenghet a tisztelt szovjetben elmondottakon, elmerenghet a szovjet-gazdálkodás rémuralmán . . .

E rémuralomról összegyüjtöttem egynémely érdekes, eddig ismeretlen adatot, s a rémuralom intézőiről, a szovjet egyes szónokairól igyekeztem hü fényképet adni.

6. füzet. *Ára 5 korona.*

A tisztelt szovjet

A szovjetülések szenzációs leleplezése.

Gyorsirói feljegyzések alapján irta:

MORIN

A 6. FÜZET TARTALMÁBÓL:

Rokkantakat vonultattak be a vörös hadseregbe. — Nincs utánpótlás a hadsereg részére. — Az uj militarizmus. — A képmutató. — A forradalmi törvényszék titkai. — Vasvillával fogadják a sorozókat. — Dzsentrik a munkástanácsban. — Aki a harctérre küld másokat. — Az ünnepi körmenet bolránya. — Ki az antiszemita? — Érdemrendeket ad a diktatura. — Leszerelt ellenforradalmár. — Terror-csapatok. — A vasutasok megtagadják a bevonulást. — Ellenforradalom Zalában. — A vasmunkások Böhm ellen. — A sebesültek panaszai. — A népbiztosházati botrány. — Puccs a közellátási népbiztosságnál. — A nagy puritán. — A női apostol. — Ki a proletár? — A kommunizmus és az egyház. — Elfüntetik a szolgabirákat. — Szégyelje magát Hamburger! — A kommunisták összeszerződése. — A „Hangya" emberei jó kommunisták. — A burzsoa, mint utcaseprő. — Kórházi botrányok. — Protekciós balatoni nyaralók. stb. stb.

Légrády Testvérek nyomása, Budapest.

Cenzurat postul Budapesta.
Anul 1919 Luna X. Ziua 10.
Gavrilescu m. p.

A TISZTELT SZOVJET

Ezen cim alatt a szerző gyorsirói feljegyzések alapján ismerteti a szovjet-ülések lefolyásának hű képét és az ott elmondottakhoz füzi a maga, részint komoly, részint szatirikus megjegyzéseit, melyek az egész szovjet-gazdálkodást leleplezik. Annak idején, amikor ezen, egyes részletükben szenzációsan érdekes ülések lefolytak, a bolsevista szellemben szerkesztett napilapok tudósitásaiból az ülések lefolyásáról csak torzképet kaphatott a közönség.

Az előző öt füzet az I—VII. szovjet-ülés lefolyásának, valamint a VIII. szovjet-ülés egy részének ismertetésére terjedt ki. E füzetekben szó volt a szocializálási, a pénzügyi, a földmüvelésügyi, a külügyi és közellátási népbiztosok jelentéséről, a jelentésükhöz füződő vitáról és a legutóbbi füzet a hadügyi, helyzetől megindult vita egy részének ismertetésével fejeződött be. E vita folytatását, valamint a tárgyalások további menetét találja meg az olvasó a jelen utolsó füzetben.

Az előző füzetekből példányok kaphatók „Az Üzlet“ kiadóhivatalában (Budapest, VI., Andrássy-út 29.)

Szántó Béla.

Böhm Vilmos hadseregföparancsnoknak a hadügyi helyzetről szóló jelentéséhez hozzászólott Szántó Béla hadügyi népbiztos.

Szántó, aki a legfőbb katonai poziciót érte el az országban, mint szürke gabonaüzleti praktikáns kezdte a pályafutását. Tizenöt évvel ezelőtt azon kevesek egyike volt, akik a magántisztviselők szervezkedését az „osztályharc alapján állva“ követelték. Évről-évre szaporodott ezeknek a száma s végül is az övék volt a többség, s Szántó a Magántisztviselők Országos Szövetségének elnöke lett.

A háborut mint katona szolgálta a fronton, s mint zászlós orosz fogságba esett. Oroszországban ő is beleesett a bolsevizmus fertőző betegségébe, s hazakerülvén, a Károlyi-regime idejében kitünő álláshoz jutott. Weltner Jenö (Weltner Jakab öccse), az Egyesitett Városi Villamos Vasutaknak betegpénztári tisztviselőből lett kormánybiztosa, a vállalathoz (az elsőnek nevezte ki Szántót. Megmutatta ezen állásában Szántó, hogy miként kell „az osztályharc alapján állva“ azt méltóan betölteni, amennyiben egy tollvonásnyit sem dolgozott.

Annál lázasabban szónokolt a bolsevisták gyülésein. Kun Bélával együtt öt is gyanuba vették a Népszinház-utcai véres tüntetés miatt, s a gyüjtőfogház zárkáját csakhamar a hadügyi népbiztosi szobával cserélhette fel.

Hadügyi népbizosi szereplésének egyik feljegyzésre érdemes momentuma volt az, hogy 500.000 koronát vett fel discretionális kiadások céljára. Takarékosan bánt ezzel a rendelkezési alappal, mert amikor, a diktatura bukásakor, Ausztriába akart szökni, a határon történt megmotoztatása alkalmával még 113.500 koronát találtak nála — kék pénzben.

Rokkantakat vonultattak be a vörös hadseregbe.

„A vörös hadsereggel szemben — ecsetelte Szántó, Böhmmel versenyezve az őszinteségben, a szovjetben a vörös hadsereg helyzetét — eddig egyedül és kizárólag a szakszervezetek és ezen belül egyedül a budapesti proletariátus tette meg a kötelességét. (Zaj. Halljuk! Halljuk!)

Május 3-án a munkásoknak óriási tömegei vonultak be a laktanyákba és május hó folyamán módunkban állott az egész hadseregot majdnem kizárólag a budapesti munkásságból ujjászervezni. Nagyon természetes, hogy olyan tempóban, mint ahogy ez májusban történt, ezt juniusban folytatni nem lehetett. Azonban a hadsereg veszteségeinek a tempója nagyobb volt mint amilyennek különben ennek lennie szabad lett volna. Ennek magyarázata abban rejlik, hogy május 3-án, amikor a munkások bevonultak a laktanyákba, nem vetették őket orvosi vizsgálat alá, hanem ugy, ahogy jöttek a gyárakból, ahogy letették a gyárakban a kalapácsot, *akár rokkantak voltak, akár alkalmasak voltak, mindenki egyformán katonaruhát huzott és kiment a frontra.*

Nagyon természetes, hogy a fronton ezek nem birták ugy a strapát, mint akik megelőző orvosi vizsgálat alapján vonultak volna be. A hadügyi népbiztosság azonban kellő időben megtette az intézkedéseket az utánpótlás tekintetében. A szakszervezetek e tekintetben is a legmesszebbmenő módon támogatták a hadügyi népbiztosságot, azonban egyedül és kizárólag az ipari munkásszakszervezetek. Mert itt ujra meg kell állapitani, hogy *a földmunkások részéről a hadsereg semminemü támogatásban nem részesült.*“

Vágó Béla népbiztos közbekiáltott: „A zsidókat tudják szidni.“

Nincs utánpótlás a hadsereg részére.

„Utánpótlást nem kaptunk — folytatta Szántó —, ahol sorozásokat rendeltünk el, állandóan szélhuzás történt. A Dunántul is igy volt, ugy hogy csak nagyon erélyes fellépéssel és erélyes rendszabályokkal lehetett az ottani állapotokat tisztázni és rendbehozni.

Csak az erélyes fellépésnek köszönhető, hogy a Dunántul valamelyes eredményt tudtunk elérni.

És mikor a dolgozók általános védkötelezettségét a kormányzótanács életbeléptette, amikor a sorozásokat ennek alapján elrendeltük, meg kell állapitanom azt, hogy a vidéken ugyszólván tehetetlenek vagyunk az általános védkötelezettség életbeléptetését illetőleg. Tehetetlenek vagyunk épen azon defaitista és ellenforradalmi agitáció következtében, amely itt különösen az utolsó héten lábra kapott. Ennek következménye az, hogy nemcsak a vidéken, de Budapesten sem akar a munkásság eleget tenni az általános védkötelezettségnek. (Mozgás.)

A szervezett munkásokon kivül azok, akik az általános

védkötelezettség alá esnek, egyáltalában nem tettek eleget azon kötelezettségnek, amely az általános védkötelezettségből kifolyólag reájuk hárult volna.

S itt felvetődik az a kérdés, hogy mit tegyünk ezekkel szemben?"

Böhm Vilmos hadseregfőparancsnok közbekiáltott: „Ezekkel szemben erélyes kezelése a diktaturának szükséges!"

Se öles, izlestelen plakátok, se jó agitátoroknak a Dunántulra való küldése se a proletárdiktaturának erélyes kezelése nem hozhatták meg a kivánt eredményt, oly elemi erővel állott ellent a Dunántul lakossága, mely ösztönszerüen undorodott a bolsevizmus szolgálatától.

Azt sem fölös dolog leszögezni, hogy Szántó beismerte, amit egyébként mindenki tudott, miszerint „a dolgozók általános védkötelezettségét" a kormányzótanács életbe léptetvén, ennek alapján s o r o z t a t t a k. Amikor pedig Romanelli ezredes Kun Bélát kérdőre vonta a sorozások elrendelése miatt, K u n B é l a l e t a g a d t a a s o r o z á s o k e l r e n d e l é s é t (hiszen csak burzsujjal szemben kellett hazudnia, ez pedig az ő külön erkölcsi kátéja szerint szabad) és a dolgozók általános védkötelezettségének" életbeléptetését a világ legártatlanabb intézkedésének tüntette fel válaszában.

Az uj militarizmus.

„Én is azon az állásponton vagyok — folytatta fejtegetéseit Szántó —, amit Böhm elvtársam mond tudniillik a diktaturának erélyes kezelése szükséges. De kérdezem én önöket, vajjon lehet-e erélyes kezeléséről a diktaturának beszélni akkor, amikor itt a kongresszuson arról csevegnek, arról beszélnek és ezzel valósággal kihivják a kritikát, hogy itt e g y u j m i l i t a r i z m u s t a k a r n a k t e r e m t e n i? (Felkiáltások: Kunfi!)

E z t e o r e t i k u s v a l a m i. Mit jelent a militarizmus? A militarizmus a régi imperializmus korában a kapitalizmusnak egy erőszakos szervezete volt, amelylyel a kapitalizmus elnyomta a proletariátust elnyomta undokul, aljasul, mert erre az elnyomásra nem saját soraiból rekrutálta az erőket, hanem a proletariátus soraiból, a proletariátust használta fel arra, hogy a proletariátus segitségével nyomja el magát a proletariátust. (Ugy van! Ugy van!)

Mi most, elvtársaim, a saját sorainkból sorozzuk a katonákat, mi most nem elnyomó hanem felszabaditó hadsereget szervezünk magunknak, amely felszabaditja a proletariátust."

Akárhogy csürte-csavarta pedig Szántó a fogalmakat, annyi bizonyos, hogy aki a vörös hadsereg katonájaként megsebesült, nyomorékká lett, vagy meghalt, az egy uj militarizmusnak volt az áldozata. A nyomorékká lett embereket itt e földön, s a meghaltakat a tulvilágon nem érdekelte nagyon az, hogy mennyiben tényleg csak t e o r e t i k u s állitás a vörös hadsereg megteremtőinek militarista politika üzésével való vádolása. Ők a prakszisból szürték le erről a politikáról a maguk fájdalmas, tapasztalati megállapitását.

Ami pedig azt az állitást illeti, hogy csak a proletariátus soraiból soroztatott a diktatura, ez egyszerüen valótlanság volt, miként ezt minden plakátot olvasó ember tudta.

A képmutató.

„Itt nagy hangon kijelenteni — folytatta Szántó — hogy el sem tudom képzelni azt, hogy ma más uralom is lehetséges legyen, mint proletárdiktatura; nagy hangon kijelenteni azt, hogy innen visszafordulni nem lehet; nagy hangon hasonló kijelentéseket tenni, közben azonban elhinteni a defaitista hangokat ugyanabból a szájból, nem járja és aki ilyent mond, az *nem becsületes* az én szememben."

Óriási helyeslést váltottak ki az idehaza uniformisban feszengő, s másokat a halál torkába küldő Szántónak ezek a „bátor' sértései.

Nyisztor György felkiáltott: „Aljasság!" Egy ismeretlen hang közbeszólott: „Ez a Kunfiék politikája!" Gábor Károlynak, az ismert közbeszólónak hangja ráduplázott: „Halál reá!"

A forradalmi törvényszék titkai.

Azután rátért Szántó a budapesti forradalmi törvényszékre, melylyel nem volt megelégedve.

„Bizonyos tekintetben — mondotta Szántó — tehetetlenek vagyunk, elvtársaim. Ha ma valakit tetten érnek, ha ma valakit letartóztatnak, holnap ki kell eresztenie a fogságból, mert nyomban a legkülönfélébb befolyások érvényesülnek az ellenforradalmárok érdekében. (Zajos felkiáltások: Gyalázat!)

Én megmondom őszintén, ugy, ahogy van. Ez igenis joggal elkeseriti a munkásságot, hogy az ellenforradalom vádja alatt terheltek közül eddig még jóformán csak proletárokat végeztek ki, (Ugy van! Zaj.) *burzsoát még alig végeztek ki.*

Elmondok önöknek egy esetet. Vidéken ellenforradalom volt. A katonaság aktiv részt vett ebben az ellenforradalomban, vagy 15 letartóztatás volt és ebből kifolyólag két halálos ítéletet hoztak és ezek az aktiv ellenforradalmárok, akiket halálra ítéltek, akikről bebizonyosodott, hogy elfoglalták katonasággal a postát, megszüntették a diktaturát, letartóztatták a politikai megbizottakat, kegyelmet kaptak, ellenben azt a vörös őrt, aki Budapesten lop, az Országház-téren tizezer ember jelenlétében végezik ki."

Gábor Károly megint csak közbeszólott: „Gyalázat! Disznóság!"

Azóta már arról a gyalázatról és disznóságról is értesültünk, hogy a parlament és a Batthyány-palota pincéjében, valamint a Duna partján, a jóhirü, fegyházból kiszabadult Lenin-fiuk, a budapesti forradalmi törvényszék itélete nélkül is a másvilágra küldöttek néhány ártatlan burzsoát.

„A budapesti forradalmi törvényszék — folytatta Szántó — már nem akcióképes és nem alkalmas arra, hogy a proletárdiktatura egyik erös és megbizható szerve legyen, mert ö maga is látta, hogy valahány halálos ítéletet hozott, mind megváltoztatták oly módon, hogy az valósággal felháboritó. Miután látja, hogy ítéleteinek nem tudott érvényt szerezni, nem akarja magát nevetségessé tenni és inkább nem hoz halálos ítéletet, csakhogy ne kelljen később öket felmenteni."

Megint csak nagy zaj keletkezett. *Fiedler Rezső* népbiztos közbeszólott: „Egyszerüen kieresztik a burzsujt!" *Nyisztor György* népbiztos szigoruan harsogott: „Fel kell rugni a forradalmi törvényszéket!" *Agoston Péter* népbiztos, a Leninfiukkal konkurráló, ugyancsak jóhirü, s ugyancsak szabad férfiu, az elnöki székből szólott bele a vitába: „Rá kerül később a sor a burzsujok kivégzésére is!"

Vasvillával fogadják a sorozókat.

A vörös hadsereg pótlására visszatérve, befejezésül a következöket mondotta Szántó:

„Azokkal szemben, akik itt a városban ki akarják vonni magukat a védkötelezettség alól, lesz erönk eljárni. A vidéken azonban önöknek nemcsak fizikai erövel, hanem szellemi fegyverekkel is segitségünkre kell sietniök. Segitségünkre kell sietniök azzal, hogy amikor a sorozóbizottságok megjelennek, akkor ne ugy — mint az tegnapelött történt — *vasvillával fogadják azokat*, hanem az agitátorok, a falusi munkástanácsok menjenek ki eléjük, segitsék öket munkájukban és szállitsanak katonát a vörös hadseregnek."

A szovjet urai éljeneztek és tapsoltak, a vidéken pedig tovább is vasvillával dolgozott a — nép.

Hol vannak a szakszervezetek?

A következö szónok gyanánt *Bogár Ignác*, a nyomdász-szakszervezet volt tisztviselöje jelentkezett.

„Rendkivül tapintatlannak tartom azt, amikor valaki közbeszól, hogy *hol vannak a szakszervezetek?* Évtizedek óta magam is, mások is, nagyon sokan, akik itt vannak, a szakszervezetekben lelkiismeretesen, becsületesen dolgoztak és ha ma Magyarországon proletárdiktatura van és lehet, az tisztán és kizárólag a szakszervezetek évtizedes munkájának köszönhetö. (Ugy van! Ugy van!) Ne becsüljék le a szakszervezetek munkáját, mert akkor, abban az időben ugy és csak azokban a keretekben lehetett dolgozni. A szakszervezetek rendkivül nagy munkát végeztek, különösen Magyarországon, mert hiszen tudjuk, hogy nálunk hiányzott a kultura, nálunk a tömegek jobban el voltak bulitva, mint külföldön, mégis sikerült óriási eredményeket elérni. És ennek a gyümölcsét élvezik ma önök. Hogy hol vannak a szakszervezetek?

Engedelmet kérek, ha nem lett volna szakszervezet, hol lenne ma a vörös hadsereg? Hogyan bizhatna Böhm az ö hadseregében, ha az nem tiszta szakszervezeti munkásokból állana?"

A szakszervezetek fogadatlan prókátorát pedig a diktatura bukásakor azzal fizette ki a nyomdász-szakszervezet, hogy kitette a szürét s mindenki mást is, aki a diktatura szolgálatába szegödött, kitessékelt. Bogár szolgálta, valósággal agyonszolgálta a diktaturát.

Szociáldemokraták és kommunisták.

„Március 21-én egyezséget kötöttünk mi, munkások, — mondotta Bogár a fuzió buzgó házasságközvetitöje — megszüntek a szociáldemokraták és a kommunisták, *csak szocialista-kommunisták vannak;* kell, hogy ezt végre respektáljuk is. De bocsánatot kérek, nem mindnyájan születtünk kommunistáknak és ha ma egy táborban vagyunk, akkor szentesitsük ezt azzal, hogy becsüljük meg egymást és feltételezzük a jóhiszeműséget."

Dzsentrik a munkástanácsban.

„Ha a vidéki direktóriumokat nem jól választották meg, — fejtegette Bogár — egész tárgyilagossággal megállapithatom, hogy a *fővárosban* is ugyanaz történt. (Ugy van! Ugy van!) És ha ez igaz, akkor nem siránkozni kell, hanem radikális elhatározással azon kell lennünk, hogy az oda nem való emberek minél előbb kitakarodjanak és akkor mehetünk tovább, dolgozhatunk az ügy érdekében. Vidéken — szó sincs róla — választottak be szolgabirákat, papokat, jegyzőket, de ugyanugy *Budapesten megválasztottak dzsentriket* és nem tudom én kiket, akik teliesen megbizhatatlanok (Ugy van! Ugy van!) és nem tudom, hogy nem ott szitják-e az ellenforradalmat ellenünk."

Ha Bogár azt mondta, hogy dzsentrik ülnek a budapesti központi munkás- és katonatanácsban, ugy bizonyára ilyen is volt a helyzet. Bogárnak tudnia kellett, hisz ő volt a budapesti központi munkás- és katonatanács egyik elnöke, amolyan polgármester-féle.

Aki a harctérre küld — másokat.

Bogár helyeslőleg nyilatkozott Böhmnek arról a gondolatáról, hogy fejezze be hamarosan a szovjet tanácskozásait, s menjen m i n d e n k i a harctérre.

„M e n j e n k i m i n d e n k i a h a r c t é r r e — mondotta nagy határozottsággal Bogár. — Nem kell arra várni, mig politikai megbizottak lesznek, hanem talán fegyverrel a kézben hozzanak áldozatot a proletárdiktaturáért. Az a vélemény, hogy a proletárdiktaturából megéljenek, lehet cél: de végeredményben nem lehet üdvös a mi ügyünkre. Már pedig megállapitom, rendkivül sok ember van, aki teljesen félreérti a proletárdiktaturát, egyéni érdekeinek kielégitésére kivánja felhasználni, amit azonban szintén meg kell szüntetnünk.

Tessék a hadügyi népbiztosságnak e l r e n d e l n i a á l t a l á n o s m o z g ó s i t á s t. (Helyeslés. Engedelmet kérek, minket proletárokat nem kérdezett meg a régi rezsim, hogy akarunk-e menni vagy sem és mi sem kérdeztük, hogy milyen idegen érdekekért kell harcolnunk. (Igaz! Ugy van!) Ezzel szemben mi azt mondjuk, elmégy a harctérre küzdeni s ha itthon maradnak gyermekeid, vagy szüleid, ellátjuk azokat, adunk neki élelmet, mindent, de kutyakötelességed velünk harcolni, mint ahogy mi is kötelesek voltunk annak idején velük menni az ő érdekeikért. Ezért a kormányzótanácsnak sürgösen foglalkoznia kell azzal a gondolattal, hogy elrendelje az általános mozgósitást és mindenki kutyakötelességének kell hogy tartsa, az uj állami és társadalmi berendezkedés érdekében velünk együtt harcolni. (Felkiáltások: Vigyázni kell a burzsujokra!) Ott kell vigyázni, kint a frontokon, akkor nincs okunk félni.

Ugy látom, hogy nagyon sok ember van, akinek nincs dolga. Egy hét óta látom a telt karzatokat. Emberek itt állnak vagy ülnek tétlenül, (Igaz! Ugy van!) amiből megállapithatom, hogy még mindig elegen vannak, akik majd meg tudják, illetőleg meg fogják védeni a Tanácsköztársaságot."

Ugyanaz a Bogár pedig, aki m i n d e n k i t a harctérre akart zavarni, továbbra is a városházán játszotta minden képesség nélkül a polgármesteresdit, s annyira tetszett neki ez a békés természetű foglalkozás, hogy a diktatura bukásakor valósággal véresen kellett a polgármesteri székről őt levakarni, annyira görcsösen ragaszkodott ahhoz, még az utolso percben is,

Az urnapi körmenet botránya.

N y i s z t o r G y ö r g y földmivelésügyi népbiztos volt a következő szónok.

Legelőször az antiszemitizmusról mondott néhány megszivlelni való szót a szovjet tagjainak.

„Az a meggyőződésem — mondotta, — hogy *ha itt az antiszemitizmus lábra kap, akkor a proletárdiktatura meghalt.* (Mozgás és zaj.) Mindannyiunknak becsületesen és őszintén el kell követnünk mindent, hogy ez itt a mi sorainkat meg ne bontsa. (Igaz! Ugy van!) De ha egyrészről ezt mondjuk és mondom, akkor meg kell egy másik dolgot is mondanom, azt tudniillik, hogy *minden olyan momentumot, ami ezt az antiszemitizmust táplálja, tessék megszüntetni.* (Élénk helyeslés.)

Kérem, *tegnap Urnapja volt és az történt, hogy egy Reisz Leó nevü egyén egyenesen berohant és az oltári szentséget lelöpte.* (Nagy mozgás és zaj. Felkiáltások: Hol történt ez?) Itt Budapesten, a Várban. (Zaj.)

Biermann István közbeszólott: „Ezt mesélték! Ez nem történt meg!" (Zaj és ellentmondások.)

Pór Ernő is közbeszólott: „Be van csukva az illető! Meg is kapja a magáét." (Zaj. Elnök csenget.)

„Hát, elvtársaim, hogy ez nem történt meg? — folytatta Nyisztor. — Megtörténtek vidéken még különb dolgok is (Igaz! Ugy van!) és nem elég az, ha lezárják az illetőt, hanem

tessék meg is irni az esetet. (Ugy van! Zaj.) Nem elég azt mondani, hogy itt antiszemitizmus ne legyen, hanem minden taknyosnak — én is ezt mondom — a szájára kell ütni, aki nem ügyel és vigyázatlan. (Élénk helyeslés.) Mert azután azt mondani, hogy terjed az antiszemitizmus és egy taknyos gyerek belegázol ezer és ezer ember vallásos meggyőződésébe (Igaz! Ugy van!) ez ellen nekünk kell fellépnünk, ha azt akarjuk, hogy ne legyen antiszemitizmus. (Igaz! Ugy van!)

Senki sem mondhatja, hogy én nem vagyok hive a proletárdiktaturának, de engedelmet kérek, én még mindig nem láttam sem a Népszavában, sem a Vörös Ujságban leszögezni az olyan embereknek az eljárását, akik kimennek, akik sem nem szocialisták, sem nem kommunisták, talán szabadkömivesek, vagy micsodák, dikcióznak, hogy a templomokat be kell csukni; nemcsak le kell tartóztatni, nemcsak meg kell büntetni ezeket, de meg kell irni kövér betükkel, lássák meg ebben az országban, hogy sem zsidó, sem magyar, senki a proletárdiktaturában nincsen, mert ott nincsen zsidó, katholikus vagy református, hanem csak szocialisták és kommunisták vannak. (Helyeslés.) Ezt kell, elvtársaim, megcsinálni, szigoruan kifelé, nemcsak megbüntetni valakit, hanem ki is irni nagy, kövér nyomtatott betükkel, hogy olvassák, hogy mi ezekkel szemben el tudunk járni. Igenis, vidéken még ma is a gondatlanságból eredö bajok azok, a vallás elleni kiszólások az okai annak, hogy vidéken olyan sok helyen ellenforradalmárok és ellenforradalmi mozgalmak vannak."

Elmult 24 óra és a Népszava és a Vörös Ujság Nyisztor felhivására sem közölték a kérdéses botrányos esetet megfelelö kommentárral. A Népszava és Vörös Ujság magát, Nyisztor beszédét teljesen agyonhallgatta.

Nem hallgattak el ellenben azok, akik a vallásból gunyt szeretnek üzni. Uton-utfélen hangoztatták, hogy az Urnapja ezentul az — Elvtárs-napja nevet viseli.

A mozgósitást elrendelni nem kunszt.

Áttért azután Nyisztor az általános mozgósitásra, s e részben is öszintén beszélt.

„A mozgósitás elrendelése — mondotta — nem kunszt, mert a végrehajtása a kunszt. Az a kérdés és ez a legfontosabb, mielött kimondanánk annak végrehajtását, hogy van-e elegendö jó agitátor. Mert miképen a hadseregben megkivánják a kiküldött politikai biztost, aki

ott a rendet, fegyelmet fenntartsa, épen olyan fontos és szükséges, hogy megfelelö komoly emberek legyenek, akik, amikor ez a mozgositás kimegy, akkor agitációval segitsék elö azt. Lehet, hogy Böhm elvtársnak igaza van, amikor azt mondja, hogy nem a tapsok a fontosak, de én mégis azt hiszem, a nagy taps és a lelkes beszéd mégis fontos, mert a politikai biztosoknak is mindig faluhelyen, ha sorozni akartak, akkor agitátorokat kellett küldeni, akik meg tudják rágni, amit beszélnek és akkor sikerülni fog a mozgósitás. Én azt mondom, ha nálunk sikerülni fog a mozgósitás vidéken, akkor nagy hadserege lesz a magyar proletárdiktaturának, olyan nagy, amilyen a világon nincs, mert a magyar földmunkásságot nem kell dicsérni. Landler elvtárs nagyon szépen megmondta, hogy állja a tüzet, állja a gyaloglást; (Felkiáltások: Az éhezést!) az imperialista osztrák-magyar kapitalista érdekek a földmunkással tartották a lövészárkot, tartották a frontot négy és fél éven keresztül. Azert, elvtársaim, mi is nagyon fontosnak tartjuk a földmivelésügyi népbiztosság és a Földmunkásszövetség is, — azt hiszem, a Földmunkásszövetség részéröl mások is szólalnak fel, — hogy a földmunkásság is vegye ki a részét ebben a harcban, mert a proletárdiktatura neki adott legtöbbet. Erröl ennyit."

Félre a kishitüekkel!

„Rátérek még egy dologra — folytatta Nyisztor — s itt azután igazán öszinte leszek, mert igaz, hogy aki megmondja az igazat, be szokták törni a fejét, de még eddig az enyémet sohasem törték be, csak akarták. Itt a mozgalomban itt benn vannak a kishitüek, és Kunfi elvtárs, akit én személyében tisztelek, sokszor mentem vele egy uton, folytonosan hangoztatja szélsö jobboldaliságát, állandóan és szakadatlanul. Ez a hangoztatás borzasztó csapás a magyar proletárdiktaturára. Én nem vonom kétségbe az ö becsületességét, jóhiszemüségét, nem akarom azt mondani, hogy ellenforradalmár, de ahogy ezt csinálja, egyenesen abszurdum.

A proletárdiktaturát csak hitre, erös akaratra lehet épiteni. Ha nincs hitünk, ha nem hiszünk a proletárdiktaturában, ha nem akarjuk minden izünkkel, lelkesedésünkkel és akaratunkkal, akkor ez a proletárdiktatura már meghalt. Ez kell, hogy a fundamentum legyen, ez a két

tégla: az akarat és a hit. Aki mindig kétségbeesik, lemond a proletárdiktaturáról, az állandóan ezt a két téglát akarja lábunk alól kirúgni. En azt mondom, hogy legyen ennek vége és ha kell, és így meg kell itt mondanom és ki kell mondanom, hogy aki nem hive minden lelkesedéssel, aki nem hiszen a proletárdiktaturában, az nem is akarhatja és ha nem akarja, — tessék nyílt kártyával játszani. (Felkiáltások: Álljon félre.)

Tessék nyíltan megmondani, — Oroszországban látjuk ezt, — itt sem félünk tőle, de vigyázzunk rá — bujkálni ne engedjünk senkit, mert akkor alafurja proletárdiktaturánkat. Meg kell mondanunk, hogy a jövőben resen fogunk lenni. Sok kellemetlenségünk volt már eddig is abból, hogy egyesek folyton jönnek azzal, hogy: nem tudjuk, mi lesz holnap, nem tudjuk, hogy lesz, mint lesz.

Bocsánatot kérek, igy fentartani a proletárdiktaturát nem lehet."

Nem vagyunk barbárok!

Végül a felebaráti szeretetről prédikált Nyisztor kommunistámódra.

„Nem lehet — mondotta — az egész világ kapitalistáival szemben verekedni, ha itt vannak olyan emberek a mi sorainkban, akik igy beszélnek és folyton kivágják a rezet, hogy: *„nem vagyunk barbárok."* Ez a „nem barbárság" mindig abban nyilvánul meg, hogy a proletárt löjjük agyon és minden ellenforradalmárt bocsássunk szabadon. (Ugy van!)

En sem vagyok barbár, söt meg kell mondanom, nem igaz az, hogy akik hittel és lelkesedéssel akarják a proletárdiktaturát, hogy azok barbárok. Nem igaz, — azok csak *okosak*, söt azt mondom, hogyha erővel kezeljük a proletárdiktaturát, akkor nagyon kevés polgárnak fog az életébe kerülni. (Ugy van!) Mert az erös, határozott fellépés mindig meghozza az eredményt. Ha azonban mindig azt mondjuk, hogy nem vagyunk barbárok, akkor csak lavirozunk és csak akkor lépünk fel erélyesen, amikor már sok embernek, sok polgárnak és proletárnak életébe kerül...

Ne tessék nekem azt mondani, hogy a proletárdiktatura barbárság. A proletárdiktatura azt akarja, hogy elsöpörje a kapitalista rendszert, amely osztályokra tagozta az embereket, amely a megélhetés kérdésében az embereket egymás ellen vitte. Ha ezt elsöpörte és ha felépitettük a proletártársadalmi rendet, csak azután lehet arról beszélni, hogy *lassan megvalósitjuk azt, ami minden embernek a lelkében ott szunynyad, hogy: szeresd felebarátodat, mint önmagad.* Mert ez igenis ott él minden emberben. Oda, arrafelé akarunk menni, de elöbb tessék összetörni ezt a kapitalista társadalmi rendszert, hogy ne legyenek osztályok. Nemcsak a vagyont kell elvenni, hanem meg kell tanitani a burzsuát arra, hogy a sorainkba ide kell neki hátul állni és kiölni azt a felfogást a lelkéből, hogy valaha is visszajöhet a hatalomra. Ha az egész emberiség tudja, hogy itt csak annak van joga élni, aki dolgozik, aki elhelyezkedett, ha nem lesznek osztályok, nem kell a kenyérért egymás ellen verekedni, akkor valósulhat meg az, ami minden vallásmozgalomban ott állott és a tengelye volt, hogy: szeresd felebarátodat, mint önmagadat!

Mert hiszen, *ezt nem a vallás találta fel, ezt a vallás csak felvette."*

Nyisztor prédikációja némi megjegyzésre szorul.

Nem igaz, mintha az emberek lelkében szunnyadna a felebaráti szeretet. Az emberek lelkében az önzés szunynyad. A kis gyermek önzö módon kapkod az alma után s nem osztaná meg azt mással, ha még oly nagy is az. A nagy gyerekek is (hadd nevezhessem igy a kommunistákat), mindent önzö módon elvesznek mástól, de a magukéból másnak semmit se akarnak odaadni.

Igenis, a vallástanitók állitották fel a felebaráti szeretet erkölcsi tanitását, hogy beleplántálják azt az emberek szivébe. Sajnos, a vallástanitók tanitásai nem sok sikerrel jártak e téren.

A hegyi beszéd ekkép tanitotta imádkozni az embert: Bocsásd meg a mi vétkeinket, miként mi is megbocsátunk az ellenünk vétöknek.

A kommunistákon azonban nem igen fogott a tanitás. Nemcsak a mások vétkét nem bocsátották meg, de „erővel kezelve" a proletárdiktaturát, barbár módon kinozták, ölték azt is, aki nem vétett semmit sem ellenük...

Határozati javaslat készül.

Nyisztor beszéde után az elnök bejelentette, hogy Böhm „elvtárs" határozati javaslatot készit elö. A szovjet hozzájárult ahhoz, hogy erre való tekintettel, a már hozott határozattól eltéröleg, *délután még is csak ülést tartanak*, a határozati javaslat tárgyalása végett. Erre az ülést az elnök délutánig felfüggesztette.

Ki az antiszemita?

A délutáni ülésen legelsőnek *Horvát János* szólalt fel személyes kérdésben. A szovjetgyülést megelőző pártgyülésen kifogásolni merte azokat a politikai megbizottakat, „akikről még a pájeszt sem vágták le." Ezért azután azzal vádolták őt, hogy szitja az antiszemitizmust.

„Arra az elvtársra — védekezett Horvát — aki a hadügyi népbiztosság rendelete szerint 24 óra alatt 500 tüzérségi lovat, a hadügyi népbiztosság rendelete szerint 14 nap alatt 1800 hátaslovat tud a hadsereg szolgálatába állitani, arra a direktóriumra, amely kegyetlenül és kiméletlenül lecsap minden ellenforradalmi akcióra, arra s annak a direktóriumnak egyetlen vezetőségi tagjára sem lehet mondani azt, hogy antiszemita agitációt folytat ott a Dunántul, ahol az antiszemitizmus magvát nem mi, hanem még Istóczyék hintették el még annak idején.

Azonban a birálat joga mindenkinek megvan, mindenkinek meg szabad mondania azt, hogy mit tart helytelennek, mit tart célszerütlennek a vidéken s ebből még nem az következik, hogy az az illető, aki meg meri mondani a népbiztosoknak itt a nyilt szinen is azt, hogy mi az, amit helytelennek tart, arra itt mindjárt rásüssék az antiszemita-agitációnak bélyegét. Ezt, ugy vélem, csak azért tartoztam itt napirend előtt kijelenteni, mert amit Vágó és Kun elvtársak nekem adresszáltak, azt én magamra nem vonatkoztatom, nem pedig azért, mert aki egyházellenes lázitásért és izgatásért börtönben ült, aki felrugta magát az egyházat, *az nem lehet antiszemita.*"

Egy lelkes öreg kommunista.

Dobor István volt a következő felszólaló.

Öreg, de lelkes kommunistának mutatkozott be, bizonyságát adva annak, hogy miként csavarta el a heves kommunista agitáció akárhány öszülő ember fejét is.

„Kérem elvtársaimat — mondotta borizü hangon — a katonák, munkások és a parasztszegénység tanácsát, hogy az utolsó percben még térjenek arra az utra, amely egyesegyedül alkalmas arra, hogy megértsük egymást. Én, aki a magam részéről Dunavecse pestmegyei járás földmivesszegénységének megbizottja vagyok s még öt élő gyermekem van, — mind kiképzett katona, a legkisebb ott vérzik talán valahol a Tisza szélén — arra kérem Böhm elvársat, hogy nekem, az apjuknak, aki egyedül vagyok idehaza, állisa ki a bizonyitványomat, az igazolásomat és engedje meg nekem, hogy még 57 éves korom dacára is a legkisebbik fiamhoz kimehessek, hogy bebizonyitsam, hogy a föld dolgozó népéből, a kisbirtokosból vagy a parasztságból még nem veszett ki a forradalmi érzés, hanem ha dolgozni tudott egy életen át, akkor a szabadságért, a jóért, szépért meg is tud halni. Ezt akartam mondani."

Dörgő taps jutalmazta a sok kommunista irástól és beszédtől megkótyagosodott öreg embernek szavait.

A nőmunkások szónoka.

Következett *Herold Józsefné*, a nömunkások szónoka. A szokott asszonyi böbeszédüség helyett röviden csak ennyit mondott:

„Tisztelt elvtársak! A hadügyi helyzetről ma délelőtt elhangzott jelentések után kötelességemnek tartom kijelenteni a magyarországi munkásnők nevében, hogy a vörös hadsereg utánpótlására minden lehetőt el fogunk követni, hogy ez sikerüljön s amennyire csak tőlünk telik, fel fogjuk világositani e téren nömunkás testvéreinket."

Szidják a forradalmi törvényszéket.

Reichel János, a hadügyi jelentésről lévén szó, ugy vélte, hogy legcélszerübb lesz *a budapesti forradalmi törvényszékről* beszélni s azt szidni.

„*Dunapatajon* — példálódzott Reichel — ellenforradalmi fészek van, ellenforradalmi tényezők vannak. A közoktatásügyi népbiztossághoz többször előterjesztést tettek aziránt, hogy az ottani kántort, aki szoros összeköttetésben áll az ottani plébánossal, helyezzék át onnan. Többszöri sürgetésük dacára ez nem történt meg, sőt akadt ott egy pénzügyör, aki egy Budapestről leküldött politikai megbizott jelenlétében kijelentette, hogy: a dunapataji munkástanács tagjainak diszsirhelye már meg van ásva. A dunapataji direktórium ezt a pénzügyört letartóztatta és felküldte Budapestre. Fel is hozták Pestre, de itt két nap mulva a forradalmi törvényszék szabadonbocsátotta és a második napon gunyosan a szemükbe röhögött ezeknek az elvtársaknak, akik őt letartóztatták. Ehhez semmiféle kommentárt nem füzök.

Másik eset. *Sőregpusztán*, Tápiószele mellett, május 2-án ellenforradalmi tényeket tapasztalt az uradalmi munkások ottani bizalmiférfia, Halász Dezső főgépész elvtársunk s fel-

jelentette Iványi főintézőt, mert valószinüleg az ő intenciójára, az ő utasitására tüztek ki fehér lobogót az uradalom különböző épületeire. Iványi főintézőt le is tartóztatták, de ő valahogy tisztázta magát és bevádolta Halász Dezsőt. És Halász Dezső elvtársunkat a budapesti forradalmi törvényszék hamis vádaskodásért 10 évi fegyházra itélte. (Felkiáltások: Hallatlan! Mozgás.) A forradalmi törvényszék itéletének másolatát én magam olvastam, amikor Iványi odajött hozzám, hogy igazolja magát. Azzal az indokolással mentették fel, hogy pártatlanul, hüen és becsületesen müködött. Én nem akarom a forradalmi törvényszék itéletét kritika tárgyává tenni, de kétségbevonom azt, hogy megfelel-e a tanácsköztársaság intenciójának ama forradalmi törvényszék, amely a proletárokat tiz évi fegyházra itéli csupán hamis vádaskodás cimén."

Arról nem példálódzott Reichel „elvtárs", hogy a budapesti forradalmi törvényszék ugynevezett likvidáló bizottságot alakitott a régi folyamatban levő bünügyek felülvizsgálása céljából. Ha p r o l e t á r volt a vádlott, ugy az eljárást beszüntették, ha b u r z s u a volt a vádlott, ugy az eljárást folytatták.

Arról nem példálódzott Reichel, hogy a burzsua-vádlottaknak kezdetben egyáltalában nem engedték meg azt, hiszerint ügyvédet fogadhassanak. Amikor pedig ezt később nagy kegyesen megengedték, a védőknek csak két percig volt szabad beszélni.

Arról nem példálódzott Reichel, hogy sok burzsua, kit a budapesti forradalmi törvényszék fogházában Kecskés Imre örmester nap-nap után kivégeztetésükkel rémitgetett, öngyilkossággal menekült meg kilátásba helyezett sorsa elöl.

Arról nem példálódzott Reichel, hogy ifjabb Spolarits György kávést, mert azt az igazat merte mondani ismerőseinek, hogy közeledik az ellenség, mint rémhirterjesztőt 15 évi fegyházra itélték.

Arról sem példálódzott, hogy 16 embert itélt halálra a budapesti forradalmi törvényszék egy-kettőre. Az utolsó halálos itéletet Herczeg Géza jómódu magántisztviselőn (tehát nem proletáron) hajtották végre, mert irógépen, állitólag, néhány példányban lemásolt egy, a kommunisták ellen irányuló röpcédulát.

Végül arról sem példálódzott, hogy amikor Hoffmann József és Mikli György pilisesabai földmiveseket *gyilkosság* miatt elfogták, *dr László Jenő* politikai megbizott, ez a beteg agyu ügyvéd, megparancsolta, hogy szabadon kell őket bocsátani, mert *csak burzsujt gyilkoltak meg.*

Érdemrendeket ad a diktatura.

Azután a t e r v b e v e t t é r d e m r e n d e k r ö l beszélt Reichel, a következőket mondván:

„Arról értesültem, hogy — nem tudom, a hadügyi népbizlosságnál-e, vagy pedig a vezérkarnál — t e r v b e v e t t é k b i z o n y o s é r d e m r e n d e k k i b o c s á t á s á t. Ezek az elvtársak, akik olyan lángoló lelkesedéssel küzdenek a fronton, kérve kértek, tegyek meg minden lehetőt, hogy ezt az abszurdumot el ne kövessék. Nem akarnak ők első-, másod- és harmadrendü embereket türni, ők azt akarják, hogy egyenlő mértékkel mérjenek mindenkit, nem akarják, hogy ott megkülönböztetést tegyenek, hogy viszályt szitsanak a fronton küzdő vörös hadseregben. Nem tudom, mennyiben felel meg ez a valóságnak — nagyon szeretném, ha Böhm elvtárs erre felvilágositást adna — és ha tényleg volna ilyen szándék, nagyon kérném, tegyék ezt alapos megfontolás tárgyává, mert a tanácsköztársaság szellemének bizonyára nem felel meg az, hogy emberek és emberek között különbséget tegyenek. Hiszen abban a percben, amikor esetleg nem nagyon helyes értékelés szerint az egyiket a másik fölébe helyezik, amikor az egyiket kitüntetik, határozottan meg fog lazulni ott az a fegyelem, amelyre elsősorban van szüksége a vörös hadseregnek, hogy a tanácsköztársaságot megvédje."

Böhm „elvtárs" pedig a mai napig is adós a kért felelettel.

Marx-kérődzők és osztályharc-rikkancsok.

Azután Reichel, mint ahogy ez a Földmunkás-Szövetség elnökéhez illett is, kivédte a földmunkásokat azon támadásokkal szemben, melyek azokat a szovjetben érték.

„A földmunkások — mondotta — a télen, amikor leszereltek, miután az imperialisztikus háboruban négy és fél évig harcoltak, teljesen le voltak rongyolódva. Hallottak-e az elvtársak arról, hogy ezek zugolódtak, lázadoztak volna amiatt, hogy mindenki kap itt munkanélküli segélyt, egyedül a földmunkások nem, hogy ezen rongyokat vehessenek maguknak? Nem zugolódtak, türtek, mert tudták, hogy a forradalom,

amely októberben jött, nem áll meg azon a ponton, tudták, hogy el kell jönnie annak a világnak, ahol egyenlő lesz mindenki az országban és egyenlő mértékkel mérnek mindenkinek.

Habár a földmunkások között nincsenek is Marx-k érödzök és osztályharc-rikkancsok, de vannak közöttük tudatos, képzett munkások. És nekik van elég kemény öklük arra, hogy magukat megvédjék, hogy az aljas támadásokat megtorolják. A földmunkással csak beszélni kell tudni, mindent odaad az a földmunkás, amivel csak rendelkezik.

Azelött megvolt az összhang a munkásság között, megvolt azért, mert ha az ipari munkáselvtársaim a vidéken népgyüléseket akartak tartani, ezt nem birták máskép megtenni, mint ugy, hogy a földmunkások tömegére támaszkodtak. Később, amikor a szakszervezetek kialakultak kialakult valahogy a szakmai sovinizmus, s az ipari szakmai elvtársak és a földmunkások között, láthatatlanul bár, de bizonyos válaszfalak keletkeztek, amelyeket a földmunkások a legnagyobb szeretettel sem voltak képesek lerombolni. Ezt meg kellett mondanom, amikor burkoltan de nyiltan is nagyon sokszor támadás érte földmunkáselvtársainkat."

Leszerelt ellenforradalmak.

Az elnök ujból és ujból figyelmeztette Reichelt, hogy a hadügyi jelentésről van szó. Reichel nem zavartatta magát, folytatta a hadügytől távol eső dolgokra vonatkozó különböző mondanivalóját, s legvégül az ellenforradalmakról beszélt.

„Miisszereltünkle — mondotta — ellenforradalmakat. Hogy azt az elvtársak nem tudják, azért van, mert mi nem szoktunk reklámot csinálni, mi nem utazunk arra, hogy kikürtöljük a világnak, hogy milyen sokat dolgoztunk. Ennek a bizonyitéka, hogy én mint szerény közkatona huszonöt éve müködöm a mozgalomban, nem akkor, amikor 60—100—200 korona napidijat kapnak, hanem amikor egy darab kenyeret tettünk a tarisznyába és mentünk ki a falura, ahonnan az iparos elvtársakat nagyon sokszor vasvillával verték ki. Mi be birtunk menni. Ezt azért tartottam szükségesnek megjegyezni, mert mi nem szoktuk dobraverni azt ha mi valamit csinálunk.

Volt Nyáregyházán egy eset. Állitólag 17.000 katasztrális hold, — ennek a valódiságáról meggyözödni módom nincsen, — tizenhétezer katasztrális hold még mindig nincsen szocializálva. Nyáregyházán a munkások azt követelték, hogy a községi direktóriumban a munkások is helyet foglaljanak. Erre azután a járási direktórium, amelyet burzsujokból állitottak össze, letartóztatta ezen elvársakat, akik helyet követeltek a vidéki direktóriumokban és mikor kiküldtük a megbizottunkat, Bernyó elvtársat, majd a belügyi megbizottat, Albrecht elvtársat, le akarták öket tartóztatni, mert burzsujdirektórium volt Monoron is."

A parasztnábobok menjenek a frontra!

A következő felszólaló Kajári Samu volt. Felszólalása bizonysága volt annak, hogy mennyire nem volt igaz, a mikor azt hangoztatta Szántó hadügyi népbiztos: „a saját sorainkból sorozzuk a katonákat."

„Akkor — mondotta Kajári — amikor a szegény proletárságot a nincstelen földmiveseket a vörös hadseregbe akarjuk toborozni, akkor hirdessünk és viseljünk háborut azok ellen a parasztnábobok, paraszt-Krözüsök ellen, akik még mindig a 100 holdas birtokokban nyugodtan ülnek és adómentességet kedvezményeket élveznek. Ezek is jöjjenek a frontra, ezek is küzdjenek a proletáriátusért, s ha annak idején élvezni akarják azokat az eredményeket, elönyöket, amelyeket a proletáriátus kiküzd, akkor vegyék ki a részüket a küzdelemből is."

Dombovár és a pártszervezet.

A következő felszólaló Molnár György dombovári tanár volt. Egyike volt azoknak a gyenge itélőképességü embereknek, akik aránylag feltünő nagy számban akadtak a paedagogusok között, a diktatura hiveinek vallván magukat. Nem tudni vajjon a paedagogusok nagy része gyenge itélőképességgel lép-e a kathedrára, vagy a gyermekek között való állandó tartózkodás folytán csak lefokozódik idövel itélőképességük.

A tanácsköztársaság alaposan kihasználta paedagogusaink gyönge itélőképességét. 800.000 koronát költött a paedagogusok „politikai átképzésére".

Molnárt a felesége elhagyta diktaturához való csatlakozása miatt. Ezt még csak elbirta valahogy. Amikor azonban a diktatura is elhagyta öt, megörült a szerencsétlen ember.

„A vitatkozások folyamán itt alig történt más — kezdte Molnár beszédét —, minthogy Budapest támadta a vidéket és viszont a vidék támadta Budapestet. El kell ismernünk, hogy úgy a vidéken, mint Budapesten vannak hibák.

Támadták itt a vidéki direktóriumokat. A vidéki direktóriumok között — magam is vidéki vagyok — tényleg nagyon sok gyenge van. Ezt azonban minden esetben nem lehet annak betudni, hogy ezek ellenforradalmárok, nem jó szocialisták, vagy nem jó kommunisták, hanem igenis annak, hogy a vidéki munkásság nem volt úgy nevelve, mint a budapesti. Ennek bizonysága az is, hogy amikor én novemberben Dombováron meg akartam alakitani a pártszervezetet, egyetlen egy szervezett munkást sem találtam."

Papot még nem akasztottunk!

Azután sok mindent összefecsegett Molnár, aminek a hadügyi jelentéshez semmi köze nem volt. Állitólagos ellenforradalmi eseteket sorolt fel.

„Meg kell vallanom — fejtegette Molnár —, hogy mi bizony a postán a levéltitkot nem tartjuk szentségnek, megnézzük a gyanus levelekelet felbontjuk, megvizsgáljuk, (Élénk helyeslés.) és igy jutott Somogymegyében ez a levélcsomó is kezünkbe, amely azt bizonyitja, elvtársaim, hogy a papság igenis dolgozik, (Igaz! Ugy van!) még pedig olyan eszközökkel, hogy ha mi ezt elnézzük, ha ezt megengedjük, — mert hiszen látszólag bünt el sem követnek, — akkor az lesz a vége elvtársaim, hogy percek alatt le fog égni az egész ország, pillanatok alatt lángbaborul a Dunántul."

Egy hang közbeszólott: „Papot még nem akasztottunk!"

Ugy látszik, a közbeszólónak a füleki és a dunamácsai plébános, valamint a szentendrei káplán kivégzéséről nem volt tudomása.

„Az van itt az egyik levélben — folytatta Molnár —, hogy egy vidéki papocskának a hivei nem akarnak tyukocskákat, meg pénzecskéket, meg más egyebecskéket adni és a papocska a püspökéhez fordult és a püspök ur azt mondja, hogy: Tagadd meg a szentség kiszolgáltatását a hiveidtől, tagadd meg a temetést, menj el a helyedről és a szentséget vigyétek ki a faluból, gyászbavont kereszttel."

Nyisztor György népbiztos felkiáltott: „Fel kell kötni!"

Egy Dombovárra érkezett táviratot is szóba hozott Molnár, melyet Szöke közélelmezési megbizott, Hamburger helyettese — egy közeli faluból való tanitó „elvtárs" adott fel — s amelynek szövege (nyilván valamely ellenforradalmár távirdász hamisitása folytán) a *zsidóknak* az élelmiszerellátásból való kizárását rendelí el. (!?)

Terror-csapatok.

Az elnök Molnárt jónéhányszor kérlelte, hogy térjen már rá a hadügyi jelentésre. A sok kérlelés hatott valamelyest, mert végül is rátért Molnár a katonák dolgára is.

„Addig — mondotta Molnár —, amig a vidéken lappangó vagy nyilt ellenforradalom van, addig az a vidék vajmi kevés vagy semmi katonát nem fog adni és épen a földmivesek — nem a föld szegényeit, a proletárokat, hanem a földmiveseket értem — lesznek azok, akik nem fognak adni. (Zaj és felkiáltások: Majd küldünk oda terror-csapatot! Azt le fogják fegyverezni!)

Elvtársaim! Munkakényszert hangoztattak ebben a teremben a szervezett munkásokkal szemben, mert erre szükség van. (Felkiáltások: A hadügyi helyzethez! Elnök csenget.) Én, elvtársaim, azt mondom, hogy ha ezt a munkakényszert hangoztattuk a szervezett munkásokkal szemben, akkor hangoztatnunk kell annak kényszerét is, hogy katonának kell menni mindenkinek, akár akar katona lenni, akár nem."

A vasutasok megtagadták a bevonulást.

„Vanak a vidéken felvilágosulatlan proletárok" — magyarázta Molnár. — *Nem akarok másra rámutatni, csak a vasutas elvtársakra, akik proletárok, szervezett munkások és mégis megtagadták a bevonulást.*

A proletárságnak vannak öntudatlan egyénei, akik elbutithatók, akik félrevezethetők. Igenis nemcsak — amint Nyisztor mondotta — szónoklatokkal kell küzdeni az ilyenekkel, de a proletáruralomnak *teljes erejével is.* Itt nyugalmat kell teremteni a vidéken és meg kell mutatni, hogy ez a proletárállam szilárd alapokon áll, erős és bármely pillanatban kényszeriteni is tud, nemcsak kérni, de követelni is. Természetesen ha ezt a kettős célt el akarjuk érni, ahhoz karhatalom kell a vörös hadsereg képében.

A tömegnek a törvénytisztelete csak addig terjed, ameddig a törvény erejét is látják."

Ennek az igazságnak a hangoztatásával azután be is fejezte a tanár „elvtárs“ a hadügyi helyzetről való mondanivalóját.

A vitát be akarják rekeszteni.

Minthogy látni való volt az, hogy a hadügyi helyzethez nem igen tud, vagy nem igen akar senki hozzászólni, bár sokan iratkoztak fel a hadügyi vitához, hanem a legtöbben más valamiről beszélnek, *Urbán Lajos* a következő inditvánnyal állott elö:

„Ne tárgyaljunk, hanem igenis zárjuk le a legsürgösebben a vitát és azután menjünk haza, toborozzuk a katonaságot és tegyük meg mindnyájan a kötelességünket, ugy, amint azt a Tanácsköztársaság érdeke megkivánja.“

Minthogy Böhm „elvtárs“, ki a zárószó jogával élni kivánt, nem volt jelen, az inditvány felett egyelöre nem szavaztak és megengedték, hogy a vitához feliratkozottak egyelöre felszólalhatnak.

Bajkai bátyánk is katona akar lenni.

Bajkai Gábor, a következő felszólaló, lefözte Dobor István „elvtársat“, aki katonának kivánkozott fel, 57 esztendös kora dacára. Bajkai 63 esztendösnek mutatkozott be, s ö is fegyvert kért a kezébe.

Azután még arról is beszélt, hogy puskát már csak azért is szeretne kapni, hogy nyulra vadászhasson. „A multban — ugymond — még a saját magunk földjén sem engedték meg (!?), hogy egy nyulat elfogjunk, mert az kellett a szolgabiró bácsinak, meg a csendörmesternek.“

A nagyparasztok.

Gál János, a következő felszólaló, a nagyparasztok dolgát feszegette

„Én Felsözalából való vagyok — mondotta — a Muraparthoz husz kilométernyire van a lakásom. Azon a vidéken ugy volt berendezve már a kapitalista-rendszer alatt is, hogy a nagyparasztokat sorban felmentették a katonai szolgálat alól; mind odaadták a gabonájukat azért, hogy otthon maradhassanak.“

Ellenforradalom Zalában.

Azután a zsirról és a tejről kezdett beszélni, amikor pedig az elnök figyelmeztette, hogy a hadügyi helyzet van napirenden, elmondott egyet-mást *a zalai ellenforradalomról*.

„A mi járásunkban, Zalában, április 21-ike körül — beszélte el Gál — ellenforradalom volt. Volt ott minálunk egy 35 tagu vörös örségünk. Ennek a 35 tagu vörös örségnek egy ellenforradalmár volt a vezetője. (Derültség.) Ebben az ellenforradalmárban nem biztunk s mikor jött az ellenforradalom, ezt az ellenforradalmár vezért és még három embert le kellett tartóztatni. A többit szabadon hagytuk. Erre másnap elrendelték, hogy a mi vörös örségünk menjen a Mura-frontra, Alsólendván alul.

Ott egyenként leszerelték az embereinket s ugy jöttek egyesével haza. Azt mondták róluk, hogy fegyelmezetlenek meg nem tudom milyenek, mert zászlóaljparancsnokukat, aki a háboru elött vagy a háboru alatt is zászlós volt, nem szólitották zászlós urnak. Mi bebizonyitottuk a zalaegerszegi hadvezetöségnek, hogy az a parancsnok, akit mi megbizunk, megbizható ember, erre kinevezték ott zászlóaljparancsnokká. Ezt megtudták az ottlévö többi parancsnokok, akik tisztek voltak már a háboru alatt és egyszerüen le akarták tartóztatni, de ez nem sikerült nekik, mert eljött a fiu hozzánk. Mikor visszament, akkor már igazoltuk, hogy nem áll az, amit állitottak róla, erre ezt is egyszerüen leszerelték és elküldték haza.

A mi járásunk pedig ott maradt teljesen karhatalom nélkül. Minthogy ez egy ellenforradalmi fészek és semmi karhatalom nem volt az egész járásban, kénytelenek voltunk a járás székhelyén felfegyvereztetni 45 szervezett munkást.

Mikor május 22-én fel kellett jönnöm ide a forradalmi törvényszékhez, mig itt voltam, odahaza a virilisták, kihasználva az alkalmat, bementek Zalaegerszegre s feljelentették a szervezett munkásokat. Zalaegerszegről a direktórium utasitására lement három vörös ör, s elkezdték a egyvereket a szervezett emberektöl összeszedni. Ugyanarra a helyre hordták be, ahol az ellenforradalom készült s ugyanaz az ember, amelyikről bebizonyosodott, hogy az ellenforradalom egyik tagja, vezette a három vörös ört.

Van ott egy politikai megbizott elvtárs, aki igen jó szervezett ember, de amikor május 21-én odajött, ö sem ismerte a helyzetet. Bemeséltek neki, hogy már holnap nekünk is lesz fegyverünk.

Arra igen nagyok mifelénk a reakciók. Olyan nagyok, hogy arról fogalma sem lehet az embernek. S nem annyira a parasztoknál, mint azoknál az embereknél, akik idáig munka nélkül éltek: füstfaragóknál, utbiztosoknál, utmestereknél, mert ezek a legnagyobb urak. S azonkivül a jegyzöknél, mert ezek vezetik, ezek állitják be a parasztot mindig a legnagyobb ellenforradalmi puccsba. Mindjárt itt az alkalom, hogy feljelentsem: ott van a papunk. Ő nálunk március, április hónapokban leadott 100.000 korona ára fát arról a birtokról, amely már szocializálva lett. És amikor már szocializáltuk a marháit, azután még a jegyző kiállitott neki levelet a marhákról és ő el is adott egy pár ökröt."

Az összes viták lezárása.

Még jó ideig elbeszélgetett volna Gál „elvtárs" ebben a modorban, messzire elkerülve a hadügyi helyzetről szóló jelentést, de az elnök ezt megsokalta, s megvonta tőle a szót.

Ezután — a zárószó jogával élni kivánó Böhm „elvtárs" megérkezvén — *Urbán Lajos* inditványára került a sor. Urbán inditványát ugy értelmezte, hogy *az összes vitákat zárják le.*

Ez sokaknak nem tetszett. A közélelmezésről még alig volt vita — mondotta az egyik. — Lezárni a vitát afölött, amit még meg sem kezdtünk: ilyen inditványt tenni nem lehet — mondta a másik.

Az elnök — Kovács Miksa — tehetetlenül vergődött, mert a viták lezárása felett megindult vita sehogysem akart lezárulni.

Landler Jenő népbiztos felkiáltott az elnöknek: „Hisz ez igy reggelig tart!"

Az elnök erre megemberelte magát. Szavaztatott s a meglehetősen zavaros szavazás eredményeként *a vita lezárását konstatálta.* Hogy melyik vitát zárta le, azt elfelejtette megmondani, ellenben átadta a szót *Bőhm Vilmosnak.*

Az ingerült Bőhm.

Furcsa helyzetben, a helyzet komolyságával össze nem egyeztethető üres padok között haladt fel *Bőhm Vilmos* az előadói emelvényre. Utközben elfogja egyik hive, kérdez tőle valamit, mire ő boszusan legyint a kezével, mintha azt mondaná: *mindennek vége!*

„Itt a hadügyi helyzet tárgyalásáról van szó, — kezdi beszédét — arról van szó, hogy a vörös hadsereget meg kell erősitenünk és akkor a szónokok egy része csip-csup oda nem tartozó (Ugy van! Ugy van!) vagy a hadügyi expozéhoz tartozó dolgokkal foglalatoskodik, a szónokok másik része más téren, más helyen keresi a hibákat. Senki sem mutatta meg azt az utat, amelyen haladnunk kell, ha meg akarjuk menteni a tanácsköztársaságot, (Zaj és felkiáltások: Nem lehet szólani! A vitát lezárták!) ha meg akarjuk menteni a vörös hadsereget, amely a tanácsköztársaságnak ezidőszerint legerősebb eszköze."

A vasmunkások Bőhm ellen.

Azután rátér a *vasmunkásokra,* kiket szervezetükben az imént meglátogatott.

Anthaios Gainak a föld istenasszonyának a fia — mondja a hitrege — legyőzhetetlen volt a birkózásban, mert birkózás közben a földtől, anyjától mindig ujabb és ujabb erőt merithetett. Herakles ugy győzte le, hogy magasba emelte, s igy addig szorongatta, mig meg nem halt.

Böhm, a vasas származásu, a veszély órájában ellátogatott a vasasokhoz, hogy tőlük erőt meritsen. Megtörtént pedig ekkor az a Böhmre nézve lesujtó eset, hogy *a vasasok megtagadtak Böhmmel minden közösséget, eltasztitották őt maguktól.*

„Most — beszélte el Böhm — e pillanatban jövök a vas- és fémmunkások bizalmiférfiüléséről: *ide jövök letörten, összetörve,* egyszerüen azért, mert mindaz a panasz, amelyet én itt délelőtt felsoroltam, ottan ezerszeres visszhanggal nyilatkozott meg. De az a kisebbik baj volna, hacsak a panaszok áradata megnyilatkozott volna, hanem azt, amit jelentettem, hogy a fronton az emberek elkedvetlenedtek, ugyanazt tapasztaltam most künn a vas- és fémmunkások bizalmiférfiülésén is. *Egyórai erőlködésembe került, amig meg tudtam magam értetni velük.* Talán szabad elárulnom azt, hogy rosszul esett, hogy állandó közbekiáltásokkal zavartak, ami még a legkisebb baj. Nem ez a zavarás a baj, hanem az, hogy azokat a jelszavakat, amelyekről itten Vágó elvtárs beszélt, ugyanazokat a jelszavakat halljuk ott egyik vagy másik ember ajkáról. Rendszeres megmételyező munka folyik az egész országban. (Igaz! Ugy van!) megmételyező munka abban a pillanatban, amikor mi idejövünk, hogy mentsük meg a vörös hadsereget, a tanácsköztársaságot. Most künn van a vas- és fémmunkásoknál, a

honnan vissza kellett jönnöm azért, mert éreztem, hogy a tanácsgyülés tanácskozása befejeződik, kinn van a népbiztosok egy tömege, akik igyekezni fognak a munkásokat felvilágositani, megmagyarázni nekik azt, hogy félrevezetik őket, hogy hazudnak nekik, a legaljasabb módszer szerint hazudnak. (Igaz! Ugy van!) Üzenetet hoznak nekik, hogy én azt üzentem nekik a frontról, hogy a csirkefogók termeljenek, mert különben becsukatom őket. Soha életemben ezt a szót senkivel szemben nem használtam. És ott a nyilt szinen azt is elmondották, hogy ezt kivel üzenem; azzal üzentem állitólag, akit hat hónap óta egyáltalában nem láttam. (Mozgás.) Terjesztenek ilyen dolgokat tudatosan azért, hogy a munkásság között visszavonást keltsenek."

Nincs határozati javaslat.

„*Én ennek hatása alatt* — folytatta Böhm — *nem terjesztek elő semmiféle határozati javaslatot.*

Elvtársaim! Ébredjenek a tudatára annak, hogy nagyon nagy veszedelemben vagyunk s ha ma ez a kongresszus nem mondotta ki, hogy veszélyben a proletárhaza, érezzük, hogy ezt azért nem mondhatta ki, mert nem vagyunk együtt; mert *ma ugy kellett volna lenni, hogy hiánytalanul minden ember itt legyen.* De bele kell vinni a lelkekbe azt az érzést, hogy veszélyben van a proletárhaza s ha veszélyben van a proletárhaza, akkor mindenkinek meg kell tennie a kötelességét. (Igaz! Ugy van!) Vagy pedig mondjuk meg nyiltan, hogy nem érezzük azt, hogy ez a proletárhaza a mi hazánk, idegen nekünk, nem akarunk tudni róla. Aki igy érez, annak nincs veszélyben a proletárhaza"

A sebesültek panaszai.

Azután a vörös hadseregbeli katonák különböző panaszait adta elő.

„A vörös hadsereg — mondotta — a vörös katona, azon proletárok nevében, akik az életüket áldozzák fel, követelem önöktől, hogy gondoskodjanak a panaszok, a mizériák megszüntetéséről, gondoskodjanak ennek a hangulatnak a megfordításáról. (Helyeslés.)

Igenis követelem, gondoskodjanak, ne történjék meg, amit a vasmunkások panaszolnak, hogy olyan zavarok, hiányok voltak, hogy megérkezik a sebesültszállitó vonat közel 200 sebesülttel és nincs kint orvos, aki fogadja őket. (Zaj.) Ne történhessék meg, hogy sebesültek járkálhassanak Budapesten és ne találjanak kórházat, ahol bekötik sebeiket. Ne történhessék meg, hogy sebesültek négy napig járnak az első segélykötéssel a kezükön és nem tudják sebeiket bekötteini."

Mellékesen megjegyezve, *gyógyszerekben, kötszerekben botrányos hiány volt.* Hiány volt annak dacára, hogy a gyógyszereknek külföldről való vásárlását magára vállaló Központi Gyógyszerüzen részére 30 millió koronát utaltak ki. Ez idő szerint, a népjóléti és közegészségi miniszterium felkérésére egy bizottság, melyet dr *Monroe Hector* amerikai orvos vezet, számoltatja fel a Központi Gyógyszerüzemet, s vizsgálja meg azt, hogy mikép lehetett a néhány hónap alatt kiutalt 30 millió korona dacára olyan botrányos gyógyszer- és kötszerhiány.

A népruházati botrány.

„A népruházat terén mindenki kap — mondja Böhm — csak azok nem, akiknek szükségük van rá, a proletárok."

Ugyanez a Böhm, aki ezt a tényt a hozzáérkezett panaszokból megállapitotta, volt az, aki a diktatura első napjaiban a Népruházati Bizottság élére egy Weisz József nevü „elvtársat", egy Rákóczi-uti boltoslegényt, „népbiztosnak" kinevezett, aki a szocialista kereskedelmi alkalmazottak körében is a vezéri szerepet magához ragadta. Melléje egy szocialista kereskedősegédekből álló „direktóriumot" szervezett, amely hasonló teljességgel komolytalan elemekből állott. Ezek azután botrányba fullasztották a Népruházati Bizottságot.

Böhmnek a szovjetben elhangzott felszólalása után történt, hogy a Népruházati Bizottság hivatalának személyzete megsokalván a vezetők garázdálkodását, azokat feljelentette

Revizorok vezették a vizsgálatot, s csak néhány adatot ragadok ki a vizsgálati jelentésből.

A kiutalások körül egyáltalában nem az volt irányadó, hogy kiknek van a kért cikkekre legnagyobb szükségük. A proletárok már hajnalban felálltak a hivatal kapuja előtt, s bejutva, többnyire üres kézzel voltak kénytelenek távozni. Ugyanakkor a népbiztosoknak s más, a vezetőkkel egy huron pendülő „elvtársaknak" jutott mindenből böviben. Rabinovits József belügyi „népbiztos elvtársnak", illetve családjának, például egyszerre nyolc ruhát utaltak ki.

A szülés előtt álló anyáknak szánt, csecsemőkelengyének

való vásznat első sorban a népbiztosoknak már rég szült, kiaszott feleségei kapták.

A leghajmeresztőbb volt az a szemérmetlen panama, amit Weisz József, kit gyengéd kötelékek füznek Erdélyi Mórhoz, az Általános Fogyasztási Szövetkezet igazgatójához, ennek a szövetkezetnek az érdekében müvelt.

Az Általános Fogyasztási Szövetkezet, mely azelőtt csak élelmiszerek árusitásával foglalkozott, máról-holnapra felcsaphatott textiláru-kereskedőnek is és csakhamar 171 budapesti bolt ajtaja felett volt ott az Általános Fogyasztási Szövetkezet vörösbetüs cégtáblája.

Az Általános Fogyasztási Szövetkezetnek eladták leszállitott áron az árunak javát, s az igy előállott veszteséget akként akarták pótolni, hogy a megmaradt silány áru árát másnap mások számára felemelték.

Igy például a Népruházati Bizottság régebbi vezetői részéről a legfinomabb gyapjuszövetek számára, minden haszon nélkül kalkulált 47 kor. 25 filléres méteres árt a szövetkezet számára leszállitották 40 koronára, s a fennmaradt silányabb árut azontul 100 koronáért adták másnak. Maga a szövetkezet pedig a 40 koronáért kapott árut — hir szerint — 300 koronáért adta el proletár-tagjainak.

Ugyanigy jártak el az öltönyöknél, melyek árát 170 koronáról leszállitották a szövetkezettel szemben, mig azontul másoknak 400 koronáért utalták ki azokat.

A kereskedőknél rekviráló razziákat rendeztek. A rekvirált árut — minden jog és igazság ellenére — közvetlenül az Általános Fogyasztási Szövetkezetnek kellett beszállitania a megnyomorgatott kereskedőnek. Aki mentesülni akart a rekvirálási razzia alól, annak vesztegetni kellett. Aki nem kente a csirkefogókat, attól még a közszükségleti cikknek éppenséggel nem nevezhető selyem-bugyogókat is elhurcolták, teljesen megkopasztva árupolcait.

Amikor már mindent a szövetkezetnek juttattak, s Bécsbe mentek árut vásárolni és erősen tulfizették azokat az árukat, melyekre a régi vezetőség, jóval alacsonyabb árak mellett, nem tartott igényt.

Ennyi panama kiderültével a „direktóriumot" kidobták és Weisz József, valamint cimborái ellen a forradalmi törvényszék a vörösörségnél bünügyi nyomozás megejtését kérte.

Távozásuk után egyik szekrényben több mint 200 orsó, a rendőrség által egy kereskedőtől elkobzott, s beszállitott cérnát, s különböző hasonló holmit találtak elrejtve. A vonatkozó rendőrségi iratok, különböző kompromittáló feljegyzések eltünnek...

A nóta vége pedig az lett, hogy a forradalmi törvényszék a diktaturával együtt megbukott, s Weisz Józsefet az Ált. Fogyasztási Szövetkezet magához vette.

Hiába való a hadsereg pótlása is.

A vasasok közt tapasztalt hangulatra célozva, lehangoltan mondotta Böhm:

„Ez a hangulat, amely a bizalmiférfiak között van, amely a bizalmiférfiak utján jön ki, amely azonban a gyári munkásság között van, ez a hangulat nagyon veszedelmes visszahatással van a fronton levő katonáinkra. Ha ez a hangulat ott el fog terjedni, ha ezt a hangulatot ott fokozni fogják, akkor nekünk a hadügyi népbiztosság adhat annyi pótlást, amennyit csak akar, a vörös hadsereg akcióképes többé nem lesz."

Utolsó szavai ezek voltak:

„Meg fogunk bukni és el fogunk pusztulni!"

Néhány nappal előbb, a szovjet megnyitó ülésén még ezekkel a szavakkal fejezte be beszédét:

„Győzni fogunk, mert győznünk kell!"

A német közmondás jut eszünkbe: heute roth, morgen todt...

Határozati javaslat.

Böhm beszéde után az elnök felfüggesztette az ülést, hogy a helyzet kinosságát enyhitse.

A sokáig tartó szünet alatt megbeszélések folytak az elnökség és a népbiztosok között a helyzet kireparálása érdekében. Mindenki érezhette, hogy Böhm beszédével, határozathozatal nélkül, nem lehet a hadügyi helyzet tárgyalását befejezni.

A megbeszélések eredményeként, az elnök megnyitván ujra az ülést, az elnökség nevében a következő határozati javaslatot terjesztette elő:

„A tanácsok országos kongresszusa átérzi, hogy erős vörös hadsereg egyetlen biztositéka a proletáruralomnak. Ezért *a vörös hadsereg megerősitése érdekében elrendeli a dolgozók általános mozgósitását* és annak részletes keresztülvitelével a kormányzótanácsot bizza meg. Az általános mozgósi-

tás módja és ideje tekintetében a kormányzótanács tartsa szem előtt, hogy ma ez a legfontosabb életérdekünk. Minden munkástanácstag becsületbeli kötelességévé teszi, hogy akár a fronton, akár a front mögött, azonnal feszitse meg minden erejét e mozgósitás sikeres keresztülvitele érdekében. A nagy feladatra való tekintettel a tanácsok országos gyülése az alkotmány sürgös letárgyalása és a választások megejtése után ülését bezárja."

A határozati javaslatot egyhangulag elfogadták, s a szovjet padjaiban lézengő néhány jelenlevő elgondolkodhatott azon, hogy i t t a v é g k e z d é t e . . .

Puccs a közellátási népbiztosságnál.

Az elnök *Erdélyi Mór* közellátási népbiztost kérte fel zárószavának elmondására.

„Ugy érzem — kezdé Erdélyi — hogy a zárószó elmondására a közélelmezési vitánál, amely nem folyt le, szükség nincs. (Ugy van! Ugy van!) Ezért én nem is megyek fel az előadói székre. De engedjék meg az elvtársak, hogy valamire röviden kitérjek. (Halljuk!)

Kun Béla elvtárs ma kijelentette azt, hogy *a közellátási népbiztosság tisztviselői karából ellenforradalom indult ki.* Le kivánom szögezni azt, hogy ebben az ügyben a legszigorubb vizsgálatot fogom megindítani. (Helyeslés.) Kénytelen vagyok azonban tiltakozni az ellen, hogy az egész tisztviselői kart ilyen beállitásban állitsák az országos tanács elé. Annál is inkább kénytelen vagyok ez ellen tiltakozni, mert *Kun Béla elvtársnak módja van a régi rezsimből származó tisztviselőket saját népbiztosságából kidobálni*, ami eddig nem történt meg, nemcsak Kun Béla elvtárs népbiztosságánál, de a többi népbiztosságoknál sem. (Felkiáltások: *Ki kell dobni őket!) A vallásügyiben sem történt ez meg!* (Zaj. Elnök csenget.)

Kérem elvtársak, én ezt nem azért mondam, mintha felhivást akarnék intézni keringőre, hogy ott most kezdjék kidobálni a tisztviselőket."

Landler Jenő népbiztos közbeszólott: „De csak kezdjék!"

„Én mindjárt Landler elvtárs közbeszólására azt mondom — folytatta Erdélyi — hogy a belügyből sem dobták ki őket. Csak egy részüket.

Elvtársak! A közellátásinál egy csomó tisztviselőt, nem tudom szám szerint mennyit, de az bizonyos, hogy az összes uj tisztviselőket 99 százalékban a párttitkárságtól kértük. De ott se minden arany. (Felkiáltások: *De nem ám!* Zaj.)

Igen furcsa dolog, — ha elmondom Önöknek, talán különösnek fog látszani — hogy ma megjelent nálam a fegyvergyári munkásságnak bizalmiférfia 8 nagy gyár képviseletében és bejelentette, hogy arról értesült, hogy igenis *ván forradalom a közellátási népbiztosság tisztviselői körében. A forradalom lényege az, amit a párttitkárságból jött elvtársak követelnek, hogy Erdélyit dobják ki a közélelmezési hivatalból.*"

Farkas István közbeszólott: „Én is tudok róla, de mások csinálják, nem a párttitkárság."

Utólag hallottam, hogy a pucscsot dr. *Katz Lipót*, a párttitkárság részéről beajánlott, s Erdélyi részéről főcsoportvezetőnek kinevezett nagyváradi ügyvéd rendezte.

„A fegyvergyár bizalmiférfia azért jött hozzám 8 nagy gyár képviseletében — mondotta Erdélyi — hogy kijelentse hozzám való ragaszkodásukat. Nekem ez igen kellemes volt ugyan, de mégis megütköztem rajta, hogy igy értelmezik az uj proletárdiktatura alkalmazását az uj bürokráciában elhelyezett bizonyos elvtársak. Rám nézve természetesen ez abszolute nem fontos és teljesen felesleges, hogy a magam személyes ügyével lekössem a tanács figyelmét, azonban szükséges volt, hogy *Kun Béla elvtársnak ezt az egész általánositását visszautasitsam.*"

Három nappal e beszéd elhangzása után Erdélyit valóban kidobták a közellátási népbiztosságból.

A nagy puritán,

Erdélyi jelentését ezek után a szovjet tudomásul vette és *Somló Dezső* emelkedett szólásra.

Somló a nagyváradi betegsegélyző pénztárnál kezdte pályafutását. Szocialista agitációja négy évi börtönt hozott rá, ami erősen megviselte. A börtönből kiszabadulván, Budapestre került a betegsegélyző pénztárhoz tisztviselőnek. Mellékesen különböző szakszervezetek lapját szerkesztő, s a Népszavának csinált riportokat.

A Károlyi-regime napjaiban Kun Béla hivei közé állott. Kun Béláék a kormányrud mellé kerülvén, Somlót megtették az Országos Lakáshivatal vezetőjévé.

Nap-nap után jelentek meg a proletárság iránt érzett puritán szeretetétől csöpögő rendeletei, közben pedig nap-nap után a legnagyobb disznóságokat követte el a kis puritán.

Tőle elváltan élő felesége hiába ácsorgott a Lakáshivatal előtt, hogy lakáshoz jusson; Somló barátnői ellenben sorban, helyesebben mondva soron kivül jutottak a szebbnélszebb lakásokhoz. Önmagának kiutalt a Városház-utca 10. szám alatt egy hatszobás, fényesen felszerelt lakást, mások igényét megelőzve. A házbizalmi feljelentést adott be ellene, mire állásától eltávolitották.

Erőszakos szivóssággal és sunyi alázatossággal kijárta magának a Butorhivatal vezetői állását, folytatva ott puritán közpályáját.

A szovjetben is a nagy puritánt adta.

Határozati javaslatot terjesztett elő, mely a következőképen szólott:

„Az elnökség által beadott és már elfogadott javaslathoz a következő pótjavaslatot terjesztem elő:

Az elnökség még a mai nap folyamán üljön össze a kormányzótanács megbizottjával és azonnal jelöljék ki minden tanácstag részére, hogy a gyülés gyors befejezésétől fogva a fronton vagy a front mögött a forradalom megvédése érdekében ki milyen munkát tartozik végezni, még pedig vagy fegyveresen harcolni vagy pedig agitálni. Erről a beosztásról mindenkit, minden tanácstagot gyorsan értesiteni kell.

Másodszor mondjuk ki azt is, hogy *mindaddig, amig a mai sulyos helyzet tart, a vörös katonákon és azok családjain kivül mások uj előnyhöz, sem ruhához, sem butorhoz, sem egyébhez ne jussanak.*“

Garbai Sándor, a kormányzótanács elnöke állott fel szólásra:

„Mégis csak furcsa dolog — mondotta — hogy azután, hogy itt a tanácsok országos gyülése egy határozati javaslatot elfogadott, azonkivül még egy záróbeszédet is meghallgattunk és tudomásul vettünk, a már egyhangulag elfogadott határozati javaslathoz *egy pótlást fogad el az elnök, amikor ezt a pótlást már elfogadnia sem lett volna szabad.* (Igaz! Ugy van! Egy hang: Nem az első hiba!)

Azt egyébként, hogy a vörös katonákról gondoskodás történjék, nem kell ujra megismételni. (Igaz! Ugy van!) Hiszen a forradalmi kormányzótanács is már számos esetben határozat tárgyává tette és a vörös katonák családtagjainak butorban, lakásban, élelmiszerben és mindenféle kérdésben bizonyos fajta kedvezményeket nyujtott. Ez csak ismétlés, amire semmi néven nevezendő szükség nincs.

Én ezt a Somló elvtárs-féle javaslatot határozottan gyen-

gitő javaslatnak tartom az első javaslattal szemben s arra kérem az országos gyülést, hogy ezt minden további vita nélkül, mint ide nem tartozót, utasitsa vissza.“

A szovjet helyeselt, a sunyi Somló is helyeselt, s javaslatát visszavonta.

Ázután az elnök kijelentette, a délelőtt hozott határozati javaslattal ellentétben, hogy másnap, vagyis vasárnap, folytatják a tanácskozást, s ezzel az ülést berekesztette.

❖ ❖ ❖

A KILENCEDIK ÜLÉS.

1919. junius 22.

Az alkotmány tervezője.

A kilencedik szovjetülés *az alkotmány-tervezet* tárgyalásának volt szánva. A világ legfeleslegesebb alkotmány-tervezetéről volt szó, mert hiszen a tulnyomó többség a szovjetbeliek közül meg volt győződve arról (ha ezt nyiltan bevallani nem is volt szabad, hogy a tervezgetésen tul ugy sem jutnak, a tervbe vett alkotmányból valóság ugy sem lehet.

Az alkotmány-tervezet készitője és előadója dr. *Rónai Zoltán* igazságügyi népbiztos volt.

Rónai ügyvédnek indult, de mint ilyen teljesen jelentéktelen embernek bizonyult.

A pénzintézeti tisztviselőknek az utóbbi időben „osztályharcos“ egyesületében ügyészi állást vállalt, Kunfival sógorságba került, s a Népszava vezércikkirója lett.

Kunfin kivül Pogány, Jászi, Szende, Rácz stb. tartoztak szükebb baráti köréhez. Ezekkel egyazon páholyból nézve az eseményeket, október végén elérkezettnek látták az időt arra, hogy a szintéren cselekvőleg megjelenjenek, megcsinálták az októberi forradalmat. Egymás között testvériesen felosztották a szerepeket, s Rónainak kormánybiztosság, majd egyetemi tanárság, végül pedig az igazságügyi államtitkári állás jutott.

A kommunizmus kikiáltásával Kun Béla kivánsága volt az, hogy — a tanult emberekben szegény magyar szocialistapárt tagjai közül a sokat tudó és jó eszü Rónai — vállalja az igazságügyi népbiztosi állást, amire Rónai,, akinek pártja balrafordulása nem tetszett, nem szivesen volt kapható.

Mint igazságügyi népbiztos a biróságok müködését felfüggesztette, az ügyvédeket, közjegyzőket, s azok alkalmazottait kenyérkereset-nélkülivé tette. Ezzel a romboló munkájával szemben semmit nem alkotott. A tüdőbeteg, vézna ember sokat dolgozott ugyan, de semmi sem került ki készen a kezei közül.

Az ügyvédséget ki akarta később békiteni s elkészitett valamilyen megoldásfélét a sok ezer volt kartárs megélhetésének biztositása érdekében. Üzent is a budapesti ügyvédi kamarának, melynek választmányi tagja volt, hogy tartsanak nagygyülést, s forduljanak a gyülésből kifolyólag segitségért a kormányhoz. A kamara vezetői azonban nem voltak kaphatók a bolsevista kormánynyal való érintkezésre. A külső kezdeményezés elmaradván, Rónai nem merte enélkül tervét megvalósitani. Ilyen ingadozó, félénk volt mindenben.

Különösen a tuszok ügyének kezelésében viselkedett teljesen férfiatlan módon. Ismételten megigérte egy-egy ártatlan tusznak szabadon bocsátását, mert nem merte a hozzája fordulók kérését megtagadni, de igéretét rendesen megszegte, mert félt, hogy egyes „elvtársak“ majd feleletre vonják, majd ellenforradalmársággal vádolják. Ugy érezte, hogy öt jobbról és balról is üldözik, s ezért azután végeredményben nem mert semmit sem cselekedni.

Jóformán az egyetlen kifelé látható munkája az alkotmány-tervezet elkészitése volt.

A proletárdiktatura alaptétele.

Rónai előadó beszédét annak a magyarázásával kezdte, hogy a bemutatott alkotmány-tervezetnek a lényege, az alapvető elve az első szakaszából tünik ki. „A tanácsköztársaságban — a tervezet szerint — a proletárság minden szabadságot, jogot és hatalmat kezébe vett abból a célból, hogy megszüntesse a kapitalista rendet és a burzsoázia uralmát és ennek helyébe *a szocialista termelési és társadalmi rendet tegye*. A proletáriátus diktaturája azonban csupán eszköz mindennemü kizsákmányolás és mindenfajta osztályuralom megszüntetésére és *előkészitése annak a társadalmi rendnek, amely nem ismer osztályokat és amelyben megszünik az osztályuralom legfőbb eszköze, az állam hatalma is.*“

Az osztályuralom megszünésében nem volt részünk, ellenben részünk volt egy olyan osztályuralomban, amely a legönzőbben tombolt. Arról pedig, hogy mikép festett a szociálista termelés és társadalmi rend, eleget volt szó az eddigiek során.

A proletárdiktatura külpolitikai szükségesség.

„Csak a proletárság diktatúrája mellett, — mondotta előadói beszédében — a proletárság tiszta osztályuralma mellett erősödhet meg egészen az a hit a velünk szemben álló burzsoá államok proletáriátusában, hogy a legyözött országokban nem a régi nemzeti küzdelem folyik más jelszavak alatt, hanem egy egészen ujfajta harc. Addig, amig nem tiszta proletárforradalom áll szemben a győztes államok haderejével és a győztes államok burzsoáziájával, addig ök mindig kijátszhatják a legyözött és forradalmositott államok küzdelme ellenében azt a jelszót, hogy itt nacionalista küzdelem folyik, más lobogó alatt.

Magyarországgal szemben az egész külpolitika megváltozását az idézte elő, hogy Magyarország a proletárdiktatura álláspontjára tért át. *A proletárdiktatura tehát nemcsak egy forradalom belső politikai szükségessége, hanem a világforradalom által előirt külpolitikai szükségesség.*"

Szánalmas képet nyujtott az éleseszü Rónai, amikor nagy erőlködések között ezeket a zagyvaságokat összehordta, csak azért, hogy a proletárdiktaturát minden áron kidicsérhesse.

A külpolitika megváltozott Magyarországgal szemben, de hogy a mi *javunkra* változott volna meg, azt éppenséggel nem lehetett állitani. Következésképen kimagyarázásra szorul az, hogy mennyiben volt ránk nézve *szükségesség* a proletárdiktatura?

Diktatura vagy demokrácia?

„Azok részéről, akik azelőtt nem állottak a proletárdiktatura álláspontján — folytatta Rónai — nem köpönyegváltoztatás, nem köpönyegek cseréje történt, hanem terveknek a cseréje, módszereknek a cseréje.

A magyar proletáriátus a maga részéről belátta, hogy a harc módszereit itt ki kell cserélni. A proletáriátus a diktatúrának elvi ellensége sohasem volt, de volt idő, amikor azt tartotta, hogy taktikailag ez nem indokolt, a világforradalom mai fázisában azonban a proletárdiktaturát taktikai szükségességnek tekinti. (Ugy van! Ugy van!)

Tisztelt elvtársaim! *Proletárdiktatura azonban nem kizáró ellentéte a demokráciának, csak a burzsoá-demokráciának. A proletárdiktatura demokráciát jelent a proletáriátuson belül.*

Ezt egész világosan kifejezésre juttatja ez az alkotmány, amikor vallja, hogy a proletáriátusnak megvan a teljes véleménynyilvánitási szabadsága, a proletáriátusnak megvan a teljes sajtószabadsága. Ezek a szabadságjogok tisztán a burzsoáziával szemben nincsenek meg, de a legteljesebb mértékben megilletik a proletáriátust.

T. elvtársak! A proletárdiktatura tekintetében igen sok elvtársban téves hitet keltett az az átmeneti állapot, amely idáig volt. Idáig — ez egészen kétségtelen — a proletárforradalom egy átmeneti fázsiában éltünk csupán. Ami eddig volt, az nem volt teljes proletárdiktatura. (Ugy van! Ugy van!) A forradalmi kormányzótanács diktatúrája nem a proletáriátus diktatúrája. (Ugy van! Ugy van!) A forradalmi kormányzótanács diktatúráját fel kell váltania a proletáriátus diktatúrájának, fel kell váltania a teljes proletárdemokráciának. És ennek a teljes proletárdemokráciának lehetősége megnyilt akkor, amikor a tanácsok országos gyülése összehivódott, mikor a tanácsok országos gyülésének módjában áll, hogy megalkossa azt a szervet, azt a szükebb testületet, amely most már tisztára a tanácsok, tisztára a proletárok kiküldötteiből, megválasztottaiból áll és amely szükebb szerv, egészen kivételes jogok kikapcsolásával, a tanácsok országos gyülésének jogait is gyakorolja mindaddig, amig a tanácsok országos gyülése nem ülésezik.

A proletárdemokráciának ez a központi szerve, amelyik magából választja a kormányzótanácsot, amelynek felelősséggel tartozik a kormányzótanács és amely viszont felelős a tanácsok országos gyülésének, ez a szerv a szövetséges központi intézőbizottság. *A szövetséges központi intézőbizottsággal lépett csak a magyarországi proletárdiktatura a proletárdemokrácia állapotába.*"

A demokrácia lehetséges az állam szocialista berendezése nélkül is, de *szocialista állam demokrácia nélkül, olyan valami lehetetlen alkotás, mint egy ház, melyet a levegőbe akarnának épiteni.*

Az olyan demokrácia, mely csak a proletáriátusnak kedvez, a burzsoát pedig jogfosztottá teszi, nem igazi demokrácia. Az igazi demokrácia a népuralom, vagyis m i n d e n k i uralma.

Azt, hogy a tanácsok országos gyülésének, a szövetséges központi intézö-bizottságnak életre keltése jelenti az alkotmányosság netovábbját, Rónai hitte bizonyára a legkevésbbé.

Ki tud arról, hogy a szovjet ülései, a központi intézö-

bizottság ülései, valamit változtattak volna Kun Béláék önkénykedésén? Ki tudott egyáltalában eddig arról, hogy mi történt ezen „alkotmányos" testületekben? Hiszen minden demokráciát kicsufoló módon titkolództak.

A szabadság gyakorlása.

„*A proletárdiktatura* — magyarázta Rónai talmudista álokoskodással — *nemcsak a szabadság elvét mondja ki, hanem módot is nyujt arra, hogy az a szabadság tényleg gyakoroltassák.* Mert mit jelentett, mondjuk, a sajtószabadság elvének kimondása a proletáriátus részére? Mit jelentett a gyülekezési szabadság elvének kimondása a proletáriátus részére? A sajtószabadság azt jelentette: adhattok ki iratokat, — ha van pénzetek. Miután azonban a pénz tulnyomó része nem a proletáriátus kezében volt, a burzsoádemokrácia sajtószabadsága jelentette a sajtónak a tőkétől való függését. A proletárdemokrácia sajtószabadsága nemcsak azt jelenti, hogy a proletárok iratokat nyomathatnak ki szabadon, hanem azt jelenti, hogy a proletárállamnak, a tanácsköztársaságnak kötelessége a proletáriátus részére minél több sajtóterméket kinyomatni, minél több helyiséget rendelkezésre bocsátani, hogy gyülekezhessék. Ezekkel az uj alakulatokkal, a proletáriátus önkormányzati szerveivel, egyesüléseivel szemben a proletárállam nyiltan arra az álláspontra helyezkedik, hogy minden erővel támogatja öket, minden erővel támogatja a szakszervezeteket, minden erővel támogatja a fogyasztási szövetkezeteket, minden erővel támogatja a proletárok müvelödési egyesületeit."

Aki a diktaturát és a szabadságot egyszerre emlegeti, az a szabadság szót megszentségteleniti.

Sajtószabadság volt az, amikor az egyénnek kiadói jogát elkobozták? Gyülekezési szabadság volt az, amikor a nem tetsző egyesületeket feloszlatták?

Hiszen csak az volt szabad, amí a bolsevisták nem épen kifogástalan izlésének megfelelt.

A terror.

„Sokat beszéltünk arról, hogy minö szerepe van *a terrornak* a proletárdiktaturában. Nézetem szerint, ez nagyon alárendelt kérdés. Az egészen kétségtelen, hogy forradalom terror nélkül lehetetlen, de az a kérdés, hogy a terrornak milyen mértéke alkalmaztassék a forradalomban, az távolról sem jelenti a proletárdiktaturának valamilyen döntö, valamilyen alapvetö kérdését. Nézetem szerint a terrorról szóló viták nagyon háttérbe szoritották azt a gondolatot, hogy a proletárdiktatura diktatura azért, hogy a szocializmus gondolatkörét terjessze és habár él is a terror fegyverével, nagyon fontosnak tartja, minden terrornál fontosabbnak tartja a szocialista gondolatok terjesztését. A proletárdiktatura jelenti a proletárállam legteljesebb propagandisztikus kötelezettségét, *a szocializmus gondolatkörének a legnagyobb mértékü elterjesztését.*"

Paraguajban az 1608.-ban bevándorolt jezsuiták a hatalmat lassankint egészen magukhoz ragadták, s Paraguajban jól rendezett, teokratikus *diktaturára* fektetett államot alapitottak, *minden szabadság kizárásával.*

A bolsevisták, ugy látszik, ezektöl a jezsuitáktól tanulták el a diktatura rendszerét. A különbség mindössze az volt lényegileg, hogy mig a jezsuiták teokratikus, istenes eszközöket alkalmaztak diktaturájuk fenntartása érdekében, addig a bolsevisták a kevésbbé istenes *terror-csapatokat* szervezték a maguk diktatúrája érdekében.

„A jezsuiták eszköze ott — irja Kautsky Károly, a szociáldemokrata — amivel diktaturájukat fönntartották, *óriási szellemi tulsulyuk* volt azok fölött a benszülöttek fölött, akiket ök szerveztek és akik nélkülük teljesen gyámoltalanok voltak."

A mi bolsevistáink eszköze egy Cserny József, a Leninfiuk véreskezü parancsnoka, Nick Gusztáv helyettes parancsnok, a Mágnás Elza gyilkosa voltak. Ezeknek *óriási szellemi tulsulya* volt a tuszként elhurcolt akadémiai elnökkel és más benszülött burzsujokkal szemben.

Azt, hogy terrorjukkal a szocializmus gondolatkörét milyen nagy mértékben sikerült a mi diktaturánknak elterjeszteni, azt napjainkban a vak is látja.

A diktatura igaz demokráciája.

„Igazibb demokráciát teremt a proletárdiktatura — fejtegette Rónai — mint a burzsoá-demokrácia azért is, mert *a proletárdiktatura minden választása rövid időre szóló választás.* A burzsoá-diktaturának és a burzsoá-demokráciának választásai — demokráciában is lehet diktatura — hosszu időre terjedö választások, amelyek csaknem átjátszanak a kinevezés fogalmába. Ilyen öt évre szóló választások — pláne, amelyek a háboru alatt meg is hosszabbittattak — már valósággal nem

is választások, hanem kinevezések. És különösen kinevezések akkor, amidön a küldöttek teljesen függetlenek a küldőiktől."

Ugy tett Rónai, amikor ezt mondotta, mint aki komolyan beszél. A szovjet-tagok viszont, akik jól tudták azt, hogy micsoda „választás" folytán kerültek ők a szovjetbe, összemosolyogtak.

A különböző hatalmak összekeverése.

„A burzsoá-demokrácia alapgondolata az, — magyarázta Rónai — hogy *külön van választva a törvényhozói hatalom, külön van választva a végrehajtó hatalom és külön van választva a birói hatalom.*

Megszünik a hatalmak megosztásának ez az elve, ez a gondolata abban a proletáralkotmányban, amely olyan szervnek biztositja a törvényhozás, végrehajtás és biráskodás jogát, amely szerv kizárólag egy osztályból, a dolgozók osztályából áll. Ahol a dolgozók együtt vannak, ott a dolgozóknak nem kell féliök egymástól, ott megszünik a bizalmatlanság alapja és megadódik *az egyöntetü cselekvés lehetősége.* Ez a lényege annak, hogy minden hatalmat a tanácsok gyakorolnak."

Ugy látszik, hogy Rónai átaludta a szovjet üléseit, nem hallotta azt a sok panaszt, mely a hatalmak összekeveredését s az „egyöntetü cselekvés lehetőségének" lehető legteljesebb hiányát hánytorgatta.

Fecsegés a munkáról.

„Nem az a fontos — folytatta Rónai — hogy milyen rendeleteket bocsátunk ki, az a fontos, mi megy át ezekből az élethe.

Egyedül akarják gyakorolni a hatalmat a dolgozók: ez jelenti voltaképen azt az elvet, amelyet annyiszor hangoztatunk, hogy a proletárdemokrácia tanácsai nem a fecsegők, hanem *a dolgozók* testületei. Néha már annyiszor halljuk ezt, hogy valósággal fecsegésszámba megy."

Amint látni való, Rónainak volt némi érzéke a humor iránt is.

Meghalt a bürokrácia.

Az igazmondáshoz hozzászokott Rónai folytatta hasbeszédét:

„A tanácsok — mondotta — jelentenek dolgozó uralmat és *nem jelentenek bürokráciát.*

A hatalmat a proletáriátus gyakorolja, *nem bizza az ügyek intézését bürokratákra,* hanem a bürokratákat, a hivatalnokokat legfeljebb ugy tekinti, mint a roletáriátus, a dolgozók összessége akaratának végrehajtóit, olyan végrehajtóit, akik dolgozzanak is a proletárdiktatura érdekében.

Az, amit mi kárhoztattunk a régi bürokráciában, a hatalom gyakorlása és a dologtalanság volt, s amitől mentesnek kell lennie az uj bürokráciának, az az egyéni hatalom gyakorlása és a legintenzivebb munkálkodásnak a hiánya. A proletárság akaratának a gyakorlása és a legmegfeszitettebb munka ez az uj, nem bürokráciának, hanem az uj hatósági szervezetnek, a tanácsok szervezetének a lényege. És hogy a tanácsokban tényleg igy történjék a hatalom gyakorlása, erre a proletárdiktatura módszere legelsősorban az, hogy a tanácsokban gyorsan váltakozzanak a tagok, vagyis a megbizások gyors váltakozása váltógazdaság minden vonalon, hogy minél több proletárnak nyujtassék mód arra, hogy a hatalomban résztvegyen.

Aki a proletáriátus diktaturájában részes, a legtávolabbról sem tekinthető diktátornak. A proletárdiktatura nem diktátorok diktaturája, a proletárdiktatura a proletárság diktaturája; és mindenki, aki diktátor-szerepet játszik a proletárdiktaturában, beleesik a régi bürokrácia hibájába."

Az ügyek intézésének a bürokraták helyett a munkás- és katonatanácsok kezeibe való letétele drága mulatság volt, annak dacára, hogy a munkás- és katonatanácsok — ingyen dolgoztak.

Annyi diktátor pedig még soha sehol nem volt egy rakáson, mint a mi diktaturánk hivatalaiban.

A vagyoni gazdálkodás.

„A proletárvagyon — boncolgatta Rónai — a proletárság szempontjából sokkal inkább közkincs, mint amilyen volt a régi állami vagyon a burzsoázia szempontjából, mert a burzsoá állami vagyon nem jelentette minden burzsoá vagyonát, a burzsoá állami vagyonból minden burzsoá réteg minél nagyobb részt akart kihasitani a maga részére, a proletárállam vagyona azonban jelenti minden proletár vagyonát s erre a vagyonra a legszigorubban kell felügyelni. *A legszigorubb va-*

gyoni gazdálkodás és a legszigorubb ellenőrzés alapvető elve a proletárdiktaturának és a proletárdemokráciának."

Justicia istenasszony szeme be volt kötve, az igazságügyi népbiztos „elvtársnak" is — ugy látszik — be volt kötve a szeme. Ezért nem látta, hogy mikép lopják a közvagyont.

A diktatura a boldogság forrása.

Beszélt Rónai a vármegye fogalmának elejtéséről, a falu forradalmositásáról, parasztegyetemek felállitásáról, a szellemi szegények tanácsának megalapitásáról, a nemzetiségek kibékitéséről; egy szóval mind arról a boldogságról, mely a diktatura alkotmányából fakadni fog.

Nem érdemes részletesen idézni azt a sok tücsköt-bogarat, amit Rónai kinjában össze-vissza hadart.

Csak a szóba hozott *nemzetiségi kérdésnél* legyen szabad egy pillanatra megállani.

A nemzetiségekkel soha nem álltunk valami nagyon jó lábon, de csak meg voltunk valahogy. Olyan rosszul azonban soha nem álltunk a nemzetiségi kérdés dolgában, mint a diktatura alatt.

A Károlyi-regime utolsó napjaiban a szászoknak küldötte érintkezést keresett az entente Budapesten tartózkodó küldötteivel, hogy velük a szászoknak Magyarországhoz való ragaszkodását közölje. Azóta beütött a diktatura boldogsága Magyarországon, de a szászok ebből a boldogságból most már éppenséggel nem kértek s tudni se akartak egy bolsevista Magyarországhoz való tartozásról.

A német népjogok megvalósitásának költségeire 10 millió koronát utalt ki a kormányzótanács, ugyanennyit a ruszka-krajnai önkormányzat kiépitésére. A ruszka-krajnai népbiztosság rendelkezési alapjának 1 millió korona, a népbiztosság bizalmas propaganda-költségeire 2 millió korona jutott.

A milliókat hiába költötték el a nemzetiségeket megnyerni akaró intézkedésekre, propagandára, a bolsevizmus, mint olyan akkora ellenintézkedést, akkora ellenpropagandát jelentett, hogy a nemzetiségek soraiban a centripetális erőt legyőzte a centrifugális erő.

Nem igaz, hogy a pálinkától elbutitott nemzetiségek visszasirják a régi kapitalizmus levesestálját — miként Rónai mondta — hanem a diktatura láttára feleszméltek a nemzetiségek s rájöttek arra, hogy ha a diktatura jármába kerülnek, vagy jármában maradnak, ugy még leveshez sem juthatnak, a husról nem is beszélve.

Ezt köszönhetjük a magyar bolsevistáknak.

A női apostol.

Az alkotmány-tervezet általános vitáját megnyitván az elnök, *Csorba Mária,* egy idősebb munkásnő jelentkezett, hogy „a magyarországi nők összessége nevében" felszólalhasson.

Kifogásolta, hogy az alkotmánytervezetben „*nincsen precizirozva a nőkérdés.*"

A szocialisták, a feminizmus buzgó apostolai, kellemetlenül érezték magukat. Felkiáltottak: „Nincsen nőkérdés! Felesleges!"

Bebel Ferdinand Ágost „A nő és a szocializmus" cimü hirneves munka szerzője, bizonyára megfordult volna a sirjában, ha e felkiáltásokat hallotta volna.

Az alkotmány-tervezetről ezek után Csorba Máriának nem volt több mondani valója.

„Nekem tulajdonképen — folytatta Csorba — a közélelmezéshez, közellátáshoz és hadügyhöz kellett volna hozzászólnom. De miután erre nem volt idő, tehát röviden erre is ki kivánok térni."

A *közellátás* kérdésében a következőkép adta le a véleményét:

„Ne legyenek még ma is Ábrahám Oszkárok, hitelbanki tisztviselők, akiknek abnormis édesanyja a nagy tömeg között eldicsekszik vele, hogy ő még két héttel ezelőtt is kapott tiz kiló zsirnak valót, tiz kiló lencsét és babot.

Amig ilyenek lesznek és amig ilyeneket visznek ki ennek a nagy, indifferens nőtömegnek tudatába, addig mi hiába fogjuk kiagitálni a tüdönket e nőknél, lehurrognak bennünket és hovatovább agyonütéssel fenyegetnek. Engem a Máv. gépgyárból ugy kellett megmenteni, hogy nem ütöttek agyon."

A *hadügyre* nézve a következőket adta elö:

„Azt mondják a hadügyről az asszonyok: igenis, ha kell, nélkülözzük a férjeinket. Azt kivánják e nötömegek, hogy aki csak szorosan véve nem nélkülözhető ezen a téren, mindenki legyen katona, ugy hogy ne is kelljen kivételt tenni a vörös katonák hozzátartozóival, mert ugyszólván mindenki vörös katona hozzátartozója legyen."

Az *ellenforradalomról* is szólott még pedig ekképen:

„A diktatura legyen erős és nagyon erélyes. Miután pedig ugy is tudjuk, hogy kik a megbizhatók és kik a megbizhatatlanok, (Zaj és felkiáltások: *Na! Nem olyan biztosan tudjuk!)* a megbizható elvtársakat ruházzuk fel azzal a hatalommal, hogy a nyiltan szembeszálló ellenforradalmárokat a helyszinen letartóztathassák. (Élénk helyeslés és taps.) Ellenőrizni kell mindenkit."

Végül megint a *nőkérdésről* beszélt, mondván a következőket:

„Én kérem a kongresszust és különösen vidéki elvtársaimat, hogy semmit se tartsanak olyan fontosnak, mint a nők legsürgősebb meggyőzését és felvilágositását az agitáció terén. (Élénk helyeslés.)

Kérem a kongresszust arra is, hogyha módjában van, hozzon olyan határozatot is, hogy a sok mindenféle terv helyett ugy a népbiztosságok, mint a pártvezetőség bocsássanak rendelkezésünkre ezen a téren minden eszközt, hogy ne csak nekünk nőknek kelljen agitálnunk, mert meg kell állapitanom, elvtársaim, hogy olyanok, akik ezt a feladatot végezni birjuk, a nők között nem vagyunk sokan, s ezért férfimunkások rendelkezésre bocsátását is kérnünk kell, akik nekünk az agitációban segitsenek, nehogy ismét megtörténjék az, ami a multban már sokszor megtörtént, hogy a vidéken megakadályozták a nőagitációt. Ha már a multban nem foglalkoztunk olyan mértékben a nőkkel, mint a férfiakkal, akkor most fokozottabb arányban kell cselekednünk, hogy a mulasztásokat pótolhassuk."

A felszólalást élénken helyeselték, az elnök pedig megállapitotta, hogy *az alkotmánytervezet általános vitájához senki más nem jelentkezett,* megnyitotta ennélfogva az alkotmánytervezet pontonkénti vitáját.

Ki a proletár?

Az alkotmány-tervezet részletes tárgyalásánál az első, még pedig alapos fennakadás a 2. §-nál volt.

Domonkos Rókus kifogásolta a *„földmüves-szegények"* kifejezést s helyette a *„földmives munkások"* kifejezést ajánlotta.

„Szerintem — mondotta — *ez a kifejezés lealázó és kasztokat idéz elő az ipari és földmivesmunkásság között.* Ha azt akarjuk, hogy a falu összeölelkezzék a várossal, akkor ne tegyünk köztük különbséget. Én szeretném látni azt, hogy

akár szociológus, akár ujságiró, akár marxista szónok, odaálljon és az ökröt meg tudja vakarni. Emeljük keblünkre ezt a munkásságot".

Rónai Zoltán népbiztos a következőket felelte: „Ha rosszul hangzik, hogy földmivesszegény, én hozzájárulok annak törléséhez, ebben az esetben azonban ne földmivesmunkást irjunk, mert ez szintén rosszul hangzik, mert ugy látszik, mintha a törpe birtokosokat kizárnánk. A következő szöveget ajánlom: *„munkások, katonák és földmivesek tanácsai."*

Nagy zaj keletkezett, egyesek közbekiáltottak: „A törpebirtokos az munkás!"

Kellner Sándor változatlanul kivánta a 2. §-t elfogadni. Kifogásolta a Rónai által ajánlott „földmüvesek" szót, mert akkor „teljes joggal azt mondhatnák azok, akiknek száz hold birtokuk van, hogy őket is megilleti mindama jog, amely jog ebben az alkotmányban benfoglaltatik."

Ez pedig nem járná, mert hisz a szabadalmazott proletárdemokrácia nem ad *mindenkinek* jogot.

Havas Sándor is az eredeti szövegnek volt a barátja, mondván, hogy „nem szégyen az, ha valaki szegény."

Ferenci János Rónai módositásának fogta a pártját. „Miért nevezzük — kérdezte — mi a földmiveseket szegényeknek? Mert ha itt határozottan a „szegény" elnevezést használjuk, a földmives dolgozók azt hiszik hogy *az állam őket állandóan szegényeknek akarja tartani."*

Céh Györgynek se tetszett a „földmüvesszegények" kifejezés, s a *„szellemi-, ipari-, földmüvesmunkások és katonák tanácsköztársasága"* kifejezést ajánlotta.

Szavazásra kerülvén a sor, a többség, meglehetősen zavaros szavazással *Rónai módositását fogadta el.*

Az ügy ezzel azonban nem volt elintézve, mert a 9. és a 10. §-nál megint csak beleütköztek a *„földmüvesszegények"* kifejezésbe.

Kajári Samu egyszersmindenkorra a „szegénység" kifejezés törlését inditványozta.

Mintha ezzel magát a szegénységet is törölni lehetett volna.

Kató Gyula azt mondotta, hogy rosszul korrigálták a „földmüvesszegények" kifejezést „földmüvesek" kifejezésre.

„Én, aki a vidéken dolgoztam — mondotta — vidéki vagyok, magam is tudom, hogy milyen nehéz lesz megvonni a

határvonalat, ha földmivesekről lesz állandóan szó. Ezért a *„földmunkások"-ra* való korrigálását javaslom."

Nyisztor György népbiztos felkereste az előadói emelvényen Rónait, s a „földmüvesszegények" kifejezés helyett a *„dolgozó földmüvesek"* kifejezést ajánlotta figyelmébe. Rónai kijelenté a szovjet előtt, hogy Nyisztornak vele közölt módositó javaslatát elfogadja a maga részéről az alkotmánytervezet mindazon szakaszaira nézve, melyekben eredetileg a „földmüvesszegények" kifejezés olvasható.

Schneff József nagykanizsai kömives és kormányzótanácsi biztos (főispán) szembehelyezkedett ezzel az inditvánnyal.

„Nagyon furán jönne ki a helyzet — fejtegette — hogy azt vesszük bele, hogy dolgozó földmivesek, mert hiszen dolgozik a 100 holddal biró földmives is. Tehát azt vegyük bele, hogy *„dolgozó földmives munkás."*

A proletárállam megszünteti a szegénységet és nem lehetséges az, hogy a földmivesmunkást csufolva szegénynek veszem akkor, amikor az ipari munkás semmivel sem gazdagabb ma, mint a földmivesmunkás, semmivel sem kapnak az ipari munkások többet, mint a dolgozó földmivesmunkások.

A kommunista felfogás szerint, ha ma nem is, de el fog érkezni az az idö, amikor minden magántulajdon meg fog szünni. Tehát paragrafusokhoz, holdakhoz kötni ezt a kérdést nem lehet, mert *vannak az ipari munkások között is olyan egyének, akik itt vannak ezen tanácsban, akiknek házuk is van egy vagy két lakóval.* Tehát vagy mind a kettötöl elvesszük a jogot, vagy egyiktöl sem."

Farkas István a „dolgozó földmüvesek" kifejezéssel volt leginkább megelégedve.

Nyisztor György látva, hogy az általa ajánlott „dolgozó földmüvesek" kifejezés nem talál általános tetszésre, uj módositást fundált ki.

„Hogy minden vitának véget vessünk — mondotta — azt inditványozom, vegyük be: *„földmives proletárok"* kifejezést.

A „földmives-munkás" megjelölést azért kifogásolom, mert precizirozni kell a megjelölést abból a szempontból is, mivel számolni kell azzal, hogy *a cselédség azt mondja, hogy ő nem munkás.* Erről van szó. (Nagy zaj.) Az a helyes megjelölés: „Földmives proletárok." (Általános helyeslés.) És ki fogjuk tanitani öket, hogy benne van a cselédség, meg akik egész éves dolgozó munkásai a tanyáknak és a munkások."

Nyisztor megállapitásában az volt a leszögezni való érdekesség, hogy a földmüves cselédség nem tartja magát — munkásnak. Nyisztor megállapitásából az következtethetö, hogy a föld embereinek nyelvérzéke szerint, *csak az ipari munkát végző ember a munkás.*

Tamási Károlynak is meg volt a maga külön véleménye a felmerült, fogasnak látszó, kérdésről.

„A „földmives szegények" kifejezést tényleg nem helyeselném meghagyni — adta elö — mert mindenütt épen a legelnyomottabb, a legszegényebb földmivesek kifogásolják, hogy miért illetik öket ezzel a jelzövel.

A „földmivesek" kifejezést sem tartom helyesnek, mert a százholdas gazdák a vidéken épen az idei választásnál verték a mellüket és azt mondották, hogy ök is földmivesek, ök is müvelik a földet. Ha kimondjuk, hogy „dolgozó" földmives, ugyanaz az állapot, mert a százholdas gazda is dolgozó, söt még jobban veri a mellét, hogy ö többet dolgozik, mint a béres. Én szerintem a leghelyesebb kifejezés lesz: *földmüves munkások."*

Nagy Gergely a „földmüves-proletár" kifejezést helyeselte.

Gábor Károly, az örökös közbeszóló, Nagy Gergely beszédjét félbeszakitva, két bövitett mondatban szintén a „földmüves-proletár" kifejezést ajánlotta. Végre hozzájutott ahhoz a dicsöséghez, hogy „beszédet" mondhasson.

Nagy Gergely a „beszéddel" félbeszakitott beszédét igy folytatta: „A „földmives proletár" kifejezést nem szégyelhetik, mert ma proletárnak lenni büszkeség. Mikor jogok megszerzéséről van szó, akkor *a burzsoázia is azt mondja, hogy proletár, vagyok,* hogy jogai lehessenek, a proletárnak jogában áll, ugyszólván kötelessége felemelni a fejét, ha arról van szó, hogy ö proletár, mert a proletár az, akinek jogai vannak és csakis a proltárnak van joga ebben a tanácsköztársaságban."

Milyen idök! Milyen idök! A jó öreg Kassainak a Liliből való ezek a szavai jutnak eszembe, amikor azt hallom, hogy a „burzsoá is azt mondja, hogy ö proletár".

A francia forradalomban a „polgártárs" megszólitás megtiszteléssszámba ment. A diktatura alatt sértés volt valakit burzsoának, vagy oroszosan burzsujnak nevezni.

Guttmann Henrik volt a következö felszólaló.

Guttmann typusa azoknak a „szellemi proletároknak", kik nem találják meg a maguk helyét.

Eredetileg rabbinak készült. Idővel beállt a zionizmus harcos katonájának. A háboru kitörvén, igazi harcos katona nem akart lenni, s elment a „Világ" haditudósitójának — Stockholmba.

A háboru végeztével hazajött, a kommunisták harcos katonája lett. Eleinte mint tüzes politikai megbizott harcolt, másokat küldözgetve a tüzvonalba. Azután a „Szociális Termelés" cimü folyóiratnak lett a szerkesztője. Ez volt a legdrágábban szerkesztett lap az országban. A sok munkatárs, Guttmann szerkesztővel az élükön, önönmaguk állapitották meg a fizetésüket.

Az alkotmány-tervezethez a szovjetben hozzászólva, röviden, minden megokolás nélkül, a kérdéses kifejezés gyanánt az *„ipari és mezőgazdasági munkások"* kifejezést javasolta.

„Hol maradnak a szellemi munkások?" kiáltotta valaki Guttmann, a szellemi munkás felé.

Rónai Zoltán népbiztos ismételve kijelenti, hogy a békesség kedvéért ő is hajlandó a *„földmüves-proletárok"* kifejezést elfogadni.

Erdélyi Mór népbiztos is beleavatkozott a vitába.

„Én ellenzem a „földmüves-proletár" kifejezést — mondotta. — Miért kell nekünk az alkotmányban ezt az idegen kifejezést ott használnunk, ahol azt legkevésbé értik meg? (Zaj. Felkiáltások: Meg kell értetni velök!) *„Proletárdiktatura!" ezt mondjuk minden gyülésen nekik!* (Halljuk! Halljuk! Zaj.) Ha igaz, hogy ez a szó helyes, — aminthogy nem helyes, mert ha a „proletár" szó eredetét kutatjuk akkor egy egészen különös valamire jövünk rá — akkor tényleg igaza van annak az elvtársnak, aki azt mondta, ne legyen más szó, csak „proletár". (Ugy van!)

Miért munkás, miért katona, miért földmives? Ha pedig meg akarjuk különböztetni, akkor ugyanoda jutunk, ahova a „szegény" szóval jutottunk. Azt is lehetne mondani, ipari, szellemi, katona-, vagy földmives-proletár. Hát miért csak földmüves-proletár? Ez tehát egy teljesen helytelen valami. Ezért tényleg, az én véleményem szerint, annak volt a leghelyesebb gondolata, aki azt mondotta, hogy *„földmüvesmunkás"* (Ugy van! Zaj!) Én tehát azt a javaslatot teszem, hogy a földmivesmunkás kifejezést használjuk."

Tény az, hogy a „proletár" szó eredetét kutatva, rájövünk arra, hogy görög szó, melynek töve: proles, s ez annyit jelent mint: gyermek. Proletár volt a sok gyermekü családapa a régi görögöknél, aki utódok nevelésével adózott az államnak.

Később Rómában, a Servius Tullius-féle cenzusos alkotmány szerint proletárnak nevezték azt, akinek legalább 1500 ass volt a vagyona, vagyis egy bizonyos minimális vagyonnal rendelkezett. Akinek nem volt ennyije, az csak egyszerü numerus volt az államra nézve, s a „capite censi" nevü osztályhoz tartozott.

Mialatt pedig a szovjetben a „proletár" szó felett disputáltak, a szomszédom a karzaton a „proletár" szóról a legujabb nyelvtörténeti adattal szolgált:

A vásárcsarnokban tolonganak az asszonyok üres szatyorral a kezükben, s egyikük felsóhajt: „A fene egye meg ezt a proletárdiktaturát. Minden a proletárnak jut és semmi sem jut a — *szegényeknek!*"

Nagy zaj fogadta egyébként Erdélyi szavait. Sokan *Rudas Zoltánt* kivánták hallani, hátha ő, aki annyit dobálódzott irásaiban és szónoklataiban a „proletár" szóval, okosabbat tud mondani, mint Erdélyi.

Rudas eredetileg a Népszava munkatársa volt, de Garami Ernő, az akkori szerkesztő, minthogy döcögös, rossz stilusa miatt nem használhatta, elbocsátotta öt. Ekkor néhány más elégedetlennel, (dr. Strasser Józseffel, Alpári Gyulával stb.) együtt a szociáldemokrata pártban szélsöbaloldali állást foglalt el. A szélsöbaloldaliaknak nem sok követője akadt, s öket a párt a maga kebeléből kizárta.

A háboruban orosz fogságba esett. Megtanult oroszul, s lefordította a bolsevisták különböző röpiratait, melyeket, hazaérkezvén, orosz pénzen nálunk titokban terjeszteni kezdett.

Bernstein Edét, a német szocialistát, Rudas meghivta a „Galilei körbe" egy előadás tartására. Bernstein mellesleg szólva, mint ugynevezett revizionista, nem vall kommunista elveket, miként ezt még „Die Voraussetzunges des Socializmus" cimü munkájával bebizonyitotta, de előadásának tárgya akkoriban (még az októberi forradalom előtt) kényes volt, a háboru okozóiról akart előadni. Bernsteint a határon Oderbergnél, a németek feltartóztatták, s előadása elmaradt. A megtartani akart előadás szövege azonban eljutott valahogy Rudashoz, s Rudas az előadást a galileista ifjak előtt fel is olvasta. A rendőrség erről tudomást szerzett, s Rudast letartóztatták.

A diktatura kitörésekor visszanyerte szabadságát s a külügyi népbiztosság tisztviselője lett. Az ő rábeszélésére, s

az ő kezéből fogadta el, az egykor vele összetüzött Garami Ernő azt a 700 fontot, melynek elfogadása és nyugtázása ellenében juthatott csak Garami svájci utlevélhez.

A Vörös Ujságnak mosdatlanságait Kun Béla is sokalta, s amikor a lap a kelleténél korábban kikotyogta azt, hogy Böhm bécsi követ lesz, ezt az indiszkréciót ürügynek felhasználva, kitették a laptól Jancsó Károly szerkesztőt (a volt vármegyei tisztviselőt) s Rudast — ki az idők folyamán irni is megtanult — beültette Kun a Vörös Ujság szerkesztőjének.

„Ez a tanácsköztársaság — fejtegette Rudas a szovjetben tartott felszólalásában — *a dolgozók tanácsköztársasága.* A dolgozók a tanácsköztársaság előtt a bérmunka és a tőke viszonyában dolgoztak. A „proletár" szó egy közgazdasági kategória, amely azt mutatja, hogy a munkás a tőkével szemben a bérmunkás viszonyában áll, munkaerejét a tőkének eladja.

A tanácsköztársaság azt célozza, hogy ezt a viszonyt megszüntesse és ezt azzal akarja elérni, hogy megadja azoknak a jogot, akik ezelőtt a régi termelési rendben a bérmunka viszonyában állottak. Nekünk tehát, ha érzelmi vagy kimélési szempontokból a szegénységi szót elfogadni nem akarjuk, amely Oroszországban honosodott meg, akkor tekintet nélkül arra, hogy magyar szót használjunk vagy sem — ilyen szempontok nem szerepelhetnek — használjuk a szigoru közgazdaságtani kifejezést és nem látom be, miért van az elvtársak idegenkedése a „proletár" szó ellen. (Felkiáltás: *Majd megmondom!)* Mindenki, aki ebben az országban ezt az alkotmányt elolvassa, jól fogja tudni, mit jelent a proletár kifejezés. A proletár kifejezés preciz, tiszta. Közgazdaságtani és politikai tekintetben mindenki tudja, hogy kit értünk proletár alatt. Tévedés a száz- vagy huszholdas gazdánál nem foroghat fenn. Ajánlom tehát, hogy Nyisztor elvtárs javaslatát fogadják el."

Erdélyi közbeszólott: „De miért csak földmüveproletárok? Hiszen más proletár is van!"

Salzinger Ferenc következett mint felszólaló.

„A „földmives proletárság" elnevezést — mondotta — nem tartom egészen helyesnek, mert tulajdonképen azt mondtuk ugyebár, hogy mindenkinek hagyunk annyi földet, amennyit ő maga meg tud müvelni. Olyan embernek tehát, aki maga dolgozik, hogy fenn tudja magát tartani, jogokat kell adni. Tehát azt javasolnám, hogy se a „földmives proletár", se a „földmives munkás" kifejezést ne használjuk, hanem fogadjuk el a *„másokkal nem dolgoztató földmives"* kifejezést. Ez volna a leghelyesebb."

Gróf János a *„szellemi, ipari és földmüves munkások"* kifejezést ajánlotta.

Kálmán Imre is szót kért.

„Meggyözödtem arról, hogy a földmivesek nemcsak a „proletár" szótól, de minden idegen szótól idegenkednek, nem szeretik az idegen kifejezéseket és százszor meg százszor hivatkoznak rá és szoritanak bennünket azzal, hogy miért használunk irásban és szóval olyan kifejezéseket, amelyeket ők, akik közül sok iskolába sem járt, nem érthetnek meg. (Zaj és felkiáltások: *A szocializmus is idegen szó, mégis meg kell tanulni!)*

A földmivesek nem értenek semmi idegen nyelvet, erre való tekintettel én, bár tudom, hogy a proletár szó csak munkásokat, vagyontalanokat jelent, mégis a *„földmunkás"* kifejezés alkalmazását kérem."

Ferenci János egyszerüen a *„dolgozók"* kifejezést ajánlotta.

Ezután a már-már végnélkülinek feltünő vita után az elnök elrendelte a szavazást. Egy féltucat indítványról volt szó, s többszöri szavazás eredménye gyanánt a nagy többség a *„földmivelő munkások"* kifejezést fogadta el.

A szavazás eredményébe a leszavazottak nem törödtek bele. Szót kért sok ember, s a szorongatott elnök, bár most már másodszor döntött a többség (persze mind a két alkalommal máskép) a felmerült kérdésben, kénytelen volt a vitát ujból megnyitni.

Rónai azt mondta, hogy stiláris szempontból a „munkások" és „földmunkások" szavak nem férnek meg egymás mellett, legegyszerübb lesz a *„munkások"* kifejezést használni.

Nyisztor külön bizottság elé kivánta a kérdést utalni, hangsulyozva, hogy a *„földmüvesek"* szónak semmi esetre sem szabad elmaradni.

Még pár felszólalás volt, mire *Jócsák Kálmán* jutott szóhoz.

Jócsák, zárjel közt szólva, szép szál ember. Ujvidéken a betegsegélyző pénztár titkára volt, s mint régi szociáldemokrata, a Károlyi-regime alatt Csongrádmegye kormánybiztosa lett.

A sivár és unalmas vitát, mely talán mindennél jobban jellemezte a ki nem forrott viszonyokat s a ki nem forrott elvü „elvtársakat", az ő szellemes felszólalása zárta be.

„Amikor — mondotta — itt már majdnem egy órája azon folyik a vita, hogy hogyan nevezzük meg a cimünket, eszembe jut Madách Ember tragédiájából a konstantinápolyi patriarcha háza előtt veszekvő az a kis csoport, amely az elnevezések felett hajba kap. Az egyik a homousiont, a másik a homoiusiont tartja helyesnek és az *i* betü miatt egymást fejbe veri. Eszembe jut másrészt a tegnapi nap, amikor megállapitottuk, hogy a proletárhaza veszedelemben van, siessünk az alkotmányt letárgyalni, a választást megejteni és azután menjünk haza, — s akkor csodálkoznom kell, hogy itten egy óra hosszat azon vitatkozunk, milyen elnevezést használjunk.

Ha már a „szegény" szót a „földmives" megjelölés mellől elhagyjuk — és helyesen hagyjuk el, mert a komunista társadalomban vagy mindenki szegény, vagy mindenki egyformán jólétben él és célunk az, hogy mindenki egyformán jólétben éljen — viszont a földmives kifejezést nem lehet elhagynunk, akkor azt mondom, hogy maradjunk a „*munkások, katonák és földmüvesek*" kifejezés mellett.

Az elnök egy hét-tagu bizottság kiküldését javasolta a gordiusi csomó megoldása céljából. Nagy nehezen megegyeztek egy kilenctagu bizottságban, s az elnök az ülést felfüggesztette.

Az elnök az ülést megnyitván, Rónai, a bizottság nevében javasolta a *Jócsák-féle módositás* elfogadását. Ez természetes is volt, mert miként már más helyen is megállapitottam, rendesen annak adtak igazat, aki *utoljára* beszélt.

Volt ugyan valaki, aki a bizottság javaslata ellen berzenkedett, de végül is a szovjet tagjai türelmetlenkedtek, szavazást követeltek, s a többség a bizottság javaslatát elfogadta.

A tizparancsolat és a szovjet-alkotmány.

A 4. §-nál *Ruszkai István* a szakasz megröviditését kivánta érdekes megokolással.

„Amint minden törvénynél — mondotta — ugy sokkal inkább a tanácsköztársaság alkotmányánál kerülni kell minden fölösleges szót, minden felesleges magyarázatot és föleg kerülni kell a magyarázatát annak, hogy miféle intenciókkal teszünk valamely intézkedést. Magából a törvényből, annak szövegéből kell kiolvasni ezt a törvény magyarázóinak és mindenki, aki olvasni és érteni tud, ki fogja tudni abból olvasni, hogy mit és miért akarunk. Ezért *a szövegnek olyan tömörnek és rövidnek kell lenni, mint amilyen pl. Mózes tiz parancsolata.*

Azt inditványozom, hogy mindenütt, ahol lehet, tömöritsük a szöveget és ebben a szellemben a 4. §-t a következőképen kérem módositani: „A tanácsköztársaság köztulajdonba vesz a kisüzemek kereteit meghaladó minden mezögazdasági, ipari, bánya- és közlekedési üzemet."

Azt tudjuk, hogy miért, mire törekszik és mit csinál és ezért nincs szükség arra a közbevetett magyarázatra, hogy „arra törekszik, hogy a dolgozók társadalmának tulajdonába jusson minden termelöeszköz a kizsákmányolásnak megszüntetése, a termelésnek szervezése és fokozása érdekében." Ez csak megokolása és magyarázata a mondat második felének és ezt kihagyandónak tartom, mert nem szükséges mindenütt és minden paragrafusnál külön megokolni a szocialista világnézetet."

Rónai Zoltán népbiztos nem hagyta magát. Visszavágott: „Miután ez a kérdés elvi kérdés, le kell szögeznem, hogy *mi nem járunk el ugy, mint az ótestamentum istene.* Mi nem csinálunk kinyilatkoztatásokat, hanem mi magyarázunk és *azt akarjuk, hogy az alkotmányunk propagandisztikus irat is legyen.*"

Geiringer Zsigmond akart szóhoz jutni, de bár állitása szerint kétszer is feliratkozott szólásra, a türelmetlen elnök *nem engedte szóhoz jutni*, s a tárgyalt szakaszt *eredeti szövegében elfogadottnak* jelentette ki.

Geiringer körül nagy volt a mozgás és a zaj. *Kovács József* elkezdett az elnökkel feleselgetni: „Tiltakozom az ellen, hogy ha valaki fel van iratkozva, elütik a szólás jogától." Az elnök azonban leintette, mondván, hogy „szavazás után semmi további vitának helye nincs."

A kisbirtokosok megnyugtatása fölösleges.

Az 5. §-nál *Geiringer Zsigmond* mégis csak szóhoz juthatott. Annaki kifejezett kimondását kérte a kisbirtokosok megnyugtatása érdekében, hogy „*nem akarják azt a pár holdat, ami a kisembereknek falun birtokában van, tőlük elvenni.*"

Rónai ezt a megnyugtatást fölöslegesnek tartotta, s a szovjet is igy vélekedett.

A munkakényszer és a munkaképtelenek.

Következett a 6. §. tárgyalása. A tervezetnek ez a szakasza a következőkép hangzott: „A Tanácsköztársaságban csak

annak van helye, aki dolgozik. A Tanácsköztársaság elrendeli az általános munkakényszert, ezzel szemben megállapitja a munkára való jogot. A munkaképteleneket, valamint azokat, akik dolgozni akarnak, de akiknek az állam munkát juttatni nem tud, az állam tartja el."

Ferenczi János-nak volt észrevétele a szakaszhoz.

„Sajnálattal tapasztalom — mondotta — hogy a tömegeket nem igen tudjuk meggyőzni a jóakaratunkról. Amikor Budapest utcáin végigmegyünk, azt látjuk, hogy a vakok koldulnak. Kérem, hogyha ilyesmivel jövünk, legalább gyorsan szüntessük meg, hogy akik tényleg munkaképtelenek, társadalmi támogatásban részesüljenek, szüntessük meg azt a szégyenfoltot, hogy ma még koldusok vannak az utcán. Egyszersmindenkorra vessünk neki véget."

Gábor Károly azt kivánta, hogy a szakasz első mondata szóljon pregnánsabban a következőkép: „A Tanácsköztársaságban csak annak van *joga* (és nem annak van *helye*), aki dolgozik."

Rónai Zoltán népbiztos nem fogadta el Gábor módositását.

„Kérem az eredeti szöveg elfogadását — mondotta. — (Zaj.) Mi egészen világosan akarjuk kifejezésre juttatni, hogy nincs Magyarországon *helye* annak, aki nem dolgozik. (Helyeslés.) Oroszországban a határon ki van irva, hogy: *Ez az ország a dolgozók országa!* S mi is igy akarjuk alkotmányunkban leszögezni azt az elvet, hogy itt csak dolgozó existálhat."

Ferenczihez, ki nem nyargalt szavakon, hanem cselekvést, segitést sürgetett, nem volt az igazságügyi népbiztosnak szava. A népjóléti népbiztos is hallgatott.

A szovjet is hallgatott, s az eredeti szöveget elfogadták.

Militarizmus vagy antimilitarizmus?

A 7. §-hoz, mely a *Vörös Hadsereg* felállitásáról szólott, *Ozorai József* szót kért.

„*Semmilyen szocialista államban hadsereget nem lehet fenntartani*, — mondotta — semmilyen szocialista államban nem akarjuk elismerni a hadseregek fennállásának jogcimét. (Felkiáltások: *Ki mondja ezt?* Zaj.) Én a leghatározottabban törölni kivánom az utolsó mondatot, hogy: „*A Vörös Hadsereg a proletárság osztályhadserege.*" (Élénk felkiáltások: *Erről szó sem lehet! Hisz ez csak átmeneti alkotmánytervezet.)* Bocsánatot kérek elvtársaim, én törölni kivánom ezt és csak annyit fogadok el, hogy a Tanácsköztársaság „*szükség esetén a dolgozókat fegyverbe szólithatja.*" (Felkiáltások: *De hisz ez is benne van!)* Én nem akarom és sohasem is fogom elismerni, elvtársaim, azt, hogy bármely államnak állandó hadserege lehessen. Csakis a nép felfegyverzésének vagyok a hive.

Felkiáltások süvitettek a levegőben, mint holmi kézigránátok, melyeket a forradalmárok hajitanak a barrikádokról: „*De hisz ez is csak átmeneti alkotmány. Ez csak fegyveres osztályhadseregről beszél és a diktaturának szüksége van a vörös hadseregre!*"

Rónai Zoltán népbiztos forradalmi elszántsággal pattogott: „Elvtársak! Ez az alkotmány *forradalmi* alkotmány és én a *forradalmi* alkotmány e szövegezését kérem változatlanul elfogadni."

Leroy-Beaulieu a francia forradalmi szindikalistákról, az action directe legtudatosabb képviselőiről azt irja: „Ami pedig a várva-várt forradalmi összeütközést illeti, a szindikalisták ez alatt nem értik az egykori utcai felkeléseket, barrikádokat, vagy pláne bombákat, ők ezeket az eszközöket idejüket multaknak és gyerekeseknek tartják." (Le Collectivisme p. 655.)

Rónai Zoltán pápább volt a pápánál, forradalmibb a legigazibb forradalmároknál. A szovjet többsége is vele tartott s a szakaszt eredeti szövegében elfogadták.

Megszünt a tőke hatalma.

A 8. §-nál, mely azt mondja, többek között, hogy „megszünt a tőke hatalma", Ruszkai István azt a módositást inditványozta, hogy a „Tanácsköztársaság megszünteti a tőke hatalmát."

A többség ugy vélekedett, hogy már megszünt a tőke hatalma s a módositást nem fogadta el.

Gyerekes beszéd! Azt hitték, hogy ha az ő alkotmányuk a papiron megszüntnek jelenti ki a tőke hatalmát, akkor az már valóban meg is szünt.

A tőkére — irta egy cikkében Matlekovics, a kommunista jelszavaknak már a Károlyi-regime idejében való hangoztatásakor — mindig szükség lesz, a tőke soha nem szünik meg létezni. A kő, ha még oly magasra hajitják is fel, a nehézség törvényénél fogva visszaesik.

Azóta visszaesett a kő s nagyot koppant a kommunisták fején.

Van gyülekezési és egyesülési jog?

A 9. §-sal is baj volt, mely a gyülekezési jogot, az egyesülési jogot engedélyezte, de csak — a proletároknak.

Ferenczi János naivul szólott: „Igen t. elvtársaim! Én korlátozó intézkedéseket akarnék tenni, mert ha azt mondjuk, hogy minden munkásnak jogában áll felvonulásokat rendezni, akkor *az ellenforradalom* egyszerüen felvonultatja a munkásokat, amint ez megtörtént Sopronban. Akkor ehhez jogot formálnak, mert szakegyleti tagok és ezzel a többi munkások között egyenetlenséget szitanának."

Ferenczi tragikomédiája volt az, hogy észrevételét figyelemre nem méltatva, fogadták el a szakaszt.

A szociáldemokrata-párt évtizedeken át küzdött az egyesületi szabadságnak törvénybe iktatásáért. A Károlyi-regime alatt néptörvényt hoztak az egyesületi szabadságról, mely kimondotta, hogy az egyesületeknek még csak miniszterileg jóváhagyott alapszabályokat sem kell szerezniök.

A proletárdiktatura ezt a vivmányt visszacsinálta. Nekik elegendő volt, ha a maguk számára biztositanak egyesületi szabadságot. A polgári egyesületek helyiségeibe betörtek, azokat a maguk céljaira bitorolták. A polgári egyesületek vagyonát lefoglalták, elkobozták, irataikat elhurcolták, s tagjaiknak a gyülekezést eltiltották.

Igy festett a proletárdiktatura egyesületi szabadsága.

1898.-ban történt, hogy a szociáldemokrata-párt „Proletárok, elnyomott munkásnép" cim alatt egy felette izgató hangon irt röpiratot nyomatott százezer példányban, s azt „vetőmagvak" „növény-árjegyzék" jelzéssel és hasonló hamis jelzések alatt csomagokban a Mellinger és Pless szállitó cég utján szétküldte az ország minden tája felé. Ebben a röpiratban elpanaszolja a párt többek között azt, hogy nincsen egyesületi szabadság Magyarországon. „A hatalom béresei — irta a röpirat — amit szemük meglátott, kezük elért, azt elvitték: pénzt, irományokat, értéktárgyakat, könyveket. Ha ezt Rózsa Sándor, vagy Patkó Bandi teszi, rablásnak nevezik; ha a hatalom béresei teszik, akkor hivatalos eljárás."

Nem kell uj szavakat keresnem. Illőbb jellemzést, mint a fenti sorok, ugy se találhatnék ki a proletárdiktatura hatalmának béreseire nézve.

A kommunizmus és az egyház.

A proletárdiktatura alapelve volt *elválasztani az egyházat az államtól.* Ebből folyólag megszüntette a hatósági kegyuri intézményt, az egyházaknak, s a felekezeti iskoláknak közpénzekből való támogatását. Eltiltotta az egyházi rendhez tartozókat a tanitástól, illetve a tanitást csak az esetben engedte meg nekik, ha egyházi rendüket elhagyják és szociális átképző tanfolyamban résztvesznek. Ugyanigy jártak el az egyházi rendekhez tartozó betegápolókkal szemben. Az egyházak adóköveteléseit megszünt az állam közadók módjára behajtani. Elvette az állam az egyházaktól azok vagyonát, ideértve az egyházi épületeket is, kivéve a templomokat. Amennyiben az egyházak épületeiket továbbra is használni akarták, ugy házbért tartoztak fizetni.

A vallás szabad gyakorlását biztositja az alkotmánytervezet 11. §-a.

A szakaszhoz *Schneff József* kért szót, kifogásolván a szóban forgó szakasz utolsó mondatát, mely szerint *„ugy a vallási, mint a vallásellenes propaganda teljesen szabad."*

„Forradalmi időben — magyarázta Schneff — nem helyes és nem kellemes, hogy a vallás propagandájának leple alatt ellenagitációt csinálhassanak künn a vidéken. (Felkiáltások: *Csinálnak is!)*

Mert *az egész vidéken, ahol ellenforradalom keletkezett és fog keletkezni, mindenütt azzal a jelszóval kezdik, hogy a vallás kérdését akarják megvitatni.* Ha a szóbanforgó rendelkezést az alkotmányunkban fenntartjuk, akkor ezzel megadjuk a módot és a jogot arra, hogy ellenünk az agitációt a legnagyobb titokban, suba alatt (Egy hang: *Nem is titokban!)* ejthessék meg. Mert mindenütt nincs annyi ereje a tanácsköztársaságnak, hogy minden faluban és minden lakásban ellenőrzést gyakoroljon."

Rónai népbiztos hozzájárult a kifogásolt mondat kihagyásához, s az a tiz szovjettag, aki a szakaszhoz feliratkozott, elállott a szólás jogától, mert mindegyiknek a szájából vette ki a szót Schneff. A mondat kihagyásához a szovjet egyhangulag hozzájárult.

A gyakorlatban pedig nemcsak a vallási propaganda volt tilos, de magában a templomban is a diktatura parancsolt. Az egyes munkásdirektóriumok meghagyták a papoknak, hogy mikép prédikáljanak, s ellenőrizték parancsuk végrehajtását.

Ez már azután éppenséggel nem volt összeegyeztethető a vallásszabadság elvével.

E sorok irása közben olvasom a hireket a dunántuli fehér terror garázdálkodásáról. Simon József marcali római katholikus káplánt, akinek az volt a büne, hogy a kommün alatt egy rendeletet a szószékről kihirdetett, természetesen a vörös terror nyomása alatt, a fehér terroristák — felakasztották.

Az iskola elválasztása az egyháztól.

Déri Gyula a 11. §. kapcsán szólott a szakasz azon intézkedéséről, mely szerint a tanácsköztársaság elválasztja teljesen az iskolát az egyháztól.

„Ez nagyon szépen hangzik — mondotta Déri— igy papiroson, azonban ennek semmiféle reális alapja nincs.

A közoktatásügyi népbiztosság módot ad arra, hogy minden felekezetnek szerzetese, vagy lelkésze néhány hetes vagy hónapos tanfolyam hallgatása és vizsgálat után tanitóvá legyen. Hát én azt kérdezem, t. elvtársaim, van-e valakinek akkora fantáziája, hogy elképzelje azt, hogy a szocializmusnak par excellence ellenségei, a szocializmusnak legveszetebb üldözői, a király és trón tiszteletének szellemétől áthatott fekete lovagok tudnak-e a proletáriátus tanitói lenni. Ezt kérdezem önöktől. Hiába fektetjük le az alkotmányban, hogy elválasztjuk az egyházat az iskolától, mikor módot adunk arra, hogy bemehessenek a mi erős várainkba, a katedráinkra. Nem választottuk el tehát az egyházat az iskolától, hanem igenis rászabaditottuk az egyház embereit az iskolára, a katedrára.“

Panaszolta Déri azt is, hogy a kulturpolitikai kérdések tárgyalását nem tüzték ki a napirendre.

Konkrét inditványa semmilyen irányban nem volt. „Csak a jegyzőkönyv számára mondottam ezeket — voltak Déri szavai — mert sem a Vörös Ujságban, sem másutt nem adnak rá módot, hogy ezeket kifejthessem.“

A külföldiek menedékjoga.

A 13. §. szerint „a tanácsköztársaságban joga van.“

minden külföldi forradalmárnak menedék-

Kajári Samu szót kért e szakaszhoz.

„Ehhez a paragrafushoz — mondotta Kajári — az után a kitétel után, hogy „minden külföldi forradalmárnak“ szükségesnek tartom bevenni, hogy „akit politikai büncselekmény miatt üldöznek“. (Helyeslés.) Különben a külföldről valaki idemenekül s egyszerüen arra hivatkozik, hogy forradalmár és azért üldözik. (Ugy van!) Lehet, hogy főbenjáró büncselekményt követett el. Határozottan kérem ezen inditvány elfogadását.

Rónai ugy vélekedett, hogy aki lop, az nem forradalmár s a szovjet változatlanul fogadta el a 13. §-t.

Az igazság pedig az volt, hogy a forradalmárság és a tolvaj-mesterség nem zárták ki egymást, sőt . . .

Nemzet vagy nemzetiség.

A proletárdiktaturának a magyar államszerről táplált fogalmát jellemezte az alkotmánytervezet 14. §-a, mely azt mondotta, hogy „a tanácsköztársaság nem ismer nemzeti különbséget.“

Publicistáink és államférfiaink évtizedeken át szivósan képviselték azt az álláspontot, hogy Magyarországon csak egy nemzet van, s ez az egyetemes magyar nemzet. A szászok, ruthének, vendek, stb. csak *nemzetiségek*, s nem *nemzetek*.

A diktatura alkotmánya könnyedén lemondott erről az álláspontról, s tudatosan beszélt nem létező *nemzeti* különbségekről. Annyira tudatosan használta ezt a kifejezést, hogy a szakasz egyik mondatába eredetileg véletlenül *„nemzetiségi“* kisebbségről lévén szó, e kifejezést a szovjet, *Jócsák Kálmán* stilaris módositó inditványa folytán *„nemzeti“* kisebbségre változtatta.

A nemzetiségi kérdés firtatása a 16. §-nál is felvetődött. *Havas Sándor* hozta szóba, hogy amikor a szakasz a szövetséges tanácsok országos gyülésének, a szovjetnek hatáskörét pontonként felsorolja, megfeledkezik arról, hogy *a közmüvelődési ügy irányitása is*, mint nagyfontosságu állami ügy, a szovjet elé tartozna.

Ugyanezt inditványozta még határozottabban *Miklós Móric* is.

Miklós egykor tanitó volt, majd pedig az Országos Betegsegélyző Pénztár titkára lett. Ujpesten a szociáldemokrata pártmozgalomnak régi vezetője volt, s a diktatura alatt az ottani direktórium elnöke.

„Kérem — mondotta Miklós — a közmüvelődés irányi-

tását szintén bevenni a tanácshatalom központi szervezetének hatáskörébe azért, mert a magyar közművelődési ügyek intézése ide tartozik, külön magyar szovjet pedig nincsen."

Rónai közbeszólott: „Alakulhat. Módot adunk arra, hogy alakuljon."

„*Ez az alkotmány* — folytatta Miklós — *a magyar szovjet alkotmánya* és ez a szovjet a magyar ügyeket intézi. Külön magyar szovjet nincsen, ennélfogva a közművelődési ügyeket valakinek irányitania kell és ez nem lehet más, mint ez a központi szovjet. Kérem tehát feltétlenül bevenni a közművelődés irányitását ide a központi szervnek hatáskörébe."

Rónai beleegyezett abba, hogy a közművelődési politika legfőbb irányitása a szovjet hatáskörébe tartozzék, s a szovjet igy is döntött.

„*A nemzeti szempontok figyelembevételével*" — kiáltott közbe Kellner Sándor.

„Ez természetes!" — nyugtatta meg a közbekiáltót Rónai, arra nézve azonban elfelejtett megnyugtatást adni, vajjon a szász, a ruthén, a vend, vagy a — *magyar* nemzeti szempontot fogják-e figyelembe venni, vagy mind ezen szempontokat együttvéve.

Ki állapitja meg a közterheket?

Módly János a 16. §. tárgyalásánál a szovjet hatáskörébe utalandónak tartotta a *közterhek megállapitását is.*

Rónai ezzel szemben kijelentette, hogy „a közterhek megállapitását nem tartom olyan ügynek, amely feltétlenül a tanácsok országos gyülésének hatáskörébe tartoznék."

Rónai társasága jóformán nem ismert állami adókat, nem ismerte tehát a közterhek fogalmát a szó szokásos értelmében. Tény azonban, hogy kezdett a közterhek valamelyes formája kialakulni az osztályárpolitika révén. Az állam a maga termékeit a nem proletároknak drágábban akarta eladni, ezzel tehát fogyasztási adót akart szedni a lakosság egy bizonyos rétegétől. Nem elég, hogy éppen „az alkotmány sáncaiból kirekesztettek" csoportját akarták megterhelni, ráadásul még a legfőbb alkotmányos fórum elkerülésével akarták a közterheket megállapitani, holott ilyesmire a világ semmilyen alkotmányában példa nincsen. A kommunista államban pedig kétszeresen raison lett volna a legfőbb nyilvánosság irányitása alá helyezni a közterheket.

Az elnök annyira bagatellnek tartotta Módly inditványát, hogy még csak szavazás tárgyává sem tette.

A legszebb pedig a dologban az, hogy a „Tanácsköztársaság" cimü hivatalos lap junius 28. számában közreadván a szovjet részéről elfogadott alkotmányt, jónak látták a 16. §. 12. pontja gyanánt „a közterhek megállapitása" szavakat *becsempészni.* Az ilyen hamisitásoktól éppenséggel nem riadt vissza Rónaiék alkotmányos érzéke.

A hat hónapos mandátum.

A diktatura rendszerének kieszelői tetszelegtek azzal, hogy rövid hat hónapos mandátumhoz kötötték a szovjettagságot, s a szovjettag minden hat hónap alatt ujabb választás alá esvén, ugyancsak ügyelni tartozott volna arra, hogy választói kegyét el ne veszitse.

Hat hónapra szólott a szovjet kebeléből választott központi intéző bizottság megbizatása is.

F. Bede László a 20. §-nál szóba hozta azt, hogy „olyan fontos megbizatásokat kap ez az intéző bizottság, hogy munkáját hat hónaponként megejtendő választás esetén nem hagyhatja abba."

Rónai, valamint maga a szovjet fölöslegesnek tartotta az aggodalmat.

Ahhoz a rendszertelen, kapkodó, romboló és pusztító munkához, mely a tanácsköztársaságban végbement, nem volt szükség állandóbb jellegü szervekre. Egész jól elvégezték az ilyen munkát az olyan szervek is, melyek emberei hetenként változtak, s mely szervek kéthetenként más helyiségben, más elnevezés alatt működtek.

Ki választja a kormányzótanácsot?

Varga Istvánnak a 24. §-nál aggályai voltak amiatt, hogy *a kormányzótanácsot a központi intézőbizottság választja, s nem maga a szovjet.*

„Ha egy ellenőrző szerv — mondotta — az intézőbizottság, akkor ők nem működhetnek közre ellenőrzőkként, mert igy nem ellenőrizheti egyik a másikat. Ha tehát mindenki a tanácskongresszusnak tartozik felelősséggel, akkor, elvtársaim, kivánatosnak tartom azt, hogy a tanácskongresszus válassza meg a kormányzótanács tagjait és elnökét."

A többség nem osztotta ezt az aggályt.

Sok a népbiztos.

A 32. §. tartalmazta azt az ujitást, hogy az eredetileg három tucatot kitevő népbiztosok számát valamivel csökkentették.

Guttmann Henrik minden áron vissza akarta csinálni ezt a reformot. Egy propagandaügyi népbiztosság felállitását javasolta, s még egy nehány, a közmüvelödéssel kapcsolatos népbiztosság létesitését tartotta szükségesnek.

„Az összes eddigi tapasztalatok — mondotta Rónai — arra vezettek bennünket, hogy: *kevés népbiztost!* Ne szaporitsuk azoknak a számát!"

A többség el is vetette a Guttmann-féle inditványt.

Középitès és lakásügy.

A 35. §-nál *Schröder Ferenc* azt javasolta, hogy a Népgazdasági Tanácsnak az a főosztálya, mely *középitési* ügyekkel foglalkozik, foglalkozzék egyben a *magánépitési*, a lakásügyekkel is.

Garbai Sándor ugy vélte, hogy a lakásügy rendezése legyen a helyi munkástanácsok feladata, s az inditvány mellözését javasolta. A szovjet az utóbbi értelemben döntött is. Ezzel azonban még mindig nem tisztáztatott az, hogy a magánépitési ügyeknek felebbezés során való elintézése melyik népbiztossághoz, illetve a Népgazdasági Tanács melyik főosztályához tartozik.

Hol marad a választás?

A 36. §-nál *Opré János* kifogásolta azt, hogy *a megválasztott szovjettagok ellensulyozására a Népgazdasági Tanács választmányának 40 tagja, s Budapest intéző bizottságának 80 tagja hivatalból tagja lesz a szovjetnek.*

„Nem kellenek privilégiumok — mondotta — ha csak az általános, titkos választójog alapján kerülhet be a szovjetbe bárki, akkor ez abszolute jogosulatlan. Ha pedig Budapest intéző bizottságát megilleti a jog, akkor a vidéki intéző bizottságok is kerüljenek be."

„Majd inkább ellenforradalmárokat veszünk be!" kiáltott fel valaki.

Az inditvány felett szavaztak, még pedig nem is egyszer, hanem többször is. Az eredmény az volt, hogy a többség a tervezet eredeti szövegét elfogadta.

Emlékezni kell pedig arra, hogy a Népgazdasági Tanács képviseletének kérdése az igazolási eljárás során már egyszer foglalkoztatta a szovjetet, s akkor az álláspont eredetileg az ellenkező volt és bár kireperálták utóbb ezen álláspontot, megkegyelmeztek a szovjetbe már eljött, nem választott kiküldötteknek, de ez csak azért történt, mert nem akarták a már jelenlevőket „kipofozni." Maguk az érdekeltek szavazhattak ezuttal és szavaztak is, s ezzel a kérdést a maguk javára döntötték el.

Eltüntetik a szolgabirákat.

Lassu, meglehetösen unalmas menetben hömpölygött tovább az alkotmány-tervezet vitája *a helyi tanácsok szervezete dolgában.*

Aggályok merültek fel a *falusi tanácsok* szabályrendelet-alkotási joga ellen.

A *járási tanácsok* uj szerve ellen is voltak aggályok.

Rónai a többséget megnyugtató kijelentéseket tett.

Roppant büszke volt Rónai a járási tanácsok intézményének gondolatára. Ezen gondolatának megvalósitásával, magyarázta a szovjetnek, a nép önkormányzata veszi át a *járásbiróságok* hatáskörét, sőt, mi több, ez uj szerv révén sikerül eltüntetni a *szolgabiróságok* gyülölt intézményét is.

Az önkormányzati elv ezen diadala a valóságban annyit jelentett, hogy sem a közigazgatás, sem a biróság feladatkörét a laikusok járási tanácsa még csak megközelitöen se tudta ugy elvégezni, mint ahogy a szóban forgó feladatkörök a multban elintézést nyertek.

Az önkormányzati elv, az autonómia érvényesitése a multban is hamis jelszó volt, mert szaktudást igénylő ügyeket nem intézhetnek el mükedvelő módon szaktudás nélküli emberek.

Ha nadrágot akarok — irta egy izben Pollák Illés a Lloydban — akkor a szabóhoz megyek, ha itéletet akarok kapni, akkor a biróhoz van bizalmam.

Amennyiben azonban a multban, akár a biráskodás, akár a közigazgatás terén érvényt szereztek az autonómia elvének, annyira-mennyire a társadalom jobbfajta elemei kerültek szerepkörhöz, az intelligencia, a tisztesség bizonyos fokig biztositották az autonom szervek kielégitő müködését.

A proletárdiktatura autonom szerveinek főpillérei viszont az intelligencia s az erkölcsi érzék hiánya voltak. Tisztelet a kevés kivételnek!

❖ ❖ ❖

A TIZEDIK ÜLÉS.

1919. junius 23.

Szégyelje magát Hamburger!

A szovjet utolsónak szánt, tizedik ülése azzal kezdődött, hogy *Hamburger Jenő* földmüvelésügyi népbiztos felvilágositással szolgált Molnár György tolnamegyei küldöttnek azon, Molnárék részéről a szovjetnek bemutatott sürgöny dolgában, melyet Hamburger nevében és megbizásából küldöttek Dombovárra, s mely távirat olyan kitételeket tartalmazott, amelyek tényleg alkalmasak ellenforradalmi hangulat szitására.

„Kezeim között van — mondotta Hamburger — a magy. kir. postának egy nem hivatalos, de másolatban kiadott irása, amely szó szerint tartalmazza annak a táviratnak a szövegét, amelyet a szóban forgó esetben Szőke közélelmezési megbizott feladott."

Felkiáltások szakitották félbe Hamburgert: *Még mindig magy kir. posta? Sajnos, hogy még mindig használjuk a magy. kir. kifejezést!*

Az elnök igyekezett a felháborodottakat megnyugtatni, magyarázván, hogy csak nyelvbotlásról van szó.

Hamburger is mentegetődzött: „Megbotlottam, azt akartam mondani, hogy magyar posta."

A müfelháborodások sehogysem akartak megnyugodni.

Felkiáltások hangzottak ujból: *Szégyelje magát!*

Hamburger dühösen vágott vissza: Szégyelje magát az az elvtársam, aki ilyen kicsiségen fennakad."

A távirat egyébként a következőkép szólt: „Tolnamegye területére az árucsereakció megindittatik. Elosztóhely lesz Dombovár is, miért is sziveskedjenek odahatni, hogy a járás területén levő proletár termelő testvérek *vidékinek* semmiféle élelmiszert ki ne szolgáltassanak, mert a csereáruakció feladata lesz, hogy az élelmiszereket összegyüjtve országosan osztassanak fel az éhező proletárság között."

A „*vidéki*" szó helyett nyilván a postán vagy egyebütt a „*zsidó*" szó iratott be, valószinüleg ellenforradalmi célzattal.

A „Hangya" emberei jó kommunisták.

Felhasználta egyben Hamburger az alkalmat arra, hogy a „Hangya" szövetkezetet kidicsérje, megállapitva, hogy a a „Hangya" emberei jó kommunisták (!)

Hogyha — mondotta Hamburger — a multban szükséges volt a Hangyával szemben a munkásság részéről bizonyos animozitás, ez az eset most már nem áll fenn. Nem áll fenn azért, mert a Hangya is tulajdonképen a Tanácsköztársaság tulajdona és igazán becsületesen, minden erejének latbavetésével arra törekszik, hogy belekapcsolódjék a proletárállam ügyvitelébe, a csereakcióban is. Olyan ügybuzgóan és hatékonyan tényked ik, hogy minden dicséretet megérdemel. Ezért kérem a vidéki munkástanácsokat, hogy a Hangyával szemben táplált animozitást a jövőben ne alkalmazzák, mert erre egyáltalában nem szolgáltat okot."

A kommunisták vérszerződése.

Azután a napirend letárgyalására került a sor. Hátra volt még az alkotmánytervezet megvitatásának folytatása.

Nyargalva végeztek az egyes szakaszokkal.

A szép, stentori hanggal dicsekvő, de kevésbbé szép erkölcsü multtal terhelt jegyző, Brunner József, ki asztalossegédből munkástanácsi elnök, Lakáshivatali vezető, stb. lett, hadarva olvasta fel az alkotmánytervezet egyes szakaszait. A volt képviselőházi jegyzők iskolába járhattak volna hozzá. A szovjet a legtöbb szakasz lehadárását észvétel nélkül vette tudomásul.

Az alkotmánytervezetnek „A nemzetek jogai" a Magyarországi Szocialista Szövetséges Tanácsköztársaságban" cimü utolsó fejezeténél jelentkezett az első érdemleges felszólaló és pedig Obál Béla, aki a Vas- és Zalamegyében lakó vendek szószólója volt.

„Garbai elvtárs — kezdte beszédét Obál — a kormányzótanács elnöke, jól mondta a szovjetülések ünnepélyes megnyitása alkalmával, hogy a tanácskongresszus ezeréves alkotmányt fektetett a sirba. Mi nem tartunk azokkal a kishitüekkel, akik fölvetik a kérdést: vajon ez a kongresszusalkot-

mány is olyan hosszuéletü lesz-e, mint volt a régi? Mi abban a meggyőződésben vagyunk, hogy annál a magasztos elveknél fogva, amelyek ebben az alkotmányban le vannak fektetve, ez az alkotmány — ha egyes részletei hiányosak is — egészben vévé olyan tökéletes, hogy sokkal hosszabb időre megfogja szabni a jövő Magyarország fejlődését, mint valamikor a vérszerződés."

A névtelen jegyző krónikás előadása szerint a magyarok, amikor Lebediából Etelközbe indultak, Magyarország ezeréves alkotmányát esküvel megerösitendö „saját vérüket, pogány szokás szerint, egy edénybe bocsátak."

A szovjet-tagjai csiklandósnak tartották volna a tanácsköztársaság alkotmányát a saját vérükkel megpecsételni. Ugy látszik, ennek a pogány szertartásnak elmaradása okozta azt, hogy a tanácsköztársaság alkotmánya nem tartott — ujabb ezer esztendeig.

Mások vérének elfolyatása nem használt a célnak . . .

A Tanácsköztársaság alkotmánya, s maga a Tanácsköztársaság, hamarosan elföldeltettek. A bolsevizmus lehetetlen rendszere már halott volt voltaképen akkor is, amikor alkotmányt csináltak számára.

Trockij szavai jutnak eszembe, ki az orosz bolsevizmus állapotára célozva felsóhajtott: „Voltaképen már rég meghaltunk, csak nincs senki, aki eltemessen minket." (Luther: Ein Jahr Bolschewismus S. 17.)

Mi van a vendekkel?

Egyébként az volt Obálnak konkrét kivánsága, hogy *a vendek képviselői, számarányukhoz mérten, helyet foglalhassanak a 150-es intézőbizottságban* is.

Rónai Zoltán megnyugtatta a nyugtalankodó Obált.

Geiringer Zsigmond szovjettag szükségesnek tartotta ez alkalommal azt, hogy „amikor a Vas- és Zalamegyében lakó vendek körében annak idején, az első népkormány alatt, megindult egy bizonyos agitáció, hogy a vend népnek bizonyos önálló joga és önálló elismertetése legyen, maga *a vend nép volt az, amely tiltakozott pl. az ellen, hogy az iskolákból a magyar nyelv kiküszöböltessék* és azt kivánta, hogy az iskolákban továbbra is magyar nyelven tanitsanak.

A vend nép annyira együttérez a magyar néppel és annyira együtt akar vele tartani, hogy csak mesterséges és klerikális oldalról indult agitációnak eredménye volt az, hogy elkülönitö irányzat a vend nép körében lábrakelt."

Az elnyomó politika.

„A 85. §. — szólalt fel Kajári Samu — *a tanácsrendszer következményeként*, mintegy konkluzióképen állapitja meg a nemzeteknek azt a jogát, hogy ök vezessék a helyi igazgatást azon a területen, amelyen laknak, mig az utána következö 86. §. határozottan kimondja azt, hogy „ahol valamely nemzet dolgozói több járásra kiterjedö összefüggö területen többségben vannak, önálló kerületeket kell alakitani" *a területi elhelyezkedés következményeként.*

A 85. §-ban ennélfogva feleslegesnek tartom ezt a kitételt, hogy „a tanácsrendszer következményeként". (Ugy van!) Hanem egyszerüen mondjuk ki, hogy a helyi igazgatást mindenütt annak a nemzetnek dolgozói vezetik, amely nemzethez tartozó dolgozók az illetö helyi körben többségben vannak."

Rónai Zoltán népbiztos felelt Kajárinak:

„Nem járulhatok hozzá Kajári elvtárs ezen módositásához. Igenis sulyt helyezünk arra, hogy lássák be a nem magyar nyelvet beszélö nemzetek is, szóval az ország területén élö összes nemzetek, hogy mindazok a jogok, amelyeket itt külön kifejezünk, mindezek már *a tanácsrendszer következményeként illetik az egyes nemzeteket.* Voltaképen külön ezeket nem is kellene kifejezni, aminthogy az orosz alkotmány nem is fejezi ki külön. Mi azért fejezzük ki ezeket a tanácsrendszer szelleméből folyó elveket külön is, miután minálunk, a szó régi értelmében vett magyar nemzetnek *elnyomó politikája* következtében bizonyos bizalmatlanság fejlödött ki, bizonyos gyanakvás a nem magyar nyelvü nemzetekben. Ezért mi ezeket az elveket külön is kifejezzük, de hangsulyozni kivánjuk, hogy ezek az elvek egyenesen a tanácsrendszer következményei. Kérem az eredeti szöveget elfogadni."

Ime, egy perccel ezelött azt halljuk a szovjetben, hogy az egyszerü vendek jó hazafiak, nincsen panaszuk a magyar nemzet állitólagos elnyomása miatt és csak mesterségesen szitják a körükben az elkülönülö törekvéseket. Nyilván hasonló a helyzet más nemzetiségekkel is.

Rónai ellenben, aki a nemzetiségi kérdést nyilván csak a nemzetiségi agitátorok könyvéből ismeri, már nem ilyen jó hazafi, ö már „a szó régi értelmében vett magyar nemzetnek elnyomó politikáját" emlegeti, lovat adva ezzel a nemzetiségi agitátorok alá.

Kajári egyébként, Rónai felszólalása folytán, visszavonta inditványát.

Az elnök jelentette, hogy a jelölő bizottság elkészült a központi intézőbizottság tagjainak jelölésével.

Szavazatszedő bizottságok küldettek ki, mire az elnök az ülést felfüggesztette.

Jelölés akadályokkal.

A szünet után az elnök megnyitván az ülést, *Büchler József* szólalt fel a központi bizottság tagjainak jelölése dolgában.

„A vidéki elvtársak ugy látták — mondotta — hogy őket sérelem érte, amennyiben nincsenek kellően képviselve a központi intézőbizottságban. Ezért értekezletet tartottak. Ezen az értekezleten különféle javitásokat eszközöltek a listán. Nagyon kéri a vidéki küldöttek összessége az elvtársakat, főleg természetesen a budapestieket és mi is nagyon kérjük, hogy az egyöntetüség kedvéért méltóztassanak hozzájárulni ahhoz a kisszámu változtatáshoz, melyet a vidéki direktóriumok a listán eszközöltek."

Előadta továbbá, hogy az alkotmány szerint joga van a szovjetnek 150 tagu központi intézőbizottságot választani, de a hivatalos jelölőbizottság csak 143 tagot jelölt. Ezek számát kérte további 7 jelölttel kiegészíteni.

Felolvasta a törölt jelöltek, valamint az uj jelöltek névsorát.

Weltner Jakab a maga részéről szintén ajánlotta Büchler javaslatának megszivlelését.

A *román nemzeti párthoz* tartozók egy románnak a jelöltek közé való felvételét kérték. Az elnök ezt a szovjet tudomására hozta.

A *német szövetség* azt panaszolta, hogy bár a németeket, számarányukhoz képest 20 jelölt illeti meg, csak négy tagot jelöltek s a négy közül is egyet lemondásra birtak.

Papp Aurél is békétlenkedett. A gyorsirói feljegyzések igy adják vissza felszólalását s a responsumszerü sürü közbeszólásokat:

Papp Aurél: T. elvtársak! Nekünk kötelességünk jogainkat gyakorolni és nekem kötelességem az elvtársakat erre figyelmeztetni. Ki kell jelentenem, hogy ez a választás nem lesz titkos. (Nagy zaj és felkiáltások: Demagógia! Szavazzunk!) Mindenkinek megvan a joga, hogy tetszése szerint szavazzon.

Büchler József: Ilyen komoly időkben ilyen gyerekséggel jön.

Papp Aurél: Ilyen körülmények között nem is fogok szavazni. (Felkiáltások: Hát akkor nem szavaz! Nagy szerencsétlenség! Gyerekségek!) Ez nem gyerekség. Az a gyerekség, ha valaki nem tudja a kötelességét! (Felkiáltások: Demagóg!)

Mélyen t. elvtársak! Akár demagóg vagyok, akár nem, az igazság az, hogy egymást befolyásolják az elvtársak. (Nagy zaj.) Végeredményben mégis csak ugy van, hogy a választás nem lesz titkos.

Büchler József: Azért, mert maga nincs jelölve! (Nagy zaj.)

Papp Aurél: Nem is akartam, hogy jelöljenek, se ebbe a bizottságba, se a másik bizottságba . . . (Folytonos nagy zaj.)

Kovács Miksa: Maga kérte, hogy a vidékiek ülését hivjuk össze!

Papp Aurél: De nem azért kértem, hogy ilyeneket csináljanak. (Nagy zaj. Felkiáltások: Üljön le! Elnök csenget.) Majd ha elvégzem, leülök!

Elnök: Kérem az elvtársat, ne folytasson itt magánbeszélgetést. Mondja el, hogy mit akar.

Papp Aurél: Az alkotmány 19. §-a ugy szól, hogy a szövetséges központi intéző bizottság legfeljebb 150 tagból áll. Egész bizonyos vagyok benne, hogy ép ugy, mint a többi bizottságoknál, utólagos javaslatra az intéző bizottságot is ki fogják egészíteni. (Felkiáltások: Nem fogják! Precedens van rá! Felkiáltások: Nagyszerü próféta!)

Rónai Zoltán népbiztos: Nem lehet!

Papp Aurél: Nem tudom, mert nem lehetett hallani, hogy kimondotta-e határozatkép az elnökség az imént azt, hogy a románság képviselőjét beviszik az intéző bizottságba. (Felkiáltások: Bent vannak a listában!) Egészen bizonyos, hogy a többi nemzetiségek sérelmei is el fognak itt hangzani, egészen bizonyos, hogy jönnek majd olyan érdekképviseletek, mint a népgazdasági tanács bizottsága.

Miklós Móric: Hát ez az ügyrendhez tartozik? (Folytonos nagy zaj.)

Elnök: Engedelmet kérek, ön az ügyrendhez kért szót. Tessék az ügyrendhez szólni. Van valami inditványa az ügyrendhez?

Papp Aurél: Az inditványom végeredményben az, hogy mindent a lehető legpontosabban tartsunk be és titkos szavazás legyen. (Nagy zaj. Elnök csenget.)

Elnök: Megállapitom, hogy Papp elvtárs felszólalása tárgytalan azért, mert hisz a szavazást még egyáltalán nem

rendeltem el, tehát ő még nem is tudhatta, hogy milyen szavazást fogok elrendelni.

Egy hang: De ő próféta! (Nagy zaj.)

Miután pedig a jelölésen ennyi akadálylyal tulestek, az elnök elrendelte a szavazást s a szavazás idejére az ülést felfüggeszté.

Mit kivánnak a nők?

A szünet után az inditványok és interpellációk előadására került a sor.

Elsőnek Goldschmiedt Sári szólalt fel, előadva az 1919. évi junius hó 15-én Budapesten országos kongresszusra összeült munkásnők határozati javaslatát, elvi deklarációt kérve, a határozati javaslatba foglalt követelésekre nézve a szovjettől.

A követelések között a következő kényesebb természetü követelések is hallhatók voltak:

„Szüntessék meg a lányok és fiuk külön oktatását. Fiuk és leányok az összes iskolákban és szakmákban együtt tanuljanak, hogy a közös munkát megszokva, egyenlő ismereteket szerezve, könnyebben érthessék meg egymást felnőtt korukban.

Rendeljék el, hogy a házasság megkötésének formaságait a legegyszerübbé tegyék.

Követeljük, hogy a házasulandók mindegyike orvosi bizonyitvánnyal igazolja, hogy nem szenved semmiféle fertőző vagy örökölhető betegségben.

A terhesség könnyü elviselése érdekében is a leányok testnevelése egészen uj szellemben történjék. A leányok testnevelése ma a legelhanyagoltabb terrénumok közé tartozik.

A szülői hivatásra értelmileg és lelkileg elő kell készíteni mind a fiukat, mind a leányokat.

Szüntessék be a bordélyházakat és a prostitució rendőri ellenőrzését. Az emberkereskedésnek sajnálatraméltó áldozatait kiváló tanitók vezetése alá kell helyezni és anyagi termelőmunkára kell megtanitani. Rendeljék el, hogy aki erőszakkal kényszerit valamely nőt nemi viszonyra, az forradalmi törvényszék elé állitandó.

A lányok és fiuk védelmi határát a 18-ik életévben állapitsák meg."

Az elnök kijelentette, hogy Góldschmiedt Sári bejelentését a kormányzótanácshoz teszik át, s maga a szovjet — miként ezt Goldschmiedt Sári kivánta — nem nyilatkozott az előadott követelések dolgában.

A vörös hadsereg és a közellátás.

Czabán Samu szóba hozta *a vörös hadsereg és a közellátás* ügyét.

„Egy bizonyos — mondotta — és egy tény előttünk megmásithatatlanul áll, hogy a minap Kun és Böhm elvtársak részéről lefestett sötét képnél a valóság talán még sokkal sötétebb, és ha talán még hozzátesszük azt, hogy a közelgő tél itt van az ő minden nyomoruságával és ha a közellátási népbiztos elvtárs referátumára gondolunk, és ha még hozzápótoljuk azt, hogy ő elfelejtette beszédében elmondani, hogy szén- és faellátás tekintetében milyen nyomoruságos napoknak nézünk elébe, akkor okvetlenül azt a kérdést kell intéznünk a hadügyi népbiztossághoz, hogy miképen gondolja a vörös hadsereg pótlását, a vörös hadseregbeli katonák hozzátartozóinak ellátását ugy biztositani, hogy az a hangulat amely mostanában a vörös hadseregben lábra kapott, ne folytatódhassék, illetőleg lecsökkentessék.

Én tehát — és azt hiszem, velem együtt mindnyájan — a legfontosabb elintézendő kérdésnek azt tartom, hogy a vörös hadseregben eddig szolgált elvtársainknak, akik akár fáradság, akár pedig betegség következtében kidöltek, leváltásra szorultak, pótlásáról a lehető legrövidebb idő alatt gondoskodás történjék. (Helyeslés. Zaj.) De gondoskodás történjék másrészt arról is, hogy a vidéki elvtársak minden nélkülözhető élelmiszerüket a központnak, Budapestnek, valamint a vörös hadseregnek rendelkezésére bocsássák."

A burzsoa mint utcaseprő.

Sugár Sándor, a kereskedelmi alkalmazottak és magántisztviselők mozgalmának régi agitátora, azt a kérdést vetette fel, hogy *miért nem kényszeritik a burzsoát is áldozatok meghozatalára.*

„Azt az interpellációt intézem a hadügyi népbiztossághoz, — mondotta — miért nem történt intézkedés arra nézve, hogy *minden 18—45 életév közötti burzsoá kényszerittessék fegyvernélküli népfölkelő-szolgálatra, utak tisztitására, kaszárnyák tisztitására és minden olyan munkára, amely a hadseregnek használ.* (Élénk helyeslés.)

Ha már a burzsoák nem teliesitenek fegyveres szolgálatot, — mert hiszen öket nem lehet besorozni az osztályhadsereg tagjai közé, — akkor az a véleményem, hogy ha valamely burzsoácsaládnak férfitagja nem vonul be népfelkelő szolgálatra, akkor ezeket a burzsoácsaládokat megfelelő pénzbüntetésekkel kell sujtani, hogy ők is áldozzanak valamit.

Ugyanilyen módon minden nem szocializált üzemnek és nem szocializált földbirtoknak a tulajdonosára adót kellene kivetni azért, hogy ezek az adók a vörös hadsereg eltartására és ellátására szolgálianak. (Helyeslés.)

Elvtársak! Ezzel kapcsolatos azután az is, hogy azokról a burzsoákról, akik ellenforradalmi hireket terjesztenek mindenütt, a munkásság nagyon jól tudja, hogy ezek ma még mindig ugy élnek, mint éltek azelőtt, van pénzük bőven, nemcsak 2000 korona, amit havonként kivesznek a bankból, hiszen a legtöbb családnak 5—6 takarékkönyve van, 5—6 cimen kivesznek két-kétezer koronákat, nagyon jól élnek, kétezer koronát tudnak adni egy libáért, drága pénzen vásárolnak mindent a háztartásukba, még bőven van náluk minden, főleg van bőven ruházati cikk.

Kérdem tehát a közellátási népbiztosságtól, miért nem történik intézkedés arra nézve, hogy a burzsoá-családok lakásaiban rekvirálások történjenek."

Dinyés József közbeszólott: Sok Kunfi van még! (Nagy zaj.)

„Semmi akadálya annak — folytatta Sugár — hogy vezessünk egy külön nyilvántartást a burzsoákról, figyeljünk meg minden burzsoá-familiát és nyissuk ki a burzsoák lakásaiban nemcsak a spájzokat, hanem a ruhás-, fehérneműsszekrényeket is. (Helyeslés.)

Csak egy példát kell elmondanom az elvtársaknak, amelyet tegnap mondottak el nekem ujpesti elvtársak. Ujpesten tüntetés volt. Ezt a tüntetést, amelyben proletárasszonyok is résztvettek, burzsoák kezdeményezték. Amikor lefogták a tüntetők vezetőit, a fővezető lakásán házkutatást tartottak, zsákszámra találtak lisztet, rengeteg petróleumot, rengeteg talpbőrt. És ezek az emberek tévesztik meg a munkásokat és viszik öket tüntetni, ugynevezett éhségtüntetésekre. Ha tehát el akarjuk fojtani az ellenforradalmi akciókat, ellenforradalmi hiresztelésekat, akkor elsősorban a diktaturát keményen kell alkalmazni."

Élénk helyeslés és nagy taps fogadta a kis Sugár nagyhangu beszédét s hallatszottak ilyen felkiáltások is: „Kényszermunkára öket! Baltával a kezükben! stb."

Arról, hogy a diktatura bukása után a rendőrség a proletárság vezetőinel házkutatást tartva, tömött spaizokra talált, s hogy a talált holmi jórészé jogtalanul, a büntetőtörvénykönyvbe ütköző uton került e spájzokba, a szigoru Sugár előre nem tudhatott s igy ezt a körülményt szóba nem hozhatta.

A széntermelés katasztrófája.

Nagy Gergely Tatáról *a vörös hadsereg kotosztrófális helyzetéről s a széntermelés katasztrófájáról* beszélt.

„Most — kezdte beszédét Nagy — amidön a vörös hadsereg katasztrófális helyzet előtt áll . . ."

Tovább nem folytathatta beszédét. Egyes szovjettagok tombolni kezdtek dühükben.

Ki mondta azt? Sulyos tévedés! Nem áll!

Ilyen és ehez hasonló közbeszólásokat vágtak a szónok fejéhez. A szónok észbe kapott, ráeszmelt arra, hogy aki igazat szól, annak, még a kapitalista korból való közmondás szerint is, betorik a fejét és sietett szavait helyreigazitani.

„Rosszul fejeztem ki magam — folytatta. Amidön a vörös hadsereg nincs a legrózsásabb helyzetben . . ."

Megint csak félbeszakitották beszédét, bár ugyanazokat a szavakat használta, melyekkel Böhm hadseregföparancsnok jellemezte a szovjetben előadott jelentésében a vörös hadsereg helyzetét.

Brandstein Illés közbekiáltott: „Ez nem helyes! A vörös hadsereg helyzete kitünő. Erősebbé kell tenni."

„A vörös hadsereg — folytatta Nagy beszédét — s a magyar proletáriátus a jövő szempontjából, a világszabadság felé a széntermeles nelkül egyetlen lépést sem tehet előre. Tehát *mindenekfelett fontos kötelességünk az, hogy a széntermelésről gondoskodjunk.*

Itt ezen a helyen leszögezem azt, hogy a széntermelés fokozása a közeljövőben csak akkor várható, ha ebben az irányban mindent becsülettel megteszünk.

Hangsulyozom azt, hogy bányaberendezéseink az egész országban teljes mértékben lerongyolódtak. Vannak olyan anyagok, amelyeket egyáltalában nem vagyunk képesek előállitani és a közel jövőben sem leszünk képesek előállitani. Erről gondoskodni kell a legintenzivebben, mert itt van a katasztrófa: *ha a széntermelést nem tudjuk biztositani, akkor összeomlott az egész Tanácsköztársaság.* Ez olyan fontos a mai pillanatban, hogy első helyre kell tenni."

A jóslás azóta bevált, a Tanácsköztársaság összeomlott, még pedig hamarabb, mint ahogy azt Nagy Gergely valószinüleg elképzelte.

A háborutól földult községek.

Tópa János szóba hozta *a háborutól feldult községek* helyzetét. *Ha azelőtt történtek bizonyos káresetek* — mondotta Tópa — *akár árviz, akár tüz, azt az országos gyülés mindig tudomásul vette és iparkodott a károsultak segitségére sietni.* Borsodmegyében, ahol erös ütközetek voltak a Bársonyos folyó mentén, 11 község óriási károkat szenvedett, de a legnagyobb mértékben károsult — ne higyjék azt, hogy csak azért mondom, hogy hazabeszéljek — az én szülöfalum, *Felsöpöc* község. Mondhatom, hogy két háznak a teteje sincs épségben. De nem az a fontos, hogy nincsenek háztetök, hanem hogy az igazi proletároknak, a legszegényebbeknek, akik csak kis szalmakunyhókban voltak kénytelenek meghuzódni, lakásai fel vannak perzselve, csak a négy fal áll az égnek és ezek a szerencsétlenek emiatt kénytelenek voltak odukba bebujni. Ez május 23-án történt. A belügyi népbiztosságnál azonban annyi csatornán és uton kell járkálni, mig ezeknek az igazi proletároknak gyors segélyképen szurkos vászonból valami tetöfélét lehetne kiutalni. Fájuk nincs, amiből az épületeket rendbehozhatnák. Vannak olyan házak, ahová bevágott a gránát, a szobaberendezést teljesen tönkretette és ugy hallom, hogy csak ezután — nem tudom én mikor — fog egy bizottság kimenni és felülvizsgálni azt, ami már talán május 2-án fel lett véve.

A belügyi népbiztos elvtárstól okvetlenül kellett volna már valakinek kimenni, ha egyébnek nem is, de valami pénzsegélynek. Ez azonban mindezideig nem történt meg.

Én tehát arra kérem itt, az ország szine elött, a belügyi népbiztosságot, hogy ne akadályozzák meg az ilyen ügyek elintézését és ne kelljen olyan sok utánszaladgálással órák hosszat ülni egyik vagy másik hivatalban, ne küldjék az embert az egyik hivatalból a másikba, hanem tessék hivatalosan megállapitani azt, amit a borsodmegyei kormánybiztos gyorsan le is adott, tessék azt gyorsan elintézni és tessék ezeket a károsult községeket a legsürgösebben valamilyen gyors segélyben részesiteni, akár az épületek, akár élelmezés dolgában, de ezeken a szerencsétleneken gyorsan kell segiteni".

Még a Tisza-kormány idején történt az, hogy gróf Khuen-Héderváry elnöklete alatt bizottság alakult, mely a feldult kárpáti községek társadalmi uton való fölsegélyezését tüzte ki célul s mindenki emlékezhet arra, hogy milliókat juttatott a tehetösebb emberek rétege a károsultaknak. Ez a társadalmi akció jótékony módon egészitette ki azt a hivatalos segélyakciót, mely annak idején a földmüvelésügyi miniszterium keretében szerveztetett. Ott, ahol a hivatalos apparátus késett a segélylyel, a társadalom gyorssegélye segitett ideiglenesen a szerencsétlen károsultakon.

A kommunizmus világában magánjótékonysági akcióról szó sem lehetett a dolog természeténél fogva. Ennek a vivmánynak a proletárság vallotta a kárát.

Kórházi botrányok.

Szóba hozta Tópa a budapesti katonakórházakban uralkodó botrányos állapotokat is.

„Budapesten — mondotta Topa — a kórházakban megvan az a szerencsétlen állapot, hogy amikor bejön a vörös katona, még ugy sem kezelik, mint ahogy a multban kezelték. Szomoru dolog az. Kétszer is voltam sebesült, tudom, hogy mi a kórházi élet. *Sokkal tisztességesebben kezeltek bennünket a multban, mint ahogyan ma a vörös katonákat kezelik.*

Egyesek azt mondják, hogy nincs gyógyszer. A XVI. helyőrségi kórházban láttam egy vasmunkásnál, hogy mikor bal lábát operálni kellett, két és fél óra hosszáig kellett annak a szerencsétlen embernek a boncolóasztalon feküdnie. Miért kellett ennek az embernek két és fél óra hosszat nyögnie, nem tudom. Ilyen felületességgel kezelik a vörös katona-sebesülteket. Ez abszurdum. Felhivom az illetékes népbiztosságot, tessék ennek szigoruan utána nézni és semmi körülmények közt sem engedni, hogy a kórházakban ilyen mizériák fennállhassanak. Azt mondják, hogy agitátorokra van szükség és hangulatot kell teremteni az elvtársak között. A vörös katonák is ilyen hangulatos, lelkes emberek voltak, de itt a kórházakban irtják ki belőlük a hangulatot. Iparkodjanak a vörös katonákat fájdalmaiktól megszabaditani, öket elsörendü kezelésben részesiteni.

Ez a vörös katonák igazi megbecsülése. Érteném, ha valami kis, rossz faluhelyen történne ez és nem a fővárosban."

Nagyon bánthatta az elnököt, Bokányit, ugyis mint népjóléti és közegészségügyi népbiztost, Topa „elvtárs" panasza, különösen pedig annak az öszinte elismerése, hogy az átkos kapitalista világban tisztességesebb volt a helyzet.

„Kérem, tisztek elvtársam — mondotta Bokányi — ne méltóztassék egy esetből minajárt azt a következtetést vonni, hogy a vörös hadsereget igy kezelnék. Ez lehet egy tünet és egy kórházi visszaélés."

Egyesek felkiáltottak és kitanitották Bokányit: „Nem egyes eset, Bokányi elvtárs!

Vegyék tekintetbe az emberek különbözőségét!

Guttmann Henrik, a következő felszólaló, a népjóléti népbiztossághoz intézett interpellációt *a különböző kategóriáju emberek különböző fizetése érdekében.*

„Nem tudna-e gondoskodni a népjóléti népbiztosság arról — kérdé Guttmann — hogy minden egyes általános fizetésrendezésnél a népjóléti népbiztosság véleménye is megkérdeztessék abból a célból, hogy amikor megállapitják a fizetéseket tisztviselőknél vagy más munkáskategóriáknál, akkor *vegyék figyelembe azt a különbséget is, amely egy családapa és egy teljesen önálló, minden kötelezettség nélkül álló és élő fiatalember között van.* Most megállapitották a fizetéseket és ezt a különbséget nem vették figyelembe. Nem vették figyelembe azt a különbséget sem, amely a között a fiatalember között van, akinek van édesanyja, édesapja, esetleg öreg, tehetetlen apja, anyja vagy más családtagja és aközött, akinek ilyen családtagja nincsen. Ha a népjóléti népbiztost ilyenkor megkérdeznék és ilyen különbséget tennének a különféle kategóriák között, akkor minden szociális reform feleslegessé válnék."

Nekem pedig Guttmann Henrikhez lenne egy interpellációm utólag.

Nem gondolná Guttmann, hogy az emberek között *tehetség* dolgában is különbséget kell tenni, jobban dijazva a tehetségest, mint a tehetségtelent, vagy közepes tehetségüt? Igaz hogy a tehetség velünk születik s az nem érdem. A tehetséges embert azonban csak az ösztönözheti arra, hogy tehetségét a társadalomnak szentelje teljes egészében, ha tehetségét meg is fizetik.

Nem gondolja Guttmann, hogy még száz más körülményt is mérlegelni kellene az emberek dijazásánál? Az emberek közötti *minden* különbséget, mely letagadhatatlanul fennáll, mérlegelni kell és a mérleg másik serpenyőjébe megfelelő, méltányos dijazást kell elhelyezni, ha azt akarjuk, hogy a szolgáltatást nyujtónak és a szolgáltatást elfogadónak érdekeit egyaránt kielégitsük.

Hiszen a szocialisták tanitása szerint a munkásnak joga van munkája *teljes* dijazására, ezt pedig semmiféle kommunista skatulyázási rendszerrel, kategóriák felállitásával elérni

nem lehet. A teljes dijazás mértékét csak a kapitalista termelési rendszernek, a legkisebb emberi különbségek iránt is érzékeny, finom mérlegén lehet lemérni.

A hadifoglyok sorsa.

A *hadifoglyok* dolgában is volt *Guttman Henriknek* interpellációja.

„A másik interpellációmat — mondotta Guttmann — a külügyi népbiztoshoz intézem és kérdem őt, hogy *tett-e intézkedéseket a mi hadifoglyaink érdekében, akiket a cseh-szlovák bandák már évek óta elvágtak tőlünk* s akiket az ellenforradalmi bandák Oroszország keleti részein és Szibériában hatalmukba ejtettek és akiket a cseh-szlovák bandák és más ellenforradalmárok mindenféle kinzásoknak és nélkülözéseknek tettek ki? Tett-e intézkedéseket és mivel valószinü, hogy tett, kérdés milyen intézkedéseket tett és volt-e valami hatálya intézkedésének abban az irányban, hogy hadifoglyainkkal valamely érintkezésbe kerülhessünk."

Én pedig Guttmannhoz intézek interpellációt ebben a kérdésben.

Nem gondolná, hogy az emberségesség követelménye lett volna az, hogy a tanácskormány nemcsak a cseh-szlovákok részéről tőlünk elvágott hadifoglyaink sorsán is segiteni igyekezzen? Nem gondolná, hogy elsősorban azokon a szerencsétlen hadifoglyokon kellene segiteni, kik már évekkel ezelőtt estek orosz fogságba, s kik jelenleg *a bolsevista oroszok hatalmában vannak?* Most utólag sült ki az, hogy a tanácskormány az amerikai vörös-kereszt missziótól ajánlatot kapott arra nézve, hogy 300.000 szibériai hadifoglyunkat, fejenkint 200 dollár költség lefizetése ellenében hazaszállitja. A felelet az, hogy erre a tanácskormánynak *nincs pénze.* A hadifoglyok hozzátartozói, nem tudván az ajánlatról, a maguk költségén se hozathatták haza hozzátartozóikat. Csak most értesültek az ajánlatról, amikor már 68 koronára szökött fel a dollár árfolyama.

Szakembert kérnek a balatoni halászok.

Tóth István interpellációt terjesztett elő *a balatoni halászok* nevében.

„*A balatoni munkásoknak az a kivánságuk*, — mondotta Tóth — *hogy a balatoni halászat élére szakembert nevezzenek*

ki. E tárgyban a földmivelésügyi népbiztosságnál már több izben feniártam, kértem, hogy azt a bizonvos valakit, aki meg lett bizva, mozditsák el helyéről, de ezideig nem történt semmi. A helyzet az, hogy ha a munkások fölé olyan szakembert helyezünk, akit ők kérnek, akkor más közöttük a munkakedv, akkor arra törekednek, hogy az élelmezés céljaira többtermelést biztositsanak."

Ha minden termelőbiztos ügyében, aki nélkülözte a szakértelmet, interpelláltak volna, akkor még most is együtt ülne a szovjet.

Osszák fel a házhelyeket!

„Ezenkivül — mondotta Tóth — felhivom a fölmivelésügyi népbiztosság figyelmét arra is, hogy a házhelyek kérdésében, ami már oly sokszor volt hangoztatva, *lehetőleg rövid időn belül intézkedjék, hogy végre megtörténjék a házhelykiosztás* azon szegény földmunkások részére, akik oly régóta nehezen várják ennek a tervnek megvalósitását."

Protekciós balatoni nyaralók.

„A népjóléti népbiztosság figyelmét pedig arra kérem, — folytatta Tóth — hogy amiđön a balatoni fürdőkre fürdözőket küldenek le, gondoskodjanak élelmezésükről is, mert ott nálunk, a Balaton partján, már igazán elviselhetetlen a helyzet. *Lejönnek a munkásbiztositó pénztártól olyanok is, akik — sajnálatomra nekem is a protekció szót kell használnom — megfelelő pénzösszeggel és összeköttetésekkel rendelkeznek s mindent összevásárolnak az ottani lakosok elől is, ami által az éhinséget azon a vidéken előmozditják.* (Zaj és közbeszólások.) Bocsánatot kérek, de ezt mind el kell itt mondanom, mert már több izben megkerestük az illetékes népbiztosságot, de minden lépésünk meddő maradt. Felhivom erre a közélelmezési népbiztosság figyelmét is."

Kinai falak.

Végül a belügyi népbiztosnak panaszolta el Tóth, hogy *Ujpusztán és Törkipusztán nem engedik a siófoki földmunkásokat és aratómunkásokat dolgozni* (!) s kérte, hogy Ujpuszta és Törkipuszta Siófok határához csatoltassanak, tekintettel arra, hogy már a multban is oda tartoztak.

Nagy zaj fogadta a sokat panaszkodó Tóth István beszédét.

Neumann József közbeszólt: „Őrültség ilyet kérni a népbiztosságtól! Botrány, itt ilyeneket mondani! Miért nem kéri, hogy a Sió visszafelé folyjon?"

„Nem azt kérem elvtárs, — felelt vissza Tóth — hogy a Sió visszafelé folyjon. Elvtársamnak nagyon sok közbemondanivalója van, de tőlünk megkérdezik otthon, hogy miért nem emeltük fel szavunkat. (Igaz! Ugy van! Felkiáltások: Akinek nem tetszik, menjen ki! Elnök csenget.) Kérem az illetékes népbiztosságot, hogy erről vegyen tudomást, mérlegelje ezt a kivánságunkat, amely jogos, és hasson oda, hogy a jövőben ne legyenek ilyen kinai falak felállitva s ne legyenek a mi munkásaink elzárva ezektől a mellettünk fekvő pusztáktól." (Élénk helyeslés.) amidön ott van mellettünk a puszta és munkásaink el vannak zárva a munkától."

„Csak összefogni hát!" Igy szólt a harmadik internacionalé agyonnyakgatott indulója, s ime a nagy kommunista szolidaritás a gyakorlatban ugy nyilvánult meg, hogy a falu munkásainak nem volt szabad a szomszédos pusztákra dolgozni járni.

Eltemetik az interpellációkat és inditványokat.

Az elnök az inditványok és interpellációk sorsa ügyében előterjesztést tett.

„Azt hiszem, — mondotta — hogy ezeket az összes inditványokat és interpellációkat adjuk ki az illetékes népbizosságoknak (Helyesles.) azzal, hogy miután ezen inditványokkal szemben itt ellenvélemény nem nyilvánittatott, ugy tekintsék, mint az országos tanácskongresszus kivánságait."

A szovjet az előterjesztéshez hozzájárult, s ezzel az összes inditványok és interpellációk el voltak temetve.

A központi intéző bizottság.

A szavazatszedő bizottság elnöke kihirdette a központi intézőbizottság tagjainak választása tárgyában megejtett szavazás eredményét.

A jelölő bizottság listája, Büchler és Weltner ajánlott módositásával, tekintélyes többséget kapott.

A központi intéző bizottságnak, ehhez képest, tagjai lettek:

Alpári Gyula, (Szovjetház). Apáthy Sándor, (Ujpest, Városháza). Ascher István, (IV., Muzeum-körut 6—8.). Ágoston Péter, (IV., Ferenc József-rakpart 27.). Bajáki Fe-

renc, (VII., Garai-u. 4.). Bárna Jenő, (Központi városház). Barti Lőrinc, (VI., Országbiro-u. földszint 7.). Batta Gyula, (II., Lövöház-u. 22a.). Bánó József, (VI., Podmanicky-u. 45.). Bede László, (Szolnok). Berdóc Béla, (Magyaróvár, megyeháza). Berényi Pál, (Kecskemét). Biermann István, (Központi városház). Biró Dezső, (V., Vilmos Császár-ut 8.). Boc Kálmán, (Dunaharaszti). Bogár Ignác, (VIII., József-u. 61.). Bokányi Dezső, (Központi városház). Dr. Borgár Elek, (Szovjethaz). Bor József, (II., Margit-rakpart). Bönm Vilmos, (VII., Baross-tér 17.). Brandstein Imre, (VIII., Mátyás-tér 9. IV. 6.). Braun Mór, (Budapest). Brunner József, (X., Harmat-u. 10.). Büchler József, (VII., Bethlen-u. 41.). Csákány János, (Tata). Cservenka Miklós, (VIII., Baross-u. 120.). Csiki Imre, (Aszód). Csorba Mária, (Hoványi-u. 46.). Csában Samu, (III., Pacsirtamező-u. 22b.). Dienes László, (II., Bimbó-u. 15.). Dobor István, (Dunapataj 1056.). Domokos Rókus, (Csongrád). Dovcsák Antal, (IX., Üllői-ut 93.). Drahovszky Antal, (VIII., Karpfenstein-u. 26.). Erdélyi Mór, (IX., Ipar-u. 13.). Farkas István, (VII., Erzsébet-körut 19.). Dr. Faber Oszkár, (V., Nagykorona-u. 3.). Fiedler Rezső, (Hadügyi népbiztosság). Fischl László, (Sopron). Garbai Sándor, (VII., István-ut 42.). Gábor Mozes, (Budapest). Gogolya György, (Leninváros). Goldschmidt Sári, (IV., Astoria-szálló). Guju Mihály, (VI., Rózsa-u. 61.). Dr. Guth Antal, (Szovjethház). Gyetvai János, (VII., Damjanich-u. 30.). Gyura János, (Kaposvár). Hajdu Gyula (Pécs). Dr. Hamburger Jenő, (VI., Felső Erdősor-u. 3.). Hamburger Sándor, (VII., Péterfy-u. 7.). Hartstein Nándor, (VII., Akácfa-u. 24.). Haubrich József, (VI., Janicsár-u 4.). Havas Sándor, (Budapest). Herskovits Ignác, (VIII., Szigetvári-u. 17.). Hevesi Gyula, (VII., Peterdi-u. 18.). Hirossik János, (VIII., Szigetvári-u. 1.) Holló János, (Zalaegerszeg). Horti Emil, (Szovjethház). Horváth János, (Székesfehérvár, megyeház). Hubay János, (VII., István-ut 6.). Illés Arthur, (VII., Népszinház-u. 29.). Jancsik Ferenc, (V., Tisza-u. 12.). Jankovics Lajos, (Veszprém). Jászai Samu, (VII., Elemér-u. 15.). Joanovics Sándor, (II., Batthyány-u. 26.). Kajári Samu, (Szovjethház). Kalmár Henrik, (Szovjethház). Kardics Kálmán, (VII., Rákóczi-ut 28.). Kaszab Sándor, (I., Törpe-u. 7.). Katz Béla, (Nagyvárad). Kazimir Károly, (Szabolcsmegye). Kelen József, (I., Biró-u. 9.) Kellner Sándor, (Szovjethház). Kenderes Pál, (Budapest). Király Albert, (II., Zárda-u. 16.). Kiss Lajos, (V., Lipót-körut 1.).

Kiszel Antal, (Szovjethház). Kitajka Lajos, (VIII., Salétrom-u. 8.). Klein (Korvin) Ottó, (V., Nádor-u. 11.). Knittelhoffer Ferenc, (VI., Andrássy-ut 117.). Kolozsi Sándor, (VIII., Baross-u. 67.). Korbély Lajos, (IX., Ráday-u. 28.). Kovács József, (Szombathely). Kovács Miksa, (Somogy). Kövesi Gábor, (IX., Ferenc-tér 1.). Kun Béla, (Szovjethház). Dr. Kunfi Zsigmond, (I., Gyopár-u. 2.). Lami István, (Nógrádmegye). Dr. Landler Jenő, (VII., István-ut 9.). Latinka Sándor, (Somogy). Dr. Lengyel Gyula, (Szovjethház). Leser Lajos, (Sopron). Dr. Lukács György, (Szovjethház). Miakics Ferenc, (VII., Damjanich-u. 25a.). B. Molnár Imre, (Békésmegye). Molnár Miklós, (Kassa). Mosolygó Antal, (Mátyásföld). Müller Henrik, (Tolna). Nagy Béla, (VI., Csengery-u 74. II. 17.). Nagy István, (Győr). Nagy Lajos, (Debrecen). Neumann József, (VII., Damjanich-u. 37.). Noé János, (Komló, Baranya vm.). Nyisztor György, (VII., Murányi-u. 36.). Obál Béla, (I., Hidegkuti-ut 32.). Pálfi János, (Szolnok). Pelyhe János, (Borsod megye). Paver Károly, (VI., Teréz-körut 22.). Dr. Pogány József, (Szovjethház). Pór Ernő, (Szovjethház). Posz Jenő, (VII., Rottenbiller-u. 6.). Preusz Mór, (VIII., Rákóczi-tér 14.). Rabinovics József, (Szovjethház). Rádi Sándor, (I., Királyhágó-u. 7.). Rákos Ferenc, (Szovjethház). Rákosi Mátyás, (VI., Munkácsy-u. 1.). Reichel János, (VII., István-ut 59.). Reisinger Ferenc, (Borsód megye) Robicsek Pál, (II., Margit-körut 1.). Dr. Rónai Zoltán, (VI., Vilmos császár-ut 21.). Dr. Rudas László, (Szovjethház). Schramek Alajos, (Tolna megye). Schneider Ernő, (Zalaszentgrót). Schröder Ferenc, (V., Zápolya-u. 36.). Sebök József, (VIII., József-körut 2.). Seidler Ernő, (Szovjethház). Simon József, (Szovjethház) Soltész György, (Leninváros, Pesti-u. 8.). Stefán Ágoston, (VII., Roval-szálló). Sugár Sándor, (IX., Üllői-ut 55.). Sütő József, (VII., Felsőerdősor 3.). Szabó Imre, (VIII., Luther-u 1b.). Szakasics Árpád, (VII., Damjanich-u. 20.). Szamuelly Tibor (Szovjethház). Szántó Béla, (Szovjethház). Székely Béla, (Szovjethház). Székely Sándor, (VII., Rákóczi-ut 8.). Szél Menyhért, (VIII., Conti-u. 4.). Takács József (VII., Alsóerdősor 32. fsz. 1.). Timár Szeréna, (Szovjethház). Török Gábor, (Debrecen). Vancák János (VII., Angol-u 7.). Vantus Károly, (VII., Rákóczi-ut 36.). Dr Varga Jenő, (Szovjethház). Vágó Béla, (Szovjethház). Vályi István, (Heves megye). Weltner Jakab, (IV., Veres Pálné-u. 7. I. 30.). Werner Jenő, (VII., Teréz-körut 29.).

Sokaknak feltünö jelenség volt az, hogy az összes népbiztosok belekerültek a bizottságba, az egy Szabados Sándort kivéve. A budapesti rendörség 25 év elötti évkönyvében olvasom, hogy Freistadtl (irói néven Szabados) Sándor joghallgatót szociálista izgatásért nem csak elzárják, de örök idökre Budapestről kitiltják, s ö volt az, ki Marx és Engels kommunista kiáltványait annak idején magyarra lefordituán, a kommunista agitációnak csirájút elültette nálunk.

Megjegyzendö, hogy a központi intézö bizottság négy, illetve egy folytatólagos ülést is hozzászámitva, öt ülést tartott. Ezen, a nyilvánosság kizárásával tartott, üléseken az intimen együtt levö szovjettagok némelyike igen kemény birálatban részesitette Kunékat. Igy például, különösen Hajdu Gyula, Pécsről való szovjettag, mondott el éles támadást. A támadásokra felelö népbiztosok válaszaiból kitünik, hogy Kunéknak eszük-ágában nem volt alkotmányosan kormányozni, hanem körömszakadásig akarták folytatni a diktaturának, birálattal mit sem törödö, rendszerét.

A központi bizottság üléseiről is készültek gyorsirói feljegyzések, s azok biztos helyen öriztetnek . . .

Kóklerkedés a frázisokkal.

Végezetül Bokányi Dezsö ünnepélyesen berekesztette a tiz napig tartott szovjetüléseket. Mint valami kókler, aki a szájából végnélküli, szines papirszallagokat huzogál elö, akkép eregette a hazug frázisokat beszédében:

„Visszapillantva — mondotta — megállapithatjuk, hogy a Tanácsköztársaság kiállotta a tüzpróbát a nagy nyilvánosság birálata elött. Biráltunk, tanultunk, okultunk. Örömmel állapithatjuk meg azt az egyet három hónapi fennállásunk után, hogy három hónap alatt többet változtattunk meg Magyarországon és több ujitást eszközöltünk, mint amennyit aprólékos harcokban a burzsoáziával szemben csak századok mulva érhettünk volna el.

Megtoroltuk a háboru büneit, elzavartuk a háboru csinálóit, a népnek kizsákmányolóit. A népnek, amely csak szenvedö alanya volt annak a nagy háborus vérbeborulásnak, odaadtuk s mindjobban odaadjuk az egész országot amelyért dolgozott, szenvedett és vérzett. Legyen az övék minden, akiknek vére és veritéke tartotta fönn, tette termékennyé ezt az országot. Mindig ez a gondolat lebegjen a szemünk elött, amikor a magunk kötelességeire gondolunk."

A Tanácsköztársaság a szovjet vitájában fájdalmas égési sebeket szenvedett, a tüzpróba sehogy sem sikerült. Ujitást a szó nemes értelmében, javitást, haladást értve e szó alatt, egy fikarcnyit sem nyujtott a proletárdiktatura.

Odaadták valóban az országot, aminthogy hajlandók voltak mindent odaadni, ami a — másé volt. Ismeretes az a diktaturabeli anekdota, amely szerint a falusi gazda hajlandó az agitátor kérdésére odaadnyi bornyuinak a felét a szomszédnak a szent kommunizmus nevében, de a disznóin nem hajlandó osztozkodni. A csudálkozó agitátornak meg is magyarázta ennek az okát: bornyuja nincsen, disznója ellenben van.

„*A földet* — folytatta Bokányi — *kiteregettük, kiterítettük a mühelyt, a gyárat, a finánctökét*, azt a finánctökét, amely a háborut elöidézte és amely uj tökealakulás, uj tökeformáció volt hivatva ujra az elhamvadó kapitalista fönixet uj életre kelteni világháborúk árán, hogy a nemzeti határokon tul egy gigászi, óriási nemzetközi finánckapitalizmus alakuljon ki s a tőke mint financkapitalizmus induljon egy ujabb hóditó utjára. Ebben a hóditó hadjáratban az a történelmi szerep jutott nekünk osztályrészül, hogy *az oroszok a magyarokkal együtt s többi immár lázadozó proletártestvéreinkkel együtt az ui. diadalmas utra készülő financkapitalizmus szárnyait leszegik.*"

Amikor a föld, a mühely, a gyár, a finánctöke „kiterítéséről" beszélt finoman Bokányi és az oroszokat emlegette, eszembe jutott az, mit Gawronsky Dimitrij, az orosz forradalmi szocialista pártnak egyik vezetöje, az orosz bolsevizmusról irt. „Egy nagy birtok kifosztásánál — irta Gawronsky — a parasztoknak kezeügyébe esett egy régi, rendkivül értékes tükör. Sokáig nem tudták, hogy mit kezdjenek el vele: végül is elhatározták, hogy összetörik s mindenki egy kis darabkát vett magához. Ez a képe és symboluma annak, ami most Oroszországban a bolsevizmus uralma alatt végbemegy." (Die Bilanz des russischen Bolschewismus S. 71.)

A magyar bolsevizmusra is találók Gawronsky szavai.

„A földet, — folytatta — a mühelyt, a tökét átformáljuk a dolgozók társadalmának átalakitására. Átformáljuk a szellemi életet, átformáljuk az erkölcsi életet is mert elvtársak — hiába hivalkodtok, hogy a proletárdiktatúrának és a szocialista gondolatvilágnak a képviselöi vagytok, — egyes birálatokban, egyes kritikátokban kicsinyes szük-

látástok nyilvánul meg. *Vakard meg a szocialista-kommunistát és még mindig alatta dobog a régi kapitalista világból hozott felfogása.*"

Mindent átformálhattak erőszakkal csak az *embert* nem formálhatták át. Nem csinálhattak a kommunizmus világára éretlen emberekből, máról-holnapra, a kommunizmus világára érett embereket. Nem ölhették ki a magyar munkásból a veleszületett józanságot, mely különösen a vidéki munkásoknak a szovjetben elhangzott bírálatában kifejezésre jutott, anélkül, hogy ezen embereket meg kellett volna tulságosan — vakarni.

A jövőbe tekintett Bokányi mondván:

„Vigyázat, elvtársak! Itt van egy ezredéves gépezet s ez a gépezet amely ezt a szélső reakciót szolgálta, *ez a gépezet minden időben képes megindulni, hogy uira kritikával, bírálattal életrekapjon.* És ha életrekapott helyreállitja a militarizmusnak és a bürokráciának organizációját, visszaveszi a szellemiekben az iskolát, a tudományt a maga igazával tölti meg, s ha visszatérne, *uira egyike lesz a leggyülöletesebb osztályuralomnak*, olyan, amilyen Európában nem volt."

Jól sejtette Bokányi, hogy az ezredéves gépezet biráló munkáia megindulhat s ha e gépezet megindul, ugy öszemorzsolja a proletárdiktatura kormányzóit.

Bucharin a bolsevizmus programmiáról irt röpiratában maga idézi cinikusan Cavournak egy régi kijelentését: „A legnagyobb szamár is elkormányozhat egy országot, ha az ostromállapotban van." Amig ostromállapotban voltunk, az egyetemes magyarság biráló gépezete nem működhetett. Csupán a szovjet tanácskozásain hangzott el birálat, melynek azonban nem volt ereje, mert a nyilvánosság előtt titkolták s a nyilvánosság elemi erővel kikivánkozó visszhangjának kitörése elmaradt. Mihelyt azonban cserben hagyta a diktatura urait a vörös hadsereg s az ostromzár megszünt, az egyetemes magyarság biráló gépezete kattogva, dübörögve megindult, egy szempillantás alatt kerékbe törte a proletárdiktatura kormányzóinak minden tagját, s ők törött tagokkal siettek helyüket elhagyni, rémuralmuk véget ért.

Véget érő rémuralmuk pedig nem Európának, hanem mind az öt világrésznek legundokabb osztályuralma volt, mely a lehető leggyülöletesebb volt még saját osztályuk előtt is.

Bokányi folytatta a jóslást:

„Jól vigyázzunk! A történelem példája, Dózsa György tüzes trónon való elégetése *klasszikus képe annak, hogy a forradalom és az ellenforradalom diadala között milyen distancia van a bünhöadésben és a megtorlásban.*

T. elvtársaim! Erre gondoljatok mindig, hogy ha jön egy más idő, az a más idő nem kulturálisabb fejlődési fokot jelent, hanem *ujabb tüzes trónt a milliónyi proletár* számára."

Egyes elvakult, tékevesztett dühü önbiráskodók kegyetlenkedése borzalmasan toroita meg, tényleg, a bünösök bünét, sok esetben egészen ártatlan embereken töltve ki vak boszuját és nemtelen vágyait. A fehér terrornak ez a sajnálatos garazdálkodása azonban nem tevésztendő össze azzal a megtorlással, mely a független magyar birák részéről *az igazi bünösökre* vár. Nem a milliónyi proletárokra var tüzes trón, hanem a milliónyi proletárokat félrevezető, milliónyi polgárt válogatott kinzásokkal megsanyargató, egy egész országot lelketlenül tönkretevő ál-Dózsákra vár az igazságos megtorlás s a magyar büntető törvénykönyvben nincs is elég szigoru megtorló eszköz büneik számára.

Végül a proletárjogérzetre apellált Bokányi:

„*A proletárjogérzet az maga egy biztos irányu.* Nem tévedhet el cselekményeiben az, aki az ő jogérzetére hallgat. Cselekedjek mindenki a maga proletárjogérzete szerint és mindenkor az a gondolat vezérelje, hogy *a munkásosztályra épitjük fel a mindenkori kormányzatot.*"

A proletárjogérzet mindenkinek *egyéni szabadsága.* A diktatura zsarnokai azonban nem engedték demokratikus módon megnyilatkozni ezt a jogérzetet, hanem *erőszakkal* kényszeritették rá az országra a maguk örült politikai felfogását. Nem a munkásosztályra, hanem demokratikus módon az ország *minden osztályára* kell felépiteni a jövő kormányzati politikáját.

A jövő magyar politika.

Amig pedig nemzetek vannak, addig minden nemzetnek *nemzeti politikát* kell követni, a magyarnak *magyar politikát.*

Mi legyen a jövő magyar politika?

A kérdésre a mester, Mikszáth Kálmán „A tisztelt ház" cimü munkájában, mintha a jövőbe látva, irta volna meg politikai végrendeletét, emigy felel: „Nálunk sohasem lehetnek állandóbb kommunisztikus vagy szocialisztikus csoportosulások, mert van egy olyan cél, melyet tullicitálni nem lehet, mely soha ki nem megy a divatból, hogy másnak engedjen helyet, mert nem tud magyarnak emberi agy szebbet, *többet*, nagyobbat kigondolni *Magyarország önállóságánál.*"

Sötét felhők boritják a politika látókörét. E pillanatban nem tudni, mi lesz Magyarország jövendő sorsa, önállóan épitheti-e ki a maga jövőjét. En a sötét felhőkre szegezve aggódó tekintetemet, ugy látom, hogy Mikszáthnak ma is igaza van: *az igaz magyar politika nem lehet más, mint az önálló Magyarország kiépitése.*

In usum delphini.

A francia IV. Guigo pajzsán látható delfinhalról dauphinneknek nevezett francia trónörökösök számára XIV. Lajos meghagyásából, Bossuet és Huet, a királyi hercegek nevelői, az ókori klasszikusoknak egy 64 kötetes külön kiadását (in usum delphini) rendezték sajtó alá. E kiadásból gondosan kihagytak minden, a fiatalság illemét és a fejedelmi méltóságot sértő helyet.

A tanácsköztársaság sajtó alá rendezte a tanácsok országos gyüléseinek naplóját. A 280 nagy kvart alaku, az Atheneum-nyomdájában készült könyv cimlapján az olvasható, hogy a könyv a munkás- és katonatanácsok gyorsirodájának feljegyzései alapján készült. A naplónak ez a nyilvánosság számára készült kiadása, in usum delphini, meg van hamisitva. Kihagyták belőle mindazokat a helyeket, melyek a kommunista illemet és a proletárdiktatura méltóságát sértik. Bousset és Huet szerepét Gábor Andor főcenzor „elvtárs" végezte, lelkiismeretesen örködve a tanácskormány érdekeire . . .

Végszó.

Kortörténeti adalékokat szolgáltattam a nyilvánosság számára munkámban, amikor a kihagyott helyeket is, valószinüleg a diktatura volt urainak bosszuságára, közreadni bátorkodtam.

Megjegyzéseim, melyekkel a beszédidézeteket kisértem, e beszédek árnyékai. Az olvasó bizonyára nem veszi tőlem rossz néven, hogy a beszédidézetek olvasása közben igénytelen megjegyzéseim árnyékában időről-időre megpihenhet az agya s elmerenghet a tisztelt szovjetben elmondottakon, elmerenghet a szovjet-gazdálkodás rémuralmán . . .

E rémuralomról összegyüjtöttem egynémely érdekes, eddig ismeretlen adatot, s a rémuralom intézőiről, a szovjet egyes szónokairól igyekeztem hü fényképet adni.

Légrády Testvérek nyomása, Budapest.